

ZARZĄD WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

Raport okresowy nr VI
z realizacji Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego
województwa warmińsko-mazurskiego
Stan na koniec 2005r.

Raport zatwierdzony przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego
zgodnie z Uchwałą Nr X/178/07
Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 28 sierpnia 2007 r.

Olsztyn, 28 sierpień 2007 r.

SPIS TREŚCI

WSTĘP.....	1
I. SYNTEZA SYTUACJI SPOŁECZNO-EKONOMICZNEJ WOJEWÓDZTWA.....	3
1. Województwo warmińsko - mazurskie w latach 1999-2005 w kontekście wskaźników krajowych, zróżnicowań wojewódzkich i wewnątrzregionalnych	3
1.1. Województwo warmińsko-mazurskie na tle kraju i Unii Europejskiej.....	3
1.2. Wskaźniki kontekstowe – profil województwa w kontekście zróżnicowań wojewódzkich i wewnątrzregionalnych.....	6
2. Gospodarka i innowacyjność.....	19
2.1. Podmioty gospodarki narodowej – przedsiębiorczość.....	19
2.2. Przemysł i budownictwo.....	22
2.3. Turystyka.....	27
2.4. Inwestycje, innowacyjność.....	30
3. Zasoby ludzkie i społeczeństwo.....	35
3.1. Ludność i procesy demograficzne.....	35
3.2. Rynek pracy.....	39
4. Ochrona środowiska, infrastruktura.....	47
4.1. Ochrona środowiska.....	47
4.2. Transport i komunikacja.....	52
5. Obszary wiejskie i rolnictwo.....	56
6. Budżety jednostek samorządu terytorialnego.....	60
6.1. Budżety gmin.....	62
6.2. Budżety powiatów.....	66
6.3. Budżet województwa.....	69
II. SYNTEZA WDRAŻANIA- REALIZACJA PRIORYTETÓW, CELÓW I DZIAŁAŃ PRZYJĘTYCH W STRATEGII ROZWOJU SPOŁECZNO – GOSPODARCZEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO – MAZURSKIEGO.....	72
1. Cel główny – spójność ekonomiczna, społeczna, przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy.....	72
2. Wdrażanie strategii w poszczególnych priorytetach.....	87
2.1. Konkurencyjna gospodarka.....	87
Wzrost konkurencyjności firm.....	88
Wzrost liczby miejsc pracy.....	95
Skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych.....	106
Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości.....	107
Wzrost potencjału turystycznego.....	110
Wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa.....	135
Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu.....	135
Tworzenie społeczeństwa informacyjnego.....	140
Doskonalenie administracji.....	142
2.2. Otwarte społeczeństwo.....	146
Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy.....	146
Różnorodna i dostępna edukacja.....	150

Rozwój społeczeństwa obywatelskiego.....	157
Wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych	161
Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego.....	171
Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu.....	185
Wzrost dostępności mieszkań.....	197
Wzrost atrakcyjności bazy sportowo-rekreacyjnej.....	202
Poprawa jakości i ochrona środowiska.....	206
2.3. Nowoczesne sieci.....	217
Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności.....	217
Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii.....	221
Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej	222
Monitoring środowiska.....	224
3. Wybrane informacje o programach pomocowych.....	227
III. PODSUMOWANIE I WNIOSKI.....	261
Spis rycin	
Spis tabel	
Wykaz publikacji statystycznych wykorzystanych do opracowania Raportu	
Ważniejsze użyte skróty	

Wykaz jednostek odpowiedzialnych za opracowanie raportów z celów strategicznych i operacyjnych

Priorytet 1 - Konkurencyjna gospodarka

Cel strategiczny Priorytetu 1 – Wzrost konkurencyjności gospodarki

Koordinator opracowania raportu z Priorytetu 1: **Biuro Przedsiębiorczości w Departamencie Polityki Regionalnej**

Cel operacyjny:	Jednostka odpowiedzialna za opracowanie raportu z celu operacyjnego:
1.1. Wzrost konkurencyjności firm	Biuro Przedsiębiorczości w Departamencie Polityki Regionalnej we współpracy z Warmińsko-Mazurską Agencją Rozwoju Regionalnego
1.2. Wzrost liczby miejsc pracy	Wojewódzki Urząd Pracy
1.3. Skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych	Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego
1.4. Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości	Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa
1.5. Wzrost potencjału turystycznego	Departament Turystyki i Promocji Regionu
1.6. Wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa	Biuro Przedsiębiorczości w Departamencie Polityki Regionalnej we współpracy z Regionalnym Ośrodkiem Polityki Społecznej i Departamentem Zdrowia
1.7. Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu	Biuro Przedsiębiorczości w Departamencie Polityki Regionalnej we współpracy z Warmińsko-Mazurską Agencją Rozwoju Regionalnego
1.8. Tworzenie społeczeństwa informacyjnego	Departament Infrastruktury i Geodezji
1.9. Doskonalenie administracji	Biuro Jakości i Znaków Regionalnych

Priorytet 2 – Otwarte społeczeństwo

Cel strategiczny Priorytetu 2 – Wzrost aktywności społecznej

Koordinator opracowania raportu z Priorytetu 2: **Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej**

2.1. Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy	Departament Kultury i Edukacji
2.2. Różnorodna i dostępna edukacja	Departament Kultury i Edukacji
2.3. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego	Biuro ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi
2.4. Wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych	Departament Zdrowia
2.5. Zapewnienie bezpieczeństwa publicznego	Biuro ds. Obronnych i Bezpieczeństwa Publicznego
2.6. Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
2.7. Wzrost dostępności mieszkań	Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego
2.8. Wzrost atrakcyjności bazy sportowo - rekreacyjnej	Departament Sportu
2.9. Poprawa jakości i ochrona środowiska	Departament Ochrony Środowiska

Priorytet 3 – Nowoczesne sieci

Cel strategiczny Priorytetu 3 – Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych

Koordinator opracowania raportu z Priorytetu 3: **Departament Infrastruktury i Geodezji**

3.1. Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej i wewnętrznej spójności	Departament Infrastruktury i Geodezji
3.2. Dostosowana do potrzeb sieci nośników energii	Departament Infrastruktury i Geodezji
3.3. Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej	Departament Integracji Europejskiej i Współpracy z Zagranicą
3.4. Monitoring Środowiska	Departament Ochrony Środowiska

Wstęp

Prezentowany materiał – to kolejna, cykliczna, już szósta edycja raportu z realizacji „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego”, tj. bazowego dokumentu programowania regionalnego, który jako jedyny w kraju został przyjęty jednogłośnie przez Sejmik Województwa w lipcu 2000 roku.

Jednocześnie jest to pierwsza edycja raportu z realizacji zaktualizowanego dokumentu „Strategii”, tj. „*Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 roku*”, przyjętego Uchwałą Nr XXXIV/474/05 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 31 sierpnia 2005 roku.

„*Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego do 2020 roku*”, jest dokumentem, który koryguje politykę rozwoju, określoną w uchwalonej w 2000 roku „Strategii”, dostosowując ją do aktualnych okoliczności, uwarunkowań.

Ponowne opracowanie dokumentu „Strategii”, podobnie jak w pozostałych regionach kraju wynikało zatem głównie ze zmian w otoczeniu województwa, w tym wejścia Polski do Unii Europejskiej. Nowe możliwości pozyskiwania środków unijnych, wzmożony napływ środków europejskich, spowodował konieczność dostosowania „Strategii” do dokumentów krajowych i unijnych, programujących rozwój w latach 2007-2013 oraz na dalsze lata 2014- 2020.

Misją regionu, jaką określono w dokumencie „Strategii” jest „**Warmia i Mazury regionem, w którym warto żyć niezależnie od wieku, wykształcenia, stanu posiadania, pochodzenia, miejsca zamieszkania, płci**”, a cel główny to „**Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy**”. Oznaczać to ma podnoszenie stopnia spójności województwa, wyrównywanie dysproporcji rozwojowych we wszystkich trzech aspektach, tj. ekonomicznym, społecznym i przestrzennym. Dotyczy to zwłaszcza warunków przedsiębiorczości i promocji, tworzenia nowoczesnej infrastruktury technicznej i warunków do zdobywania współczesnej wiedzy. Całość tych działań będzie ukierunkowana na tworzenie miejsc pracy, zmniejszenie bezrobocia oraz poprawę poziomu życia mieszkańców województwa, zarówno miast, jak i wsi.

Stąd w „Strategii” określone zostały **trzy priorytety, tj.: konkurencyjna gospodarka, otwarte społeczeństwo, nowoczesne sieci**, a w ramach każdego z priorytetów określono cele strategiczne i operacyjne. Zweryfikowane zostały również zasady organizacji monitoringu i ewaluacji oraz wskaźniki służące ocenie realizacji „Strategii”.

Zgodnie z przyjętymi przez Sejmik Województwa zasadami monitoringu i ewaluacji „Strategii”, monitorowanie jej realizacji odbywać się będzie na bieżąco, a proces ewaluacji w połowie i po zakończeniu realizacji „Strategii”.

W szczegółowych zapisach monitoringu „Strategii”, przyjęto, że:

- raporty roczne opracowywane są w drugim roku po roku sprawozdawczym,
- za koordynację prac i przygotowanie zbiorczego raportu okresowego z realizacji „Strategii Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego” odpowiedzialny jest Departament Polityki Regionalnej,
- natomiast za przygotowanie raportów z przebiegu realizacji poszczególnych priorytetów „Strategii” odpowiedzialne są merytoryczne departamenty, tj. za:
  - ◆ Priorytet 1 Konkurencyjna gospodarka - Departament Polityki Regionalnej
  - ◆ Priorytet 2 Otwarte społeczeństwo – Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej,
  - ◆ Priorytet 3 Nowoczesne sieci – Departament Infrastruktury i Geodezji.

W proces przygotowywania raportów z realizacji priorytetów „Strategii” zaangażowane były odpowiednie departamenty Urzędu Marszałkowskiego i inne jednostki uczestniczące w realizacji „Strategii” poprzez opracowywanie materiałów jako raportów cząstkowych z postępów realizacji celów operacyjnych w poszczególnych priorytetach.

Merytorycznie „Raport” obejmuje 3 zasadnicze części:

- ***Część wprowadzającą, zawierającą krótką syntezę sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa warmińsko-mazurskiego*** na koniec 2005 roku w kontekście wskaźników krajowych, zróżnicowań wewnątrzregionalnych, a także na tle Unii Europejskiej. Odniesiono się do 4 podstawowych obszarów problemowych wyodrębnionych w diagnozie „Strategii”, tj;
  - Gospodarki i konkurencyjności,
  - Zasobów ludzkich i społeczeństwa,
  - Infrastruktury, środowiska przyrodniczego,
  - Obszarów wiejskich i rolnictwa.Dokonano krótkiej analizy budżetów jednostek samorządu terytorialnego wszystkich trzech szczebli.
- ***Część zasadniczą Raportu, obejmującą wdrażanie Strategii w odniesieniu do***
  - **celu głównego**, jakim jest Spójność ekonomiczna, społeczna, przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy,
  - **celów strategicznych i operacyjnych w 3 priorytetach**, tj. obejmujących Konkurencyjność gospodarki, Otwarte Społeczeństwo i Nowoczesne Sieci.
- ***Część informacyjną, zawierającą wybrane informacje o wykorzystaniu środków finansowych ze źródeł krajowych i zagranicznych.***

Raport opracowany został według stanu na koniec 2005 roku. Zasadniczo wszelkie odniesienia w materiale dokonywane są do roku bazowego, za jaki przyjęto rok 1999, a także do roku poprzedniego, o ile nie zaznaczono inaczej.

W porównaniach oparto się głównie na relacjach przeliczonych na mieszkańca i odniesieniach wskaźników wojewódzkich do średniego poziomu w kraju, bądź województw o najwyższej lub najniższej wartości wskaźnika. W zróżnicowaniach wewnątrzregionalnych w materiale są zawarte przykłady porównań w układzie podregionów i powiatów.

„Strategia” jest dokumentem o charakterze długookresowym. Raporty roczne stanowią stałą, cykliczną bazę informacji o postępie jej realizacji, niemniej trudno w tak krótkim przedziale czasu oczekiwać zauważalnego, mierzalnego postępu. Na bieżąco winny jednak sygnalizować konieczność wprowadzania niezbędnych korekt, w dostosowaniu do zaistniałych zmian w realizacji „Strategii”.

Zgodnie z zapisami „Strategii” proces monitorowania, ustalony zestaw wskaźników, służących ocenie jej realizacji – należy traktować jako otwarty na bieżące dostosowanie do zaistniałych uwarunkowań, zmian. Pogłębionej ocenie służyć będą ewaluacje „Strategii”.

Specyficzne uwarunkowania województwa, duży dystans dzielący Warmię i Mazury od innych regionów kraju i Unii Europejskiej, zadecydowały o uwzględnieniu województwa warmińsko-mazurskiego w krajowych i wspólnotowych dokumentach programowania regionalnego.

I. SYNTEZA SYTUACJI SPOŁECZNO-EKONOMICZNEJ WOJEWÓDZTWA

1. Województwo warmińsko-mazurskie w latach 1999-2005 w kontekście wskaźników krajowych, różnicowań wojewódzkich i wewnątrzregionalnych

1.1. Województwo warmińsko-mazurskie na tle kraju i Unii Europejskiej

Województwo warmińsko-mazurskie znajduje się w grupie 5 województw Polski położonych wzdłuż granicy wschodniej, stanowiącej zewnętrzną granicę Unii Europejskiej (ponadto grupa ta obejmuje lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie). Są to jednocześnie obszary, zaliczane do najsłabszych pod względem rozwoju społeczno-gospodarczego regionów Polski, również grupy najsłabszych regionów Unii Europejskiej.

Już od początku funkcjonowania województwa te charakteryzowały się dużymi dysproporcjami, zapóźnieniami w rozwoju społeczno-ekonomicznym w odniesieniu do pozostałych regionów w kraju. We wcześniejszych opracowaniach rządowych, w tym Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego na lata 2001-2006 w diagnozie różnicowań rozwoju regionów, wskazano obszar tych województw jako najsłabsze ogniwo w poziomie i rozwoju społeczno-ekonomicznym, stanie infrastruktury i poziomie życia. Ich udział w wolumenie krajowym produktu krajowego brutto nie przekracza 3%, a liczony na 1 mieszkańca, mierzony parytetem siły nabywczej kształtuje się dużo poniżej 40% średniej Unii Europejskiej, podczas gdy średni wskaźnik krajowy wynosi 48,7%.

Badania eksperckie wykazały, że podstawowym źródłem problemów rozwojowych na tym obszarze jest niski poziom spójności we wszystkich trzech wymiarach, tj. gospodarczym, przestrzennym i terytorialnym.

Zapóźnienia w rozwoju społeczno-ekonomicznym województw położonych przy granicy wschodniej, wynikającą m.in. z peryferyjnego położenia (bez dostępu do ważniejszych korytarzy komunikacyjnych), dużej koncentracji obszarów rolniczych opóźnionych w rozwoju (z dominacją byłych państwowych gospodarstw rolnych zagrożonych marginalizacją ekonomiczną i społeczną), złego stanu infrastruktury technicznej, niekorzystnej struktury zatrudnienia. Następstwem tego jest niska innowacyjność gospodarki, mała atrakcyjność inwestycyjna, niskie PKB na mieszkańca, a w konsekwencji mała konkurencyjność regionu. Czynniki te zadecydowały o uwzględnieniu obszaru 5 województw, w tym województwa warmińsko-mazurskiego w ramach problemów polityki regionalnej w skali kraju, w tym w kontekście Unii Europejskiej. Konsekwencją tego były konkretne zapisy w ramach programowania regionalnego na lata 2007 - 2013 i ujęcie tego obszaru w Programie Operacyjnym Rozwój Polski Wschodniej.

Analizy przestrzenne prowadzone w ramach Programu ESPON wykazały, że województwo warmińsko-mazurskie jest najbardziej peryferyjnie położonym regionem w Polsce i jednym z najsłabiej dostępnych komunikacyjnie regionów w Unii Europejskiej. Wśród 45 podregionów Polski typu NTS 3 najgorzej położonym jest podregion elcki.

Słaba dostępność komunikacyjna województwa w sposób negatywny wpływa na stan sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa i ogólny poziom konkurencyjności i innowacyjności. Szerzej temat ten zostanie omówiony w części „Raportu” dotyczącej realizacji Celu głównego „Strategii” – Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna z regionami Europy.

Dokumenty programowania regionalnego, analizy prowadzone w toku prac nad aktualizacją „Strategii”, w tym opracowania dotyczące konkurencyjności Warmii i Mazur wskazują na dwa inne, ważne w kontekście europejskim, aspekty położenia województwa:

- warmińsko-mazurskie jest jednym z trzech województw bałtyckich, obok pomorskiego i zachodniopomorskiego, co wyznacza nowe impulsy i modele współpracy w ramach członkostwa,
- pojawienie się zewnętrznej granicy Unii Europejskiej - unikalna sytuacja województwa wynika z faktu, że poza niewielkim odcinkiem Mierzei Wiślanej jest to jedyny region w Polsce, mający bezpośrednią granicę z Federacją Rosyjską - Obwodem Kaliningradzkim.

Na obszarze województwa znajdują się obszary wymagające szczególnego traktowania w polityce regionalnej kraju, a także w kontekście europejskim, jak Zielone Płuca Polski, Żuławy Wiślane, Zalew Wiślany, Natura 2000.

Obszar województwa stanowi element powiązań przyrodniczych nadbałtyckiej strefy pojeziernej, ciągnącej się od Skandynawii przez północno-zachodnie obszary Rosji, Estonię, Łotwę, Litwę, północną Białoruś, północną Polskę i północne Niemcy.

Obszar województwa charakteryzuje duże bogactwo kulturowe, zabytki, atrakcje turystyczne o unikalnym znaczeniu w skali europejskiej.

Diagnoza sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa dokonana w trakcie aktualizacji „Strategii” potwierdziła także, że w ciągu ostatnich lat na Warmii i Mazurach utrzymywało się szereg problemów, zwiększał się na niektórych odcinkach dystans do innych województw, a w konsekwencji do krajów unijnych, tj.:

- pogarszanie konkurencyjności względem innych województw w kraju,
- zły stan techniczny istniejącej infrastruktury komunikacyjnej, co nie tylko wpływa na bezpieczeństwo podróżowania, dostępność regionu dla turystów, lecz determinuje zachowania przedsiębiorców, rozwój przedsiębiorczości,
- niski poziom konkurencyjności przedsiębiorstw, mały popyt wewnętrzny,
- stosunkowo słaba ocena atrakcyjności inwestycyjnej regionu,
- działania zwiększające aktywność na rynku pracy nie wpłynęły znacząco na zmianę poziomu skali bezrobocia. Od początku funkcjonowania województwa występuje najwyższa w skali kraju stopa bezrobocia i jeszcze większy dystans do państw Unii Europejskiej.

Jednocześnie wskazano na przewagi województwa takie jak: lider środowiska przyrodniczego, doskonale warunki dla rozwijania turystyki oraz „czystego przemysłu”, wysokie walory przyrodnicze i kulturowe o znaczeniu europejskim, atrakcje dla turystów – np. Kanał Elbląski. Korzystna jest struktura wielkościowa gospodarstw, są dogodne warunki dla rozwoju produkcji żywności ekologicznej, agroturystyki.

W ostatnich latach Warmia i Mazury jako jeden z regionów o największych problemach społeczno-gospodarczych były beneficjentem pomocy europejskiej. Obszary na terenie województwa już od 1994 roku korzystały z pomocy przedakcesyjnej w ramach programów pomocowych: PHARE, SAPARD, ISPA. Ważną rolę spełniał także Program Obszarów Wiejskich – PAOW (finansowany ze środków Banku Światowego). Województwo zaczęło korzystać, od wstąpienia do Unii Europejskiej, ze wsparcia wspólnotowego z funduszy strukturalnych poprzez Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego, jak też sektorowe programy operacyjne (krajowe). Informacja o programach pomocowych przedstawiona jest odrębnie w części trzeciej niniejszego „Raportu” dotyczącej programów pomocowych, a wycinkowo w części obejmującej realizację poszczególnych priorytetów „Strategii”.

Członkostwo Polski w Unii Europejskiej, rozpoczęcie nowego okresu programowania Unii Europejskiej na lata 2007-2013 otwiera przed województwem nowe możliwości odwrócenia niekorzystnych tendencji, pobudzenia rozwoju społeczno-gospodarczego regionu. Istotne znaczenie dla realizacji „Strategii” będzie mieć dopływ środków z funduszy strukturalnych UE, znacznie większy niż w innych regionach kraju. Jednocześnie wymagać to będzie zwiększenia współfinansowania dużej ilości przedsięwzięć i inwestycji ze środków własnych samorządów.

Podstawowym instrumentem rozwoju regionalnego województwa w najbliższych latach będzie Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013, po raz pierwszy programowany i zarządzany przez samorząd województwa. Województwo będzie mogło ubiegać się także o środki z sektorowych Programów Operacyjnych, znajdujących się w kompetencjach Rządu: PO Infrastruktura i Środowisko, PO Innowacyjna Gospodarka, PO Kapitał Ludzki, PO Europejska Współpraca Terytorialna. Między te programy wpisana będzie realizacja pierwszego programu międzyregionalnego – Programu Operacyjnego Rozwój Polski Wschodniej, którym objęte zostało m.in. województwo warmińsko-mazurskie. Rozwiązywanie problemów terenów wiejskich wspomagać będzie Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Wejście Polski do Unii Europejskiej, wymogi programowania regionalnego Wspólnoty spowodowały potrzebę uwzględnienia w analizach strategicznych regionów porównań do średnich wskaźników europejskich, służących diagnozowaniu stopnia dystansu dzielącego gospodarkę województwa do średniego poziomu uzyskiwanego w krajach Unii Europejskiej.

Dla potrzeb raportowania postępu realizacji zapisów wynikających z dokumentu „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do 2020 roku” przyjęto jako ramowy zakres wskaźników województwa warmińsko-mazurskiego na tle kraju i Unii Europejskiej, ustalony dla diagnozy sytuacji społeczno - gospodarczej w Regionalnym Programie Operacyjnym Warmia i Mazury na lata 2007-2013. Będzie on przedmiotem stałego monitorowania w kolejnych latach.

Tabela nr 1

Województwo warmińsko – mazurskie na tle kraju i Unii Europejskiej w 2005 r.

Lp.	Wyszczególnienie	Jedn. miary	Województwo	Polska	UE-25
1.	Powierzchnia	tys. km ²	24,2	312,7	3 972,90
2.	Ludność	tys. osób	1 428,6	38 157,1	461 478,4
3.	Ludność w wieku				
	- przedprodukcyjnym	%	22,5	20,6	16,4
	- produkcyjnym	%	64,1	64	67,1
	- poprodukcyjnym	%	13,4	15,4	16,5
4.	Gęstość zaludnienia na 1 km ² powierzchni (osoba)	osoba	59	122	118
5.	Przyrost naturalny na 1 000 ludności	‰	1,6	-0,1	0,8
6.	Saldo migracji na 1 000 mieszkańców	osoba	-2,2	-0,3	3,6
7.	Przeciętne trwanie życia:				
	- mężczyźni	lata	70	70,8	75,8
	- kobiety	lata	79,4	79,4	81,9
8.	Liczba studentów na 10 tys. mieszkańców (osoba)	osoba	396,4	508	375 b
9.	Pracujący wg sektorów				
	- rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo, rybactwo	%	17	17	5,1
	- przemysł i budownictwo	%	28,9	27,9	25,2
	- usługi	%	54,1	55,1	69,7
10.	Wskaźnik zatrudnienia ogółem (%) wg BAEL	%	41,6	45,2	63,8
11.	Współczynnik aktywności zawodowej (%) wg BAEL	%	52,3	54,9	69,7
12.	Stopa bezrobocia rejestrowanego ogółem	%	27,2	17,7	8,8

13.	Długookresowa stopa bezrobocia ogółem	%	18,3	10,2	3,8
14.	Produkt Krajowy Brutto na 1 mieszkańca wg PPS	euro	8 468,7 ^b	10 908,4 ^b	22 414,7 ^b
15.	Udział w wartości dodanej brutto (w %)				
	- rolnictwo, leśnictwo, rybolówstwo	%	9,3 ^b	5,0 ^b	2,0 ^b
	- przemysł i budownictwo	%	27,3 ^b	30,2 ^b	26,6 ^b
	- usługi	%	63,4 ^b	64,7 ^b	71,4 ^b
16.	Nakłady na działalność badawczą i rozwojową w relacji do PKB	%	0,21 ^b	0,56 ^b	1,95 ^b
17.	Udział budżetu państwa w nakładach na działalność badawczo-rozwojową	%	68,8	57,7	34,9
18.	Liczba ofiar śmiertelnych w wypadkach samochodowych na 100 tys. mieszkańców	ofiary śmiertelne	20	14	9
19.	Gospodarstwa domowe wyposażone w komputer osobisty z dostępem do Internetu	%	17,8	22,5	49
20.	Użytkownicy Internetu	%	14,9 ^a	22,0 ^b	38,0 ^b
21.	Poziom rozwoju e – usług publicznych	%	23 ^b	34 ^b	67 ^b
22.	Zebrane odpady komunalne na 1 mieszkańca	kg	219	245	537 ^b
23.	Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania ogółem (obiekt) na 100 km ²	obiekt	1,46	2,15	5,06

a) Dane za 2003 r.

b) Dane za 2004 r.

1.2. Wskaźniki kontekstowe- profil województwa w kontekście zróżnicowań wojewódzkich i wewnątrzregionalnych

Dla potrzeb raportowania dokumentu „Strategii” w kontekście zróżnicowań wojewódzkich i wewnątrzregionalnych, opracowano listę 50 wskaźników charakteryzujących profil województwa z uwzględnieniem porównań na dwóch zasadniczych poziomach, tj.

- w odniesieniu do średniego poziomu krajowego oraz do województw o najwyższej i najniższej wartości wskaźnika,
- poziomu wewnętrznego województwa z określeniem rozpiętości wskaźników w powiatach o maksymalnym i minimalnym ich poziomie.

Zgodnie z przyjętymi zasadami raportowania „Strategii”, wskaźniki kontekstowe podano według stanu na koniec 2005 roku, dokonując porównań do roku poprzedniego, tj. 2004 i 1999 roku, stanowiącego rok bazowy w diagnozie sytuacji społeczno-ekonomicznej, zawartej w dokumencie „Strategii”, jednocześnie pierwszego roku funkcjonowania nowych województw i trzech szczebli samorządu w województwie.

Dla określenia zaistniałych zmian w zróżnicowaniach wojewódzkich, zmniejszenia lub zwiększenia dystansu województwa do średniego poziomu w kraju posłużono się wskaźnikami:

- lokaty województwa w kraju,
- zmian odnotowanych w relacjach osiągniętych wskaźników w województwie do średnich krajowych, a także województw o najwyższym i najniższym wskaźniku.

Z syntetycznej analizy wskaźników kontekstowych charakteryzujących profil województwa w latach 1999-2005 w kontekście zróżnicowań wojewódzkich i wewnątrzregionalnych wynika, że:

- Województwo jest czwartym pod względem powierzchni regionem Polski. Zajmuje obszar 24,2 tys. km² (7,7% powierzchni kraju) i liczy ponad 1,4 mln mieszkańców, co oznacza utrzymywanie się od 1999 roku 12 lokaty w kraju. Udział ludności w wolumenie ludności Polski nieznacznie obniżył się, tj. o 0,1 pkt. Mimo tendencji spadkowej przyrost naturalny należy do najwyższych w kraju. Rozpiętość między powiatami wzrosła z 4,2 pkt. do 4,8 pkt. Jest to najrzadziej zaludnione województwo o gęstości zaludnienia o połowę mniejszej niż w kraju.
- **Potencjał gospodarczy** wskazuje na utrzymujące się oznaki słabości gospodarki, jednocześnie też symptomy poprawy na niektórych odcinkach.
  - Poziom produktu krajowego brutto na 1 mieszkańca w województwie stanowił tylko 77,7% średniej krajowej, relacja uległa obniżeniu o 0,6 pkt. w stosunku do w 2000 roku (12 lokata w kraju).
Porównując do najlepszego województwa mazowieckiego był niemal dwukrotnie niższy, relacja wskaźnika uległa pogorszeniu o 0,5 pkt. Natomiast przewyższał poziom województwa najsłabszego o 11,9%, relacja wskaźnika jednak obniżyła się o 0,4 pkt. Zatem dystans do średniego poziomu krajowego i do województwa najkorzystniejszego uległ nieco zwiększeniu.
  - Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca stanowiła zaledwie 60% średniego poziomu krajowego, dysproporcje od 1999 roku uległy zwiększeniu o ponad 6%. Jednocześnie było to tylko ok. 39% poziomu województwa o najwyższej wartości wskaźnika i prawie 7 pkt. mniej niż w 1999 roku. Województwo przesunęło się z 13 na 14 lokatę w kraju. W układzie powiatów najkorzystniejszy wskaźnik dotyczy stolicy województwa, najniższy - powiatu węgorzewskiego.
  - W budownictwie produkcja sprzedana na 1 mieszkańca województwa stanowiła niemal 95% średniego poziomu krajowego. Relacja do średniej krajowej w budownictwie uległa wyraźnej poprawie od 1999 roku, tj. o ponad 35 pkt. Jednocześnie było to ponad 62% poziomu najlepszego województwa - prawie 28 pkt. więcej niż w 1999 roku, w odniesieniu do województwa najsłabszego było to odpowiednio ok. 179% i 60 pkt.
  - W rolnictwie utrzymano korzystne lokaty w skupie mleka - 6 miejsce i żywca – 4 lokata w kraju.
  - W gospodarce województwa szczególnie ważną rolę spełnia turystyka. Pod względem ilości miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania województwo utrzymało od 1999 roku 5 lokatę. Rozpiętość w województwie wahała się w przedziale od 90 w powiecie nowomiejskim do prawie 6100 miejsc w Olsztynie.
- **Relatywnie niska przedsiębiorczość i dochodowość mieszkańców** – liczba podmiotów gospodarki narodowej w przeliczeniu na 10 tys. ludności wciąż plasuje województwo na 13 miejscu w kraju, a w odniesieniu do osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą – jest to 14 lokata. Wskaźnik w województwie stanowił tylko 81,3% średniego poziomu krajowego i 63,1% poziomu najlepszego województwa, a 116% najsłabszego. Dystans liczony relacją do średniego poziomu w kraju uległ zwiększeniu o 2,6 pkt. Rozpiętość między najwyższym i najniższym wskaźnikiem w województwie była ponad dwukrotna i uległa niewielkiemu zwiększeniu.
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie należało do najniższych w kraju tuż za podkarpackim. Stanowiło tylko 85% średniego poziomu w kraju i około 67% województwa o najwyższej wartości tego wskaźnika. Dystans liczony relacją do średniego poziomu w kraju uległ dalszemu zwiększeniu o 1,5 pkt., a w odniesieniu do najlepszego i najsłabszego województwa utrzymał się na tym samym poziomie. Rozpiętość między najwyższym i najniższym wskaźnikiem w powiatach województwa wynosiła 67% i zwiększyła się o 4,8 pkt. od 1999 roku.

- **Warunki życia**, zwłaszcza w zakresie sytuacji mieszkaniowej, odbiegają znacznie od średniej krajowej. Poziom bezrobocia jest wciąż najwyższy w kraju. Są to ostatnie lokaty w kraju. Powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę stanowiła 89,7% średniego wskaźnika krajowego i 85% najlepszego województwa. Dystans liczony relacją do średniego poziomu w kraju uległ od 1999 roku dalszemu zwiększeniu o 1,4 pkt. Relacja między najwyższym i najniższym wskaźnikiem w powiatach województwa wynosiła 85,5% i utrzymała się od 1999 roku na tym samym poziomie. Stopa bezrobocia rejestrowanego na koniec 2005 roku wyniosła w województwie 27,2% i była najwyższa w kraju od początku funkcjonowania województwa. Rozpiętość między średnim wskaźnikiem w województwie i kraju wynosiła ponad 9 pkt. Rozpiętość między najwyższym i najniższym wskaźnikiem w powiatach województwa wynosiła prawie 30 pkt. wobec 17,7 pkt. w 1999 roku. Oznacza to, że dysproporcje na rynku pracy województwa zwiększają się. Poziom liczby pracujących na 1000 ludności w województwie stanowił 84,3% średniego poziomu krajowego i 69,3% najlepszego województwa mazowieckiego. Dystans liczony relacją do średniego poziomu w kraju uległ zmniejszeniu o 1 pkt. Liczba studentów przypadających na 10 tys. ludności stanowiła 78% wskaźnika średniego poziomu krajowego i 55% województwa najlepszego. Dystans liczony relacją do średniego poziomu w kraju uległ poprawie od 1999 roku o około 7 pkt., a do województwa najlepszego o 9 pkt. Liczba ludności przypadającej na łóżko w szpitalach w województwie była wyższa o 11,3% niż średni poziom wskaźnika krajowego i 35,4% niż w województwie najlepszym. Dystans liczony relacją do średniego poziomu w kraju uległ poprawie od 1999 roku o ponad 7 pkt., a do województwa najlepszego o 8,1 pkt. Poziom księgozbioru w wolumenach na 1000 ludności w województwie był wyższy o 8,3% niż średni poziom tego wskaźnika w kraju, a o 9% niższy niż w województwie najlepszym i prawie 40% wyższy niż w województwie najsłabszym. Relacja do średniego wskaźnika krajowego i województwa najlepszego utrzymała się na poziomie zbliżonym do 1999 roku. Pozostałe wskaźniki dotyczące warunków życia omówione będą w dalszej części „Raportu” dotyczącej realizacji priorytetów i celu głównego „Strategii”.
- **Infrastruktura techniczna** – gęstość dróg plasuje województwo od początku funkcjonowania na ostatniej lokacie w kraju, co uwzględniając zły stan techniczny dróg stwarza niekorzystną sytuację, wpływa hamująco na rozwój społeczno-gospodarczy, powoduje, że wypadkowość jest wysoka. Poziom wskaźnika dróg publicznych o nawierzchni twardej na 100 km² w województwie stanowił zaledwie 62,9% średniego poziomu krajowego i 31% poziomu najlepszego województwa śląskiego. Dystans liczony zmianą relacji do średniego poziomu w kraju uległ zwiększeniu o 0,4 pkt., a w odniesieniu do województwa najlepszego utrzymał się na zbliżonym poziomie. Prawie 70% ludności województwa korzystało z oczyszczalni ścieków tj. o prawie 10% więcej niż przeciętnie w kraju i 22,6% więcej niż w województwie o najniższej wartości wskaźnika, tj. mazowieckim.
- **Konkurencyjność gospodarki, poziom inwestowania** - nadal znacznie niższy niż w kraju. W nakładach inwestycyjnych na 1 mieszkańca województwo przesunęło się z 16 lokaty na 10, a w nakładach przedsiębiorstw z 14 miejsca na 9. Poziom nakładów inwestycyjnych na 1 mieszkańca województwa stanowił prawie 80% średniego wolumenu krajowego i ponad 48% poziomu województwa najlepszego i 137% województwa najsłabszego. Dystans liczony relacją do średniego poziomu w kraju uległ zmniejszeniu o prawie 26 pkt., a w odniesieniu do województwa najlepszego o 23,5 pkt.

Szerzej sytuacja w pozostałych dziedzinach przedstawiona została w dalszej części analitycznej „Raportu” dotyczącej sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa, jak też zasadniczej raportowej dotyczącej realizacji poszczególnych priorytetów i celu głównego „Strategii”.

Szczegółowe informacje wynikają z *Syntetycznej karty wskaźników kontekstowych – profil województwa warmińsko-mazurskiego*.

SYNTETYCZNA KARTA WSKAZNIKÓW KONTEKSTOWYCH- PROFIL WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO
stan na 31. XII.

Lp.	Nazwa wskaźnika	Jedn. Miary	Lata	Warmińsko-Mazurskie	Wskaźnik w powiatach		Średnia w kraju	Wskaźnik w województwach		Lokata województwa
					min	max		min	max	
OGÓLNE										
1	Powierzchnia województwa	km ²	1999	24203	80 Elbląg	2840 olsztyński	312 685	9 412 opolskie	35 598 mazowieckie	4
			2004	24 192	80 Elbląg	2840 olsztyński	312 685	9 412 opolskie	35 566 mazowieckie	4
			2005	24 173	80 Elbląg	2840 olsztyński	312 685	9 412 opolskie	35 559 mazowieckie	4
2	Ludność ogółem	tys. osób	1999	1 465,60	35,2 nidzicki	172,6 Olsztyn	38 653,60	1023,5 lubuskie	5070,0 mazowieckie	12
			2004	1 428,70	23,8 węgorzewski	173,9 Olsztyn	38 173,80	1 009,2 lubuskie	5 146,0 mazowieckie	12
			2005	1 428,60	23,7 węgorzewski	174,5 Olsztyn	38 157,10	1 009,2 lubuskie	5 157,7 mazowieckie	12
3	Ludność w miastach (wskaźnik urbanizacji)	%	1999	60,1	25,6 nowomiejski	65,9 elcki	61,8	41,1 podkarpackie	79,4 śląskie	9
			2004	60,1	25,6 nowomiejski	66,1 elcki	61,5	40,5 podkarpackie	78,8 śląskie	9
			2005	60	25,5 nowomiejski	66,2 elcki	61,4	40,4 podkarpackie	78,6 śląskie	9
4	Ludność na 1 km ²	osoby	1999	61	34 piski	1963 Olsztyn	124	61 warm.-mazur.	396 śląskie	16
			2004	59	32 piski	1978 Olsztyn	122	59 warm.-mazur.	381 śląskie	16
			2005	59	32 piski	1985 Olsztyn	122	59 warm.-mazur.	380 śląskie	16
5	Przyrost naturalny na 1000 ludności	%	1999	2,7	0,2 Elbląg	4,4 nowomiejski	0	-3,6 łódzkie	2,7 warm.-mazur.	1
			2004	1,6	-0,9 m. Elbląg	3,0 nowomiejski	-0,2	-3,1 łódzkie	2,1 pomorskie	2
			2005	1,6	-1,2 lidzbarski	3,6 ilawski	-0,1	-3,4 łódzkie	2,2 pomorskie	2

6	PRODUKT KRAJOWY BRUTTO NA MIESZKAŃCA	zł	2000	15241	x	x	19464	13576 podkarpackie	29406 mazowieckie	13
			2003	17 371	x	x	22 048	15 006 podkarpackie	34 179 mazowieckie	12
			2004	18 778	x	x	24 181	16 777 lubelskie	36 636 mazowieckie	12
PRACUJĄCY, WYNAGRODZENIE										
7	Liczba pracujących	tys. osób	1999	495,2*	9,3 nidzicki	64,0 Olsztyn	15 691,7	356,7 lubuskie	2368,6 mazowieckie	14
			2004	386,6	4,1 węgorzewski	59,1 Olsztyn	12 413,3	282,5 lubuskie	2025 mazowieckie	13
			2005	396,9	4,3 węgorzewski	59,7 Olsztyn	12 576,3	291,9 lubuskie	2066,8 mazowieckie	13
8	Liczba pracujących na 1000 ludności	tys. osób	1999	338,0	x	x	405,8	338,0 warm.–mazur.	467,4 mazowieckie	16
			2004	270,6	x	x	325,2	270,6 warm.-mazur.	393,5 mazowieckie	16
			2005	277,8	x	x	329,6	277,8 warm.–mazur.	400,7 mazowieckie	16
9	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto	zł	1999	1474,7	1276,8 lidzbarski	1786,7 Elbląg	1697,1	1456,6 podkarpackie	2201,8 mazowieckie	15
			2004	1967,2	1712,0 nowomiejski	2477,3 Olsztyn	2273,4	1940,5 podkarpackie	2909,7 mazowieckie	15
			2005	2016	1708,8 nowomiejski	2562,9 Olsztyn	2360,62	2001,5 podkarpackie	3027,0 mazowieckie	15
BEZROBOCIE										
10	Bezrobotni zarejestrowani ogółem	tys. osób	1999	142,4	2,8 nidzicki	17,2 Olsztyn	2349,8	59,5 opolskie	249,2 mazowieckie	11
			2004	162,4	3,5 węgorzewski	13,4 ostródzki	2999,6	74,6 opolskie	352,9 mazowieckie	12
			2005	150,9	3,3 węgorzewski	12,5 ostródzki	2773,0	69,4 opolskie	332,5 mazowieckie	12

11	Bezrobotni zarejestrowani w wieku do 25 lat w % bezrobotnych ogółem	%	1999	27,1	24,1 giżycki	32 nidzicki	31	26,6 zachodniopomorskie	37,9 małopolskie	2
			2004	23,4	17,8 Olsztyn	27,8 szczycieński	24,3	21,0 zachodniopom.	28,8 małopolskie	7
			2005	22,5	14,9 Olsztyn	27,7 nowomiejski	22,6	19,4 dolnośląskie	26,7 lubelskie	8
12	Stopa bezrobocia rejestrowanego	%	1999	22,4	12,7 Olsztyn	30,4 bartoszycki	13,1	9,5 mazowieckie	22,4 warm.-mazur	16
			2004	29,2	10,8 Olsztyn	40,8 goldapski	19,0	14,7 mazowieckie	29,2 warm.-mazur	16
			2005	27,2	9,2 Olsztyn	39,1 braniewski	17,6	13,8 mazowieckie, małopolskie	27,2 warm.–mazur.	16
ATRAKCYJNOŚĆ ZAMIESZKANIA										
13	Powierzchnia użytkowa mieszkań na 1 osobę w m ²	m ²	1999	17,3	16,0 szczycieński	18,7 giżycki	19,0	17,3 warm.-mazur.	21,5 opolskie	16
			2004	20,6	19,3 elcki	22,7 mrągowski	22,9	20,6 warm.-mazur.	24,2 opolskie	16
			2005	20,8	19,5 Elbląg	22,8 mrągowski	23,2	20,8 warm.–mazur.	24,4 opolskie, mazowieckie	16
14	Mieszkania oddane do użytku	mieszkanie	1999	2534	25 elbląski	990 Olsztyn	81 979	846 opolskie	18 980 mazowieckie	13
			2004	4 136	27 goldapski	1213 Olsztyn	108 117	1232 opolskie	23 849 mazowieckie	12
			2005	4 451	10 braniewski	1119 Olsztyn	114 066	1157 opolskie	28 241 mazowieckie	11
15	Mieszkania oddane do użytku na 10 tys. ludności	mieszkanie	1999	17	25,0 elbląski	57,3 Olsztyn	21	8,0 opolskie	37,0 mazowieckie	11
			2004	29,0	4,8 kętrzyński	70,0 Olsztyn	28,3	11,7 opolskie	46,4 mazowieckie	6
			2005	31,2	2,3 braniewski	75,5 elcki	29,9	11,0 opolskie	54,8 mazowieckie	7

Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko – Mazurskiego
Departament Polityki Regionalnej

16	Studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności (bez cudzoziemców i resortu obrony narodowej oraz spraw wewnętrznych)	student	1999	261,3	x	x	367,7	239,3 podkarpackie	567,4 mazowieckie	14
			2004	392,9	x	x	492,7	340,8 lubuskie	696,8 mazowieckie	13
			2005	396,4	x	x	508	329,4 lubuskie	714,7 mazowieckie	13
17	Liczba ludności na łóżko w szpitalach ogólnych.	osoba	1999	231	x	x	195	161 śląskie	241 podkarpackie	15
			2004	231	x	x	208	172 śląskie	255 pomorskie	13
			2005	237	x	x	213	175 śląskie	257 pomorskie	14
18	Liczba ludności na ambulatoryjny zakład opieki zdrowotnej	osoba	2004	1 555	x	x	1 901	1081 zachodniopom.	2557 wielkopolskie	3
			2005	1 602	x	x	1 921	1 286 zachodniopom.	2 648 wielkopolskie	4
19	Liczba ludności na 1 aptekę	osoby	2004	4550	3 104 Olsztyn	6 794 nidzicki	3912	2925 lubelski	4991 mazowieckie	15
			2005	4165	2 644 Olsztyn	6 277 elbląski	3808	2868 lubelskie	4861 mazowieckie	15
20	Księgozbiór w wol. na 1000 ludności	wolumin	1999	3802	2 609 elcki	5239 elbląski	3502	2 971 pomorskie	4198 zachodniopom.	5
			2004	3 838	2 664 elcki	5 338 węgorzewski	3 522	2 755 pomorskie	4 185 podkarpackie	5
			2005	3 834	2 702 elcki	5 394 węgorzewski	3 541	2 753 pomorskie	4 214 podkarpackie	5
21	Kina stałe - miejsca na widowni na 10 tys. ludności	miejsce	2004	54	x	x	59	40 kujaw.–pom. lubelskie, łódzkie	82 mazowieckie	9
			2005	58	x	x	62	39 lubelskie	83 mazowieckie	8

TURYSTYKA										
22	Miejsca noclegowe w obiektach noclegowych zbiorowego zakwaterowania	miejsce	1999	55670	64 nowomiejski	mragowski 8932	770351	10281 opolskie	144 610 zachodniopom.	5
			2004	34835	64 nowomiejski	6001 mragowski	584 623	7921 opolskie	108 267 zachodniopom.	8
			2005	37408	90 nowomiejski	6099 Olsztyn	569 896	7459 opolskie	105 230 zachodniopom.	5
23	Stopień wykorzystania miejsc noclegowych	%	1999	36,4	18,8 braniewski	40,3 mragowski				
			2004	30,1	14,3 braniewski	66,9 goldapski	33,8	23,6 opolskie	46,4 zachodniopom.	8
			2005	30,1			35,0	24,6 opolskie	46,1 zachodniopom.	6
INFRASTRUKTURA TECHNICZNA										
24	Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km ² powierzchni ogólnej	km	1999	50,3	28,2 piski	210 Elbląg	79,5	50,3 warm.-mazur	160,9 śląskie	16
			2004	50,8	x	x	80,7	50,8 warm.-mazur	163,8 śląskie	16
			2005	51,1	x	x	81,2	51,1 warm.-mazur.	163,7 śląskie	16
25	Publiczne drogi powiatowe o nawierzchni twardej	km	1999	7012	225 nowomiejski	723 olsztyński	111 357	3312 lubuskie	12 346 mazowieckie	7
			2004	7 151	194 goldapski	736 olsztyński	114 718	3 479 lubuskie	12 991 mazowieckie	7
			2005	7 122	193 goldapski	725 olsztyński	114 447	3 483 lubuskie	13 143 mazowieckie	7
26	Publiczne drogi gminne o nawierzchni twardej	km	1999	1825	23 nidzicki	184 ostródzki	90 927	1825 warm.-mazur	12 982 małopolskie	16
			2004	1 901	12 węgorzewski	273 nowomiejski	90 871	1 901 warm.-mazur	12 868 małopolskie	16

			2005	1 993	12 węgorzewski	279 nowomiejski	92 674	1 993 warm.-mazur.	13 029 małopolskie	16
27	Samochody osobowe zarejestrowane na 1000 ludności	samochód	1999	140	x	x	240	140 warm.-mazur.	304 wielkopolskie	16
			2004	270	x	x	314	270 warm -mazur.	386 wielkopolskie	16
			2005	263	x	x	323	263 warm.-mazur.	374 wielkopolskie	16
28	Wypadki drogowe na 100 tys. pojazdów samochodowych	wypadki	2004	58	x	x	35	25 małopolskie	58 warm -mazur.	16
			2005	53	x	x	32	23 śląskie	53 warm.-mazur.	16
29	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem	%	1999	61,7	26,1 nowomiejski	69,3 elcki	51,5	37,3 kujaw.-pom.	72,5 pomorskie	3
			2004	68,7	31,5 nowomiejski	75,8 elcki	59,0	45,3 świętokrzyskie	77,6 pomorskie	3
			2005	69,9	35,2 nowomiejski	elcki 75,5 100 Elbląg	60,2	47,3 mazowieckie	78,4 pomorskie	3
	Sieć rozdzielcza na 100 km ²									
30	- Wodociągowa	km	2004	46,0	16,7 piski	99,8 nowomiejski	76,5	34,7 zachodniopom.	144,5 śląskie	14
			2005	50,1	17,5 piski	106,4 nowomiejski 263,2 Olsztyn	78,6	35,3 zachodniopom.	148,8 śląskie	14
31	- Kanalizacyjna	km	2004	15,4	5,5 elbląski	23,6 ostródzki	23,6	9,3 podlaskie	60,3 śląskie	13
			2005	16,6	5,2 elbląski	27,7 iławski 295,1 Olsztyn	25,6	10,1 podlaskie	66,8 śląskie	13
32	- Gazowa	km	2004	6,3	x – braniewski, goldapski	16,6 działdowski	32,6	4,4 podlaskie	131,7 małopolskie	15
			2005	6,8	x – braniewski, goldapski, nowomiejski	16,6 działdowski	33,2	4,4 podlaskie	131,7 małopolskie	15

BUDŻET										
33	Dochody budżetów wojewódzkich na 1 mieszkańca	zł	1999	73	x	x	85	55 łódzkie	129 lubuskie	13
			2004	178	x	x	183	125 łódzkie	288 mazowieckie	4
			2005	162	x	x	185	121 łódzkie	309 mazowieckie	8
34	Dochody budżetów powiatów na 1 mieszkańca	zł	1999	413	313 elbląski	549 elcki	363	383 śląskie	451 zachodniopom.	3
			2004	578	455 nowomiejski	860 węgorzewski	492	418 małopolskie	598 zachodniopom.	2
			2005	659	482 nowomiejski	933 węgorzewski	543	467 małopolskie	641 zachodniopom.	1
35	Dochody budżetów miast na prawach powiatu na 1 mieszkańca	zł	1999	1643	1609 Elbląg	1669 Olsztyn	1687	1537 podlaskie	2073 opolskie	11
			2204	2397	2280 Elbląg	2483 Olsztyn	2472	2029 zachodniopom.	3295 mazowieckie	6
			2005	2622	2601 Elbląg	2637 Olsztyn	2830	2029 zachodniopom.	4000 mazowieckie	8
36	Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca	zł	1999	1100	1155 giżycki	1003 piski	1191	978 lubelskie	1714 mazowieckie	6
			2004	1 636	1 533 nidzicki	1825 piski	1 591	1470 lubelskie	1798 zachodniopom.	5
			2005	1 883	1702 lidzbarski	2093 olecki	1 808	1667 lubelskie	2043 zachodniopom.	4
GOSPODARKA										
37	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON (osoby prawne i jedn. organizacyjne nie mające osobowości prawnej + osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą)	podmiot	1999	96649	1873 nidzicki	19579 Olsztyn	3039451	72 527 opolskie	502 589 mazowieckie	12
			2004	108 910	1 429 węgorzewski	21 206 Olsztyn	3 576 830	88 422 opolskie	585 529 mazowieckie	12
			2005	110 087	1 479 węgorzewski	20 997 Olsztyn	3 615 621	88 915 podlaskie	601 721 mazowieckie	12
38	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w systemie REGON na 10.tys. mieszkańców	podmiot	1999	659,5	484,8 nowomiejski	1134,6 Olsztyn	786,3	x	x	12
			2004	762	536 działdowski	1 220 Olsztyn	937	665 podkarpackie	1192 zachodniopom.	13

			2005	771	544 działdowski	1 203 Olsztyn	948	663 podkarpackie	1221 zachodniopom.	13
39	Produkcja sprzedana w przemyśle (ceny bieżące) na 1 mieszkańca	zł	1999	7445	x	x	11170	5475 lubelskie	16 830 mazowieckie	13
			2004	11 068	931 węgorszewski	24545 Olsztyn	17 772	7 871 lubelskie	27 567 mazowieckie	14
			2005	10879	1 092 węgorszewski	23 445 Olsztyn	18309	8016 lubelskie	28 030 mazowieckie	14
40	Produkcja sprzedana w budownictwie (ceny bieżące) na 1 mieszkańca	zł	1999	1053	x	x	1770	890 lubelskie	3045 mazowieckie	13
			2004	1353	x	x	1 904	1090 podkarpackie	3 673 mazowieckie	10
			2005	1950	x	x	2059	1092 lubelskie	3133 mazowieckie	8
41	Użytki rolne ogółem	tys. ha	1999	1305,7	1,9 Olsztyn	137,8 olsztyński	18434,7	555,3 lubuskie	2393,1 mazowieckie	4
			2004	1 120,60	1,3 Olsztyn	118,8 olsztyński	16 327,4	485,8 śląskie	2 046,1 mazowieckie	4
			2005	1 078,1	x	x	15 906,0	477,9 śląskie	2045,8 mazowieckie	6
42	Powierzchnia gospodarstwa indywidualnego (użytki rolne)	ha	2004	16,5	x	x	7,5	3,2 małopolskie	16,5 warm.-mazur.	1
			2005	17,4	x	x	7,6	3,2 małopolskie	17,5 zachodniopom.	2
43	Lesistość	%	1999	29,3	15,2 kętrzyński	49 szczycieński	28,3	20,4 łódzkie	48 lubuskie	6
			2004	29,9	16,1 kętrzyński	48,8 szczycieński	28,7	20,6 łódzkie	48,7 lubuskie	6
			2005	30,0	16,1 kętrzyński	48,9 szczycieński	28,8	20,7 łódzkie	48,7 lubuskie	6
44	Skup na 1 ha użytków rolnych żywca rzeźnego	kg	1999	126	x	x	106	43 świętokrzyskie	233 wielkopolskie	4
			2004	191	x	x	158	76 dolnośląskie	343 wielkopolskie	4
			2005	190	x	x	171	80 dolnośląskie	366 wielkopolskie	4
45	Skup na 1 ha użytków rolnych mleka	l	1999	379	x	x	352	120 podkarpackie	854 podlaskie	6
			2004	493	x	x	476	132 zachodniopom.	1354 podlaskie	6
			2005	567	x	x	540	166 zachodniopom.	1481 podlaskie	6
46	Zużycie nawozów sztucznych w przeliczeniu	kg	1999	69,9	x	x	87,4	55,6 podkarpackie	128,4 opolskie	13
			2004	88,3	x	x	99,3	65,3 podkarpackie	150,1 opolskie	11

	na 1 ha użytków rolnych		2005	90,3	x	x	102,4	66,1 podkarpackie	141,8 opolskie	12
INWESTYCJE, INNOWACYJNOŚĆ										
47	Nakłady inwestycyjne ogółem na 1 mieszkańca	zł	1999	1743	x	x	3259	1743 warm.-mazur.	6829 mazowieckie	16
			2004	2 165	x	x	3 155	1 848 lubelskie	5 309 mazowieckie	15
			2005	2 735	x	x	3 434	1 992 lubelskie	5 634 mazowieckie	10
48	Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca na w przedsiębiorstwach	zł	1999	1132	261 nowomiejski	3744 Olsztyn	2354	1093 podlaskie	5280 mazowieckie	14
			2004	1 102	261 nidzicki	3 050 Olsztyn	1913	836 lubelskie	3 608 mazowieckie	14
			2005	1 603	404 nowomiejski	5 528 Olsztyn	2076	994 lubelskie	3 778 mazowieckie	9
49	Nakłady na działalność badawczo-rozwojową na 1 mieszkańca	zł	1999	35,8	x	x	118,8	18,1 lubuskie	398 mazowieckie	13
			2004	39	x	x	135	14 świętokrzyskie	440 mazowieckie	12
			2005	57	x	x	178	17 świętokrzyskie	561 mazowieckie	12
50	Udział budżetu państwa w nakładach na działalność badawczą i rozwojową	%	1999	64,8	x	x	58,5	10,9 świętokrzyskie	72,8 łódzkie	4
			2004	81,2	x	x	61,7	33,8 kujaw.-pom.	81,2 warm.-mazur.	1
			2005	68,8	x	x	57,7	23,4 lubuskie	74,3 lubelskie	3

[1] wg stanu na 31 VII

* - wg stanu na 30 września

2. Gospodarka i innowacyjność

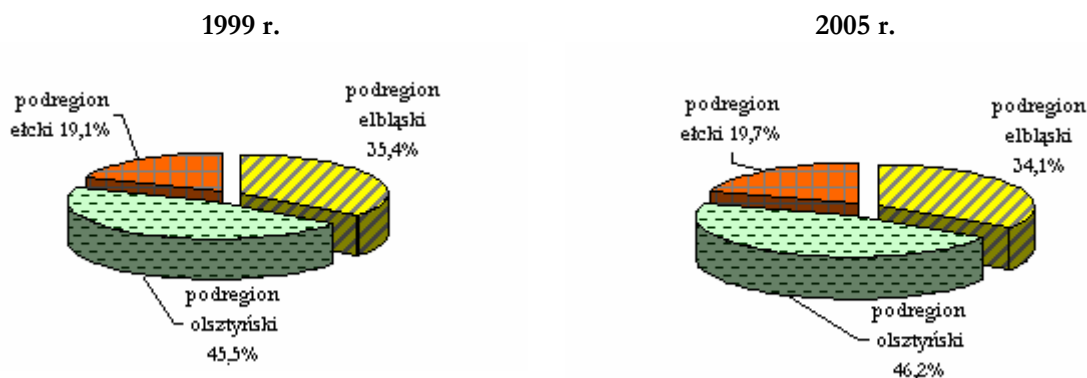
2.1. Podmioty gospodarki narodowej – przedsiębiorczość

Nasylenie podmiotami gospodarczymi na tle kraju potwierdza utrzymujący się w województwie problem niskiego poziomu przedsiębiorczości. Na koniec 2005r. w województwie zarejestrowanych było 110,1 tysięcy podmiotów gospodarczych, co oznacza 12 lokatę w kraju i około 3% krajowej liczby podmiotów. Tempo ich wzrostu w województwie w latach 1999-2005 wyniosło prawie 14% i było znacznie niższe od średniej krajowej, gdzie notowano wzrost o 19%. Odnosząc się do roku poprzedniego przyrost podmiotów w województwie i kraju oscylował w granicach 1%, co oznacza spowolnienie tempa ich przyrostu.

Udział procentowy podmiotów w poszczególnych podregionach zasadniczo nie uległ zmianie, nieco zwiększył się udział podmiotów podregionu olsztyńskiego i elckiego, a zmalał elbląskiego.

Rycina nr 1

Procentowy udział podmiotów gospodarczych w podregionach w ogółem podmiotów gospodarczych województwa

Do sektora prywatnego zaliczają się w 2005r. 93,9% podmiotów (kraj 96,5%).

Analiza podmiotów w przemyśle, budownictwie i usługach w województwie na tle kraju wskazuje, że w latach 1999-2005 zostały utrwalone podstawowe cechy struktury gospodarczej regionu – relatywnie niski udział przemysłu i budownictwa - 18,1% (kraj 20,5%) – 14 lokata w kraju oraz stosunkowo duże znaczenie usług nierynkowych - 9,8 % (kraj 7,6%), niższy udział usług rynkowych - 67,6% (kraj - 69,4%).

W strukturze według działalności podstawowej dominują trwale firmy z sekcji handel i naprawy (30%) oraz obsługa nieruchomości i firm (17%). Udział podmiotów przemysłowych i budowlanych kształtuje się na poziomie po ok. 10%, przy czym w ostatnim okresie wzrasta znaczenie budownictwa.

W strukturze własnościowej zdecydowanie przeważają podmioty prowadzone przez osoby fizyczne – 75% podmiotów (kraj – 77%), spółki handlowe stanowiły 4,6% podmiotów (kraj – 6,4%), spółdzielnie – 0,7% (kraj – 0,5%) W końcu 2005r. w regionie funkcjonowało tylko 25 przedsiębiorstw państwowych, wobec 80 w 1999r.

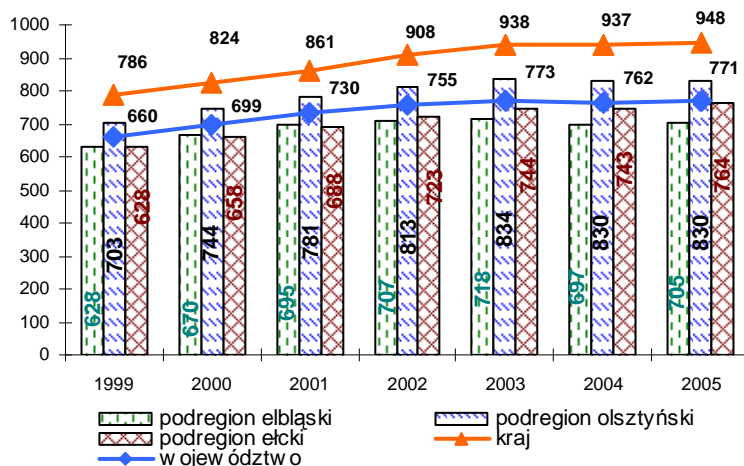
Najbardziej dynamiczną grupę stanowiły spółki handlowe, których liczba wzrosła w województwie w latach 1999-2005 o 55,3% (kraj – o 57%). Wśród nich 16,8% stanowiły spółki z udziałem kapitału zagranicznego (średnio w kraju – 23,6%). Liczebność tych spółek od 1999r. wzrosła w województwie o 30% (kraj - o 34,5%).

Zdecydowaną większość stanowiły podmioty małe, zatrudniające do 9 osób - 94,3%.

Nasylenie podmiotami gospodarczymi, w tym osób fizycznych w przeliczeniu na 10 tys. ludności było na tle kraju zdecydowanie niekorzystne. W 2005r. przypadło 771 podmiotów gospodarczych przy średniej krajowej 948 podmiotów - 13 lokata w kraju. Liczba podmiotów prowadzonych przez osoby fizyczne na 10 tys. ludności wzrosła z 520 w 1999r. do 577 w 2005r. (14 lokata w kraju). Średnio w kraju wskaźnik ten wzrósł z 625 do 728. Potwierdza to zwiększanie się dystansu w tej dziedzinie w odniesieniu do kraju i pozostałych województw. Zróżnicowania występują również w skali poszczególnych podregionów i powiatów a także gmin, co pokazano na rycinach. Najniższe wskaźniki dotyczą podregionu elbląskiego.

Rycina nr 2

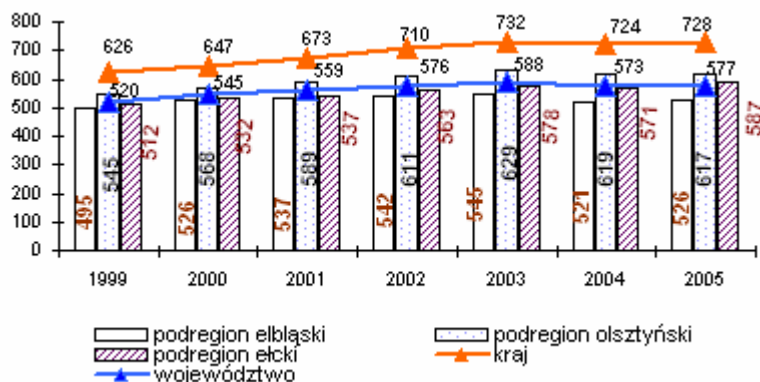
Podmioty gospodarki narodowej ogółem na 10 tys. ludności w województwie na tle kraju i podregionów

Relacje wskaźnika liczby podmiotów na 10 tys. ludności uzyskanego w województwie do średniego poziomu w kraju uległa obniżeniu z 83,9% w 1999r. do 81,3% w 2005r.

Rycina nr 3

Podmioty osób fizycznych na 10 tys. ludności w województwie na tle kraju i podregionów

W odniesieniu do osób fizycznych relacja wskaźnika na 10 tys. ludności w województwie uległa obniżeniu z 83% w 1999r. do 79,2% w 2005r.

Zróźnicowania w nasyceniu podmiotami gospodarczymi według powiatów pokazano na rycinach.

Rycina nr 4

Podmioty gospodarki narodowej, zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w 2005r. w powiatach województwa warmińsko – mazurskiego

Stan w dniu 31 XII

Źródło: „Zmiany strukturalne podmiotów gospodarczych w gospodarce narodowej w województwie warmińsko-mazurskim w 2005r.”
Urząd Statystyczny w Olsztynie

Rycina nr 5

Podmioty gospodarki narodowej – osób fizycznych na 10 tys. ludności w 2005r. w powiatach województwa warmińsko – mazurskiego

Stan w dniu 31 XII

Źródło: „Zmiany strukturalne podmiotów gospodarczych w gospodarce narodowej w województwie warmińsko-mazurskim w 2005r.”
Urząd Statystyczny w Olsztynie

Uwzględniając niski stopień przedsiębiorczości, niezbędne są kompleksowe działania służące wzrostowi przedsiębiorczości, w tym w zakresie poprawy regionalnej i lokalnej infrastruktury, zwłaszcza transportowej, wzmocnienia instytucji otoczenia biznesu, transferu technologii, przekształceń na rynku pracy, poprawy jakości siły roboczej.

Warunki sprzyjające do podejmowania działalności gospodarczej zapewnia funkcjonowanie w regionie Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej (WM SSE) z 13 podstrefami (Bartoszyce, Elbląg, Dobrze Miasto, Lidzbark Warm., Iława, Morąg, Mragowo, Nowe Miasto Lub., Olecko, Olsztyn, Ostróda, Pasłęk i Szczytno) oraz Suwalskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej – podstrefy w Gołdapi i Elku. WMSSE zajmuje obszar 524,07 ha. W bezpośrednim sąsiedztwie strefy funkcjonują 3 przejścia graniczne: drogowe w Bezledach oraz kolejowe w Bartoszycach (Głomnie) i Skandawie. WMSSE w ogólnopolskim rankingu

specjalnych stref ekonomicznych na 14 funkcjonujących w Polsce zajęła drugie miejsce za Katowicką Specjalną Strefą Ekonomiczną. Natomiast pierwsze miejsce zajęła w zakresie pozyskiwania inwestorów, których wartość inwestycji przekroczyła 1,5 mld zł, a wysokie trzecie miejsce w zakresie zagospodarowania terenu (56,3%). Podjęte zostały starania o poszerzenie obszaru strefy w Wielbarku, Ilawie, Pasłęku i Elblągu. W regionie zidentyfikowano 85 instytucji i organizacji wspierających przedsiębiorczość w różnej formie. Niedobór instytucji świadczących usługi dla biznesu odnotowano zwłaszcza we wschodniej części województwa. W regionie do końca 2005r. nie powołano żadnego ośrodka transferu technologii, klastrów lub innych form upowszechniających innowacyjność. W województwie realizowana jest „Regionalna Strategia Innowacyjności Województwa Warmińsko-Mazurskiego”, przyjęta przez Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego 31 sierpnia 2004r. Przy Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim powołano w 2005r. Biuro Nauki i Współpracy Regionalnej, którego celem jest zwiększanie roli Uniwersytetu jako ośrodka aktywowania transferów wiedzy w regionie i kreowania innowacyjnego modelu funkcjonowania gospodarczego. Pewne usługi na rzecz biznesu świadczą też państwowe i prywatne uczelnie wyższe.

2.2. Przemysł i budownictwo

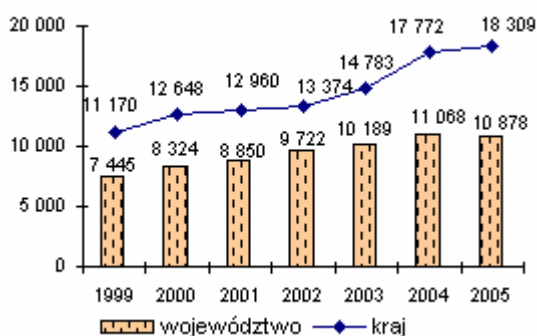
Przemysł

Województwo plasujące się na końcowych lokatach w rankingu krajowym i należy do grupy regionów uznawanych za relatywnie słabo uprzemysłowione.

Procentowy udział w krajowej produkcji sprzedanej przemysłu w latach 1999-2003 kształtował się na poziomie 2,5% - 2,6%, a w 2005r. obniżył się do 2,2% (13 lokata).

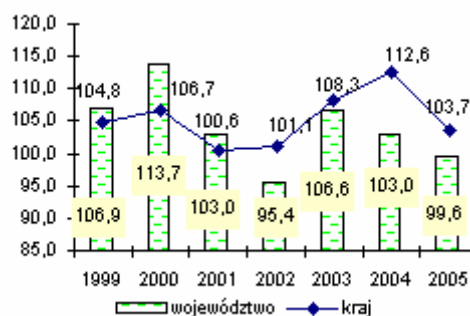
Rycina nr 6

Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca (zł) (ceny bieżące)

Rycina nr 7

Dynamika sprzedaży (ceny stałe), rok poprzedni = 100

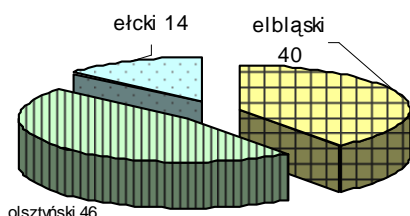

W przeliczeniu wartości produkcji sprzedanej na 1 mieszkańca województwo plasowało się w latach 2004-2005 na 14 miejscu w kraju, a w 1999r. zajmowało 13 lokatę.

Dysproporcje w odniesieniu do średniej krajowej uległy zwiększeniu. Produkcja przemysłowa na 1 mieszkańca w województwie w 2005r. stanowiła ok. 60% średniej krajowej, podczas gdy w 1999r. 66%, a w 2004r. 62%. Dominujący udział, ponad 95% w produkcji sprzedanej przemysłu województwa miały podmioty gospodarcze o liczbie pracujących powyżej 9 osób (tj. ok. 6% wszystkich podmiotów w województwie), które wytworzyły w 2005r. produkcję o wartości 14 476,2 tys. zł.

W układzie podregionów najwyższy udział ma w tym zakresie podregion olsztyński, z którego pochodziło w 2005r. 46% produkcji sprzedanej, z elbląskiego 39,6%, a z elckiego 14,4%.

Rycina nr 8
Udział procentowy podregionów w produkcji sprzedanej ogółem województwa w 2005 r.

W 2005r. produkcja sprzedana na 1 mieszkańca (dane dla podmiotów gospodarczych, w których liczba pracujących przekracza 9 osób) wynosiła w województwie 10,1 tys. zł, tj. 59,8% średniej krajowej (16,9 tys. zł). W podregionie elbląskim wynosiła 10,8 tys. zł, olsztyńskim 10,9 tys. zł, natomiast w podregionie elckim wyniosła 7,3 tys. zł.

Nadal notowano duże zróżnicowanie w poziomie produkcji sprzedanej przemysłu w poszczególnych powiatach województwa. W 2005r. 41% produkcji sprzedanej skupione było w Olsztynie i w Elblągu (podczas gdy w 2002r. 48,8% produkcji sprzedanej przemysłu pochodziło z tych dwóch miast, w 2003r. 46,7%).

Wartość produkcji sprzedanej przemysłu w 2005r. w przeliczeniu na jednego mieszkańca województwa była najwyższa w Olsztynie – 23,4 tys. zł, co oznacza spadek o 4,5% w porównaniu do roku poprzedniego i w Elblągu – 14,6 tys. zł (wzrost w stosunku do 2004r. o 9,0%). W powiatach ziemskich województwa wskaźnik ten w 2005r., podobnie jak w latach poprzednich był najwyższy w elckim (13,4 tys. zł), iławskim (12,5 tys. zł), ostródzkim (12,2 tys. zł) i olsztyńskim (10,7 tys. zł). Natomiast najniższy w węgorzewskim (1,1 tys. zł) i braniewskim (1,6 tys. zł). Istnieją zatem duże dysproporcje w rozmieszczeniu przemysłu.

Udział sektora prywatnego w produkcji sprzedanej wzrósł z 85,9% w 2000r. do 95,2% w 2005r. Notowano stały wzrost wartości produkcji przemysłowej w przetwórstwie przemysłowym.

W województwie największe znaczenie ma produkcja artykułów żywnościowych i napojów. Jej wartość stanowi ok. 1/3 wartości produkcji sprzedanej. Z publikacji statystycznych dotyczących ważniejszych artykułów żywnościowych wynika, że udział województwa w ich produkcji krajowej w 2005r. kształtował się następująco:

- ✓ produkty uboju trzody chlewnej – 7,0%,
- ✓ sery i twarogi – 7,0%,
- ✓ masło – 9,9%.

W regionie produkowane są także znaczne ilości mięsa drobiowego, w tym indyczego, soki owocowe i warzywne, mrożonki, kasze, mąki, przetwory i galanteria mleczna, miód, ryby (wędzone i konserwy), piwo.

Do większych zakładów przetwórstwa przemysłowego w województwie należą:

- zakłady zajmujące się produkcją mięs i wędlin należące do Grupy Animex („Morliny” w Ostródzie, „Ekodrób” w Iławie, Zakłady Mięsne „Mazury” S.A. w Elku), „Indykol” S.A. w Olsztynie,
- Zakłady w Olsztynku należące do Grupy „Maspex” - soki warzywne i owocowe,
- Spółdzielnia Mleczarska w Mrągowie, w Giżycku - przetwory z mleka,
- Browary Warmińsko-Mazurskie „Jurand” Sp. z o.o. w Olsztynie i Grupa Żywiec S.A. Browar w Elblągu,
- Chłodnia Olsztyn (producent m. in. mieszanek warzywnych, zup jarzynowych, warzyw i owoców mrożonych, lodów).

W strukturze ważniejszych wyrobów przemysłowych w województwie w 2005r. dynamicznie rozwija się produkcja okien i drzwi, stanowiąc 31,5% produkcji krajowej, wobec wskaźnika 3,8% w 2001r.

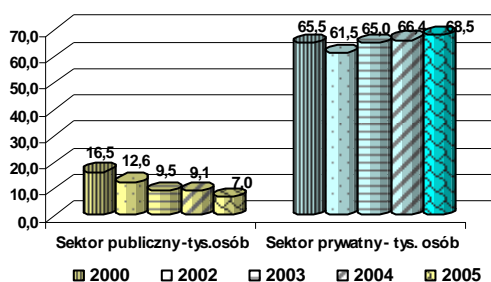
W 2005r. w regionie wyprodukowano 8,9% krajowej produkcji tarcicy iglastej, 7,6% tarcicy liściastej (w 2004r. 11,1%). Duże znaczenie ma produkcja wyrobów z drewna, a przede wszystkim mebli.

Przemysł regionu nadal znajduje się w zainteresowaniu inwestorów zagranicznych. Największe jest zaangażowanie kapitału francuskiego, przede wszystkim koncernu oponiarskiego Michelin. Do kapitału francuskiego należą także fabryki lniarskie. Kapitał niemiecki i szwedzki zaangażowany jest w produkcję mebli. Holendrzy inwestują w przemysł paszowy, międzynarodowe koncerny (Philips, Alstom Power) w przemysł elektromaszynowy.

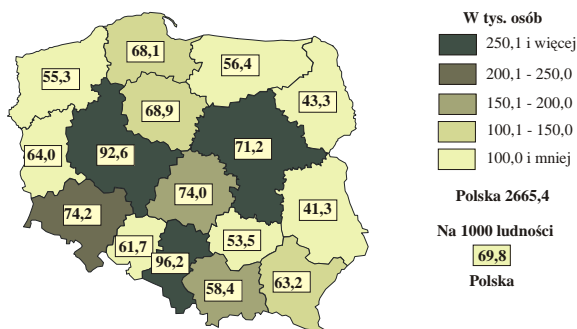
Zatrudnienie, przeciętna płaca w przemyśle

W przemyśle na koniec 2005r. pracowało 97,1 tys. osób – 24,5% ogółu pracujących w województwie (kraj - 23%). Oznacza to wzrost o 2,7% w porównaniu z 2004r. i o 1,8% w odniesieniu do 2000r.

Rycina nr 9
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle wg sektorów w województwie

Rycina nr 10
Przeciętne zatrudnienie w przemyśle ogółem według województw w 2005r.

Przeciętne zatrudnienie w województwie wyniosło 75,4 tys. osób w firmach o liczbie pracujących powyżej 9 osób i było niższe o 7,9% niż w 2000r.

Spadek zatrudnienia dotyczył głównie sektora publicznego, w którym w latach 2000-2005 wyniósł 57,7%, podczas gdy w sektorze prywatnym zatrudnienie wzrosło tylko o 4,7%.

Wskaźnik przeciętnego zatrudnienia w przemyśle ogółem na 1000 ludności uległ obniżeniu z 62 w 1999r. do 56,4 w 2005r. (kraj odpowiednio z 81 do 69,8) - 12 lokata w kraju wyprzedzając województwa: zachodniopomorskie, świętokrzyskie, podlaskie i lubelskie.

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie w przemyśle wzrosło z 1.532,3 zł w 1999r. (kraj – 1.772,9 zł) do 1.879,30 zł w 2005r. (kraj – 2.375,8 zł) – 16 lokata w kraju. Relacja do średniej krajowej pogorszyła się jednak z 86,4% do 79,1%.

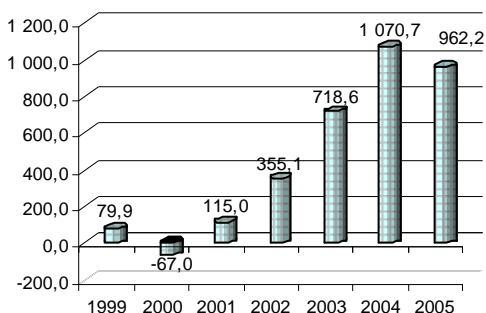
Wyniki ekonomiczne przedsiębiorstw

W 2005r. w województwie warmińsko-mazurskim nastąpił spadek ogólnych przychodów z całokształtu działalności w stosunku do roku poprzedniego o 1,8%. Stały wzrost przychodów w okresie 2000-2005 wystąpił jedynie w przemyśle województwa - o 26%. W 2005r. tylko w budownictwie nastąpił wzrost o 12,3% i przemyśle o 0,2%.

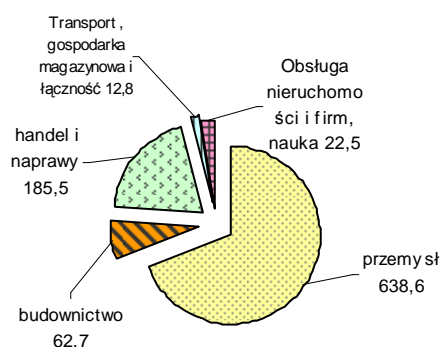
Jednocześnie koszty z całokształtu działalności w województwie warmińsko –mazurskim w 2005r. spadły o 1,6% w stosunku do roku poprzedniego.

Wynik finansowy netto wykazuje tendencje korzystne z minus 67 mln zł w 2000r. do plus 1071 mln zł w 2004r. i plus 962, 2 mln zł w 2005r.

Rycina nr 11
Wynik finansowy netto przedsiębiorstw w województwie w latach 1999-2005 (mln zł)

Rycina nr 12
Wynik finansowy netto przedsiębiorstw wg sekcji w województwie w 2005 r. (mln zł)

Konkurencyjność, innowacyjność przemysłu

W rankingu nakładów ponoszonych na działalność innowacyjno-badawczo-rozwojową w przemyśle województwo zajmuje 15 lokatę za województwem lubuskim. Nakłady na działalność badawczo – rozwojową w 2005r. wyniosły 257,9 mln zł, co stanowi 1,8% poniesionych nakładów w kraju (wobec 1,3% w 2000r.).

Udział przemysłu w strukturze wartości dodanej brutto był nieco niższy niż w kraju – 22,5% (kraj - 24,9%) - 12 lokata. Natomiast poziom wartości dodanej brutto na 1 pracującego był zdecydowanie niższy, co plasowało region w grupie 5 województw zajmujących końcowe miejsca w rankingu. Wskaźnik ten dla województwa wyniósł 57,2 tys. zł, tj. 82,5% średniej krajowej (kraj - 69,3 tys. zł). Potwierdza to niższą niż w innych regionach konkurencyjność i innowacyjność oraz wskazuje na konieczność dalszej restrukturyzacji i modernizacji przemysłu, wprowadzania nowoczesnych technologii.

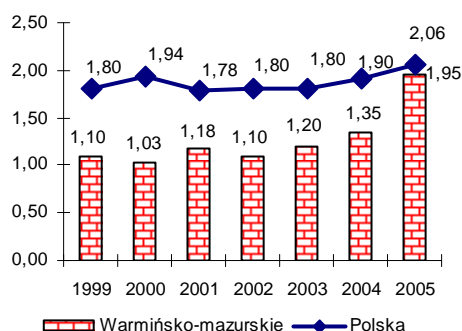
Udział przedsiębiorstw, które prowadziły działalność innowacyjną w ogóle przedsiębiorstw przemysłowych województwa wzrósł z 28,5% w 2000r. do 39,7% w 2005r. (kraj z 35,1% do 38,2%).

Budownictwo

W budownictwie nastąpiły widoczne oznaki poprawy – wydatny wzrost obrotów firm budowlanych w latach 2004-2005. Podmioty budowlane w 2005r. sprzedały 2.786,1 mln zł produkcji budowlano-montażowej. Dało to województwu wyższą niż w ubiegłych latach lokatę - 10 miejsce w kraju (w latach 1999-2003 - 14 miejsce, a w 2004r. 11 miejsce). Udział w krajowym wolumenie sprzedanej produkcji budowlano – montażowej wzrósł do 3,6%, podczas gdy w latach 1999–2004 kształtował się w przedziale 2%-2,7%. Przedsiębiorstwa zatrudniające pracujących powyżej 9 osób zrealizowały produkcję budowlano-montażową na wartość 1.078,7 mln zł, co stanowiło 48,2% produkcji ogółem w województwie. Uzyskana dynamika sprzedaży za okres 1999-2005 była znacznie wyższa niż średnia w kraju, tj. o 65,9 punkta.

Roboty o charakterze inwestycyjnym zrealizowane na terenie kraju przez przedsiębiorstwa budowlane z terenu województwa warmińsko-mazurskiego wyniosły 938,3 mln zł i stanowiły 69,9% produkcji budowlano-montażowej ogółem (kraj - 70,0%) - 10 lokata w kraju.

Rycina nr 13
Produkcja budowlano – montażowa na
1 mieszkańca (tys. zł)

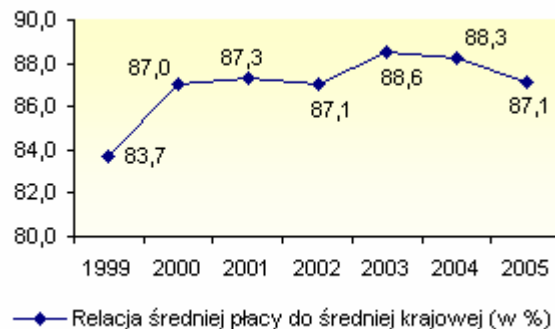
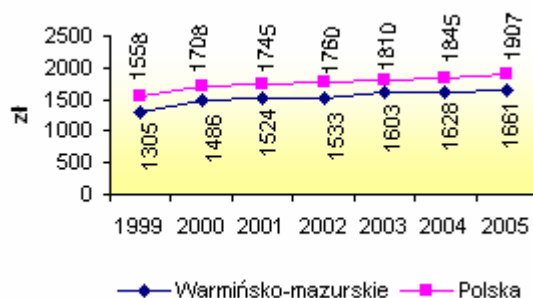
Produkcja budowlano-montażowa w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie kształtowała się nadal poniżej średniej krajowej i wynosiła 1.950 zł (kraj – 2.059 zł), (najwyższa: województwo mazowieckie – 3.133 zł, najniższa: lubelskie 1.092 zł).

Dysproporcja między średnią krajową a uzyskaną w województwie uległa zdecydowanej poprawie z 59,5% w 1999r. do 71% w 2004r. i 94,7% w 2005r. Pozwoliło to na poprawę lokaty województwa z 13 miejsca w 1999r. na 8 w 2005r.

W budownictwie analogicznie jak w kraju poziom przeciętnego zatrudnienia od 1999r. do 2004r. wykazywał stałą tendencję malejącą. W 2005r. po raz pierwszy od początku funkcjonowania województwa nastąpił wzrost zatrudnienia. W firmach budowlanych pracowało w województwie 14,5 tys. osób, tj. o 1,7 tys. więcej niż rok wcześniej. W latach 1999-2005 nastąpił łączny spadek zatrudnienia w tym sektorze o 5,8 tys. osób - 28,6% (kraj o 31,9%).

Przeciętna płaca w regionie była nadal znacznie niższa od średniego poziomu w kraju 1.661 zł (kraj - 1.906 zł). Jednak relacja przeciętnej płacy w województwie do średniej krajowej uległa poprawie z 83,7% w 1999r. do 87,1% w 2005r.

Rycina nr 14
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (zł) (bez zatrudnionych za granicą)

Udział budownictwa w wartości wytworzonej produkcji dodanej ogółem obniżył się z 7,4% w 1999 r. do 4,8% w 2004 r. (w kraju z 8% do 5,35%).

W przeliczeniu na 1 pracującego wartość produkcji dodanej w budownictwie wynosiła 65,6 tys. zł (kraj 66,9 tys. zł). Relacja do średniej krajowej uległa poprawie z 93,6% w 1999r. do 98% w 2004r.

2.3. Turystyka

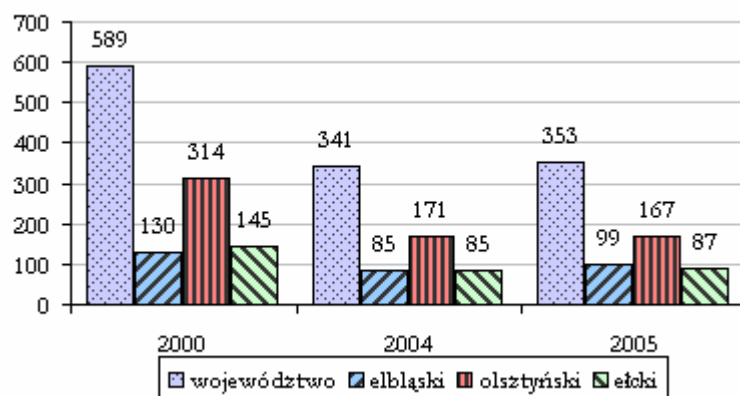
Województwo cechują malownicze krajobrazy, bogactwo natury w połączeniu z wieloma zabytkami. Elementy te stanowią o jego walorach turystycznych i kreują różnorodne produkty turystyczne.

Do dyspozycji osób odwiedzających województwo w 2005r. były 353 obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania, które zapewniały 37 408 miejsc noclegowych, w tym całorocznych 18.297 (tj. 48,9% całej bazy). W odniesieniu do 1999r. nastąpił ich spadek o 33% (kraj – 27%), a w porównaniu do 2004r. wzrost o 7,4% (kraj – spadek o 2,5%). Duże zmiany w bazie noclegowej wynikały w ostatnich latach z zachodzących procesów jakościowych i własnościowych. Znaczna liczba ośrodków wczasowych sezonowych należących do dużych zakładów pracy została zlikwidowana lub sprywatyzowana. Baza noclegowa województwa stanowiła w 2005r. 5,3% krajowej bazy obiektów i posiadała 6,6% ogółu miejsc noclegowych. Województwo utrzymało pod tym względem od 1999r. piątą lokatę w kraju.

Baza noclegowa turystyki jest zróżnicowana przestrzennie. Najwięcej obiektów zbiorowego zakwaterowania występowało w podregionie olsztyńskim, głównie w powiecie mrągowskim (52), olsztyńskim (49) i ostródzkim (36). Najmniej w powiecie nowomiejskim (1), nidzickim (4) i lidzbarskim (5).

Rycina nr 15

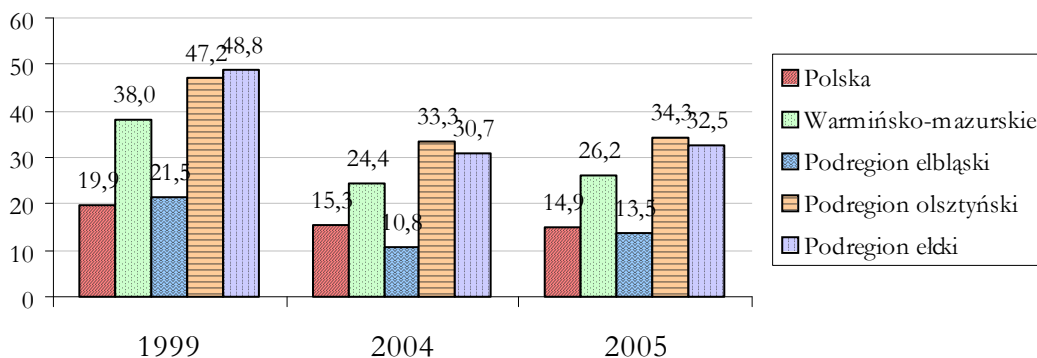
Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania wg podregionów

W przeliczeniu na 1000 mieszkańców wskaźnik liczby miejsc noclegowych w obiektach turystycznych w województwie był zdecydowanie korzystniejszy niż w kraju i wyniósł 26,2 (kraj – 14,9). Daje to 3 lokatę w kraju po województwie zachodniopomorskim i pomorskim.

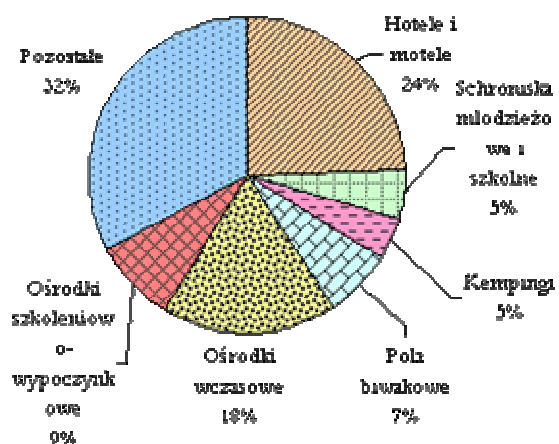
Rycina nr 16

Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania na 1000 mieszkańców

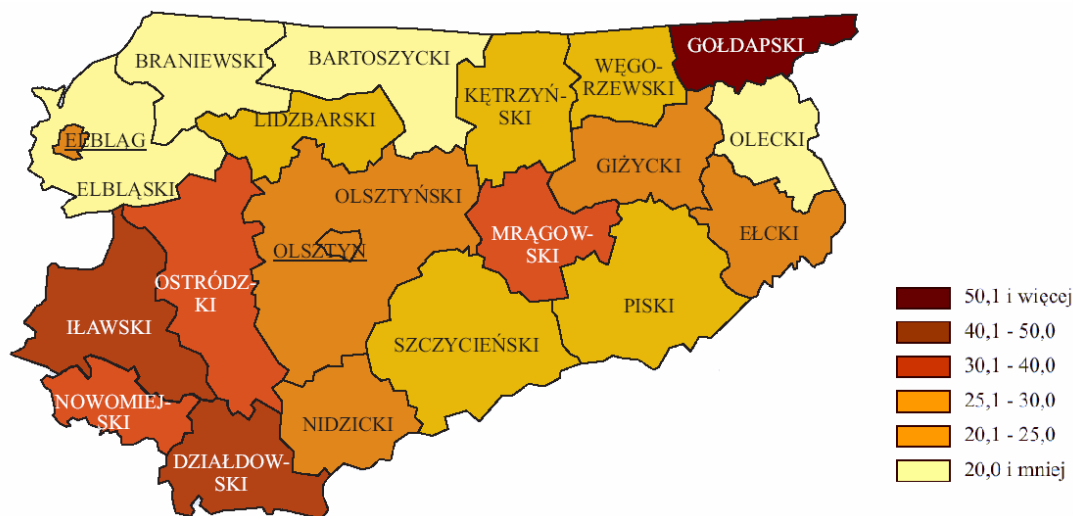
W strukturze miejsc noclegowych zbiorowego zakwaterowania wg rodzajów zarejestrowanych przez Urząd Statystyczny w 2005r. największy udział miały: hotele – 8.683 miejsc, ośrodki wczasowe – 6.381 miejsc, ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe – 3.200 miejsc, obiekty niesklasyfikowane (tj. domy studenckie, internaty, hotele robotnicze) – 8.491 miejsc. Województwo coraz częściej staje się atrakcyjnym miejscem dla organizowania przez cały rok szkoleń, konferencji i imprez firmowych.

Rycina nr 17
Struktura miejsc noclegowych w obiektach noclegowych zbiorowego zakwaterowania (stan w dniu 31. VII. 2005r.) (%)

Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania w 2005r. wynosił 30,1% (w kraju przeciętnie 35%). W 10 powiatach był on wyższy od średniej wojewódzkiej.

Rycina nr 18
Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania wg powiatów w 2005 r. (%)

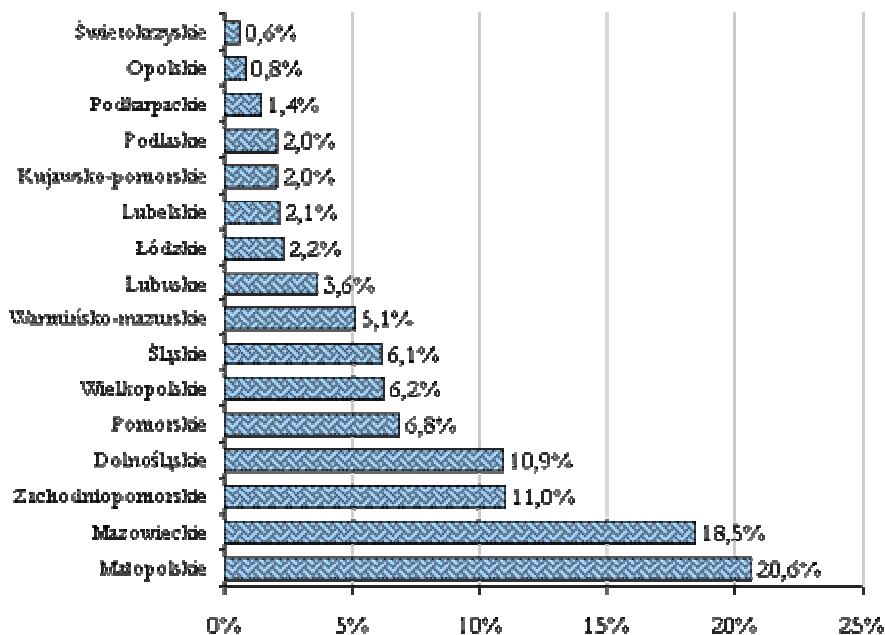
Źródło: Statystyczny Atlas Województwa Warmińsko-mazurskiego - 2005

Z ogólnej liczby korzystających z obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania w 2005r. 29% stanowili turyści zagraniczni (kraj - 26%). Udział turystów zagranicznych korzystających z noclegów zbiorowego zakwaterowania w województwie w stosunku do turystów zagranicznych ogółem w kraju wynosił 5,1% - 8 lokata w kraju.

Rycina nr 19

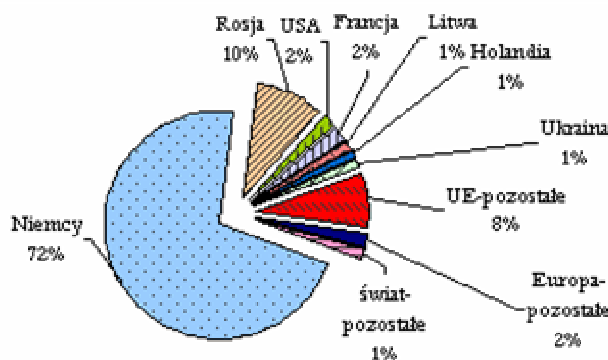
Procentowy udział turystów zagranicznych korzystających z noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania wg województw w 2005r. w ogólnej liczbie turystów w kraju

Obywatele Unii Europejskiej stanowili 86% zagranicznych gości. Najliczniejszą grupą byli Niemcy (72%). Rosjanie, mimo bliskiego sąsiedztwa, stanowili tylko 10% turystów ogółem. Spoza Europy najczęściej korzystających turystów przybyło ze Stanów Zjednoczonych - 2% ogółu korzystających turystów zagranicznych.

Rycina nr 20

Turyści zagraniczni w obiektach noclegowych zbiorowego zakwaterowania wg obywatelstwa w 2005r.

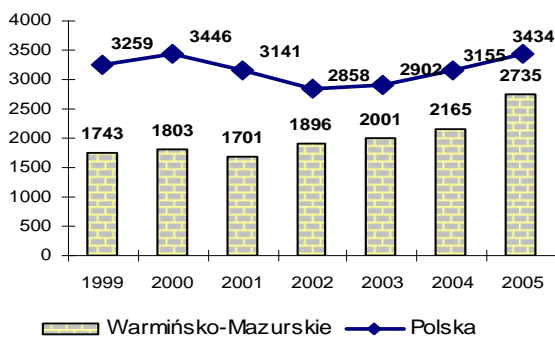
Szczegółowe informacje dotyczące turystyki podano w Części II Raportu z realizacji Priorytetu *Konkurencyjna gospodarka*, Cel operacyjny *Wzrost potencjału turystycznego*

2.4. Inwestycje, innowacyjność

Poziom inwestycji jest istotnym czynnikiem decydującym o wzroście konkurencyjności regionu. Warmińsko-mazurskie zaliczane jest do obszarów o niskiej atrakcyjności inwestycyjnej.

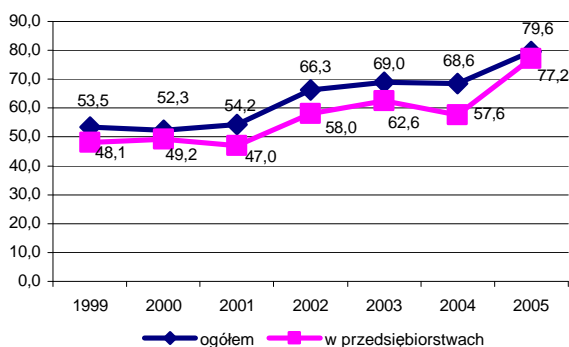
Poziom inwestowania w województwie w latach 1999-2005 był relatywnie niski, jednak wykazywał stałą tendencję wzrostową (za wyjątkiem 2001r.), podczas gdy w kraju notowano tendencje zmienne. Łącznie w tym okresie wydatkowano 20.259,1 mln zł, w tym 3.906,4 mln zł w 2005r. W 2005r. udział inwestycji województwa w wolumenie krajowym wyniósł 3,0%, podczas gdy w latach 1999–2004 oscylował w granicach 2%-2,6%. Oznacza to przesunięcie się województwa z 16 lokaty w 1999r. na 12 miejsce w latach 2004-2005.

Rycina nr 21
Nakłady inwestycyjne ogółem w Polsce
i w województwie warmińsko – mazurskim
na 1 mieszkańca (zł)

W przeliczeniu na 1 mieszkańca poziom inwestowania w województwie wzrósł z 1.743 zł w 1999r. do 2.735 zł w 2005r. Pozwoliło to na przesunięcie się województwa na 10 lokatę w kraju, podczas gdy w latach 1999-2004 województwo plasowało się od 12 do 14 miejsca.

Rycina nr 22
Relacja nakładów inwestycyjnych ogółem
w województwie na 1 mieszkańca do średniej
krajowej (%)

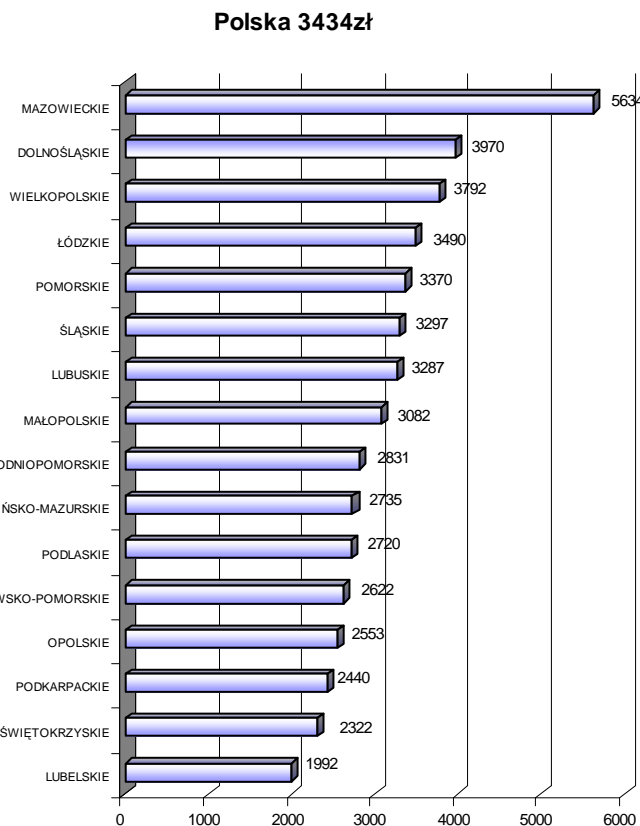

Poziom inwestowania w przeliczeniu na 1 mieszkańca nadal znacznie odbiegał od średniej krajowej. Jednak relacja nakładów inwestycyjnych w województwie do średniego poziomu krajowego uległa znacznej poprawie z 53% w 1999r. do 69% w 2004r. i 80% w 2005r.

Odnosi się to również do inwestycji przedsiębiorstw, gdzie relacja uległa zwiększeniu z 48,1% do 77,2%.

Rycina nr 23

Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca wg województw w 2005r.

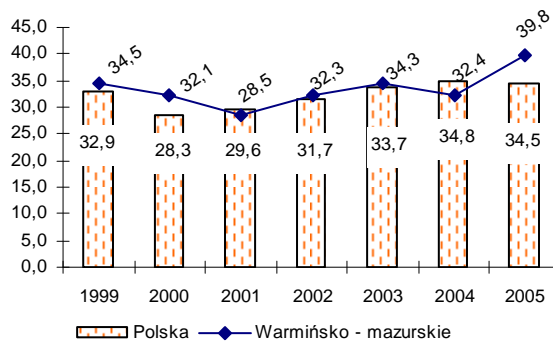
Posługując się miernikiem: nakłady inwestycyjne w gospodarce narodowej w przeliczeniu na 1 mieszkańca - stopniowo zmniejsza się dystans warmińsko-mazurskiego do kraju i innych województw. Także tempo wzrostu nakładów było wyższe niż w kraju. Poziom tych nakładów w 2005r. w województwie był wyższy o 56,9% niż w 1999r. (kraj o 5,4%).

Największe znaczenie mają inwestycje w przemyśle stanowiące podobnie jak w kraju ponad 1/3 nakładów inwestycyjnych ogółem.

W województwie w okresie 1999-2005 poniesiono 6.854,5 mln zł nakładów inwestycyjnych w przemyśle, z tego 1.556,6 mln zł w 2005r., głównie w przetwórstwie przemysłowym. Procentowy ich udział w nakładach ogółem w tym okresie był wyższy niż średnio w kraju. Udział nakładów inwestycyjnych poniesionych w przemyśle województwa w wolumenie krajowym wyniósł 3,4% w 2005r., a w latach 1999-2004 w granicach 2%-2,6%.

Rycina nr 24

Udział nakładów inwestycyjnych w przemyśle w ogółem poniesionych nakładach w województwie

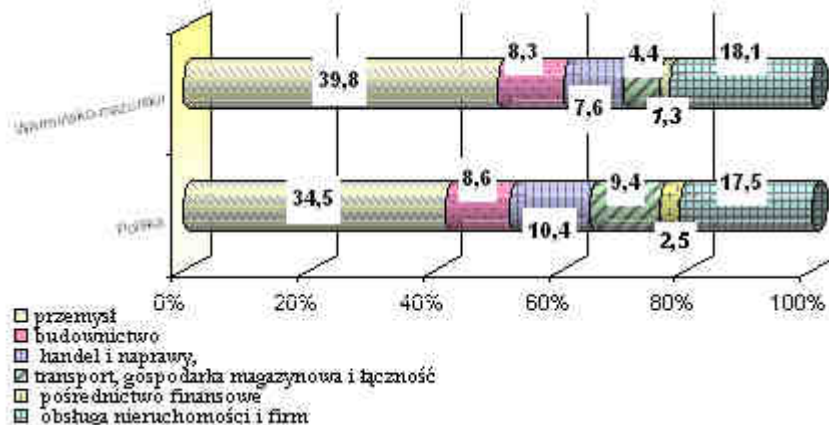

Drugą pozycję pod względem procentowego udziału zajmuje sekcja obsługa nieruchomości i firm 18,1% (kraj - 17,5%) wobec 16% w 1999r. (kraj - 15,2%).

W budownictwie wydatkowano 8,3% ogółu nakładów inwestycyjnych (kraj - 8,6%), podczas gdy w 1999r. 5,4% (kraj - 6,8%). Natomiast w strukturze inwestowania w województwie wydatnie zmniejszył się udział transportu, gospodarki magazynowej i łączności z 10,6% w 1999r. do 4,4% w 2005r., podczas gdy w kraju z 12% do 9,4%, a w handlu z 9,4% do 7,6% (kraj z 11,5% do 10,4%)

Rycina nr 25

Struktura nakładów inwestycyjnych wg wybranych sekcji EKD w 2005 r.

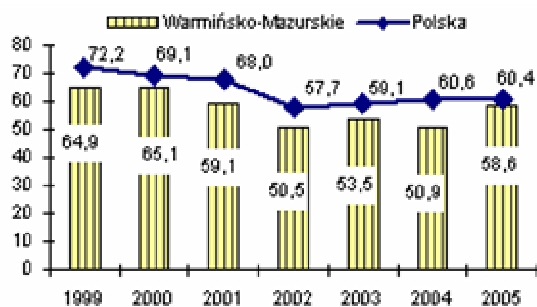

Poziom inwestowania w przedsiębiorstwach stanowi ważny czynnik zarówno wzrostu ich konkurencyjności, jak i rozwoju całego regionu.

Uwzględniając przedsiębiorstwa przemysłowe o liczbie zatrudnionych powyżej 9 osób poniesione nakłady inwestycyjne wyniosły w 2005r. 2.289,4 mln zł, co stanowiło 58,6% ogółu nakładów w województwie wobec 64,9% w 1999r. (kraj odpowiednio: 60,4% i 72,2%).

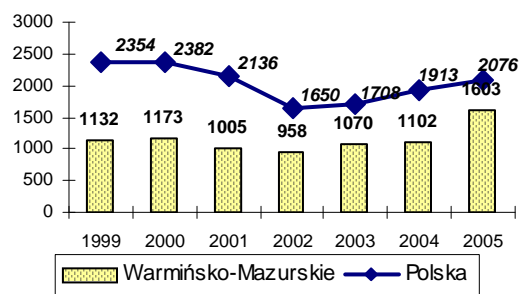
Rycina nr 26

Procentowy udział nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw w nakładach ogółem

Rycina nr 27

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw na 1 mieszkańca (zł)

W przeliczeniu na 1 mieszkańca nakłady inwestycyjne w przedsiębiorstwach wzrosły z 1.132 zł w 1999r. do 1.603 zł w 2005r. tj. o 471 zł (w kraju zmalały z 2.354 zł do 2.076 zł – o 278 zł).

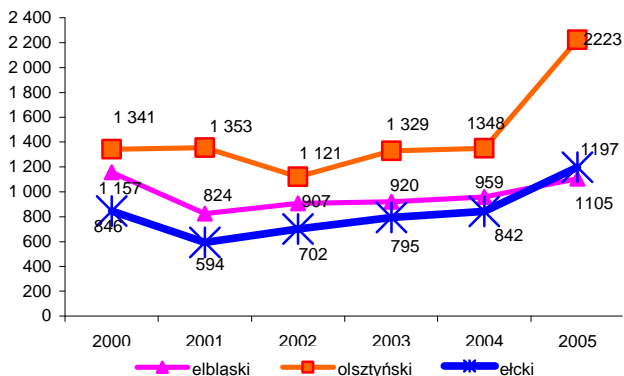
Łącznie w latach 1999-2005 w przedsiębiorstwach, zatrudniających powyżej 9 osób na inwestycje wydatkowano 11.614,1 mln zł.

Poziom inwestycji w przedsiębiorstwach w poszczególnych podregionach i powiatach był znacznie zróżnicowany. Najwięcej zainwestowano w podregionie olsztyńskim 6.285,9 mln zł, tj. 54,1% ogółu nakładów przedsiębiorstw w województwie, w tym w Olsztynie 4.020,7 mln zł (34,6%). W podregionie elbląskim wydatkowano 3.652 mln zł (31,4%) ogółu nakładów, w tym

1.256,8 mln zł w Elblągu (10,8%). W podregionie elckim zainwestowano pozostałe 14,5% - 1.676,3 mln zł.

Rycina nr 28

Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw na 1 mieszkańca w podregionach województwa (zł)

Prawie połowa (45,4%) nakładów inwestycyjnych skoncentrowana była w Olsztynie i Elblągu.

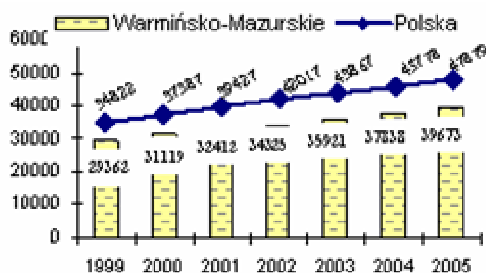
Wśród powiatów ziemskich najczęściej zainwestowały przedsiębiorstwa powiatu ostródzkiego (732 mln zł – 6,3%), elckiego (710,3 mln zł – 6,1%) i iławskiego (694 mln zł – 6,0%), w których prężnie rozwija się przemysł drzewny i meblarski.

Wymiernym efektem inwestycji jest wzrost wartości brutto środków trwałych. Wartość brutto środków trwałych w przeliczeniu na 1 mieszkańca, mimo stałego wzrostu, trwale plasuje województwo na 13 - 14 pozycji w kraju.

W 1999r. wartość brutto środków trwałych na 1 mieszkańca wynosiła w województwie 29.362 zł, tj. 84,3% średniej krajowej, a w 2005r. 39.673 zł przy średniej krajowej 47.879 zł (82,9% średniego poziomu osiągniętego w kraju).

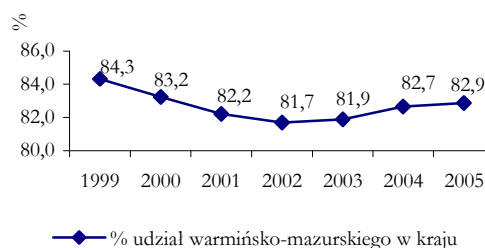
Rycina nr 29

Wartość środków trwałych na mieszkańca (zł)

Rycina nr 30

Udział środków trwałych na 1 mieszkańca w kraju (%)

Warmińsko – mazurskie w porównaniu z konkurencją krajową zaliczane jest do grupy regionów o niskiej innowacyjności. W województwie funkcjonują 22 jednostki badawczo-rozwojowe (co stanowi 2% ogółu jednostek w kraju) zatrudniające 1.221 osób (1,6% wielkości krajowej).

Wskaźnik zatrudnienia w działalności badawczo-rozwojowej na 1000 osób aktywnych zawodowo jest ponad dwukrotnie niższy niż w kraju – 2,0 % (kraj - 4,5%).

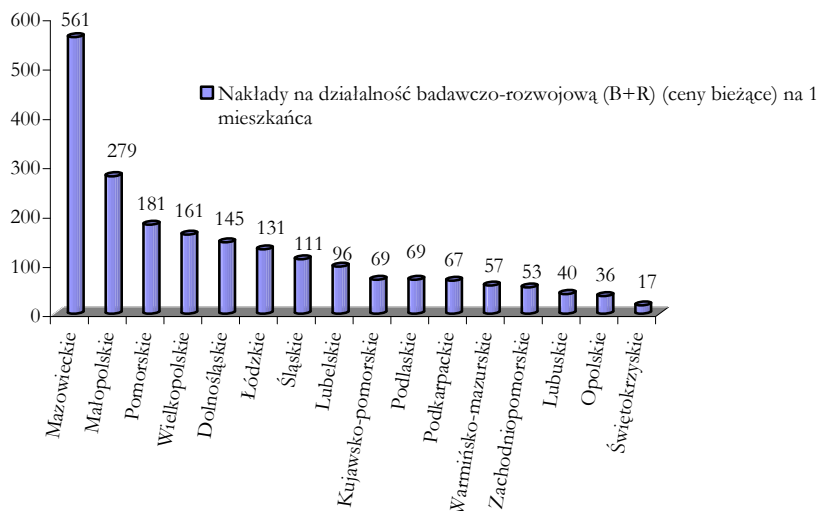
Nakłady finansowe na działalność badawczą i rozwojową należą do najniższych w kraju. W 2005r. wyniosły 66,2 mln zł, co stanowi 1,2% wolumenu krajowego. W przeliczeniu na 1 mieszkańca były trzykrotnie niższe – 57 zł (kraj - 178 zł) – 12 lokata w kraju.

Relacja nakładów na działalność badawczo-rozwojową do produktu krajowego brutto wynosiła w województwie w latach 1999–2003 0,3%, a w 2004r. obniżyła się do 0,21% (kraj - 0,56%) - 12 lokata.

W strukturze finansowania w 2005r. główne źródło stanowił budżet państwa 68,8% (kraj - 57,7%), a jednostki badawczo – rozwojowe 19,5% (kraj - 7%). Zdecydowanie niższy niż w kraju był natomiast udział w finansowaniu podmiotów gospodarczych 7,8% (kraj - 26%).

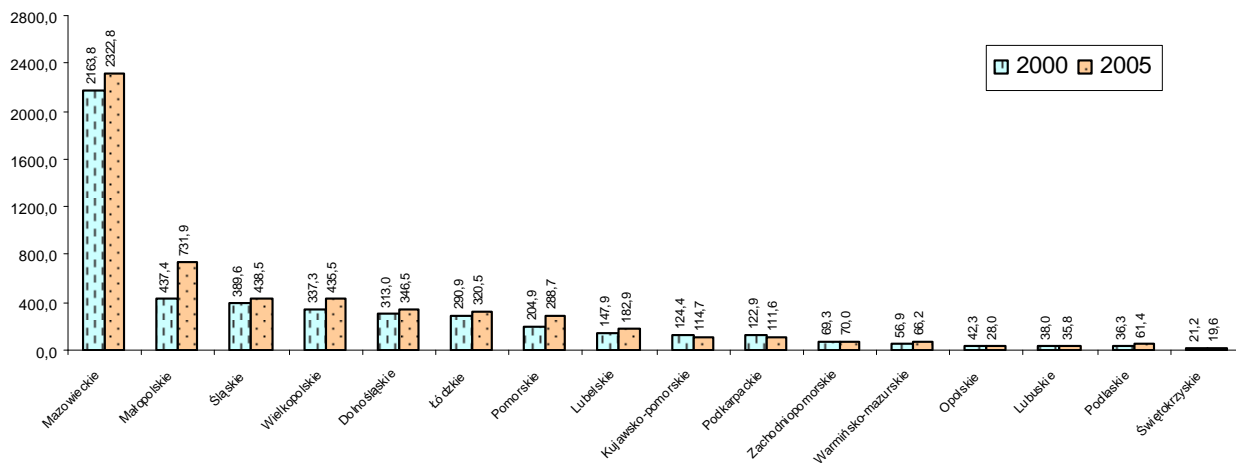
Rycina nr 31

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową (B+R) na 1 mieszkańca (zł)

Rycina nr 32

Nakłady na działalność badawczo-rozwojową (B+R) w latach 2000-2005 w mln zł

3. Zasoby ludzkie i społeczeństwo

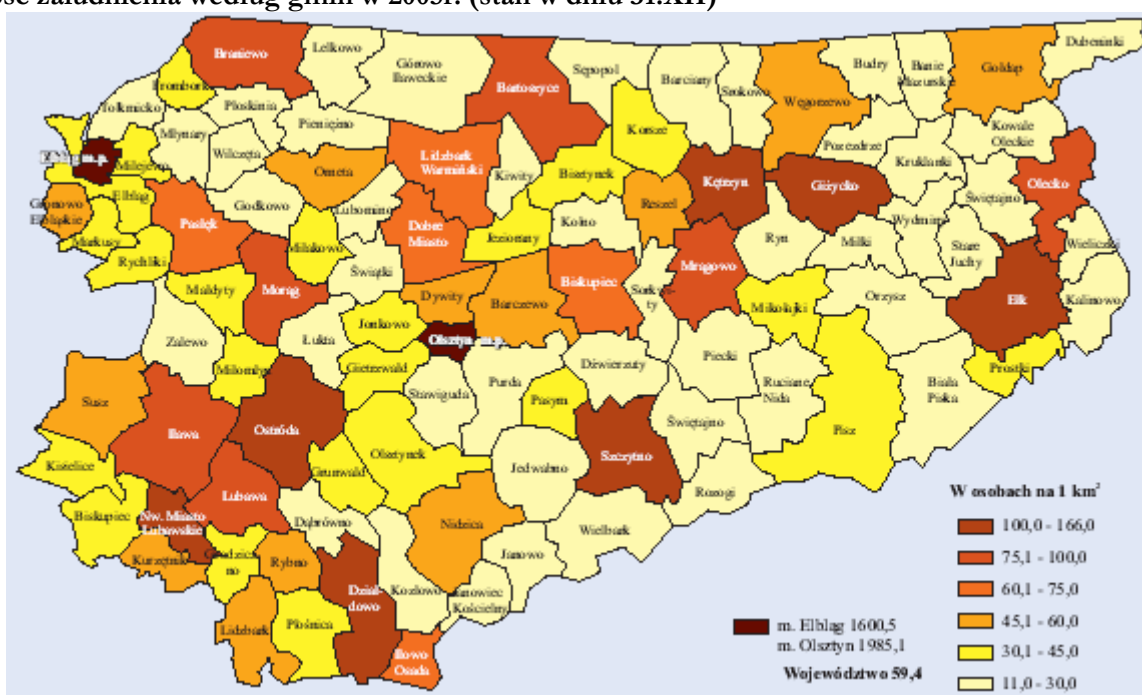
3.1. Ludność i procesy demograficzne

Na koniec 2005r. województwo zamieszkiwało 1428,6 tys. osób, co stanowiło 3,7% ludności kraju. Oznacza to utrzymanie od 1999r. 12 lokaty w kraju. Od 1999r. nastąpił spadek ludności o 2,5% (37 tys. osób), tj. wyższy niż w kraju (1,3%). Pod względem zajmowanej powierzchni województwo znajduje się na 4 miejscu w Polsce, obejmuje obszar 24173 km², czyli 7,7% powierzchni kraju.

Gęstość zaludnienia jest najniższa w kraju i wynosiła 59 osób/km² (kraj - 122 osoby/km²) Województwo charakteryzuje duże zróżnicowanie poziomu gęstości zaludnienia, które na obszarach wiejskich spada nawet do 11 osób/km².

Rycina nr 33

Gęstość zaludnienia według gmin w 2005r. (stan w dniu 31.XII)

Źródło: Statystyczny Atlas Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2005. Urząd Statystyczny w Olsztynie.

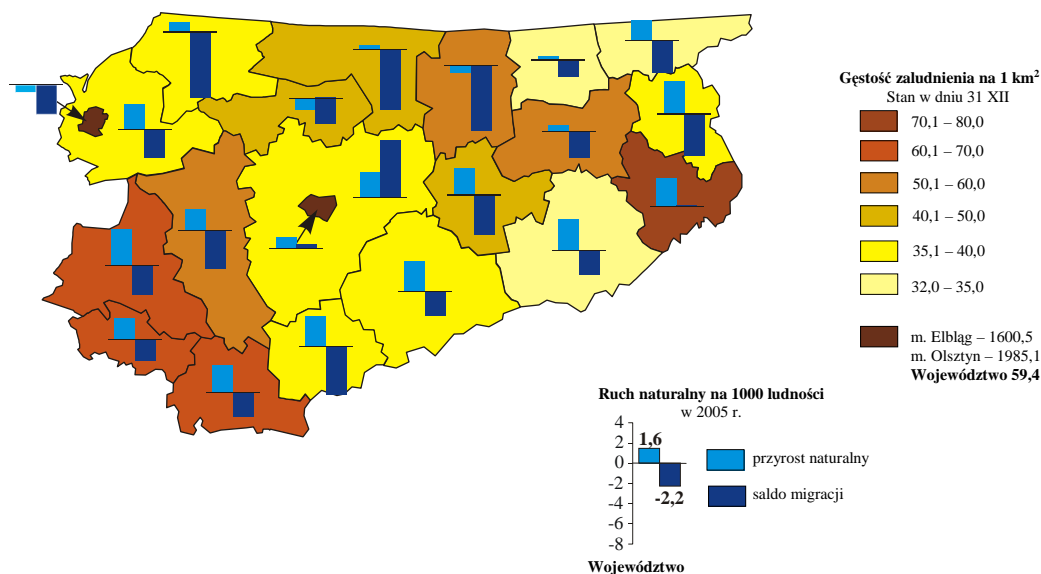
Zmiany demograficzne są wynikiem trzech podstawowych tendencji:

- Ciągły wzrost długości życia. Jest on wynikiem znacznej poprawy zdrowia i jakości życia. Średnia długość życia w pełnym zdrowiu wykazuje ciągłą tendencję wzrostową. Powinna się ona utrzymywać przy jednoczesnym zmniejszaniu się różnicy między średnią długością życia mężczyzn i kobiet,
- Wzrost stanu liczebnego pokolenia w wieku powyżej 60 lat będzie odczuwalny aż do roku 2030,
- Utrzymujący się niski przyrost naturalny. Ten niski przyrost naturalny tłumaczą liczne czynniki: trudności związane z podjęciem pracy, brak mieszkań i koszty z nimi związane, podwyższenie wieku rodziców w momencie narodzin pierwszego dziecka, odmienne wybory dotyczące nauki, życia zawodowego i życia rodzinnego. Współczynnik dzietności jest prawie wszędzie niższy od progu odnowy pokoleń.

Migracja często dotyczy obszarów o niskim zagęszczeniu zaludnienia

Rycina nr 34

Gęstość zaludnienia oraz przyrost naturalny i saldo migracji według powiatów w 2005 r.

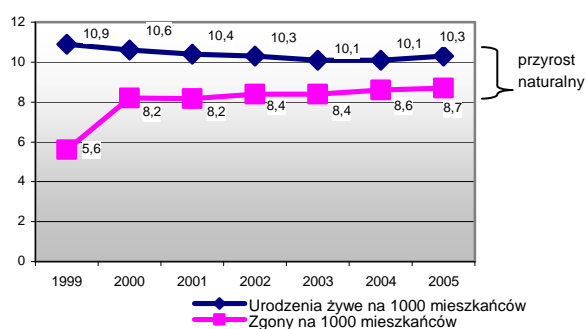
Źródło: Statystyczny Atlas Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2005. Urząd Statystyczny w Olsztynie.

Następuje stały wzrost długości życia pokolenia powyżej 60 lat. Utrzymuje się różnica w długości życia kobiet i mężczyzn

Przyrost naturalny na 1000 ludności wykazuje stałą tendencję spadkową, ale wciąż należy do najwyższych w kraju (1999r. - 1 lokata, 2005r. - 2 lokata w kraju).

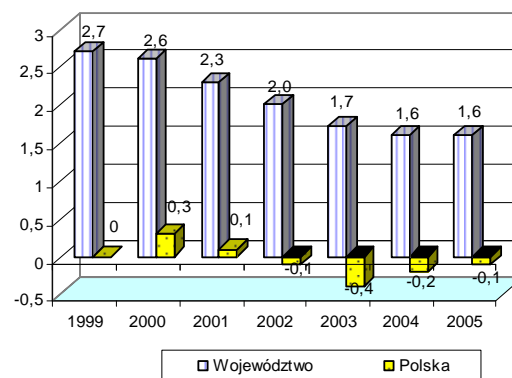
Rycina nr 35

Ruch naturalny ludności na 10 tys. ludności w województwie w latach 1999–2005

Rycina nr 36

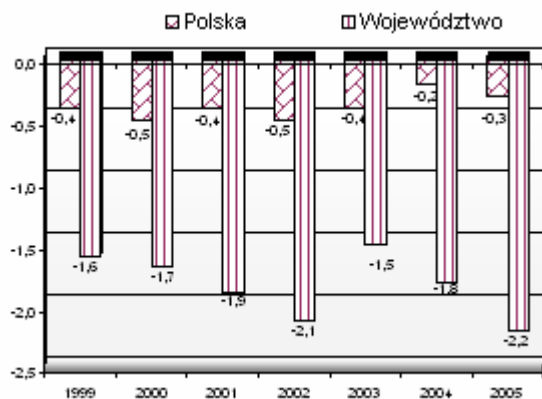
Przyrost naturalny na 1000 ludności

Przyrost naturalny w województwie ma mniejszą tendencję spadkową na obszarach wiejskich, niż na obszarach miejskich. Przyrost naturalny na 1000 ludności na wsi obniżył się z 4,2 ‰ w 1999 r. do 2,9 ‰ w 2005 r., a w miastach z 1,6 ‰ do 0,8 ‰, tj. dwukrotnie.

Rycina nr 37
Saldo migracji na 1000 ludności

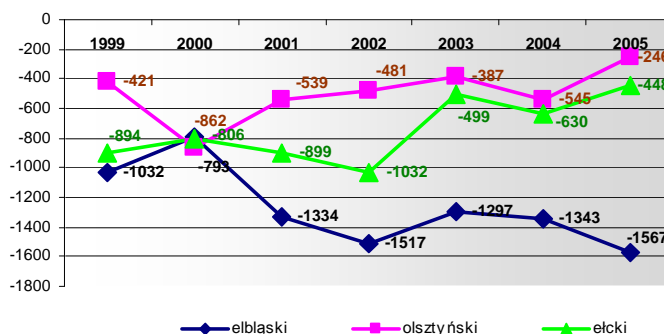

Niekorzystnym procesem demograficznym, zachodzącym w województwie jest od lat ujemne saldo migracji, obejmujące w 2005r. 3098 osób i wyrażające się wskaźnikiem (na 1000 mieszkańców – 2,2).

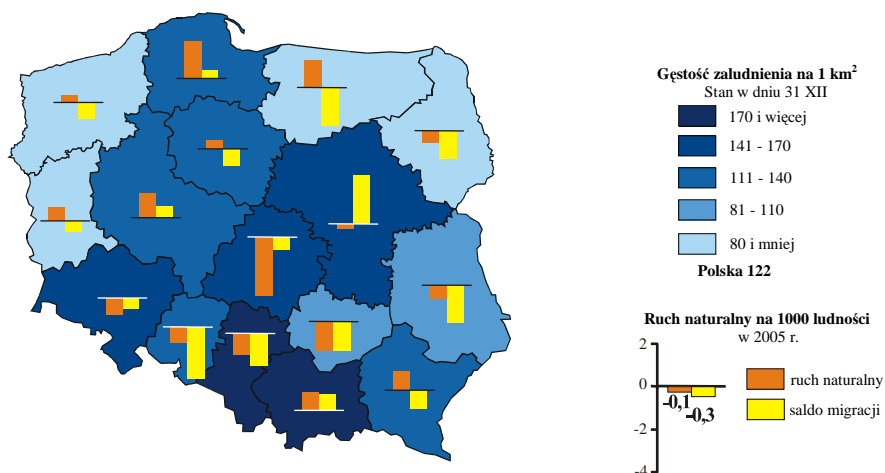
W podregionie elbląskim nadal wydatnie zwiększa się odpływ ludności. Saldo migracji w 2005r. osiągnęło wielkość 1567 osób, w roku 2004 – 1343 osoby.

Główną przyczyną był nadal brak nowych miejsc pracy, likwidacja już istniejących, wyjazdy (szczególnie młodych osób) za granicę w poszukiwaniu pracy.

Rycina nr 38
Saldo migracji ludności w podregionach województwa w latach 1999-2005

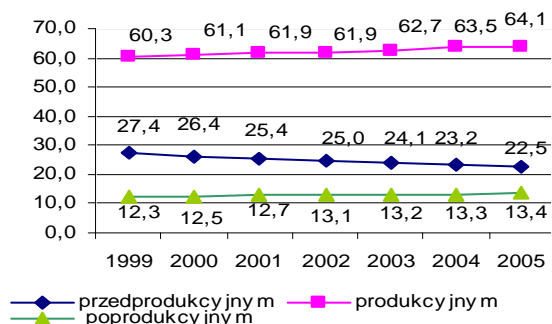
Rycina nr 39
Gęstość zaludnienia oraz przyrost naturalny i saldo migracji według województw w 2005 r.

Źródło: Statystyczny Atlas Województwa Warmińsko-mazurskiego 2005. Urząd Statystyczny w Olsztynie

Rezultatem przemian demograficznych w kraju jest gwałtowne zmniejszanie się liczby dzieci i młodzieży oraz wzrostu w wieku zdolności do pracy - produkcyjnym i w wieku nabywania uprawnień emerytalnych i starszych – tj. poprodukcyjnym. Struktura wieku ludności województwa w 2005r. nadal jest nieznacznie korzystniejsza od średniej dla kraju.

Rycina nr 40
Struktura ludności województwa
wg ekonomicznych grup wieku (w %)

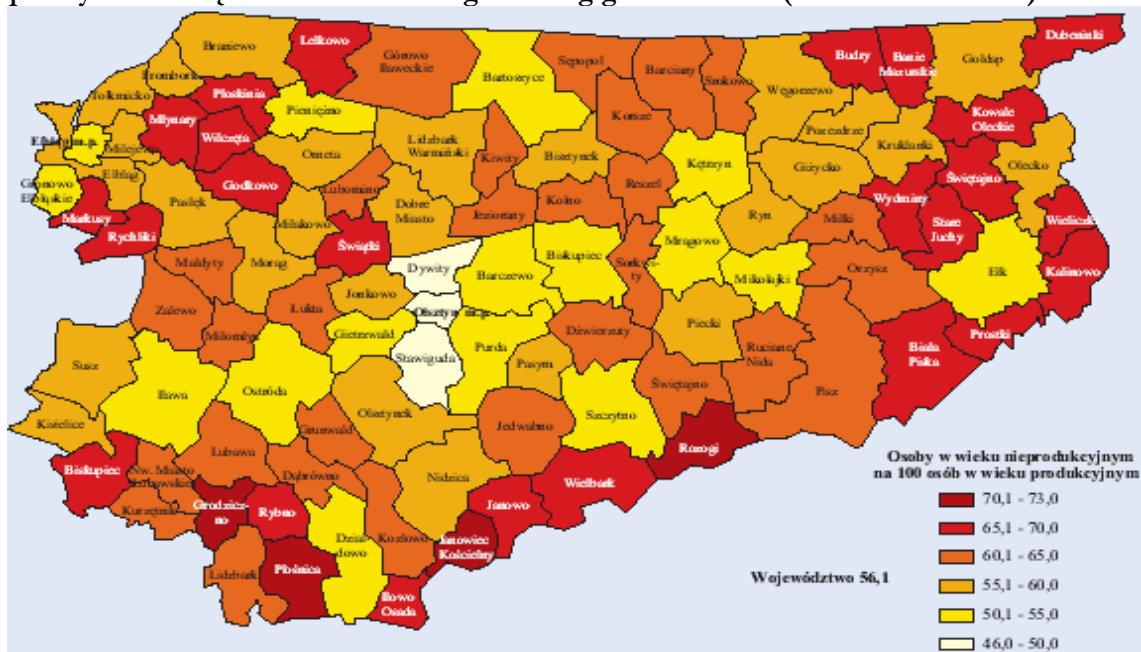
Najmłodszą strukturą wieku charakteryzuje się podregion elcki, gdzie w 2005r. 23,8% ludności stanowiła ludność w wieku przedprodukcyjnym (w podregionie elbląskim 23,0%, w olsztyńskim 21,6%), a 62,8% ludności tego obszaru to ludność w wieku produkcyjnym (w elbląskim 63,7%, w olsztyńskim 65,0%).

Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym jest identyczny w podregionie elckim i olsztyńskim i wynosi 13,4%, w elbląskim - 13,3%.

Struktura wieku ludności w 2005r. w poszczególnych powiatach wykazuje stosunkowo niewielkie zróżnicowanie.

Systematycznie zmniejsza się wskaźnik obciążenia demograficznego (mówiący o tym, jak wiele osób młodszych i starszych przypada na jedną osobę w wieku produkcyjnym - innymi słowy, jak wiele osób musi przeciętnie utrzymać jedna osoba). W 2005r. na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadało w województwie 56 osób w wieku nieprodukcyjnym (średnio w kraju – 57), w 1999r. – 66 osób. W przekroju wewnątrzwojewódzkim występują znaczne zróżnicowania.

Rycina nr 41
Współczynnik obciążenia ekonomicznego według gmin w 2005r. (stan w dniu 31. XII)

Źródło: Statystyczny Atlas Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2005. Urząd Statystyczny w Olsztynie.

3. 2. Rynek pracy

W latach 1999-2005 w województwie w dużo wyższej skali niż średnio w kraju utrzymywały się problemy na rynku pracy, czego potwierdzeniem jest niski poziom zatrudnienia, mała mobilność siły roboczej i najwyższa w skali kraju stopa bezrobocia. Niemniej występują symptomy poprawy sytuacji na rynku pracy. Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych (wg stanu na koniec roku) od 2001r. wykazuje tendencje spadkowe z 178,4 tys. osób do 150,9 tys. osób w 2005r. Spada też stopa bezrobocia rejestrowanego z 31,1% do 27,2%.

Aktywność ekonomiczna ludności

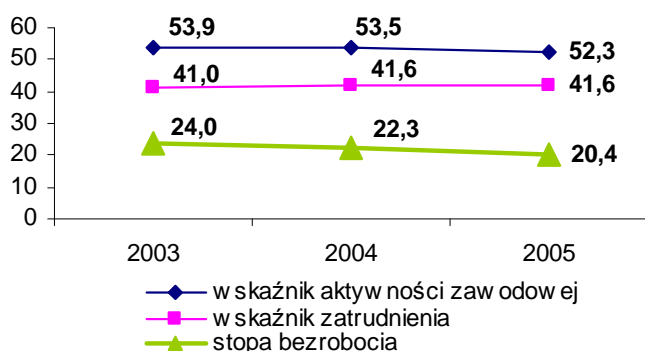
Przeciętne roczne wyniki reprezentacyjnego Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności w wieku 15 lat i więcej (BAEL)¹ wskazują na stopniową poprawę sytuacji na rynku pracy województwa w ostatnich latach. Sukcesywnie z roku na rok zmniejszała się liczba bezrobotnych oraz natężenie bezrobocia mierzone stopą bezrobocia. Nadal jednak była to trudna sytuacja na rynku pracy.

Zbiorowość aktywnych zawodowo w 2005r. liczyła 607 tys. osób (przeciętna roczna). Wśród nich 483 tys. osób pracowało, a 124 tys. osób poszukiwało pracy jako osoby bezrobotne.

Liczebność populacji biernych zawodowo (z racji wieku lub nie spełniania warunków do uznania ich za bezrobotnych) wyniosła 553 tys. osób (48% populacji, średnio w kraju - 45%).

Rycina nr 42

Wskaźnik aktywności zawodowej ludności, wskaźnik zatrudnienia i stopa bezrobocia wg BAEL - przeciętne roczne - w województwie (%)

Współczynnik aktywności zawodowej wyniósł 52,3% i był niższy o 2,6 pkt. niż średni w kraju. Był to nadal najniższy poziom w kraju.

Wskaźnik zatrudnienia wyniósł tylko 41,6% (średnia dla Polski – 45,2%) – 16 lokata w kraju.

Stopa bezrobocia wg BAEL wynosząca w 2005r. 20,4% uplasowała województwo na 13 pozycji w kraju przed województwem dolnośląskim i zachodniopomorskim.

Nadal zdecydowanie częściej bez pracy pozostawały kobiety (wskaźnik zatrudnienia: 34,8%, dla mężczyzn – 49,3%).

Na obszarach wiejskich sytuacja na rynku pracy była trudniejsza. W miastach pracę miało 43,7% ludności, na wsi - 38,4%.

Poziom wskaźnika zatrudnienia był zróżnicowany w poszczególnych grupach wiekowych: w grupie wiekowej do 25 lat wyniósł 17,2%, dla grup wieku mieszczących się w przedziałach 25-55 lat wahał się od 66,2% do 73%, a w grupie powyżej 55 lat – wyniósł 9,6%.

Duże zróżnicowanie w poziomie zatrudnienia występowało również w zależności od poziomu wykształcenia. Wskaźnik zatrudnienia wyniósł od 14,9% w grupie osób z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i niepełnym podstawowym do 58,2% z zasadniczym zawodowym i 75,4% z wykształceniem wyższym.

¹Badanie Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL) – jest to badanie mające na celu uzyskanie informacji o wielkości i strukturze zasobów siły roboczej

Pracujący

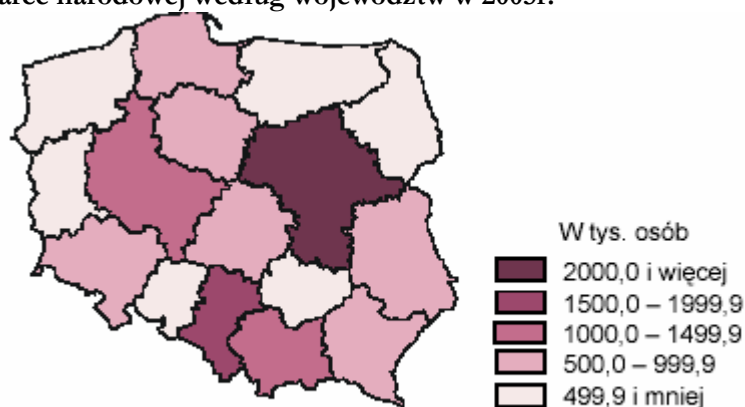
Warmińsko-mazurskie należy do grupy województw o najniższej liczbie pracujących. Liczba pracujących na koniec 2005r. wyniosła 396,9 tys. osób, co plasuje województwo na 13 miejscu w kraju za lubuskim, opolskim i podlaskim.

Pozytywnym symptomem jest wzrost liczby pracujących w województwie w ostatnich latach z 384,4 tys. osób w 2002r. do 396,9 tys. osób w 2005r.

Wskaźnik liczby pracujących w przeliczeniu na 10 tys. ludności na koniec 2005r. wyniósł 277,8 osób, co oznacza 16 lokatę w kraju (kraj - 329,6 osób). W porównaniu do 1999r. wydatnie obniżył się, ale od 2002r. podobnie jak liczba pracujących wykazuje tendencję wzrostową.

Rycina nr 43

Pracujący^a w gospodarce narodowej według województw w 2005r.

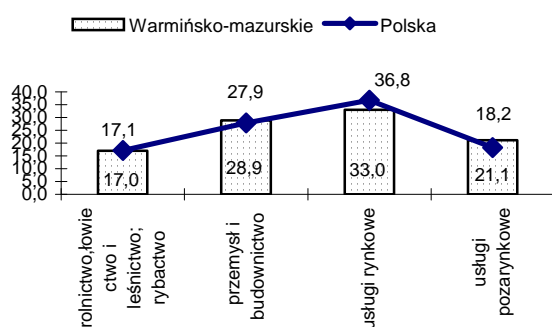

a Według faktycznego miejsca pracy.

Źródło: Rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim w 2005 r. Informacje i opracowania. Urząd Statystyczny w Olsztynie

Rycina 44

Struktura pracujących w 2005r. w Polsce i województwie.

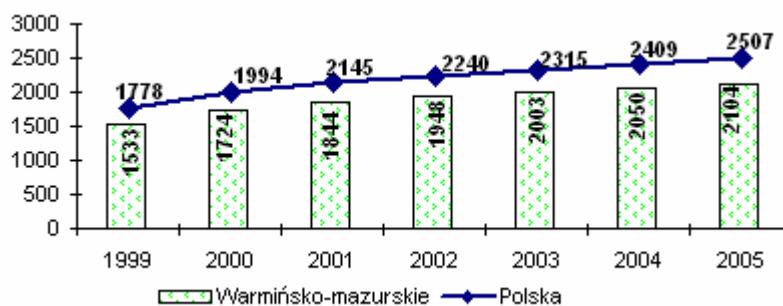
Struktura pracujących w regionie nieznacznie różniła się od średniej krajowej. Zbliżony był udział pracujących w rolnictwie oraz przemyśle i budownictwie, natomiast w usługach rynkowych był niższy niż w kraju, a w nierynkowych - wyższy. W porównaniu do 2000r. wzrósł udział pracujących głównie w usługach rynkowych o 3,7 punkta (kraj - 6,5 pkt.) i usługach nierynkowych o 3,2 punkta (kraj - 3 punkty), przy wydatnym obniżeniu w rolnictwie o 9,4 pkt (kraj o 11,4 pkt.).

Poziom przeciętnego wynagrodzenia brutto w przedsiębiorstwach (bez jednostek o liczbie pracujących do 9 osób) był w województwie znacznie niższy niż w kraju.

Relacja przeciętnej płacy w województwie w stosunku do średniej krajowej w latach 1999-2004 kształtowała się w granicach 86-87%, a w 2005r. uległa zmniejszeniu do 83,9%. W 2005r. przeciętne wynagrodzenie w województwie wzrosło do 2.104 zł i było wyższe w stosunku do roku poprzedniego o 2,6%, a w odniesieniu do 1999r. wzrost ten wyniósł 37,2%.

Rycina nr 45

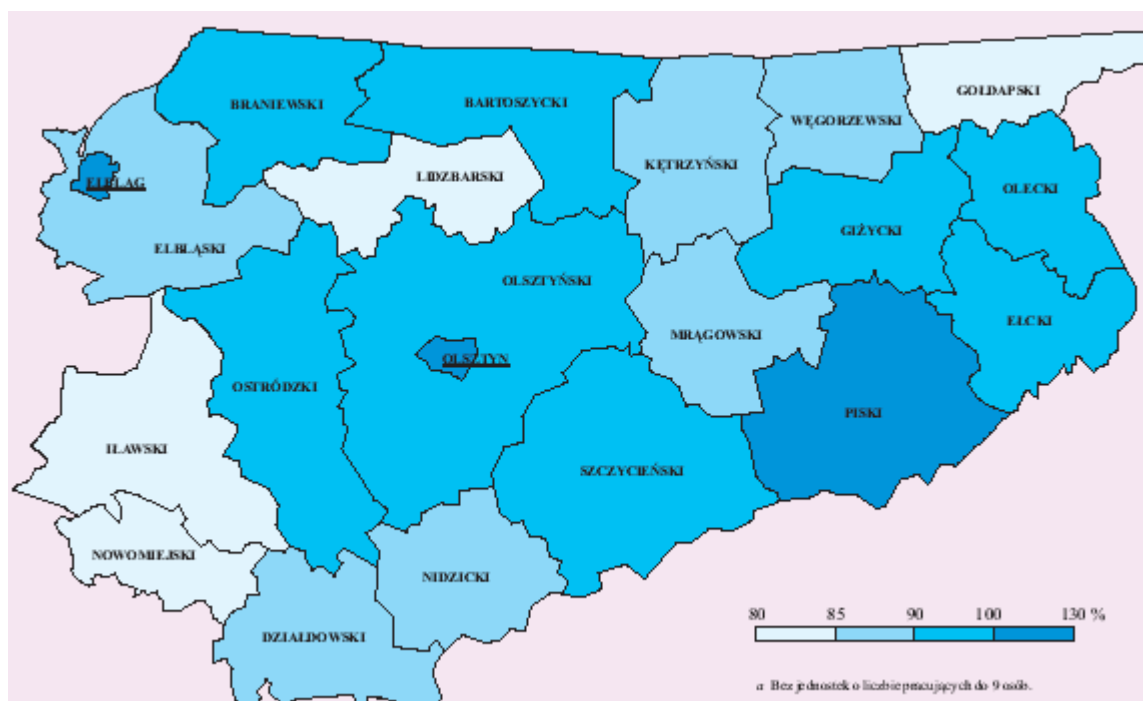
Przeciętne wynagrodzenie w województwie w latach 1999 - 2005 (zł)

W przekroju terytorialnym województwa poziom i wzrost przeciętnej płacy był zróżnicowany. Wyższy przyrost od przeciętnego wynagrodzenia brutto w województwie w 2005r. w odniesieniu do 1999r. odnotowano w sześciu powiatach ziemskich województwa: piskim, braniewskim, szczywieńskim, giżyckim, lidzbarskim, nidzickim oraz w m. Olsztyn. Najniższy przyrost przeciętnego wynagrodzenia był w powiatach: ilawskim, olsztyńskim, elckim i m. Elbląg.

Rycina nr 46

Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według powiatów w 2005r. (województwo = 100)

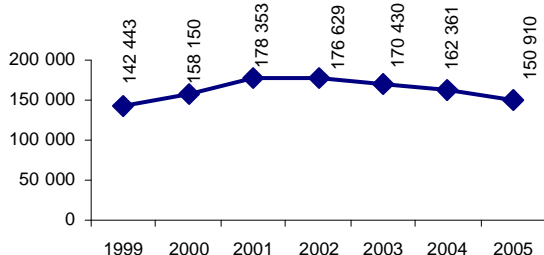

Źródło: Statystyczny Atlas Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2005, Urząd Statystyczny w Olsztynie

Bezrobocie rejestrowane

Liczba osób bezrobotnych zarejestrowanych w województwie wydatnie wzrastała do 2001r., a w kolejnych latach systematycznie ulegała obniżeniu – do poziomu 150,9 tys. osób w 2005r.

Rycina nr 47
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych
w województwie w latach 1999-2005
(stan na koniec roku).

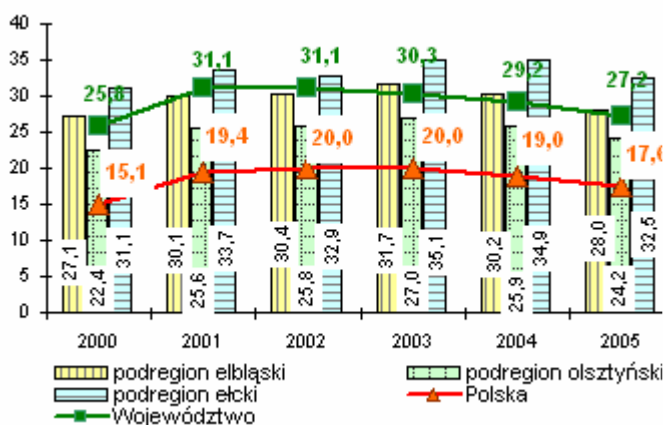

Przyrost liczby bezrobotnych w latach 1999-2005 w województwie był wolniejszy niż w kraju i wyniósł 6% (kraj - 8%).

Natomiast w końcu grudnia 2005r. w odniesieniu do 2004r. zaobserwowano spadek bezrobocia w regionie zbliżony do średniego w Polsce – ponad 7%.

Terytorialne rozmieszczenie bezrobotnych było zróżnicowane. Najwięcej tych osób na koniec 2005r. odnotowano w powiecie ostródzkim (12,5 tys.), w powiecie olsztyńskim (10,7 tys.) oraz w mieście Elblągu (10,2 tys.), najmniej natomiast w powiecie węgorzewskim (3,3 tys.) i nidzickim (3,6 tys. osób)

Rycina nr 48
Stopa bezrobocia w latach 2000 – 2005
w województwie na tle kraju i podregionów

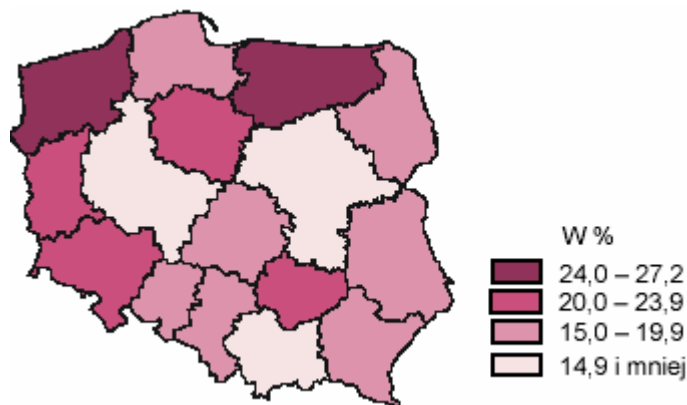

O skali poziomu bezrobocia w regionie decyduje fakt, iż od początku funkcjonowania województwa utrzymuje się najwyższa w Polsce stopa bezrobocia. Na koniec 2005 r. wyniosła ona 27,2%, tj. o 9,6 pkt. więcej niż średnio w kraju.

Stopa bezrobocia jest zdecydowanie wyższa niż w kraju we wszystkich trzech podregionach województwa.

Rycina nr 49

Stopa bezrobocia według województw w 2005r. (stan w dniu 31. XII)

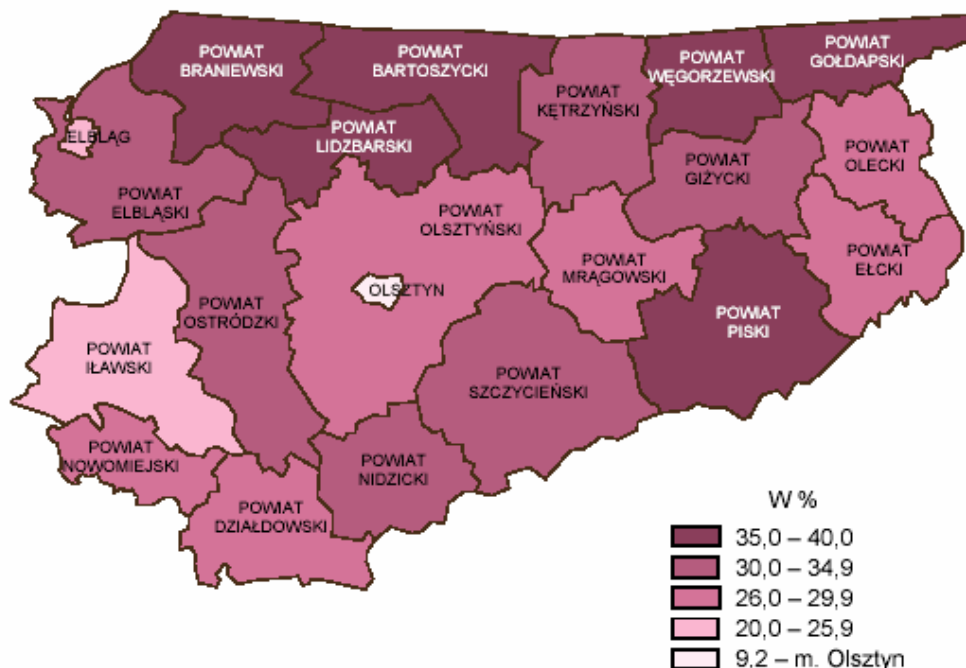
Źródło: Rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim w 2005 r. Informacje i opracowania. Urząd Statystyczny w Olsztynie

Warmińsko-mazurskie plasuje się grupie województw Polski Północnej, gdzie problemy bezrobocia wynikały w znacznym stopniu z dominacji w regionie byłych Państwowych Gospodarstw Rolnych - zagrożonych marginalizacją ekonomiczną i społeczną, peryferyjnego położenia województwa wzdłuż granicy północno-wschodniej, bez dostępu do ważniejszych korytarzy komunikacyjnych. Opracowana w 2005r., w toku prac nad aktualizacją „Strategii” „Analiza stanu obszarów popegeerowskich w województwie warmińsko-mazurskim” wykazała, że obszary o wysokim stopniu koncentracji byłych PGR (pn. część województwa) to najczęściej jednocześnie tereny o najwyższej stopie bezrobocia.

W poszczególnych powiatach ziemskich województwa warmińsko-mazurskiego stopa bezrobocia jest zróżnicowana. W układzie terytorialnym najwyższą stopę bezrobocia odnotowano w powiatach w braniewskim – 39,1% i piskim – 38,9%, najniższą w mieście Olsztyn – 9,2%.

Rycina nr 50

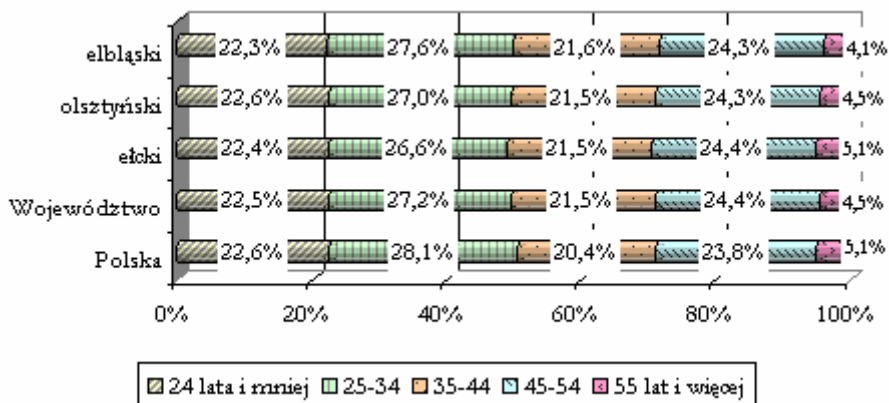
Stopa bezrobocia w powiatach województwa (stan na 31. XII. 2005r.)

Źródło: Rynek pracy w województwie warmińsko-mazurskim w 2005 r. Informacje i opracowania. Urząd Statystyczny w Olsztynie

Rycina nr 51

Struktura bezrobotnych w podregionach, województwie i Polsce wg wieku w 2005r.

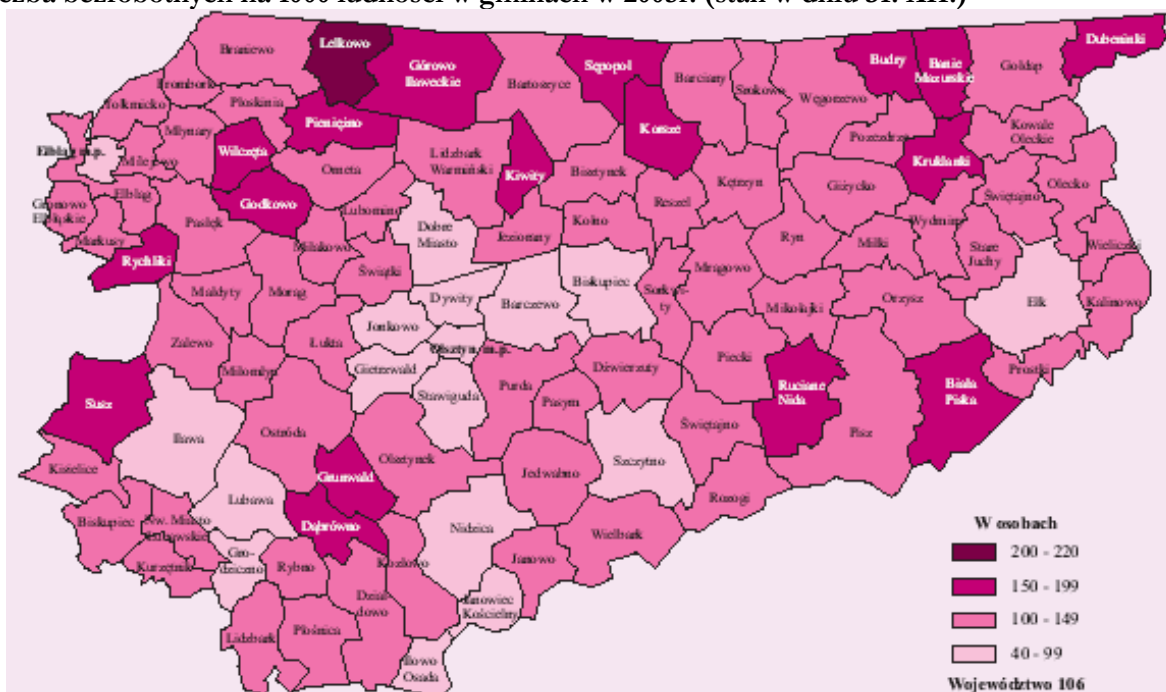

Analiza struktury wiekowej bezrobotnych zarejestrowanych podobnie jak w latach wcześniejszych zarówno w Polsce, jak i w województwie, wskazuje, że na koniec 2005r. najliczniejszą grupę osób bez pracy - prawie połowę bezrobotnych, stanowiły osoby z przedziałów wiekowych do 34 lat. Potwierdza to utrzymujące się problemy na rynku pracy ludzi młodych. Również w przekroju poszczególnych regionów struktura według wieku była zbliżona. Najliczniejszą grupę stanowili właśnie ludzie młodzi. Bezrobotni w przedziałach wiekowych 35-54 lata stanowili 35,4% ogółu bezrobotnych (kraj - 44,2%).

Stopień natężenia bezrobocia, mierzony liczbą bezrobotnych na 1000 ludności wykazuje duże zróżnicowanie w odniesieniu do gmin.

Rycina nr 52

Liczba bezrobotnych na 1000 ludności w gminach w 2005r. (stan w dniu 31. XII.)

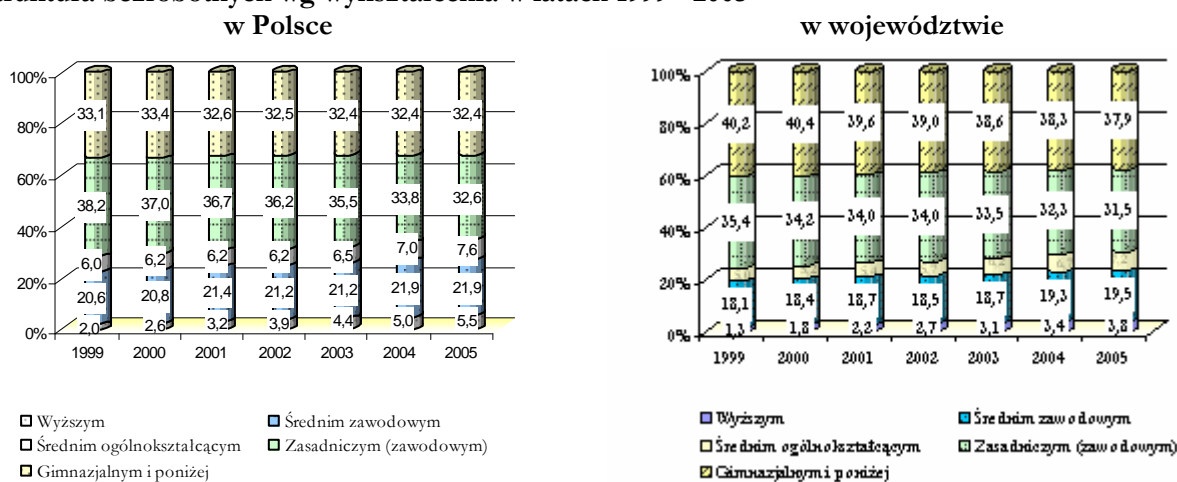
Źródło: Statystyczny Atlas Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2005, Urząd Statystyczny w Olsztynie

W przekroju terytorialnym największe bezrobocie wśród ludzi młodych w 2005r. wystąpiło w powiecie nowomiejskim, gdzie 56,7% osób bezrobotnych nie przekroczyło 35 roku życia oraz w powiatach iławskim (54,3%), nidzickim (53,3%), szczycieński (53,2%) i piskim (52,1%). W miastach na prawach powiatu (Olsztyn, Elbląg) w 2005r. wystąpiło wysokie, w porównaniu do powiatów ziemskich, bezrobocie w przedziale wiekowym 45-54 lata (ponad 30% ogólnej liczby bezrobotnych w danym mieście), natomiast Olsztyn posiada najniższą liczbę bezrobotnych wśród osób poniżej 25 roku życia (14,9%, województwo - 22,5%, kraj - 22,6%) i najwyższą wśród osób powyżej 55 lat i więcej (7,6%, województwo - 4,5%, kraj - 5,1%).

Wykształcenie ma decydujący wpływ na poziom bezrobocia. Wśród bezrobotnych zarejestrowanych przeważają osoby o niskim poziomie wykształcenia. W 2005r. w województwie, podobnie jak w kraju, największą grupę osób bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem gimnazjalnym i poniżej (37,9%) oraz osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (35,1%). Najniższe bezrobocie było wśród osób z wykształceniem wyższym (3,8% w województwie i 5% w kraju) i średnim ogólnokształcącym (7,2% w województwie i 7% w kraju). Niemniej należy podkreślić fakt, że analiza zmian poziomu bezrobocia w latach 1999-2005 w województwie wskazuje, iż najszybciej bezrobocie wzrastało wśród osób z wykształceniem wyższym (o 192,3%).

Rycina nr 53
Struktura bezrobotnych wg wykształcenia w latach 1999 - 2005

Niski jest udział bezrobotnych z prawem do zasiłków (18,1%). Połowa bezrobotnych pozostawała bez pracy przez ponad 12 miesięcy. Mieszkańcy wsi stanowili 50,1% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych.

Uwzględniając staż pracy osób bezrobotnych należy podkreślić, że analogicznie jak w latach wcześniejszych dominowały osoby, które wcześniej nie pracowały (22%) oraz osoby o krótkim stażu pracy od 1 do 5 lat – 20,8%.

Biorąc pod uwagę wykonywany zawód, najliczniejszą grupę stanowili robotnicy i rzemieślnicy - 26,7% oraz osoby bez kwalifikacji – 17,8%.

W 2002 roku (wg Narodowego Spisu Powszechnego) województwo warmińsko-mazurskie zamieszkiwało 211,6 tys. osób niepełnosprawnych, co stanowiło 14,8% ogółu ludności województwa (o 0,8 punktu procentowego więcej niż średnio w kraju). Zdecydowana większość (85,2%) miała formalne orzeczenie stwierdzające niepełnosprawność. Aktywność ekonomiczna osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej w województwie na tle kraju kształtowała się na relatywnie niskim poziomie. Aktywne zawodowo osoby niepełnosprawne stanowiły 16,8% ogółu niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej. Z tego osoby pracujące stanowiły 74,2% aktywnych zawodowo i 12,5% ogółu osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej. Bezrobotni stanowili 25,8% niepełnosprawnych aktywnych zawodowo i 4,4% ogółu osób niepełnosprawnych w wieku 15 lat i więcej. Największy odsetek wśród osób niepełnosprawnych stanowili bierni zawodowo – 83,1%, z czego ponad połowę stanowiły kobiety. Miejscem pracy osób niepełnosprawnych jest przede wszystkim rolnictwo. Ponad 60% osób niepełnosprawnych aktywnych zawodowo w województwie mieszkało w miastach.

W 2005 roku w województwie zarejestrowano 4,02 tys. niepełnosprawnych osób bezrobotnych, co stanowiło 2,8% ogółu bezrobotnych zarejestrowanych, wśród których nieznacznie przeważali mężczyźni.

Ze szczegółowej analizy rynku pracy wynika konieczność podejmowania dalszych działań na rzecz aktywizacji zatrudnienia, w tym szczególnie w zakresie podnoszenia poziomu wykształcenia, zwiększenia zatrudnienia ludzi młodych. Zadaniem ważnym jest pozyskiwanie specjalistów o wysokich kwalifikacjach, jak również przeciwdziałanie odpływowi z rynku pracy ludzi tu mieszkających, zwłaszcza o wysokich kwalifikacjach, warunkujących podniesienie poziomu konkurencyjności regionu, innowacyjność, wprowadzenia nowych technologii.

4. Ochrona środowiska i Infrastruktura

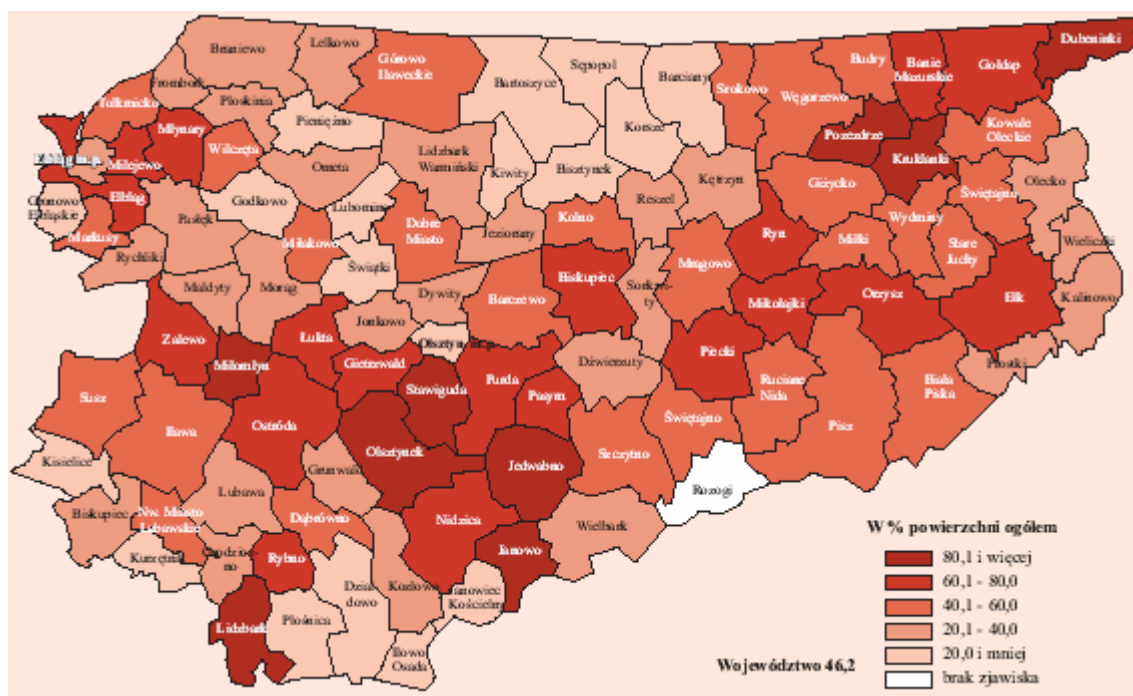
4.1. Ochrona środowiska

Obszary objęte prawną ochroną przyrody w województwie stanowią prawie połowę jego powierzchni.

Na terenie województwa 46,2% powierzchni województwa jest o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych. Na 1 mieszkańca przypada 7,831 ha – 1 miejsce w kraju (kraj - 2,607 ha). Parki krajobrazowe (8 szt.) zajmują 145,4 tys. ha (5,8%). Zarejestrowane są 102 rezerваты przyrody (29,8 tys. ha), z tego: 29 faunistycznych (13,5 tys. ha), 33 leśne (4,9 tys. ha), 17 torfowiskowych (1,8 tys. ha), 9 florystycznych (0,2 tys. ha), 10 krajobrazowych (7,8 tys. ha), 2 wodne (1,5 tys. ha), 1 przyrody nieożywionej (24 ha), 1 stepowy (12,4 ha) oraz 2418 pomniki przyrody.

Rycina nr 54

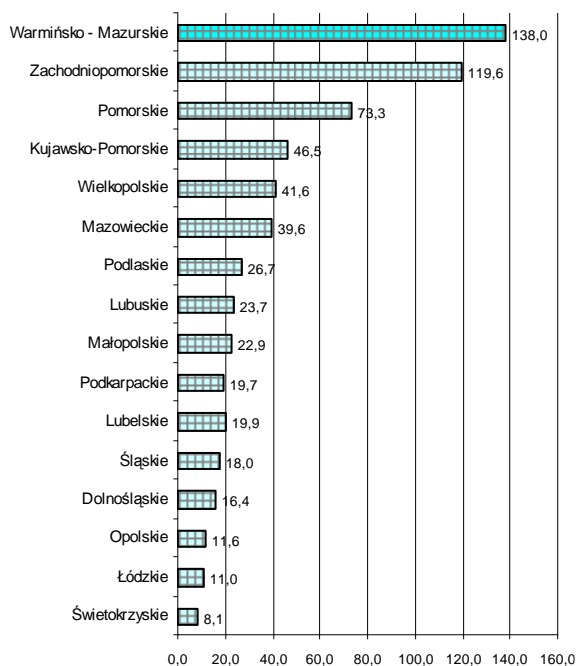
Udział powierzchni obszarów prawnie chronionych według gmin w 2005r. (stan w dniu 31.XII)

Źródło: Statystyczny Atlas Województwa Warmińsko-mazurskiego - 2005

W zakresie ochrony środowiska działania są skierowane na ochronę ziemi i gleb, ochronę wód i powietrza

Rycina nr 55
Grunty pod wodami wg województw w 2005r.
(powierzchnia geodezyjna w tys. ha)

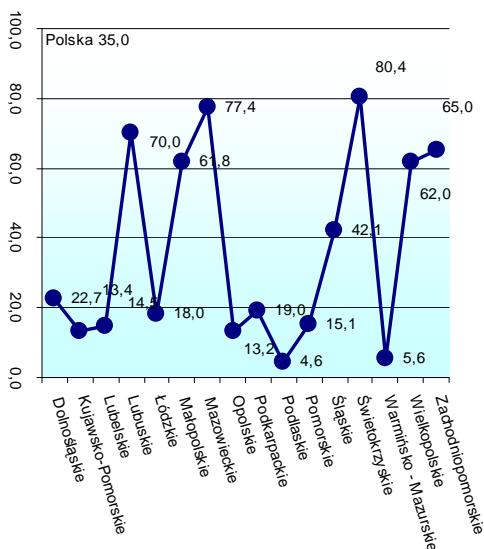

Pobór wód na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2005r. wyniósł 136,3 hm³ wobec 146,2 hm³ w 1999r., tj. mniej o 6,8% i 9,8% więcej w porównaniu z 2004r.

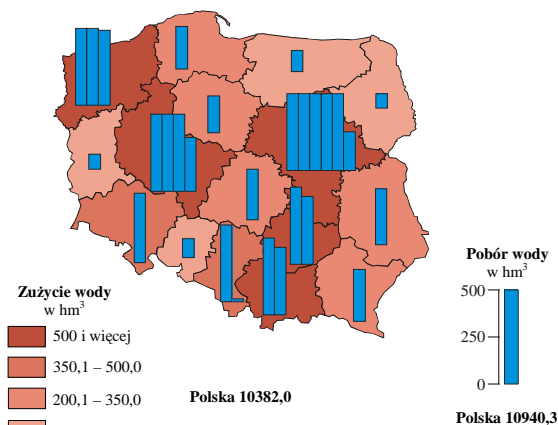
Województwo dysponuje dobrze rozwiniętą siecią wód powierzchniowych, składających się z licznych jezior, oczek wodnych, rzek, kanałów oraz części Zalewu Wiślanego. Udział gruntów pod wodami w ogólnej powierzchni w województwie wynosi 138,0 tys. ha, tj. 5,7%, średnio w kraju 2,0%.

Pobór wody w województwie w porównaniu z innymi województwami jest niski (15 miejsce w kraju). Najwyższy pobór wody mierzony na 1 km²/dam³ utrzymuje się w województwie świętokrzyskim (80,4 na 1 km²/dam³), najniższy w województwie podlaskim (4,6 na 1 km²/dam³).

Rycina nr 56
Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wg województw w 2005r. na 1 km²/dam³

Rycina nr 57
Pobór i zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności według województw w 2005r.

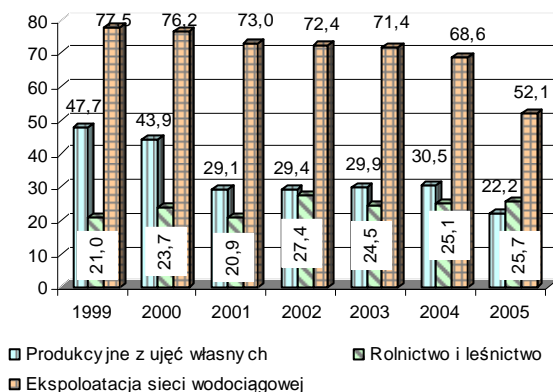

Źródło: Statystyczny Atlas Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2005. Urząd Statystyczny w Olsztynie.

Pobór wody do celów komunalnych ma tendencję malejącą i w 2005r. wyniósł 52,1 hm³. Zużycie wody w przemyśle spadło w porównaniu do 1999r. o 32,6 %, natomiast nastąpił wzrost zużycia wody do celów rolniczych o 22,4%.

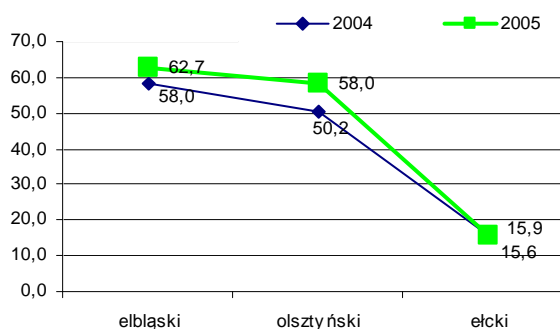
Rycina nr 58

Pobór wody w hm³ na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie w latach 1999-2005

Rycina nr 59

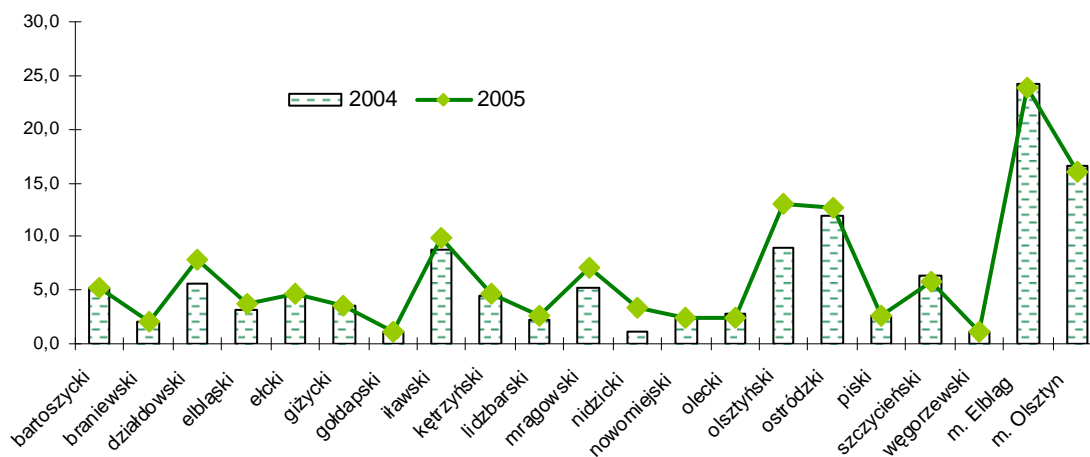
Pobór wody ogółem w hm³ w podregionach województwa w 2004r. i 2005r.

W układzie powiatów największy pobór wody w 2005r. zanotowano w Elblągu (23,8 hm³), z tego 58,2% na potrzeby przemysłu, w Olsztynie 16,1 hm³, z tego 30,0% na potrzeby przemysłu. Najniższy w powiecie węgorzewskim (1,1 hm³ – 100% na potrzeby eksploatacji sieci wodociągowej), powiecie goldapskim (1,1 hm³, z tego na potrzeby przemysłu 2,6%).

Rycina nr 60

Pobór wody ogółem w hm³ w powiatach województwa w 2004r. i 2005r.

Głównym źródłem zanieczyszczenia wód jest w niedostatecznym stopniu rozwiązana gospodarka ściekowa. W województwie zmniejsza się ilość ścieków przemysłowych i komunalnych odprowadzanych do wód lub do ziemi.

Ścieków przemysłowych i komunalnych odprowadzanych do wód lub do ziemi wymagających oczyszczania w województwie w 2005r. było 51,2 hm³, z tego 95,4% było oczyszczanych (kraj - 91,2%). W podregionie elbląskim wytworzono 37,7% ścieków - oczyszczonych 93,2%, olsztyńskim 45,5% - oczyszczonych 96,1%, elckim 16,8% - oczyszczonych 98,8%.

W układzie powiatów najwięcej ścieków wytworzono w m. Olsztyn 10,1 hm³ - w 100% oczyszczane (19,7% ogółem wytworzonych ścieków w województwie).

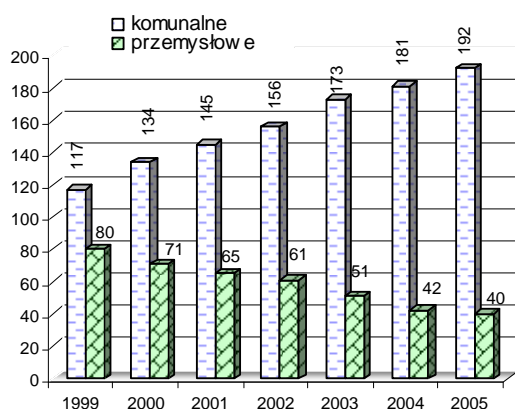
Systematycznie wzrasta liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków. Średnio w 2005r. w województwie 69,9%, (kraj 60,2%) ludności korzystało z oczyszczalni ścieków (wobec 61,7% w 1999r. (kraj 51,1%) i 68,7% w 2004r. (kraj 50,9 %). Najniższy odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków zanotowano w powiecie nowomiejskim (35,2%) i elbląskim (38,0%). Z oczyszczalni ścieków ludność w miastach korzysta w 98,6% (kraj 85,2%), na wsiach 26,8 % (kraj 20,4%).

Następuje systematyczna poprawa w zakresie emisji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych. W województwie są 42 zakłady szczególnie uciążliwe emitujące zanieczyszczenia powietrza (w 2000r. – 49 zakładów). W 2005r. zanieczyszczenia pyłowe wynosiły 1,9 tys. ton (w tym ze spalania paliw 1,8 tys. ton), gazowe 1500,1 tys. ton (w tym dwutlenek węgla 1489,6 tys. ton). Tylko w powiecie gołdapskim, nowomiejskim i olsztyńskim nie zanotowano emisji zanieczyszczeń powietrza (dotyczy to emisji zanieczyszczeń powietrza z zakładów szczególnie uciążliwych).

Region warmińsko-mazurski plasuje się na 1 miejscu w kraju, pod względem czystości środowiska. Na taki stan rzeczy wpływ ma stosunkowo słabe uprzemysłowienie regionu.

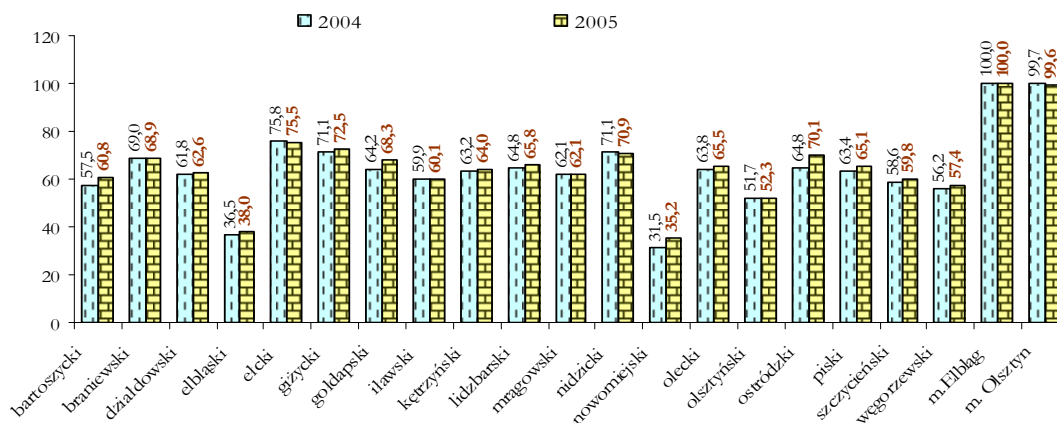
Ogółem w województwie w 2005r. było 40 oczyszczalni przemysłowych i 192 komunalnych oczyszczalni ścieków.

Rycina nr 61
Oczyszczalnie ścieków komunalnych i przemysłowych w województwie w latach 1999-2005

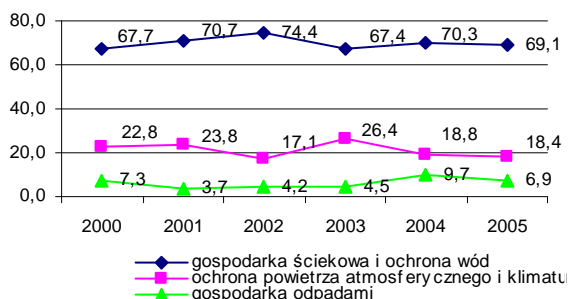
Na terenie województwa w latach 2000-2005 wzrosła liczba zakładów wytwarzających odpady, z wyłączeniem odpadów komunalnych z 49 do 62 zakładów. Odpady (z wyłączeniem odpadów komunalnych) wytworzone w ciągu 2005r. wyniosły 609,3 tys. ton, tj. wzrost w stosunku do 2000r. o 58,3%. Systematycznie wzrasta udział odpadów poddanych odzyskowi przez zakłady wytwarzające odpady, w 2005r. - 89,5% wobec 75,0% w 2000r.

Rycina nr 62
Udział procentowy ludności, korzystającej z oczyszczalni ścieków w 2004r. i 2005r. w powiatach województwa warmińsko-mazurskiego

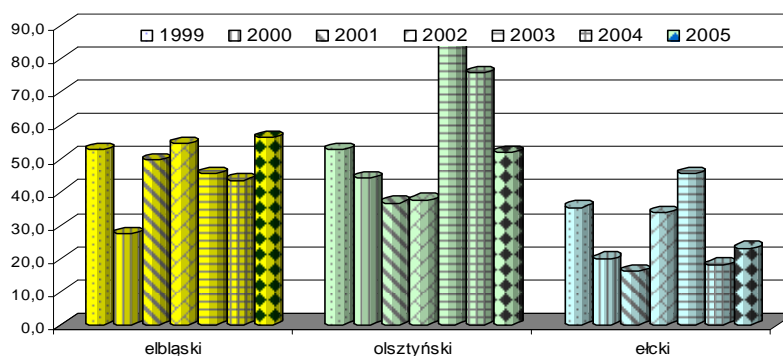
W latach 1999-2005 w województwie na ochronę środowiska wydatkowano 854,4 mln zł. W 2005r. nakłady ogółem wyniosły 131,2 mln zł (spadek o 6,8% w porównaniu do 1999r.), tj. 2,2% nakładów ogółem w kraju na ochronę środowiska, z tego na ochronę wód 90,7 mln zł, powietrza 24,1 mln zł i powierzchni ziemi przed odpadami 8,1 mln zł.

Rycina nr 63
Struktura wydatków inwestycyjnych na ochronę środowiska wg kierunków inwestowania (mln zł)
(ceny bieżące)

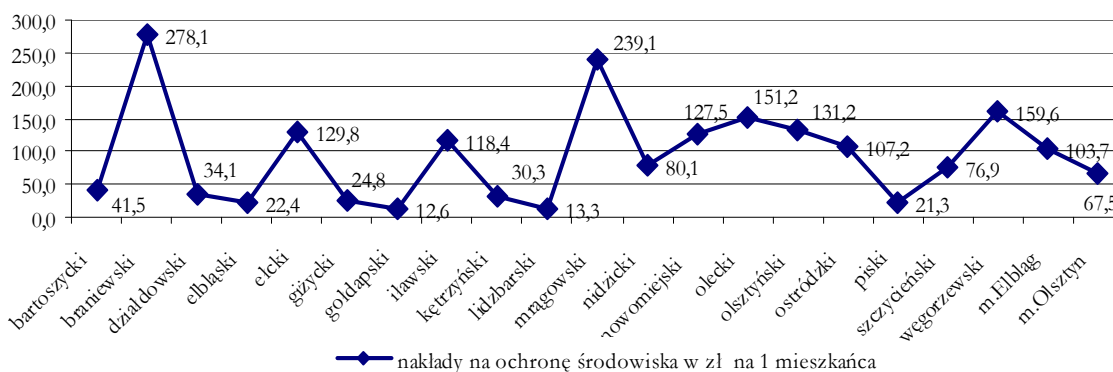
Na inwestycje ochrony środowiska w 2005r. najczęściej wydano w powiecie olsztyńskim 14,9 mln zł – 11,3% ogółu nakładów na ochronę środowiska w województwie, najmniej w powiecie gołdapskim tylko 340,4 tys. zł. (wzrost o 136,9 % w porównaniu do 2004r.).

Rycina nr 64
Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska w podregionach w latach 1999-2005 (mln zł).

Miarą poziomu inwestowania w ochronę środowiska jest m.in. odniesienie wielkości wydatków na ten cel do liczby ludności. Wskaźnik informuje, że poziom inwestycji chroniących środowisko w województwie jest niższy niż przeciętnie w kraju. Poziom inwestycji na ochronę środowiska w przeliczeniu na 1 mieszkańca w latach 1999-2003 systematycznie wzrastał, a w 2004r. zmniejszył się. W 2005 r. wskaźnik kształtował się na poziomie 92 zł, a w kraju 157 zł.

Rycina nr 65
Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska na 1 mieszkańca w zł w powiatach - 2005r.

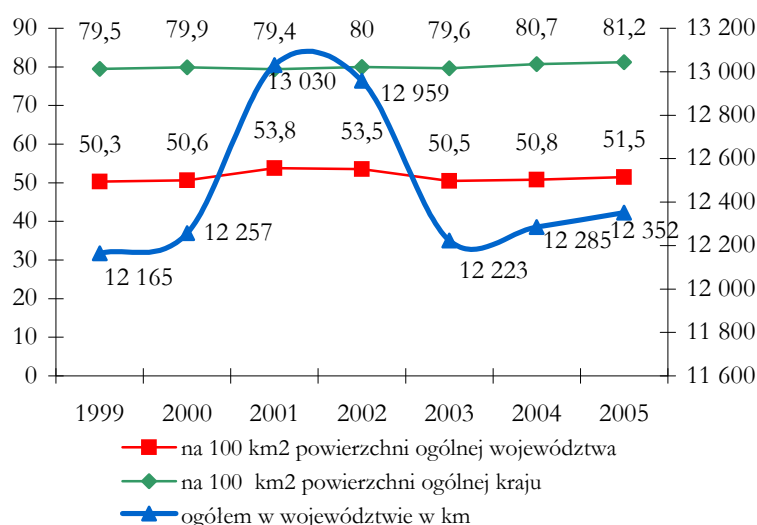

4.2. Infrastruktura - Transport i komunikacja

Wewnętrzna spójność transportowa województwa oraz jego dostępność ograniczane są złym stanem technicznym dróg krajowych, wojewódzkich i powiatowych oraz obiektów inżynierskich.

Ogólna sieć dróg publicznych w województwie wyniosła w 2005r. 12.352 km, co stanowiło 4,9% całości dróg krajowych. Gęstość dróg w przeliczeniu na 100 km² powierzchni ogólnej była zdecydowanie niższa niż w kraju - 51,5 km (w kraju – 81,2 km).

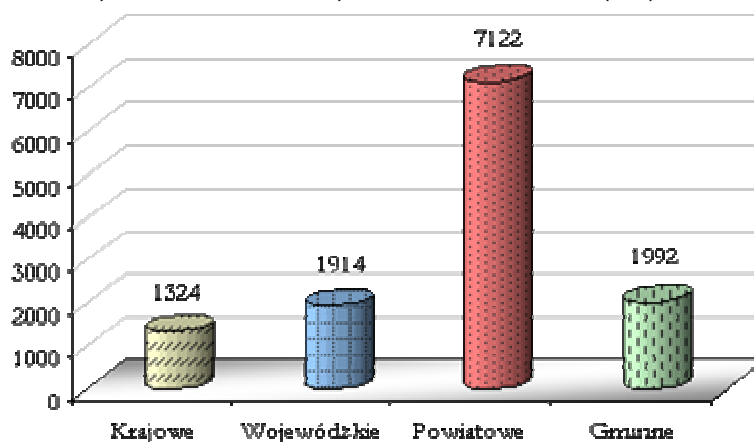
Rycina nr 66
Drogi publiczne o nawierzchni twardej w województwie

Różnica między średnią gęstością dróg publicznych o nawierzchni twardej w województwie i w kraju wzrosła w badanym okresie o 0,5 punktu, tj. do 29,7 punktów procentowych.

Drogi o nawierzchni ulepszonej stanowiły 93% długości dróg o nawierzchni twardej (kraj 89,5%). W sieci dróg publicznych tylko 37 km, tj. 0,3% ogólnej liczby dróg stanowiły drogi dwujezdniowe (kraj 1,4%). Większość dróg w województwie stanowiły drogi powiatowe – ok. 58%.

Rycina nr 67
Drogi publiczne o twardej nawierzchni w województwie w 2005 r. (km)

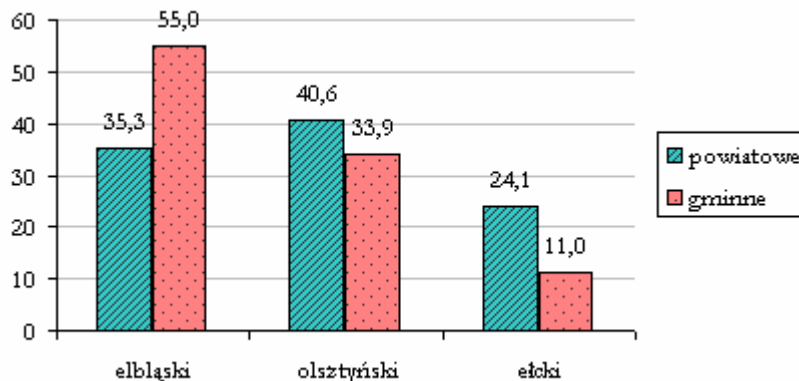

Rycina nr 68

Udział podregionów w drogach publicznych (powiatowe i gminne) o twardej nawierzchni w ogółem dróg w województwie w 2005r. (%)

Największy udział w sieci dróg o twardej nawierzchni w województwie miał podregion elbląski – 39,6%, gdzie większość z nich stanowiły drogi gminne. W podregionie olsztyńskim było 39,1%, w większości powiatowych. Najmniejszy udział w sieci dróg miał podregion elcki – 21,3%, z przewagą dróg powiatowych.

Znaczny wzrost udziału w ruchu samochodów ciężarowych wysokotonażowych wpłynął niekorzystnie na stan techniczny dróg, co jest szczególnie istotne w przypadku dróg wojewódzkich niedostosowanych do przenoszenia takich obciążeń. W ostatnich latach na obszarze województwa nastąpił najwyższy w kraju wzrost ruchu tych pojazdów wynoszący 97,9% (kraj – 47,3%).

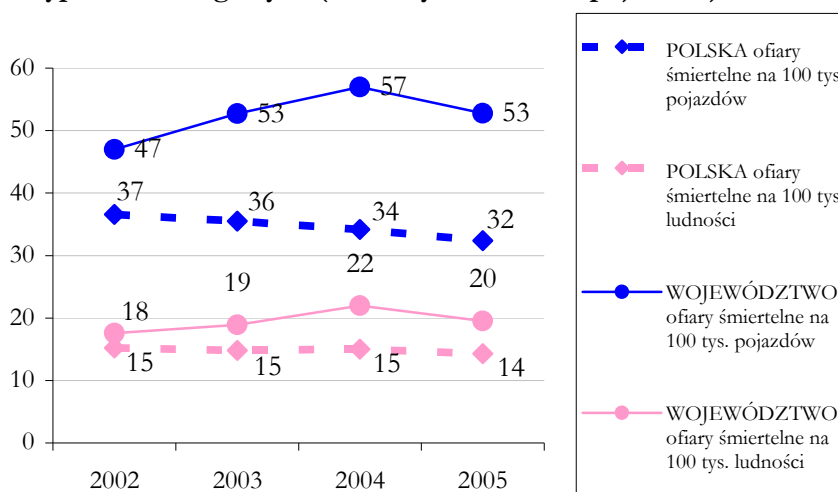
Pilnej modernizacji wymagają odcinki dróg o znaczeniu strategicznym dla rozwoju regionu i jego komunikacji z innymi regionami. Są to drogi krajowe:

- nr 16 Grudziądz – Olsztyn – Augustów,
- międzynarodowa E 77 relacji Gdańsk – Olsztynek – Nidzica – Warszawa – Kraków – Budapeszt (jako droga krajowa oznaczona nr 7),
- nr 51 relacji Olsztynek – Olsztyn – Bezledy.

Zły stan dróg w województwie jest jednym z powodów bardzo złej sytuacji pod względem bezpieczeństwa ruchu drogowego. W 2005r. w 1936 wypadkach drogowych zginęło 279 osób, co w przeliczeniu na 100 tys. ludności daje wynik 20 (kraj – 14) i 100 tys. pojazdów samochodowych zarejestrowanych daje wynik 53 (kraj – 32) plasuje województwo na pierwszym miejscu w kraju.

Rycina nr 69

Ofiary śmiertelne w wypadkach drogowych (na 100 tys. ludności i pojazdów)

Transport samochodowy

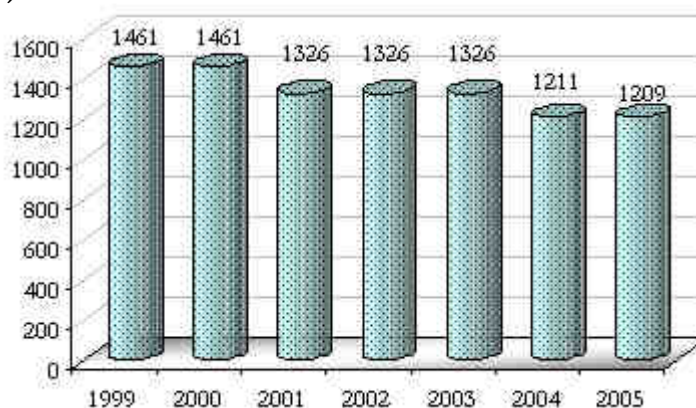
W województwie warmińsko-mazurskim w 2005r., w stosunku do roku poprzedniego nastąpił spadek liczby pojazdów: samochodów osobowych o 2,6%, autobusów o 9,5%, samochodów ciężarowych o 6,5%, motocykli o 15,5%. Zarejestrowanych było 376,2 tys. samochodów osobowych, tj. 263 samochody na 1000 ludności (kraj – 323), co plasuje województwo na ostatnim miejscu. W przeliczeniu na 1000 ludności zarejestrowane były 44 samochody ciężarowe (kraj – 57) i 24 motocykle (kraj – 20).

Wraz ze spadkiem liczby pojazdów spadły przewozy pasażerów w komunikacji krajowej i międzynarodowej (o 1,7%). Wzrosły natomiast przewozy ładunków transportem samochodowym zarobkowym.

Transport kolejowy

Długość linii kolejowych wynosząca w 2005r. 1.209 km uplasowała województwo na 7 pozycji w kraju. W ostatnich latach długość linii kolejowych normalnotorowych w województwie spada. W stosunku do 1999r. zmalała ona o 252 km. Likwidacji uległy linie wąskotorowe.

Rycina nr 70
Długość linii kolejowych normalnotorowych w województwie (km)

Gęstość linii kolejowych eksploatowanych na 100 km² w województwie spadła z 6 km w 1999r. do 5 km w 2005r. W dobrym stanie technicznym jest ok. 80% linii o znaczeniu krajowym i tylko połowa o znaczeniu lokalnym

Przejścia graniczne

Ruch graniczny (osobowy i towarowy) odbywa się przez następujące przejścia graniczne:

- drogowe do Obwodu Kaliningradzkiego: Bezledy – Bagrationowsk, Gronowo – Mamonowo, Goldap – Gusiew, Barciany,
- kolejowe do Obwodu Kaliningradzkiego: Braniewo – Mamonowo, Skandawa – Żeleznodorożnyj, Bartoszyce (Głomno) – Bagrationowsk,
- wodne: Frombork i Elbląg,
- lotnicze: Szymany k/Szczytna. (w 2005r. na lotnisku było 151 startów krajowych i 152 lądowania oraz 1 start i lądowanie międzynarodowe).

W 2005r. granicę państwa przez przejścia graniczne województwa warmińsko -mazurskiego przekroczyło 3 873 tys. obywateli polskich i cudzoziemców, tj. o 9% więcej niż w 2004r.

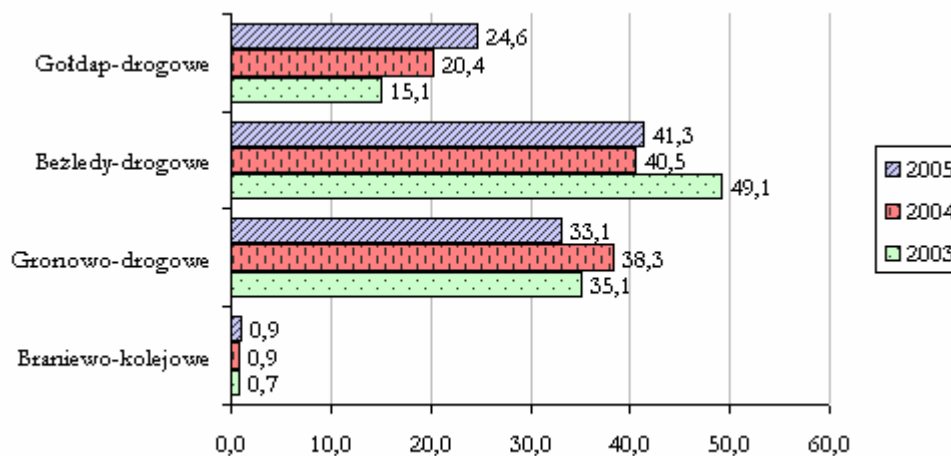
Przekraczających granice w kierunku:

- z Polski zarejestrowano 1.117,4 tys. osób,
- do Polski 822,7 tys. osób.

Wśród przejść granicznych w województwie, największy ruch odbywa się w Bezledach.

Rycina nr 71

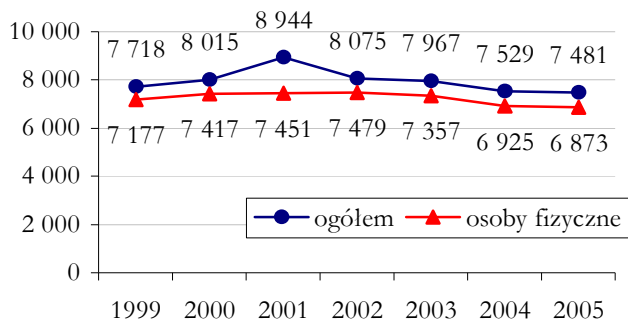
Struktura osobowego ruchu granicznego na przejściach granicznych w latach 2003 – 2005

W województwie, w rejestrze REGON w sekcji PKD „Transport, gospodarka magazynowa i łączność” w 2005r. zarejestrowanych było 7.481 podmiotów gospodarczych, w tym 204 spółki handlowe i 355 spółek cywilnych. W porównaniu do 2004r. nastąpił spadek o 0,6% i 3,1% w stosunku do 1999r.

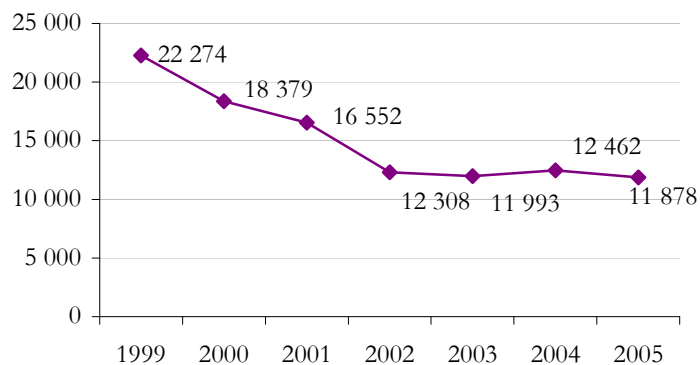
Rycina nr 72

Podmioty gospodarki narodowej w województwie zarejestrowane w rejestrze REGON w sekcji PKD: „Transport, gospodarka magazynowa i łączność”

Rycina nr 73

Przeciętne zatrudnienie (w osobach) w województwie w sekcji PKD „Transport, gospodarka magazynowa i łączność”

Przeciętne zatrudnienie w sekcji PKD: „Transport, gospodarka magazynowa i łączność” od 1999r. do 2003r. systematycznie malało – zmniejszyło się w sumie o 46,2%.

W 2004r. odnotowano niewielki wzrost, ale w 2005r. ponownie nastąpił spadek o 4,5% w stosunku do roku poprzedniego.

5. Obszary wiejskie i rolnictwo

Obszary wiejskie zajmują 2.359,6 tys. ha tj. 97,5 % powierzchni województwa, co oznacza najwyższy udział w kraju, licząc do ogólnej powierzchni województwa. Ludność wiejska liczyła na koniec 2005r. 570,8 mln osób, tj. ok. 40% mieszkańców województwa – 11 lokata w kraju. Gęstość zaludnienia miejscowości wiejskich należała do najniższych w kraju – 24 osoby/1 km²(analogiczna sytuacja miała miejsce tylko w woj. zachodniopomorskim), średni wskaźnik krajowy wynosił 51 osób. Na 1 mieszkańca wsi przypadło średnio 4,13 ha terenów wiejskich, co dało najwyższą lokatę w kraju (kraj - 1,98 ha) i wpłynęło na zdecydowanie wyższe niż w innych regionach kraju rozproszenie sieci osadniczej. Przeciętna liczba ludności w jednej miejscowości wiejskiej wyniosła 151 osób (kraj – 278 osób). Ludność w wieku produkcyjnym stanowiła 61% ogółu ludności wiejskiej (kraj - 61%).

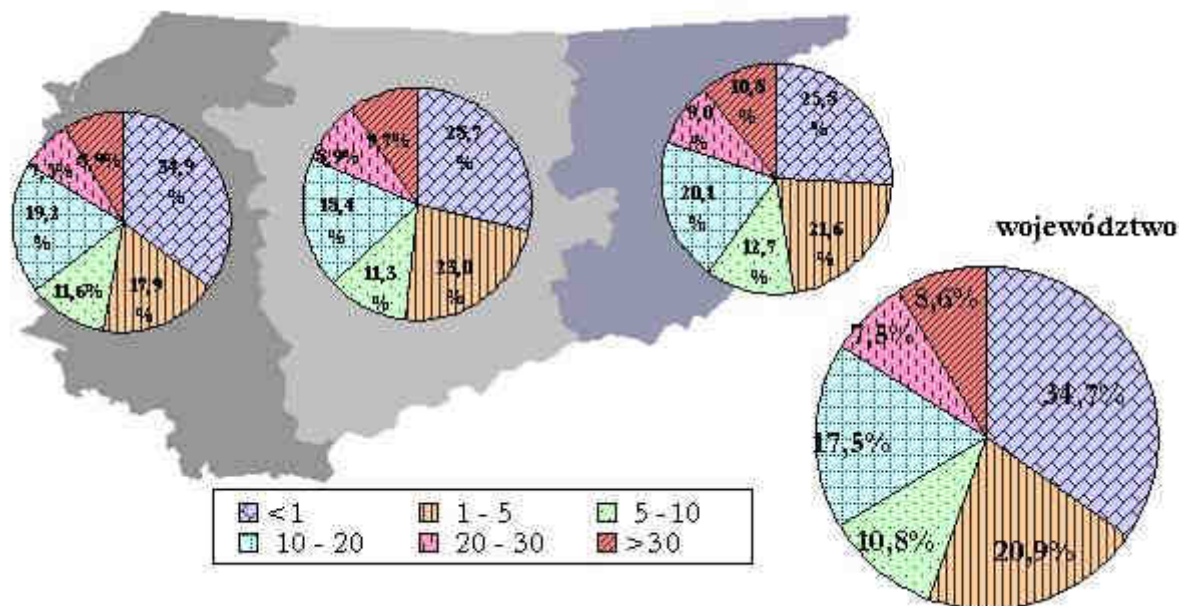
Sytuacja społeczno-ekonomiczna ludności zamieszkałej na obszarach wiejskich na koniec 2005r. była gorsza niż w miastach:

- na 100 osób w wieku produkcyjnym przypadają 63 osoby w wieku nieprodukcyjnym, a w miastach było to 51,8 osób,
- stopa bezrobocia według BAEL wyniosła 24,9% i była wyższa niż w miastach o 7,1 punkta procentowego,
- bezrobotni na wsi stanowili 50,1% ogółu bezrobotnych w województwie (w kraju - 42,6%),
- współczynnik aktywności zawodowej na wsi wyniósł 51,1% i był niższy o 1,8 pkt. niż w miastach, a wskaźnik zatrudnienia – 38,4% i był niższy o 5,3 pkt.,
- w rolnictwie i leśnictwie pracowało 17% ogółu pracujących,
- liczba pracujących na 100 ha w rolnictwie wynosiła 6,3 osób (w kraju 13,2 osób),
- niski poziom przedsiębiorczości. Na terenach wiejskich zarejestrowanych było 26,4 tys. podmiotów, tj. 24% ogółu podmiotów w województwie. W przeliczeniu na 10 tys. ludności na wsi były 463 podmioty, a w miastach 975.
- warunki mieszkaniowe były trudniejsze:
  - liczba osób przypadających na 1 izbę mieszkalną wyniosła 0,91, a w mieście – 0,81,
  - liczba oddanych mieszkań na 1000 mieszkańców wyniosła 2,1, a w miastach – 3,8,
  - mieszkania na terenach wiejskich wyposażone w gaz z sieci stanowiły tylko 2,5% ogółu mieszkań – 15 lokata w kraju (kraj – 17,6%), a w miastach wskaźnik ten wyniósł 73,8% (kraj – 74%),
  - w kanalizację (ustęp) wyposażonych było 74,6% mieszkań, tj. o 23 pkt. % mniej niż w miastach, w wodociąg wyposażonych było 90,2% mieszkań, tj. o 9,6 pkt. % mniej niż w miastach (kraj – 10,3 pkt. %),
  - w łazienkę wyposażonych było 75,4% mieszkań, tj. o 19,3 pkt. % mniej niż w miastach (kraj – 17,1 pkt. %),
  - w centralne ogrzewanie wyposażonych było 60,5% mieszkań, tj. 27,4 pkt. % mniej niż w miastach (kraj – 20,6 pkt. %),
- liczba abonentów radiowych na 1000 ludności wyniosła 190, tj. 71 mniej niż w miastach, a telewizyjnych – 186, tj. o 71 mniej,
- do ewidencji producentów w województwie wpisanych było w 51.531 producentów rolnych (2,9% ogółu kraju – 12 miejsce).

Korzystne czynniki to znaczny areal użytków rolnych oraz struktura wielkościowa gospodarstw. Przeciętna powierzchnia gospodarstwa indywidualnego w województwie jest dwukrotnie wyższa niż w kraju (województwo - 18 ha, kraj - 8,4 ha).

Rycina nr 74

Gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą według grup obszarowych użytków rolnych w podregionach w 2005r. (ha)

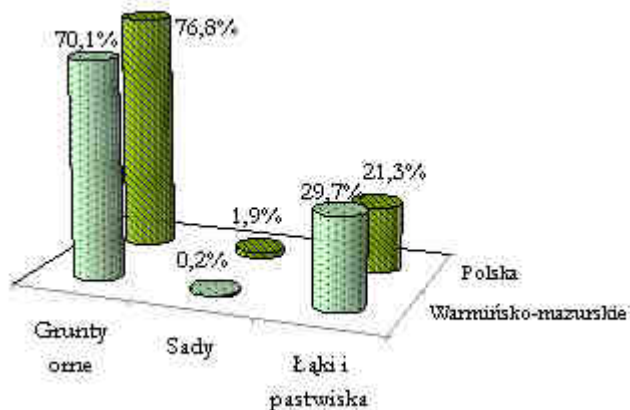
Rolnictwo regionu było słabo wyposażone w środki produkcji. Na 100 ha użytków rolnych przypadło 4,7 ciągnika, o nieco ponad połowę mniej niż średnio w kraju.

Zużycie energii elektrycznej na 1 ha użytków rolnych stanowiło tylko 65% średniej krajowej. W przeliczeniu na 1 ha zużycie nawozów mineralnych stanowiło 88,1% zużycia krajowego, chemicznych 104%, natomiast zużycie nawozów wapniowych było niemal dwukrotnie większe niż w kraju.

W województwie w 2005r. użytkowano rolniczo 1.078,1 tys. ha, co stanowiło 44,6% jego obszaru (kraj 50,9%). W latach 1999-2005 nastąpił spadek powierzchni użytków rolnych w województwie o 17,4%, podczas gdy w kraju o 13,7%. W województwie najwyższy spadek dotyczył sadów – o 39%, podczas gdy w kraju nastąpił wzrost o 11,3%. Areal gruntów obniżył się o 16,9% (kraj – 13,5%), a łąk i pastwisk o 18,5% (kraj – 16%).

Rycina nr 75

Struktura użytków rolnych w Polsce i w województwie w 2005r.

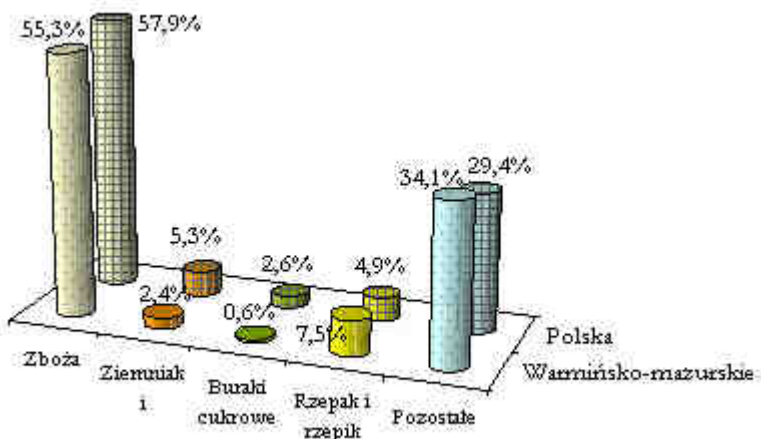
W porównaniu do 1999r. nie nastąpiły zmiany w strukturze użytków rolnych, ale różni się ona od średnich krajowych. Rolnicy województwa dysponowali w 2005r. mniejszym udziałem arealu gruntów ornych o 6,7 pkt. % i sadów o 1,7 pkt. %, wyższym natomiast udziałem arealu łąk i pastwisk o 8,4 pkt. % niż średnio w kraju.

Rycina nr 76

Udział procentowy ziemiopłodów w ogólnej powierzchni zasiewów w Polsce i w województwie w 2005r.

W województwie uprawiane były głównie zboża, które stanowiły ponad 55% powierzchni zasiewów, rośliny przemysłowe (głównie rzepak i rzepik – 7,5%).

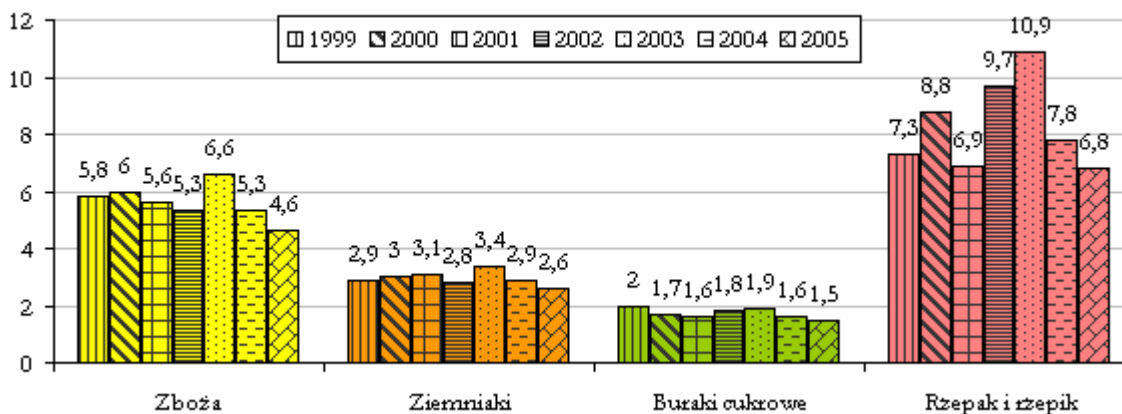
W latach 1999-2004 udział zbóż wahał się w granicach 57%-61,9%, rzepaku: 6,2%-8,3%.

W analizowanym okresie 1999-2005 najwyższy udział w zbiorach krajowych województwo zajmowało w rzepaku i rzepiku.

Rycina nr 77

Udział procentowy województwa w zbiorach kraju

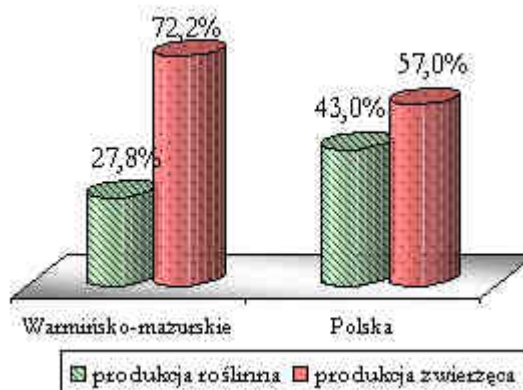

W produkcji zwierzęcej dominujące kierunki produkcji to: hodowla bydła, chów trzody chlewnej oraz drobiarstwo, zwłaszcza produkcja indyków. Obsada bydła na 100 ha w województwie wyniosła 40,8 sztuk (4 lokata, kraj - 34,5), a trzody chlewnej 88,2 sztuk (7 lokata, kraj - 113,9). W odniesieniu do 1999r. zarówno obsada bydła, jak i trzody chlewnej zwiększyła się o 27%. W zakresie produkcji żywca mięsnego w przeliczeniu na mięso na 1 mieszkańca, województwo uplasowało się na 2 miejscu w kraju - 158,7 kg (kraj - 93,4 kg), a w przeliczeniu na 1 ha użytków rolnych zajęło 5 miejsce - 227 kg (kraj - 224,1 kg). W produkcji mleka na 1 ha użytków rolnych województwo zajęło 4 lokatę w kraju (województwo - 812 l, kraj - 728 l). W zakresie drobiu w dużym tempie wzrastała hodowla indyków. Ich stan zwiększył się z 49,9 tys. szt. w 2000r. do 3,3 mln szt. w 2005r.

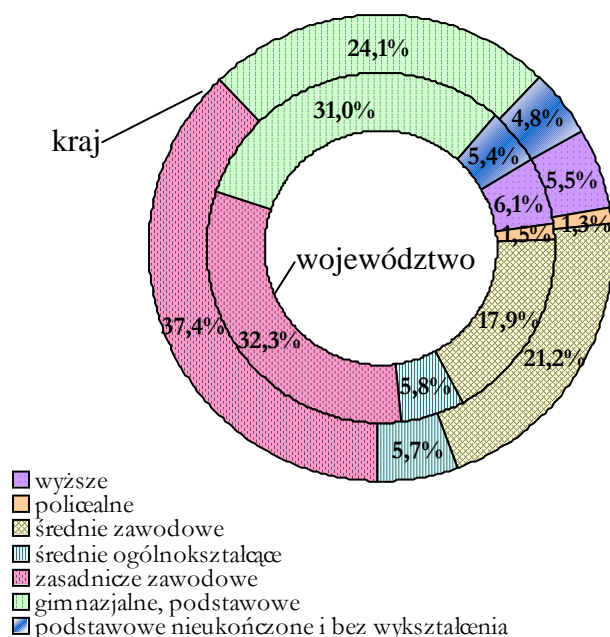
Rolnictwo odgrywa istotną rolę w strukturze gospodarki, wytwarza 9,3% wartości dodanej brutto (kraj - 5%). Wartość produkcji dodanej na pracującego wyniosła 32,4 tys. zł (4 lokata, kraj – 17,9 tys. zł).

Województwo wytworzyło 5,2% krajowej produkcji globalnej rolnictwa i 5,6% towarowej produkcji rolniczej. W produkcji towarowej dominujący kierunek stanowiła produkcja zwierzęca – 72,2%. W produkcji roślinnej najwyższy udział miały zboża 14,6% (kraj 11,9%), natomiast w produkcji zwierzęcej mleko krowie – 28,6% (kraj - 17,6%).

Rycina nr 78
Struktura procentowa towarowej produkcji rolniczej w Polsce i w województwie w 2005r.

Rycina nr 79
Gospodarstwa rolne wg poziomu wykształcenia ogólnej osoby kierującej w 2005r.

Klasyfikacja gospodarstw rolnych pod względem poziomu wykształcenia ogólnej osoby kierującej w województwie jest podobna do sytuacji w kraju. Dotyczy to zarówno gospodarstw w ujęciu ogólnym, jak i gospodarstw indywidualnych. Na uwagę zasługuje fakt występowania w województwie większego odsetka gospodarzy z wykształceniem wyższym, co jest z pewnością efektem obecności Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego z kształcącymi na wysokim poziomie kierunkami przyrodniczymi i rolniczymi.

6. Budżety jednostek samorządu terytorialnego

W całym okresie funkcjonowania samorządów na trzech poziomach widoczny był wydatny wzrost znaczenia budżetów jednostek samorządu terytorialnego (jst), a szczególnie w ostatnich latach w kontekście wzmożonego dopływu środków unijnych i konieczności zabezpieczenia finansowego wkładu własnego. Stąd budżety jst zostały zaprezentowane nieco szerzej niż pozostałe działy.

Rok 2005 był drugim rokiem utrwalania się skutków zmiany ustawy o dochodach jst, tj. funkcjonowania ustawy z dnia 13 listopada 2003r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego, która w odmienny sposób ukształtowała strukturę i poziom dochodów realizowanych przez poszczególne szczeble samorządu terytorialnego. Zapisy ustawy weszły w życie z dniem 1 stycznia 2004r., w 2005r. nie nastąpiły znaczące zmiany w przepisach regulujących zasady finansowania działalności jst. Odnotowano jedynie pewne zmiany przepisów wykonawczych do ustawy o dochodach jst. Stąd w porównaniach budżetów jst odniesiono się do 1999r., rozpoczynającego funkcjonowanie trzech poziomów samorządu terytorialnego, a także 2003r. kończącego okres funkcjonowania starej ustawy o dochodach jst. lata 2004-2005 to dwuletni okres funkcjonowania nowej ustawy o dochodach jst, stwarzający możliwość pierwszych ocen, skutków jej wdrażania.

Jednocześnie był to drugi pełny okres korzystania ze środków pomocowych Unii Europejskiej. Był to, zatem kolejny rok tworzenia podstaw do zwiększenia stopnia decentralizacji dysponowania środkami publicznymi, umocnienia samodzielności ekonomicznej jst poprzez zwiększenie w ich dochodach udziałów dochodów własnych, zwiększenie zainteresowania rozwojem własnego obszaru oraz absorpcją środków unijnych.

Wprowadzone zmiany wpłynęły w sposób zasadniczy na zróżnicowane kształtowanie się w latach 2004-2005 dynamiki i struktury budżetów jst według źródeł dochodów zarówno w skali całego kraju, jak i w województwie w porównaniu do lat poprzednich.

W 2005r. jst województwa wszystkich trzech szczebli zrealizowały dochody w wysokości 3.886,5 mln zł i wydatki w wysokości 3.968,2 mln zł. Zrealizowany deficyt wyniósł minus 81,7 mln zł, na planowaną wielkość minus 260,5 mln zł (kraj odpowiednio: minus 895,2 mln zł i minus 7.475 mln zł). Wyższy planowany deficyt w części związany był z realizacją zadań, przy udziale środków unijnych, które przekazywane były do budżetów jst po zrealizowaniu zadania, często w następnym roku po dokonaniu wydatków. Finansowanie zadań najczęściej odbywało się w oparciu o zaciągnięte kredyty i pożyczki. Podkreślić należy, że umieszczanie w budżetach zadań, szczególnie inwestycyjnych, wymaga dużego realizmu i doświadczenia służb jst. Szczególnie duże zmiany dotyczyły dochodów własnych. Dochody budżetowe własne jst wzrosły najsilniej w budżecie województwa i w powiatach ziemskich, a w najmniejszym stopniu w gminach, które dotąd najswobodniej dysponowały swoimi dochodami.

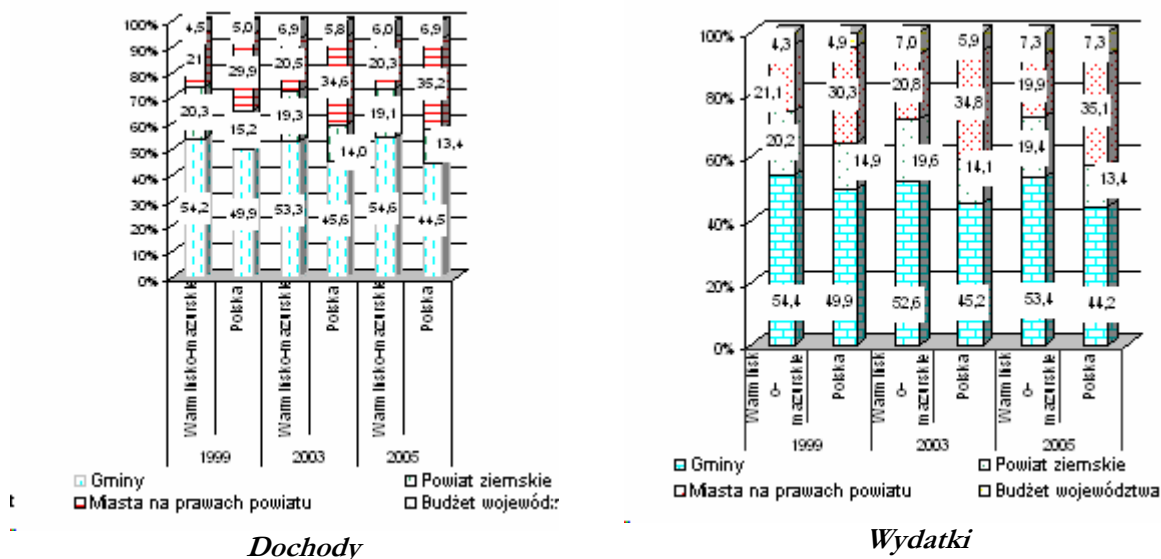
Wynikiem wprowadzonych zmian było zwiększenie się w dochodach jst ogółem udziału dochodów własnych z 33,6% w 2003r. do 38,5% w 2005r. (kraj - 50,6%). Jst województwa w większym stopniu niż średnio w kraju korzystały z subwencji z budżetu, które stanowiły 37,6% dochodów ogółem (kraj - 31,5%) i dotacji celowych z budżetu państwa ponad 18 % (kraj - 13,5%).

Struktura zarówno dochodów, jak i wydatków według poziomów samorządów od 1999r. zasadniczo nie uległa w województwie zmianie. Zdecydowanie najwyższy i stabilny był udział budżetów gmin, stopniowo zwiększał się udział budżetu województwa, a nieco malal budżetów powiatów. W porównaniu do struktury w kraju wyższy był udział budżetów gmin i powiatów ziemskich, niższy natomiast miast na prawach powiatu. Udział budżetów województwa kształtował się na poziomie zbliżonym do średniej krajowej.

Rycina nr 80

Dochody i wydatki budżetów JST Warmii i Mazur w podziale na gminy, powiaty ziemskie, miasta na prawach powiatu i województwo w latach 1999,2003,2005

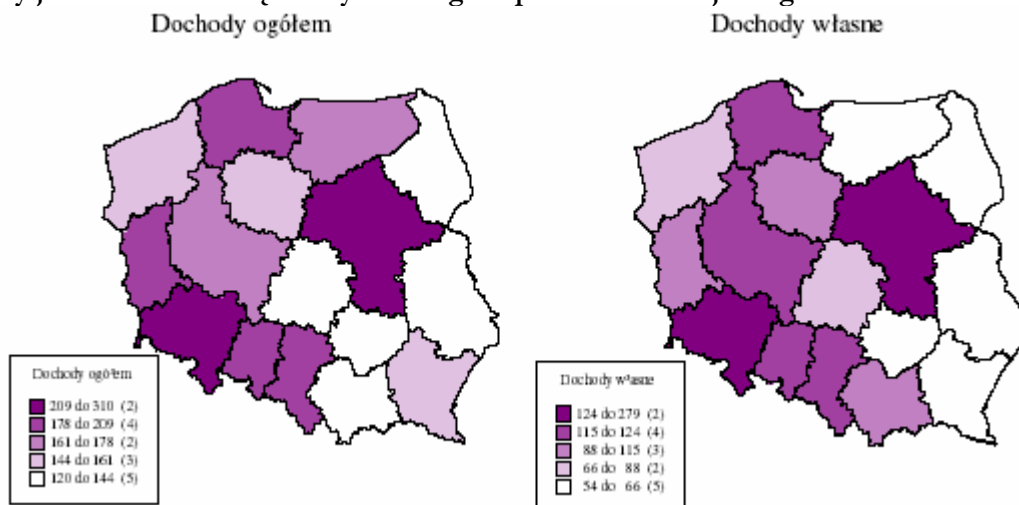
Po stronie wydatków budżetowych największą pozycję stanowiły:

- wydatki bieżące, których udział w wydatkach ogółem w 2005r. kształtował się na poziomie zbliżonym do kraju i wyniósł 59% wobec średniego poziomu 66% w latach w 1999–2004,
- wydatki majątkowe, których udział wahał się w granicach od 12,6% w 2000r. do 15,5% w latach 2004-2005 (kraj - 17,8%). W 1999r. był to wskaźnik 14,6%.

Wysoka dynamika dochodów i wydatków w latach 2004-2005 spowodowała znaczny ich wzrost w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Nadal narastały różnice w ich wielkości w przekroju poszczególnych województw. Na mapie województw stosunkowo korzystnie plasuje się warmińsko-mazurskie, uwzględniając dochody i wydatki ogółem na 1 mieszkańca. Natomiast w kontekście dochodów własnych sytuacja jest odmienna.

Rycina nr 81

Dochody jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2005r. (zł)

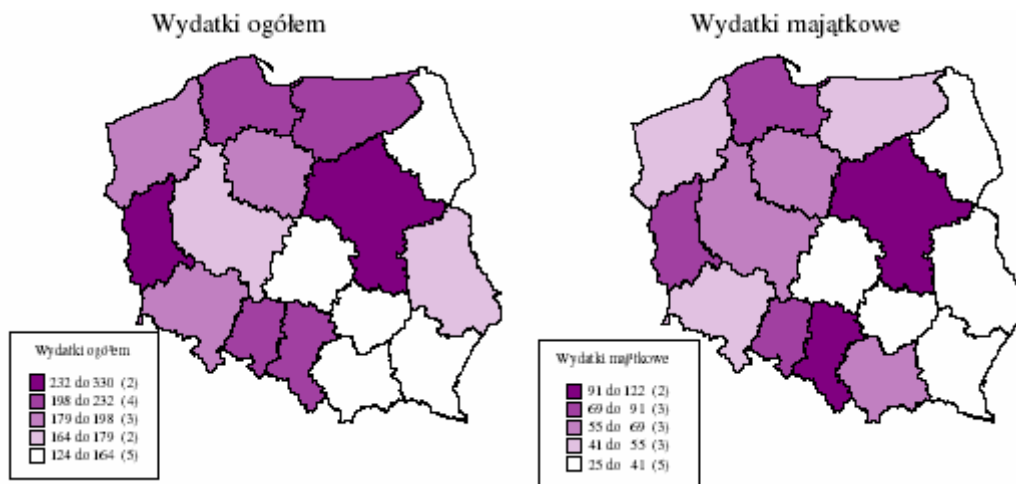
Źródło: Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2005 roku. www.rio.gov.pl

Warmińsko-mazurskie w 2005r. uzyskało najwyższe w kraju kwoty dotacji celowych, przypadających na 1 mieszkańca. Ich poziom w 2005r. był wyższy niż średnia krajowa o 35%, a subwencji z budżetu państwa o 20%. Pozwoliło to na poprawę miejsce województwa w rankingu zamożności województw, przesunięcie województwa z grupy uzyskujących w 1999r. dochody niższe od średniej krajowej do grupy województw przekraczających ten poziom.

Relacja dochodów ogółem przypadających na 1 mieszkańca w porównaniu do średniego poziomu w kraju uległa poprawie z 96% w 1999r. do 104% w 2003 r. W 2005r. wyniosła 101%.

Rycina nr 82

Wydatki jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2005r. (zł)

Źródło: Sprawozdanie z działalności Regionalnych Izb Obrachunkowych i wykonania budżetu przez jednostki samorządu terytorialnego w 2005 roku. www.rio.gov.pl

6.1. Budżety gmin

Na realizację budżetów gmin obok nowej ustawy o dochodach w 2004r. wpłynęła również zmiana przepisów skutkująca rozszerzeniem zakresu zadań gmin, finansowanych przede wszystkim z dotacji celowych. W 2005r. zmiany dotyczyły m.in. możliwości przyznania i wypłaty przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta zaliczek alimentacyjnych ze środków przyznanych z budżetu państwa na zadania zlecone. Od 2005r. do budżetów gmin trafiały opłaty przeznaczone na realizację zadań związanych z utrzymaniem czystości i porządku. Gminy zyskały możliwość dożywiania dzieci byłych pracowników PGR w przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach i szkołach ponadgimnazjalnych w ramach rządowego programu wykorzystania środków finansowych pochodzących z funduszy strukturalnych na rozwój kształcenia ustawicznego.

Dochody gmin w latach 2004-2005 zasilane były środkami unijnymi i innymi środkami, na które składały się środki z funduszy przedakcesyjnych (SAPARD, PHARE) oraz środki Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) oraz sektorowych programów operacyjnych.

W 2005r. gminy zrealizowały dochody budżetowe na poziomie 2.122,5 mln zł, co stanowiło 54,6% ogółu dochodów budżetów jst (kraj - 44,2%). Wydatki budżetów gmin wyniosły odpowiednio 2.120,6 mln zł – 53,4% wydatków łącznych budżetów jst (kraj - 44,5%).

Gminy zamknęły rok 2005 dodatnim wynikiem finansowym – 1,9 mln zł wobec minus 39,3 mln zł w 2003r. i minus 31,2 mln zł w 1999r.

Najwyższe wpływy w 2005r. uzyskano z:

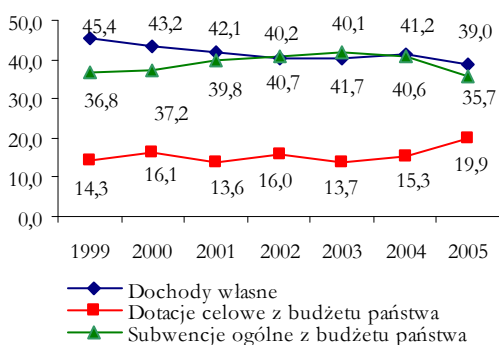
- tytułu dochodów własnych 828,3 mln zł, co stanowiło 39% ogółu dochodów gmin (kraj - 44,9 %), wobec 45,4% w 1999r. i 40,1% w 2003r.

W grupie dochodów własnych na pierwsze miejsce podobnie jak w kraju wysunął się podatek od nieruchomości.

- subwencji ogólnej budżetu państwa - 757,6 mln zł, co oznacza zbliżony udział do średniej krajowej - 35,7% dochodów ogółem gmin, wobec 41,7% w 2003r. i 36,8% w 1999r. Część oświatowa stanowiła zasadniczą część tej subwencji i wynosiła 26,5% dochodów ogółem (kraj 25,4%), wobec 29,8% w 1999r. i 33,4% w 2003r.
- udział dotacji celowych wyniósł 19,9% (kraj 15,0%), wobec 13,7% w 2003r. i 14,3% w 1999r.

Rycina nr 83

Struktura dochodów budżetów gmin w województwie w latach 1999-2005

Dochody budżetów gmin na 1 mieszkańca województwa zwiększały się szybciej niż średnia w kraju. Wzrosły o 15,1% w odniesieniu do 2004r. (kraj o 13,6%), a w stosunku do 1999r. o ponad 70% (kraj ok. 52%).

Dochody budżetów gmin ogółem w 2005r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 1.883 zł (kraj 1.808 zł). Uplasowało to gminy województwa na 4 miejscu w kraju, a w dochodach własnych była to 10 lokata. Dochody własne na 1 mieszkańca były niższe o 7% niż średnio w kraju. Natomiast dotacje celowe były wyższe o 33% (najwyższy wskaźnik obok lubuskiego), a subwencje o 6%.

Rycina nr 84

Dochody na 1 mieszkańca w gminach województwa i kraju w latach 1999-2005

Relacja dochodów gmin na 1 mieszkańca w województwie w odniesieniu do średniego poziomu w kraju uległa sukcesywnej poprawie z 92,3% w 1999r. do 102,3% w 2003r. i 104,1% w 2005r. Od 2002r. gminy województwa przesunęły się na mapie kraju do grupy regionów o wyższym niż średni poziom w kraju dochodów na 1 mieszkańca

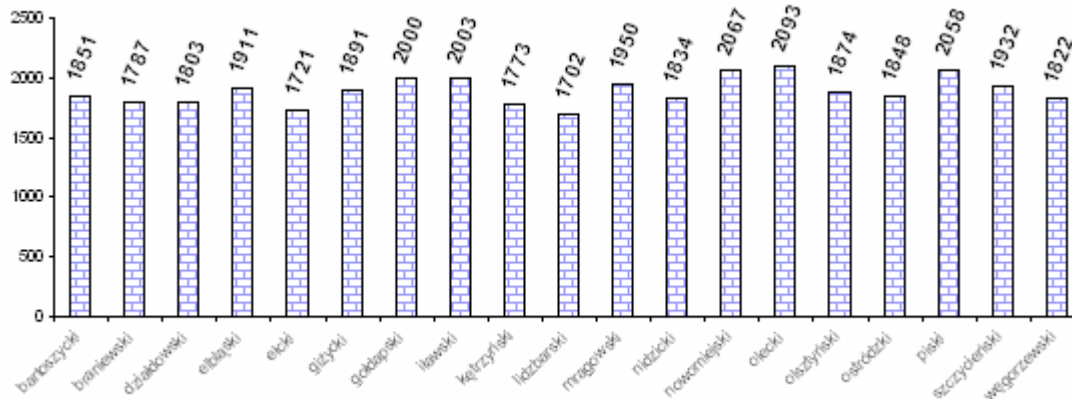
Przyjmując wskaźnik: dochody ogółem na 1 mieszkańca za wyznacznik bogactwa danej jst, można zauważyć, że na terenie Warmii i Mazur, podobnie jak w innych regionach kraju, istnieją duże dysproporcje zasobności w poszczególnych obszarach województwa.

Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca w gminach poszczególnych powiatów wahały się w 2005r. od 1.702 zł w gminach powiatu lidzbarskiego do 2.093 zł w gminach powiatu oleckiego. Rozpiętość między gminami w powiecie o najwyższych dochodach na mieszkańca i najniższych,

w odniesieniu do 2003r. kształtowała się na zbliżonym poziomie 81,4%, a w stosunku do 1999r. pogłębiła się.

Rycina nr 85

Dochody budżetów gmin na jednego mieszkańca w poszczególnych powiatach w 2005r.

W układzie podregionów najwyższy był udział gmin podregionu olsztyńskiego - w dochodach budżetów gmin województwa wyniósł 38,3%, elbląskiego 36,2%, a elckiego 25,5%.

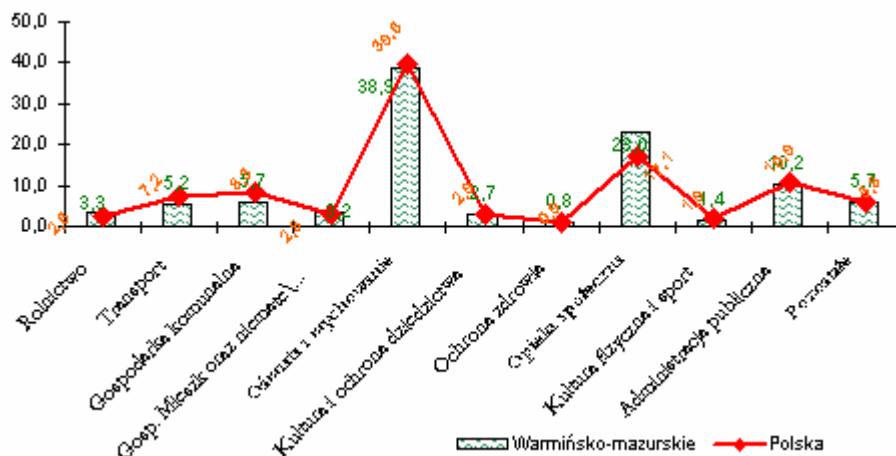
W układzie powiatów w wielkościach bezwzględnych najwyższy poziom dochodów utrzymał się w gminach powiatów: olsztyńskiego, ostródzkiego, iławskiego i elckiego, natomiast najniższy w gminach powiatów: goldapskiego, węgorzewskiego, nidzickiego.

W strukturze rodzajowej wydatków dominują wydatki bieżące, które w 2005r. stanowiły 56,8% ogółu wydatków budżetów gmin (kraj - 59%) wobec w 59% w 1999r.

Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem wyniósł na koniec 2005r. 14,9% (kraj - 17,9%), wobec 18,6% w 1999r. i ponad 15% w latach 2000-2004. W układzie powiatów w 2005 r. pierwszą lokatę zajęły gminy powiatu mrągowskiego – 26,5%, a ostatnią braniewskiego - 3,4%. Natomiast poziom wydatków inwestycyjnych na 1 mieszkańca gminy w województwie był niższy o 14% niż średni poziom krajowy, co plasuje gminy województwa na 13 miejscu w kraju.

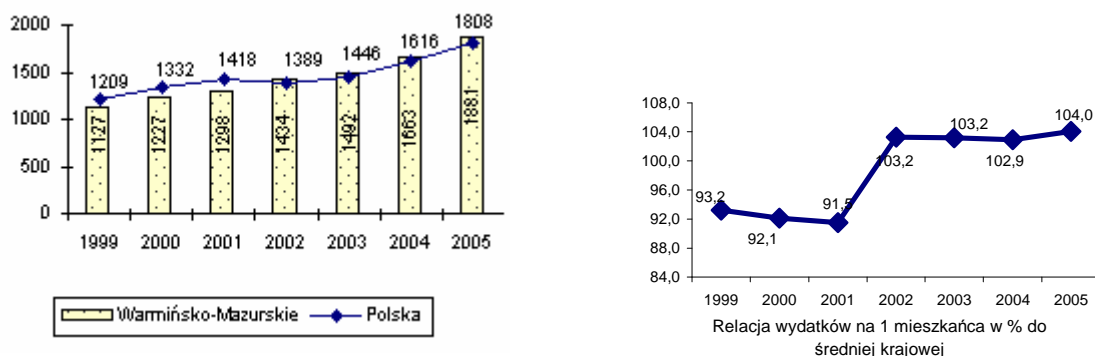
W strukturze działowej wydatki koncentrowały się, podobnie jak w kraju, w dziale oświaty i wychowania stanowiąc ponad 38,9% ogółu wydatków oraz opiece społecznej - 23% wydatków (kraj - 17,1%). W województwie utrzymuje się znacznie większe zapotrzebowanie niż w kraju w zakresie opieki społecznej. Rozpiętość między gminami powiatu o najwyższych i najniższych wydatkach na 1 mieszkańca uległa poprawie z 78,5% w 2003r. do 81,5% w 2005r.

Rycina nr 86
Struktura procentowa wydatków budżetów gmin wg działań w 2005r.

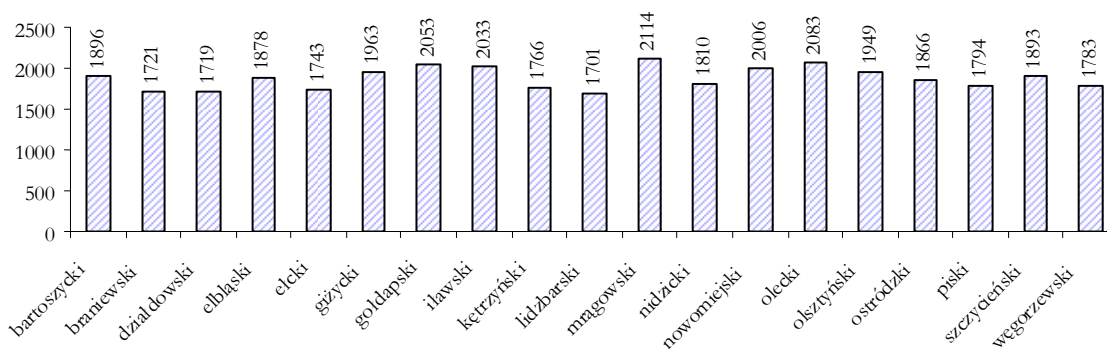
Wydatki budżetowe gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca od 2002r. kształtują się powyżej średniej krajowej. Relacja wydatków poniesionych w gminach województwa do średniej krajowej uległa poprawie z 93,2% w 1999r. do 103,2% w 2003r i 104,4% w 2005r.

Rycina nr 87
Wydatki ogółem na 1 mieszkańca w województwie i kraju w latach 1999-2005

Wydatki budżetowe w przeliczeniu na 1 mieszkańca, podobnie jak dochody budżetowe wykazują zróżnicowanie w układzie terytorialnym: od 1.701 zł w gminach powiatu lidzbarskiego do 2.083 zł w gminach powiatu oleckiego.

Rycina nr 88
Wydatki budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiatach ziemskich

6. 2. Budżety powiatów

W 2005r. nie nastąpiły zmiany przepisów prawnych, które znacząco wpłynęłyby na funkcjonowanie powiatów. Zmiany wynikające z nowej ustawy o dochodach jst w 2004r. związane były ze zmianą formy finansowania szeregu zadań finansowanych przez powiaty. Wiele zadań finansowanych z zakresu pomocy społecznej, zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu, kultury fizycznej i leśnictwa, realizowanych dotąd jako zadania z zakresu administracji rządowej, z początkiem 2004r. zostało przekazanych powiatom jako zadania własne. Ponadto część zadań własnych z zakresu pomocy społecznej oraz zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu, które były dofinansowywane dotacjami celowymi z budżetu państwa, od 2004r. jest finansowana z dochodów własnych. Zakres zadań powiatów poszerzony został o zadania dotyczące pomocy osobom, które otrzymały status uchodźcy i mają trudności w integracji ze środowiskiem.

Dochody budżetów powiatów ziemskich w 2005r. ukształtowały się na poziomie 743 mln zł, co stanowiło 19,1% ogółu dochodów budżetów jst (kraj - 13,4%). Wydatki budżetów powiatów wyniosły odpowiednio 765,3 mln zł, tj. 19,4% wydatków łącznych budżetów jst (kraj - 13,4%). Zagregowany ujemny wynik budżetów powiatów wyniósł minus 22,3 mln zł wobec minus 31,7 mln zł w 2003r. i minus 4,9 mln zł w 1999r.

Główne źródła dochodów powiatów w 2005r.:

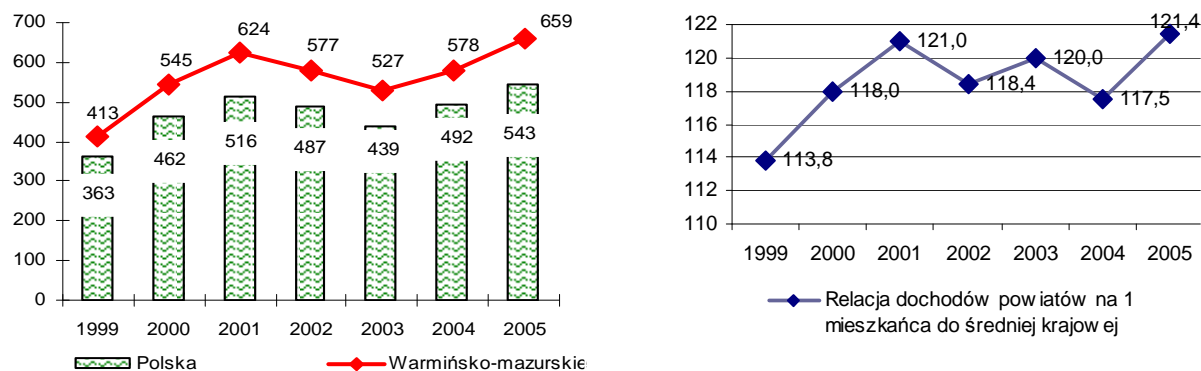
- subwencja ogólna budżetu państwa 390,2 mln zł, podstawowe źródło dochodów powiatów. Stanowiła 52,5% dochodów ogółem powiatów (kraj - 48,7%), wobec 57,1 % w 2003r. i 45,1% w 1999r. Część oświatowa, podobnie jak w gminach stanowiła zasadniczą część tej subwencji i wynosiła 41,9% (kraj - 40,3%) dochodów ogółem wobec 44,8% w 2003r. i 33,7% w 1999r.,
- dotacje celowe, których udział w dochodach budżetów powiatów ogółem obniżył do 17,5% (kraj - 18%) wobec 48,8% w 1999r. i 30,9% w 2003r.,
- dochody własne stanowiły 21,3% (kraj - 27,2%) dochodów budżetów powiatów, wobec 5,5% w 1999r. i 9,5% w 2003r. Najwyższa tendencja rosnąca obok województw samorządowych.

Dochody budżetów powiatów ogółem w 2005r. w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosły 659 zł (kraj - 543 zł) wobec 413 zł w 1999r. i 527 zł w 2003r., tj. kształtowały się na poziomie najwyższym w kraju - 1 lokata, natomiast w dochodach własnych - 10 miejsce. Relacja do średniej krajowej uległa dalszej poprawie z 113,8% w 1999r. do 121,4% w 2005r.

Dotacje celowe na 1 mieszkańca powiatu w województwie były wyższe o 29% niż średni ich poziom w kraju, a subwencje o 31%.

Rycina nr 89

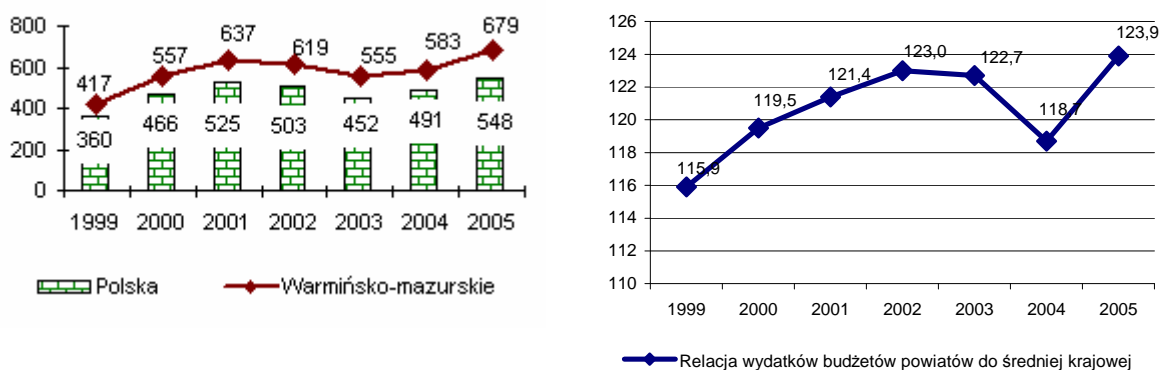
Dochody budżetów powiatów na 1 mieszkańca w latach 1999 – 2005

Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca w poszczególnych powiatach wahały się w 2005r. od 482 zł w powiecie nowomiejskim do 933 zł w powiecie węgorzewskim. Rozpiętość między powiatami najbogatszymi i najbiedniejszymi była duża - niemal dwukrotna.

Mierząc poniesione wydatki w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiatach województwa osiągnięto poziom 679 zł (kraj - 548), co oznacza najwyższą lokatę w kraju.

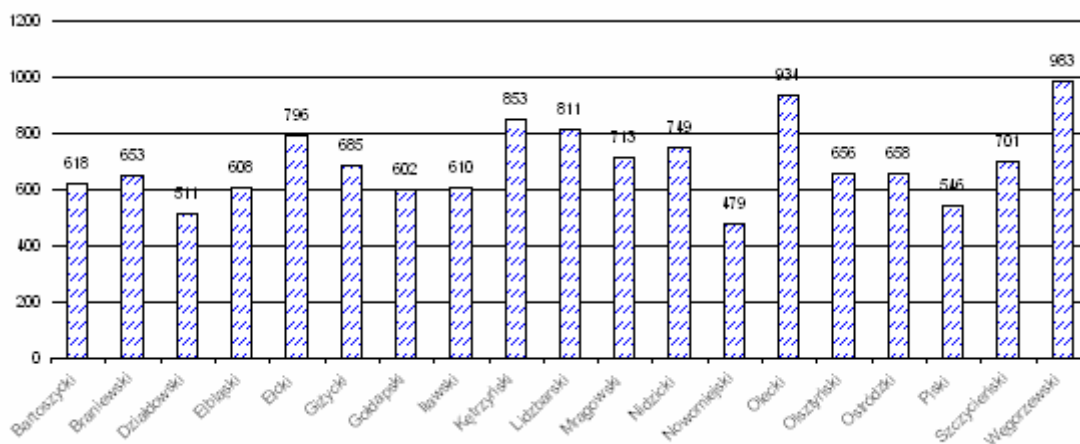
Rycina nr 90
Wydatki budżetów powiatów na 1 mieszkańca w latach 1999-2005

Relacja wydatków ogółem poniesionych na 1 mieszkańca powiatu w województwie do średniego poziomu w kraju uległa poprawie z 115,9% w 1999r. do 122,7 w 2003r. i 123,9% w 2005r.

Poziom wydatków z budżetów powiatów, podobnie jak dochody, wykazywał zróżnicowanie w przekroju poszczególnych powiatów. W przeliczeniu na 1 mieszkańca najwyższy poziom wydatków występował w powiecie węgorzewskim, a najniższy w powiecie nowomiejskim.

Rycina nr 91
Wydatki budżetów powiatów ziemskich na 1 mieszkańca w 2005r. (zł)

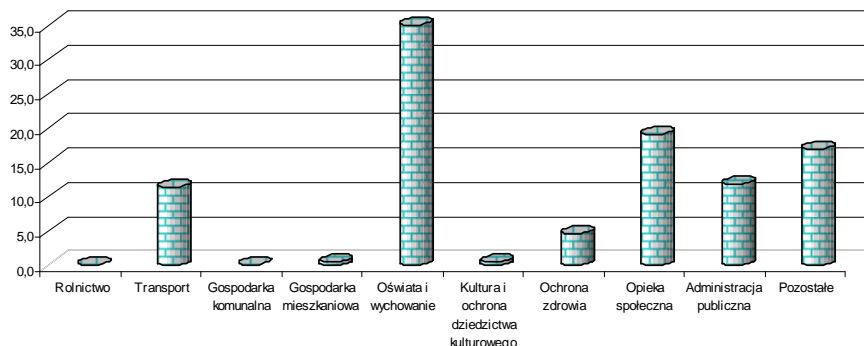

Struktura działowa wydatków budżetowych zbliżona była do średnich uzyskiwanych w kraju. W wydatkach budżetów powiatów, podobnie jak w budżetach gmin dominowały wydatki na oświatę i wychowanie, których udział zbliżony był do średniej w kraju i wynosił ok. 35%. Drugą pozycję stanowiły wydatki na opiekę społeczną - 17,1% (kraj 19,1%).

Procentowy udział transportu w wydatkach budżetowych powiatów w latach 1999-2004 wahał się w granicach 6,9%-9,5%, w 2005r. wyniósł, analogicznie jak w kraju 11,4 %.

Rycina nr 92

Struktura działowa wydatków budżetowych powiatów ziemskich w 2005r.

W strukturze wydatków istotne znaczenie ma udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach budżetów powiatów ogółem. Procentowy udział zwiększył się z 5,3% w 1999r. do 8,5% w latach 2003–2004 i 11,5% w 2005r., tj. na poziomie zbliżonym do kraju. Wydatki inwestycyjne na 1 mieszkańca powiatu w województwie były wyższe o 22% niż średni poziom w kraju (3 lokata w kraju).

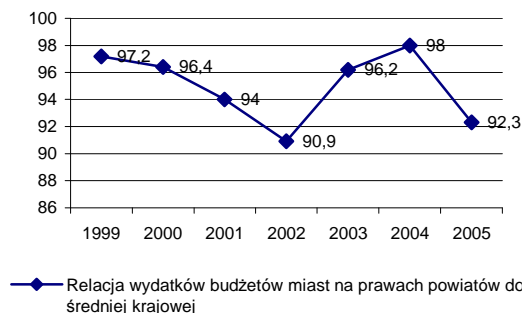
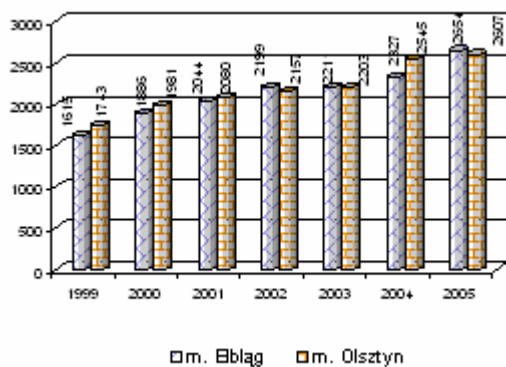
Miasta na prawach powiatu jako szczególna kategoria gmin realizują zadania przypisane zarówno gminom, jak i powiatom. Ich dochody wyniosły 789,7 mln zł, a wydatki 791,2 mln zł. W wyniku nowej regulacji ustawy zwiększył się udział dochodów własnych z 44,3% w 1999r. i 47,5% w 2003r. do 53,3% w 2005r.

W strukturze działowej największy udział stanowiły wydatki na oświatę i wychowanie - 35,1% wobec 32,6% w 2003r. oraz opiekę społeczną – 18,3% (15% w 2003r.).

Dochody w przeliczeniu na 1 mieszkańca wzrosły z 1.643 zł w 1999r. do 2.622 zł w 2005r., a wydatki z 1.688 zł do 2.627 zł. Relacja do średnich krajowych zarówno w dochodach, jak i wydatkach ogółem obniżyła się z 97% do 92%. Natomiast dotacje celowe na 1 mieszkańca były wyższe o 21% niż średni ich poziom w kraju, a subwencje o 12%.

Rycina nr 93

Wydatki budżetów miast na prawach powiatu (zł)

6. 3. Budżet województwa

W 2005r. zmiany w przepisach prawnych dotyczyły:

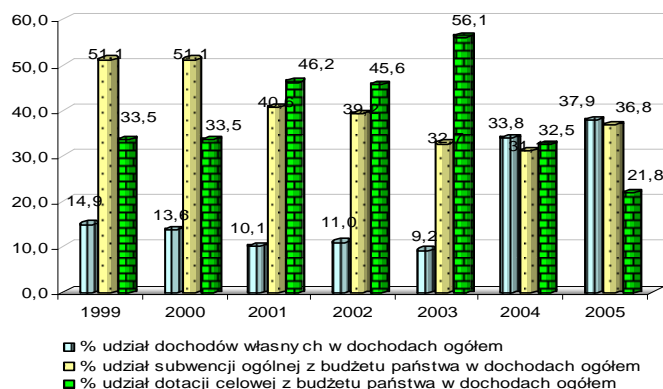
- ubruttowienia dotacji przekazywanej przewoźnikom świadczącym usługi transportowe, w związku ze zmianą przepisów ustawy o uprawnieniach ulgowych do przejazdów środkami publicznego transportu zbiorowego,
- zwiększenia kwoty części oświatowej subwencji ogólnej, przyznanej województwom w związku z realizacją nowego zadania w zakresie kształcenia specjalnego, uzyskiwaniem kolejnych stopni awansu zawodowego nauczycieli oraz kontynuowaniem kształcenia w funkcjonujących od 2004r. liceach ogólnokształcących.

W 2005r. dochody budżetu województw w kraju ustabilizowały się, w warmińsko-mazurskim wyniosły 231,3 mln zł i były niższe w porównaniu do 2004r. o 8,9% (kraj - wzrost o 1,4%). W odniesieniu do 1999r. wzrosły zarówno w skali województwa, jak i kraju ponad dwukrotnie. W efekcie zmian poszczególnych składników zasadniczo zmieniła się ich struktura:

- w największym stopniu wzrosły dochody własne. Zwiększył się ich udział w dochodach ogółem z 9,2% w 2003r. do 37,9% w 2005r. (kraj - 62,5%), wobec 14,9% w 1999r.,
- dotacje celowe zmniejszyły się wydatnie, szczególnie w ostatnich dwóch latach. Procentowy udział w dochodach budżetu województwa zmalał z 56,1% w 2003r. do 21,8% w 2005r. (kraj - 12,7 %) wobec 33,5% w 1999r.,
- udział subwencji ogólnej wzrósł z 32,7% w 2003r. do 36,8% (kraj - 19,1%), a od 1999r. maleje (województwo - 51,1%, kraj - 43,9%).

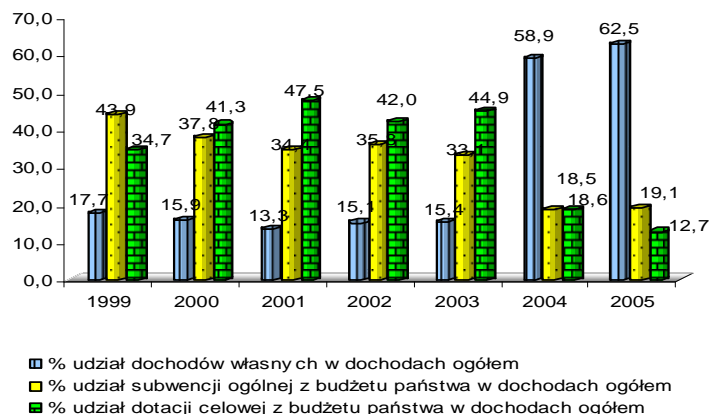
Rycina nr 94

Struktura dochodów budżetu województwa w latach 1999-2005

Rycina nr 95

Struktura dochodów w latach 1999-2005 w kraju

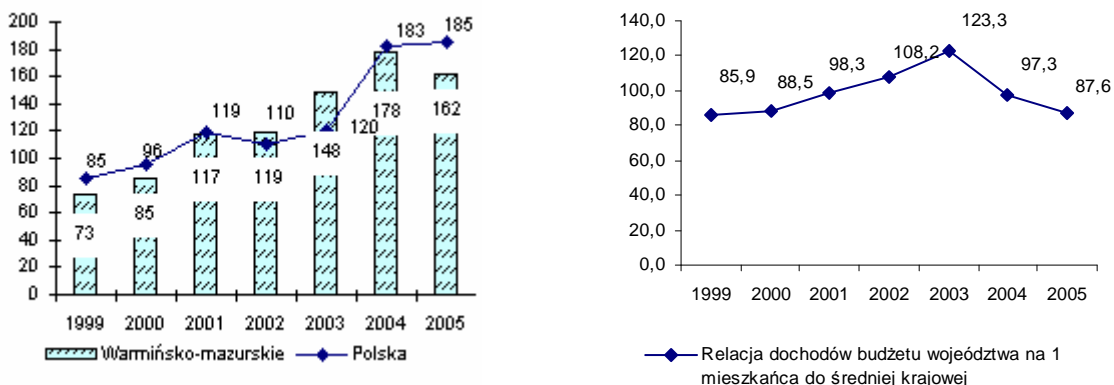

Dochody ogółem uzyskane w ramach budżetu województwa w przeliczeniu na 1 mieszkańca wykazywały do 2004r. stałą tendencję wzrostową. W 2005r. uległy nieco obniżeniu.

Relacja do średniego poziomu w kraju miała charakter skokowy od 85,9% w 1999r. do 123,3 % w 2003r. i ponownie 87,6% w 2005r.

Rycina nr 96

Dochody ogółem na 1 mieszkańca w latach 1999-2005 w województwie i w kraju (zł)

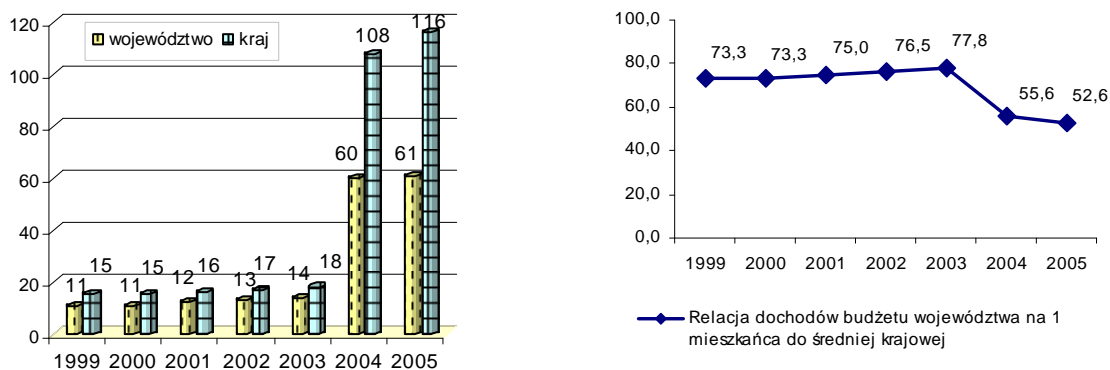

W odniesieniu do dochodów własnych na 1 mieszkańca relacje do średniej krajowej uległy dalszemu obniżeniu z 73,3% w 1999r. do 52,6% w 2005 r.

Natomiast dotacje celowe na 1 mieszkańca były wyższe o 34%, subwencje ogólne wyższe o 68% niż średni ich poziom w kraju w 2005r.

Rycina nr 97

Dochody własne na 1 mieszkańca w latach 1999-2005 w województwie i w kraju (zł)

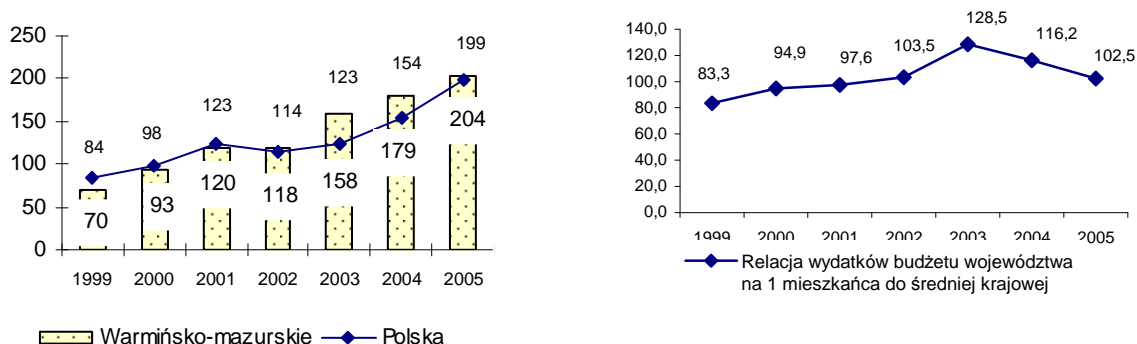

Wydatki zrealizowane w województwie w 2005r. analogicznie jak w kraju były nieco wyższe od dochodów. W związku z powyższym osiągnięto ujemny wynik finansowy budżetu województwa wynoszący minus 59,8 mln zł, w kraju – minus 521,3 mln zł.

Wydatki budżetu województwa w 2005r. wyniosły 291,1 mln zł i zwiększyły się o 13,6% w odniesieniu do 2004r. (kraj - o 29,4%), a w stosunku do 1999r. 2,5 krotnie (kraj - 2,3 krotnie). Poziom wydatków na 1 mieszkańca w latach 2004-2005 przewyższał średni wskaźnik w kraju, relacja do średniej krajowej w latach 1999-2005 wahała się w granicach od 88,3% do 128,5%. Na koniec 2005r. wyniosła 102,5%.

Rycina nr 98

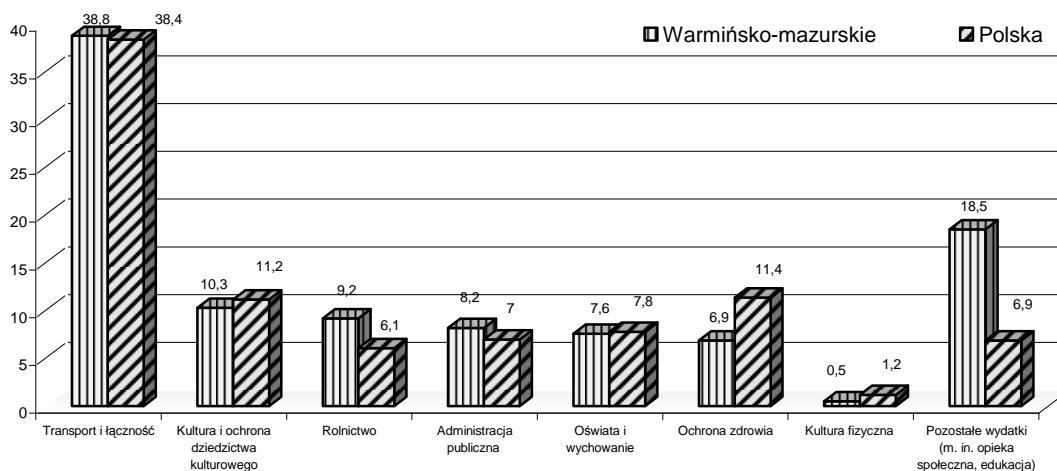
Wydatki na 1 mieszkańca w województwie i kraju w latach 1999-2005.

Kierunki inwestowania środków finansowych nie uległy zasadniczym zmianom. Najwięcej przeznaczono na zadania związane z transportem, którego udział w wydatkach ogółem zwiększył się z 27,5% w 1999r. do niemal 39% w 2005r. Drugi kierunek wydatkowania stanowiła kultura i ochrona dziedzictwa kulturowego, której udział obniżył się z 17,6% do 10,3%. Kolejny dział stanowiło rolnictwo 9,2% (kraj - 6,1%) wobec 17,6% w 1999r., a następnie oświata i wychowanie i ochrona zdrowia.

Rycina nr 99

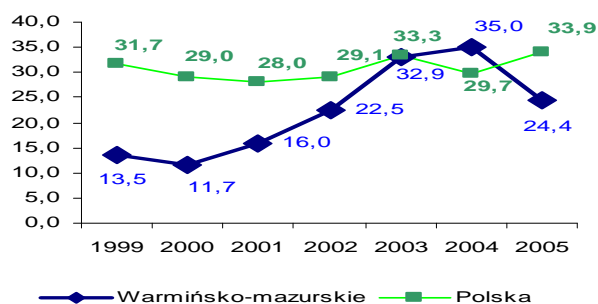
Struktura wydatków w 2005r. w województwie i kraju

W latach 1999-2005 wydatnie wzrósł udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w województwie, niemniej kształtował się znacznie poniżej średniej krajowej. Relacja wydatków majątkowych na 1 mieszkańca samorządu województwa do średniego poziomu w kraju wyniosła w 2005r. 73%, w tym inwestycyjnych 80%.

Rycina nr 100

Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w województwie i kraju w latach 1999-2005

II. SYNTEZA WDRAŻANIA – REALIZACJA PRIORYTETÓW, CELÓW I DZIAŁAŃ PRZYJĘTYCH W STRATEGII ROZWOJU SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO WOJEWÓDZTWA WARMIŃSKO-MAZURSKIEGO

1. Cel główny – Spójność ekonomiczna, społeczna i przestrzenna Warmii i Mazur z regionami Europy

Podnoszenie stopnia spójności województwa we wszystkich trzech aspektach, tj. ekonomicznym, społecznym i przestrzennym, pozostaje celem „Strategii” aktualnym od 2000r. Określenie dystansu, jaki dzieli Warmię i Mazury od innych regionów Europy i kraju wycinkowo przedstawiono w części „Raportu” dotyczącej sytuacji społeczno-ekonomicznej województwa.

Według zapisów przyjętych w „Strategii”, **spójność ekonomiczna** oznacza wzrost gospodarczy umożliwiający:

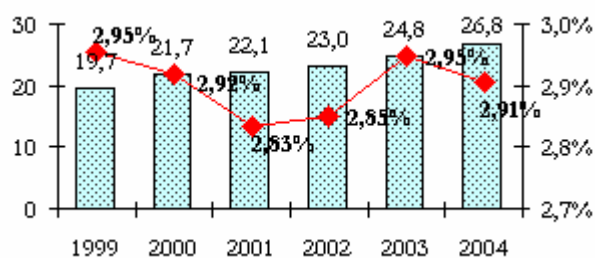
- utrzymanie przez województwo udziału własnego w produkcie krajowym brutto na poziomie co najmniej 3%,
- dążenie do wytworzenia PKB w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie na poziomie, jaki zapewni zmniejszenie dystansu do średniego poziomu PKB na mieszkańca w kraju i regionach Unii Europejskiej.

Do monitorowania spójności ekonomicznej służą wskaźniki:

- udział województwa w PKB krajowym,
- PKB na mieszkańca.

Rycina nr 1

PKB w województwie (mld zł) i jego procentowy udział w PKB wytworzonym w Polsce w latach 1999-2004

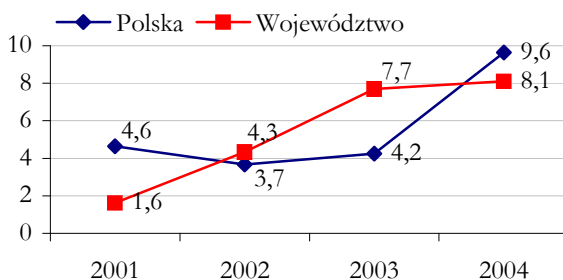
PKB wytworzony w województwie w 2004r. wyniósł 26,8 mld zł, co stanowiło 2,9% wartości PKB w kraju i oznaczało utrzymanie 12 lokaty. Od początku funkcjonowania województwo utrzymało się w stałej grupie 5 województw o mniejszym niż 3% udziale w generowaniu produktu krajowego brutto.

Istotne jest średnioroczne tempo wzrostu produktu krajowego brutto.

W porównaniu do 2003r. wartość PKB województwa była wyższa o 8,1% (kraj – 9,6%), a w odniesieniu do 1999r. o 36,2% (kraj – 38,6%). Tylko w latach 2002-2003 przyrost PKB w województwie był wyższy niż w kraju.

Rycina nr 2

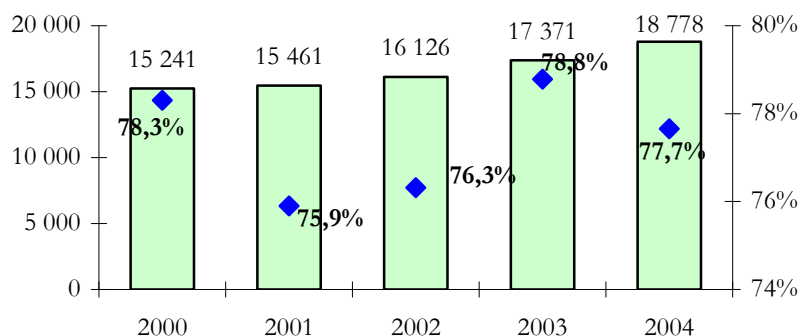
Przyrosty PKB w % w latach 2001-2004 (rok poprzedni=100)

Podstawową miarą spójności ekonomicznej jest również wartość produktu krajowego brutto przypadająca na 1 mieszkańca województwa obrazująca poziom życia społeczeństwa i stopień jego aktywności ekonomicznej. Kształtowanie się tego wskaźnika na przestrzeni lat wskazuje na lukę, jaka dzieli warmińsko-mazurskie od średniej krajowej, pozostałych województw oraz krajów i regionów Unii Europejskiej.

Rycina nr 3

PKB na 1 mieszkańca w województwie (zł) i jego procentowy udział w PKB na mieszkańca wytworzonym w Polsce w latach 2000-2004

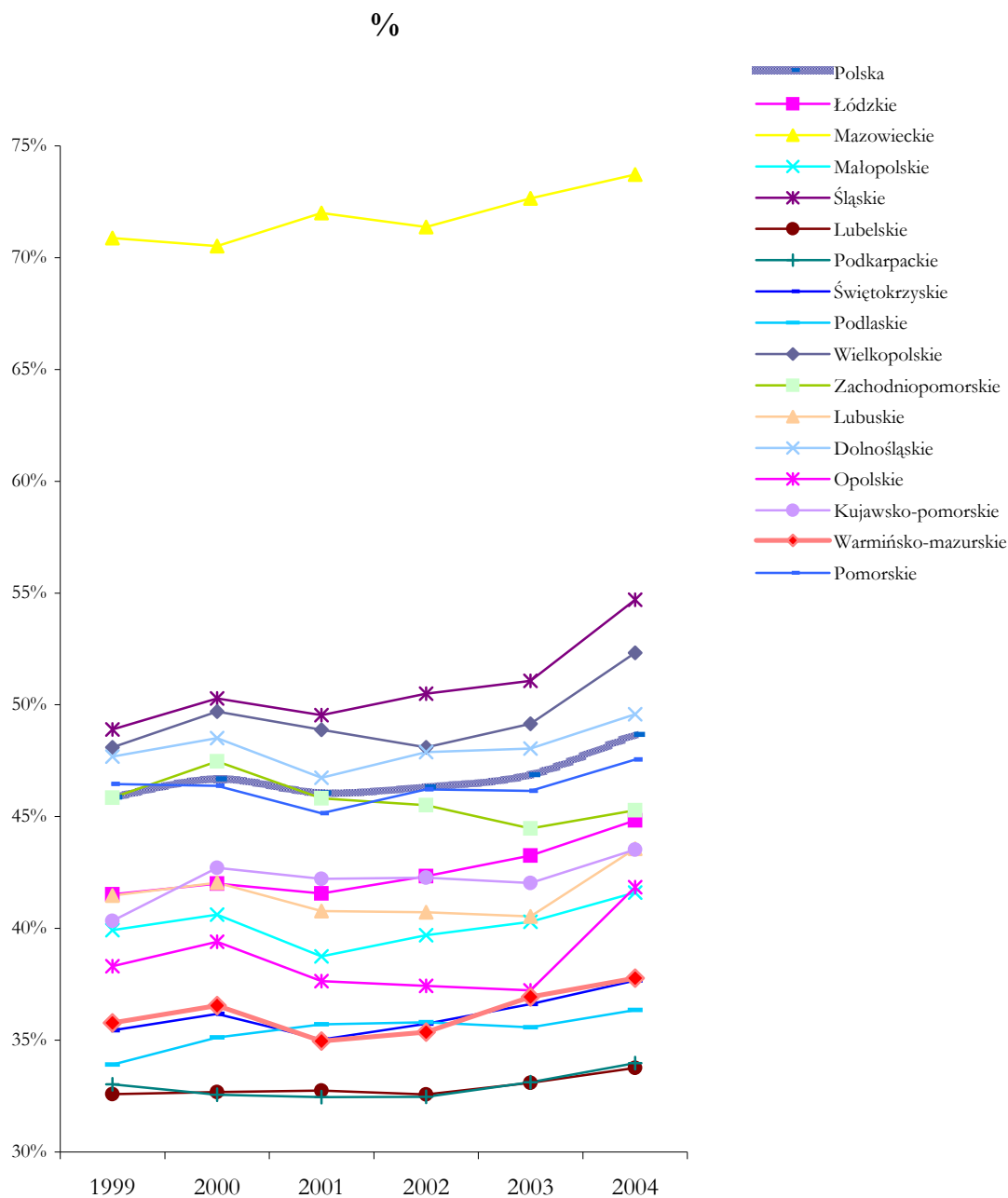
Wartość PKB na 1 mieszkańca województwa od 2000r. była znacznie niższa niż średni poziom krajowy. Według danych GUS w 2004r. wyniosła ona 18.778 zł i była niższa o 22,3% niż w kraju. Relacja do średniej krajowej wykazywała zmienne tendencje.

W latach 2003-2004 województwo uplasowało się na 12 miejscu w kraju wobec 14 miejsca w latach 2001-2002 i 13 miejsca w 2000r.

Dla celów porównań między krajami spójność ekonomiczna mierzona jest wskaźnikiem PKB na mieszkańca weryfikowanym parytetem siły nabywczej. Na podstawie danych Eurostatu, województwo plasuje się w końcu klasyfikacji, podobnie jak podlaskie, podkarpackie, lubelskie i świętokrzyskie. Wartość PKB na 1 mieszkańca wg parytetu siły nabywczej w województwie stanowiła w 2004r. 37,8% średniej wartości dla 25 krajów UE, podczas gdy udział wybijającego się pod tym względem województwa mazowieckiego wyniósł 73,7%, a średniej krajowej 48,7%. Rozpiętość między wskaźnikiem wojewódzkim a średnim krajowym zwiększyła się z 10,1 pkt procentowych w 2000r. do 10,9 pkt procentowych w 2004r.

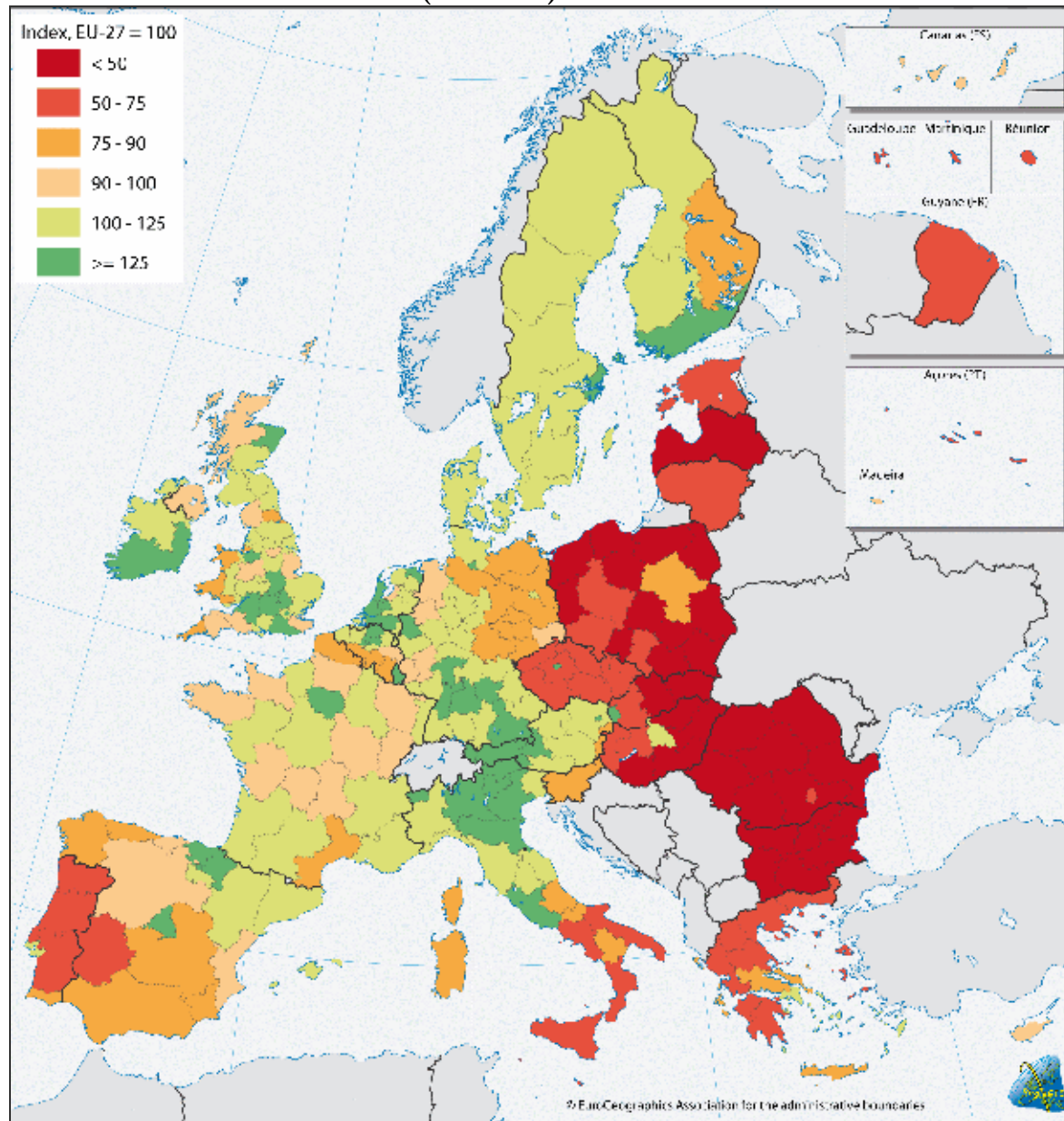
Rycina nr 4

Udział PKB na 1 mieszkańca wg parytetu siły nabywczej poszczególnych województw oraz Polski w średnim PKB na 1 mieszkańca wg parytetu siły nabywczej 25 krajów UE w latach 1999-2004 (UE25=100).

Z Czwartego Raportu Komisji Europejskiej na temat spójności gospodarczej i społecznej wynika, że w 2004r. najbardziej rozwinięte regiony miały PKB na 1 mieszkańca prawie 5 razy wyższy niż PKB w regionach najmniej rozwiniętych, podczas gdy w 2000r. był on 6 razy wyższy.

Rycina nr 5
PKB na 1 mieszkańca w PPS w 2004r. (UE27=100)

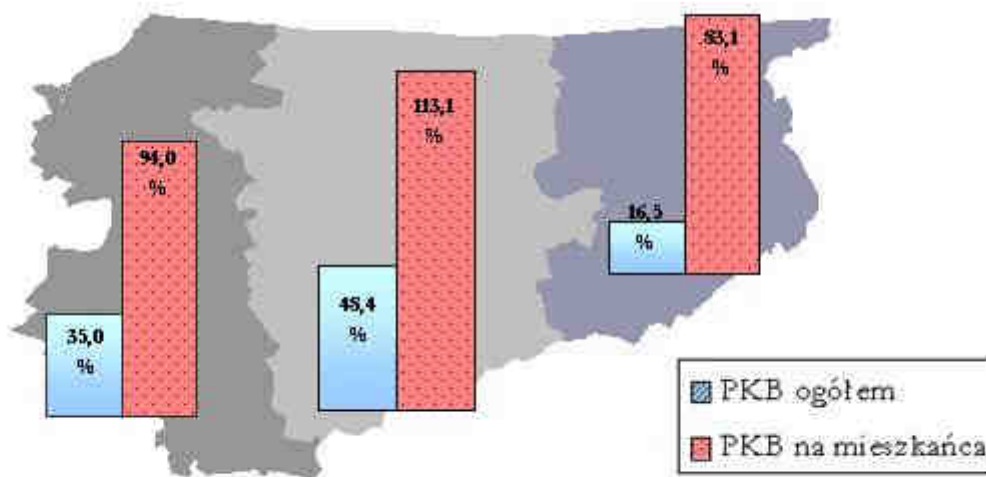

Źródło: EuroGeographics Association for the administrative boundaries, <http://www.eurogeographics.org>

Wśród podregionów największy udział w wytwarzaniu produktu krajowego brutto województwa ma podregion olsztyński. Na jego tle wybija się szczególnie stolica województwa wraz z okolicznymi obszarami. W 2004r. wytworzono tam 48,4% ogólnego PKB, podczas gdy w podregionie elbląskim 35% i elckim 16,5%. W podregionie olsztyńskim notuje się również największą wartość PKB na 1 mieszkańca wynoszącą w 2004r. 21.231 zł, tj. o 5.621 zł (36%) więcej niż w podregionie elckim. W odniesieniu do 2000r. różnica w wartości PKB na 1 mieszkańca między podregionem olsztyńskim i elckim wzrosła o 1.242 zł, a rozpiętość mierzona w relacjach procentowych mierzonych stosunkiem podregionu najbogatszego do najbiedniejszego zwiększyła się o ok. 2%.

Rycina nr 6

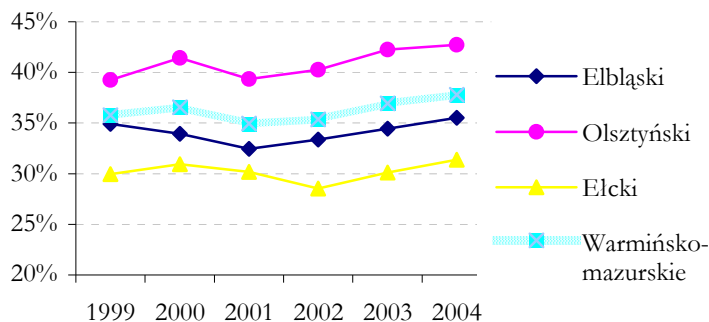
Udział procentowy podregionów w wytwarzaniu PKB województwa oraz poziom PKB na mieszkańca w podregionach względem wartości wojewódzkiej (województwo=100)

Rycina nr 7

Udział PKB per capita wg PPS poszczególnych podregionów województwa w średnim PKB per capita wg PPS 25 krajów UE w latach 1999-2004

Na tle Unii Europejskiej, PKB na 1 mieszkańca wg parytetu siły nabywczej liczony jako udział w średniej dla 25 krajów w żadnym z podregionów województwa nie osiągnął średniej wartości dla Polski. Najkorzystniejsza sytuacja miała miejsce w podregionie olsztyńskim, którego udział przewyższył średnią województwa i wyniósł 42,7%, wobec 35,5% w podregionie elbląskim i 31,4% w elckim.

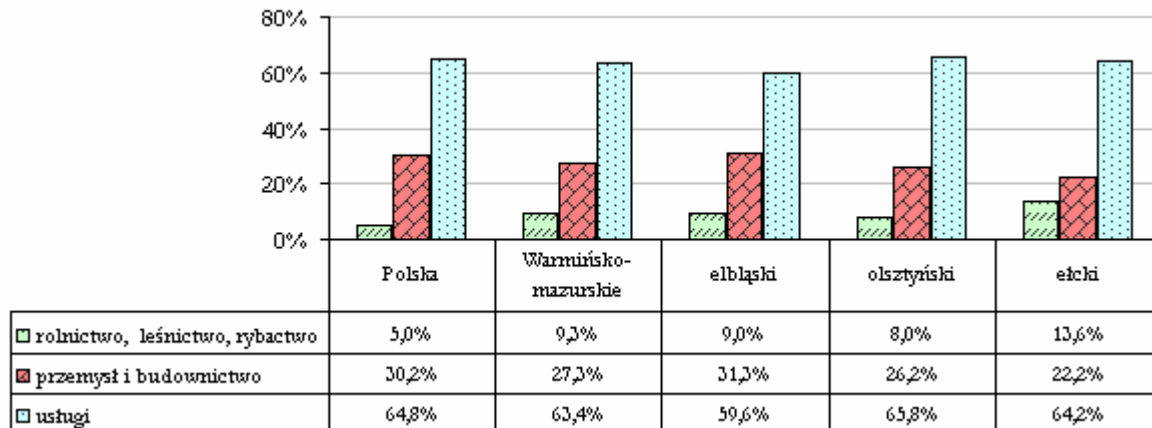
O mniejszej niż w innych regionach konkurencyjności gospodarki świadczy struktura wartości dodanej brutto według rodzajów działalności, z większym niż średnio w kraju udziałem rolnictwa, leśnictwa i rybactwa (województwo – 9,3%, kraj – 5%) oraz mniejszym udziałem

przemysłu (województwo – 22,5%, kraj – 24,9%) i usług rynkowych (województwo – 44,8%, kraj – 49,9%). Zmiany struktury wartości dodanej brutto są zasadniczo zgodne z tendencją krajową, a niewielkie odchylenia nie są na tyle znaczące, by wnioskować o jej przełamaniu.

Rycina nr 8

Struktura wartości dodanej brutto wg rodzajów działalności w 2004r.

Wartość dodana brutto wyniosła w województwie w 2004r. 23.833,2 mln zł (kraj – 820,4 mld zł). Największy udział w jej wytworzeniu, podobnie jak w wytworzeniu PKB miał podregion olsztyński - 48,4% (tj. 11.541,5 mln zł), najmniejszy – elcki – 16,5% (tj. 3.930 mln zł), udział podregionu elbląskiego wyniósł 35,1% (tj. 8.352,6 mln zł).

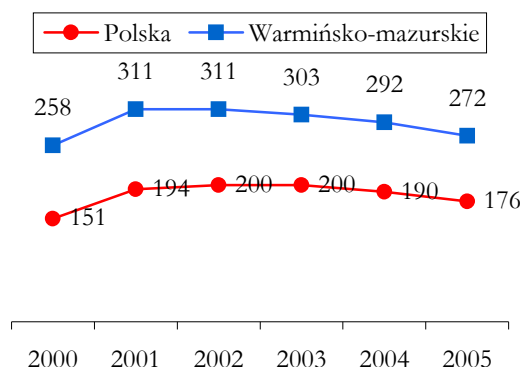
Pod względem wartości dodanej brutto na 1 pracującego warmińsko-mazurskie zajmuje 10 miejsce w kraju, stanowiąc 95% wartości krajowej (60.359 zł, kraj – 63.561 zł), w tym podregion olsztyński - 99,6%, elbląski – 92,2%, elcki – 88,6%.

Osiągnięcie spójności społecznej według zapisów „Strategii” winno dokonywać się poprzez:

- tworzenie miejsc pracy prowadzących do zmniejszenia bezrobocia w regionie w stosunku do poziomu bezrobocia w kraju i regionach Unii Europejskiej; kierowanie oferty do ludzi młodych. Jako wskaźnik do mierzenia spójności społecznej określono aktywność zawodową na 1000 mieszkańców,
- poprawę warunków życia pod względem zamożności, warunków mieszkaniowych, dostępu do usług zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalnych, sportowo-rekreacyjnych, zbliżających do standardów życia występujących w krajach Unii Europejskiej.

Rycina nr 9

Bezrobotni na 1000 mieszkańców (osoby) wg bezrobocia rejestrowanego

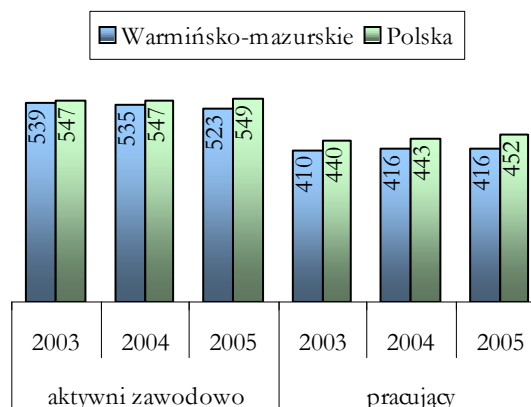

W ostatnich latach stopa bezrobocia rejestrowanego obniżała się, ale nadal była najwyższa w kraju. W 2005r. wyniosła 27,2% (kraj - 17,6%, UE – 8,8%).

Liczba bezrobotnych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców od 2001r. sukcesywnie malała. Rozpiętość między wskaźnikiem osiągniętym w województwie a średnim jego poziomem w kraju uległa zmniejszeniu na korzyść województwa z 117 osób w 2001r. do 96 osób w 2005r.

Rycina nr 10
Aktywność zawodowa na 1000 mieszkańców
w wieku 15 lat i więcej wg BAEL (osoby)

Mimo dokonujących się pozytywnych zmian na rynku pracy, wskaźnik zatrudnienia był w 2005r. najniższy w kraju, a wskaźnik aktywności zawodowej plasował województwo na 15 miejscu w kraju.

W 2005r. w województwie utworzono 8,9 tys. nowych miejsc pracy (w kraju – 328,4 tys.). Przeciętnie w województwie było 1,1 tys. wolnych miejsc pracy (w kraju - 44,2 tys.).

Sytuacja na rynku pracy przekłada się bezpośrednio na poziom zamożności społeczeństwa.

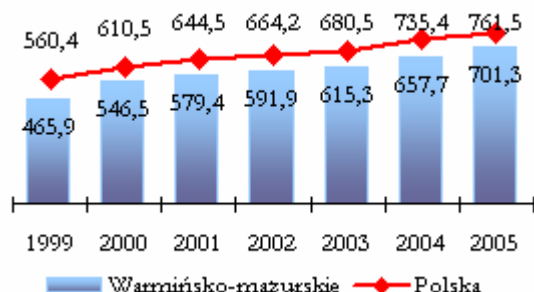
Rycina nr 11
Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (zł)

W 2005r. województwo zajmowało 15 miejsce w kraju pod względem wysokości przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto, które stanowiło 85,4% średniej krajowej. Był to najniższy udział od 1999r.

Niski był również przeciętny poziom emerytur i rent z pozarolniczego systemu ubezpieczeń, który stanowił 87% średniej krajowej i plasował województwo na 12 pozycji.

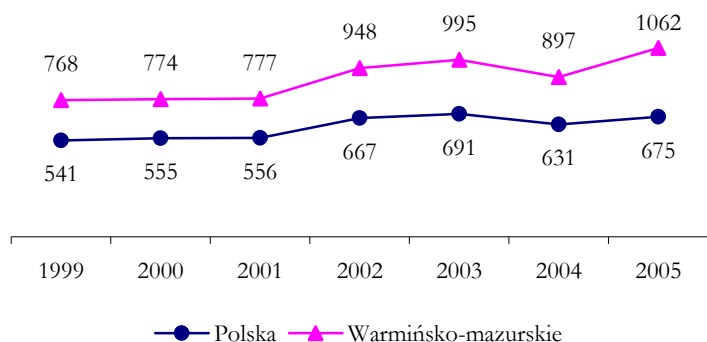
Rycina nr 12
Przeciętny dochód rozporządzalny
na 1 osobę w gospodarstwie domowym
w kraju i województwie (zł)

Rezultatem powyższej sytuacji był relatywnie niski poziom dochodu rozporządzalnego na 1 osobę w gospodarstwie domowym, stanowiący 92,1% średniej krajowej (11 miejsce w kraju). Relacja do średniej krajowej zmieniła się w ostatnich latach na korzyść województwa z 86% w 1999r. do 92,1% w 2005r., tj. o 6,1 punktu procentowego.

Brak pracy i stałego źródła dochodu sprawia, że coraz więcej mieszkańców korzysta z pomocy społecznej, a dla części jest ona jedynym źródłem utrzymania. W 2005r. liczba osób korzystających ze świadczeń społecznych w województwie w przeliczeniu na 10 tys. ludności wzrosła w stosunku do roku poprzedniego o 18,4% (kraj - 6,9%), a w odniesieniu do 1999r. o 38,4% (kraj - 24,7%). Warmińsko-mazurskie zajmuje pod tym względem 1 lokatę w kraju.

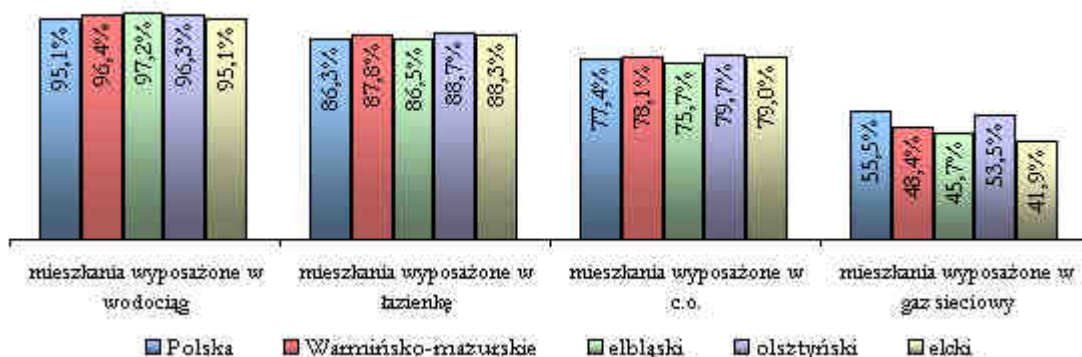
Rycina nr 13
Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności

Osiągnięcie standardów rozwiniętych regionów i krajów europejskich w sferze społecznej dokonuje się również poprzez poprawę warunków bytowych społeczeństwa, dostępu do usług zdrowotnych, edukacyjnych, kulturalnych i sportowo-rekreacyjnych.

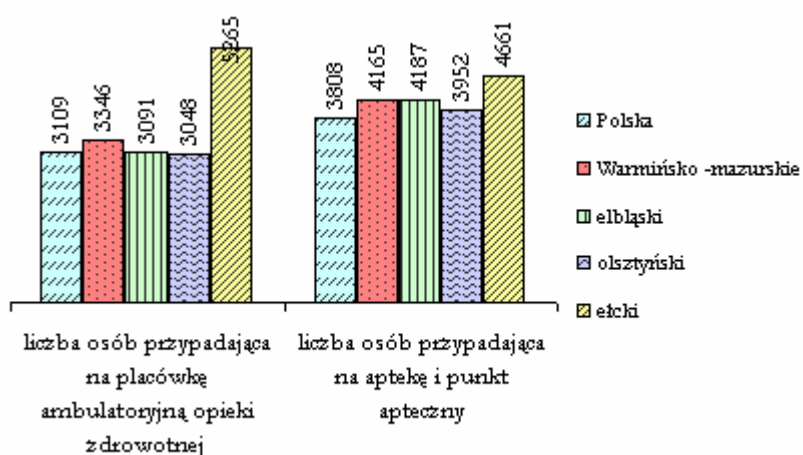
Analizując zasoby mieszkaniowe województwa należy stwierdzić, że ich wielkość i standard są niższe niż w kraju. Liczba mieszkań w przeliczeniu na 10 tys. ludności uplasowała województwo w 2005r. na 12 miejscu w kraju. Wzrost tego wskaźnika w ostatnich latach był większy w województwie niż w kraju. Pod względem przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania oraz powierzchni mieszkania przypadającej na 1 osobę, warmińsko-mazurskie zajmowało w 2005r. ostatnie miejsce w kraju. Wyposażenie mieszkań w podstawowe instalacje: wodociąg, łazienkę, centralne ogrzewanie, nie odbiegało od średniej krajowej. Największa różnica w odniesieniu do kraju miała miejsce w liczbie mieszkań wyposażonych w gaz sieciowy, w stosunku do ogólnej liczby mieszkań. Dotyczy to szczególnie wsi, gdyż tylko 2,5% mieszkań wyposażone było w gaz sieciowy (kraj - 17,6%).

Rycina nr 14
Mieszkania wyposażone w instalacje sieciowe w 2005r.

Dostęp do leczenia szpitalnego w województwie był gorszy niż średnio w kraju. Liczba ludności przypadająca na 1 łóżko w szpitalach ogólnych wyniosła w 2005r. 237 osób (kraj – 213; 14 lokata). Liczba łóżek na 10 tys. mieszkańców wyniosła 42 (kraj – 47). Na 1 placówkę ambulatoryjną opieki zdrowotnej przypadało 3.346 osób (kraj – 3.109), najgorsza sytuacja pod tym względem miała miejsce w podregionie elckim. Liczba porad lekarskich udzielonych na mieszkańca wynosząca 5,7 plasowała województwo w grupie województw o najniższym wskaźniku (kraj – 6,1).

Rycina nr 15
Dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej w 2005r.

Sieć szpitali w województwie wymaga dalszej restrukturyzacji i podnoszenia standardu. Zgodnie z prognozami demograficznymi, w najbliższych latach znacznie wzrośnie liczba ludności w wieku produkcyjnym. Wyloni się silniejszy popyt na specyficzne usługi zdrowotne, pielęgnacyjne, rehabilitacyjne. Rozwój usług tego typu powinien stać się jednym z ważnych czynników konkurencyjności regionu.

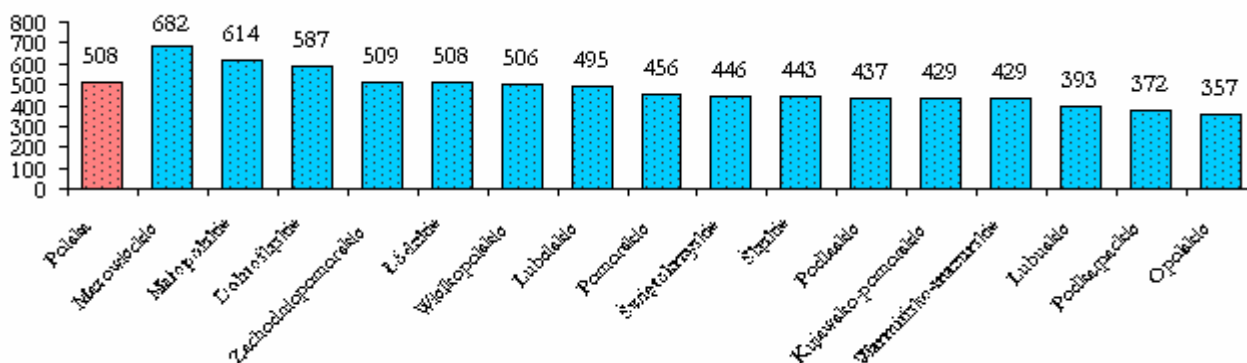
Dostęp do usług edukacyjnych przejawia się w poziomie współczynnika skolaryzacji brutto, tj. relacji liczby osób uczących się na danym poziomie kształcenia niezależnie od wieku do liczby ludności w grupie wieku określonej jako odpowiadająca temu poziomowi nauczania. W 2005r. współczynnik skolaryzacji brutto ogółem wyniósł 0,49 (kraj – 0,47) i uplasował województwo na 7 miejscu. Analogiczne współczynniki dotyczące poszczególnych typów szkół kształtowały się następująco.

Tabela nr 1
Współczynnik skolaryzacji brutto wg typów szkół w 2005r.

	szkoly podstawowe	gimnazja	zasadnicze szkoly zawodowe (wiek 16-18 lat)	szkoly zawodowe i ogolnozawodowe (wiek 16-18 lat)	szkoly policealne (wiek 19-21lat)
Polska	99,60	101,30	0,12	0,35	0,10
Warmińsko-mazurskie	100,40	102,10	0,13	0,36	0,09
Elbląski	100,30	102,10	0,15	0,35	0,08
Olsztyński	100,40	102,30	0,13	0,34	0,10
Elcki	100,50	101,50	0,08	0,41	0,11
miejsce województwa w kraju	5	5	3	7	10

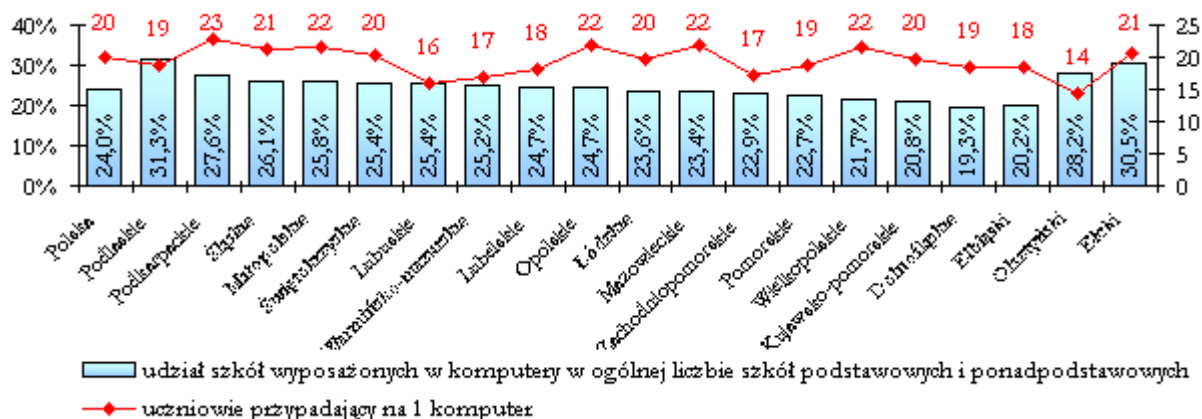
Poziom rozwoju szkolnictwa wyższego określa liczba studentów przypadająca na 10 tys. mieszkańców. Pod tym względem województwo plasuje się w ostatnich latach na 12 miejscu w kraju.

Rycina nr 16
Liczba studentów na 10 tys. mieszkańców w 2005r.

Wyrównywanie różnic w poziomie kształcenia uwarunkowane jest m. in. dostępnością nowoczesnych pomocy dydaktycznych i komputerów. W 2005r. w województwie warmińsko-mazurskim udział szkół podstawowych i ponadpodstawowych wyposażonych w komputery w ogólnej liczbie szkół tego typu wyniósł 25,2%, co uplasowało województwo na 7 miejscu w kraju. Średnio w na 1 komputer w tych szkołach przypadало 17 uczniów (2 miejsce, kraj – 20).

Rycina nr 17
Udział szkół wyposażonych w komputery w ogólnej liczbie szkół podstawowych i ponadpodstawowych w 2005r. (%) oraz liczba uczniów przypadająca na 1 komputer

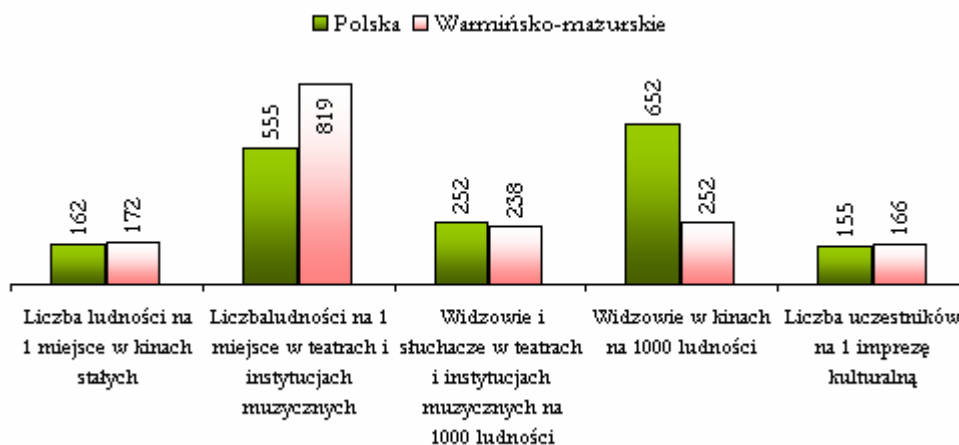
Miernikiem osiągania standardów rozwiniętych krajów europejskich jest również poziom nauczania języków obcych w szkołach. Dane wojewódzkie w zakresie nauczania języka angielskiego

nie odbiegają znacząco od średniej krajowej. Uczący się języka angielskiego stanowili 46,3% uczniów szkół podstawowych (kraj – 48,4%), 71% uczniów gimnazjów (kraj – 73,8%), 30,9% uczniów zasadniczych szkół zawodowych (kraj - 32,9%), 95,8% uczniów liceów ogólnokształcących (wraz z uzupełniającymi) (kraj – 97,4%), 90% uczniów techników (wraz z uzupełniającymi i szkołami artystycznymi) (kraj – 90,8%) oraz 52,1% uczniów szkół policealnych (kraj – 42,7%). Korzystniej kształtuje się sytuacja w województwie w odniesieniu do poziomu nauczania języka niemieckiego. Wyższy niż średnio w kraju udział uczących się tego języka zanotowano w szkołach podstawowych – 16,2% (kraj – 15%), liceach ogólnokształcących (wraz z uzupełniającymi) – 71,4% (kraj – 71%) i technikach (wraz z uzupełniającymi i szkołami artystycznymi) – 76,6% (kraj – 75%).

Dostępność usług kulturalnych w województwie w odniesieniu do kraju kształtowała się na średnim poziomie. Warmińsko-mazurskie zajmowało 3 miejsce w pod względem liczby ludności przypadającej na placówkę biblioteczną, znaczny był również poziom posiadanego księgozbioru (5 miejsce). Jednak pod względem wielkości woluminu wypożyczanego przez czytelnika zajęło ono 13 miejsce. Średnio na tysiąc mieszkańców 192 osoby korzystały ze zbiorów bibliotek publicznych (7 miejsce w kraju).

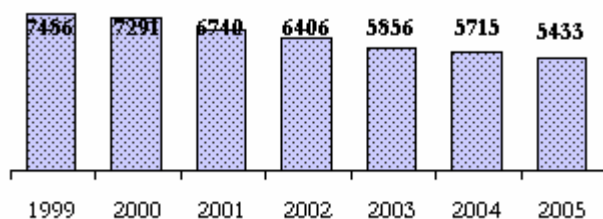
Inne mierniki sytuacji kulturalnej w województwie na tle kraju kształtowały się w 2005r. następująco.

Rycina nr 18
Dostęp i wykorzystanie usług kulturalnych w 2005r.

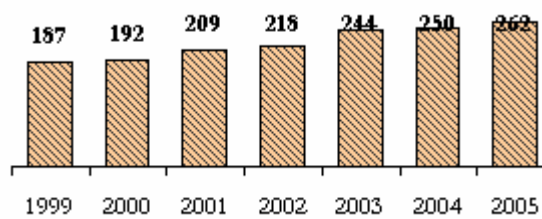

Udział mieszkańców województwa w sferze kultury fizycznej i rekreacji sportowej uległ w ostatnich latach pozytywnym zmianom. Mimo trudności infrastrukturalnych i finansowych, ilość obiektów sportowych systematycznie rośnie.

Rycina nr 19
Liczba mieszkańców na salę sportową o wymiarach min. 12x24 m

Rycina nr 20
Liczba sal sportowych spełniających standardy umożliwiające przeprowadzenie rozgrywek w systemie Polski

Osiąganie spójności przestrzennej dokonuje się poprzez włączanie województwa do głównej sieci infrastruktury transportowej w Polsce oraz w transeuropejską sieć korytarzy transportowych.

Województwo warmińsko-mazurskie jest położone peryferyjnie w stosunku do krajowych i europejskich centrów aktywności. Potwierdzają to rezultaty analiz dokonywanych przez Europejską Sieć Obserwacyjną Planowania Przestrzennego (ESPON). Kluczowy dla analizy wskaźnik dostępności transportowej regionu plasuje województwo na pozycji dużo poniżej średniej.

Rycina nr 21

Dostępność transportowa regionów Unii Europejskiej w 2005r.

Na poziom dostępności transportowej składają się wskaźniki:

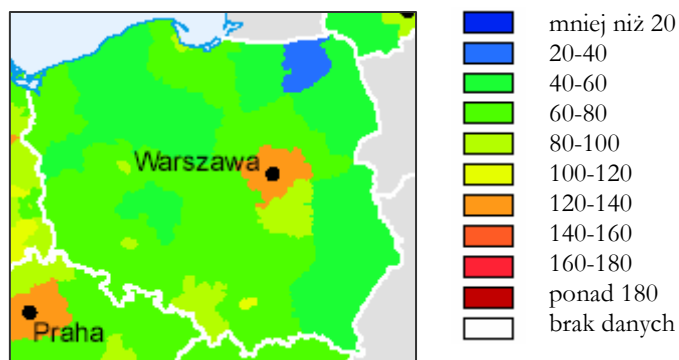
- potencjalna dostępność drogową,
- potencjalna dostępność kolejową,
- potencjalna dostępność lotniczą,
- potencjalna dostępność do rynku w mezoskali,
- potencjalna dostępność do rynku w makroskali.

- Dużo poniżej średniej
- Poniżej średniej
- Średnia
- Powyżej średniej
- Dużo powyżej średniej

Województwo warmińsko-mazurskie, jak już wspomniano, jest regionem położonym peryferyjnie w Polsce i w Europie. Jednak nie samo położenie decyduje o poziomie rozwoju regionu. Większe znaczenie ma tu dostępność, która jest wynikiem posiadania spójnego systemu dróg, połączeń kolejowych i lotniczych. Województwo warmińsko-mazurskie charakteryzuje się niskim poziomem dostępności multimodalnej charakteryzującej całokształt połączeń wszystkich typów. Najgorsza sytuacja ma miejsce w podregionie elckim.

Rycina nr 22

Kształtowanie się wskaźnika dostępności multimodalnej w Polsce w 2001r. (UE25+2=100)

Analiza rozwoju potencjału komunikacyjnego w latach 2001-2006 wskazuje, że w województwie nie nastąpiła istotna poprawa stanu pod względem posiadanej sieci dróg. Większa poprawa potencjału komunikacyjnego nastąpiła dzięki rozwojowi sieci kolejowej.

Rycina nr 23

Zmiany potencjału komunikacyjnego w latach 2001-2006 wynikającego z sieci drogowej

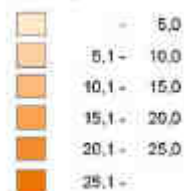

Rycina nr 24

Zmiany potencjału komunikacyjnego w latach 2001-2006 wynikającego z sieci kolejowej

Zmiany potencjału w latach 2001-2006 (%)

Niski poziom dostępności województwa spowodowany jest również brakiem rozwiniętego i prężnie działającego lotniska regionalnego. Najniższym poziomem dostępności powietrznej charakteryzuje się podregion elcki, najlepsza sytuacja jest w podregionie olsztyńskim.

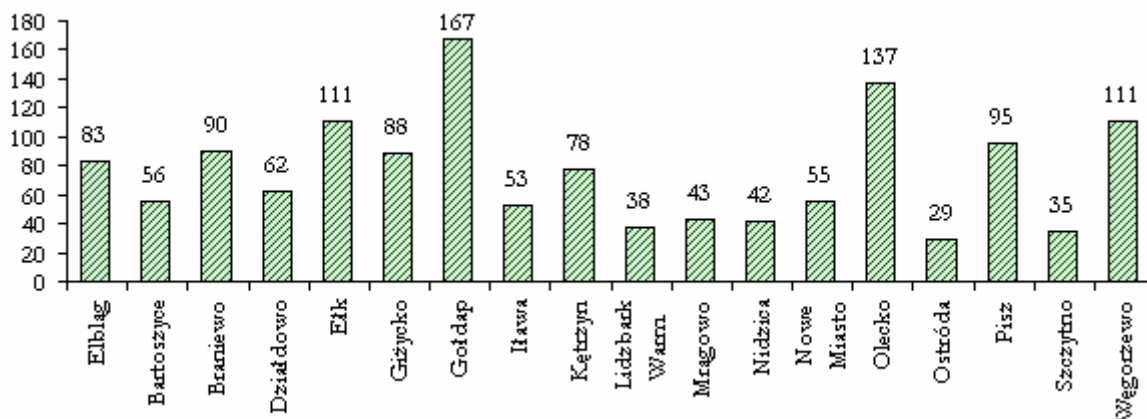

Rycina nr 25
Poziom dostępności powietrznej w 2001r.

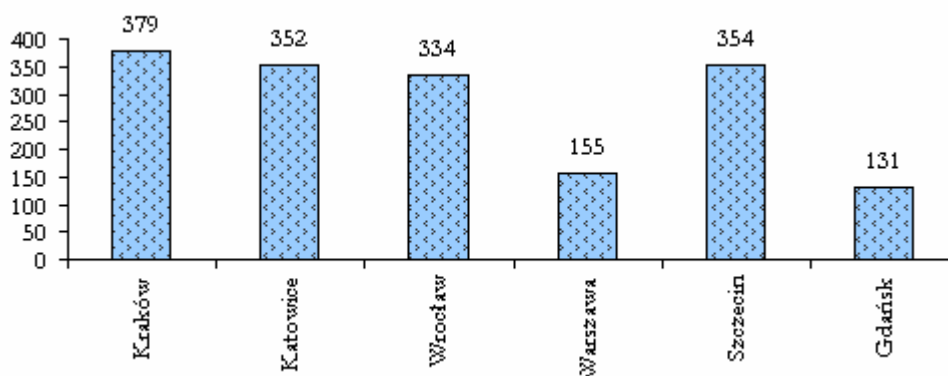

Dostępność może być również określona długością podróży po sieci dróg krajowych, wojewódzkich i ważniejszych powiatowych w stosunku do podróży wewnątrz województwa pomiędzy jego stolicą i siedzibami powiatów oraz w stosunku do podróży ze stolicy województwa do ważniejszych centrów gospodarczych kraju. Sytuacja w województwie warmińsko-mazurskim, na podstawie danych ekspertyzy dla potrzeb „Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020” kształtuje się następująco:

Rycina nr 26
Dostępność Olsztyna dla miast powiatowych województwa warmińsko-mazurskiego (minuty)

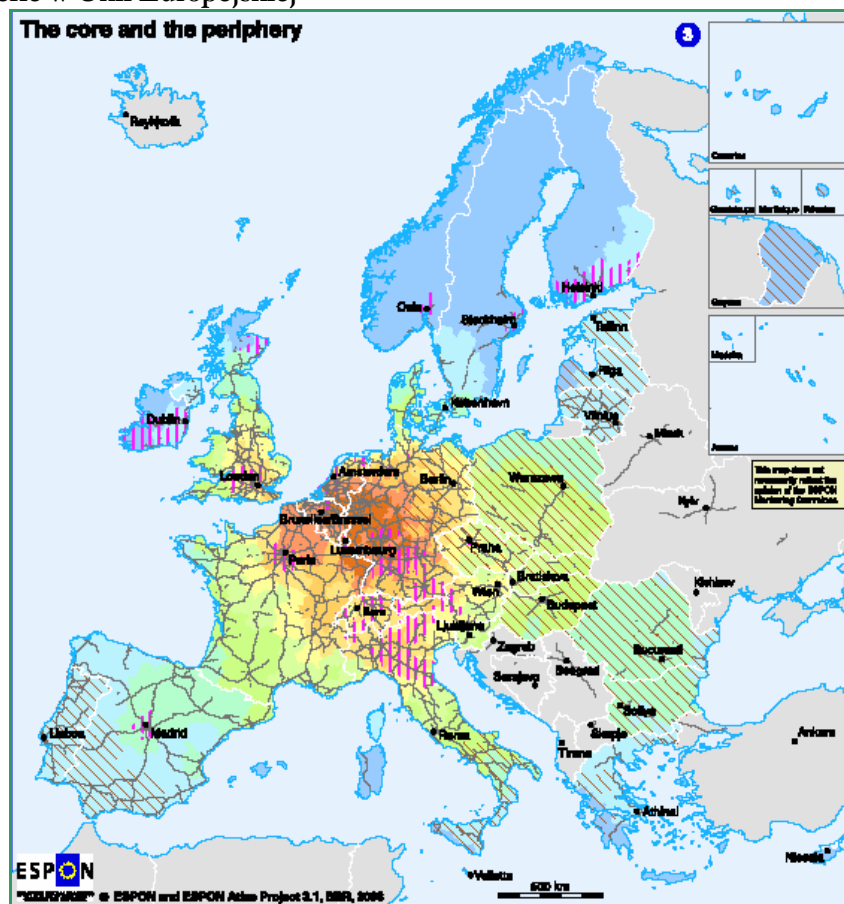

Rycina nr 27
Dostępność Olsztyna z wybranych miast Polski (minuty)

Poziom dostępności przekłada się w znacznym stopniu na poziom rozwoju gospodarczego danego regionu, choć nie jest to zależność bezpośrednia.

Rycina nr 28
 Centra i peryferie w Unii Europejskiej

Potencjał dostępności wynikający z posiadanej sieci drogowej w 2001r. (Obszar ESPON=100)

- poniżej 20
- 20-40
- 40-60
- 60-80
- 80-100
- 100-120
- 120-140
- 140-160
- 160-180
- powyżej 180

Udział PKB wytworzonego w regionie w średniej UE25 w 2003r.

- ponad 125%
- poniżej 75%
- autostrada

2. Wdrażanie „Strategii” w poszczególnych priorytetach

2.1. Konkurencyjna gospodarka

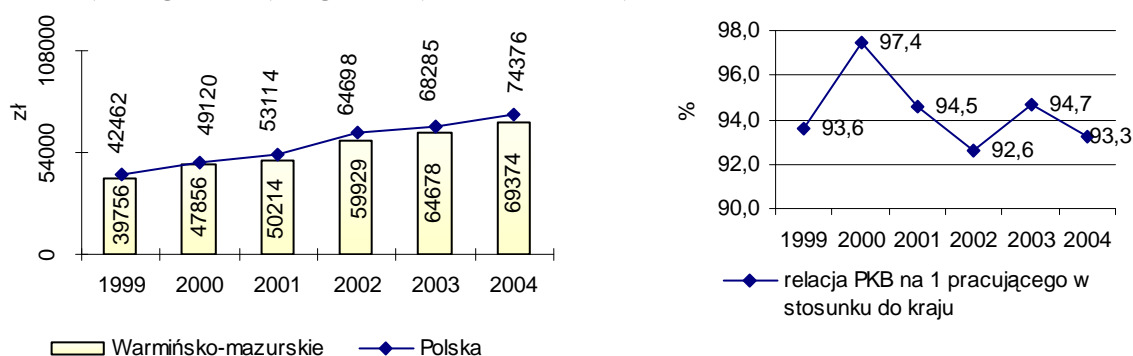
W ramach priorytetu „*Konkurencyjna gospodarka*” określono cel strategiczny: **Wzrost konkurencyjności gospodarki** oraz 9 celów operacyjnych:

- Wzrost konkurencyjności firm
- Skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych
- Wspieranie systemu produkcji i promocja wytwarzanej w regionie żywności wysokiej jakości
- Wzrost potencjału turystycznego
- Wzrost konkurencyjności usług dla starzejącego się społeczeństwa
- Wzrost liczby miejsc pracy
- Wzrost potencjału instytucji otoczenia biznesu
- Tworzenie społeczeństwa informacyjnego
- Doskonalenie administracji

Miernikiem realizacji celu strategicznego „Wzrost konkurencyjności gospodarki” jest Produkt Krajowy Brutto (PKB) w przeliczeniu na jednego pracującego.

Rycina nr 1

PKB na jednego pracującego w województwie i kraju w latach 1999-2005

Tempo wzrostu Produktu Krajowego Brutto (PKB) w latach 1999-2004 w województwie kształtowało się na poziomie zbliżonym do średniego w kraju. Poziom PKB w wielkościach bezwzględnych wzrósł z 19,7 mld zł w 1999 roku do 26,8 mld zł w 2005 roku tj. o ponad 36% (kraj 39%). Województwo plasowało się na 12 lokacie w kraju.

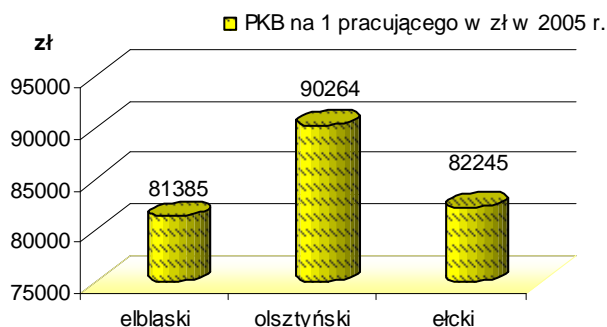
Posługując się miernikiem przyjętym do oceny celu strategicznego „*Wzrost konkurencyjności gospodarki*” tj. PKB w przeliczeniu na 1 pracującego odnotowano wzrost jego poziomu z 39,8 tys. zł w 1999 roku do 69,4 tys. zł w 2004 (kraj 74,4 tys. zł), tj. o 74% -niemal analogiczny jak w kraju (kraj 75%). Oznacza to, że tempo wzrostu tego wskaźnika podobnie jak w kraju było znacznie szybsze niż produktu krajowego brutto ogółem.

Poziom wskaźnika PKB na 1 pracującego w województwie niższy niż średni w kraju; stanowił w 2004 roku 93,3% średniej krajowej, podobnie jak na początku funkcjonowania województwa. Województwo plasowało się na 10 lokacie w kraju.

Uwzględniając fakt, że relacja PKB na 1 mieszkańca w województwie do średniej krajowej wynosiła tylko 78%, relacja PKB w przeliczeniu na 1 pracującego w porównaniu do średniej w kraju - jest w województwie zdecydowanie wyższa.

W układzie podregionów wskaźnik PKB na 1 pracującego był zróżnicowany, relacja do średniej krajowej wahała się od 90264 zł w podregionie olsztyńskim do 81 385 zł w elbląskim i 82.245 w elckim.

Rycina nr 2
PKB na jednego pracującego w podregionach w 2004 r.

Cel operacyjny: 1.1 WZROST KONKURENCYJNOŚCI FIRM

A. Wzrost konkurencyjności poprzez podnoszenie poziomu technologiczno-organizacyjnego oraz polepszanie jakości produktów i usług

Działania:

Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. (WMARR S.A.) w Olsztynie od kwietnia 2005 roku w ramach Działania 2.6 Regionalne Strategie Innowacyjne i Transfer Wiedzy realizuje projekt „*Utworzenie i prowadzenie Regionalnego Systemu Wspierania Innowacji*” w celu tworzenia i rozwoju sieci współpracy w zakresie innowacji pomiędzy sektorem badawczo-rozwojowym, przedsiębiorstwami i innymi podmiotami (na poziomie regionalnym i lokalnym), służącej transferowi know-how i technologii. Projekt polega na utworzeniu i prowadzeniu 21 Powiatowych Punktów Kontaktowych (PPK) w miastach i powiatach województwa. Punkty te służą informacją i podstawowym doradztwem w zakresie innowacyjności dla przedsiębiorców z regionu, zaangażowane są w tworzenie bazy danych pomocnej w identyfikacji potencjalnie innowacyjnych przedsiębiorstw oraz instytucji B+R. W toku realizacji projektu od kwietnia 2005r. podjęto rozmowy z poszczególnymi starostwami powiatowymi w sprawie pozyskania nieodpłatnie odpowiednich pomieszczeń na potrzeby RSWI. Następnie podpisano umowy i jednocześnie podjęto działania mające na celu pozyskanie pracowników. Do grudnia 2005r. uregulowano sprawy pomieszczeń, umeblowano je i wyposażono w sprzęt telekomunikacyjny i komputerowy. Skompletowano również konsultantów oraz zrealizowano część zaplanowanych szkoleń wewnętrznych. Od stycznia 2006r. sieć RSWI jest gotowa do realizacji zadań projektowych. W roku 2006 w ramach realizacji projektu zrealizowano następujące działania:

1. szkolenia i spotkania dla beneficjentów ostatecznych – tematem spotkań były możliwości pozyskiwania środków na finansowanie rozwoju i działalności innowacyjnej (łącznie 51 spotkań dla 1046 osób);
2. organizacja szkoleń specjalistycznych dla poszczególnych branż, w tym na temat:
  - szkolenie nt. „*Innowacyjne techniki sprzedaży w turystyce*” (Ryn),
  - szkolenie nt. „*Innowacyjne rozwiązania dla branży meblarskiej*” (Mragowo),
  - szkolenie nt. „*Telemarketing w turystyce – innowacyjna forma sprzedaży i obsługi klienta*” (Wilkasy, i Pisz),
  - szkolenie nt. „*Innowacyjne rozwiązania w dziedzynie gospodarowania energią ciepłą i elektryczną*” (Lidzbark Warmiński)
3. spotkania dla przedsiębiorców typu „*foresight*” na temat przyszłości branż

- Ryn, Pisz, Wikasy, Lidzbark Warmiński – branża turystyczna,
  - Mrągowo – branża piekarnicza, meblarska, budowlana, mleczarska
  - Morąg – branża meblarska,
4. Konferencje w Olsztynie nt. kredytu technologicznego i regionalnej strategii innowacyjności; oraz dot. uczestnictwa w Programach Ramowych.

Powyższe spotkania pozwoliły na realizację następujących celów: promocja innowacyjności, Regionalnego Systemu Wspierania Innowacji (RSWI), integracja przedsiębiorców, rozpoznanie potrzeb szkoleniowych i doradczych, problemów specyficznych dla branży, zbadanie możliwości inicjatywy klastrowej, nawiązanie bezpośrednich kontaktów z przedsiębiorcami.

Pracownicy powiatowych punktów kontaktowych RSWI prowadzili działalność informacyjno-doradczą dla przedsiębiorców w swoich powiatach. Łącznie udzielono 10 960 usług informacyjnych oraz 1 209 usług doradczych.

Pozyskiwano również ankiety od przedsiębiorców, zawierające podstawowe dane oraz informacje o innowacyjności firmy, jej zamierzeniach w tym zakresie, potrzebach doradczych i szkoleniowych. Przygotowano 78 szczegółowych opisów firm i ich innowacyjności oraz potrzeb w tym zakresie. Efektem prowadzonych działań informacyjno-doradczych było 50 firm, które rozpoczęły działalność innowacyjną.

Narzędziem informacyjnym jest strona internetowa www.rswi-olsztyn.pl.

W-MARR S.A. jest także Instytucją Wdrażającą Działanie 3.4 ZPORR. Celem Działania 3.4 Mikroprzedsiębiorstwa jest zwiększenie konkurencyjności mikroprzedsiębiorstw poprzez ułatwienie dostępu do specjalistycznego doradztwa oraz zwiększenie zdolności inwestycyjnej w początkowym okresie ich funkcjonowania. Działanie ukierunkowane jest na podniesienie jakości i efektywności zarządzania i zdolności inwestycyjnej nowopowstałych przedsiębiorstw.

Rodzaje projektów:

- TYP I: Specjalistyczne usługi doradcze dla mikroprzedsiębiorstw,
- TYP II: Dotacje inwestycyjne dla mikroprzedsiębiorstw.

Podmiotami uprawnionymi do aplikowania są mikroprzedsiębiorstwa, które:

- rozpoczęły działalność gospodarczą nie wcześniej niż 36 miesięcy przed dniem złożenia wniosku o udzielenie pomocy i spełniają warunki przedsiębiorcy niezależnego,
- w co najmniej jednym z dwóch ostatnich lat obrotowych: zatrudniały średniorocznie mniej niż 10 pracowników, oraz osiągnęły roczny obrót netto ze sprzedaży towarów, wyrobów i usług oraz operacji finansowych, nieprzekraczający równowartości w złotych 2 mln euro, lub sumy aktywów ich bilansu sporządzonego na koniec jednego z tych lat nie przekroczyły równowartości w złotych 2 mln euro. Wszystkie realizowane dotyczą dofinansowania projektów inwestycyjnych.

W 2005 r w ramach Działania 3.4 „Mikroprzedsiębiorstwa” przeprowadzono 3 nabory wniosków:

1. II konkurs zamknięty 18.03.2005 r. – na 90 projektów złożonych – realizowane są 53 projekty na łączną kwotę 6,7 mln zł
2. III konkurs zamknięty 24.06.2005 r. – na 122 złożonych projektów – realizowanych jest 60 projektów na łączną kwotę 5,8 mln zł,
3. IV konkurs zamknięty 21.10.2005 r. (konkurs tylko dla projektów doradczych) - wpłynęły 2 projekty – wnioski te nie zostały zakwalifikowane do dofinansowania,

W zakresie realizacji działań zmierzających do podnoszenia poziomu technologiczno-organizacyjnego oraz polepszania jakości produktów i usług oferowanych przez przedsiębiorstwa z regionu Warmii i Mazur na **Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie w ramach**

prorowadzonego przy Wydziale Nauk Technicznych Centrum Jakości i Innowacji w 2005 r. wykonywane były różnego typu opracowania, np.:

- Innowacyjność linii technologicznej do produkcji kółder i poduszek w Firmie „*INNER WIDEX*” w Mrągowie,
- Innowacyjność technologii kruszenia surowców mineralnych lub odpadów budowlanych z wykorzystaniem kruszarki BIT-BUL 900X600 Firmy EXTEC,
- Ocena innowacyjności systemu podgrzewania składników mieszanki betonowej,
- Ocena innowacyjności technologii pogrubienia elementów meblowych.

W 2005 r. zorganizowano, m.in. następujące szkolenia:

- „*Dokumentacja kosztorysowa według warunków FIDIC i wzorców Urzędu Zamówień Publicznych*”,
- „*Kosztorysowanie od podstaw*”,
- „*Obsługa programu do kosztorysowania ZUZIA*”.

Przy UWM funkcjonuje również **Regionalne Biuro Sieci IRC (Innovation Relay Centre)**, które zajmuje się m.in.:

- przygotowaniem i uruchomieniem systemu serwisowego Uniwersytetu z zakresu wyników badań naukowych, nowych technik i technologii oraz innych innowacyjnych rozwiązań na rzecz gospodarki,
- udziałem w tworzeniu regionalnej sieci przekazu innowacji w gospodarce.

IRC (Innovation Relay Centre) jest europejską siecią środków przekazu innowacji. Powołana została w 1995 roku, decyzją Komisji Europejskiej. Zasadniczym celem sieci IRC jest promocja innowacyjności i wymiany technologicznej między organizacjami w Europie. Działalność obejmuje m.in. doradztwo, konsulting oraz szkolenia. Wszystkie te działania służą zaspokojeniu potrzeb każdej organizacji oraz lokalnego przemysłu. Sieć IRC świadczy usługi podmiotom będącym twórcami nowych technologii - uniwersytetom i instytutom; odbiorcom technologii -firmom, zwłaszcza małym i średnim (MŚP) oraz instytucjom pośredniczącym, prowadząc do powiązania sfery nauki z gospodarką. Główne działania IRC skupiają się na:

- identyfikacji potrzeb technologicznych i poszukiwaniu rozwiązań technologicznych,
- promocji międzynarodowego transferu technologii i wiedzy,
- pobudzaniu zdolności przedsiębiorstw do adoptowania nowych technologii,
- promocji ponadnarodowego rozpowszechniania rezultatów badań,
- dostarczaniu innych kluczowych usług, które sprzyjają promocji, kreowaniu innowacji i międzynarodowemu transferowi technologii,
- pomagają w prowadzeniu negocjacji w zakresie transferu technologii.

Na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim znajduje się punkt koordynujący **Polską Platformę Technologiczną Żywności**. Platforma ta jest dobrowolnym porozumieniem publicznych i prywatnych instytucji: przemysłu, naukowych i finansowych oraz grup decyzyjnych i społeczeństwa, zainteresowanych rozwojem sektora rolno spożywczego w szczególności żywności wysokiej jakości w Polsce. Polska Platforma Technologiczna Żywności skupia kluczowych przedstawicieli polskiego przemysłu i jednostek naukowych oraz innych partnerów odpowiedzialnych za rozwój sektora spożywczego produkcji żywności wysokiej jakości.

Cele Polskich Platform Technologicznych wyznaczone zostały w dwóch płaszczyznach:

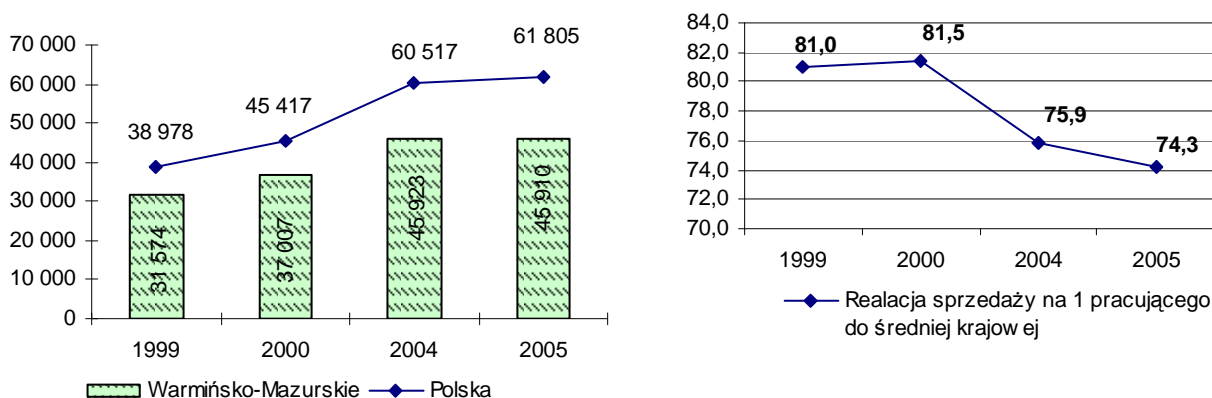
1. w wymiarze europejskim:
  - aktywny udział w strukturach europejskich Platformach Technologicznych i realizacji europejskich Strategicznych Programów Badawczych oraz w Programach Ramowych UE,
2. w wymiarze krajowym:

- przygotowanie ambitnych krajowych programów badawczo-rozwojowych dotyczących strategicznie ważnych sektorów gospodarki, które stałyby się elementem Krajowego Programu Ramowego,
- integracja kluczowych partnerów gospodarczych i badawczych wokół tworzonej strategii,
- mobilizacja istotnych środków publicznych i prywatnych, krajowych i zagranicznych,
- optymalne wykorzystanie funduszy strukturalnych z punktu widzenia konkurencyjności gospodarki (NPR 2004-2006, NSRO 2007-2013),
- promocja i lobbing działań badawczo-rozwojowych korzystnych dla reprezentowanych przez Platformy sektorów gospodarki.

Miernikiem realizacji celu operacyjnego 1.1. „*Wzrost konkurencyjności firm*” jest wartość sprzedaży na 1 pracującego.

Rycina nr 3

Wartość sprzedaży na jednego pracującego w województwie i kraju w latach 1999-2005

B. Budowanie opartych na zaufaniu powiązań kooperacyjnych w regionie

WMARR S.A. w Olsztynie 30 grudnia 2005 roku podpisała umowę na realizację projektu pt. „*Wspieranie innowacyjności województwa warmińsko-mazurskiego poprzez wspieranie rozwoju klastrów – działania pilotażowe*” w ramach Działania 2.6 ZPORR. Celem tego projektu jest wyłonienie grup klastrowych: grupa producentów przetworów mlecznych, grupa producentów mebli i grupa producentów okien i drzwi.

Wprowadzenie gospodarki regionu na ścieżkę długookresowego wzrostu gospodarczego wymaga umiejętnego stymulowania jej innowacyjności i konkurencyjności. Doświadczenia międzynarodowe wskazują, że jednym z ważniejszych motorów rozwoju i wzrostu gospodarki oraz budowania jej konkurencyjności – zwłaszcza w dobie globalizacji – są tzw. klastry, czyli skupiska wyspecjalizowanych, wzajemnie konkurujących i współpracujących oraz wchodzących w silne interakcje z otoczeniem przedsiębiorstw. Struktury te wytwarzają duży popyt na innowacje i wiedzę – generując w efekcie wyspecjalizowane i dostępne lokalnie zasoby pozwalające na osiągnięcie i utrzymanie przewagi konkurencyjnej. Obserwacje rozwoju struktur klastrowych wskazują na istotną rolę interakcji i sieci powiązań pomiędzy przedsiębiorstwami, sektorem B+R i edukacji oraz administracją, a także znaczenie zintegrowanej i kompleksowej polityki rozwojowej oddziałującej również na te interakcje i powiązania, jak również czynniki jak kapitał ludzki, czy kapitał społeczny. Funkcjonujące i rozwijające się struktury produkcji (klastry) będące wynikiem koncentracji na danym obszarze przedsiębiorstw z danej branży oraz branż pokrewnych, przyciągają również nowych inwestorów (w tym firmy międzynarodowe) chcące uzyskać dostęp do wykwalifikowanej siły roboczej oraz istniejącego środowiska potencjalnych kooperantów.

Na potrzebę wspierania współpracy (różnego rodzaju powiązań) pomiędzy przedsiębiorstwami oraz innych instytucji w szczególności w branżach mających duży znaczenie dla gospodarki regionu warmińsko-mazurskiego (meblarska, rolno-spożywcza, turystyczna, budowlana) wskazuje zarówno regionalna strategia rozwoju regionu jak i przygotowania niedawno regionalna strategia innowacji województwa warmińsko-mazurskiego. W ramach Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko mazurskiego jednym z działań mających poprawić konkurencyjność przedsiębiorstw jest działanie – „*Budowanie opartych na zaufaniu powiązań kooperacyjnych w regionie*” w tym m.in. „propagowanie dobrych praktyk w zakresie kooperacji i współpracy” oraz „*zachęcanie i inicjowanie, we współpracy z instytucjami około biznesowymi, różnego rodzaju gron przedsiębiorczości (np. w przemyślach meblarskim, rolno-spożywczym, wśród rolników, w branży turystycznej)*”.

Celem projektu jest wypracowanie rekomendacji dla polityki wspierania klastrów w regionie oraz zainicjowanie współpracy przedsiębiorstw oraz innych instytucji (w tym jednostek B+R, instytucji otoczenia biznesu, administracji samorządowej) zlokalizowanych w województwie, które przyczynią się do poprawy ich konkurencyjności i innowacyjności. Cel ten będzie osiągnięty poprzez:

1. działania promujące wiedzę nt. funkcjonowania i wspierania rozwoju klastrów,
2. działania analityczne identyfikujące istniejące, powstające i potencjalne klastry, regionalne uwarunkowania oraz określające perspektywy, bariery oraz potrzeby rozwojowe klastrów w warmińsko-mazurskim,
3. działania pilotażowe w zakresie inicjowania powstania i rozwoju 3 inicjatyw klastrowych w wybranych branżach gospodarki województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania te będą obejmowały analizę potencjału i uwarunkowań 3 istniejących/potencjalnych klastrów w regionie, przeprowadzenie warsztatów symulacyjnych w zakresie budowy inicjatywy klastrowej oraz przygotowanie strategii rozwoju 3 wybranych inicjatyw. Ponadto WMARR organizuje szereg szkoleń z zakresu wspierania i rozwoju inicjatyw klastrowych w ramach projektu „*Program szkoleń promujących clustering*” realizowanego na zlecenie Państwowej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego od 2005 r. jest jednym z partnerów projektu 5 SCHEMES, którego głównym celem jest opracowanie konkretnych programów (ang. schemes) regionalnej polityki innowacyjności dla 5 regionów pracujących nad wdrożeniem swoich regionalnych strategii innowacji.

Projekt 5 SCHEMES „*Przeniesienie najlepszych europejskich doświadczeń w zakresie poprawy kultury i umiejętności innowacyjnych do pięciu regionów NAC*” finansowany jest w ramach 6 Programu Ramowego Badań i Rozwoju Technicznego UE. Koordynatorem Projektu jest Poznański Park Naukowo-Technologiczny, pozostali partnerzy Projektu to TALOS – Cypr, PPNT – Polska, ARC Bułgaria, CLJ – Słowenia. Czas realizacji projektu wynosi 24 miesiące – od 1 czerwca 2005 r. do 31 maja 2007 r.

Projekt obejmuje **5 Obszarów** związanych z innowacyjnością:

- poprawa zarządzania innowacyjnością w przedsiębiorstwach;
- pobudzanie badań i rozwoju po to, by mogły lepiej służyć gospodarce regionalnej;
- usługi konsultingowe w sprawach związanych z innowacyjnością;
- promocja kultury innowacyjności;
- wsparcie klastrów.

Głównymi celami projektu są:

- udoskonalenie procesu wdrażania Regionalnych Strategii Innowacyjności w regionach RIS NAC,
- dostęp do dobrych praktyk w regionach Europejskiego Obszaru Gospodarczego,

- wykorzystanie wiedzy i doświadczenia innych krajów europejskich przy opracowywaniu metod wsparcia innowacyjności,
- przenoszenie najlepszych praktyk z Państw Członkowskich UE, szczególnie tych, które z powodzeniem wdrożyły strategię RIS/RITSS, do regionów RIS NAC,
- pobudzanie współpracy transregionalnej w dziedzinie polityki innowacyjności poprzez kojarzenie zapotrzebowania na wsparcie podmiotów z doświadczeniem i wiedzą oraz praktyk z innych regionów Europy.

Oczekuje się następujących rezultatów w/w projekcie:

1. konkretnych efektów w postaci gotowych do wdrożenia szczegółowych programów, przeznaczonych dla pięciu regionów NAC,
2. doskonalenia umiejętności organizacji odpowiedzialnych za rozwój polityki innowacyjności w regionach NAC, poprzez doświadczenie w planowaniu umiejętności współdziałania z ekspertami z Europejskiego Obszaru Gospodarczego i czerpanie wzorów z najlepszych praktyk, jak również dostosowywanie ich do rzeczywistego kontekstu regionalnego,
3. wzrostu wpływu działań w zakresie innowacyjności na politykę regionów,
4. lepszego wykorzystania funduszy strukturalnych na poprawę konkurencyjności gospodarczej regionów poprzez wdrożenie działań pomocowych dostosowanych do potrzeb firm,
5. oddania narzędzi polityki regionalnej w ręce kluczowych podmiotów regionalnych oraz ich aktywne działania w zakresie planowania działań wspierających.

Wpływ projektu na gospodarkę regionu:

- Aktywne współdziałanie regionów w kontekście międzynarodowym poprzez wspólną metodologię pracy w ramach regionów, wymianę doświadczeń i wspólną metodologię w zakresie programów wsparcia,
- Lepsza widoczność regionalnej polityki innowacyjności w Nowych Państwach Członkowskich i Państwach Kandydujących, poprzez szersze rozpropagowanie wyników projektu, szczególnie do kluczowych graczy w innych regionach.

C. Wsparcie aktywności promocyjnej i wystawienniczej firm, szczególnie z sektora MŚP

WMARR w ramach partnerstwa i współpracy z organizacjami skupiającymi przedsiębiorców na poziomie lokalnym i regionalnym podejmowała różne działania:

- udział w pracach sieci referencyjnej ds. biznesu międzynarodowego projektu Seagull II realizowanego przez Euroregion Bałtyk – WMARR S.A. bierze udział w przedsięwzięciu od II połowy 2005 r. W ramach inicjatywy przedstawiciele Agencji uczestniczyli w spotkaniach członków sieci referencyjnej ds. biznesu międzynarodowego odbywających się w latach 2004-2005 m.in. w Gdańsku, Kłajpedzie i Elblągu. W ramach prac sieci referencyjnej wypracowano formułę rozwijania współpracy gospodarczej pomiędzy poszczególnymi regionami wchodzącymi w skład Euroregionu „Bałtyk” na poziomie wspierania małych i średnich przedsiębiorstw;
- uczestnictwo w seminariach i sesjach informacyjnych Krajowej Sieci Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw.;
- współpraca z instytucjami otoczenia biznesu z Obwodu Kaliningradzkiego FR, m.in. Agencją Rozwoju Regionalnego w Kaliningradzie, Związkiem Międzynarodowych Ekspertów ds. Rozwoju Obwodu Kaliningradzkiego i Bałtyckim Klubem Gospodarczym (przewidywane jest aplikowanie o środki z nowych programów unijnych przeznaczonych na współpracę z państwami-sąsiadami UE, wzajemna wymiana ofert przedsiębiorców chcących podejmować inicjatywy eksportowe).

WMARR S.A. realizowała również współpracę międzynarodową i regionów partnerskich:

- współpracy z przedstawicielami Departamentu Współpracy z Zagranicą i Integracji Europejskiej Administracji Obwodu Rówieńskiego na Ukrainie. Odbyto szereg spotkań (wymiana doświadczeń dotyczących wspierania przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach oraz Obwodzie Rówieńskim, możliwości aktywizacji kontaktów handlowych firm z obu regionów, wspólnego aplikowania o środki z programu PAUCI);
- współpraca z Bornholmskim Centrum Biznesu (wymiana ofert przedsiębiorców z Polski i Danii chcących rozwijać działalność eksportową);
- opracowanie wniosku aplikacyjnego do Programu Sąsiedztwa Litwa-Polska-Obwód Kaliningradzki FR dla projektu pn. „*Partnership between Russian and Polish local authorities as a basis of cross-border cooperation*”. Partnerem w projekcie jest Rząd Obwodu Kaliningradzkiego oraz Rosyjski Uniwersytet Państwowy im. Immanuela Kanta w Kaliningradzie.

Organizowane były także regionalne targi dla towarów i usług.

W ramach wsparcia działań proeksportowych, ze szczególnym uwzględnieniem wymagających rynków Unii Europejskiej i Obwodu Kaliningradzkiego:

- utworzono Punkt Wymiany Ofert Eksportowo-Importowych, którego działalność polega w głównej mierze na udzielaniu konsultacji przedsiębiorcom chcącym podejmować działania eksportowe na rynku Obwodu Kaliningradzkiego i innych państw ościennych. W ramach Punktu funkcjonuje również baza ofert eksportowo-importowych on-line, w której użytkownicy mogą zamieszczać i przeglądać oferty przedsiębiorców chcących podjąć działalność eksportową.
- przygotowano wniosek aplikacyjny do Programu Sąsiedztwa Litwa-Polska-Obwód Kaliningradzki FR dla projektu pn. „*Economic Assistance Point «Warmia and Mazury – Kaliningrad Oblast» in Kaliningrad*”, w którym partnerem był Rosyjski Uniwersytet Państwowy im. Immanuela Kanta w Kaliningradzie;
- działania proeksportowe wspierane są również poprzez działalność Centrum Obsługi Inwestora, którego zadaniem jest przyciąganie oraz pomoc inwestorom chcącym podejmować działalność gospodarczą na Warmii i Mazurach.

D. Stały monitoring i badania gospodarki województwa, które dostarczą podmiotom regionu nie tylko wiedzy na temat stanu gospodarki, ale będą również służyły jako pomoc w podejmowaniu decyzji

WMARR realizuje także w ramach Działania 2.6 ZPORR projekt „*Barometr innowacyjności województwa warmińsko – mazurskiego*”. Celem projektu jest zapewnienie bieżącej oceny stanu innowacyjności województwa oraz zmian zachodzących w tym zakresie na przestrzeni lat. Poprzez wykorzystanie spotkań z przedsiębiorcami, pracownikami świata nauki i administracji w celu przedyskutowania wniosków wynikających z monitoringu, a także działania mające na celu rozpowszechnienie wyników barometru innowacyjności (BI) (poprzez coroczną konferencję, publikacje oraz stronę www) projekt przyczyni się do poprawy świadomości znaczenia innowacji dla rozwoju gospodarczego, co jest jednym z działań zapisanych w Strategii Innowacyjności Województwa Warmińsko - Mazurskiego. Wyniki BI będą ważnym czynnikiem do planowania i wykonywania działań przez regionalną sieć punktów wspierania innowacji, które zostaną utworzone w ramach programu realizowanego przez WMARR w ramach Działania 2.6 ZPORR. Rezultaty BI będą również przydatne dla kształtowania bieżącej działalności oraz określania kierunków przyszłych działań Ośrodka Przekazu Innowacji Polska Północno-Wschodnia (będącego częścią europejskiej sieci IRC) a także Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w tym w szczególności w zakresie określania jego relacji z gospodarką, kształtowania oferty badawczej, usługowej a także w zakresie kształcenia zgodnej z zapotrzebowaniem zmieniających się warunków gospodarczych.

Celem BI będzie systematyczna (coroczna) ocena poziomu innowacyjności przedsiębiorstw w województwie oraz zapotrzebowań i potrzeb przedsiębiorców w tym obszarze. Barometr będzie pozwalał na analizę powyższych zjawisk w układzie dynamicznym na przestrzeni 2 lat. Będzie wskazywał na poziom konkurencyjności przedsiębiorstw oraz ich zapotrzebowanie na programy wsparcia. BI będzie pełnił istotną rolę w systemie monitoringu i ewaluacji RSI. Wyniki barometru będą pozwalały na odpowiednią modyfikację tej strategii dzięki temu, iż będzie obejmował również przygotowanie rekomendacji w zakresie wspierania innowacyjności w regionie. W ramach tego projektu zostaną zrealizowane 2 edycje BI (corocznie w latach 2006-2007). Zakres przedmiotowy BI będzie obejmował analizę:

- obecnego stanu innowacyjności przedsiębiorstw regionu,
- potrzeb przedsiębiorstw w zakresie szeroko rozumianej innowacyjności (technologicznej, procesowej, organizacyjnej itp.),
- konkurencyjności przedsiębiorstw,
- kapitału ludzkiego przedsiębiorstw,
- poziomu kooperacyjności przedsiębiorstw,
- stopnia wykorzystania sfery B+R i poziomu zadowolenia z tej współpracy.

Obecnie zakończono pierwszy etap projektu.

W maju 2005 r. **Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego**, przy współudziale ośrodków naukowych **Uniwersytetu Warszawskiego** oraz **Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego**, rozpoczął badania naukowe realizowane w ramach projektu pt. **„Badanie przedsiębiorstw Warmii i Mazur w zakresie konkurencyjności i innowacyjności”**. Projekt badawczy realizowany był w ramach Działania 2.6. ZPORR „*Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy*”. Celem badań było zdobycie wiedzy na temat konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw województwa oraz poznanie instrumentów wspierania konkurencyjności i innowacyjności przez samorządy terytorialne oraz instytucje i organizacje otoczenia biznesu. Badania prowadzone były w czterech etapach:

- Etap 1: Analiza konkurencyjności regionu Warmii i Mazur na poziomie regionalnym i lokalnym. Konkurencyjność regionu, a także miast i gmin analizowana była w kontekście całego kraju i regionów Unii Europejskiej.
- Etap 2: Ocena konkurencyjności i innowacyjności branż. Etap obejmował badania przedsiębiorstw i otoczenia biznesowego na temat relacji pomiędzy tymi dwiema grupami, oraz analizę wybranych klas przedsiębiorstw pod kątem tworzenia przez nie konkurencyjnych gron.
- Etap 3: Identyfikacja problemów na poziomie branż z uwzględnieniem specyfiki środowiska lokalnego.
- Etap 4: Badanie przedsiębiorstw z poszczególnych grup, w celu oceny trafności prezentowanych propozycji.

Projekt zakończył się we wrześniu 2006 r.

Cel operacyjny: 1.2 **Wzrost liczby miejsc pracy**

Miernikiem celu operacyjnego jest **liczba pracujących**

W 2005 r. w województwie warmińsko-mazurskim pracowało 396,9 tys. osób. W porównaniu do 2004 r. liczba pracujących w województwie wzrosła o 2,6%, tj. o 10,3 tys. osób. W stosunku do 1999 r. liczba pracujących w regionie warmińsko-mazurskim zmniejszyła się o 98,3 tys. osób, tj. o 19,9%. Według danych Urzędu Statystycznego w 1999 r. w województwie pracowało 495,2 tys. osób. Jednakże należy pamiętać, iż Główny Urząd

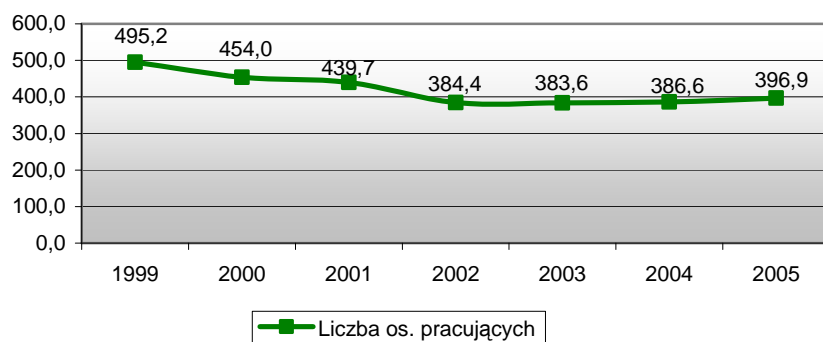
Statystyczny podając informację za ten okres posłużył się danymi szacunkowymi. Dane za okres późniejszy zostały skorygowane i obliczone na podstawie Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań, gdyż szacunki okazały się zawyżone. Rozbieżność między danymi ze Spisu i danymi szacunkowymi może sięgać różnicy nawet 50 tys. osób.

Z ogólnej liczby pracujących w 2005 r. większość osób skupia sektor prywatny – 71,8%, w mniejszości zaś pozostawali pracownicy sektora publicznego – 28,2%. Kobiety stanowiły 46,6% ogółu pracujących w województwie. Udział kobiet w ogólnej liczbie pracujących od 1999 r. utrzymuje się na niezmiennym poziomie. W rolnictwie zatrudnionych było 17,0% pracujących, w przemyśle 24,5%, w budownictwie zaś 4,5% pracujących w regionie. Najwięcej osób zatrudnionych skupiają usługi: rynkowe 33,5% ogółu pracujących, nierynkowe 21,1%.

Pozytywnym zjawiskiem jest zmniejszanie się udziału osób pracujących w rolnictwie. W 1999 r. zatrudnieni w tej sekcji gospodarki stanowili 25,1% ogółu pracujących, w 2005 r. 17,0%. Obserwujemy, zatem na przestrzeni lat 1999-2005 spadek udziału tej kategorii o 8,1 punktu procentowego.

Rycina nr 4

Liczba pracujących (tys. osób) w województwie warmińsko-mazurskim w latach 1999-2005

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznika Statystycznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego: 2000,2001,2002,2003,2004,2005

Według danych przedstawionych na wykresie zaobserwować można, iż od 1999 roku do 2003 roku liczba pracujących w województwie spadała. Jednakże od 2004 zaobserwować można odwrócenie kierunku trendu i wzrost liczby pracujących. W okresie najbliższych lat prognozowany jest dalszy wzrost zatrudnienia w regionie.

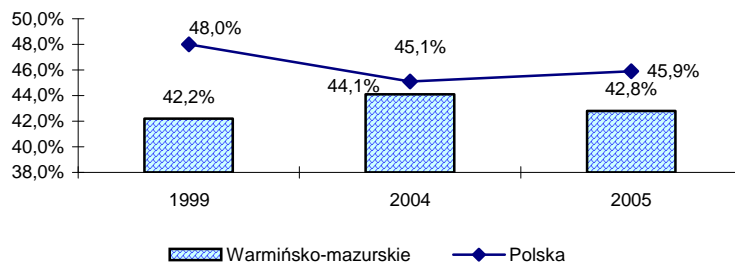
Wskaźnik zatrudnienia

Wskaźnik zatrudnienia na koniec 2005 r. w województwie warmińsko-mazurskim, czyli procentowy udział osób pracujących w ogólnej liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej, wyniósł 42,8%. Wskaźniki ten informuje, że na sto osób powyżej 15 r. życia przypadają prawie 43 osoby pracujące. W kraju wskaźnik ten wyniósł 45,9% i był wyższy od wskaźnika wojewódzkiego o 3,1 punktu procentowego. Należy podkreślić, iż wskaźnik zatrudnienia w Polsce w 2005 r. miał najmniejszą wartość ze wszystkich 27 krajów członkowskich Unii Europejskiej. W porównaniu do 2004 r. odnotowano spadek wskaźnika zatrudnienia w województwie o 1,3 punktu procentowego, w kraju natomiast odnotowano wzrost o 0,8 punktu procentowego.

W 1999 r. wskaźnik zatrudnienia w województwie warmińsko-mazurskim wynosił 42,2, a w kraju 48,0%. W 2005 r. w odniesieniu do 1999 zaobserwowano wzrost tego wskaźnika o 0,6 punktu procentowego w województwie warmińsko-mazurskim. Natomiast w analizowanym okresie wskaźnik w kraju zmalał o 2,1 punktu procentowego.

Rycina nr 5

Wskaźnik zatrudnienia w województwie i w Polsce (stan na koniec roku)

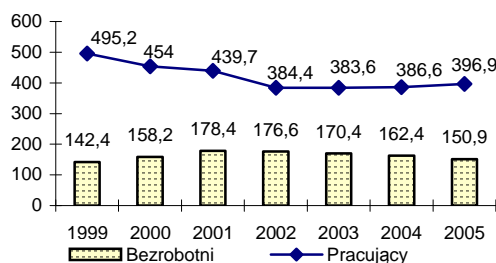

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Rocznika Statystycznego Województwa warmińsko-mazurskiego, 2000, 2005, 2006

Liczbę pracujących na tle liczby bezrobotnych przedstawiono na rycinie nr 6. Problemy skali bezrobocia omówione były w części I Raportu nr VI dot. rynku pracy.

Rycina nr 6

Liczba osób bezrobotnych na tle liczby osób pracujących w województwie warmińsko-mazurskim w latach 1999-2005 (tys. osób)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Sprawozdanie o rynku pracy – MPiPS 01.

W najbliższych latach prognozowany jest dalszy spadek liczby bezrobotnych, a co za tym idzie wzrost zatrudnienia w regionie.

Oferty pracy

Od początku 2005 r. wpłynęło 45 250 ofert pracy, o 4 674 (tj. 11,5%) więcej niż w tym samym okresie w poprzednim roku. Ponad połowa - 24 365 ofert (tj. 54,1%) - dotyczyła zatrudnienia subsydiowanego; przed rokiem oferty pracy subsydiowanej stanowiły 51,0% ogółu zgłoszonych przez pracodawców miejsc pracy. Według informacji z powiatowych urzędów pracy, przeciętna realizacja zgłoszonych ofert pracy w regionie w grudniu osiągnęła wskaźnik prawie 84,0%. W porównaniu do 1999 r. liczba ofert pracy w 2005 r. utrzymała się na podobnym poziomie, gdyż odnotowano lekki spadek ofert pracy o 88, tj. o 0,2%. W 1999 r. urzędy pracy dysponowały 45 331 ofertami pracy.

Poza pośrednictwem regionalnym, bezrobotni korzystali z ofert pracy za granicą. W grudniu możliwość zatrudnienia za pośrednictwem urzędów pracy, poza granicami kraju, otrzymało 255 osób; od początku roku 15 331. Oferty dotyczyły przede wszystkim miejsc pracy w Niemczech i Hiszpanii (97,9%) w gastronomii, hotelarstwie, rolnictwie i przy obsłudze imprez objazdowych. Zgłaszano również zapotrzebowanie na pielęgniarki, lekarzy, pomoce domowe i elektryków.

Podjęcia pracy

W 2005 r. pracę podjęło: ogółem 75 808 osób, to jest o 4 885 (6,9%) osób więcej niż przed rokiem 2004, w tym:

- subsydiowaną z Funduszu Pracy – 13 175 osób,
- niesubsydiowaną – 62 633 osoby.

Ponad 48% wszystkich podejmujących pracę to mieszkańcy wsi. W podjęciach pracy, dużą aktywnością odznacza się młodzież. Osoby do 25 r. życia wśród podejmujących pracę stanowiły 38,3%.

Tabela nr 1

Podjęcia pracy w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2003-2005

Wyszczególnienie	2003 r.	2004 r.	2005 r.	Zmiany w % do	
				2004 r.	2003 r.
Ogółem podjęcia pracy,	70 957	72 393	75 808	4,7	6,8
w tym:					
- praca subsydiowana	16 635	13 463	13 175	-2,1	-20,8
- praca niesubsydiowana	54 322	58 930	62 633	6,3	15,3

Źródło: Obliczenia własne na podstawie Sprawozdawczość MP i PS – 01 o rynku pracy.

Wśród podejmujących pracę subsydiowaną:

- 5 769 osób – znalazło zatrudnienie w ramach prac interwencyjnych; przed rokiem – 6289. Wprowadzone zmiany w przepisach regulujących zasady stosowania tej formy, wymagające utrzymania zatrudnienia bezrobotnego przez 2 lata po ich zakończeniu, ograniczyło zainteresowanie pracodawców tą formą,
- 4 098 osób zatrudniono w ramach robót publicznych; przed rokiem 4874,
- 1 589 osób otrzymało dotacje na rozpoczęcie działalności gospodarczej; przed rokiem pożyczki i dotacje otrzymało 406 osób,
- 1 207 osób znalazło zatrudnienia na dotowanych z Funduszu Pracy, miejscach pracy utworzonych przez pracodawców; przed rokiem 492 osoby.

Pozostałe usługi i instrumenty rynku pracy – subsydiowane formy przeciwdziałania bezrobociu

W 2005 r. dzięki skierowaniu przez urzędy pracy szkolenia podjęły 7 943 osoby – tj. o 9,4% (612 osób) więcej niż w roku 2004. Formą cieszącą się dużym powodzeniem zarówno wśród młodzieży jak i pracodawców były staże zawodowe. Świadczy o tym liczba osób korzystających z tego programu. W 2005 roku ze staży skorzystało 9 223 bezrobotnych w wieku do 25 roku i w niektórych przypadkach do 27 roku życia. Przed rokiem, pierwsze doświadczenie zawodowe w ramach stażu zdobyło 7 317 osób. Tak, więc obserwujemy wzrost uczestników tego programu o 20,7%.

Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy jest formą aktywizacji skierowanej do osób powyżej 25 r. życia, zapewniającą możliwość zdobycia nowych doświadczeń zawodowych w miejscu pracy. Z przygotowania zawodowego w miejscu pracy w roku 2005 skorzystało 3 608 osób.

Projekty i programy wojewódzkie

PHARE 2002 SSG-RZL „Promocja Zatrudnienia i Rozwój Zasobów Ludzkich”

Przygotowanie zawodowe w miejscu pracy jest formą aktywizacji skierowanej do osób powyżej 25 roku życia, zapewniającą możliwość zdobycia nowych doświadczeń zawodowych w miejscu pracy. Z przygotowania zawodowego w miejscu pracy w roku 2005 skorzystało 3 608 osób. Całkowity budżet projektu wynosi: 1197967 euro. Wykonawcą projektu było Konsorcjum w składzie:

- Stiftung Grone-Schule (Niemcy – lider Konsorcjum),
- Olsztyńska Szkoła Biznesu.

W ramach jednego kontraktu wdrażane były trzy działania, w których w sumie wzięły udział 1 133 osoby:

1. Reorientacja zawodowa osób bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem w szczególności osób zamieszkałych na obszarach wiejskich - usługi na rzecz zatrudnienia - zintegrowane usługi w zakresie szkolenia zawodowego, poradnictwa i pośrednictwa pracy, w których wzięło udział 756 osób.
2. „*Promowanie przedsiębiorczości*” - szkolenia i usługi doradcze dla 192 osób pragnących rozpocząć własną działalność gospodarczą.
3. „*Wsparcie rozwoju lokalnej współpracy partnerskiej w zakresie podnoszenia jakości kształcenia zawodowego*” - szkolenia i usługi doradcze dla 185 przedstawicieli partnerów lokalnych, pracowników samorządowych oraz nauczycieli szkół zawodowych.

„Gminny Konsultant R”

Założeniem programu było zaktywizowanie 179 osób bezrobotnych skierowanych przez powiatowe urzędy pracy do pracy w urzędach gmin i terenowych biurach Warmińsko-Mazurskiej Izby Rolniczej na stanowisko dofinansowane z Funduszu Pracy. Do zadań Gminnego Konsultanta R należy przede wszystkim pomoc rolnikom w wypełnianiu wniosków o dopłaty obszarowe.

Partnerzy: Warmińsko-Mazurska Izba Rolnicza w Olsztynie, Warmińsko-Mazurski Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Olsztynie, samorządy gminne.

Działania: Szkolenia zrealizowane przez **Warmińsko-Mazurski Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Olsztynie**, mające na celu przygotowanie do wykonywania zadań; subsydiowane zatrudnienie:

- staż – 123 osoby,
- przygotowanie zawodowe – 7 osób,
- roboty publiczne – 9 osób,
- prace interwencyjne – 40 osób.

Koszt realizacji programu - 731 438 zł.

„Zintegrowany System Zarządzania i Kontroli”

Celem programu jest przygotowanie oddziałów **Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR)** do wypełniania zadań związanych z obsługą Zintegrowanego Systemu Zarządzania i Kontroli. Uruchomienie programu umożliwiło 86 osobom bezrobotnym podjęcie zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych.

Partnerzy: warmińsko-mazurski Oddział Regionalny ARiMR w Olsztynie, Oddziały terenowe ARiMR w województwie warmińsko- mazurskim.

Działania: Szkolenia zrealizowane przez warmińsko-mazurski Oddział Regionalny Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Olsztynie, mające na celu przygotowanie do wykonywania zadań.

Subsydiowane zatrudnienie: prace interwencyjne przez okres 6 miesięcy – 86 osób.

Koszt programu – 309 600 zł.

„Nadzieja - Aktywizacja zawodowa osób długotrwale bezrobotnych ze środowisk byłych PPGR-ów” – Działanie 1.5 SPO RZL

Projekt zakłada aktywizację zawodową osób długotrwale bezrobotnych (ponad 24 miesiące nieprzerwanie od ostatniej rejestracji) z terenów wiejskich (byłych **PGR-ów**) poprzez szkolenia, kształcenie oraz pracę. Projekt zakłada udzielenie 400 osobom pozostającym w najtrudniejszej sytuacji na rynku pracy wielostronnego wsparcia, które doprowadzi

do podniesienia ich statusu zawodowego i społecznego. Projekt jest realizowany w ramach europejskiego Funduszu Społecznego, Działania 1.5 SPO RZL, schemat A.

Partnerzy: Powiatowy Urząd Pracy w Bartoszycach, Powiatowy Urząd Pracy w Braniewie, Powiatowy Urząd Pracy w Giżycku, Powiatowy Urząd Pracy w Kętrzynie, Powiatowy Urząd Pracy w Piszcu, Powiatowy Urząd Pracy w Szczytnie, Instytucje szkoleniowe wyłonione w drodze procedury Ustawy o zamówieniach publicznych.

Działania: Szkolenie aktywizujące mające na celu wsparcie psychologiczne, kształcenie umiejętności radzenia sobie w trudnych sytuacjach, poszukiwanie pracy i poruszanie się na rynku pracy, szkolenia zawodowe pod konkretne potrzeby pracodawców, staże lub przygotowanie zawodowe

Koszt ogólny realizacji projektu wyniesie: 3 949 600,00 zł, z czego:

- środki Funduszu Pracy z rezerwy wojewódzkiej w 2005 r. – 350 000,00 zł,
- środki Funduszu Pracy z rezerwy wojewódzkiej w 2006 r. – 458 000,00 zł,
- środki europejskiego Funduszu Społecznego – 3 141 600,00 zł.

Początek realizacji – 2006 rok. Program przeszedł wszystkie procedury związane z jego wdrażaniem.

„Zagraniczne staże zawodowe dla absolwentów szkół zawodowych” – program Leonardo da Vinci

Celem programu jest aktywizacja i umożliwienie młodym osobom z terenu województwa warmińsko-mazurskiego zdobycia nowych umiejętności. Projekt zakłada realizację czteromiesięcznego stażu w Niemczech dla bezrobotnych absolwentów szkół zawodowych o profilach: gastronomicznym, mechanika pojazdowa, obróbka drewna, zawody biurowe. Ww. staż zagraniczny zastanie poprzedzony kilkutygodniowym szkoleniem kulturowo-językowym, podczas którego uczestnicy zapoznają się z kulturą i zwyczajami panującymi w Niemczech oraz pogłębią znajomość języka obcego o specjalistyczne słownictwo związane z branżą, w której odbywać będą praktyki. Uczestnikami projektu jest grupa 144 bezrobotnych z województwa warmińsko-mazurskiego, absolwenci różnego typu szkół zawodowych, w przedziale wiekowym 18 - 24 lat.

Projekt jest realizowany w ramach Programu Unii Europejskiej w zakresie kształcenia zawodowego Leonardo Da Vinci – Wymiany I Staże.

Działania: przygotowanie kulturowo-językowe, zawierające następujące elementy:

- kulturę Niemiec, ze szczególnym uwzględnieniem Rugii,
- niemiecki rynek poszczególnych branż tj. gastronomia, obróbka drewna, zawody biurowe oraz mechanika pojazdowa, organizacji pracy,
- staże zagraniczne w poszczególnych zawodach.

Koszty realizacji projektu:

- dofinansowanie środki Unii Europejskiej wyniesie 397 500,00 euro,
- środki Funduszu Pracy z rezerwy wojewódzkiej w 2005 r. – 270 000,00 zł.

Działania w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Aktywizacja zawodowa młodzieży

Wojewódzki Urząd Pracy (WUP) w Olsztynie pełni rolę instytucji wdrażającej dla Działania 1.2. Perspektywy dla młodzieży. W roku 2005 w ramach Działania 1.2 WUP odpowiedzialny był za wdrażanie projektu rozszerzonego rozpoczętego w roku 2004 (realizowanego na bazie projektów posiłkowych PUP), realizację schematu b) przeznaczonego dla instytucji innych niż powiatowe urzędy pracy oraz ogłoszenie i przeprowadzenie konkursu otwartego dla powiatowych urzędów pracy w schemacie a). Wszystkie projekty przyjęte

do realizacji przez WUP, współfinansowane z EFS, są kierowane do młodych ludzi poniżej 25 roku życia mających trudności ze znalezieniem pracy i zagrożonych bezrobociem.

W okresie 21 marca 2005 – 15 czerwca 2005 przeprowadzono konkurs otwarty na składanie wniosków o dofinansowanie projektów z EFS w ramach Działania 1.2 schemat a) przeznaczony dla powiatowych urzędów pracy województwa warmińsko-mazurskiego. Kwota dostępna w ramach ogłoszonego konkursu otwartego była niższa od pierwotnie szacowanej. Uzyskane efekty realizowanych zadań:

1. W ramach realizowanego projektu rozszerzonego w przypadku Działania 1.2, udział wzięło 2 541 osób, w tym 941 osób uczestniczyło w projekcie w 2005 r.
2. W Działaniu 1.2 schemat b) zakontraktowano 2 projekty na łączną kwotę 403 496 zł i uczestniczyło w nich 139 beneficjentów ostatecznych, czyli 99,29% zaplanowanej liczby. Środki dostępne na realizację tych projektów pochodziły z alokacji 2004 r. Projekty wdrażano do końca czerwca br. z uwagi na fakt, iż finansowane były z tzw. środka specjalnego, który mógł być realizowany jedynie do 30 czerwca 2005 r. ze względu na nowelizację ustawy o finansach publicznych. Projekty te zakładały przeprowadzenie poradnictwa zawodowego, szkoleń oraz fachowego doradztwa przygotowujących beneficjentów do podejmowania działalności gospodarczej.
3. W przypadku Działania 1.2 pozytywnie oceniono i zakontraktowano 21 projektów złożonych przez PUP. W ten sposób z dostępnych na rok 2005 środków w wysokości 11 300 607 zł zakontraktowano kwotę 11 296 446,74 zł. Konkurs zakończono dnia 15 czerwca z powodu wyczerpania środków finansowych. W ramach przyjętych do realizacji projektów powiatowe urzędy pracy zamierzały objąć różnymi formami wsparcia liczbę 4 109 beneficjentów ostatecznych. Ze złożonych sprawozdań wynika, iż do końca 2005 r. do projektu przystąpiło 4 646 osób. Liczba ta – wyższa od pierwotnie zakładanej – jest efektem zmian zgłaszanych przez powiatowe urzędy pracy.

Bezrobocie długotrwałe

WUP w Olsztynie pełni rolę instytucji wdrażającej dla Działania 1.3. Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia. W roku 2005 w ramach Działania 1.3 WUP odpowiedzialny był za wdrażanie projektu rozszerzonego rozpoczętego w roku 2004 (realizowanego na bazie projektów posiłkowych PUP), realizację schematu b) przeznaczonego dla instytucji innych niż powiatowe urzędy pracy oraz ogłoszenie i przeprowadzenie konkursu otwartego dla powiatowych urzędów pracy w schemacie a). Projekty przyjęte do realizacji przez WUP zawierają szerokie spektrum możliwych do realizacji form wsparcia. Są to między innymi: poradnictwo zawodowe i pośrednictwo pracy, szkolenia zawodowe, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy, subsydiowane zatrudnienie zarówno u prywatnych pracodawców, jaki i u pracodawców niebędących przedsiębiorcami oraz udzielanie jednorazowych środków dla osób rozpoczynających działalność gospodarczą.

W okresie 21 marca – 15 czerwca 2005 przeprowadzono konkurs otwarty na składanie wniosków o dofinansowanie projektów z EFS w ramach Działania 1.3 schemat a) przeznaczony dla powiatowych urzędów pracy województwa warmińsko-mazurskiego. Kwota dostępna w ramach ogłoszonego konkursu otwartego była niższa od pierwotnie szacowanej.

Uzyskane efekty realizowanych zadań:

1. W przypadku projektu rozszerzonego w Działaniu 1.3 od początku jego realizacji udział wzięło 4260 beneficjentów, w tym 110 osoby przystąpiły do projektu w 2005 r.
2. W Działaniu 1.3 schemat b) zakontraktowano 3 projekty na kwotę 596 829,34 zł, a z planowanej liczby 111 osób, uczestniczyło w nich 112 beneficjentów ostatecznych. Środki dostępne na realizację tych projektów pochodziły z alokacji 2004 r. Projekty wdrażano do końca czerwca br. z uwagi na fakt, iż finansowane były z tzw. środka specjalnego,

który mógł być realizowany jedynie do 30 czerwca 2005 r. ze względu na nowelizację ustawy o finansach publicznych. Projekty te zakładały przeprowadzenie poradnictwa zawodowego, szkoleń oraz fachowego doradztwa przygotowujących beneficjentów do podejmowania działalności gospodarczej.

3. W przypadku Działania 1.3 zakontraktowano 20 projektów złożonych przez PUP. W ten sposób z dostępnych na rok 2005 środków w wysokości 9 454 107 zł zakontraktowano kwotę 9 454 106,93 zł. Konkurs zakończono dnia 15 czerwca z powodu wyczerpania środków finansowych. W ramach przyjętych do realizacji projektów powiatowe urzędy pracy zamierzały objąć różnymi formami wsparcia liczbę 3 082 beneficjentów ostatecznych. Do końca 2005 r. do projektu przystąpiło 3285 osób. Liczba ta – wyższa od pierwotnie zakładanej – jest efektem zmian zgłaszanych przez powiatowe urzędy pracy.

Reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi

Zadanie realizowane jest zgodnie z założeniami **Regionalnego Planu Działań na Rzecz Zatrudnienia** na 2005 r. Zgodnie z zapisami Uzupełnienia ZPORR, na poziomie Działania przewiduje się, że spośród ogółu osób uczestniczących w projektach, ukończy je 85%. Spośród ogólnej liczby biorących udział w projektach, udział osób, które znajdą nowe zatrudnienie poza przemysłami (sektorami) przedsiębiorstwami restrukturyzowanymi w ciągu 6 miesięcy po zakończeniu uczestnictwa w projekcie wyniesie 18%.

W dniu 18 lutego 2005 r. WUP ogłosił konkurs otwarty (II edycja) na składanie wniosków o dofinansowanie realizacji projektów ze środków EFS. Działania WUP skupione były przede wszystkim na pozyskaniu jak największej liczby wniosków przygotowanych poprawnie pod względem formalnym i merytorycznym. W roku 2005 w ramach konkursu zgłoszono 22 wnioski o łącznej wartości 58 721 907,85 zł. Z tego jedynie 3 na kwotę 7 351 326,20 zł uzyskały pozytywną ocenę merytoryczną i podpisano umowy na ich realizację. W ramach tych projektów 540 osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi, uzyska wsparcie w postaci szkoleń zawodowych, 490 osób w postaci poradnictwa zawodowego, 240 osób w postaci opracowania indywidualnych planów działań i 250 osób w formie pośrednictwa pracy.

W roku 2005 WUP podjął i będzie kontynuował w następnym r. wzmoczoną akcję informacyjną promującą możliwości skorzystania z form wsparcia przewidzianych w Działaniu 2.4, w tym: programy telewizyjne i warsztaty dla potencjalnych beneficjentów finansowane z Priorytetu IV ZPORR – Pomoc Techniczna, monitoring regionalnego rynku pracy zwłaszcza sytuacji pracodawców naszego regionu, oraz rozmowy indywidualne z przedstawicielami projektodawców.

„Badanie ukrytego potencjału lokalnego rynku pracy – Potencjał Plus”

Projekt realizowany w ramach Działania 2.1 Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) dotyczy badania ukrytego potencjału lokalnego rynku pracy. Jego przedmiotem jest zdiagnozowanie potrzeb regionalnego rynku pracy. Projekt polega na określeniu dynamiki zachodzących zmian, przeprowadzeniu ewaluacji adekwatności potencjału ludzkiego i systemu szkoleniowego w stosunku do wymagań regionalnego rynku pracy oraz zbudowaniu modelu komunikowania się między kluczowymi podmiotami rynku pracy w celu jego lepszej integracji. Projekt zakontraktowany w 2004 r. realizowany jest przez „**Olsztyńską Szkołę Biznesu**” spółka cywilna Bożena Ziomek i Adam Ziomek¹ w partnerstwie z **Polskim Towarzystwem Statystycznym Oddział w Olsztynie** i **ASM – Centrum Badań i Analiz Rynku z Kutna** i potrwa do 30.06.2006 r.

---

¹ W IV kwartale 2005 r. zmieniła się forma organizacyjno-prawna Beneficjenta. W związku z tym dotychczasowa nazwa Lidera projektu (Olsztyńska Szkoła Biznesu) została zastąpiona nową – „Olsztyńska Szkoła Biznesu” spółka cywilna Bożena Ziomek i Adam Ziomek.

W ramach projektu w 2005 r. przygotowano diagnozy i kompleksowe analizy sytuacji na rynku pracy województwa warmińsko-mazurskiego, tj.:

1. Analiza sytuacji na regionalnym rynku pracy, w tym:
  - Analiza rynku pracy wybranych sektorów i branż,
  - Analiza zmian zachodzących w sektorze MSP,
  - Analiza rozwoju społeczno-gospodarczego regionu,
2. Analiza zbieżności prowadzonych w regionie przedsięwzięć o charakterze edukacyjnym i szkoleniowym oraz wymogów lokalnego rynku pracy województwa warmińsko-mazurskiego;
3. Lista poszukiwanych zawodów w województwie warmińsko-mazurskim;
4. Analiza ścieżek karier oraz mobilności mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego (wyniki badań wśród pracodawców, pracujących, uczniów i studentów);
5. Analiza potencjału rynku lokalnego i czynników makroekonomicznych kształtujących regionalny rynek pracy;
6. Prognoza zatrudnienia w wybranych sektorach oraz branżach w woj. warmińsko-mazurskim;
7. Diagnoza sytuacji w obszarze monitorowania ofert edukacyjnych i szkoleniowych.

Diagnoza sytuacji w obszarze monitorowania rynku pracy.

Odbyło się 10 z cyklu 12 warsztatów, których uczestnikami są pracownicy regionalnych instytucji monitorujących rynek pracy. Efektem warsztatów będzie wypracowanie stałego modelu wymiany informacji pomiędzy tymi instytucjami.

Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa

Zgodnie z zapisami Uzupelnienia ZPORR, na poziomie Działania przewiduje się, że spośród ogółu osób uczestniczących w szkoleniach i kursach przekwalifikowujących, ukończy je 75%. Ponadto udział osób, kończących uczestnictwo w projektach, które znajdą nowe zatrudnienie poza rolnictwem w okresie 6 mies. po zakończeniu uczestnictwa w projekcie wyniesie minimum 12%.

W dniu 18 lutego 2005r. WUP ogłosił konkurs otwarty (II edycja) na składanie wniosków o dofinansowanie realizacji projektów ze środków EFS (dla Działania 2.3). Od dnia ogłoszenia konkursu do jego zakończenia tj do końca 2005 r. zgłoszono 32 wnioski o łącznej wartości 34 632 695,92 zł. Pozytywną ocenę członków Komisji Oceny Projektów uzyskało 6 wniosków na realizację, których zostały podpisane umowy na ogólną kwotę 4 983 216,46 zł. W ramach tych projektów 590 osób – rolników, ich domowników i osób zatrudnionych w rolnictwie, uzyska wsparcie w postaci: poradnictwa zawodowego, opracowania indywidualnych planów działań, szkoleń zawodowych i pośrednictwa pracy.

Zgodnie z przewidywaniami w roku 2005, znaczna część kwoty tj. 30% dostępnej alokacji na lata 2004-2005, przeznaczona na Działanie 2.3 została zakontraktowana.

W 2005 r. zakończyła się realizacja jednego (pierwszego) projektu zakontraktowanego w 2004 r. Uczestniczyło w nim 42 Beneficjentów Ostatecznych. Z danych przekazywanych przez Beneficjenta wynika, że wszyscy uczestnicy ukończyli szkolenie. Jeszcze w trakcie trwania szkoleń otrzymywali oni oferty pracy poza rolnictwem, zgodnie ze zdobytymi umiejętnościami. Przypuszcza się, że wskaźnik zatrudnienia uzyskany po badaniu w 6 miesięcy po zakończeniu projektu będzie wyższy niż 12%.

Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie

Zgodnie z zapisami Uzupelnienia ZPORR, na poziomie Działania spośród ogółu osób dorosłych objętych szkoleniami, 90% je ukończyło (w tym 75% rolników i domowników). Ponadto spośród ogółu osób dorosłych uczestniczących w projektach, udział osób, które znajdą nowe zatrudnienie w okresie 6 mies. po zakończeniu uczestnictwa w projekcie wyniósł 12%

(w tym 30% rolników i domowników) W dniu 18 lutego 2005 r. WUP ogłosił konkurs otwarty (II edycja) na składanie wniosków o dofinansowanie realizacji projektów ze środków EFS. Działania WUP skupione były przede wszystkim na pozyskaniu jak największej liczby wniosków przygotowanych poprawnie pod względem formalnym i merytorycznym. Konkurs cieszył się bardzo dużym zainteresowaniem: złożono 198 wniosków o łącznej wartości 173 056 350, 22 zł.

Zgodnie z przewidywaniami w III kwartale 2005 r. całość kwoty przeznaczonej w roku 2005 na Działanie 2.1 została zakontraktowana. WUP w Olsztynie uzyskał we wrześniu zgodę Instytucji Zarządzającej na kontraktowanie środków z alokacji 2006 r.

W 2005 r. realizowanych było 29 projektów zakwalifikowanych do dofinansowania w IV kwartale 2004 r. oraz 2005 r., których łączna wartość wynosi 26 810 765,96 zł. Kwota ta stanowi blisko 93% przewidzianej kwoty alokacji dla Działania 2.1 w latach 2004-2006. Umowy o dofinansowanie realizacji projektów na pozostałe w tym Działaniu środki zostały zawarte w styczniu 2006 r. po zakończeniu ostatniego posiedzenia Komisji Oceny Projektów. Wśród realizowanych projektów dominują szkolenia (5 557 osób) i usługi doradcze (1 207 osób) dla pracujących osób dorosłych, zgłaszających z własnej inicjatywy chęć dostosowywania kwalifikacji zawodowych do potrzeb rynku pracy, a także szkolenia dla rolników i domowników (30 osób) z zakresu podejmowania dodatkowej działalności zbliżonej do rolnictwa. Jeden projekt dotyczy badań i analiz dla potrzeb regionalnego rynku pracy (zgłoszony do RPD jako odrębne zadanie). Realizowane projekty wpisują się w cel Działania 2.1, jakim jest zwiększenie mobilności zawodowej mieszkańców i ich zdolności w zakresie dostosowania umiejętności i kwalifikacji zawodowych do wymogów regionalnego rynku pracy, a także lepsze dostosowanie potrzeb szkoleniowych i kwalifikacji mieszkańców do wymogów rynku pracy w województwie warmińsko-mazurskim, poprzez monitoring regionalnego rynku pracy i upowszechnianie zebranych informacji.

Duże znaczenie dla realizacji celu operacyjnego „**Wzrost liczby miejsc pracy**” ma także działalność **Fundacji "Wspieranie i Promocja Przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach"**.

W 2005 r. realizowane były następujące projekty::

1. **"Stażę dla absolwentów szkół wyższych i pracowników sektora badawczo-rozwojowego"** - 2 edycje.

Program „*Stażę dla absolwentów szkół wyższych i pracowników sektora badawczo rozwojowego*” realizowany był w ramach Działania 2.6 „*Regionalne Strategie Innowacyjne i Transfer Wiedzy*” Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

Celem projektu było umożliwienie absolwentom szkół wyższych i pracownikom sektora badawczo-rozwojowego zdobycie doświadczenia oraz podniesienie potencjału rozwoju innowacyjnego regionu poprzez wzmocnienie współpracy pomiędzy sektorem badawczo-rozwojowym a przedsiębiorcami dla obopólnych korzyści oraz pomoc w finansowaniu kosztów związanych z uczestnictwem w stażach.

Program adresowany był do:

- absolwentów szkół wyższych z województwa Warmińsko-Mazurskiego, nie zarejestrowanych jako bezrobotni,
- pracowników sektora badawczo-rozwojowego i pracowników jednostek naukowych oraz innych instytucji wspierających rozwój innowacyjny regionu,
- przedsiębiorców, włączając jednostki badawczo-rozwojowe w przedsiębiorstwach, zainteresowanych przyjęciem na staż absolwentów i pracowników naukowych.

W 2005 r. w I edycji Programu udział wzięły 32 osoby. Termin zakończenia II edycji zaplanowano na rok 2006.

2. **"Stypendia dla absolwentów kontynuujących naukę na studiach doktoranckich"**

Program „Stypendia dla absolwentów kontynuujących naukę na studiach doktoranckich” realizowany był w ramach Działania 2.6 „Regionalne strategie innowacyjne i transfer wiedzy” Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR).

Celem projektu było kreowanie potencjału naukowego w dziedzinach istotnych z punktu widzenia podnoszenia innowacyjności regionu oraz wykorzystywanie przez przemysł wyników badań naukowych.

Wsparcie finansowe dotyczyło refundacji części kosztów związanych z pracą naukową (zakupem niezbędnej literatury, opłatami za odbywanie studiów doktoranckich, kosztami prowadzenia prac projektowych i wdrożeniowych, kosztami udziału w konferencjach i sympozjach naukowych) oraz wypłacania grantów na realizację studiów doktoranckich. O udział w projekcie ubiegać się mogli najlepsi absolwenci szkół wyższych kontynuujący naukę na studiach doktoranckich, odbywający studia z zakresu nauk ścisłych, technicznych i innych dziedzin naukowych przyczyniający się do rozwoju strategicznych obszarów regionu.

W 2005 r. ze stypendiów skorzystało 8 osób. Zakończenie projektu przewidziano na 2006 r.

3. **„Szkolenia, doradztwo i dotacje dla podejmujących działalność gospodarczą” – projekty realizowane w powiatach: olsztyńskim, kętrzyńskim, węgorzewskim i giżyckim.**

Program „Szkolenia, doradztwo i dotacje dla podejmujących działalność gospodarczą” realizowany był w ramach 2 Priorytetu ZPORR - Działanie 2.5 – Promocja Przedsiębiorczości.

Celem Projektu było aktywne wspieranie zatrudnienia, poprzez stymulowanie powstawania nowych mikroprzedsiębiorstw oraz zapewnienie nowo zarejestrowanym mikroprzedsiębiorcom pomocy w wykorzystaniu dostępnych instrumentów wsparcia.

W Projekcie mogli wziąć udział:

- osoby fizyczne, nie zarejestrowane jako bezrobotne, zamierzające rozpocząć działalność gospodarczą (bez względu na wiek, płeć, posiadane doświadczenie zawodowe), z wyłączeniem osób, które były właścicielami przedsiębiorstwa i prowadziły działalność gospodarczą po 1 stycznia 2004 r.
- mieszkańcy powiatów: olsztyńskiego, kętrzyńskiego, węgorzewskiego i giżyckiego.

Udzielanie wsparcia było kontynuowane po założeniu przez beneficjentów ostatecznych, w trakcie korzystania ze wsparcia doradczo-szkoleniowego w ramach Działania 2.5, działalności gospodarczej, jeżeli spełniają oni kryteria określone dla mikroprzedsiębiorcy.

Uprawnienie do korzystania ze wsparcia pomostowego i jednorazowych dotacji na rozwój inwestycyjny, przysługiwało dopiero po zarejestrowaniu działalności zgodnie z obowiązującymi przepisami. Priorytetowo traktowane były:

- osoby odchodzące z rolnictwa,
- osoby zagrożone utratą zatrudnienia,
- młodzież do 25 r. życia nie zarejestrowana jako bezrobotna,

Osoba zakwalifikowana do udziału w Projekcie mogła skorzystać z następujących form wsparcia:

1. Usługi doradcze i szkoleniowe wspierające zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej.
2. Rozpowszechnianie dobrych praktyk i metod rozwoju.

Pomoc finansowa przysługująca po zarejestrowaniu się mikroprzedsiębiorcy w formie:

- rozpoczęcia funkcjonowania nowozarejestrowanemu mikroprzedsiębiorcy, wsparcia pomostowego (bezpośrednia, bezzwrotna pomoc kapitałowa wspomagająca "przeżycie" przedsiębiorcy do uzyskania przez niego płynności finansowej),
- jednorazowej dotacji inwestycyjnej na rozwój działalności (wsparcie kapitałowe ułatwiające sfinansowanie pierwszych wydatków bądź inwestycji umożliwiających).

W 2005 r. w każdym powiecie w Programie wzięło udział 36 osób, zaś dotację otrzymało 50 % uczestników (dotacje przekazano w roku 2006).

Ponadto, **Biuro Współpracy Regionalnej i Programów Europejskich UWM w Olsztynie** realizowało projekt pt. „*Regionalny transfer wiedzy UWM – staże pracowników i absolwentów w firmach*”, prowadzony ramach Działania pt. „*Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy*” Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR) do Funduszy Strukturalnych.

Celem funduszu stażowego było zwiększenie współpracy pomiędzy sektorem badawczo-rozwojowym a przedsiębiorstwami poprzez transfer wiedzy i innowacji. Granty przeznaczone były na pokrycie kosztów związanych z uczestnictwem w stażach i są przeznaczone m.in. na pokrycie kosztów podróży, zakwaterowania i wyżywienia stażystów. Staże w przedsiębiorstwach były przyznawane na okres do 3 miesięcy, jednak nie mogły być krótsze niż 1 miesiąc.

Wnioskodawca musiał być:

- pracownikiem naukowym lub pracownikiem UWM w Olsztynie zajmującym się współpracą z gospodarką w zakresie transferu technologii i innowacji,
- absolwentem Uniwersytetu nie zarejestrowanym jako bezrobotny.

Cel operacyjny 1.3

SKUTECZNY SYSTEM POZYSKIWANIA INWESTORÓW ZEWNĘTRZNYCH

Działania:

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych (PAIiIZ) oraz Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.(WMARR) w Olsztynie dnia 14 lutego 2005 realizując zapisy „*Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego*” zawarły Umowę Partnerską. W ramach umowy zobowiązały się do współdziałania na rzecz gospodarczej promocji Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Realizując postanowienia ww. umowy powołano do życia Centrum Obsługi Inwestora (COI), jednostkę organizacyjną funkcjonującą w ramach WMARR S.A. w Olsztynie.

Celem działania COI jest wsparcie napływu bezpośrednich inwestycji zagranicznych do regionu, poprzez obsługę inwestorów zagranicznych zainteresowanych działalnością gospodarczą na Warmii i Mazurach

Głównym zadaniem Warmińsko Mazurskiego COI jest działanie na rzecz promocji oferty inwestycyjnej regionu i aktywne uczestnictwo w procesie obsługi inwestorów zagranicznych jak i krajowych. Działanie COI skierowane są w szczególności na promowanie Warmii i Mazur, jako terenów szczególnie atrakcyjnych dla potencjalnego inwestora.

COI współpracuje z PAIiIZ S.A. w Warszawie co pozwala na docieranie z najlepszymi ofertami do bardzo szerokiego kręgu potencjalnych inwestorów zarówno krajowych jak i zagranicznych.

Ponad to COI organizuje różnego rodzaju targi i misje, pomaga w aplikowaniu o środki dofinansowania, tworzy foldery inwestycyjne oraz ulotki promocyjne dotyczące regionu

W 2005 roku Samorząd Województwa przekazał na potrzeby organizacji COI 120.000 zł.

W 2005 roku realizowane były następujące działania

- udzielanie informacji dot. możliwości inwestycyjnych w regionie Warmii i Mazur,
- udzielanie informacji dot. otoczenia gospodarczego województwa,
- udzielanie informacji dot. ofert inwestycyjnych (greenfield i brownfield),
- pozyskiwanie ofert inwestycyjnych,
- aktualizacja ofert inwestycyjnych w bazie danych COI,
- zbieranie, przetwarzanie, udzielanie informacji potencjalnym inwestorom,
- aktywna promocja ofert inwestycyjnych,
- współpraca z Polską Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznych S.A. (PAIiZ) nad projektami związanymi z inwestorami zagranicznymi,
- współpraca z samorządami regionalnymi w zakresie tworzenia ofert inwestycyjnych,
- wymiana informacji z instytucjami uczestniczącymi, pośredniczącymi w obsłudze inwestora,
- działania promujące region Warmii i Mazur.

Szereg działań służących przyciągnięciu inwestorów zagranicznych realizowała również **Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna**, która zajmuje się m.in. prezentacją ofert dla przedsiębiorców poszukujących lokalizacji dla przedsięwzięć gospodarczych, prowadzeniem monitorowania rynku pod kątem przedsiębiorców zainteresowanych inwestycjami w regionie Warmii i Mazur, itp. Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna położona jest w województwie warmińsko - mazurskim. Obszar Strefy zajmuje 524,07 ha i zlokalizowany jest w 13 podstrefach położonych na terenie miast i gmin: Bartoszyce, Elbląg, Dobrze Miasto, Lidzbark Warmiński, Mława, Morąg, Mrągowo, Nowe Miasto Lubawskie, Olecko, Olsztyn, Ostróda, Pasłęk i Szczytno.

W bezpośrednim sąsiedztwie Strefy funkcjonują trzy przejścia graniczne - drogowe w Bezledach oraz kolejowe w Bartoszycach/Głomnie i Skandawie. Przejście w Bezledach ma status międzynarodowy. Strefa posiada pełny dostęp do sieci dróg kołowych i linii kolejowych. Komunikację lotniczą zapewnia Międzynarodowy Port Lotniczy w Szymanach k/Szczytna. Podstrefa Bartoszyce-Bezledy leży w bezpośrednim sąsiedztwie międzynarodowego przejścia granicznego.

W 2005 roku W-M SSE zajęła 1 miejsce w rankingu Specjalnych Stref Ekonomicznych w Polsce, przyciągając inwestycje o wartości blisko 1,5 mld zł.

Miernikiem celu 1.3 „Skuteczny system pozyskiwania inwestorów zewnętrznych” jest: **„Liczba inwestorów zagranicznych korzystających z systemu”**

8 inwestorom zagranicznym udzielono informacji dotyczących regionu warmińsko-mazurskiego, w tym przedstawiono oferty inwestycyjne.

Cel operacyjny 1.4

WSPIERANIE SYSTEMU PRODUKCJI I PROMOCJA WYTWARZANEJ W REGIONIE ŻYWNOCI WYSOKIEJ JAKOŚCI

Działania:

A. Wspieranie rozwoju systemu produkcji żywności wysokiej jakości, w tym żywności ekologicznej

W roku 2005 realizowano działania podejmowane przez podmioty gospodarcze w ramach programu SAPARD Działanie 1. „Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych”. Zakres przedsięwzięć realizowanych w ramach powyższego działania przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 2

Wnioski złożone i zrealizowane w 2005 r. w ramach SAPARD Działania 1 Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych

wyszczególnienie	Złożone	kwota wnioskowana (zł)
wnioski o płatność	26	52 984 950
zlecenia płatności	22	45 746 950

Źródło :Opracowanie własne na podstawie danych Departamentu Obszarów Wiejskich i Rolnictwa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Realizacja działań w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego

„Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” — Działanie 1.5., co przedstawia poniższe zestawienie.

Tabela nr 3

Wnioski złożone i zrealizowane w 2005 r. w ramach SAPARD Działania 1.5 Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych

Wyszczególnienie	złożone (szt.)	kwota wnioskowana (zł)
wnioski o płatność	75	148570576
zlecenia płatności	1	14516

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Departamentu Obszarów Wiejskich i Rolnictwa Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego

Uzyskane środki przeznaczone zostały głównie na zakup i instalację nowych maszyn, urządzeń, sprzętu włącznie z oprogramowaniem komputerowym i specjalistycznym sprzętem do transportu. Znaczącą część kosztów inwestycji stanowiły także wydatki na budowę nowych lub remont starych obiektów budowlanych. W większości przedsięwzięć koszty inwestycyjne związane były z dostosowaniem zakładów do wymogów sanitarnych i weterynaryjnych UE.

W 2005 r. z ramienia **Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego** uczestniczono w dwóch wojewódzkich konferencjach dotyczących rolnictwa ekologicznego:

- kierunki i możliwości rozwoju przetwórstwa produktów ekologicznych,
- rolnictwo ekologiczne – szanse i możliwości rozwoju w woj. warmińsko-mazurskim.

Efektom podejmowanych działań jest systematyczny wzrost liczby gospodarstw rolnych prowadzących produkcję metodami ekologicznymi (z certyfikatem zgodności i będących w okresie przestawiania) – z **33 w 1999 r.** do **484 w 2005 r.**, jak również areалу uprawy roślin prowadzonych metodami ekologicznymi analogicznie z 1.274 ha do 14.649 ha.

B. Wspieranie promocji żywności ze znakiem świadczącym, że pochodzi ona z Warmii i Mazur

Realizacji tego działania w 2005 r. służyły zadania podejmowane w zakresie promocji regionalnych produktów i firm. Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego był współorganizatorem cyklicznych edycji imprez promocyjnych, takich jak: Jesienne Targi Rolnicze – Wszystko dla Rolnictwa w Olsztynie, Ogólnopolska Wystawa Bydła Mlecznego w Szepietowie i Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych w Starym Polu oraz Targi POLAGRA-FARM w Poznaniu.

Jesienne Targi Rolnicze „Wszystko dla Rolnictwa” były połączone z Warmińsko-Mazurską Wystawą Zwierząt Hodowlanych. Była to już dwunasta edycja tej imprezy. Swój dorobek

przedstawili najlepsi hodowcy zwierząt, gdzie spośród wystawionych zwierząt wyłoniono najlepsze zwierzęta i przyznano tytuły championów i vice championów. Do tych tytułów startowało bydło mięsne i mleczne, trzoda chlewna, owce i kozy. Jesiennym Targom Rolniczym towarzyszyły różne konkursy związane z promocją regionalnych produktów i firm.

W konkursie organizowanym przez Warmińsko-Mazurską Izę Rolniczą „*Nasz chleb 2005*” oceniono wyroby z 12 piekarni. Komisja wyróżniła Piekarnię Gminna Spółdzielnia „*Samopomoc Chłopska*” Łyse, za kultywowanie dziedzictwa kulinarnego.

W innym konkursie oceniano wyroby Zakładów Mięsnych i przyznano puchary w kategorii:

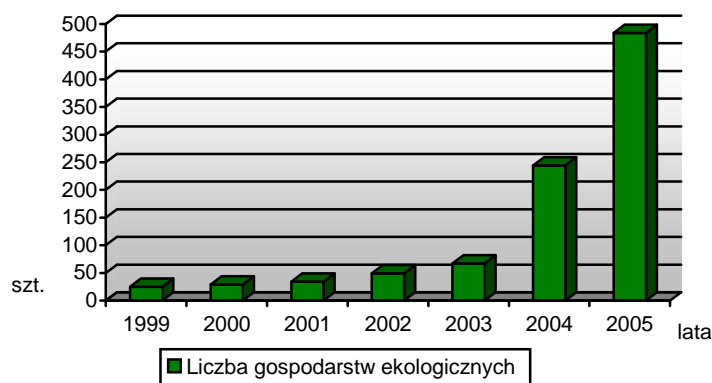
1. „*Podroby mięsne*” dla:
  - 1.1. Zakładów Mięsnych „*WARMIA*” za „*Pieczeń a la geś*”,
  - 1.2. Zakładów Mięsnych K.R.S Sp.J., Jan Potorski, Jerzy Potorski za „*Salceson ożorkony*”,
2. „*Wyroby szlachetne*” dla:
  - 2.1. Zakładów Mięsnych Matczak za „*Szynkę z nogą*”,
  - 2.2. Zakładów Mięsnych „*WARMIA*” za „*Pastrami wołowe*”.

Miernikami, wskaźnikami służącymi ocenie realizacji Strategii i dot. monitoringu i ewaluacji celu operacyjnego 1.4 **Wspieranie systemu produkcji i promocja regionalnej żywności wysokiej jakości** zapisanymi w strategii są :

- procentowy wzrost powierzchni upraw prowadzonych metodami ekologicznymi,
- procentowy wzrost liczby gospodarstw ekologicznych

Rycina nr 7

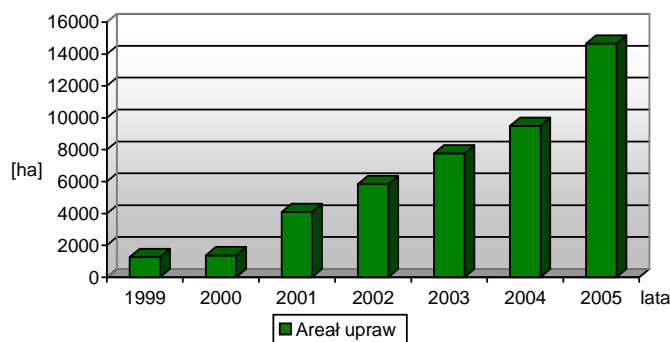
Liczba gospodarstw ekologicznych w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

Rycina nr 8

Areał upraw roślin prowadzonych metodami ekologicznymi w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Głównego Inspektoratu Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych.

Cel operacyjny 1.5. WZROST POTENCJAŁU TURYSTYCZNEGO

Działania

A. Opracowanie koncepcji produktów turystycznych

Działania określone jako „*Badanie możliwości rozwoju różnorodnych form turystyki z uwzględnieniem oferty kulturalnej i sportowej*” oraz „*Opracowanie koncepcji uwzględniającej konieczność wydłużenia sezonu turystycznego i poszukiwania różnorodnych i nowatorskich form turystyki*” zostały ujęte w trakcie przygotowywania aplikacji do złożenia projektu pod roboczym tytułem: Poprawa konkurencyjności i spójności społeczno-gospodarczej w tworzeniu produktów turystycznych w Regionie Warmii i Mazur w ramach programu INTERREG III CADSES. Projekt zakładał realizację następujących działań:

- przeprowadzenie badań ruchu turystycznego, w efekcie których nastąpi poprawa bazy informacyjnej o województwie warmińsko-mazurskim, oraz poprawa efektywności działań promocyjnych podejmowanych na rynkach źródłowych;
- przeprowadzenie identyfikacji produktów turystycznych, czego efektem będzie opracowanie katalogu produktów turystycznych;
- opracowanie oraz realizacja programu promocji dla województwa warmińsko-mazurskiego w tym publikacja folderów, kampanie promocyjne,
- zorganizowanie konferencji know-how z partnerami projektu.

W zakresie „*Opracowania i wdrożenia marketingowej strategii rozwoju turystyki w regionie, identyfikującej rynki, produkty i kanały komunikacji*” należy podkreślić, iż dokument „*Strategii Rozwoju Turystyki Województwa Warmińsko-Mazurskiego*” został przyjęty w 2001r. Uchwałą nr XXX/445/01 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Od roku 2003 we wszystkich punktach „it” utworzonych w ramach Kontraktu dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2001-2003 prowadzona jest statystyka, która pokazuje ilość oraz narodowość gości odwiedzających poszczególne punkty „it”.

W ramach wspierania tworzenia produktów turystycznych oraz ich promocji na rynkach krajowych i zagranicznych Polska Organizacja Turystyczna ogłasza konkurs na najlepszy produkt turystyczny. Zwycięzcom przyznawane są co r. Certyfikaty POT.

W 2005 r. nagrodzono dwa kolejne produkty turystyczne:

- Turniej Siatkówki Piłkowej SWATCH-FIVB World Tour 2005,
- Olsztyńskie Lato Artystyczne.

Ponadto samorząd województwa współpracuje z organizacjami turystycznymi w dziedzinie promocji regionu, jako obszaru atrakcyjnego, zarówno pod względem krajoznawczym, odrębności kulturowej, etnicznej oraz tradycji Warmii i Mazur. Działania te polegają na pokazaniu w/w walorów podczas imprez promocyjnych, targów, prezentacji oraz wizyt studyjnych dziennikarzy zagranicznych. W ramach działań podejmowanych do końca roku 2005 wypromowano następujące produkty turystyczne: Szlak Zamków Gotyckich, Splyw Kajakowy „*Krutynią*”, Szlak Wielkich Jezior Mazurskich, Szlak Kopernikowski, Kanał Elbląski, Zima na Warmii i Mazurach, Bitwa pod Grunwaldem.

W 2000 r. sezonowość turystyczna została wskazana jako słaba strona, w dokonanej na potrzeby opracowania *Strategii Rozwoju Turystyki w Województwie Warmińsko-Mazurskim*, analizie SWOT. Brak oferty zimowej powodował skupienie się ruchu turystycznego tylko w miesiącach letnich. Na przestrzeni lat 2000-2005 nastąpiła zmiana oferty turystycznej z typowo letniej na jesienną i zimową. W regionie funkcjonują 4 ośrodki sportów zimowych:

Góra Dylewska koło Ostródy, Piękna Góra koło Gołdapi, Góra Czterech Wiatrów koło Mrągowa, Krzyżowa Góra w Lidzbarku Warmińskim. Przedłużeniem sezonu jest także bogata oferta obiektów oferujących turystykę aktywną nie tylko w sezonie letnim. Typowym przykładem oferty zimowej są bojery, skiping, skiring, kuligi czy zimowe spływy kajakowe po Krutyni. Bardzo ciekawą ofertą na sezon zimowy są programy rekreacyjne przygotowywane przez organizację „*Biegający Wilk*”. W ofercie organizacji znajduje się jedyny w Europie program rekreacyjny oparty na kulturze eskimoskiej.

W ramach dotacji Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego na zadania z zakresu turystyki, promowane są akcje związane z wprowadzeniem nowych produktów turystycznych na rynek oraz promowaniem wszelkich nowych form turystyki oferowanych głównie poza sezonem turystycznym na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

B. Wspieranie rozwoju infrastruktury

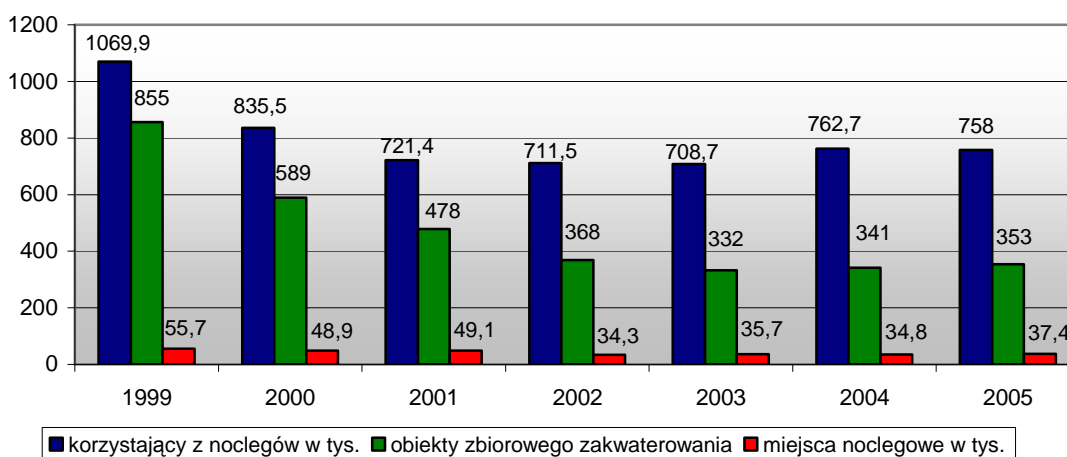
Realizacja **Strategii Rozwoju Turystyki w Województwie Warmińsko-Mazurskim** obejmuje działania zdefiniowane w ramach celów strategicznych:

1. maksymalnego i dynamicznego wykorzystania predyspozycji turystycznych regionu.
2. zwiększenia kapitału inwestycyjnego w turystyce.

Miernikiem tych celów był między innymi przyrost miejsc noclegowych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego oraz poziom ich wykorzystania.

Rycina nr 9

Obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania z ilością miejsc noclegowych i osób korzystających z noclegów w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000-2005

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z *Rocznika Statystycznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2003*, s. 402; 2004, s. 209-210; 2005, s. 208-209; 2006, s. 208-209.

Oprócz walorów przyrodniczo-krajobrazowych niewątpliwym atutem województwa jest dobry klimat wokół turystyki wśród lokalnych społeczności i bogata oferta kulturalna, co stwarza szansę do sprawnej realizacji wytyczonych celów operacyjnych.

Rejestr bazy podlegającej weryfikacji prowadzony aktualnie przez Urząd Marszałkowski obrazuje poniższa tabela.

Tabela nr 4

Ilość obiektów hotelarskich w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2000-2005 (stan na 31.XII)

Rodzaj	kategoria	2000 r.	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.	2005 r.
Hotel	*	1	5	5	5	7	8
	**	9	19	26	32	35	36
	***	9	13	17	25	28	30
	****	-	1	1	1	1	1
Razem		19	38	49	63	71	75
Pensjonat	**	-	3	4	6	6	7
	***	5	5	5	5	6	7
Razem		5	8	9	11	12	14
Kemping	**	2	4	8	7	5	5
	***	-	-	-	1	1	2
	****	1	2	2	2	1	1
Razem		3	6	10	10	7	8
Schronisko młodzieżowe	I	1	2	2	3	3	3
	II	1	1	1	1	1	1
	III	-	-	-	1	1	1
Razem		2	3	3	5	5	5
Ogółem		29	55	71	89	95	102

Źródło: Opracowanie własne wg danych Departamentu Turystyki i Promocji Regionu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Ponadto w 2005 r. wydano jedną promesę na hotel ***.

Realizacja działania „Wspieranie rozwoju infrastruktury” została ujęta podczas przygotowywania dokumentacji do projektu „Rozbudowa infrastruktury turystycznej w województwie warmińsko-mazurskim” w ramach Działania 1.4. Turystyka i kultura ZPORR planowanego do realizacji na lata 2006-2009. Projekt zakładał m.in.: wykonanie i umiejscowienie drogowych znaków turystycznych do oznakowania atrakcji turystycznych występujących na terenie całego województwa; wykonanie oraz umiejscowienie wielkogabarytowych (5mx2m) tablic w wytyczonych na terenie województwa tematycznych magistral turystycznych, utworzenie i utrzymanie portalu internetowego, budowę parkingów leśnych, modernizacja sprzętu komputerowego w utworzonych w latach 2002-2003 punktach „it”.

W ramach poprawy stanu sanitarnego i estetyki regionu oraz poprawy infrastruktury nadbrzeży nawiązana została współpraca ze Stowarzyszeniem na rzecz Rozwoju i Bezpieczeństwa Wielkich Jezior Mazurskich, które opracowało i wdraża „Strategię budowy ekologicznych mini przystani żeglarskich wraz z systemem odbioru i segregacji odpadów w wybranych obszarach regionu Warmii i Mazur” Projekt dotyczył tworzenia miniprzystani wraz z systemem odbioru i segregacji odpadów. Realizacja tego przedsięwzięcia związana była z pogarszającym się stanem szlaków komunikacyjnych i środowiska naturalnego a zwłaszcza degradacją jezior tworzących szlak żeglarski a także działaniami zmierzającymi do poprawy bezpieczeństwa ekologicznego w regionie. Celami podjętych działań były m.in.:

- ochrona środowiska naturalnego WJM poprzez kompleksowe rozwiązanie problemu odbioru odpadów stałych i płynnych;
- zmniejszenie presji turystyki, zwłaszcza żeglarskiej na środowisko naturalne;
- stworzenie warunków dla rozwoju turystyki w poszanowaniu walorów środowiska naturalnego.

W ramach wspierania rewitalizacji i budowy nowych szlaków wodnych Samorząd Województwa uczestniczył w projekcie „Pętla Żuławska Międzynarodowa Droga Wodna E-70”

Stala kontrola i ocena obiektów turystycznych w 2005 r. przynależała do kompetencji Wojewody Warmińsko-Mazurskiego.

W ramach **zwiększenia dbałości o muzea w województwie**, poprzez wsparcie kadry merytorycznej, poprawę bazy lokalowej i lepsze wyposażenie techniczne, miały miejsce następujące działania:

- 21 listopada 2005 r. została podpisana umowa w sprawie przekazania z dniem 1 stycznia 2006 r. przez Powiat Węgorzewski Samorządowi Województwa Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie do prowadzenia jako zadanie własne (przy wspólnym współfinansowaniu).
- 13 lipca 2005 r. Województwo Warmińsko-Mazurskie zawarło z Powiatem Węgorzewskim porozumienie w sprawie udzielenia jednorazowej pomocy finansowej w wysokości 100 000 zł. z przeznaczeniem na wsparcie działalności statutowej Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie.
- Z dniem 7 października 2005 r. powołany został **Oddział Warmińsko-Mazurski Stowarzyszenia Muzealników Polskich z siedzibą w Olsztynie**. Celem Stowarzyszenia jest podejmowanie inicjatyw o charakterze naukowym, popularyzatorskim i organizacyjnym na rzecz ochrony dóbr kultury zgromadzonych w muzeach a także reprezentowanie i obrona interesów zawodowych muzealników.

Ogólna wartość prac remontowych i konserwatorskich w siedzibach muzeów spadła z kwoty 2 396 375 zł w 2004 r. do 1 061 810 zł w 2005 r., tj. o 64%. Nakłady na funkcjonowanie instytucji muzealnych wzrosły o 0,94% i osiągnęły poziom 13 321 015 zł. Nakłady te były więc mniejsze niż inflacja, która w 2005 r. wyniosła 2,1%. W 2005 r. w muzeach zatrudnionych było 114 pracowników merytorycznych (na poziomie 2004 r.), natomiast wzrosło zatrudnienie w grupie pracowników administracji i obsługi o 9 etatów. W przeliczeniu na pełne etaty w muzeach samorządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego pracuje 312 osób.

Na uwagę zasługują prace prowadzone w Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynku. Obiekty dużej i małej architektury, przy których zakończono w 2005 r roboty i przyjęto na stan majątkowy Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynku, wzbogacające zabudowę Parku Etnograficznego to :

- Stajnia dworska z Prozny o wartości – 2 320 000 zł,
- Zajazd mazurski z Małszewa o wartości – 696 000 zł,
- Szalet z Leśnictwa Cichogrąd – 10 000 zł.

Wartość zrealizowanych we własnym zakresie robót przez Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynku w 2005 r. wyniosła minimum 852 000 zł. Muzeum to w 2005 r wzbogaciło się o 5 zestawów sprzętu komputerowego.

Istotnym elementem dla regionu jest fakt, że od 1 kwietnia 2005 r. w Olsztynie uruchomiony został **Regionalny Ośrodek Badań i Dokumentacji Zabytków w Olsztynie**. Ośrodek ten jest Oddziałem Terenowym Krajowego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie, instytucji powołanej przez Ministra Kultury. Działalność Ośrodka koncentruje się na:

- rozpoznawaniu, badaniu i dokumentowaniu środowiska kulturowego regionu,
- gromadzeniu i udostępnianiu informacji o środowisku kulturowym regionu,
- upowszechnianiu wiedzy na temat dziedzictwa kulturowego regionu.

Ośrodek olsztyński ma szansę aktywnie włączyć się w prace badawcze prowadzone w regionie. Ośrodek współpracuje z muzeami, organizacjami pozarządowymi, instytucjami kultury oraz nauki. Potencjał naukowy Ośrodka może zostać również wykorzystany przez jednostki samorządu terytorialnego. Ośrodek oprócz przygotowania dokumentacji dziedzictwa kulturowego, przy współpracy z wojewódzkim konserwatorem zabytków zajmie się

edukacją. Jednym z pierwszych zadań nowej dyrektor jest organizacja europejskich Dni Dziedzictwa, które odbyły się we wrześniu.

W ramach **budowy nowych i doinwestowanie istniejących instytucji kulturalnych** w 2005 r. w budżecie województwa zostały uwzględnione projekty realizowane ze środków pochodzących z funduszy strukturalnych:

1. Rozpoczęta w roku 2004 „**Rewitalizacja zabytkowego obiektu teatralnego w Olsztynie w ramach wzmocnienia konkurencji kulturalnej regionu oraz jego rozwoju społeczno-gospodarczego**” – kwota 164 460 zł. Kwota ta nie została jednak wykorzystana przez Teatr im. S. Jaracza w 2005 r. z powodu późnego terminu podpisania umowy z wojewodą oraz z powodu odwołania przetargowego. Kwota została przeniesiona na 2006 r. jako środki niewygasające.
2. „**Budowa siedziby Filharmonii**” – kwota 1 999 200 zł. W roku 2005 r. rozstrzygnięto konkurs, wyłoniono plan projektu do realizacji. Prezentowano prace konkursowe i prowadzono dyskusję na temat zwycięskiego oraz wyróżnionych projektów. Uzgodniono warunki realizacji projektu architektonicznego nowej siedziby Filharmonii Olsztyńskiej. Wyplacono nagrody przewidziane w regulaminie konkursowym dla zwycięskiego projektu i projektów wyróżnionych. Prowadzono negocjacje i podpisano umowę na opracowanie, zgodnie z wybraną w drodze konkursu koncepcją architektoniczną dokumentacji kosztorysowo-projektowej pt. ”Nowa siedziba Filharmonii Olsztyńskiej im. Feliksa Nowowiejskiego”. Przyjęto ostateczną koncepcję architektoniczną uwzględniającą zmiany zaproponowane przez Filharmonię Olsztyńską. Opracowano projekt budowlany umożliwiający wystąpienie i uzyskanie przez Filharmonię pozwolenia na budowę. Odebrano sporządzony przez firmę Konsultor studium wykonalności.

Realizowane projekty przyczynią się do zachowania dziedzictwa kulturowego oraz zwiększenia dostępności do nowoczesnej infrastruktury obiektów dóbr kultury, a tym samym zwiększenia atrakcyjności regionu.

W październiku 2005 r., w nowym centrum handlowym Alfa otwarto wielki multiplex. Reszta kin w Olsztynie straciła rację bytu. Szansę ma tylko Awangarda, jako kino studyjne.

C. Wzrost jakości aktualnej oferty turystycznej

Obsługa instytucjonalna mieszkańców w zakresie kultury jest w województwie realizowana na kilku szczeblach. Dostatecznie powszechne na szczeblu gmin są domy kultury, kluby i świetlice wiejskie. Placówek oferujących repertuar o wyższym poziomie artystycznym jest relatywnie niewiele i skupiają się one przede wszystkim w głównych ośrodkach województwa. Znaczenie województwa warmińsko-mazurskiego w kulturalnym życiu kraju nie jest wyznaczone przez liczbę placówek kulturalnych (która jest relatywnie mała, szczególnie jeśli porówna się główne miasta regionu z najważniejszymi ośrodkami pozostałych województw), ale przez liczbę i rangę wydarzeń kulturalnych, często o długoletniej tradycji i międzynarodowym znaczeniu, które są organizowane w regionie.

3 czerwca 2005 r. zarejestrowało swoją działalność **Warmińsko-Mazurskie Towarzystwo Zachęty Sztuk Pięknych**, które jest częścią **Narodowego Programu Kultury „Znaki czasu”** (koordynatorem projektu jest Narodowe Centrum Kultury). Program zakłada powstanie regionalnych kolekcji sztuki współczesnej. W przyszłości ta inicjatywa ma przerodzić się w utworzenie tzw. centrów nowoczesności, w których znajdzie się miejsce na wszechstronną, nową interdyscyplinarną sztukę. W tej chwili Towarzystwo działa przy Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie. 7 lipca 2005 r. w Sali Kopernikowskiej Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie odbyła się uroczysta inauguracja Narodowego Programu Kultury „Znaki Czasu” w województwie warmińsko-mazurskim z udziałem Waldemara Dąbrowskiego Ministra Kultury RP. Minister

przekazał czek na 150 tys. zł. Dodatkowo Towarzystwo wzbogaciło się o dwa obrazy Roberta Maciejuka.

9 września 2005 r. podczas dorocznego spotkania ludzi kultury połączonego z uroczystą inauguracją roku Kulturalnego 2005/2006 Minister Kultury i Marszałkowie Województwa Warmińsko-Mazurskiego podpisali umowę w sprawie prowadzenia jako wspólnej instytucji kultury – **Teatru im. Stefana Jaracza w Olsztynie**. Teatr stanie się wspólną instytucją Ministra i Województwa z dniem 1 stycznia 2006 r. Strony umowy postanowiły, iż dotacja dla Teatru w 2006 r. wyniesie nie mniej niż 2 mln zł (Minister) i 3 306 tys. zł (Województwo). Zawarcie umowy pozwoli podnieść merytoryczne i organizacyjne możliwości teatru, poprzez zapewnienie teatrowi środków do realizacji wyzwań artystycznych.

W listopadzie 2005 r. przypadła 60 rocznica powstania olsztyńskiego Teatru im. Stefana Jaracza oraz 80 rocznica istnienia sceny dramatycznej w Olsztynie. Głównym punktem obchodów jubileuszu była premiera sztuki „*Baby pruskie*” autorstwa Alicji Bykowskiej-Salczyńskiej, olsztyńskiej pisarki i poetki, wyreżyserowanej przez Szczepana Szczykno.

W 2005 r. obchodzono również Jubileusz 60 – lecia powstania **Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie** (główne uroczystości odbyły się w dniu 21 października 2005 r. otwarciem wystawy: „*Złotnictwo Sakralne Dominium Warmińskiego od połowy XIV wieku do końca XVIII wieku*”. Do muzeum wypożyczone zostały z 39 kościołów, z Kurii Metropolitalnej oraz Wyższego Seminarium Duchownego Metropolii Warmińskiej ponad 160 zabytków sztuki sakralnej. Dało to możliwość przeprowadzenia prac inwentaryzatorskich i badawczych. To niepowtarzalna okazja przeprowadzenia dokładnych analiz, zweryfikowania dotychczasowych ustaleń i poczynienia nowych. Po raz pierwszy w historii Kościoła warmińskiego przedstawione zostały szerokiej publiczności, jak badaczom tego zagadnienia, najstarsze i najznakomitsze dzieła złotników z ośrodków pruskich, warmińskich oraz dzieła złotników z pobliskich, ważnych centrów złotniczych: Gdańska, Elbląga, Królewca. Czas trwania wystawy 21.10.2005 – 30.09.2006 r.

Muzea przygotowały w 2005 r. 130 nowych wystaw, tj. o 30% więcej niż w roku 2004. Wśród tych 130 wystaw z pewnością co najmniej 20 zasługuje na miano wystawy znaczącej. Muzea samorządowe odwiedziło w 2005 r. 436 712 osób (w roku 2004 – 413 629). Należy więc z satysfakcją podkreślić, że liczba osób odwiedzających muzealne wystawy wzrosła aż o 5,6%.

Na estradzie **Warmińsko-Mazurskiej Filharmonii im. F. Nowowiejskiego** występowali wybitni muzycy, m.in.: Maciej Figas, Natalia Puczniewska, Wiesław Prządka, Marek Bałata, Jon Bara Johansen (Norwegia).

Ponadto, nawiązana została także współpraca przy opracowywaniu materiału do wydawnictwa Informator kulturalny

Inicjowanie działań zmierzających do uzyskania przez miejscowości położone w województwie statusu miejscowości sanatoryjno-uzdrowiskowych:

W 2000 r. status uzdrowiska uzyskała miejscowość Goldap. Według analizy możliwości wprowadzenia funkcji uzdrowiskowej w województwie warmińsko-mazurskim opracowanej przez Warmińsko-Mazurskie Biuro Planowania Przestrzennego istnieje także możliwość utworzenia uzdrowisk w następujących miejscowościach: Siemiany, Jasińczyk, Mikołajki, Elganowo, Marózek, Frombork, Górowo Iławeckie, Ameryka k. Olsztynka.

Zadania dotyczące **pełnego wykorzystania potencjału turystycznego obszaru Wielkich Jezior Mazurskich** realizowane są poprzez wspieranie przedsięwzięć przyczyniających się do wykorzystania potencjału turystycznego obszaru Warmii i Mazur. Ponadto Województwo Warmińsko-Mazurskie bierze udział w międzynarodowym programie Fundacji Ecobaltic „*Błękitna Flaga*” – programie promującym wdrażanie zasad ochrony środowiska oraz najwyższych standardów zarządzania i obsługi w nadwodnych obiektach turystycznych poprzez nadawanie

ekologicznych znaków jakości – Błękitnej Flagi. Program obejmuje również przystanie jachtowe i kąpieliska położone na wodach śródlądowych województwa.

Promowanie nowych, mniej znanych turystyczne obszarów województwa odbywa się poprzez popularyzowanie regionu oraz jego środowisk z wykorzystaniem miejscowych zasobów dziedzictwa kulturowego poprzez cykl imprez kulturalnych oraz wydawnictwa pn.: Muzyka europejska w zabytkach Warmii i Mazur oraz Muzyka europejska w przyrodzie Warmii i Mazur. Kolejnym ważnym działaniem Samorządu Województwa są prace przygotowawcze w związku z wdrożeniem na terenie Warmii i Mazur oznakowania, w tym turystycznych tablic drogowych oraz turystycznych tablic informacyjnych będących jednym z elementów aktywizacji obszarów położonych w pasie oddziaływania wytyczonych magistral turystycznych. Celem liniowego oznakowania magistral jest utworzenie w regionie strategicznych „korytarzy” turystycznych, które jako regionalne produkty będą wspierać i stymulować w swoim zasięgu rozwój lokalnej gospodarki turystycznej.

W ramach strategii przewidziano również **utrzymanie sprawności i kompleksowego zagospodarowania osobliwości w skali europejskiej, jaką jest Kanał Elbląski** z połączeniem do jez. Jeziorak razem z przylegającymi terenami. W 2006 r. Projekt p.n.: „*Revitalizacja Kanału Elbląskiego na odcinkach Miłomłyn-Jezioro Drużno, Miłomłyn-Zalewo, Miłomłyn-Ostróda-Stare Jabłonki wraz z budową portów w Miłomłynie, Małdytach oraz Zalewie*” został wpisany do Programu Operacyjnego Innowacyjna gospodarka, Działanie 6.4. Inwestycje w produkty turystyczne o znaczeniu ponadregionalnym. Projekt ma na celu wzrost znaczenia turystyki w rozwoju gospodarczym obszaru Kanału Elbląskiego oraz wzrost atrakcyjności turystycznej regionu, które zapewnią:

- poprawę warunków żeglugowych na Kanale Elbląskim,
- utrzymanie kanału jako zabytku techniki w dobrym stanie technicznym,
- poprawę stanu czystości wód – warunków siedliskowych organizmów wodnych,
- poprawę bezpieczeństwa powodziowego,
- poprawę bezpieczeństwa użytkowników kanału,
- zwiększenie zagranicznej turystyki pobytowej.

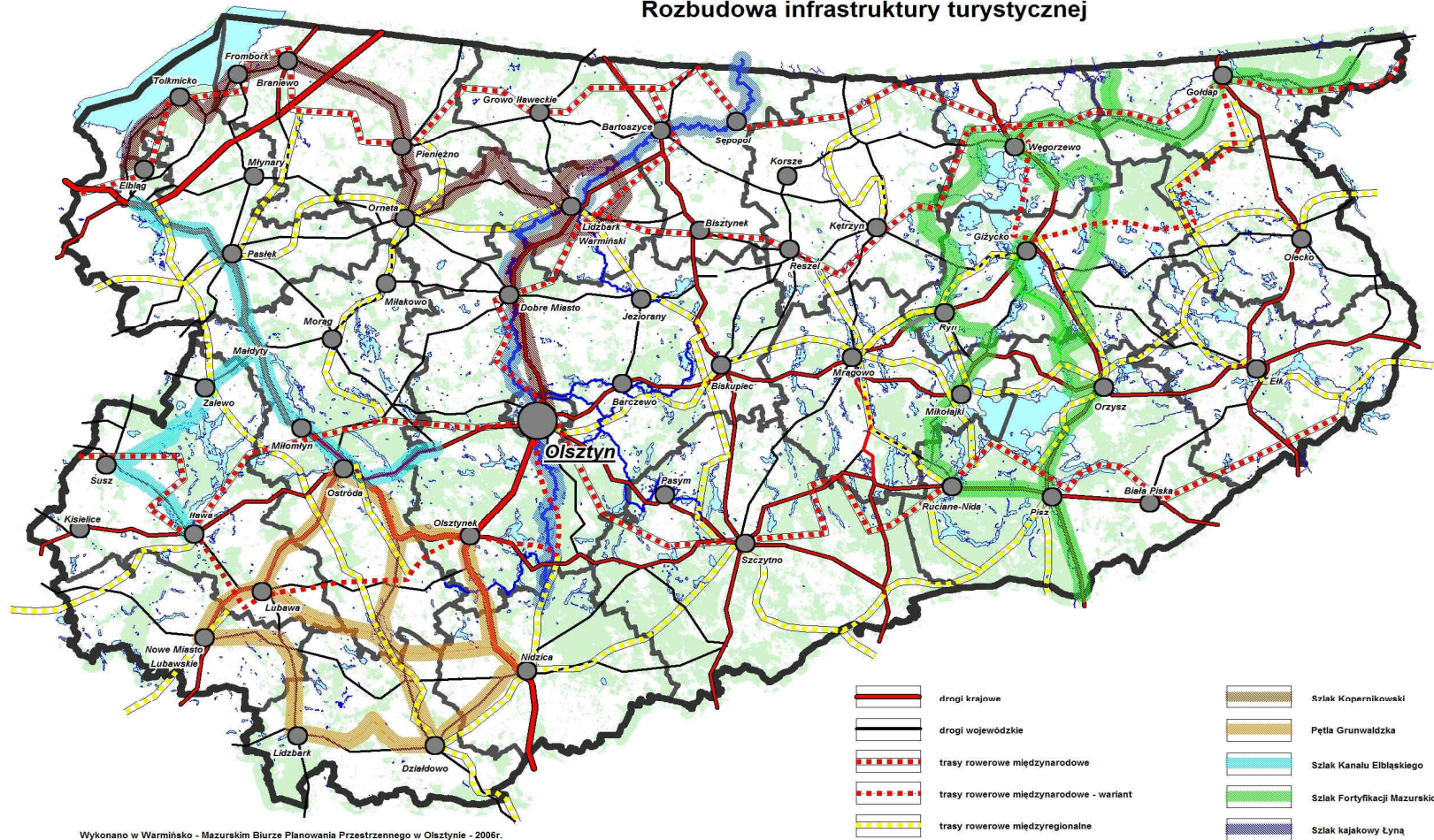
W ramach **opracowania i realizowania programów wspierania i ochrony indywidualnych cech kultury regionalnej** Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego Uchwałą Nr XXIX/400/05 z dnia 8 lutego 2005 r. przyjął „*Wojewódzki program współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie na rok 2005*”. W ramach podjętej uchwały dofinansowane były zadania z zakresu wspierania działalności zmierzającej do ochrony, zachowania i rozwoju tożsamości kulturowej mniejszości narodowych i etnicznych. W 2005 roku przeznaczono na ten cel kwotę 81 699 zł, w ramach której zrealizowano 24 przedsięwzięcia w regionie. Z ogólnej kwoty 280 000 zł przeznaczonej na dofinansowanie realizacji zadań z zakresu kultury i ochrony jej dóbr wyodrębniono również kwotę 20 000 zł na dofinansowanie zabytków sakralnych w województwie.

Zgodnie z uchwałą Nr 19/32a/99 Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 26.04.1999 r. w sprawie ustanowienia dorocznych nagród za osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej, upowszechniania kultury, ochrony dóbr kultury w województwie warmińsko-mazurskim w 2005 r. przyznano 9 nagród pieniężnych. Ogółem wydatkowano kwotę 40.000 zł.

Rycina nr 10
 Plan wyznaczenia magistral turystycznych

WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO - MAZURSKIE Rozbudowa infrastruktury turystycznej

Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie posiada status Regionalnego Ośrodka Narodowej Agencji Programu „Młodzież” dla młodzieży i dorosłych pracujących z młodzieżą. Program Młodzież jest programem Wspólnoty europejskiej z zakresu edukacji nieformalnej. Ułatwia realizację przedsięwzięć o charakterze lokalnym, wspiera działania młodzieży na rzecz lepszego poznania i zrozumienia różnorodności europejskiej, wspólnego dziedzictwa i wartości. W ramach Programu Młodzież Centrum w 2005 r. zrealizowało sześć projektów.

Zwiększenie opieki nad działalnością twórczą i zapewnienie warunków powszechnej edukacji kulturalnej wszystkich grup społecznych:

Opiekę nad działalnością twórczą sprawują wojewódzkie instytucje kultury. Praca i działalność na rzecz utrwalania dorobku kulturowego województwa ma charakter dwutorowy. Z jednej strony istnieje systematyczne poznawanie zjawisk twórczości ludowej, amatorskiego ruchu artystycznego, rękodzieła ludowego oraz szczegółowe i fachowe dokumentowanie tychże zjawisk. Z drugiej strony prowadzona jest systematyczna działalność edukacyjna młodego pokolenia oraz promocja kultury ludowej województwa.

Obok kultywowania tradycji, utrwalania odrębności kulturowej podejmowane są działania w odniesieniu do współczesnych i nowych dokonań twórczych, kulturalnych, zwłaszcza reprezentujących wysoki poziom lub cieszący się szerokim zainteresowaniem społecznym.

Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie realizuje wieloletnie projekty edukacji kulturalnej skierowane do precyzyjnie określonych adresatów: dzieci, młodzieży działającej poza instytucjami kultury, młodzieży szkół średnich uzupełniającej wiedzę i umiejętności w zakresie działalności społecznej a także wiedzy i umiejętności w zakresie kultury czynnej. W ofercie kulturalnej znajdują się także działania na rzecz osób niepełnosprawnych, starszych, animatorów kultury, instruktorów terapii zajęciowej i nauczycieli. Między innymi w Pracowni Plastycznej Centrum, gdzie odbywają się regularnie zajęcia i warsztaty artystyczne Sekcji Plastycznej Uniwersytetu III Wieku.

Na uwagę zasługuje działalność edukacyjna **Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej „Światowid” w Elblągu**, posiadająca niejednokrotnie wymiar ogólnopolski i międzynarodowy. Prowadzona jest we współpracy z organizacjami i stowarzyszeniami o charakterze kulturalno-artystycznym. Owocem tych działań są sukcesy odnoszone przez wychowanków Centrum podczas przeglądów, konkursów, konfrontacji i mistrzostw. Od wielu lat w Centrum działają następujące sekcje i zespoły artystyczne ukierunkowane na pracę z dziećmi i młodzieżą.

D. Współpraca na rzecz rozwoju turystyki

Regionalne i lokalne organizacje turystyczne obejmujące swoim zakresem działania obszar jednej lub więcej jednostek samorządu lokalnego, stanowią forum współpracy samorządów terytorialnych, zawodowych organizacji branżowych i podmiotów gospodarczych działających w turystyce. Tworzy się je w celu zapewnienia profesjonalnej promocji turystycznej regionu. Organizacje regionalne powstają w wyniku suwerennej decyzji podmiotów zainteresowanych rozwojem i promocją turystyki. Łącząc różne podmioty, doświadczenia i interesy zapewniają bardziej skuteczną i skoordynowaną promocję a także lepsze wykorzystanie rozproszonych środków promocyjnych. W 2005 r. LOT-y utworzono w Ostródzie i Iławie, a w 2006 r. powołano **stowarzyszenie „Dom Warmiński”** skupiające powiaty: olsztyński, lidzbarski i braniewski.

W 2005 r. Województwo uczestniczyło w następujących **międzynarodowych i krajowych programach i imprezach kulturalnych** innych niż targi turystyczne:

1. **Tydzień Polski na Lotnisku w Charleroi**
2. **Festyn Żeglarski w Regionie Notes d'Armor**

3. W 2005 r. **Centrum Polsko-Francuskie w Olsztynie** będące instytucją partnerską do współpracy wyłącznie pomiędzy województwem warmińsko-mazurskim a francuskim departamentem Cotes d'Armor dwukrotnie współorganizowało międzynarodowy, a jednocześnie partnerski, program współpracy artystycznej: w sierpniu olsztyński zespół szantowy „Wodny Patrol” występował na Festiwalu Szant i Pieśni Morza w Paimpol, w październiku olsztyński artysta plastyk Wiesław Wachowski prezentował olsztyńskie środowisko plastyczne na międzynarodowym biennale sztuki współczesnej w Cotes d'Armor.
4. **Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej „Światowid”** w 2005 r. zrealizowało m.in. niżej wymienione międzynarodowe programy i imprezy kulturalne:
  - „*Pomosty – europejskie spotkania młodzieży artystycznie uzdolnionej*”,
  - „*Baltic Cup*” – program współpracy i promocji idei działań „Ludzie dla ludzi” w regionie Morza Bałtyckiego,
  - Projekt „*Od aktywności do kreatywności*” finansowany ze środków Funduszu Małych Projektów PHARE za pośrednictwem Stowarzyszenia Gmin RP euroregion Bałtyk,
5. Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie realizowało m.in. projekty: „*Kultura pogranicza-partnerstwo i współpraca domów kultury*”, Projekt: Seminarium „*Bliscy czy dalecy*” – Program Młodzież, Projekt: Obchody X Światowego Dnia Ochrony Środowiska – Warmia i Mazury 2005.
- 5.1. Kontynuowano projekty rozpoczęte:
  - W 2003 r. – „*Sztuka jako katalizator społecznego włączania i uczenia się w kontekście międzykulturowym*”,
  - W 2004 r. – „*Kanty i psalmy*” Siergieja Petryczenki ze Scholi Teatru „*Węgajty*” – ukraińska kultura – naukowe badania i sesje artystyczne.
6. Na przełomie 2004/2005 r. **Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie** realizowało projekt „*Jak dobrze mieć sąsiada*”, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej przez Stowarzyszenie euroregionu „*Niemen*”. Współpartnerami w projekcie był: Samorząd rejonu Wileńskiego, Administracja Miasta Czerniachowska i Stowarzyszenie Społeczne Związek Polaków na Białorusi. Głównym celem projektu było poznanie bogactwa historii i tradycji ludowych wieloetnicznych społeczności przygranicznych mieszkańców Polski, Litwy, Rosji i Białorusi.
7. W ramach współpracy z **Wydziałem Kultury w Szakai (Litwa)** Muzeum realizowało projekt litewski pt. „*Sieć Folklorystycznego Dziedzictwa*”. Na bieżąco przekazywano informacje o wystawach i imprezach organizowanych przez Muzeum na stronę internetową, która według pomysłodawców stała się najlepszą zbiorową informacją o folklorze w Europie Wschodniej.
8. **Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku** w ramach współpracy z samorządem lokalnym uczestniczyło w przygotowaniach i realizacji XXXVIII Międzynarodowego Festiwalu Muzyki Organowej Frombork 2005, który odbył się w miesiącach letnich w archikatedrze we Fromborku. Kontynuowana była współpraca z instytucjami muzealnymi z Anglii, Czech, Szwecji i Włoch na bazie zakończonego w 2004 r. projektu „*World View Network*” w ramach programu „*Kultura 2000*”.
9. W konkursie organizowanym przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego na Wydarzenia Muzealne r. - Sybilla 2005 **Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku** otrzymało wyróżnienie – II nagrodę w dziedzinie „*Wyjstwy przyrodnicze, techniczne i medyczne*” za organizację: „*Machina Mundi. Obrazy i pomiary kosmosu od Kopernika do Newtona*”.
10. **Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie** w 2005 r. realizowała **dwie projekty międzynarodowe**: (Sieć partnerstwa i sieć informacji o Unii europejskiej na obszarach wiejskich w regionie Warmii i Mazur, Internetowy Festiwal Literacki Litwa – Polska – Rosja „*Euroczytanie 2007*”) i **cztery projekty krajowe**: (ikonk@-edukacj@, Sieć partnerstwa i sieć

informacji o Unii europejskiej na obszarach wiejskich w regionie Warmii i Mazur, BIL – Baza Informacji Lokalnej, WPBP – Wirtualna Powiatowa Biblioteka Publiczna).

11. Warmińsko-Mazurska Filharmonia im. F. Nowowiejskiego w Olsztynie:

- dzięki kilka miesięcy wcześniej nawiązanej współpracy z Obwodową Filharmonią Kaliningradzką, została zaproszona do udziału w Międzynarodowym Festiwalu Sztuki „*Bursztynowa Kolia*”,
- W ramach Dni Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Obwodzie Kaliningradzkim orkiestra symfoniczna Filharmonii wystąpiła z muzyką kompozytorów polskich,
- W ramach projektu Muzyczna Panorama Europy. Rosja. (współfinansowanego ze środków Phare) Filharmonia Olsztyńska zorganizowała dwa koncerty, gościła Orkiestrę Kameralną Filharmonii Kaliningradzkiej i znakomitego rosyjskiego pianistę Vladimira Slobodyana,
- W ramach programu wymiany kulturalnej Unii Europejskiej i Japonią Filharmonia Olsztyńska gościła zespół Nihon Gassodan z Kraju Kwitnącej Wiśni.

12. Teatr Dramatyczny w Elblągu w 2005 r. brał udział w festiwalach:

- VI Narodowym Festiwalu „*Tarnopolskie Wieczory Teatralne*” w Tarnopolu na Ukrainie, gdzie prezentowane spektakle: „*Sen nocy letniej*” i „*Cafe Sax*” nagrodzono za wyjątkowe walory estetyczne; Cezary Domagała otrzymał nagrodę za wysoką kulturę sceniczną w wyreżyserowanym przez siebie „*Cafe Sax*”; dwoje elbląskich aktorów uhonorowano indywidualnymi nagrodami aktorskimi.
- XIV Konkursie Teatrów Ogródkowych w Warszawie: „*Cafe Sax*” otrzymało drugą nagrodę przyznawaną przez jury; drugą nagrodę publiczności oraz przyznano specjalne wyróżnienie aktorskie dla Jolanty Tadli, odtwórczyni roli „*Kobiety zawięzionej*”.
- II Ogólnopolskim Festiwalu Teatrów Alternatywnych OFTA w Warszawie: spektakl „*Papierowe kwiaty*” otrzymał nagrodę publiczności.

13. Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie zorganizował trzy festiwale o charakterze międzynarodowym:

- XIII Olsztyńskie Spotkania Teatralne,
- I Tydzień Młodego Teatru „*Prolog*”,
- II Międzynarodowy Letni Festiwal Teatralny „*Na pomostach*”.

W festiwalach wystąpiły teatry z: Polski, Rosji, Ukrainy, Niemiec, Włoch, Indii, USA, Serbii, Kuby. Teatr Jaracza też wziął udział w krajowym festiwalu „*Komedie lata*” w warszawskim Teatrze na Woli ze sztuką „*Z rączki do rączki*”.

W ramach **wsparcia dla inicjatyw lokalnych (w tym mniejszości narodowych) w tworzeniu placówek muzealnych, izb regionalnych oraz promocji miejsc historycznych** na uwagę zasługuje duże wydarzenie plenerowe organizowane na Polach Grunwaldu, które w sposób doskonały promuje nie tylko miejsce o znaczeniu historycznym, ale również cały nasz region. Dni Grunwaldu to dzisiaj międzynarodowy spektakl historyczno-kulturalny, którego głównym wydarzeniem jest Inscenizacja Bitwy Grunwaldzkiej nawiązująca do wydarzeń z 15 lipca 1410 r. 16 lipca 2005 r. na Polach Grunwaldu zamieszkało 4 000 rycerzy, w walce udział wzięło około 1 500 rycerzy z Polski i z zagranicy, a widowisko oglądało około 80 000 widzów. Z roku na rok zwiększa się liczba wykonawców i widzów. Organizatorzy przewidują, że w 2010 r., w 600 rocznicę Bitwy Grunwaldzkiej pod Grunwald zjedzie 10 000 rycerzy z całego świata. Od 5 lat Pole Bitwy jest profesjonalnie nagłaśniane, a przebieg bitwy komentuje profesjonalny narrator. Rycerze biorący udział w bitwie walczą bronią i w zbrojach coraz bardziej zbliżonych do oręża średniowiecznego.

Wspieranie współpracy partnerskiej regionów i samorządów jest stosunkowo duże i to zarówno w wymiarze wewnętrznym jak i zewnętrznym (z zagranicą) w tym na rzecz mniejszości narodowych i etnicznych.

Centrum Polsko-Francuskie w Olsztynie jako wojewódzka instytucja kultury inicjuje i organizuje zdecentralizowaną współpracą międzynarodową pomiędzy województwem warmińsko-mazurskim a departamentem Cotes d'Armor w dziedzinach: kultura i sztuka, oświata i szkolnictwo, sport młodzieżowy. Specyfiką międzynarodowej współpracy jest fakt, że francuski departament Cotes d'Armor leży w historycznej Bretanii i większość partnerów jest z pochodzenia Bretończykami (mniejszość narodowa we Francji). Dlatego oprócz Dni Kultury Francuskiej obchodzone są również Dni Bretanii, w czasie których odbywa się wiele imprez (muzycznych, literackich, artystycznych).

Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej „Światowid” w Elblągu od kilku lat realizuje program współpracy transgranicznej z instytucjami kultury oraz organizacjami pozarządowymi z Obwodu Kaliningradzkiego. Wymiana kulturalna, doskonalenie zawodowe kadry instytucji kultury oraz liderów organizacji pozarządowych i wymiana grup dziecięcych oraz młodzieżowych z rejonów przygranicznych to podstawowe kierunki współpracy partnerskiej. Partnerami w realizacji projektów były wielokrotnie elbląskie stowarzyszenia na co dzień współpracujące ze „Światowidem”.

Związek Stowarzyszeń Mniejszości Niemieckich w byłych Prusach Wschodnich zorganizowało na terenie **Parku Etnograficznego Muzeum Budownictwa Ludowego w Olsztynku „SOMMERFEST”** w dniu 24 lipca 2005 r., w którym uczestniczyło blisko 1 500 osób.

W uroczystej Sesji Rady Miejskiej Olsztynka, która odbyła się w muzealnym Salonie Wystawowym z okazji reaktywowania Samorządności w Polsce oraz 150-lecia śmierci K.C. Mrongowiusza uczestniczyły również delegacje zagraniczne a także delegacje niektórych okolicznych samorządów gminnych.

W ramach promocji kultur pozaeuropejskich w 2005 r. w Salonie Wystawowym eksponowana była wystawa „W stepach Mongolii” a następnie wystawa malarstwa indonezyjskiego.

Z kolei ramach współpracy z parafią Bizantyjsko-Ukraińską w Węgorzewie, Kolem Związków Ukraińców w Polsce **Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie** przygotowało specjalną wystawę historyczną z cyklu „*Życiorysy niezwykle*” poświęconą księdzu greckokatolickiemu pt. „*Ks. Dr Adam Ślusarczyk (1912-1947)*”, która uświetniła jubileusz 40-lecia parafii. Wystaw prezentowana była w Baniach Mazurskich, Giżycku i w Kętrzynie. Katalog wystawy opracowany był w języku polskim i ukraińskim.

Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie nawiązało współpracę z Warmińskim Towarzystwem Historycznym z siedzibą w Münster w Westfalii podpisując 21 listopada 2005 r. specjalną umowę. Pierwszym efektem tego porozumienia była wspólna wystawa poświęcona Ferdinandowi von Quastowi (pierwszemu konserwatorowi zabytków w Prusach). Podpisane porozumienie jest owocem wieloletniej, nieoficjalnej współpracy. Razem z wystawą w 2006 r. powstanie także publikacja poświęcona von Quastowi przygotowana przez Andrzeja Rzępołucha.

Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku wspierało inicjatywy miasta Fromborka we współpracy z innymi samorządami i organizacjami m.in. uczestniczyło w przygotowaniach Dni Fromborka i zlotu Honorowych Obywateli Fromborka.

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie tworzy kolekcje zbiorów mniejszości narodowych poprzez zakup literatury pięknej i popularnonaukowej oraz prenumeratę prasy obcojęzycznej. Stwarza możliwość prezentacji dorobku kulturalnego wszelkim stowarzyszeniom oraz organizacjom na stronach internetowych bibliotek publicznych.

W ramach projektu Internetowy Festiwal Literacki Litwa-Polska-Rosja „*Euroczytanie 2007*” WBP w Olsztynie współpracuje z partnerami z Litwy oraz z Regionalną Uniwersalno-Naukową Biblioteką Obwodu Kaliningradzkiego.

W maju 2005 r. WBP w Olsztynie podpisała umowę o współpracy z Regionalną Biblioteką Borhnholmu na lata 2005-2007.

W dniu 11 października 2005 r. z wizytą w Olsztynie przebywali przedstawiciele bibliotek publicznych i władz samorządowych okręgu Taurogi na Litwie. Goście zwiedzili olsztyński biblioteki, szczególnie zapoznając się z działalnością WBP w Olsztynie. Dodatkowym wydarzeniem związanym z wizytą litewskich gości było otwarcie w pracowni komputerowej w Starym Ratuszu wystawy fotograficznej tamtejszego Klubu Fotojura.

Teatr Dramatyczny w Elblągu nawiązał współpracę z Akademickim Teatrem Dramatycznym im. Tarasa Szewczenki w Tarnopolu na Ukrainie. We wrześniu 2005 r. Teatr przy bardzo licznych udziałach Polonii prezentował na VI Narodowym Festiwalu „Tarnopolskie Wieczory Teatralne” w Tarnopolu dwa spektakle: „*Sen nocy letniej*” i „*Cafe Sax*”. Akademicki Teatr Dramatyczny im. Tarasa Szewczenki na zaproszenie Teatru w Elblągu w marcu prezentował publiczności naszego regionu również dwa spektakle: „*Kochany niekochany*” i „*Nie było dane*”. Teatr Dramatyczny w Elblągu rozpoczął także współpracę z Polskim Ośrodkiem Społeczno-Kulturalnym w Londynie. Na zaproszenie Polonii ukraińskiej w czerwcu dwukrotnie prezentowany był spektakl „*Kolacja dla głupca*”.

Teatr im. Stefana Jaracza w Olsztynie:

1. W ramach współpracy partnerskiej regionów teatr Jaracza wspólnie z Teatrem Muzycznym z Kaliningradu zrealizował projekt „*Webikul Teatru – sąsiedztwo regionów – współpraca transgraniczna*” finansowany przez euroregion. W ramach projektu Teatr Muzyczny wystąpił w Olsztynie ze spektaklami: „*Całkowite zaciemnienie*” i „*Trawiatą*” podczas Olsztyńskich Spotkań Teatralnych, „*Peer Gynt*” w ramach Tygodnia Młodego Teatru Prolog” oraz z „*Operą za trzy grosze*” na Międzynarodowym Letnim Festiwalu Teatralnym „*Na pomostach*”. W studium Aktorskim Teatru Jaracza został zrealizowany ze studentami spektakl „*Jak Griszekowiec zjadł psa*” w reżyserii Walerego Łysenki prezentowany w Olsztynie i Kaliningradzie.
2. We współpracy z olsztyńskim oddziałem Związku Ukraińców w Polsce zaproszony został Teatr Dramatyczny im. T. Szewczenki z Tarnopola ze spektaklem „*przeznaczenie*” w ramach Olsztyńskich Spotkań Teatralnych oraz IV Ogólnopolskich Dni Teatru Ukraińskiego w dniach 15 – 16 października z udziałem Rówieńskiego Obwodowego Ukraińskiego Teatru Dramatyczno-Muzycznego.
3. Z okazji prapremiery spektaklu „*Baby pruskie*” A. Bykowskiej – Salczyńskiej podczas Jubileuszu teatru im. S. Jaracza w Olsztynie spotkali się przedstawiciele partnerskich regionów i samorządów miasta Olsztyn i województwa: Tarnopol, Łuck, Równe, Kaliningrad. Fundacja Współpracy Polsko-Niemieckiej współfinansowała wydawnictwo jubileuszowe „*Jest Teatr w Olsztynie*” T. Prusińskiego.

E. Informacja i promocja

Regularna informacja o ofercie turystycznej i kulturalnej dociera do lokalnej społeczności m.in. dzięki współpracy z mediami. Zapowiedzi imprez, informacje, artykuły, wywiady, reportaże o podejmowanych przedsięwzięciach ukazują się w mediach lokalnych i regionalnych. W przypadku imprez o zasięgu ogólnopolskim nawiązywana jest współpraca z mediami ogólnopolskimi: telewizją, radiem, prasą i portalami internetowymi. Przed każdą premierą teatralną, festiwalem lub ważnymi wydarzeniami organizowane są konferencje prasowe. Instytucje kultury w ramach promocji opracowują noty informacyjne, ulotki dostarczając do domów kultury, ośrodków wypoczynkowych, szkół, przedszkoli, zakładów pracy, samorządów itp. – rozsyłane drogą e-mailową i pocztową, faxem. Pozyskują potwierdzone umowami patronaty radia, telewizji, prasy i portalu internetowego. Drukowane są zaproszenia, plakaty, broszury, informatory, katalogi wystaw. Działalność i nowe propozycje instytucji kultury są dostępne na stronach internetowych placówek. W przypadku Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie wykorzystywany jest megafon samochodowy do głoszenia informacji na ulicach miasta. W wydawnictwach regionalnych zamieszczane są informacje o wystawach i imprezach ujętych jako oferta roczna lub sezonowa. Na uwagę zasługuje forma promocji eksponatów

w Gazecie Olsztyńskiej w cyklu „Muzeum w Gazecie” – około 50 zabytków; Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku wydało na CD-Rom publikację pt. „Zabytki Fromborka”; Powstaje również dokumentacja z realizacji projektów zapisana na nośnikach elektronicznych.

Rozbudowa systemu informacji lokalnej:

Istniejący systemu punktów „it” wspierany jest wydawnictwami o regionie Warmii i Mazur oraz folderami z aktualną ofertą wypoczynkową województwa. Ponadto system informacji lokalnej województwa rozbudowywany jest w oparciu o biblioteki publiczne. **Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie** sprawuje opiekę merytoryczną i informatyczną nad tworzeniem zautomatyzowanych katalogów zbiorów przez biblioteki publiczne województwa warmińsko-mazurskiego (106 bibliotek i filii prowadzi prace w tym zakresie, 19 udostępnia swoje katalogi w Internecie, wykorzystując głównie serwer WBP). Znaczne obszary działalności Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej skoncentrowane były wokół poprawy swobodnego dostępu do informacji, w tym informacji o Unii europejskiej. W 2005 r. w bibliotece:

1. Kontynuowano współpracę bibliotek publicznych przy tworzeniu systemu bibliografii regionu warmińsko-mazurskiego w oparciu o biblioteki w siedzibach powiatów.
2. Realizowano projekt BIL – Baza Informacji Lokalnej – aktualizowano i nadzorowano stronę internetową BIL; w 2005 r. 11 bibliotek podjęło się tworzenia nowych baz, z których 3 (Działdowo, Godkowo, Milejewo) zostały umieszczone na ogólnopolskiej mapie baz BIL-a. Na koniec r. kalendarzowego na stronie internetowej dostępnych było 45 baz informacji lokalnej. Prowadzono akcję promowania idei BIL, m.in. poprzez informowanie bibliotek o możliwości uczestniczenia w projekcie, szkoleniach w zakresie budowania baz.
3. Realizowano projekt WPBP – Wirtualna Powiatowa Biblioteka Publiczna – w ramach którego tworzony jest kompletny katalog elektroniczny WPBP powiatu olsztyńskiego oraz udostępniane są zbiory biblioteczne w Internecie. W 2005 r. realizowano zadania zgodnie z umową zawartą z Zarządem Powiatu Olsztyńskiego Ziemięskiego. Aktualizowano, nadzorowano, rozbudowywano stronę internetową WPBP. Przygotowano mechanizm automatycznej wymiany baz między bibliotekami i ich aktualizacji na stronie www.
4. Sieć partnerstwa i sieć informacji o Unii europejskiej na obszarach wiejskich w regionie Warmii i Mazur – w ramach projektu przygotowano 20 pracowników bibliotek powiatowych do prowadzenia regionalnych centrów informacji o Unii europejskiej, dalszej działalności edukacyjnej i informacyjnej głównie na obszarach wiejskich,
5. Podejmowano działania na rzecz łatwego i jednolitego dostępu do informacji o zasobach bibliotek publicznych województwa poprzez promowanie wykorzystywania systemu bibliotecznego MAK (74% bibliotek wybrała program MAK).
6. WBP w Olsztynie prowadziła Punkt Informacji europejskiej.

Utrzymanie na wysokim poziomie systemu informacji i promocji regionu funkcjonującego w sieci krajowej dokonywane jest poprzez:

1. Utworzenie i wsparcie powiatowych ośrodków informacji i promocji turystycznej

W latach 2001-2003 w ramach Kontraktu dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego utworzono powiatowy system punktów informacji i promocji turystycznej. Decyzją Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego zatwierdzono stworzenie 35 punktów „it”.

W roku 2005 **Polska Organizacja Turystyczna** nadała **Certyfikat Najlepszego Centrum Informacji Turystycznej** informacjom turystycznym w Olsztynie i Elblągu.

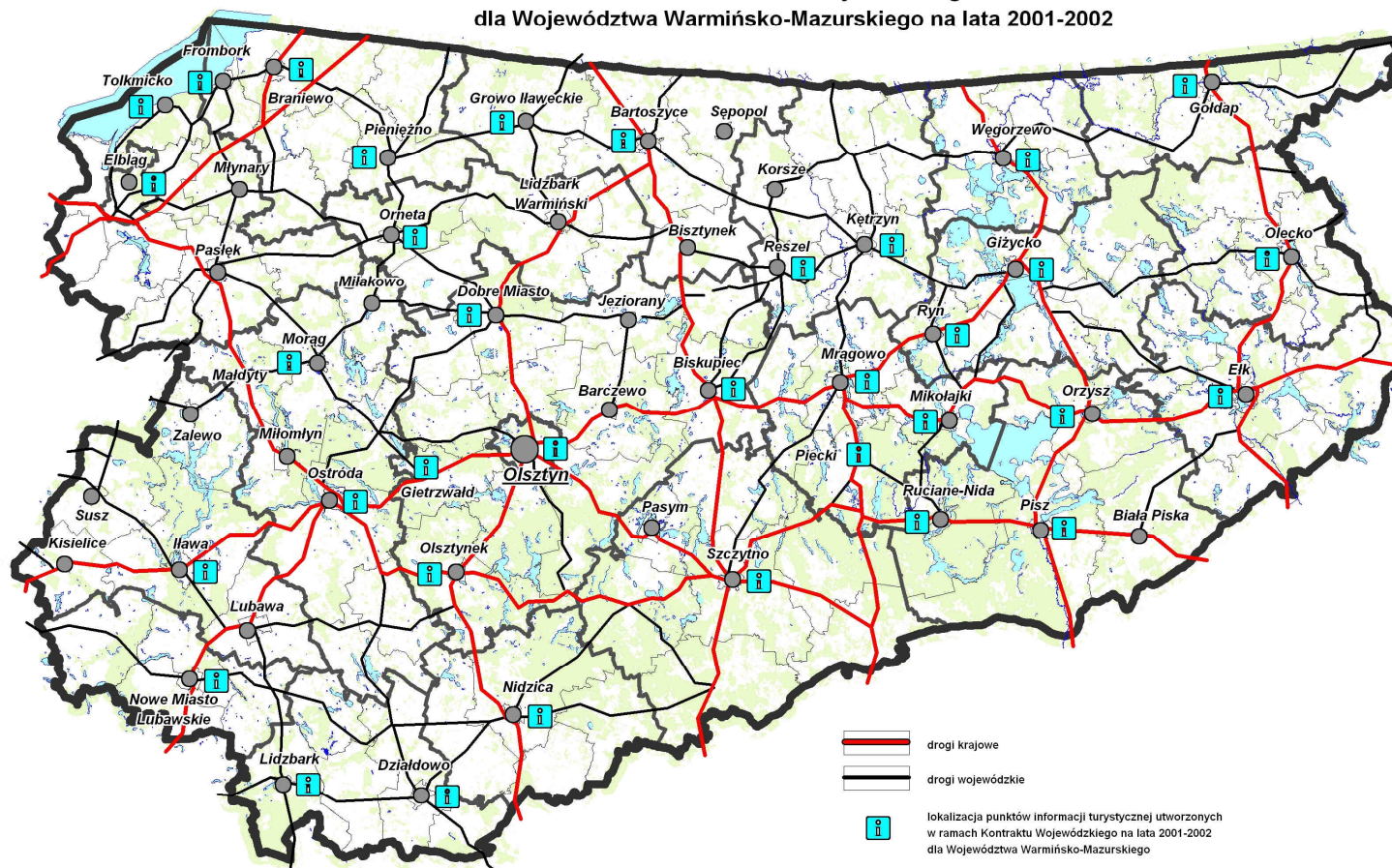
2. Organizację szkoleń i kursów dla kadry turystycznej

Od 2003 r. szkolenia pracowników punktów „it” prowadzone są przez Warmińsko-Mazurską Regionalną Organizację Turystyczną.

Rycina nr 11
Lokalizacja systemu punktów „it” na terenie województwa warmińsko-mazurskiego

WOJEWÓDZTWO WARMIŃSKO - MAZURSKIE

Powiatowe Ośrodki Informacji i Promocji Turystycznej
utworzone w ramach Kontraktu Wojewódzkiego
dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2001-2002

Wykonano w Warmińsko - Mazurskim Biurze Planowania Przestrzennego w Olsztynie - 2006r.
Wszelkie prawa zastrzeżone.

3. Budowę pozytywnego wizerunku regionu

Zadanie to wymaga współdziałania wszystkich sfer turystycznych, władz regionu, instytucji rządowych i pozarządowych oraz branży turystycznej. Promocja i budowa pozytywnego wizerunku regionu jest jednym z podstawowych zadań własnych Samorządu. Dla potencjalnego turysty, wybór destynacji turystycznej, to nie tylko analiza ofert poszczególnych gestorów bazy turystycznej, ale w istotnym stopniu ocena atrakcyjności danego obszaru turystycznego, jego walorów, dostępności a także możliwości spędzania wolnego czasu.

Zakres podejmowanych działań obejmuje:

- inicjowanie i koordynację działań w zakresie promocji regionu,
- inicjowanie i wspieranie promocji gospodarczej firm działających w województwie,
- współudział w przygotowaniu imprez i przedsięwzięć promujących region,
- gromadzenie i upowszechnianie materiałów promocyjnych dotyczących województwa.

Istotnym elementem składającym się na budowę pozytywnego wizerunku regionu są wizyty studyjne dziennikarzy. Celem tych podróży jest poznanie atrakcji i zasobów turystycznych, infrastruktury turystycznej regionu, zebranie informacji praktycznych o regionie. Zdobyte informacje są wykorzystywane w publikacjach, reportażach czy programach telewizyjnych.

Najlepszą promocją zabytków dziedzictwa kulturowego oraz sztuki współczesnej jest obecność i dostępność instytucji kultury, w tym muzeów z ich bardzo licznymi ekspozycjami. Taką formę spełniają także własne strony internetowe muzeów, informacje radiowe, prasowe a także telewizyjne oraz widokówki, foldery, informatory i publikacje własne a także prowadzone przez muzea usługi przewodnickie. Ponadto budowę pozytywnego wizerunku regionu instytucje kultury wniosły poprzez udział w konferencjach krajowych i zagranicznych, podczas których prezentowane były ich osiągnięcia, m.in.:

1. Promocja realizowanych projektów **Centrum Edukacji i Inicjatyw Kulturalnych w Olsztynie:**

- Praca nad przygotowaniem zapisu trzyletniej działalności w ramach projektu: „*Sztuka jako katalizator.*” znalazła swój finał w wydaniu w nakładzie 500 sztuk katalogu zawierającego jego opis. Do biuletynu dołączony został CDR z multimedialnym zapisem projektu. Projekt został zaprezentowany w listopadzie 2005 r. na ogólnopolskiej konferencji w Ministerstwie Kultury w Warszawie. Prezentacja zostanie upubliczniona w specjalnym wydawnictwie ministerialnym poświęconym realizacji europejskich programów poświęconych kulturze;
- Międzynarodowe projekty „*Kolory ulicy*” i „*Kolory ulicy 2*” prezentowane były w listopadzie 2005 r. na konferencji „*Drogomski*” w Gdańsku;
- W dniach 9-10 grudnia 2005 r. w Warszawie w trakcie finału europejskiego Tygodnia Młodzieży prezentowane były projekty Centrum realizowane w ramach Programu „*Młodzież*”;
- W 2005 r. odbyło się szereg sesji i spotkań prezentujących doświadczenia artystyczne Scholi Teatru „*Wegajty*” i Teatru Wiejskiego „*Wegajty*”:
  - w styczniu na zaproszenie Klubu Inteligencji Katolickiej w Warszawie Schola prezentowała swój dorobek wraz z wystawą fotograficzną dokumentującą wyprawę na Sycylię w 2003 r.,
  - w październiku w ramach Międzynarodowego Festiwalu Teatralnego w Elche (Hiszpania) Schola uczestniczyła w konferencji dyrektorów festiwalu i teatrów zajmujących się sztuką średniowieczną,
  - w grudniu udział w spotkaniu z cyklu „*Teatr a religia*” z udziałem twórców teatralnych i publiczności, które odbyło się w Teatrze Polskim w Warszawie – Schola promowała swoje działania;
  - w kwietniu 2005 r. Teatr prezentował dokumentację z wypraw Zespołu „Projekt Terenowy” podczas Festiwalu „*Wschodnia Linia*” we Wrocławiu, organizowanym

w ramach Międzynarodowej Szkoły Antropologii Teatru i w Łodzi w ramach Festiwalu „Mediatravel”;

- w maju na zaproszenie Ośrodka „Kala Shejtan” Teatr zaprezentował swoje doświadczenia na terenie Niemiec, w listopadzie na zaproszenie na zaproszenie Teatru Ósmego Dnia z Poznania zaprezentował spektakl „Synsżczyżna” (cz. I i II), retrospektywną wystawę fotograficzną z działań teatru, filmy o Teatrze „Wegajty”, koncert tradycyjnej muzyki instrumentalnej.
2. Prezentacja realizowanego przez **Wojewódzką Bibliotekę Publiczną w Olsztynie** projektu modelowego „Kultura informacja Sukces – Sieć PIAP w województwie” na konferencji współorganizowanej z Ministerstwem Rozwoju Regionalnego w ramach Projektu na Rzecz Promocji Projektów Modelowych.

4. Zwiększenie liczby, jakości i wielkości nakładów wydawnictw promocyjnych

Materiały wydawnicze, w różnej postaci, są nadal najważniejszym narzędziem promocyjnym. W ostatnich latach zauważa się jednak tendencję do zastępowania formy drukowanej formą elektroniczną. Wydawnictwa drukowane z budżetu województwa rozprowadzane są bezpłatnie podczas imprez targowych, workshopów, imprez promocyjnych, wizyt studyjnych oraz innych wydarzeń - nie tylko turystycznych - organizowanych lub współorganizowanych przez samorząd województwa. Część wydawnictw jest przekazywana na potrzeby promocji w punktach informacji turystycznej. Istotna część nakładów obcojęzycznych trafia do Polskich Ośrodków Informacji Turystycznej, zlokalizowanych w 13 krajach, a także do ambasad i konsulatów. W 2005 r. **Samorząd Województwa** sfinansował wydanie następujących pozycji: „*Szlaki kajakowe Warmii i Mazur*”, Folder „*Wakacje na Warmii i Mazurach*”, VCD i DVD Film „*Warmia i Mazury od wschodu do zachodu słońca*”, „*Muzyka europejska w przyrodzie*”, CD „*Muzyka europejska w przyrodzie*”, Folder „*Warmińsko-Mazurskimi Szlakami*”.

Ilość publikacji i wydawnictw promocyjnych w zakresie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego utrzymuje się od kilku lat na podobnym poziomie.

5. Organizację cyklicznych imprez promujących region i regionalne produkty turystyczne oraz uczestnictwo województwa warmińsko-mazurskiego w turystycznych targach krajowych i zagranicznych

Przyjąć można, że około 40 cyklicznych przedsięwzięć i imprez organizowanych przez instytucje kultury w sposób szczególny promują nasz region. Są to przedsięwzięcia o charakterze tanecznym, plenerowym, festiwalowym, teatralnym, m.in.: Dni Grunwaldu, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej we Fromborku, Międzynarodowy Festiwal Tańca „*Baltic Cup*”, Międzynarodowy Letni Festiwal Teatralny „*Na pomostach*” w Olsztynie.

Targi turystyczne są niezwykle istotnym instrumentem marketingowym oraz wspianą okazją do obserwacji zachowań rynku turystycznego. Bezpośrednie spotkania touroperatorów tworzących produkt turystyczny pomagają w określaniu kierunków i sposobów promocji turystycznej. Jest to też okazja do budowy i poprawy wizerunku regionu poprzez właściwe zaprezentowanie jego oferty. Województwo warmińsko-mazurskie uczestniczy w największych imprezach targowych w kraju i za granicą. Od 2003 r. organizacja stoisk regionalnych na targach turystycznych i imprezach promocyjnych została przekazana do kompetencji **Warmińsko-Mazurskiej Regionalnej Organizacji Turystycznej**. Odwiedzający stoisko regionalne najczęściej szukają informacji lub materiałów dotyczących adresów bazy noclegowej, atrakcji turystycznych, imprez kulturalnych oraz bazy agroturystycznej. Poniższa tabela przedstawia wykaz imprez targowych i workshopów, w których uczestniczyło województwo warmińsko-mazurskie.

Tabela nr 5

Udział Samorządu Województwa w targach, wystawach, prezentacjach i workshopach w latach 2000-2005

<i>Kraj miasto</i>	<i>Nazwa targów</i>	2000.	2001.	2002.	2003	2004.	2005
Polska Ostróda	Targi Turystyczne VAMATUR	X					
Warszawa	Targi Turystyczne Warsaw Tour + Travel	X	X	X	X	O	O
Warszawa	Targi Turystyczne „Lato”					O	O
Warszawa	Prezentacja Regionu w Polskiej Agencji Prasowej						
Poznań	Targi Turystyczne „Tour Salon”	X	X	X	X	O	O
Łódź	Targi Turystyczne „Na styku kultur”		X	X	X		
Jelenia Góra	Targi Turystyczne TOURTEC Jelenia Góra						
Katowice	MTK „GLOB”	X	X	X	X	O	O
Poznań	POLAGRA FARM					X	X
Olsztyn	XI Targi Rolnicze „Wszystko dla Rolnictwa”					X	
Ryn	Prezentacja regionu podczas XIV Światowego Forum Mediów Polonijnych						
Niemcy Berlin	ITB Berlin	X	X	X	X	O	O
Berlin	Prezentacja regionu w Ambasadzie RP						
Sieć sklepów przy stacjach benzynowych PKN Orlen	Kampania promocyjna mazurskiej żywności					X	
Kolonia	Targi Turystyczne	X	X	X			
Lipsk	Targi Turystyczne	X	X	X		O	
Monachium	Caravan BOOT Reismarkt			X			
Hamburg	Targi Turystyczne REISEN		X	X	X	O	O
Holandia Amsterdam	Kampeer & Caravan RAI		X				
Utrecht	Targi Turystyczne Vakantieeurs	X	X	X	X	O	O
Rosja Moskwa	Targi Turystyczne MITT		X	X	X		
Kaliningrad	Targi Turystyczne JANTUR					O	O
Kaliningrad	Targi Gospodarcze POLEXPORT				X	X	X
Zielonogradzk	Workshop						O
Swietłogorsk	Workshop					O	
Litwa Kowno	Wystawa Gospodarcza						X
Ukraina Kijów	Targi Turystyczne Ukraine			X			
Szwecja Goteborg	Targi Turystyczne TOUR				X		
Varberg	Wystawa promocyjna				X		
Halmstad	Wystawa promocyjna				O		
Włochy Mediolan	Targi Turystyczne BIT		X			X	O
Perugia	Prezentacja regionu						X
Valle d’ Aosta	Prezentacja regionu na Festynie św. Ursyna						X
Słowacja Bańska Bystrzyca	Targi „Słoweńska Zima”					X	X

<i>Kraj miasto</i>	<i>Nazwa targów</i>	2000.	2001.	2002.	2003	2004.	2005
Czechy Praga	Targi Turystyczne HOLIDAY WORLD						O
Praga	Prezentacja regionu w Instytucie Polskim						
Austria Wiedeń	Targi Turystyczne						
Belgia Bruksela	Targi Turystyczne Salon des Vacances						O
Charleroi	Prezentacja regionu podczas tygodnia polskiego						X
Francja Paryż	Prezentacja regionu w Ambasadzie RP					X	

X – organizatorem stoiska regionalnego Warmia Mazury był Samorząd Województwa.

O – organizatorem stoiska regionalnego Warmia Mazury była W-M Regionalna Organizacja Turystyczna.

W celu **zwiększenia świadomości korzyści płynących z rozwoju turystyki** Uchwałą Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego nr 50/273/02 z dnia 5 września 2002 r. powołano Forum Rozwoju Turystyki skupiające przedstawicieli zrzeszeń branżowych, samorządów gospodarczych i terytorialnych różnych szczebli, organizacji pozarządowych, klubów biznesu, przedstawicieli administracji rządowej. Główne zadania Forum to:

- uspołecznienie dokumentu strategii rozwoju turystyki,
- tworzenie lobby wokół realizowanych zadań,
- bieżące opiniowanie działań realizujących strategię,
- wnioskowanie o wprowadzenie koniecznych modyfikacji dokumentu strategii.
- Współpraca z Warmińsko-Mazurskim **Ośrodkiem Doradztwa Rolniczego w Olsztynie** w zakresie rozwoju i promocji turystyki wiejskiej na Warmii i Mazurach.
- Współpraca z **Państwową Agencją Rozwoju Turystyki** w tym m.in.: organizacja konferencji prasowej na temat cyklu szkoleń „Rozwój przemysłu hotelarsko-turystycznego poprzez szkolenie kadr w wykorzystywaniu nowoczesnych technologii” podnoszących umiejętności i wiedzę we wdrażaniu i wykorzystywaniu nowoczesnej technologii.

Wskaźniki dla celu 1.5 „Wzrost potencjału turystycznego”

Liczba miejsc noclegowych:

W roku 1999 do dyspozycji turystów pozostawało 855 obiektów zakwaterowania zbiorowego, które dysponowały łącznie 55,7 tys. miejscami noclegowymi i z których skorzystało 1069,9 turystów. W roku 2000 w województwie warmińsko-mazurskim było 589 obiektów zbiorowego zakwaterowania z 48,9 tysiącami miejsc noclegowych, z których skorzystało 835,5 turystów. W 2001 r. w województwie było 478 obiektów dysponujących 49,1 tys. miejsc noclegowych, z których skorzystało 721,4 tys. turystów. W 2002 r. było 368 obiektów z 34,3 tys. miejsc noclegowych i 711,5 tys. korzystających. W 2003 r. było 332 obiekty dysponujące 35,7 tys. miejsc noclegowych, z których skorzystało 708,7 osób. W 2004 r. w województwie było 341 obiektów dysponujących łącznie 34,8 tys. miejsc noclegowych i 762,7 tys. korzystających. W 2005 r. na Warmii i Mazurach było 353 obiekty zbiorowego zakwaterowania z 37,4 tys. miejsc noclegowych, z których skorzystało 758 tys. turystów.

Tabela nr 6

Miejsca noclegowe ogólnodostępne

Wyszczególnienie	1999 r.	2004 r.	2005 r.
Obiekty turystyczne zbiorowego zakwaterowania	855	341	353
Miejsca noclegowe (w tys.)	55,7	34,8	37,4
Korzystający z noclegów w obiektach zbiorowego zakwaterowania (w tys.)	1069,9	762,7	758

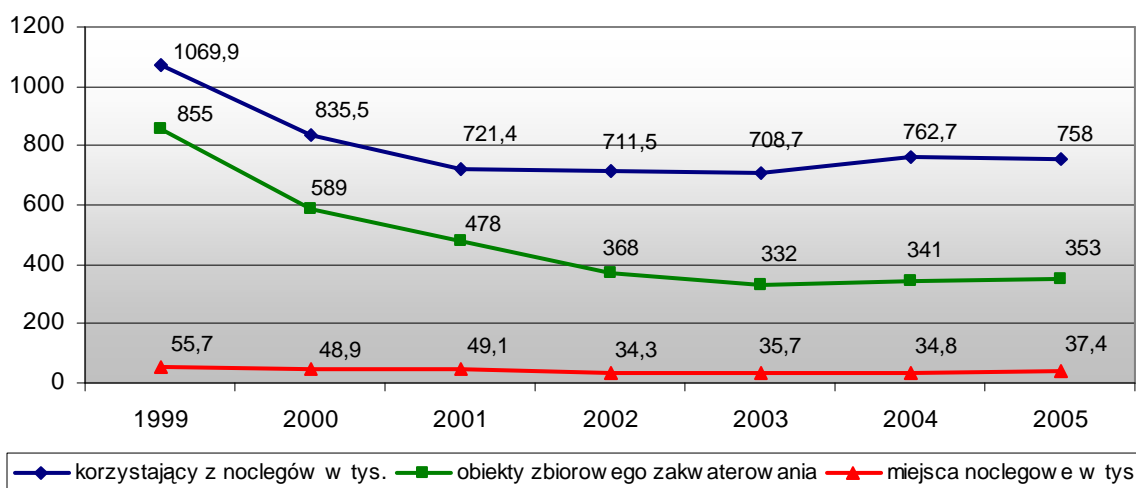
Źródło: opracowanie na podstawie danych z Rocznika Statystycznego W W-M 2002, s. 406; 2003, s. 402; 2004, s. 209-210; 2005, s. 208-209; 2006, s. 208-209.

Powyższe zestawienie wskazuje na:

- spadek liczby korzystających z obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania w roku 2005 zarówno w porównaniu do roku bazowego (1999 spadek o 311,9 tysiąca) jak i poprzedniego (2004 spadek o 4,7 tysiąca);
- spadek liczby miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania w roku 2005 w porównaniu do roku bazowego (1999 spadek o 18,3 tysięcy) lecz wzrost w odniesieniu do roku poprzedniego (2004 – wzrost o 3,4 tys.);
- spadek liczby obiektów turystycznych w 2005 r. w porównaniu do roku bazowego (1999 spadek o 502 obiekty) lecz wzrost w porównaniu do roku poprzedniego (2004 wzrost o 12 obiektów). Poniższy wykres charakteryzuje ilość obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania znajdujących się na terenie Warmii i Mazur wraz z ilością miejsc noclegowych oraz ilością osób z nich korzystających w latach 1999-2005.

Rycina nr 12

Baza noclegowa turystyki w latach 1999-2005 na Warmii i Mazurach

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika Statystycznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2002, s. 406; 2003, s. 402; 2004, s. 209-210; 2005, s. 208-209; 2006, s. 208-209.

Ilość obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania znajdujących się w 2005 r. na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w zestawieniu do roku poprzedniego obrazuje poniższa tabela. Porównując dwa kolejne lata widać zmiany ilościowe w rodzajach obiektów zbiorowego zakwaterowania, które ogólnie wskazują wzrost z 341 do 353 obiektów. Kolorem

czerwonym zaznaczone zostały te rodzaje obiektów, w których odnotowano spadek w latach 2004 -2005.

Tabela nr 7
Miejsca noclegowe

Lp.		2004 r.	Miejsca noclegowe	2005 r.	Miejsca noclegowe
1.	Hotele	82	8339	85	8683
2.	Motele	5	160	5	160
3.	Pensjonaty	23	994	23	1054
4.	Inne obiekty hotelowe	25	961	23	1050
5.	Domy wycieczkowe	3	190	2	111
6.	Schroniska	0	0	0	0
7.	Schroniska młodzieżowe	6	682	10	713
8.	Szkolne schroniska młodzieżowe	14	876	14	1110
9.	Kempingi	12	1850	12	1704
10.	Pola biwakowe	15	1189	20	2512
11.	Ośrodki wczasowe	58	5796	57	6381
12.	Ośrodki kolonijne	5	589	4	676
13.	Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe	19	2794	18	3200
14.	Domy pracy twórczej	2	518	1	156
15.	Zespoły ogólnodostępnych domków turystycznych	15	1451	16	1392
16.	Ośrodki wypoczynku sobotnio-niedzielnego i świątecznego	1	15	1	15
17.	Pozostałe obiekty	56	8431	62	8491
-	Obiekty stan w dniu 31.VII	341	34835	353	37408

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z Rocznika Statystycznego Województwa Warmińsko-Mazurskiego 2006, s. 208, 209.

Tabela nr 8
Korzystający z obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania wg województw w 2005r.

Województwo	Liczba korzystających		Liczba udzielonych noclegów		Liczba wynajętych pokoi		Wyk. miejsc nocleg. (%)	Wyk. pokoi (%)
	Ogółem	cudzoziemcy	Ogółem	cudzoziemcom	Ogółem	cudzoziemcom		
P o l s k a	16597202	4310401	48618414	10542368	12229939	4962983	35.0	40.5
Dolnośląskie	1740073	471005	4705632	1249360	1399313	631179	31.4	43.8
Kujawsko-pomorskie	662705	86691	2395374	159052	430623	92813	39.9	34.1
Lubelskie	543686	92042	1238665	147110	310651	73987	29.1	31.3
Lubuskie	542296	153693	1190923	240663	375961	117026	28.6	35.3
Łódzkie	618479	96366	1367326	196572	515977	130886	31.0	38.3
Małopolskie	2493045	889479	7375810	2021651	1837458	922981	37.1	51.4
Mazowieckie	2162082	795325	4280733	1547367	2311926	1105834	37.2	46.1
Opolskie	189099	33043	497556	72884	124687	42369	24.6	31.3
Podkarpackie	546755	62178	1540609	130093	292282	57746	31.1	30.0
Podlaskie	398271	85981	806138	131948	194688	52382	31.1	35.2
Pomorskie	1345074	293811	5249226	720078	849095	335850	35.7	39.8
Śląskie	1530951	263149	3811710	629051	1090743	334865	32.5	38.7
Świętokrzyskie	295590	25091	586624	56651	187981	36682	27.2	29.7
Warmińsko-mazurskie	758021	219186	2014893	503384	544889	228975	30.1	33.5
Wielkopolskie	1226675	267092	2492288	476123	890930	305848	27.3	34.9
Zachodniopomorskie	1544400	476269	9064907	2260381	872735	493560	46.1	42.8

Źródło: Opracowanie: Instytut Turystyki na podstawie GUS.

Tabela nr 9

Wskaźnik – stopień wykorzystania miejsc noclegowych

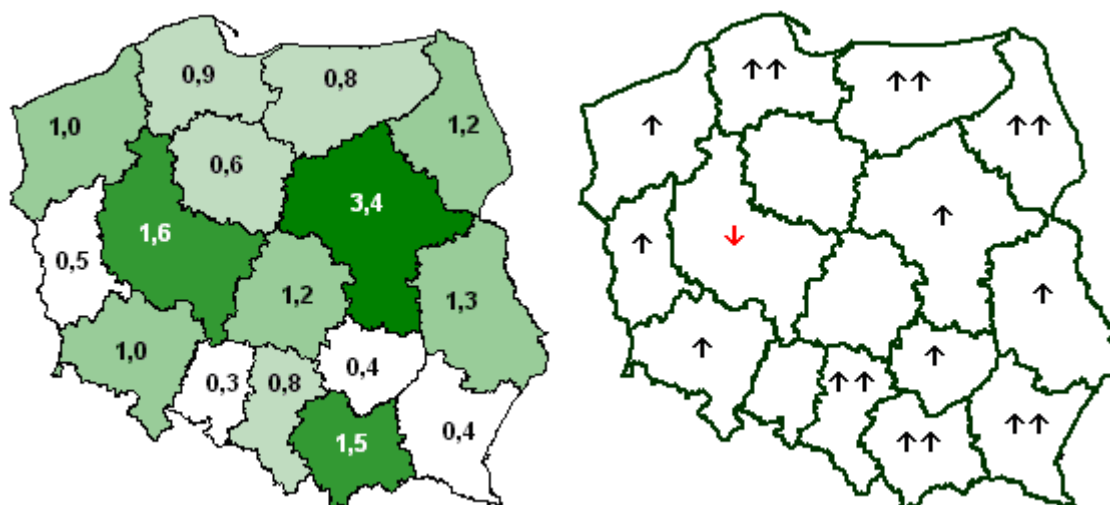
Korzystający z bazy noclegowej w województwie warmińsko-mazurskim w 2005r.

Rodzaj obiektu	Kat. hoteli	Liczba korzystających		Liczba udzielonych noclegów		Liczba wynajętych pokoi		Wyd. miejsc nocleg. (%)	Wyd. pokoi. (%)
		Ogółem	cudzoziemcy	Ogółem	cudzoziemcom	Ogółem	cudzoziemcom		
wszystkie obiekty		758 021	219 186	2 014 893	503 384	544 889	228 975	30,1	33,5
Hotele	razem	493898	190636	939473	418167	489123	212 641	32,7	34,5
Hotele	****	23899	8204	51579	19506	27327	10 960	35,9	39,6
Hotele	***	314153	140900	604661	300046	320267	155 745	38,0	39,8
Hotele	**	108125	28175	194434	65851	104131	32 609	27,1	28,3
Hotele	*	11678	2264	20283	6119	8601	2 217	23,6	22,3
Hotele	bez *	36043	11093	68516	26645	28797	11 110	20,4	20,7
Motele		5809	247	8523	305	5048	180	17,4	23,9
Pensjonaty		24499	6471	51209	19520	20467	8 014	22,4	22,2
Inne hotelowe		23785	4882	71497	15525	30251	8 140	31,9	31,4
Domy wycieczkowe		8152	455	12309	659	0	0	38,5	0
Schroniska młodzieżowe		6760	370	16777	1158	0	0	17,4	0
Szkolne schroniska młodzieżowe		16935	1289	46434	2574	0	0	28,0	0
Ośrodki wczasowe		53461	1400	271485	7889	0	0	31,6	0
Ośrodki kolonijne		3442	41	16957	97	0	0	30,9	0
Ośrodki szkoleniowo-wypoczynkowe		37436	1477	143642	7836	0	0	24,1	0
Domy pracy twórczej		3326	194	8921	657	0	0	28,0	0
Ogólnodostępne domki turystyczne		14545	545	50634	1709	0	0	23,9	0
Kempingi		11197	3513	35037	7875	0	0	19,1	0
Pola biwakowe		8804	1618	27594	2257	0	0	17,8	0
Ośrodki wypoczynku sobotnio - niedzielnego		27	0	121	0	0	0	6,4	0
Zakłady uzdrowiskowe		6703	0	139616	0	0	0	87,7	0
Inne niesklasyfikowane		39242	6048	174664	17156	0	0	23,0	0

Źródło: Opracowanie: Instytut Turystyki na podstawie GUS.

W 2005 r. wg szacunków **Instytutu Turystyki** odnotowano 64,6 milionów przyjazdów cudzoziemców do Polski, o 4,3% więcej niż w 2004 r. Tendencję tą można odnieść także do województwa warmińsko-mazurskiego. Warmię i Mazury zdecydowanie najczęściej w 2005 r. odwiedzali Europejczycy, którzy stanowili 96,4% ogółu turystów zagranicznych, przy czym najwięcej osób przybyło z Niemiec – 73,1%. Goście z Ameryki Północnej stanowili 2,1% korzystających z noclegów turystów zagranicznych, natomiast mieszkańcy Azji 0,7%.

Rycina nr 13
Liczba wizyt turystów zagranicznych według województw w 2005r.

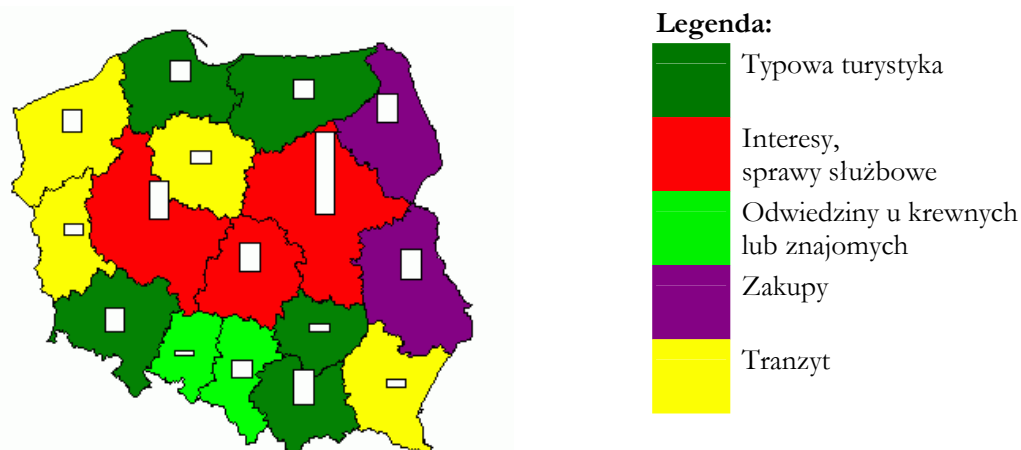

Źródło: opracowanie na podstawie szacunków Instytutu Turystyki w Warszawie (Analizowano procentowe zmiany liczby wizyt, toteż duża zmiana wyrażona w pkt % niekoniecznie oznacza dużą zmianę w liczbach bezwzględnych (jest tak w wypadku stosunkowo rzadko odwiedzanych województw podkarpackiego i świętokrzyskiego). Spadek zaznaczono strzałką w dół, brak istotnych zmian – brakiem znaku, wzrost – strzałkami w górę: im ich więcej, tym większy wzrost).

Popyt na usługi turystyczne ze strony cudzoziemców koncentrował się głównie w miastach i renomowanych miejscowościach dysponujących obiektami i usługami o wysokim standardzie. Połowa (50,4%) turystów zagranicznych korzystała z miejsc noclegowych w powiecie mrągowskim, 15,6% w m. Olsztyn, 7,1% w m. Elbląg, 6,3% w powiecie giżyckim i 4,8% w ostródzkim.

Poniżej mapa obrazuje przyjazdy turystów zagranicznych do Polski w 2005 r. według odwiedzanych województw oraz głównych celów pobytu. Jak widać województwo warmińsko-mazurskie charakteryzowały przyjazdy, których celem była typowa turystyka i wypoczynek. Ruch ten skoncentrowany był zwłaszcza w miesiącach letnich. Obecnie trwają prace nad lepszym wykorzystaniem sezonu zimowego na Warmii i Mazurach, czego efektem będzie rozłożenie ruchu turystycznego na miesiące letnie jak i zimowe. Dzięki tym działaniom, poprawie ulegnie sytuacja gestorów bazy turystycznej, którzy z uwagi na brak przyjezdnych zmuszeni są do ograniczenia prowadzenia działalności turystycznej jedynie do sezonu letniego.

Rycina nr 14
Przyjazdy turystów zagranicznych do Polski w 2005r. według odwiedzanych województw i głównych celów pobytu

Źródło: opracowanie własne na podstawie badań i szacunków Instytutu Turystyki.

W 2005 r. na terenie Polski obserwowano większą niż w roku 2004 dominację trzech segmentów turystyki przyjazdowej (typowa turystyka i rekreacja, biznes i sprawy służbowe, odwiedziny u krewnych lub znajomych). Rzadko występowały inne cele pobytu, jak: prywatny przyjazd szkoleniowy, podjęcie dorywczej pracy lub cele religijne. Istotnie wzrósł udział wizyt w celach turystycznych – w skali kraju z 21 % do 25%.

Tabela nr 10
Roźmieszczenie krajowego ruchu turystycznego (wszystkie wyjazdy) w 2005r.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ogółem liczba podróży	63,9	53,8	54,2	48,4	40,7	35,9
Dolnośląskie	5,2	3,5	3,9	2,8	3,1	2,9
Kujawsko-Pomorskie	4,1	2,7	3,1	3,0	2,7	2,7
Lubelskie	3,3	2,2	3,2	3,2	1,9	1,6
Lubuskie	1,4	1,6	1,3	1,3	1,9	0,9
Łódzkie	4,4	2,4	2,7	1,8	1,4	1,3
Małopolskie	6,6	5,6	5,3	4,8	3,8	3,8
Mazowieckie	9,9	6,4	7,3	6,4	5,0	5,8
Opolskie	1,4	1,8	1,6	1,2	0,8	0,4
Podkarpackie	2,4	1,8	3,1	2,7	2,9	2,5
Podlaskie	1,1	2,8	1,9	1,9	0,9	1,0
Pomorskie	4,3	4,6	4,0	4,8	3,6	3,2
Śląskie	7,0	4,9	5,0	4,0	3,5	2,8
Świętokrzyskie	2,2	2,4	2,6	1,6	1,3	1,0
Warmińsko-Mazurskie	2,4	2,6	2,6	2,6	1,9	1,6
Wielkopolskie	4,5	4,2	3,5	3,7	3,4	3,0
Zachodniopomorskie	3,9	4,2	3,5	3,6	2,6	2,4

Źródło: Badania Instytutu Turystyki; oszacowanie liczby odwiedzin w zaokrągleniu. Liczba wizyt w poszczególnych województwach przekracza ogólną liczbę wyjazdów.

Charakteryzując krajowy ruch turystyczny należy poddać analizie dane z tabeli. Ogólny wniosek, który nasuwa się na podstawie przedstawionych trendów, jest taki, że skutki zmniejszonej aktywności turystycznej Polaków w ostatnich latach miały najmniejszy wpływ na wielkość ruchu turystycznego w województwach z przewagą turystyki o charakterze wypoczynkowym (małopolskie, dolnośląskie, warmińsko-mazurskie, pomorskie, zachodniopomorskie) oraz w nowo odkrywanych dla masowej turystyki województwach kujawsko-pomorskim i podkarpackim. Spadek natężenia ruchu turystycznego w Polsce w największym stopniu odczuły województwa aglomeracyjne (łódzkie, śląskie, mazowieckie są tu wyjątkiem) oraz województwa o małej liczbie ludności i stosunkowo małym natężeniu ruchu turystycznego (lubuskie, opolskie, podlaskie, świętokrzyskie).

Tabela nr 11
Roźmieszczenie krajowego ruchu turystycznego (wyjazdy długookresowe – mln wizyt)

	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.	2005 r.
Ogółem liczba podróży	17,4	18,0	17,2	14,6	14,7
Dolnośląskie	1,0	1,1	1,1	1,1	1,2
Kujawsko-pomorskie	0,9	1,1	1,1	1,0	1,1
Lubelskie	0,8	0,8	0,8	0,6	0,8
Lubuskie	0,4	0,5	0,4	0,5	0,4
Łódzkie	0,6	0,9	0,5	0,4	0,5
Małopolskie	2,3	1,7	1,8	1,7	1,6
Mazowieckie	1,9	1,9	1,7	1,6	1,9
Opolskie	0,2	0,3	0,3	0,2	0,1
Podkarpackie	0,7	1,3	1,1	1,3	1,2
Podlaskie	0,4	0,5	0,6	0,4	0,3
Pomorskie	2,2	2,0	2,3	1,8	1,9
Śląskie	1,0	1,4	1,4	1,5	1,0
Świętokrzyskie	0,8	0,9	0,5	0,4	0,4
Warmińsko-mazurskie	1,3	1,3	1,4	1,0	0,8
Wielkopolskie	1,0	0,8	1,1	0,8	0,8
Zachodniopomorskie	1,9	1,9	1,9	1,3	1,4

Źródło: badania Instytutu Turystyki; oszacowanie liczby odwiedzin w zaokrągleniu. Liczba wizyt w poszczególnych województwach przekracza ogólną liczbę wyjazdów.

W czasie podróży długookresowych polscy turyści najczęściej odwiedzali województwa: mazowieckie, pomorskie, małopolskie i zachodniopomorskie. Łącznie 46% uczestników krajowych podróży długookresowych. W porównaniu do r. poprzedniego większą liczbę przyjazdów długookresowych zanotowano do województw: mazowieckiego, lubelskiego, dolnośląskiego, kujawsko-pomorskiego, łódzkiego, pomorskiego i zachodniopomorskiego. Taką samą liczbę – do świętokrzyskiego i wielkopolskiego. W pozostałych województwach obserwujemy mniej przyjazdów.

Tabela nr 12

Rozmieszczenie krajowego ruchu turystycznego (wyjazdy krótkookresowe - mln wizyt)

	2001 r.	2002 r.	2003 r.	2004 r.	2005 r.
Ogółem liczba podróży	36,4	36,2	31,2	25,0	21,2
Dolnośląskie	2,5	2,8	1,7	2,0	1,7
Kujawsko-pomorskie	1,8	2,0	1,9	1,7	1,6
Lubelskie	1,5	2,4	2,4	1,4	0,8
Lubuskie	1,1	0,8	0,9	1,4	0,5
Łódzkie	1,9	1,8	1,3	1,0	0,8
Małopolskie	3,3	3,6	3,0	2,1	2,2
Mazowieckie	4,6	5,4	4,7	3,5	3,9
Opolskie	1,6	1,3	0,9	0,6	0,3
Podkarpackie	1,0	1,8	1,6	1,7	1,3
Podlaskie	2,4	1,4	1,3	0,6	0,7
Pomorskie	2,4	2,0	2,5	1,7	1,3
Śląskie	3,9	3,6	2,6	2,1	1,8
Świętokrzyskie	1,6	1,7	1,1	0,9	0,6
Warmińsko-mazurskie	1,3	1,3	1,2	0,9	0,8
Wielkopolskie	3,2	2,7	2,6	2,6	2,2
Zachodniopomorskie	2,3	1,6	1,7	1,3	1,0

Źródło: Badania Instytutu Turystyki; oszacowanie liczby odwiedzin w zaokrągleniu. Liczba wizyt w poszczególnych województwach przekracza ogólną liczbę wyjazdów.

W recepcji uczestników krajowych podróży krótkookresowych największy udział miało województwo mazowieckie, po nim małopolskie i wielkopolskie oraz śląskie i dolnośląskie. Wymienione pięć województw przyjęło ponad połowę (57%) uczestników krajowych podróży krótkookresowych. Ponieważ podróże na krótkie okresy w większym stopniu niż długookresowe ograniczają się do terenu własnego województwa, recepcja jest pod tym względem większa w tych województwach, w których znajdują się duże aglomeracje. Na podstawie badań krajowego ruchu turystycznego w przyjazdach do województwa warmińsko-mazurskiego zarówno krótkookresowych jak i długookresowych od roku 2003 notuje się ciągły spadek ilości turystów na terenie Warmii i Mazur. Podkreślić należy tu fakt, iż dużą grupę gestorów bazy noclegowej stanowią obiekty agroturystyczne, nie ujęte w badaniach statystycznych. Dlatego dane wskazane w urzędów statystycznych odbiegają od rzeczywistych danych występujących na terenie naszego województwa.

Według prognoz Instytutu Turystyki średnioroczna dynamika liczby przyjazdów turystów do Polski w latach 2005-2010 wyniesie 4,5%. Podobnego tempa wzrostu liczby przyjazdów można oczekiwać z Niemiec. Liczba przyjazdów turystów z Rosji, Litwy, Białorusi i Ukrainy również będzie rosła, ale w mniejszym stopniu. Istotnego wzrostu ruchu przyjazdowego spodziewamy się z nieościennej krajów "15" Unii europejskiej (w tempie 7,4% rocznie), Ameryki Północnej i pozostałych krajów zamorskich (10% rocznie). Ogółem liczba przyjazdów turystów wzrośnie od 15,2 mln w 2005 r. do 18,7 mln w 2010 r.

Cel operacyjny 1.6 WZROST KONKURENCYJNOŚCI USŁUG DLA STARZEJĄCEGO SIĘ SPOŁECZEŃSTWA.

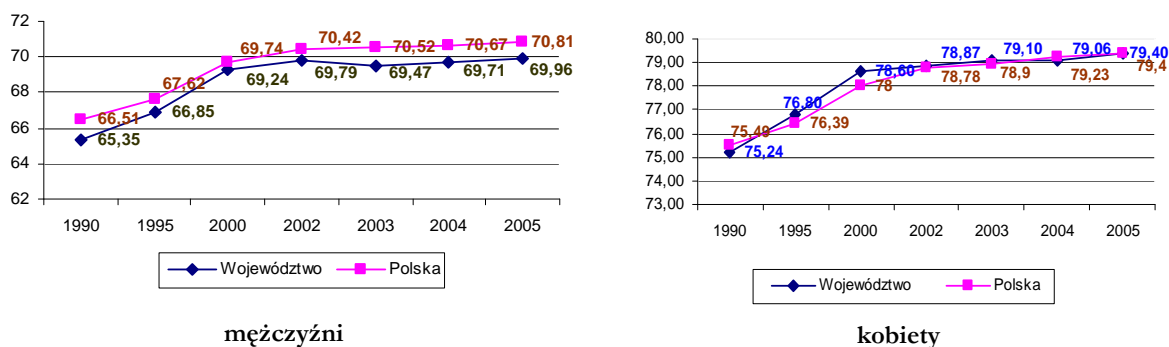
Wskaźnik – długość życia

Wskaźnik średniej długości życia w regionie (nie mniejsza niż średnia krajowa) systematycznie poprawiał się.

Długość życia kobiet i mężczyzn w latach: 1999 - 2005 prezentuje poniższa rycina:

Rycina nr 15

Długość życia kobiet i mężczyzn w latach 1999-2005

Kobiety: Wskaźnik w 2005 r. był równy wskaźnikowi w kraju. W porównaniu do województwa o najniższym wskaźniku 78,3 – łódzkie, kobiety w warmińsko-mazurskim żyły o 1,10 pkt dłużej, natomiast w porównaniu z najwyższym wskaźnikiem w podlaskim – 80,41 kobiety z naszego województwa żyły o 1,01 pkt krócej.

Mężczyźni: Wskaźnik w 2005 r. jest niższy niż w kraju o 0,85 pkt. W porównaniu do województwa o najniższym wskaźniku 68,64 – woj. łódzkie, mężczyźni w warmińsko-mazurskim żyli o 1,32 pkt dłużej, natomiast w porównaniu z najwyższym wskaźnikiem w małopolskim – 72,27, mężczyźni z warmińsko-mazurskiego żyli o 2,31 pkt krócej.

Wskaźnik - liczba miejsc w placówkach opieki nad osobami starszymi

Według danych uzyskanych z Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego Wydziału Polityki Społecznej, liczba miejsc w placówkach opieki nad osobami starszymi w pięciu domach opieki wynosi 127, z czego trzy z tych domów przewidują również opiekę dla osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych.

Wskaźnik – imigracja w wieku powyżej 60 lat

W 2005 do województwa przyjechało w wieku powyżej 60 lat 27 osób, natomiast wyemigrowało 46 osób. Saldo migracji jest więc ujemne i wynosi 19 osób.

Celo operacyjny 1.7. WZROST POTENCJAŁU INSTYTUCJI OTOCZENIA BIZNESU

W województwie warmińsko-mazurskim działa szereg instytucji otoczenia biznesu, wśród których do najaktywniejszych zaliczyć można:

Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. – która pełni aktualnie rolę Regionalnej Instytucji Finansującej (RIF) obsługującej realizację programów pomocowych Unii Europejskiej, prowadzi Punkt Regionalny Punkt Konsultacyjny dla MSP, posiada akredytację

Krajowego Systemu Usług w zakresie usług doradczych, szkoleniowych i informacyjnych, zajmuje się promocją regionu oraz pomocą dla przedsiębiorców w nawiązywaniu kontaktów międzynarodowych. Regionalny Punkt Konsultacyjny który pełni funkcję instytucji pierwszego kontaktu dla małych i średnich przedsiębiorców. Głównym zadaniem Punktu jest świadczenie usług informacyjnych przedsiębiorcom sektora MSP oraz osobom podejmującym działalność gospodarczą. Punkt Konsultacyjny w zakresie świadczonych usług prowadzi doradztwo w zakresie prowadzenia działalności gospodarczej i zarządzania

Agencja prowadzi również Regionalny Fundusz Pożyczkowy W grudniu 2003 r. na podstawie umowy zawartej pomiędzy Województwem Warmińsko-Mazurskim a Warmińsko-Mazurską Agencją Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie, został utworzony **Warmińsko-Mazurski Regionalny Fundusz Pożyczkowy** dla małych przedsiębiorców zatrudniających do 10- osób. Celem funkcjonowania RFP jest udzielanie pożyczek małym przedsiębiorcom z terenu województwa warmińsko-mazurskiego działającym na rzecz rozwoju gospodarczego województwa, przeznaczonych na realizację przedsięwzięć w ramach pomocy regionalnej. Oferowane wsparcie finansowe w postaci pożyczek poszerza i ułatwia dostęp do zewnętrznego źródła finansowania przedsięwzięć gospodarczych.

Źródła finansowania:

- Środki Samorządu Województwa
- Dotacja Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości
- Środki z Kontraktu Wojewódzkiego na rok 2004.

Działdowska Agencja Rozwoju S.A. - posiada akredytację PARP w zakresie usług finansowych, szkoleniowych i informacyjnych, w strukturze Agencji funkcjonuje Regionalny Fundusz Poręczeń Kredytowych dla Warmii i Mazur”, obejmujący swym zasięgiem województwo warmińsko - mazurskie oraz Fundusz Pożyczkowy oparty o program „*Mikropożyczki*”, skierowany do lokalnych przedsiębiorców, w ramach Agencji aktywną działalność prowadzi Ośrodek Szkoleń i Konsultingu.

Fundacja „Wspieranie i Promocja Przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach”

Misją Fundacji jest wspieranie rozwoju gospodarczego regionu, w szczególności podejmowanie działań na rzecz sektora małej i średniej przedsiębiorczości. Fundatorami reprezentującymi fundację są:

- Marszałek Województwa Warmińsko-Mazurskiego
- Gmina Olsztyn
- Uniwersytet Warmińsko-Mazurski
- Warmińsko - Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A.

Działalność Fundacji można podzielić na dwa ściśle powiązane segmenty:

- szeroko rozumiane wsparcie i promocja przedsiębiorczości w regionie
- realizację konkretnych programów wspierających rozwój przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach

Fundacja realizuje swoją misję m.in poprzez usługi doradcze, szkoleniowe, finansowe i informacyjne adresowane głównie do sektora MSP, instytucji okołobiznesowych, ale również samorządów lokalnych, których polityka działania stymuluje rozwój przedsiębiorczości.

Usługi doradcze obejmują wsparcie dla przedsiębiorców związane z:

- dostępem do środków pomocowych Unii Europejskiej,
- pomocą w przygotowaniu wniosków dotacyjnych,
- procesami rozwojowymi, w tym studia wykonalności biznes plany i plany marketingowe,
- innymi zagadnieniami dotyczącymi prowadzenia działalności gospodarczej przez MŚP.

Usługi szkoleniowe związane są głównie z realizacją szkoleń mających na celu szczegółowe zapoznanie z zasadami przygotowania i zarządzania projektami zgodnie

z wymogami Unii Europejskiej. Szkolenia te adresowane są przede wszystkim do firm-beneficjentów funduszy, przedstawicieli samorządów lokalnych, organizacji pozarządowych, jak również administracji państwowej. Ich program obejmuje skomplikowane zagadnienia związane z procedurami wnioskowania o środki z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na projekty realizowane w ramach „ZPORR”, jak również monitoring ich realizacji i końcowe rozliczenie.

W ramach Fundacji powstały także:

- **Warmińsko – Mazurski Fundusz Poręczeń Kredytowych**

Zadaniem Funduszu jest wspieranie przedsięwzięć gospodarczych zapewniających realizację rozwoju lokalnego poprzez udzielanie poręczeń, w celu udostępnienia przedsiębiorcom oraz osobom tworzącym samodzielne miejsca pracy, dodatkowych źródeł zabezpieczeń oferowanych przez instytucje finansowe kredytów i pożyczek. W styczniu 1999r. kapitał początkowy W-MFPK wynosił 250.000 zł.

- **Kanadyjski Program Pożyczkowy**

W listopadzie 2002 r. Fundacja zawarła umowę z Kanadyjsko – Polską Fundacją Przedsiębiorczości w sprawie wspólnego przedsięwzięcia p.n. „Kanadyjski Program Pożyczkowy”. Na podstawie umowy przyjęto zasady udzielania pomocy finansowej i technicznej tym przedsiębiorcom sektora MŚP, którzy mogli napotkać na trudności w korzystaniu z oferty kredytowej banków komercyjnych, m. in. z uwagi na brak możliwości podejmowania przez banki podwyższonego poziomu ryzyka, w tym również z uwagi na niewielkie możliwości, co do udzielania przez MŚP wymaganego zabezpieczenia, w celu uzyskania kredytu na zasadach rynkowych. Pierwszej pożyczki Fundacja udzieliła 31.12.2003r.

Fundacja Rozwoju Regionu Gołdap – posiada fundusz poręczeń kredytowych przeznaczony dla przedsiębiorców z powiatu gołdapskiego, którzy tworzą miejsca pracy dla byłych pracowników PGR-ów oraz obsługuje punkt informacji europejskiej, zajmuje się aktywizacją gospodarczą terenów wiejskich.

Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości „ATUT” w Ostródzie

Celem Fundacji "ATUT" jest przede wszystkim:

1. ograniczenie bezrobocia poprzez:
  - udzielanie poręczeń kredytowych nowo powstającym oraz istniejącym podmiotom gospodarczym z terenu powiatu ostródzkiego, na działalność związaną z tworzeniem nowych miejsc pracy i utrzymaniem już istniejących,
  - prowadzenie w szerokim zakresie doradztwa dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw, w tym również pomoc w przygotowywaniu wniosków do programów pomocowych, krajowych i Unii Europejskiej,
2. wpływ na rozwój regionu ostródzkiego poprzez:
  - inicjowanie i wspieranie programów społecznych i gospodarczych w zakresie rozwoju kultury, ochrony środowiska naturalnego i aktywizacji obszarów wiejskich,
  - promowanie regionu, rozwój demokracji lokalnej i promocję postaw obywatelskich
3. pomoc w nawiązywaniu kontaktów pomiędzy podmiotami gospodarczymi z regionu ostródzkiego z podmiotami krajowymi i zagranicznymi (konferencje, szkolenia, targi),
4. wspieranie młodzieży uzdolnionej, pochodzącej z obszarów po pegeerowskich i wiejskich (fundusz stypendialny).

Fundacja Rozwoju Regionu Łukta – wspieranie rozwoju przedsiębiorczości prowadzone jest poprzez działalność doradczą i pożyczkową dla MSP. Prowadzi również pracę z młodzieżą oraz fundusz stypendialny dla młodzieży szkół średnich i studentów. Fundacja realizuje również

projekty w zakresie zwalczania bezrobocia, pozyskując środki na ich realizację z różnych źródeł pomocowych.

Ośrodek Samorządu Lokalnego w Olsztynie – specjalizuje się w działalności szkoleniowej i doradczej na rzecz gmin i powiatów, udziela również pomocy konsultacyjnej dla przedsiębiorców przy wdrażaniu i realizacji programów z UE.

Fundacja Wspierania Przedsiębiorczości Regionalnej w Gołdapi

Fundacja jest prawnym następcą Polsko-Szwajcarskiego Programu Regionalnego działającego pod Agencją Rozwoju Regionalnego w Warszawie, przejęła całość działalności operacyjnej wraz ze środkami finansowymi. Fundacja kontynuuje działalność określoną w Memorandum podpisaną pomiędzy Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Konfederacji Szwajcarii. Kontynuacja przejętych działań polega na:

- wspieraniu przedsiębiorczości poprzez udzielanie pożyczek na preferencyjnych warunkach,
- wspomaganie regionalnych inicjatyw w zakresie rozwoju i myśli naukowo technicznej oraz doradztwo i szkolenia,
- wspieranie przedsięwzięć gospodarczych, kulturalnych, oświatowych mających na celu rozwój i aktywizację regionów.

Nidzicka Fundacja Rozwoju „NIDA” - posiada akredytację PARP w zakresie usług finansowych i szkoleniowych, prowadzi Punkt Konsultacyjno - Doradczy dla MSP, świadczy usługi doradcze w zakresie przygotowywania biznesplanów i wniosków do programów pomocowych, usługi informacyjne, poprzez gospodarczą bazę danych regionu nidzickiego. Usługi finansowe realizowane są poprzez Fundusz Poręczeń Kredytowych oraz Fundusz Pożyczkowy oparty o program „Mikropożyczki”.

Ponadto swoje cele Fundacja realizuje przy pomocy następujących działań:

- udzielanie poręczeń kredytów bankowych i pożyczek,
- udzielanie mikropożyczek
- doradztwo ekonomiczne i prawne,
- szkolenia, konferencje i seminaria,
- organizacja targów i wystaw,
- wydawnictwa promocyjne i reklamowe,
- organizację i obsługę kontaktów zagranicznych władz samorządowych i przedsiębiorców,
- obsługę programów pomocowych Unii Europejskiej oraz innych programów funduszy i fundacji krajowych i zagranicznych,
- pomoc gminom i organizacjom pozarządowym w przygotowaniu aplikacji do programów Unii Europejskiej.
- rozdzielanie funduszy na cele edukacyjne, kulturalne, ochrony środowiska, ochrony zabytków i rozwoju gospodarczego.
- organizowanie spotkań, szkoleń, konferencji i wyjazdów studyjnych
- wydawanie książek i biuletynów związanych z działalnością Fundacji

Elbląska Izba Przemysłowo-Handlowa – prowadzi szeroką działalność szkoleniową i doradczą, posiada akredytację PARP w zakresie usług szkoleniowych i informacyjnych oraz Programu Rozwoju Przedsiębiorstw (przygotowanie wniosków o finansowanie zewnętrzne, biznesplanów, studium wykonalności) i Programu Rozwoju Przedsiębiorstw Eksportowych (organizacje wyjazdów studialnych, promocja produktów firm, uczestnictwo w zagranicznych targach), świadczona jest również pomoc w pozyskiwaniu certyfikatów ISO, HACCP.

Agencja Inicjatyw Lokalnych w Olsztynie - świadczy usługi szkoleniowe i doradcze, specjalizuje się w pomocy przedsiębiorcom w finansowaniu inwestycji poprzez

przygotowanie wniosków o finansowanie zewnętrzne, biznesplanów i studiów wykonalności, jest akredytowanym wykonawcą PARP w „Programie Rozwoju Przedsiębiorstw”.

Fundacja Promocji Przedsiębiorczości „Pogezania

Promowanie i wspieranie przedsiębiorczości wpływającej na rozwój społeczno-gospodarczy regionu w tym:

- inicjowanie i realizacja lokalnych inicjatyw społecznych i gospodarczych,
- pobudzanie i rozwijanie aktywności mieszkańców regionu w zakresie działalności gospodarczej, zmniejszania bezrobocia, działalności kulturalnej, turystyki, ochrony środowiska i zabytków
- aktywizacja obszarów wiejskich,
- prowadzenie doradztwa dla małych i średnich przedsiębiorstw.
- upowszechnianie nowoczesnych technologii i rozwiązań organizacyjnych.

Iławska Izba Gospodarcza w Iławie - zrzesza około 100 podmiotów gospodarczych.

Podstawowe zadania IIG:

- Reprezentacja interesów zrzeszonych podmiotów gospodarczych i samorządu gospodarczego wobec administracji samorządowej i państwowej
- Działanie na rzecz rozwoju przedsiębiorczości
- Udział w pracach organów administracji państwowej, samorządu terytorialnego i instytucji doradczo - opiniotwórczych, w sprawach działalności wytwórczej, handlowej, budowlanej i usługowej
- Promowanie firm członkowskich w kraju i za granicą
- Prowadzenie rejestru podmiotów gospodarczych

Prowadzi również fundusz poręczeń kredytowych dla lokalnych przedsiębiorców.

Stowarzyszenie „Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka” w Pasłęku – posiada akredytację PARP w zakresie usług szkoleniowych i finansowych, przedsiębiorcy lokalni sektora MSP mogą korzystać z funduszu. Stowarzyszenie prowadzi inkubator przedsiębiorczości o powierzchni 4.100 m².

Od 1 lipca 2005r. przy Stowarzyszeniu „Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka” działa Punkt Konsultacyjny. Usługi świadczone przez PK są bezpłatne ze względu na współfinansowanie ze środków wsparcia udzielonego przez Polską Agencję Rozwoju Przedsiębiorczości. W Punkcie Konsultacyjnym mikro, mali i średni przedsiębiorcy mogą uzyskać informacje obejmujące zagadnienia związane z prowadzeniem działalności gospodarczej oraz programami i formami wsparcia MSP.

Warmińsko - Mazurska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości w Olsztynie - zrzesza

15 organizacji cechowych i 9 spółdzielni rzemieślniczych, reprezentuje interesy rzemiosła, prowadzi działalność doradczą i szkoleniową, organizuje egzaminy kwalifikacyjne, prowadzi naukę zawodów w Centrum Kształcenia Zawodowego i Szkołę Rzemiosł. Należy do Krajowego Systemu Usług w ramach świadczenia usług doradczych, szkoleniowych informacyjnych dla MSP.

Zrzeszenie Prywatnego Handlu i Usług w Olsztynie - jest organizacją samorządu zawodowego zrzeszającą ok. 600 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą przede wszystkim w zakresie handlu (ok. 70% członków), gastronomii i usług z terenu województwa. Świadczy usługi doradcze (prawne, podatkowe), szkoleniowe i informacyjne na rzecz tych podmiotów, posiada akredytację PARP w zakresie usług doradczych, szkoleniowych i finansowych, prowadzi Punkt Konsultacyjno - Doradczy dla MSP.

Krajowy System Usług dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw [KSU]

KSU jest siecią dobrowolnie współpracujących ze sobą niekomercyjnych organizacji świadczących na rzecz mikroprzedsiębiorców, małych i średnich przedsiębiorstw oraz osób podejmujących działalność gospodarczą, usługi: doradcze (w tym o charakterze ogólnym oraz o charakterze proinnowacyjnym), szkoleniowe, informacyjne i finansowe (w tym udzielanie poręczeń oraz udzielanie pożyczek).

KSU powstała w październiku 1996 r. z inicjatywy Polskiej Fundacji Promocji i Rozwoju Małych i Średnich Przedsiębiorstw (obecnie Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości), która pełni rolę koordynatora działań systemu.

Misją KSU jest partnerskie wspieranie rozwoju małych i średnich przedsiębiorców. Podstawowym celem systemu jest podniesienie konkurencyjności polskich MSP poprzez dostarczenie im kompleksowej oferty wysokiej jakości usług oraz przygotowanie ich do działania na Jednolitym Rynku Unii Europejskiej. Uczestnictwo w systemie jest całkowicie dobrowolne, współpraca między ośrodkami ma na celu wyłącznie rozwój systemu wsparcia małych i średnich firm, a tym samym zwiększenie ich konkurencyjności.

W województwie warmińsko-mazurskim do systemu KSU należą:

1. Fundacja Rozwoju Przedsiębiorczości "ATUT"
2. Zrzeszenie Prywatnego Handlu i Usług
3. Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie
4. Działdowska Agencja Rozwoju S.A.
5. Iławska Izba Gospodarcza
6. Stowarzyszenie "Centrum Rozwoju Ekonomicznego Pasłęka"
7. Warmińsko-Mazurski Zakład Doskonalenia Zawodowego w Olsztynie
8. Nidzicka Fundacja Rozwoju NIDA
9. Elbląska Izba Przemysłowo-Handlowa
10. Warmińsko-Mazurska Izba Rzemiosła i Przedsiębiorczości
11. Fundacja "Wspieranie i Promocja Przedsiębiorczości na Warmii i Mazurach"
12. Fundacja Rozwoju Regionu Łukta

Absorpcja Funduszy Strukturalnych

W 2005 r. 9 instytucji otoczenia biznesu realizowało 29 projektów związanych z innowacyjnością i przedsiębiorczością Zintegrowanego Programu Rozwoju Regionalnego (ZPORR) w ramach:

- Działania 2.5 Promocja przedsiębiorczości – 16 projektów na kwotę 9 702 012,87 zł.
- Działania 2.6 Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy – 10 projektów na kwotę 7 675 832,22 zł,
- Działania 3.4 Mikroprzedsiębiorstwa – 3 projekty na kwotę 137 779,03 zł,

Łączna kwota realizacji w/w projektów wyniosła **17 515 624,12 zł**.

W tym samym roku **Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego** zorganizował konferencje dla izb rzemieślniczych i agencji rozwoju woj. warmińsko-mazurskiego m.in. na temat „Wstępny Projekt Narodowego Planu Rozwoju na lata 2007-2013” oraz szkolenia, np. „Od podpisania umowy do rozliczenia projektu współfinansowanego za środków funduszy strukturalnych UE”, w których udział wzięły m.in. fundacje i agencje rozwoju.

Cel operacyjny 1.8 TWORZENIE SPOŁECZEŃSTWA INFORMACYJNEGO

Tendencje w tworzeniu społeczeństwa informacyjnego

Światowa transformacja społeczeństwa przemysłowego w społeczeństwo informacyjne oraz związany z tym proces globalizacji i powstawania nowej gospodarki opartej na wiedzy, staje się faktem. Aktualne tendencje światowej gospodarki wykazują, że warunkiem rozwoju

gospodarczego jest powszechny dostęp do informacji. Zmiany społeczne i gospodarcze związane z nadejściem cywilizacji informacyjnej wymagają zaangażowania w toczące się procesy, zarówno państwa, jak i obywateli. Brak aktywnego udziału byłby równoznaczny z utrwalaniem się dystansu cywilizacyjnego i zepchnięciem naszego kraju na marginalną pozycję w świecie.

Większość krajów Unii Europejskiej stworzyło narodowe strategie społeczeństwa informacyjnego, spełniając postulaty zawarte w Deklaracji Ministrów przyjętej podczas Konferencji Ministerialnej „*Global Information Networks*” w Bonn w dniu 8 lipca 1997 r., w Podsumowaniu III Forum Społeczeństwa Informacyjnego Państwa Unii Europejskiej i Europy Środkowej i Wschodniej w Brukseli, ogłoszonym przez Wysokiego Komisarza dr. Martina Bangemanna w dniu 10 października 1997 r. i wreszcie w Podsumowaniu Konferencji „*Information Society: Accelerating European Integration*”, która odbyła się w dniach 11-12 maja 2000 r. w Warszawie.

Rząd Rzeczypospolitej Polskiej mając na uwadze powyższe zobowiązania, przedstawił w grudniu 2003 r. „**Strategię informatyzacji Rzeczypospolitej Polskiej – ePolska na lata 2004-2006**”, będącą w tych latach podstawowym dokumentem programującym budowę społeczeństwa informacyjnego w Polsce. Również w skali regionalnej władze samorządowe powinny czynnie uczestniczyć w tych przemianach, stwarzając mechanizmy ekonomiczne, prawne i administracyjne dla zagwarantowania powszechnego dostępu do informacji. W związku z tym w lipcu 2004 r. została przedstawiona „**Strategia województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2004-2006**” określająca podstawowe kierunki rozwoju województwa pod względem informatyzacji.

Działania w tworzeniu społeczeństwa informacyjnego

W listopadzie 2005 r. zostały złożone wnioski na 2 projekty. Projekty te realizowane są w ramach Działania 1.5 Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego – „*Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego*”.

Wrota Warmii i Mazur elektroniczna platforma funkcjonowania administracji publicznej i świadczenia usług publicznych.

Przedmiotem projektu jest wyposażenie 112 jednostek administracji samorządowej na Warmii i Mazurach w niezbędne narzędzia informatyczne pozwalające uruchomić bezpieczne funkcjonowanie e-urzędu i stworzyć podstawy do stworzenia w przyszłości elektronicznej administracji. Funkcjonalność dostarczonych rozwiązań zapewni skuteczną i bezpieczną komunikację za pomocą narzędzi IT wewnątrz urzędu, pomiędzy urzędami oraz interesant-urząd.

Liderem Projektu jest Województwo warmińsko-mazurskie, zaś partnerami 111 jednostek samorządu terytorialnego (JST) województwa warmińsko-mazurskiego.

Celem projektu jest przygotowanie administracji publicznej w województwie warmińsko-mazurskim do skutecznego udziału w tworzeniu w regionie społeczeństwa informacyjnego oraz gospodarki opartej na wiedzy, poprzez stworzenie niezbędnych do tego merytorycznych, organizacyjnych i technologicznych podstaw. Szczegółowe cele projektu obejmują utworzenie portalu o funkcjonalności umożliwiającej kontakt on-line obywatela z urzędem i wdrożenie kompleksowych systemów zarządzania i elektronicznego obiegu dokumentów w jednostkach publicznych, co w efekcie doprowadzi do sprawniejszej obsługi interesantów.

W ramach projektu 82 gmin wiejskich i wiejsko-miejskich zostanie wyposażonych w sprzęt komputerowy w ilości 5 stacji roboczych na gminę. Serwery typu 1 wraz z oprzyrządowaniem otrzyma 75 gmin zaś serwery typu 2 37 JST. Wdrożenie 112 platform serwerowych i 112 systemów backupu i archiwizacji dokumentów w jednostkach samorządu terytorialnego to wykorzystanie nowych technologii informacyjnych i komunikacyjnych dla realizacji usług publicznych i do usprawnienia pracy administracji, zaś portal umożliwiający kontakt on-line obywatela z urzędem wpłynie na rozwój publicznych e-usług.

Kultura Informacja Sukces – Sieć PIAP w województwie warmińsko-mazurskim

Celem strategicznym projektu jest tworzenie warunków dla rozwoju społeczeństwa informacyjnego, a poprzez to:

- Wzrost poziomu zatrudnienia na obszarach objętych projektem;
- Wzrost atrakcyjności inwestycyjnej;
- Podniesienie jakości życia mieszkańców.

Celem operacyjnym projektu jest powstanie:

- 2 telecentrów w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Olsztynie,
- 5 telecentrów w pięciu miastach powiatowych (Pasłęk, Bartoszyce, Elk, Pisz, Szczytno),
- 187 telecentrów w ponad 70 gminach województwa warmińsko-mazurskiego,
- 1 infomatu przy budynku Biblioteki Publicznej w Olsztynie,
- 5 infomatów w pięciu miastach powiatowych (Pasłęk, Bartoszyce, Elk, Pisz, Szczytno).

Osiągnięte wskaźniki

Wskaźnik monitoringu dla tego celu operacyjnego, określony jako „*gospodarstwa domowe, instytucje i przedsiębiorstwa z dostępem do Internetu*” nie był dotychczas monitorowany, dlatego jego wartość nie została określona. Obecnie trwają prace nad opracowaniem „*Strategii informatyzacji województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2007-2015*” i w związku z tym podjęte zostały badania poziomu informatyzacji województwa. Wyniki badań będą obejmowały rok 2006 i zostaną przedstawione w kolejnym raporcie z monitoringu Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego.

Budowa infrastruktury społeczeństwa informacyjnego przyczyni się do intensyfikacji rozwoju społecznego i gospodarczego poprzez poprawę warunków dostępu do internetu i telekomunikacji, warunków dla rozwoju komunikacji, a poprzez to poprawę warunków dostępu do informacji publicznej, publicznych i komercyjnych e-usług, (w tym e-government, e-edukacji, e-zdrowia, e-bezpieczeństwa) świadczonych drogą elektroniczną oraz do gospodarki elektronicznej (e-business). Pozwoli to na włączenie naszego regionu w procesy rozwojowe kraju i umożliwi przełamanie peryferyjności oraz barier cyfrowego wykluczenia, zwłaszcza na obszarach wiejskich i w małych miastach. Dzięki temu obywatele i przedsiębiorcy zyskają łatwiejszy dostęp do informacji, a region Warmii i Mazur stanie się znacznie bardziej atrakcyjny gospodarczo i turystycznie.

Cel operacyjny 1.9.

DOSKONALENIE ADMINISTRACJI

W dniu 11 października 2000 r. Zarząd Województwa przyjął warmińsko-mazurski **Program Promocji Jakości na lata 2000-2015**, a następnie program ten został wpisany w Strategię Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa warmińsko-mazurskiego.

W dniu 29 sierpnia 2000 r. Zarząd Województwa ustanowił **Warmińsko-Mazurską Nagrodę Jakości (WMNJ)** a 23 października 2000 r. zawarł umowę z Krajową Izbą Gospodarczą, – założycielem Komitetu Polskiej Nagrody Jakości, dotyczącą prawa do wykorzystania materiałów opracowanych dla WMNJ. Pierwsza edycja Konkursu odbyła się w 2001 r. Zarówno celem Konkursu Polskiej Nagrody Jakości, jak i konkursów regionalnych jest promowanie Zarządzania przez Jakość (TQM), jako nowego rodzaju wszechstronnego, zbiorowego wysiłku zorientowanego na ustawiczne doskonalenie organizacji we wszystkich aspektach, sferach i efektach jej działalności - nowej filozofii zarządzania. Stosowanymi w tych konkursach narzędziami do doskonalenia są: samooceny i benchmarking. W dotychczasowych edycjach WMNJ uczestniczyło pięć urzędów samorządowych.

Dnia 13 grudnia 2000 r. doszło do podpisania deklaracji współpracy pomiędzy Ministrem Gospodarki a Marszałkiem Województwa Warmińsko-Mazurskiego w zakresie realizacji Programu Promocji Jakości Ministerstwa Gospodarki i Programu Promocji Jakości Województwa warmińsko-mazurskiego.

W ramach tej współpracy w latach 2001-2005 odbyło się łącznie 1 konferencja i 5 seminariów szkoleniowych, odpowiednio o tematyce: „Systemy Zarządzania Jakością w Urzędach Administracji Samorządowej”, „System zarządzania środowiskowego ISO 14001”, „Zarządzanie jakością w perspektywie integracji i Unią Europejską”, „Zarządzanie jakością, ochrona środowiska i BHP w perspektywie integracji z Unią Europejską”, „Rola systemów zarządzania jakością w dostosowywaniu przedsiębiorstw do wymogów rynku wewnętrznego Unii Europejskiej”, „Rola systemów zarządzania w spełnianiu wymogów prawa Unii europejskiej”.

Ogółem w powyższych konferencjach m.in. uczestniczyli przedstawiciele z 53 urzędów samorządowych z regionu.

Miernikiem dla celu operacyjnego 1.9 Doskonalenie administracji jest:

- % ludności wysoko oceniające działalność administracji

Planuje się przeprowadzenie badań dotyczących oceny działalności administracji samorządowej w regionie.

- Procent uchylanych decyzji przez Samorządowe Kolegia Odwoławcze (SKO)

Tabela nr 13

Decyzje wydawane przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Olsztynie

Rok	Decyzje uchylające i umarzające postępowanie organu I instancji	Decyzje uchylające decyzje organu I instancji i przekazujące sprawę do ponownego rozpatrzenia	Ogólna liczba uchylonych decyzji administracyjnych	Ogólna liczba spraw rozstrzygniętych decyzjami SKO
1999	72, tj. 2,6%	1294, tj. 46,4%	1366, tj. 49,0%	2781
2000	84, tj. 3,2%	1442, tj. 56,0%	1526, tj. 59,2%	2577
2001	83, tj. 3,0%	1296, tj. 48,0%	1379, tj. 51,0%	2696
2002	88, tj. 2,7%	1363, tj. 42,0%	1451, tj. 44,7%	3508
2003	196, tj. 6,3%	1245, tj. 40,3%	1441, tj. 46,6%	3430
2004	386, tj. 13,4%	1309, tj. 45,5%	1695, tj. 58,9%	4152
2005	322, tj. 9,8%	1694, tj. 52,0%	2016, tj. 61,8%	4561

Źródło: Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Olsztynie

Tabela nr 14

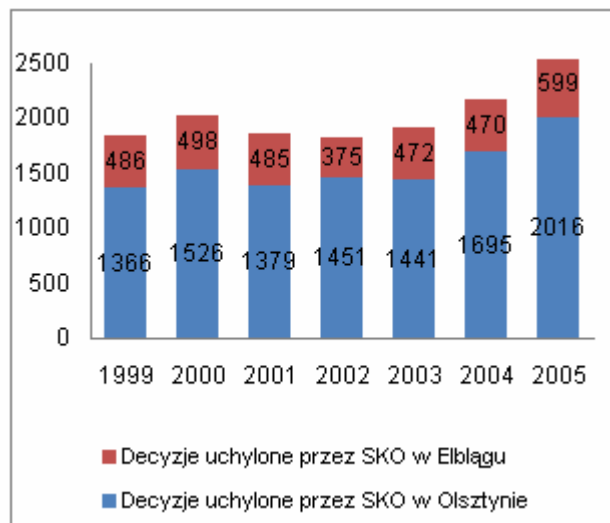
Decyzje wydawane przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Elblągu

Rok	Decyzje uchylające i umarzające postępowanie organu I instancji	Decyzje uchylające decyzje organu I instancji i przekazujące sprawę do ponownego rozpatrzenia	Ogólna liczba uchylonych decyzji administracyjnych	Ogólna liczba spraw rozstrzygniętych decyzjami SKO
1999	50, tj. 3,0%	436, tj. 26,2%	486, tj. 29,2%	1663
2000	54, tj. 3,3%	444, tj. 27,3%	498, tj. 30,6%	1623
2001	77, tj. 4,8%	408, tj. 25,4%	485, tj. 30,2%	1606
2002	65, tj. 4,2%	310, tj. 20,1%	375, tj. 24,3%	1543
2003	83, tj. 5,6%	389, tj. 26,2%	472, tj. 31,8%	1482
2004	118, tj. 8,1%	352, tj. 24,3%	470, tj. 32,4%	1450
2005	134, tj. 8,2%	465, tj. 28,4%	599, tj. 36,6%	1636

Źródło: Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Elblągu.

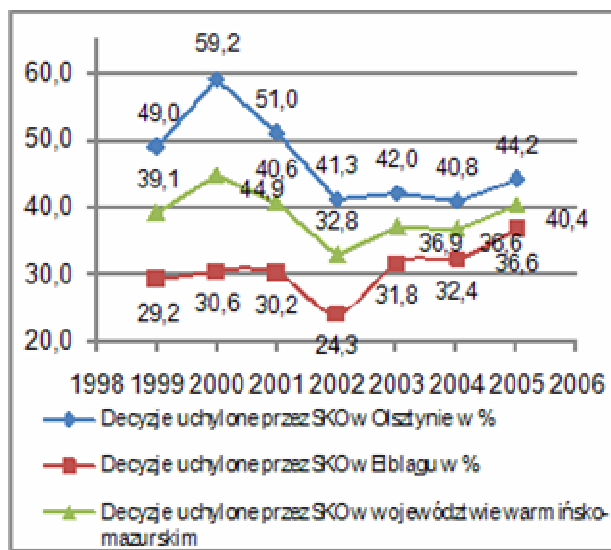
Rycina nr 16

Liczba uchylonych decyzji administracyjnych przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Elblągu i Olsztynie

Rycina nr 17

Procent uchylanych decyzji administracyjnych przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Elblągu, Olsztynie i średnio w województwie

W analizowanym okresie liczba uchylanych decyzji administracyjnych przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Elblągu oscylowała w przedziale ok. 400-600 sztuk, tj. ok. 30%. Najniższy poziom został zanotowany w 2002 roku (375 odwołanych decyzji, tj. 23,5%) a najwyższy – w 2005 roku (599 odwołanych decyzji, tj. 36,6 %). W tym samym okresie liczba uchylanych decyzji administracyjnych przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Olsztynie oscylowała w przedziale ok. 1400-2000 sztuk, tj. około 50%. Najniższy poziom został zanotowany w 1999 roku (1366 odwołanych decyzji, tj. 49,0%) a najwyższy – w 2005 roku (2016 odwołanych decyzji, tj. 61,8 %).

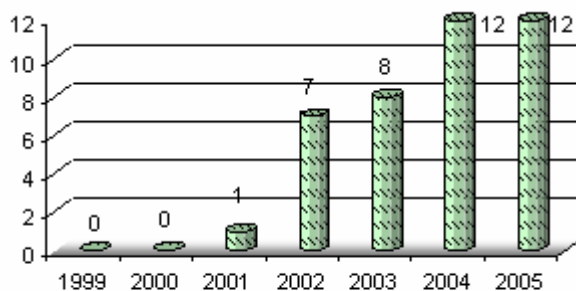
Po trwającej dwa lata tendencji spadkowej, od 2002 r., zarówno w Elblągu, jak i w Olsztynie, a co za tym idzie w całym województwie warmińsko-mazurskim można ponownie zauważyć wyraźną tendencję wzrostu liczby decyzji uchylanych przez Samorządowe Kolegia Odwoławcze.

Powodem uchylanych decyzji były najczęściej powtarzające się nieprawidłowości, tj. naruszanie prawa procesowego, naruszanie przepisów prawa materialnego (różnego typu niejasności, wadliwe doręczenie decyzji itp.).

- Liczba certyfikatów jakości w urzędach administracji samorządowej

Rycina nr 18

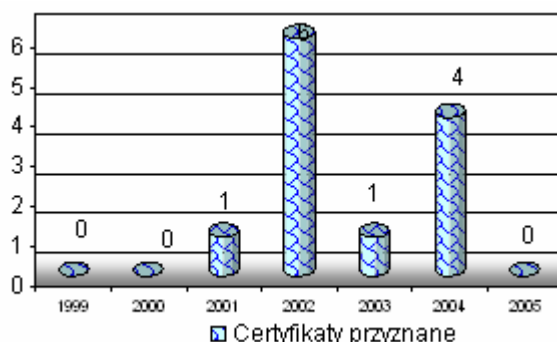
Liczba certyfikatów jakości w urzędach administracji samorządowej w woj. warmińsko-mazurskim w latach 1999-2005

■ Ogólna liczba certyfikatów w poszczególnych latach

Rycina nr 19

Liczba certyfikatów przyznanych w poszczególnych latach w urzędach administracji samorządowej w woj. warmińsko-mazurskim

Aktualnie obowiązujące wydanie normy ISO 9001, bardziej dostosowanej do specyficznych organizacji publicznych, zostało opublikowane w Polsce na jesieni 2001 r., dlatego pierwsze certyfikaty w regionie zostały przyznane urządům samorządowym, poza jednym wyjątkiem, w 2002 r. Średni okres wdrażania systemu zarządzania jakością wynosi 10 -12 miesięcy i stąd może się zdarzyć, że w jakichś latach nie ma efektów w postaci wzrostu ilości certyfikatów.

Na koniec 2005 r. wszystkich urzędów samorządowych w regionie posiadających certyfikaty ISO w stosunku do wszystkich urzędów tego typu w regionie był stosunkowo niski i wynosił 8,8 %.

Posumowanie i wnioski

W związku z tym, iż *Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2020*, w 2005 r. była aktualizowana, nie wszystkie działania w niej zawarte zostały zrealizowane. Jednakże należy przypuszczać, że wprowadzenie narzędzi, m.in. takich jak Regionalny Program Operacyjny Warmia i Mazury na lata 2007-2013, Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013, Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka 2007-2013, Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej, Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko wspomogą realizację strategii w latach kolejnych.

2.2. Otwarte społeczeństwo

Cel operacyjny 2.1

DOSTOSOWANIE SYSTEMU EDUKACJI DO POTRZEB RYNKU PRACY

Edukacja - to proces wychowania, kształcenia, zdobywania wiedzy realizowany przez wszystkie szczeble szkolnictwa, poprzez przedszkole, szkołę podstawową, gimnazjum, szkołę ponadgimnazjalną, szkołę wyższą.

Złożony system edukacji w Polsce jest nierozzerwalnie powiązany z intensywnymi przemianami zachodzącymi na rynku pracy, ze zwróceniem uwagi na zapotrzebowanie na wykwalifikowanych pracowników.

W związku z rozwojem gospodarki rynkowej, a w tym także zmianami w strukturze zatrudnienia, poziom wykształcenia zaczął odgrywać coraz większą rolę w społeczeństwie.

Rozwój kształcenia i podnoszenia kwalifikacji jest czynnikiem prowadzącym do wzrostu gospodarczego i do poprawy produktywności pod warunkiem odpowiedniej struktury kształcenia, skoordynowanej także z potrzebami kraju i Unii Europejskiej.

Działania

A. Wspieranie zmian w szkołach i uczelniach

1. W szkołach prowadzonych przez Samorząd Województwa systematycznie wprowadzane są nowe kierunki kształcenia. W szkołach policealnych prowadzonych przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, w Elku, w Giżycku i w Elblągu wprowadzono w roku szkolnym 2005/2006 dwa nowe kierunki kształcenia - technik usług kosmetycznych oraz kierunek asystentka stomatologiczna w Szkole Policealnej w Elku.

Proces stopniowej likwidacji kierunków zbędnych z punktu możliwości zatrudnienia jest ściśle skorelowany z regionalnym rynkiem pracy.

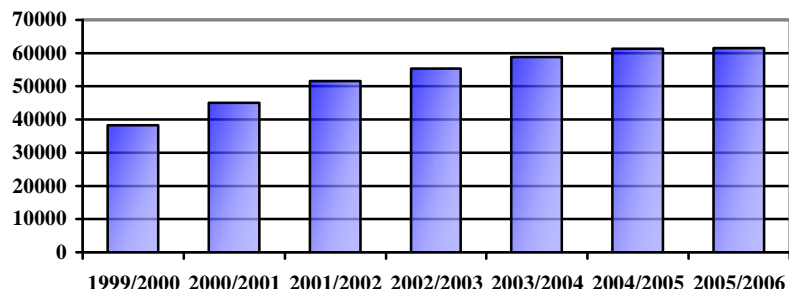
2. W ostatnich latach można zaobserwować korzystne zmiany w zachodzące w szkolnictwie wyższym. Nasz region wzbogaca się systematycznie z roku na rok o nowe kierunki studiów (zarządzanie, prawo i administracja, socjologia, filozofia, technologie informacyjne), dostosowując się plastycznie do zmieniającego się zapotrzebowania na określone zawody, a także reagując na przemiany zachodzące w gospodarce krajowej. Szkoły wyższe naszego regionu realizują kształcenie w systemie studiów dziennych, zaocznych, wieczorowych i eksternistycznych.

Uczelnie wyższe aktualnie rozszerzają ofertę studiów, kształcąc na 45 kierunkach oraz na studiach podyplomowych. W roku akademickim 2005/2006 na 9 uczelniach (wraz z filiami), studiowało ogółem 61 443 studentów, w tym najliczniejszą grupę reprezentowali studenci dzienni (31 512 osoby) i zaocznicy (29 055 osób). Od roku akademickiego 2004/2005 na wydziale humanistycznym Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, kierunek stosunki międzynarodowe można zakończyć ze specjalnością polityka europejska. Biotechnologia także została rozszerzona o trzy specjalności: biotechnologię weterynaryjną, biotechnologię mikroorganizmów oraz biotechnologię zwierząt i roślin. Najbardziej cieszącymi się zainteresowaniem kierunkami Uniwersytetu są stosunki międzynarodowe oraz socjologia. W strukturze szkolnictwa wyższego w roku 2005/2006 funkcjonowały następujące filie szkół wyższych: Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej – Filia w Olsztynie, Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania Filia w Elku, Szkoła Wyższa im. Pawła Włodkowica w Płocku Filia w Iławie, Wyższa Szkoła Zarządzania i Przedsiębiorczości im. B. Jańskiego w Warszawie Filia w Elblągu, Wydział Zamiejscowy Wyższej Szkoły Informatyki i Ekonomii w Kętrzynie, Uniwersytet Gdański punkt konsultacyjny w Elblągu.

Na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim studiowały w roku akademickim 2005/2006 35 482 osoby, w wyższych szkołach ekonomicznych – 9718 osób, w wyższych szkołach pedagogicznych - 7917 osób, w wyższych szkołach zawodowych – 8326 osób.

Rycina nr 1

Liczba studentów ogółem szkół wyższych w województwie warmińsko-mazurskim

Jak wspomniano wyżej, edukacja na poziomie studiów wyższych jest bardzo urozmaicona pod względem kierunków kształcenia na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim, w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Elblągu, Wszechnicy Mazurskiej w Olecku, Wyższej Szkole Policji w Szczytnie i innych wyższych uczelniach i ośrodkach naukowo-badawczych regionu.

Bogata oferta edukacyjna Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego oferuje kształcenie na 14 wydziałach, w tym na 39 kierunkach studiów stacjonarnych oraz 31 kierunkach studiów niestacjonarnych. Olsztyńska Szkoła Wyższa im. J. Rusieckiego proponuje studia na 5 kierunkach kształcenia, tj.: na pedagogice, politologii, wychowaniu fizycznym, fizjoterapii, zdrowiu publicznym. We Wszechnicy Mazurskiej w Olecku można ukończyć studia wyższe na kierunku administracja, zarządzanie, filologia, pedagogika, ochrona środowiska, wychowaniu fizycznym. W Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Elblągu można uzyskać wyższe wykształcenie na kierunku administracja, filologia, pedagogika, ekonomia, elektrotechnika, mechanika i budowa maszyn, ochrona środowiska.

Na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim w Olsztynie w roku akademickim 2005/2006 największym zainteresowaniem cieszyły się studia podyplomowe w zakresie: rachunkowości, wyceny nieruchomości, informatyki, administracji, zarządzania funduszami unijnymi, kształcenia pedagogicznego. Od momentu powstania Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, tj.: od roku 1999 na tej uczelni funkcjonują studia doktoranckie, na których można nadawać stopnie doktora w 15 dyscyplinach.

Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie jest jedyną uczelnią w kraju, która kształci kadry oficerskie policji. Pełni wiodącą rolę wśród szkół policji, oferując szeroką ofertę szkoleniową skierowaną do policjantów. Od kilku lat oferuje studia oficerskie, tj.: wyższe studia zawodowe dla kandydatów z wykształceniem średnim oraz studia dla absolwentów wyższych uczelni cywilnych.

W roku 2005 liczba uczelni w Polsce przekroczyła 430 (w tym 9 szkół wyższych w województwie warmińsko-mazurskim), z czego zaledwie 136 szkół wyższych finansowanych jest z budżetu Państwa, pozostałe placówki to uczelnie niepubliczne (w województwie warmińsko-mazurskim – 5).

Zaledwie 104 szkoły wyższe naszego kraju posiadają uprawnienia do nadawania stopnia doktora, w co najmniej dwóch dyscyplinach, w tej liczbie jest zaledwie 5 szkół niepublicznych. W roku 2005 liczba studentów w Polsce przekroczyła 2 miliony osób, z tym że w sektorze szkolnictwa niepublicznego wynosił ona ponad 900 tysięcy (Rocznik Statystyczny 2005).

Na potencjał prorozwojowy składają się przede wszystkim instytucje prowadzące działalność naukową, artystyczną, analitykę ekonomiczną z zakresu zarządzania i informatyzacji.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonuje zaledwie 9 uczelni wyższych, w tym trzy państwowe (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Państwowa Wyższa Szkoła

Zawodowa w Elblągu i Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie), funkcjonuje kilka filii i wydziałów zamiejscowych uczelni niepublicznych, działają dwie placówki Państwowej Akademii Nauk w Olsztynie i w Popielnie, oraz Instytut Rybactwa Śródlądowego Ministerstwa Rolnictwa w Olsztynie.

B. Wspieranie współpracy szkół zawodowych i uczelni wyższych z przedsiębiorcami

1. Z raportu z przeprowadzonych badań pt.: „Oferta edukacyjna studiów doktoranckich a zapotrzebowanie na wysoko kwalifikowaną kadrę w różnych sektorach gospodarki” pod redakcją J. Górniewicza wynika, że istnieje jeszcze dość duży dystans między ofertą edukacyjną ośrodków naukowo-badawczych w regionie w zakresie kreowania wysoko kwalifikowanych kadr naukowych a możliwością wykorzystania tych kadr w unowocześnieniu oraz budowaniu tożsamości obywatelskiej mieszkańców regionu.
2. Spośród około 550 profesorów i doktorów habilitowanych zatrudnionych na pierwszym miejscu w instytucjach naukowych i naukowo-dydaktycznych w regionie blisko 55% stanowią przedstawiciele nauk przyrodniczych, głównie rolniczych (agronomia, zootechnika, rybactwo, technologia żywności i żywienie, kształtowanie środowiska, inżynieria rolnicza) lub bliskich rolnictwu jak weterynaria, biologia. Nieco ponad 20% stanowią przedstawiciele nauk humanistycznych i teologicznych, a 15% - nauk technicznych.
3. Informacji na temat zawodów poszukiwanych na rynku pracy dostarcza analiza zapotrzebowania pracodawców na organizację staży zawodowych, mających na celu ułatwienie startu zawodowego bezrobotnej młodzieży w wieku do 25 roku życia. Jak wynika z przedstawionych wyników badań, najczęściej kierowano bezrobotną młodzież do odbycia stażu w zawodach: pracownik administracyjno-biurowy, sprzedawca, pracownik finansowo-ekonomiczny, kucharz, barman, pomoc kuchenna, pracownicy budowlani, mechanik samochodowy, technik fizjoterapii, stolarz, recepcjonista, informatyk, szwacz maszynowy, nauczyciel wychowawca w placówkach oświatowych (dane Wojewódzkiego Urzędu Pracy).

Z drugiej strony istnieją zawody deficytowe, w których pracodawcy mimo ponawiania oferty nie mogą znaleźć chętnych do odbycia stażu, są to: technik drogowy, technik budowlany, technik budownictwa ogólnego, inżynier budownictwa komunikacyjnego, budowa dróg i mostów, inżynier budowy maszyn i urządzeń, inżynier mechanik, zawody inżynierskie z uprawnieniami pedagogicznymi.

W ramach rozwoju współpracy i aktywizacji edukacyjnej, Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego w roku 2005 przyjęła projekty do realizacji z obszaru Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego z działania 2.6, tj.:

- „*wysoko wykwalifikowane kadry dla Warmii i Mazur – stypendia doktoranckie*”, z których skorzystało 50 osób z Olsztyńskiej Szkoły Wyższej Informatyki i Zarządzania im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego w Olsztynie,
- „*wzmocnienie współpracy UWM z gospodarką regionu poprzez stypendia doktoranckie*” – 100 osób z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego,
- „*regionalny transfer wiedzy UWM – staże pracowników i absolwentów w firmach*” – 200 osób z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego,
- „*kreowanie wysoko kwalifikowanych kadr gospodarki regionu – stypendia doktoranckie*” – 100 osób z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.

Łącznie z powyższych projektów skorzystało 540 doktorantów, stażystów i pracowników naukowych.

C. Badania na rzecz...

1. W obecnym systemie edukacyjnym istotną rolę odgrywa idea uczenia się przez całe życie, proces pogłębiania swoich umiejętności, podnoszenia kwalifikacji, zdobywania szerszej wiedzy z wybranych obszarów nauczania czyli edukacja ustawiczna. Proces uczenia się przez

całe życie jest ściśle powiązany ze zmieniającymi się warunkami zewnętrznymi, społeczno-ekonomicznymi, a także z postępem naukowo-technicznym.

2. W naszym województwie istnieje sieć szkolnictwa ustawicznego, a liczba ośrodków kształcenia ustawicznego charakteryzuje się sześciokrotnym wzrostem od roku 1999 do roku 2005. W latach 1999 –2005 powstało 11 Centrów Kształcenia Ustawicznego:

1. Centrum Kształcenia Ustawicznego w Elblągu.
2. Centrum Kształcenia Ustawicznego w Elku.
3. Centrum Kształcenia Ustawicznego w Giżycku.
4. Centrum Kształcenia Ustawicznego w Kętrzynie.
5. Zespół Szkół Rolniczych – Rolnicze Centrum Kształcenia Ustawicznego w Lidzbarku Warmińskim.
6. Zespół Szkół Elektronicznych i Telekomunikacyjnych w Olsztynie.
7. Centrum Kształcenia Ustawicznego w Ostródzie.
8. Zespół Szkół Zawodowych nr 2 w Szczytnie.
9. Centrum Kształcenia Ustawicznego nr 2 przy ZK w Iławie.
10. Mrągowskie Centrum Kształcenia Ustawicznego.
11. Zespół Placówek Kształcenia Ustawicznego Centrum Kształcenia Ustawicznego w Piszcu.

oraz 7 Centrów Kształcenia Praktycznego:

1. Centrum Kształcenia Praktycznego w Elblągu.
2. Centrum Kształcenia Praktycznego w Elku.
3. Zespół Szkół Elektrycznych w Giżycku.
4. Centrum Kształcenia Praktycznego w Karolewie.
5. Centrum Kształcenia Praktycznego w Nidzicy.
6. Centrum Kształcenia Praktycznego w Iławie.
7. Mrągowskie Centrum Kształcenia Praktycznego.

Łącznie w roku 2005 w Centrach Kształcenia Praktycznego i w Centrach Kształcenia Ustawicznego kształciły się 2942 osoby z województwa, pod kierunkiem 96 nauczycieli.

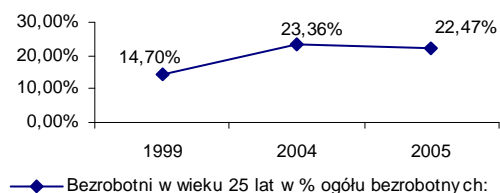
Zawody, które były chętnie wybierane to m. in.: technik administracji, technik ekonomista, technik agrobiznesu, technik elektronik, technik ochrony środowiska. Najwięcej osób (407) kształciło się w zawodzie technik mechanik (407 osób), - technik ekonomista (389 osób), technik handlowiec (258 osób). Mniej chętnie wybieranymi kierunkami były: kucharz małej gastronomii (4 osoby), elektryk (4 osoby), cukiernik (5 osób).

Poziom wykształcenia w naszym regionie jest generalnie niższy niż w Polsce. Dominują osoby z wykształceniem podstawowym, średnim i zasadniczym zawodowym.

Wskaźnik monitoringu celu operacyjnego: Bezrobotni w wieku 25 lat w % ogółu bezrobotnych:

Rycina nr 2

Bezrobotni w wieku 25 lat w % ogółu bezrobotnych:

Podsumowanie:

Dostosowanie systemu edukacji do potrzeb rynku pracy jest procesem niezbędnym, ale i długotrwałym, który prowadziłby do ograniczenia bezrobocia w regionie, przygotowania

absolwentów do podejmowania pracy w województwie warmińsko-mazurskim, jak i na obszarze całego kraju, m. in.: poprzez rozbudowę systemu kształcenia zawodowego i ustawicznego.

Wypracowanie sprawnie działającego systemu kształcenia wielopoziomowego, otwartego na zmiany zachodzące na rynku pracy wymaga wypracowania sieci powiązań pomiędzy pracodawcami, szkołami średnimi, szkołami wyższymi, jednostkami samorządu terytorialnego.

Wnioski:

1. Uczelnie wyższe naszego regionu oferują szeroką i atrakcyjną ofertę studiów – dostosowując się plastycznie do zapotrzebowania na określone zawody dominujące w danym okresie na rynku pracy.
2. Pracodawcy chętnie przyjmują bezrobotną młodzież do 25 roku życia na staże zawodowe.
3. Warmińsko-Mazurska Agencja Rynku Rolnego w roku 2005 finansowała ze środków Unii Europejskiej stypendia łącznie dla 540 doktorów, stażystów i pracowników naukowych.
4. W roku 2005 w województwie funkcjonowało 18 Centrów Kształcenia Ustawicznego i Centrów Kształcenia Praktycznego.

Cel operacyjny 2.2 RÓŻNORODNA I DOSTĘPNA EDUKACJA

Działania:

A. Różnorodność edukacji

1. Zarówno w szkołach na każdym etapie nauczania, jak i w szkolnictwie wyższym z roku na rok wzrasta atrakcyjność procesu nauczania, m. in.: poprzez wzbogacanie się szkół w nowoczesne pomoce dydaktyczne, profesjonalną bazę (szczególnie w szkolnictwie zawodowym) oraz otwieranie kierunków kształcenia związanych z zapotrzebowaniem lokalnego rynku pracy.

W Wyższej Szkole Informatyki i Ekonomii Towarzystwa Wiedzy Powszechnej na studiach licencjackich wprowadzono na kierunku informatyka związane z zapotrzebowaniem rynku pracy specjalności, tj.: administrowanie sieci i systemów komputerowych, informatykę w gospodarce, informatykę w zarządzaniu, teleinformatykę i zarządzanie sieciami oraz na kierunku ekonomia - ekonomikę i organizację turystyki.

2. Strategia zatrudnienia i rozwoju zasobów ludzkich w województwie warmińsko-mazurskim do roku 2020, stanowiąca załącznik do uchwały Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego Nr 46/627/06 z dnia 27 czerwca 2006 r. zakłada w priorytecie 2 – kształcenie i wychowanie dla zatrudnienia i integracji społecznej, inwestowanie w kapitał ludzki. Proces ten dotyczy wszystkich poziomów nauczania w systemie szkolnym, także edukacji dorosłych w systemie szkolnym i pozaszkolnym. Integralnym jego składnikiem są elementy wychowania promujące pracę i przedsiębiorczość.
3. Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego wspiera uczelnie wyższe naszego regionu w środki finansowe na badania i wyposażenie pracowni do ćwiczeń, pochodzące ze środków Unii Europejskiej.
4. Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego wsparł finansowo uczelnie, szkoły i instytucje oświatowe w rozwoju infrastruktury lokalnej. W roku akademickim 2005/2006 Regionalny Komitet Sterujący przy Marszałku Województwa przyznał Uniwersytetowi Warmińsko-Mazurskiemu 8,5 miliona zł z unijnych funduszy na realizację inwestycji – projektu wyposażenia biblioteki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Ponadto, w ramach działania 3.5 oraz poddziałania 3.5.1 pt.: „*Lokalna infrastruktura edukacyjna i sportowa*” Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego dofinansował zadanie:

- budowa szkoły podstawowej wraz z salą gimnastyczną w Wikielcu – I etap w Gminie wiejskiej Ilawa w wysokości 1 699 890, 33 zł,

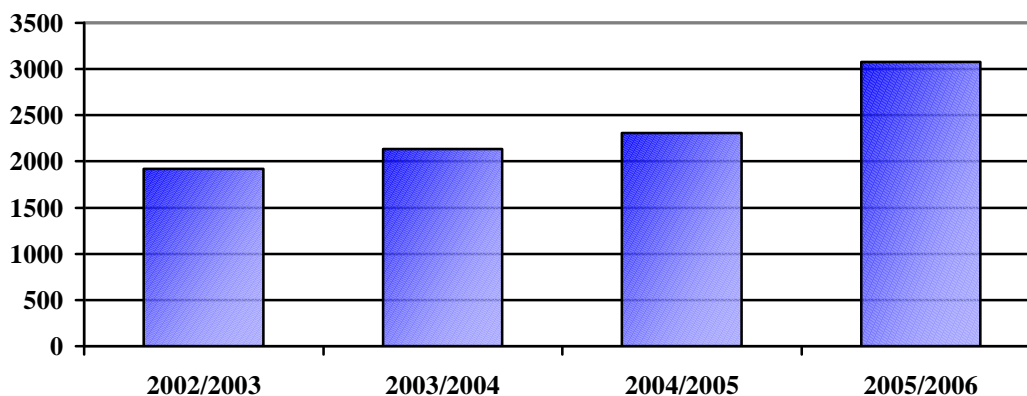
W ramach działania 1.3 i poddziałania 1.3.1 pt.: „Regionalna infrastruktura edukacyjna”:

- przebudowa oraz wyposażenie budynku pokoszarowego na cele dydaktyczne Olsztyńskiej Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania w Olsztynie, w wysokości 1 631 101,13 zł,
- modernizacja budynku dydaktycznego Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu, w wysokości 3 833 036, 57 zł,
- zakup wyposażenia i elektronicznego systemu udostępnienia zbiorów nowej biblioteki Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w wysokości 5 976 250, 56 zł.

5. Na poziomie szkół gimnazjalnych w roku szkolnym 2005/2006 odbył się III ogólnopolski konkurs wiedzy informatycznej uczniów tych szkół, którego celem było m. in.: motywowanie nauczycieli, uczniów i ich rodziców do zainteresowania się informatyką, przedsiębiorczością i wykorzystaniem komputera w bankowości, rachunkowości, przedsiębiorczości.

Rycina nr 3

Ilość komputerów przeznaczonych do użytku dzieci w szkołach gimnazjalnych z dostępem do internetu

Wejście Polski do Unii Europejskiej wpłynęło pozytywnie na ukierunkowania w dziedzinie kształcenia zawodowego. Proces ten, skupia się na całym systemie edukacyjnym, jak również dotyczy poszczególnych grup zawodów.

W roku 2002 wdrożenie reformy edukacji, spowodowało wprowadzenie 31 kierunków kształcenia zawodowego, zgodnie z klasyfikacją zawodów ustaloną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu oraz Ministerstwo Gospodarki.

W roku szkolnym 2005/2006 w szkołach ponadgimnazjalnych (policalnych), prowadzonych przez Samorząd Województwa kształcenie odbywało się na następujących kierunkach:

- 1) asystentka stomatologiczna – nowy kierunek,
- 2) asystent osoby niepełnosprawnej,
- 3) dietetyk,
- 4) opiekun w domu pomocy społecznej,
- 5) pracownik socjalny,
- 6) ratownik medyczny,
- 7) technik usług kosmetycznych – nowy kierunek,
- 8) technik elektroradiolog,
- 9) technik masażysta,
- 10) terapeuta zajęciowy
- 11) technik fizjoterapii,

- 12) technik farmacji,
- 13) język angielski i język niemiecki w Zespole Kolegiów Nauczycielskich w Szczytnie.

6. Na każdym szczeblu nauczania jest realizowana edukacja ekologiczna. W przedszkolu, w klasach 1 - 3 jest to edukacja środowiskowa, w klasach 4 – 6 nauczanie przyrody wraz realizacją ścieżek przyrodniczych, w gimnazjum prowadzone są lekcje biologii, jak również ścieżki przyrodnicze.

W przedszkolach naszego regionu w roku szkolnym 2005/2006 zrealizowano III edycję certyfikatu „*Szkoła przyjazna środowisku*”, zorganizowaną przez Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty w Olsztynie. Wyniki programu „*Ekozespołów, czyli „ochrona środowiska na co dzień*” realizowanego przez Centrum Edukacji Ekologicznej wraz z Warmińsko – Mazurskim Kuratorem Oświaty w roku 2005 były najwyższej notowane w Polsce.

Adresatami Olsztyńskiego Centrum Edukacji Ekologicznej są: placówki oświatowe (przedszkola i szkoły wszystkich typów), dzieci i młodzież, studenci, nauczyciele, ośrodki dydaktyczne parków krajobrazowych, nadleśnictw, organizacje pozarządowe. W szkołach i innych placówkach oświatowych województwa realizowanych jest wiele programów edukacyjnych, które koordynowane i wspierane są przez Olsztyńskie Centrum Edukacji Ekologicznej:

- Przyroda wokół nas - Ptaki,
- Międzynarodowy Program Edukacji Ekologicznej GREEN dotyczący badania rzek,
- Certyfikat Warmińsko-Mazurskiego Kuratora Oświaty „Szkola Przyjazna Środowisku”,
- Obserwator Przyrody,
- Szkolny Program Puszkowy,
- Program ekozespołów, czyli kampania ekologicznego stylu życia.

W roku 2005 OCEE zorganizowało 29 form doskonalenia nauczycieli (warsztatów, konferencji, rad pedagogicznych) z zakresu edukacji ekologicznej, w ramach których przeszkolono 905 nauczycieli z województwa warmińsko-mazurskiego.

Każdego roku w formach doskonalenia nauczycieli z zakresu ekologii bierze udział około 1000 nauczycieli, a w konsultacjach indywidualnych ponad 600 osób. W roku 2005 Olsztyńskie Centrum Edukacji Ekologicznej zorganizowało 29 form doskonalenia nauczycieli (warsztatów, konferencji, rad pedagogicznych) z zakresu edukacji ekologicznej, w ramach których przeszkolono 905 nauczycieli z województwa warmińsko-mazurskiego. W roku szkolnym 2000/2001 w Program ekozespołów zaangażowało się 70 placówek, 95 nauczycieli i ponad 1 100 uczniów, a w roku szkolnym 2004/2005 zaangażowało się 148 szkół i przedszkoli (w tym trzy placówki z województwa pomorskiego, po jednej z województwa kujawsko-pomorskiego i mazowieckiego), 573 nauczycieli 6 340 dzieci i młodzieży. Jest to najbardziej popularny program edukacyjny w województwie warmińsko-mazurskim.

W roku 2005/2006 w podsumowaniu programu za wieloletnie upowszechnianie programu ekozespołów nagrody główne otrzymało 127 szkół i przedszkoli, a 44 placówki z Warmii i Mazur otrzymały brązowe statuetki „Przyjaciel Ziemi”.

W roku 2005/2006 Olsztyńskie Centrum Edukacji Ekologicznej współorganizowało Wiosenne Sprzątanie Warmii i Mazur. W sprzątaniu uczestniczyło 3 000 wolontariuszy, w tym m. in.: studenci, leśnicy, strażacy, nauczyciele, pletwonurkowie, wędkarze i działkowicze. Wiosenne sprzątanie Warmii i Mazur odbywało się pod patronatem Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Wzięło w nim udział 36 500 uczestników z 257 placówek oświatowych i organizacji pozarządowych.

W roku szkolnym 2005/2006 odbyła się II edycja konkursu „*Młody reporter dla środowiska*” ogólnoswiatowy konkurs dla młodzieży szkół ponadpodstawowych z wiedzy i działań na rzecz ochrony środowiska.

Priorytety działań pracy Warmińsko-Mazurskiego Kuratorium Oświaty w zakresie edukacji ekologicznej to:

1. Popularyzacja działalności ekologicznej placówek oświatowych,
2. Współpraca z instytucjami wspierającymi edukację ekologiczną,
3. Upowszechnianie konkursów wojewódzkich związanych z ekologią.

Dyrektor szkoły odpowiedzialny jest za uwzględnienie problematyki ścieżek edukacyjnych w szkolnym programie nauczania. Za realizację ścieżek edukacyjnych odpowiedzialni są nauczyciele wszystkich przedmiotów.

Elbląskie Centrum Edukacji Ekologicznej przeprowadziło 24 szkolenia dla nauczycieli, w których uczestniczyły 662 osoby. Wśród laureatów III edycji ogólnopolskiego konkursu „Program ekozespołów w mojej szkole i przedszkolu” w 2005 r. znalazło się 9 szkół z terenu działalności Ośrodka (tyle samo laureatów miał ODN w Olsztynie). Łącznie laureatami w kraju zostało 29 szkół, z czego 18 miejsc zajęło województwo warmińsko-mazurskie.

7. Ministerstwo Edukacji Narodowej oraz Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty w Olsztynie w roku szkolnym 2005/2006 wyznaczyło jako jeden z priorytetów „Nadzór kuratora oświaty nad organizacją i realizacją kształcenia dzieci i młodzieży należących do mniejszości narodowych i grup etnicznych” w szkołach województwa warmińsko-mazurskiego z dodatkową nauką języka mniejszości narodowej. W roku szkolnym 2005/2006 w województwie warmińsko-mazurskim było 6 szkół z nauczaniem języka niemieckiego jako języka ojczystego było według danych GUS, a w nich 64 uczniów.
8. W zakresie edukacji ekologicznej dorosłej części społeczeństwa działa Olsztyńskie Centrum Edukacji Ekologicznej. Adresatami jego programów są: placówki oświatowe (przedszkola i szkoły wszystkich typów), dzieci i młodzież, studenci, nauczyciele, ośrodki dydaktyczne parków krajobrazowych, nadleśnictw, organizacje pozarządowe.

W roku 2005/2006 Olsztyńskie Centrum Edukacji Ekologicznej współorganizowało Wiosenne Sprzątanie Warmii i Mazur. W sprzątaniu uczestniczyło 3 000 wolontariuszy, w tym m. in.: studenci, leśnicy, strażacy, nauczyciele, pletwonurkowie, wędkarze i działkowicze. Wiosenne sprzątanie Warmii i Mazur odbywało się pod patronatem Marszałka Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Wzięło w nim udział 36 500 uczestników z 257 placówek oświatowych i organizacji pozarządowych.

9. W województwie edukacja ekologiczna jest realizowana także poprzez inne formy, takie jak ścieżki edukacyjne realizowane w ramach lekcji przyrody i biologii, zwiedzanie parków dzikich zwierząt (np.: park w Kadzidłowie) rezerwatów (np.: rezerwat jeziora Oświn), czy muzeów przyrodniczych (Muzeum Przyrody w Olsztynie).

B. Zwiększanie dostępności do szkół

1. W roku szkolnym 2005/2006 wynika, że dowożeniem uczniów do szkoły w województwie warmińsko – mazurskim objętych było 47 305 dzieci, w tym - 27 825 ze szkół podstawowych, co stanowi 22% wszystkich uczniów szkół podstawowych - 19 480 z gimnazjów, co stanowi 24 % wszystkich uczniów gimnazjów.
Liczba miejscowości, z których dowożone są dzieci, w obrębie poszczególnych gmin jest zróżnicowana. Najwięcej miejscowości, - 90 obsługuje gmina Bartoszyce, gmina Ostróda - 68, gmina Elk - 67, Gołdap - 57, Biskupiec pow. olsztyński i Biała Piska – 51. Najmniej miejscowości obsługują gminy Barciany i Frombork – 10, Jeziorany – 5.
2. Stopniowo umożliwia się dzieciom i młodzieży z rodzin najbiedniejszych kształcenie na poziomie ponadpodstawowym za pomocą systemu stypendialnego, jest to możliwe dzięki działaniu 2.2 Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego. W ramach środków finansowych z tego działania w roku 2005 dofinansowano naukę 12 891 dzieciom.

C. Wspieranie realizacji funkcji szkoły

1. Każda szkoła ma obowiązek ustawowy do napisania i posiadania programu wychowawczego szkoły, w którym to programie winna ująć zagadnienie związane z przeciwdziałaniem zjawiskom patologicznym.
2. Zajęcia pozalekcyjne w szkołach w zależności od środków finansowych organów prowadzących realizowane są w różnej skali. Waha się to w granicach 10-27% (wg planów dyrektorów szkół w arkuszach organizacyjnych), w zależności od zamożności jednostek samorządu terytorialnego, który to przy ciągle zmniejszającej się subwencji oświatowej, dawkuje możliwość wprowadzania przez szkoły, płatnych zajęć pozalekcyjnych. Powoduje to ograniczenie możliwości rozwijania zainteresowań i uzdolnień uczniów.
3. W ramach działań służących wspieraniu, także finansowemu funkcji szkoły, w roku 2005 Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przeznaczył dotację 100 tys. zł jako dotację dla Zespołu Oświatowo-Sportowego „BAZA” w Mrągowie oraz 200 tys. zł dla Zespołu Szkół z Ukraińskim Językiem Nauczania w Górowie Iławieckim.
4. W szkołach opracowane są programy dotyczące się budowania tożsamości regionalnej przez rozszerzenie w programach nauczania historii regionu i wiedzy o dziedzictwie narodowym.

D. Wspieranie systemu doskonalenia kadr w oświacie

1. Trzy tysiące nauczycieli z woj. warmińsko-mazurskiego i kujawsko-pomorskiego będzie mogło skorzystać z kursu języka angielskiego lub niemieckiego, współfinansowanego przez Unię Europejską. Projekt jest realizowany w całej Polsce, w tych dwóch woj. będzie kosztować 7,3 mln. zł. Z rocznych kursów będą mogli skorzystać nauczyciele z przedszkoli, szkół, placówek wychowawczych, i artystycznych, zakładów kształcenia nauczycieli, bibliotek.

Administracja szkół, placówek oświatowych, jak i organów prowadzących, uczestniczy w szkoleniach podnoszących kwalifikacje (zgodnie z potrzebami), organizowanych przez Ministerstwo Edukacji i Nauki, Warmińsko-Mazurskie Kuratorium Oświaty, Warmińsko-Mazurski Oddział Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu, Olsztynie oraz Centralny Oddział Doskonalenia Nauczycieli.

W związku z powyższym, każdego roku Warmińsko-Mazurskie Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu i Olsztynie diagnozują potrzeby nauczycieli na podstawie których, opracowują ofertę edukacyjną.

Nauczyciele z całego województwa mogą doskonalić swoje kwalifikacje, poprzez korzystanie z różnorodnych form doskonalenia zawodowego, kursów kwalifikacyjnych, szkoleń, studiów podyplomowych. Olsztyńska Szkoła Wyższa im. J. Rusieckiego oferuje studia podyplomowe w 28 specjalnościach, m. in.: fundusze strukturalne i pomocowe z Unii Europejskiej, doradztwo zawodowe, organizacja i zarządzanie oświatą „*Menadżer oświaty*”, opieka nad osobami starszymi i niepełnosprawnymi, zarządzanie w służbie zdrowia.

Na stan zatrudnienia nauczycieli mają ogromny wpływ zmiany demograficzne w populacji szkolnej. Po dość długim okresie nieprzerwanego wzrostu stanu zatrudnienia nauczycieli, następuje przejście do fazy długoletniego jego spadku. Liczba czynnych zawodowo nauczycieli, wzrosła ogólnie w kraju w latach 2000-2005, przy czym nasze województwo znajduje się na środkowej pozycji, w skali kraju, pośród pozostałych województw.

Według danych uzyskanych z Systemu Informacji Oświatowej, w roku szkolnym 2005/2006 w województwie warmińsko-mazurskim według stopnia awansu zawodowego najwięcej w przeliczeniu na etaty jest nauczycieli mianowanych (8413,92), następnie dyplomowanych (6509,34), kontraktowych (3021,59), stażystów (1148,19). Najwięcej nauczycieli dyplomowanych jest w województwie mazowieckim (16880,90), małopolskim (16418,92), najmniej w województwie zachodniopomorskim (3843,73). Nasze województwo zajmuje 8 miejsce pod względem ilości nauczycieli dyplomowanych.

W roku szkolnym 2005/2006 w szkołach i placówkach oświatowych województwa było zatrudnionych 30 283 nauczycieli, w tym 22 049 na pełnym etacie i niepełnozatrudnionych – 8234 osób. To o 1 325 osób więcej niż w roku szkolnym 2004/2005.

2. W Warmińsko-Mazurskim Kuratorium Oświaty na stronie internetowej www.ko.olsztyn.pl istnieje bank informacji o nauczycielach, którzy podejmą pracę w szkole jako nauczyciele, a także o wolnych miejscach pracy dla nauczycieli w podziale na nauczanie poszczególnych przedmiotów.
3. Na kierunkach nauczycielskich do podstaw programowych uczelnie wprowadziły zagadnienia z organizacji i zarządzania oświatą. W Wyższej Szkole Informatyki i Ekonomii Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Olsztynie, funkcjonują dwa kierunki: organizacja i zarządzanie oświatą na studiach licencjackich (90 h) i organizacja i zarządzanie oświatą na studiach podyplomowych (120 h). Wszechnica Mazurska w Olecku prowadzi studia podyplomowe w zakresie zarządzania oświatą. Wyższa Szkoła Finansów i Zarządzania Filii w Elku realizuje ten moduł na kierunku filologia angielska i filologia germańska (na studiach dziennych 30h, na zaocznych – 16 h). W Wyższej Szkole Pedagogicznej TWP w Olsztynie realizowany jest przedmiot podstawy prawne i organizacyjne oświaty, na kierunku pedagogika, na II roku studiów zawodowych. Na Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim, na kierunku pedagogika na wszystkich specjalnościach jednolitych studiów magisterskich dziennych i zaocznych prowadzony jest przedmiot podstawy prawne i organizacyjne oświaty.

Moduł ten zaczął funkcjonować też na studiach podyplomowych w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej w Elblągu oraz na Elbląskiej Uczelni Humanistyczno-Ekonomicznej oraz w Olsztyńskiej Szkole Wyższej im. J. Rusieckiego.

W Warmińsko-Mazurskich Ośrodkach Doskonalenia Nauczycieli tworzy się system doradztwa metodycznego. Jednak wymaga on jeszcze dopracowania i dalszego doskonalenia. Sukces w budowaniu wojewódzkiego systemu doradztwa metodycznego uzależniony jest od zrozumienia jego problemów przez Jednostki Samorządu Terytorialnego. W powiatach systematycznie organizuje się pracownie doradztwa metodycznego, powstają powiatowe ośrodki doskonalenia dla nauczycieli. Samorząd województwa, wspierając powiaty w tworzeniu systemu doradztwa, podjął decyzję o utworzeniu od 1.01.2004 roku, filii Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie, mając na względzie, że zatrudnieni w niej konsultanci będą istotnym wsparciem dla nauczycieli doradców i nauczycieli zatrudnionych w szkołach w części wschodniej województwa.

Na poziomie lokalnym funkcjonują dwie placówki wojewódzkie:

1. Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie,
2. Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu,

oraz powiatowe:

- a) Powiatowy Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Giżycku,
- b) Powiatowa Pracownia Metodyczna w Kętrzynie,
- c) Elcki Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Elku,
- d) Powiatowa Pracownia Doradztwa Metodycznego w Bartoszycach,
- e) Miejska Pracownia Metodyczna w Iławie,
- f) Doradca-koordynator zatrudniony przez Gminę Olecko,
- g) Doradca-koordynator zatrudniony przez Gminę Biskupiec,
- h) Doradca obsługujący obszar kraju – szkoły przywięzienne, nadzór pedagogiczny w Olsztynie.

Zadania realizowane przez nauczycieli konsultantów na rok szkolny 2005/2006, wynikały z rozporządzenia o placówkach doskonalenia nauczycieli oraz w oparciu priorytetu organu prowadzącego, którym jest Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

W roku 2005, w Warmińsko-Mazurskich Ośrodkach Doskonalenia Nauczycieli w Olsztynie i w Elblągu przeprowadzono łącznie około 890 różnych szkoleń, z których skorzystało 22 600 uczestników.

Tematyka spotkań była różnorodna, dotyczyła m.in. stresu w pracy dyrektora, wykorzystania e-learningu w pracy z uczniami dorosłymi, szkoły twórcze, czyli efekty działań innowacyjnych, szkoła ośrodkiem wzmocnienia postaw obywatelskich i przedsiębiorczości w środowisku lokalnym.

Od 1 września 2004 roku, rozpoczęła swoją działalność filia Warmińsko-Mazurskiego Ośrodka Doskonalenia Nauczycieli w Elku.

W Warmińsko-Mazurskim Ośrodku Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu, w roku 2005 zrealizowano cztery kursy kwalifikacyjne: w zakresie oligofrenopedagogiki – 37 uczestników, kwalifikacji pedagogicznych – 31 uczestników, wychowania do życia w rodzinie – 14 osób, terapii pedagogicznej – 21 uczestników.

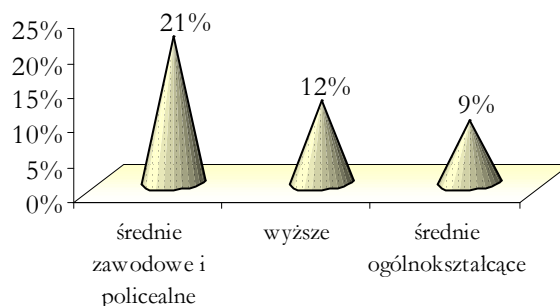
W roku 2005 w naszym województwie było zatrudnionych 72 doradców metodycznych w Ośrodkach Doskonalenia Nauczycieli. Problemem naszego województwa jest ciągle niewystarczająca liczba doradców metodycznych, a województwo znajduje się na 14 miejscu w kraju. Najwięcej doradców metodycznych pracuje w województwie śląskim, mazowieckim, wielkopolskim i dolnośląskim. Najmniej w województwie podlaskim i lubuskim.

Wskaźniki oceny celu operacyjnego:

1. Udział ludności w wieku 25-64 lat kształcących się i objętych kształceniem ustawicznym w ogóle dorosłych w roku 2005 wynosił w województwie 18,4%.
2. W roku 2005 ludności w wieku 15 lat i więcej z wykształceniem średnim ogólnokształcącym było 9%, z policealnym – 21%, z wyższym – 12%.

Rycina nr 4

Procent ludności w wieku 15 lat i więcej z wykształceniem policealnym, wyższym, średnim w roku 2005

3. Konkurencją dla szkolnictwa publicznego jest tworzenie szkół niepublicznych. Według danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie, w roku szkolnym 2004/2005 procent uczniów w szkołach niepublicznych województwa warmińsko-mazurskiego wynosił 2,4% w ogólnym liczeniu uczniów.
4. Liczba kierunków do nadawania stopnia magistra w roku akademickim 2005/2006 wynosiła 107 (kierunki kształcenia powtarzały się na uczelniach) i jest porównywalna do roku akademickiego 2004/2005.

Podsumowanie:

Pozytywne działania w naszym regionie dokonywane są w sferze edukacji ekologicznej, edukacji informatycznej, wspieraniu nauczania mniejszości narodowych i etnicznych. Nasze województwo może się poszczycić wysokim odsetkiem kadry z wysokimi kwalifikacjami zawodowymi, aktywnie jest także wspierany rozwój infrastruktury na poziomie szkolnictwa wyższego.

O edukacji można mówić, że stała się ona fundamentem rozwoju współczesnego świata uzależnionym od potencjału wiedzy oraz społeczeństwa uczącego się. Tradycyjna szkoła przestaje być dominującym źródłem wiadomości o historii, współczesnym świecie, umiejętności życia w społeczeństwie. Edukację, jak przyjęto w powyższych założeniach należy kierować ku przyszłości, poprzez wzmacnianie umiejętności analizy, rozwijania talentów innowacyjnych i przedsiębiorczości.

Wnioski:

1. W roku 2005 w ramach środków finansowych pochodzących z Unii Europejskiej Komitet Sterujący przy Marszałku Województwa wsparł uczelnie w rozwój infrastruktury.
2. W roku 2005/2006 oferta szkół policealnych prowadzonych przez Samorząd Województwa została poszerzona o technika usług kosmetycznych oraz o asystentkę stomatologiczną.
3. Województwo warmińsko-mazurskie jest czynnym propagatorem działań w zakresie edukacji ekologicznej, która funkcjonuje na etapie wychowania przedszkolnego, gimnazjalnego.
4. Minister Edukacji Narodowej i Warmińsko-Mazurski Kurator Oświaty wyznaczył w roku 2005 jako jeden priorytetów zbadanie potrzeb w zakresie szkolnictwa dzieci i młodzieży należącej do mniejszości narodowej i etnicznej.
5. Za pomocą funkcjonowania systemu stypendialnego umożliwia się dzieciom kształcenie na poziomie ponadpodstawowym.
6. Warmińsko-Mazurskie Ośrodki Doskonalenia Nauczycieli i uczelnie wyższe regionu oferują bogatą i dostosowaną do potrzeb ofertę studiów podyplomowych dla nauczycieli.
7. Procentowy udział ludności kształcącej się i objętej kształceniem ustawicznym w ogóle dorosłych w województwie w roku 2005 wyniósł 18,4%.
8. Województwo warmińsko-mazurskie jest jednym z regionów o najlepiej wykształconej kadrze pedagogicznej.

Cel operacyjny 2.3.

ROZWÓJ SPOŁECZEŃSTWA OBYWATELSKIEGO

Rozwój społeczeństwa obywatelskiego cechującego się m.in. poszanowaniem prawa, zaufaniem, tolerancją, solidarnością, a także wysoką aktywnością społeczną, to jeden z celów operacyjnych wskazanych w strategii rozwoju Warmii i Mazur. Jest on jednym z istotnych warunków rozwoju społeczno – gospodarczego regionu. Elementem społeczeństwa obywatelskiego jest silny sektor pozarządowy, podejmujący działania wspierające i aktywizujące społeczności lokalne.

Działania:

1. **Wzmacnianie potencjału poprzez dostęp do kapitału informacji i szkoleń już istniejących organizacji, które swoją działalnością wspierają społeczeństwo obywatelskie.**

Działanie to powinno przyczynić się do podniesienia jakości realizowanych obecnie zadań, jak również rozszerzyć aktywność tych organizacji na dziedziny, dotychczas nią nie objęte ze względu na różnorodne ograniczenia.

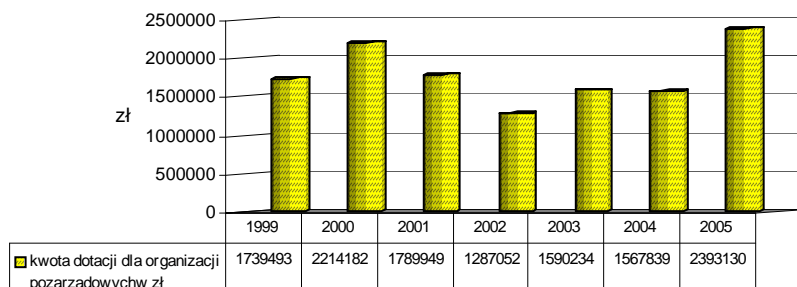
W 2005 r. po raz pierwszy funkcjonowały w naszym województwie dwa Regionalne Ośrodki Szkoleniowe Europejskiego Funduszu Społecznego. Ich zadaniem było szkolenie przedstawicieli organizacji pozarządowych i instytucji samorządowych w zakresie aplikowania o środki Europejskiego Funduszu Społecznego, tj. opracowywania projektów i wniosków o dofinansowanie. ROSzEFS prowadziły: Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw Pozarządowych oraz Nidzicka Fundacja Rozwoju „NIDA”. Objęły one swoim zasięgiem cały region. Łącznie w 2005 r. przeszkolono 1 966 osób.

2. Rozwój partnerstwa publiczno-społecznego z ukierunkowaniem na zlecenie zadań publicznych organizacjom pozarządowym

Samorząd województwa od początku swojego istnienia wspiera organizacje pozarządowe, w tym m.in. poprzez przekazywanie dotacji z budżetu województwa na ich działalność. Wykres poniżej pokazuje zmiany w wysokości przekazywanych kwot na przestrzeni lat 1999 – 2005. Od roku 2004 dotacje przekazywane są głównie w trybie określonym w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W 2005 r. ogłoszono 14 otwartych konkursów ofert, dofinansowano 145 organizacji, podpisano 186 umów.

Rycina nr 5

Dotacje dla organizacji pozarządowych z budżetu województwa warmińsko-mazurskiego w latach 1999 – 2005 (w zł)

Działania obejmujące partnerską współpracę samorządu województwa z organizacjami pozarządowymi to również:

- Wspólne opracowywanie strategii i programów. W 2005 r. w sposób partnerski opracowywano następujące dokumenty: Strategia Wzrostu Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 r., Program Współpracy Samorządu Województwa z organizacjami pozarządowymi na rok 2006, Zasady Współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi.
- Wdrażanie Programu Partnerstwa Lokalnego koordynowanego przez Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie
- Współpraca przy opracowywaniu projektów i ich realizacji.
- Opiniowanie wniosków o dotacje z budżetu województwa składanych w otwartych konkursach ofert przez organizacje pozarządowe i podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie - w ramach wspólnych komisji konkursowych.

3. Wspieranie inicjatyw pozarządowych z zakresu ekonomii społecznej

Pojęcie ekonomii społecznej zaczyna dopiero nabierać w Polsce znaczenia. W roku 2005 trwały prace nad ustawą o spółdzielniach socjalnych, która weszła w życie w 2006 r.

W roku 2005 sporadycznie podejmowano inicjatywy wspierające działania w w/w zakresie. W ramach Forum Inicjatyw Pozarządowych, które odbyło się w czerwcu 2005 r. w Olsztynie prezentowano osiągnięcia oraz perspektywy rozwoju sektora pozarządowego w Polsce, w tym m.in. w zakresie ekonomii społecznej.

4. Wspieranie nowych inicjatyw wychodzących naprzeciw oczekiwaniom i dążeniom społecznym

2004 r. to okres wylaniania się reprezentacji sektora pozarządowego oraz federalizacji organizacji w województwie. Powstała Rada Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego. W 2005 r. działało 18 rad powiatowych - w 2003 r. istniały one w 9 powiatach. Zawiązała się Federacja Organizacji Socjalnych FOS-a, Sieć Organizacji Paliatywnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego PALIUM, sieć „*Wolontariat Warmii i Mazur*” oraz Sieć Wspierania Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego HEROLD.

W 2004 i 2005 r. w województwie funkcjonowało 5 funduszy lokalnych, skupionych w ogólnopolskiej Sieci Funduszy Lokalnych. Fundusze Lokalne to filantropijne organizacje społeczne, które zabiegają o środki finansowe od różnych darczyńców (*indywidualnych i instytucjonalnych*), inwestują je i budują wieczysty kapitał, tzw. Kapitał Żelazny, a odsetki od zainwestowanego kapitału przeznaczają na finansowanie konkretnych inicjatyw społecznych, zaspokajających określone potrzeby społeczności lokalnych.

5. Inicjowanie i wspieranie działań służących kształtowaniu postaw obywatelskich w szkołach i społecznościach

Wolontariat proponuje aktywny udział w życiu społecznym oraz również aktywizację na rynku pracy poprzez uczestnictwo w działalności organizacji pozarządowych i instytucjach, w których wolontariusze pracują i zdobywają nowe umiejętności zawodowe i społeczne.

W 2005 r. przeprowadzono ankietę w powiatach województwa warmińsko – mazurskiego, mającą na celu m.in. zbadanie funkcjonowania wolontariatu w regionie. Wypełnioną ankietę odesłali wszystkie powiaty, w tym 5 nie wykazało funkcjonowania punktów, biur lub centrów wolontariatu (Braniewo, Olecko, Bartoszyce, Węgorzewo, Nidzica). Łącznie powiaty przekazały informację o działalności 49 podmiotów koordynujących pracę wolontariuszy. Liczba zarejestrowanych wolontariuszy to 2 192 osoby.

W 2005 r. Centrum Wolontariatu w Elblągu zorganizowało w Lidzbarku Warmińskim trzydniowe „Młodzieżowe Forum Profilaktyczne”. W spotkaniu uczestniczyło 96 młodych osób (liderzy organizacji pozarządowych, przedstawiciele Młodzieżowych Klubów Integracji Społecznej, wolontariusze pracujący w różnych organizacjach z 22 miast i miejscowości województwa warmińsko – mazurskiego). Wzięli oni udział w 5 różnych warsztatach, m.in. aktywizujących młodzież do podejmowania działań z zakresu zdrowego stylu życia oraz wsparcia rówieśniczego, promowania działalności lokalnych liderów młodzieżowych oraz organizacji pozarządowych.

Wolontariusze pomagają w przedsięwzięciach organizowanych przez Samorząd Województwa w ramach realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej, rehabilitacji osób niepełnosprawnych, profilaktyki uzależnień oraz polityki prorodzinnej. W roku 2005 w różnych imprezach wzięło udział ok. 160 wolontariuszy.

Upowszechnianiu idei wolontariatu służy również przekazywanie informacji gminom nt. Samorządowego Konkursu „*Ośmiu Wspianiałych*”, który wspiera pozytywne działania oraz postawy dzieci i młodzieży w zakresie pomocy potrzebującym. Urząd Marszałkowski od 2000 r. roku współpracuje w tym zakresie z Fundacją „*Świat na TAK*”, organizatorem przedsięwzięcia.

Z roku na rok wzrasta zainteresowanie samorządów udziałem w konkursie, a więc również organizacją pracy wolontariuszy na swoim terenie. W Ogólnopolskim Samorządowym Konkursie Nastolatków „Ośmiu Wspaniałych” w latach 2004 – 2005 wzięło udział: 6 powiatów oraz 9 miast z naszego województwa (15 podmiotów). Kluby „Ośmiu Wspaniałych” działały w: Bartoszycach, Braniewie, Elblągu, Elku, Fromborku, Goldapi, Kętrzynie, Olecku i Ornecie. Wolontariat młodzieżowy zorganizowano również w Gietrzwałdzie.

6. Wspieranie i promocja działań prospołecznych, wolontarystycznych, filantropijnych itp.

Organizacje pozarządowe to podmioty realizujące zadania, których podstawowym celem jest szeroko rozumiane dobro społeczne. Rozwój społeczeństwa obywatelskiego opiera się przede wszystkim na ich działalności.

Z danych otrzymanych z Urzędu Statystycznego w Olsztynie wynika, że w 1999 r. w województwie zarejestrowanych było: 103 fundacje i 1222 stowarzyszenia, w 2004 liczby te zwiększyły się i wyniosły: 162 fundacje i 2 665 stowarzyszeń. Natomiast w 2005 r. w województwie warmińsko-mazurskim zarejestrowanych było 3 027 organizacji (174 fundacje i 2 853 stowarzyszenia).

Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie wprowadziła możliwość uzyskania przez organizacje statusu pożytku publicznego. Organizacje te mogą zostać wsparte przez obywateli poprzez przekazanie 1% podatku dochodowego od osób fizycznych bezpośrednio na konto organizacji. W 2004 r. z tej możliwości skorzystało w naszym województwie 1 642 podatników przekazując kwotę 299 526,27 zł. W 2005 r. liczby te uległy znacznemu zwiększeniu: 14 061 osób przekazało 856 792,69 zł organizacjom pożytku publicznego w ramach 1% podatku dochodowego od osób fizycznych.

7. Promowanie istniejących i wspieranie tworzenia nowych regionalnych więzi międzyinstytucjonalnych, których efektem ma być większa wrażliwość i odpowiedzialność społeczna świata biznesu oraz poprawa klimatu inwestycyjnego wskutek kształtowania postaw obywatelskich wśród pracowników

We wrześniu 2004 r. Wojewoda Warmińsko-Mazurski, Marszałek Województwa, Konwent Starostów, Związek Gmin Warmińsko - Mazurskich, Olsztyńska Loża BCC, Warmińsko-Mazurski Związek Pracodawców Prywatnych, Sejmik Samorządu Gospodarczego Warmii i Mazur, Rada Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko-Mazurskiego podpisali „Porozumienie na rzecz rozwoju województwa warmińsko-mazurskiego”, deklarując partnerską współpracę. W 2005 r. odbyło się spotkanie podsumowujące rok funkcjonowania porozumienia.

Wskaźniki oceny celu operacyjnego:

1. Liczba organizacji (stowarzyszeń i fundacji) wg numeru REGON
2. Frekwencja wyborcza
3. Wartość odprowadzonego 1% podatku dochodowego od osób fizycznych
4. Liczba osób przekazujących 1% podatku dochodowego na rzecz organizacji pożytku publicznego

Tabela nr 1

Wskaźniki celu operacyjnego Rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Wskaźnik	1999 r.	2004 r.	2005 r.	Źródło informacji
Liczba organizacji (stowarzyszeń i fundacji) wg numeru REGON	1 325	2 827	3 027	Urząd Statystyczny w Olsztynie
Frekwencja wyborcza w %	-	13*	34,47**	Państwowa Komisja Wyborcza
Wartość odprowadzonego 1% podatku dochodowego od osób fizycznych w zł	-	299526,27	856792,69	Urząd Skarbowy w Olsztynie

Liczba osób przekazujących 1% podatku dochodowego na rzecz organizacji pożytku publicznego	-	1 642	14 061	Urząd Skarbowy w Olsztynie
--	---	-------	--------	----------------------------

* wyniki wyborów do Parlamentu Europejskiego – dot. okręgu wyborczego, w skład którego wchodziło województwo warmińsko-mazurskie i podlaskie

** wybory do Sejmu i Senatu RP

Podsumowanie:

W okresie monitorowania strategii obserwuje się wzrost liczby organizacji pozarządowych będących podstawą rozwoju społeczeństwa obywatelskiego. Coraz więcej osób korzysta z prawa wsparcia organizacji pożytku publicznego przekazując 1% swojego podatku dochodowego na ich działalność. Wzrasta również ilość środków finansowych przeznaczanych z budżetu województwa na wsparcie podmiotów obywatelskich. Świadczy to o rosnącej świadomości społecznej dot. ważnego znaczenia pracy na rzecz innych podejmowanej przez organizacje pozarządowe. Jednak odpowiedzialność społeczności za kształt swojego najbliższego otoczenia nie jest jeszcze zadowalająca.

Wnioski:

Z uwagi na wciąż nierozwiązany problem naszego regionu, jakim jest bardzo wysokie bezrobocie a także pojawiające się możliwości realizacji działań dzięki środkom europejskim - ważne jest zwiększenie wsparcia udzielanego podmiotom obywatelskim nie tylko jako realizatorom usług, zaspakajających potrzeby społeczne, ale także jako potencjalnym pracodawcom: podmiotom ekonomii społecznej. Organizacje pozarządowe coraz częściej powinny być postrzegane jako realizator działań wynikających ze strategii oraz programów operacyjnych. Jako partner muszą wykazać się one potencjałem i zasobami mogącymi w istotny sposób wpłynąć na rozwój regionu.

Świadomość wagi współpracy i łączenia potencjałów różnych podmiotów, wartość pracy zespołowej i współodpowiedzialność za rozwój swojego najbliższego środowiska powinny być kształtowane już podczas edukacji szkolnej. Warto zwrócić większą uwagę na to działanie, wyszczególnione w strategii, a wciąż niedoceniane w kształtowaniu społeczeństwa obywatelskiego Warmii i Mazur.

Cel operacyjny 2.4

WYSOKI POZIOM ZABEZPIECZENIA I DOSTĘPNOŚCI USŁUG MEDYCZNYCH

Głównym celem systemu ochrony zdrowia w naszym województwie jest zapewnienie wszystkim mieszkańcom odpowiedniej jakości opieki zdrowotnej, w tym także opieki profilaktycznej.

Mając na uwadze zapewnienie właściwego poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców oraz poprawienie dostępu do wysokiej jakości usług leczniczych, Sejmik Województwa uchwalił Wojewódzki Program Promocji i Ochrony Zdrowia na lata 2001-2006. Celem strategicznym programu jest poprawa zdrowia i związana z nim jakość życia ludności województwa warmińsko-mazurskiego.

Działania:

1. Profilaktyka i promocja zdrowia

- Podniesienie poziomu świadomości społeczeństwa w zakresie promowania zdrowia można osiągnąć poprzez zwiększenie skuteczności edukacji zdrowotnej. Jest to najbardziej opłacalna inwestycja, której efektem jest zwiększenie liczby osób w tak istotnym zachowaniu, jakim jest zmiana stylu życia na prozdrowotny.

W 2005 r. na realizację zadań wynikających z Wojewódzkiego Programu Promocji i Ochrony Zdrowia na lata 2001-2006 oraz Wojewódzkiego Programu Współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi i podmiotami określonymi w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, Samorząd Województwa przyznał dotację 21 podmiotom na realizację 33 programów zdrowotnych. Ogółem z budżetu województwa przyznano 186 127,74 zł na realizację programów.

W ramach realizowanych programów edukacyjnych zrealizowano:

- 7 organizacji pozarządowych zorganizowało łącznie 87 zajęć informacyjnych nt. możliwości powrotu osób niepełnosprawnych fizycznie do czynnego życia oraz imprez sportowych i rekreacyjnych, w których uczestniczyło 2 455 osób,
- 7 organizacji pozarządowych podjęło działania edukacyjno-informacyjne na temat zdrowego stylu życia. Przeprowadziły 41 pogadań i wykładów, zorganizowały 2 olimpiady wiedzy oraz 3 wyjazdy edukacyjno - terapeutyczne. Łącznie w działaniach uczestniczyło 6 215 osób,
- 4 organizacje propagowały wiedzę z zakresu zapobiegania chorobom zakaźnym i uzależnionym od substancji psychoaktywnych. Przeprowadzono 975 pogadań i prelekcji, 36 szkoleń i zajęć aktywizujących. W spotkaniach uczestniczyło 8 976 osób z różnych środowisk, w tym: młodzież szkolna oraz osoby osadzone w zakładzie karnym,
- 2 organizacje podjęły działania zmierzające do podniesienia wiedzy i umiejętności w zakresie udzielania pierwszej pomocy w stanach zagrożenia życia. W tym zakresie zorganizowano 28 konkursów i sprawdzianów wiedzy praktycznej dla 745 osób.
- Elbląskie Stowarzyszenie Amazonek w celu nauczania i wyrobienia nawyku systematycznego samobadania piersi zorganizowało 22 spotkania, w których uczestniczyło ok. 2 000 kobiet

Ponadto w 2005 r. w województwie realizowane były następujące programy profilaktyczne:

- „Program Zwalczania Gruźlicy w Województwie Warmińsko -Mazurskim na lata 2003-2006”
- „Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2000-2004”,
- „Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2005-2008”,
- „Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 1999-2003”,
- „Wojewódzki Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na 2004-2007”.

Podjęcie różnorodnych działań poprzez zwiększenie dostępności do diagnostyki i leczenia oraz szerokoprofilową edukację społeczeństwa w ramach dofinansowanych programów przyczyniło się do zwiększenia świadomości społeczeństwa, szczególnie w zakresie:

- edukacji zdrowotnej,
- profilaktyki uzależnień od substancji psychoaktywnych,
- zapobieganie chorobom zakaźnym,
- sprawności i skuteczności pomocy doraźnej,
- zapobiegania niedokrwiennej chorobie serca,
- potrzeby wykonywania badań umożliwiających wczesne wykrycie choroby nowotworowej.

Samorządy organizowały imprezy prozdrowotne i festyny, podczas których prowadzono edukację i rozdawano gazetki, ulotki promujące zdrowy styl życia. Inicjowano obchody:

- „Światowego Dnia Zdrowia”
- „Światowego Dnia Chorego”
- „Światowego Dnia bez Tytoniu”
- „Walki z Rakiem Piersi”

- „Światowego Dnia Walki z Narkomanią”
- „Światowego Dnia Walki z AIDS”
- „Dni Walki z Gruźlicą i Chorobami Płuc”

i brano udział m. in. w następujących przedsięwzięciach prozdrowotnych:

- Organizacja festynów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży szkolnej
- Uczestnictwo wraz z „Forum Kobiół” w akcji profilaktycznej mającej na celu wczesne wykrywanie nowotworów – bezpłatne badania lekarskie, porady lekarzy onkologów, wykonywanie mammografii,
- Współorganizacja wraz z Ministerstwem Zdrowia i organizacjami pozarządowymi w województwie warmińsko-mazurskim „Białej Soboty” – porady lekarzy specjalistów udzielane w miejscowościach popegeerowskich
- Propagowanie zdrowego stylu życia we współpracy z mediami lokalnymi: radio, prasa, telewizja lokalna.

Mając na celu wczesne wykrywanie wielu chorób zagrażających życiu społeczeństwa Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki Narodowy Fundusz Zdrowia w 2005 r. realizował następujące programy profilaktyczne:

- program profilaktyki chorób układu krążenia – przebadano 12 864 osób,
- program profilaktyki przewlekłej obturacyjnej choroby płuc (etap podstawowy) - przebadano 11 950 osób,
- program profilaktyki przewlekłej obturacyjnej choroby płuc (etap pogłębionej diagnostyki) - przebadano 967 osób,
- program profilaktyki raka szyjki macicy – przebadano 24 235 osób,
- program profilaktyki raka piersi – przebadano 18 202 osób,
- program wczesnej, wielospecjalistycznej, kompleksowej, skoordynowanej i ciągłej pomocy dziecku zagrożonemu niepełnosprawnością lub niepełnosprawnemu oraz jego rodzinie –
- przebadano 225 osób,
- program badań prenatalnych – przebadano 465 osób.

W ramach ww. programów NFZ w całości pokrywa koszty wykonywanych badań profilaktycznych. Realizacja programów promocji i ochrony zdrowia wpływa na podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa, kształtuje prawidłowe postawy oraz wzmacnia motywację do działań na rzecz własnego zdrowia.

- W 2005 r. założenia organizowanej działalności oświatowo-zdrowotnej i promocji zdrowia były ukierunkowane na rzecz poprawy czynników warunkujących zdrowie oraz zapobieganie chorobom. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie w 2005 r. w ramach zapobiegania i zwalczania chorób realizowała następujące programy edukacyjno-zdrowotne:

- pierwotnej profilaktyki wrodzonych wad cewy nerwowej,
- profilaktyki raka piersi „różowa wstążeczka”,
- profilaktyki HIV/AIDS,
- przedszkolny program profilaktyki WZW typu A,
- profilaktyki próchnicy „radosny uśmiech, radosna przyszłość”,
- profilaktyki astmy „wolność oddechu- zapobiegaj astmie”,
- zapobiegania wścieklicznie na terenie województwa warmińsko-mazurskiego,
- zapobiegania zarażeniom pasożytniczym przewodu pokarmowego u dzieci,
- higieny zdrowia psychicznego „stres pod kontrolą”,
- zapobiegania chorobom zakaźnym – walka z wszawicą i świerzmem
- higiena osobista,
- profilaktyki i wczesnego wykrywania chorób układu krążenia.

Celem programów jest ograniczenie liczby nowych przypadków zakażeń i zachorowań, szczególnie wśród dzieci, konsekwentne realizowanie dążenia do eliminacji, a następnie eradykacji wirusów wywołujących dane schorzenie. Ponadto kontynuację, wdrażanie programów i interwencji nieprogramowych realizowano poprzez różne formy i metody przeprowadzając w skali całego województwa:

- 205 szkoleń dla 4 423 odbiorców,
- 236 narad dla 1 440 uczestników,
- 8 konferencji i charakterze informacyjno-nagłaśniającym dla 610 osób,
- prowadzono poradnictwo indywidualne dla 1 205 osób.

W naszym województwie sytuacja epidemiologiczna jest dobra. Spośród wielu analizowanych zagrożeń zdrowotnych poważny problem stanowią choroby zakaźne.

W strategiach zapobiegania chorobom zakaźnym, a ten kierunek okazał się najskuteczniejszy, szczególnie ważne miejsce zajmują szczepienia ochronne (obowiązkowe i nieobowiązkowe) oraz powszechna edukacja i promocja zdrowia. Dzięki szczepieniom ochronnym społeczeństwo radzi już sobie z wieloma uchodzącymi dotąd na nieuleczalne chorobami zakaźnymi.

W 2005r. w województwie w-m:

- szczepienia pierwotne przeciwko błonicy, tężcowi i krztuścowi w pierwszym roku życia wykonano w 63,5%
- przeciwko odrze, śwince i różyczce w drugim roku życia – w 97,8%
- przeciwka błonicy, tężcowi i krztuścowi w 6 roku życia – w 99,3%
- szczepienia przeciwko gruźlicy: w 12 miesiącu życia – w 99,0% i w 12 roku życia – w 99,4%

W 2005 r. w Punkcie Szczepień Profilaktycznych WSSE w Olsztynie wykonano prawie 12 tysięcy szczepień ochronnych, zaś w całym województwie – łącznie ze zleceniami wykonanymi w filiach Punktu – prawie 61 tys.

Aktywny udział Sekcji Szczepień WSSE oraz Punktu Szczepień w realizacji dwóch programów: programu zapobiegania i zwalczania wzw „B” oraz „świnki” zaowocował odpłatnymi szczepieniami: przeciwko wirusowemu zapaleniu wątroby typu „B” (7 583 osób indywidualnych oraz 840 dzieci – szczepienia, których sfinansowały samorządy miast i gmin województwa) oraz przeciwko śwince, odrze i różyczce – 4 941 dzieci, młodzieży i osób dorosłych, z czego 3 478 dzieci zaszczepionych zostało na koszt samorządów terytorialnych

1. Zapewnienie pełnego, całodobowego dostępu do lekarza pierwszego kontaktu oraz rozwój specjalistycznego leczenia ambulatoryjnego

- Dostępność do świadczeń specjalistycznych jest słaba a średni czas oczekiwania wynosił od 30 do 170 dni. W naszym województwie najdłuższy czas oczekiwania odnotowano na świadczenia w następujących poradniach: okulistycznych, ginekologiczno-położniczych, endokrynologicznych, neurologicznych, urazowo-ortopedycznych, alergologicznych, diabetologicznych, kardiologicznych. Rozmieszczenie poradni specjalistycznych w województwie jest nierównomierne, na największe utrudnienia w dostępności do specjalistów występują w powiatach położonych we wschodniej części województwa. Spowodowane jest to brakiem specjalistów, co uniemożliwia funkcjonowanie poradni w poszczególnych powiatach. Odnotowano w województwie niedobór poradni alergologicznych, diabetologicznych oraz kardiologicznych.

Obserwuje się od kilku lat spadkową tendencję liczby pracowników zawodów medycznych pracujących w sektorze ochrony zdrowia. Największy spadek obserwujemy wśród lekarzy którzy ze względu na lepsze warunki finansowe i możliwość rozwoju zawodowego wyjeżdżają do pracy za granicę.

W 2005 r. na terenie województwa zatrudnionych było:

- 2 180 lekarzy i w stosunku do 2004 r. o 32 lekarzy mniej, natomiast stosunku do 1999 r. o 19 lekarzy więcej,
- 335 lekarzy dentyków i w stosunku do 2004 r. o 163 więcej, natomiast w odniesieniu do 1999 r. o 62 więcej,
- 5 649 pielęgniarek i w stosunku do 2004 r. o 48 pielęgniarek więcej, natomiast w odniesieniu do 1999 r. o 638 pielęgniarek mniej,
- 757 położnych i w stosunku do 2004 r. o 5 położnych więcej, natomiast w odniesieniu do 1999 r. o 80 położnych więcej.

W województwie niekorzystnie kształtował się wskaźnik liczby lekarzy pracujących na 1000 mieszkańców. W 2005 r. wynosił 1,52 i był najniższy w kraju, a w stosunku do 2004 r. był niższy o 0,02, natomiast w stosunku do 1999 r. był wyższy o 0,05

Zakres świadczeń zdrowotnych w dziennej i nocnej opiece wyjazdowej obejmuje świadczenia lekarskie w formie porady ambulatoryjnej i porady w domu pacjenta w formie wizyty wyjazdowej. Pomoc wyjazdowa dzienna i nocna ma charakter pomocy doraźnej.

2. Wspieranie podstawowej opieki zdrowotnej

W 2005 r. dostępność do podstawowej opieki zdrowotnej wydaje się zadowalająca, ponadto stwierdzono brak dostępu do poradni chirurgii szczękowej. Z uwagi na wysokie wymagania sanitarno-epidemiologiczne, ograniczony jest również dostęp do poradni stomatologicznych dla osób z grup wysokiego ryzyka, nosicieli wirusa HIV oraz chorych na AIDS.

3. Wdrożenie regionalnego programu restrukturyzacji zakładów opieki zdrowotnej

- Podstawą opracowania Regionalnego Programu Restrukturyzacji w Ochronie Zdrowia dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego był przyjęty w 2000 roku rządowy Program Restrukturyzacji w Ochronie Zdrowia.

Priorytety wieloletniego Regionalnego Programu Restrukturyzacji w Ochronie Zdrowia dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego ustalił Regionalny Komitet Sterujący na posiedzeniu w dniu 11 sierpnia 2000 roku, wytyczając jednocześnie kierunki przekształceń systemowych w ochronie zdrowia. Do najważniejszych zadań komitet sterujący zaliczył:

- Utworzenie w Olsztynie Centrum Onkologii,
- Wdrożenie programów rozwojowych placówek ochrony zdrowia,
- Tworzenie łóżek opieki długoterminowej i związany z tym zakup niezbędnego sprzętu medycznego,
- Refundację wydatków związanych z odprawami dla zwalnianych pracowników w ochronie zdrowia,
- Utworzenie Centrum Profilaktyki, Terapii i Rehabilitacji Uzależnień.

4. Wspieranie centrum onkologicznego i kardiochirurgicznego oraz rozwój innych centrów specjalistycznych

- Po wieloletnich staraniach Samorządu Województwa odnośnie powstania ośrodka onkologicznego na terenie Warmii i Mazur, na mocy porozumienia podpisanego z MSWiA stworzono na terenie nowych obiektów szpitala MSWiA Warmińsko-Mazurskie Centrum Onkologii. Centrum wyposażono w najnowocześniejszą aparaturę do radioterapii obejmującą m.in. dwa przyspieszacze liniowe. Samorząd Województwa przekazał do Centrum znaczne zasoby sprzętowe i kadrowe Zespołu Pulmonologii i Onkologii. Ostatecznie rozstrzygnięto, że ośrodek onkologii funkcjonuje w ramach

szpitala MSWiA., przez co usunięto wiele problemów organizacyjnych i zapewniło Centrum podstawy do dalszego rozwoju.

- W 2004 r. powstało Centrum Diagnostyki Endoskopowej i Leczenia Nowotworów Przewodu Pokarmowego w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Elblągu.
- Od roku 2000 istnieje możliwość wykonywania badań inwazyjnych serca w pełno profilowym oddziale kardiologicznym w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Elblągu, a od 2001 również w Olsztynie, jednakże istniała wyrażona w strategii rozwoju silna potrzeba rozwoju leczenia chorób serca o zabiegi kardiochirurgiczne. W 2003 roku przystąpiono do utworzenia ośrodka kardiochirurgicznego. Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Olsztynie został wybrany przez Ministerstwo Zdrowia, w ramach postępowania konkursowego, na realizatora programu obejmującego tworzenie nowych ośrodków kardiochirurgii. Samorząd Województwa zdecydował o współfinansowaniu inwestycji kwotą 5 mln zł. Podjęte zadania zrealizowano z sukcesem. Od początku 2005 roku działa w pełni wyposażony oddział kardiochirurgii ratujący zdrowie i życie potrzebujących.

6. Podwyższenie standardu obiektów i wyposażenia medycznego

W wyniku realizacji Regionalnego Programu Restrukturyzacji w Ochronie Zdrowia nastąpiło:

- Podwyższenie standardów obiektów i wyposażenia medycznego zakładów opieki zdrowotnej w 2000 r. w 39 SP ZOZ na łączną kwotę 7.734 tys. zł oraz w 2001 r. w 50 SP ZOZ na łączną kwotę 10.437 tys. zł;
- Zrefundowanie wydatków związanych z odprawami dla zwalnianych pracowników w 2000 r. w 28 SP ZOZ (1416 osób) na łączną kwotę 4.300 tys. zł oraz w 2001 r. w 25 SP ZOZ (553 osoby) na łączną kwotę 4.300 tys. zł,
- Szkolenia podyplomowe pielęgniarek i położnych w 2001r. – 84 osoby (wydatkowana kwota 121 tys. zł)

W roku 2002 województwo warmińsko-mazurskie nie zostało objęte finansowaniem zadań Programu, ponieważ w latach 2000-2001 wykorzystano 91,7% planu wydatków. Ministerstwo przyznało jedynie środki na dofinansowanie kształcenia podyplomowego pielęgniarek i położnych w kwocie 195 tys. zł (przeszkolono 345 osób).

Rok 2003 był ostatnim rokiem realizacji Regionalnego Programu Restrukturyzacji w Ochronie Zdrowia. Dotacje programu przeznaczone były na działania osłonowe w przypadku redukcji zatrudnienia w zakładach opieki zdrowotnej. W wyniku realizacji programu sfinansowano 14 zakładom opieki zdrowotnej zobowiązania wobec pracowników objętych redukcją zatrudnienia wynikające z likwidacji bądź łączenia komórek organizacyjnych na łączną kwotę 1.314.118 zł.

Podstawowym źródłem finansowania nakładów na podwyższenie standardu obiektów i wyposażenia medycznego były dotacje pochodzące z budżetu województwa.

W 2005 r. realizowano następujące zadania inwestycyjne:

- minimalizowanie skutków urazów i wypadków w populacji wieku rozwojowego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Elblągu,
- modernizacja Zakładu Radiologii w Wojewódzkim Szpitalu Zespolonym w Elblągu,
- modernizacja – dostosowanie infrastruktury do wymagań i potrzeb pacjentów Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Elblągu,
- poprawa skuteczności leczenia operacyjnego i zachowawczego z zakresu chirurgii dziecięcej i procedur jednodniowych dzieci i młodzieży w regionie Warmii i Mazur,

- dobudowa do istniejącego budynku szpitalnego centralnej sterylizatorni w Samodzielnym Publicznym Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Giżycku,
- modernizacja basenu rehabilitacyjnego i remont przyległego korytarza z holem wejściowym w Wojewódzkim Szpitalu Rehabilitacyjnym w Górowie Iławieckim,
- budowa nowego obiektu rehabilitacji społeczno-zawodowej w Wojewódzkim Szpitalu Rehabilitacyjnym w Górowie Iławieckim,
- wymiana instalacji wodociągowej w Samodzielnym Publicznym Zespole Gruźlicy i Chorób Płuc w Olsztynie,
- modernizacja laboratorium analitycznego w Wojewódzkim Zespole Lecznictwa Psychiatrycznego w Olsztynie.

7. Inicjowanie i wspieranie działań związanych z wdrożeniem planu zintegrowanego ratownictwa medycznego

- W Polsce od 2000 roku w celu zwiększenia skuteczności pomocy doraźnej trwały prace związane z organizacją Systemu Państwowego Ratownictwa Medycznego. Organizację systemu ratownictwa medycznego reguluje Ustawa o Państwowym Ratownictwie Medycznym z dnia 25 lipca 2001 r., która w części weszła w życie w roku 2002 oraz Ustawa z dnia 6 grudnia 2002 r. o świadczeniu usług ratownictwa medycznego.
- Jednostkami świadczącymi usługi ratownictwa medycznego są:
  - szpitalne oddziały ratunkowe,
  - zespoły ratownictwa medycznegoCelem polepszenia organizacji służb ratowniczych do końca 2005 r. uruchomiono 11 Centrów Powiadamiania Ratunkowego.

- W 2005 r. na terenie województwa funkcjonowało 11 Szpitalnych Oddziałów Ratunkowych, znajdujących się w następujących placówkach:
  - Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Olsztynie,
  - Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy,
  - Wojewódzki Szpital Zespolony w Elblągu,
  - Szpital Powiatowy im. Jana Pawła II w Bartoszycach,
  - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Giżycku,
  - Szpital Powiatowy im. W. Biegańskiego w Hawie,
  - 108 Szpital Wojskowy z Przychodnią w Elku,
  - Szpital Powiatowy w Piszcu,
  - Zespół Zakładów Opieki Zdrowotnej MSWiA w Olsztynie,
  - Szpital Powiatowy im. M. Kajki w Mrągowie,
  - Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Działdowie.

Liczba dotychczas funkcjonujących szpitalnych oddziałów ratunkowych całkowicie zabezpiecza potrzeby mieszkańców województwa w stanach zagrożenia zdrowia i życia.

- W województwie w 2005 r. funkcjonowało 64 zespoły ratownictwa medycznego: w tym 23 reanimacyjne, 41 wypadkowe. W porównaniu z rokiem 2004 wzrosła o 7 liczba zespołów ratownictwa medycznego. W 2005 r. zespoły wyjazdowe typu „R” i „W” interweniowały w 63 584 przypadkach. W porównaniu do roku 2004 r. nastąpił spadek o 6 014 interwencji.
- Na terenie województwa w dyspozycji Lotniczego Pogotowia Ratunkowego jest jeden śmigłowiec stacjonujący na lotnisku w Olsztynie z rejonem działania obejmującym powiaty: olsztyński (grodzki i ziemski), szczycieński, nidzicki, ostródzki, elbląski ziemski,

lidzbarski, bartoszycki. Ponadto planuje się uruchomienie śmigłowca ratunkowego stacjonującego przy 108 Szpitalu Wojskowym w Elku.

W 2005 r. wykonano 271 misji, w tym 133 do wypadków, 79 do zachorowań i 159 loty transportowe. Największa liczba lotów, podobnie jak w latach ubiegłych odbyła się w miesiącach letnich (maj-wrzesień). W porównaniu do 2004 r. nastąpił spadek o 179 misji.

- Biorąc pod uwagę specyfikę regionu – obecność dużej liczby jezior na terenie województwa oraz dbając o zapewnienie bezpieczeństwa osób pływających na sprzęcie wodnym w sezonie letnim 2004 w miesiącach od czerwca do września po raz pierwszy rozpoczęły działalność 3 wodne karetki ratunkowe, które zlokalizowane były w Giżycku, Węgorzewie i Mikołajkach. Taka lokalizacja umożliwia dotarcie na miejsce zdarzenia w czasie 15 minut.

Analizując stan zdrowia mieszkańców należy wziąć pod uwagę niżej wymienione wskaźniki.

Przeciętne trwanie życia jest jednym ze wskaźników stanu zdrowia ludności. **Kobiety:** W 2005 r. przeciętna długość życia kobiet wynosiła 79,4 lat i w stosunku do 2004 r. wzrosła o 0,30 roku, natomiast w stosunku do 1999 r. wzrosła o 1,50 roku. W porównaniu do województwa łódzkiego gdzie najkrócej żyły kobiety – 78,3 lat, kobiety w województwie warmińsko-mazurskim żyły o 1,10 roku dłużej, natomiast w porównaniu do województwa podlaskiego gdzie kobiety żyły najdłużej – 80,41, kobiety z naszego województwa żyły o 1,01 roku krócej.

Mężczyźni. W 2005 r. przeciętna długość życia mężczyzn wynosiła 69,96 i w stosunku do 2004 r. wzrosła o 0,26 roku, natomiast w stosunku do 1999 r. wzrosła o 1 46 roku. W porównaniu do woj. łódzkiego gdzie najkrócej żyli mężczyźni – 68,64, mężczyźni w województwie warmińsko-mazurskim żyli o 1,32 roku dłużej, natomiast w porównaniu do woj. małopolskiego gdzie mężczyźni żyli najdłużej – 72,27, mężczyźni z naszego województwa żyli o 2,31 roku krócej. W 2005 r. odnotowano wzrost średniej długości trwania życia zarówno kobiet jak i mężczyzn, na co niewątpliwie wpływ mają między innymi coraz większa świadomość znaczenia profilaktyki zdrowotnej w ograniczaniu umieralności, propagowanie aktywnego wypoczynku, a przede wszystkim zmiana złych nawyków żywieniowych w kierunku diety bogatszej w warzywa i owoce.

W 2005 r. dominującymi **przyczynami zgonów** mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego były zdecydowanie choroby układu krążenia, a następnie nowotwory złośliwe. Wskaźnik umieralności (na 100 tys. ludności) z powodu chorób układu krążenia w 2005 r. wynosił 338 i w stosunku do 2004 r. był o 11 niższy, a w stosunku do 1999 r. był o 9 niższy. Wśród chorób układu krążenia największe zagrożenie życia mieszkańców naszego województwa w 2005 r. stanowią choroby niedokrwienne serca, w tym zawał serca oraz choroby naczyń mózgowych.

Obserwowana tendencja zmniejszania się udziału chorób układu krążenia w umieralności ogólnej jest wynikiem wielu czynników, wśród których należy wymienić konsekwentne wdrażanie działań profilaktycznych, poprawienie stanu wyposażenia ZOZ w niezbędną aparaturę leczniczą i diagnostyczną oraz wdrażanie nowych metod leczniczych i diagnostycznych.

Nowotwory złośliwe są drugą, co do częstości występowania przyczyną zgonów w naszym województwie i nie zmniejszają swojego znaczenia, a w przypadku niektórych umiejscowień zagrożenie życia nimi wzrasta. Zdecydowanie najbardziej zagrażającym życiu mieszkańców nowotworem złośliwym jest rak oskrzeli i płuca, rak żołądka oraz rak sutka. W 2005 r. wskaźnik umieralności (na 100 tys. ludności) z powodu chorób nowotworów złośliwych wynosił 222 i w stosunku do 2004 r. był o 14 wyższy, a w stosunku do 1999 r. był o 36 wyższy. Mając na celu zmniejszenie ryzyka zachorowań na nowotwory złośliwe należy podjąć w jak największym stopniu kompleksowe działania profilaktyczne i diagnostyczne.

W 2005 r. w województwie **wzrosła umieralność niemowląt**. W 2005 r. zanotowano 94 zgony niemowląt i w stosunku do 2004 r. nastąpił wzrost o 28 zgonów, natomiast w stosunku do 1999 r. nastąpił wzrost o 4 zgony.

W województwie warmińsko-mazurskim **współczynnik umieralności niemowląt** (na 1000 urodzeń żywych) w 2005 r. wynosił 6,4 i w porównaniu z rokiem 2004 r. był o 1,9 wyższy, natomiast w porównaniu z rokiem 1999 r. był wyższy o 0,8. W 2005 r. współczynnik umieralności niemowląt w porównaniu do najniższego wskaźnika (5,6 – podlaskie) był o 0,8 wyższy, natomiast w porównaniu do najwyższego wskaźnika (7,4 – śląskie) był o 1,0 niższy. Umieralność niemowląt jest w dużym stopniu związana z wcześniactwem, małą masą urodzeniową oraz wadami rozwojowymi wrodzonymi. W naszym województwie od 1997 r. wdrażany był *Program Optymalizacji Opieki Okoloporodowej*, którego głównym celem jest obniżenie wskaźnika umieralności noworodków. Osiągnięcie tego celu jest możliwe poprzez wprowadzenie mechanizmów i zasad kierowania pacjentek ciężarnych do odpowiednich oddziałów w placówkach posiadających specjalistyczne wyposażenie sprzętowe oraz wysokokwalifikowaną kadrę medyczną.

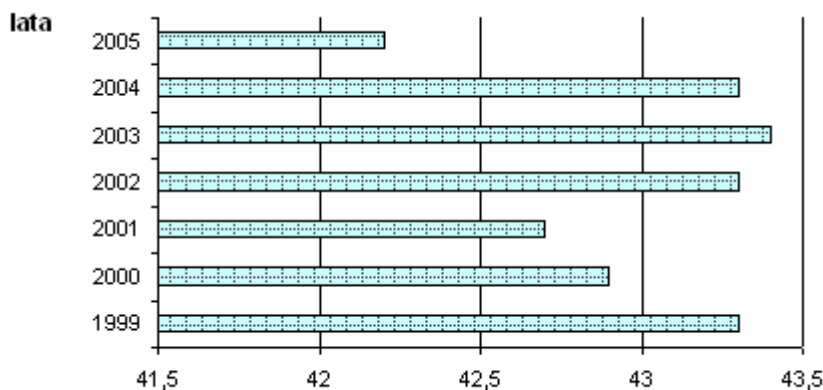
W 2005 r. liczba łóżek w szpitalach ogólnych zmniejsza się, rośnie natomiast liczba pacjentów w szpitalach ogólnych. Wskaźnik liczby łóżek w szpitalach ogólnych w województwie warmińsko-mazurskim na 10 tys. ludności w 2005 r. wynosił 42,2 i w stosunku do 2004 r. był o 1,1 niższy, natomiast w stosunku do 1999 r. również był o 1,1 niższy. W porównaniu do najniższego wskaźnika (38,9 – województwo pomorskie) był wyższy o 3,3, natomiast w odniesieniu do najwyższego wskaźnika (57,1 – woj. śląskie) był niższy o 14,90. W 2005 r. w naszym województwie odnotowano wzrost liczby łóżek w następujących oddziałach: kardiologicznych, rehabilitacyjnych, onkologicznych oraz chirurgii dziecięcej, natomiast spadek liczby łóżek zaobserwowano w oddziałach: ortopedyczno-urazowych, położniczo-ginekologicznych, gruźlicy i chorób płuc oraz neurologicznych.

Wskaźniki oceny celu operacyjnego:

- Liczba łóżek na 10 tys. mieszkańców
- Liczba lekarzy POZ na 1000 mieszkańców - /brak danych/
- Przeciętne trwanie życia
- Umieralność niemowląt

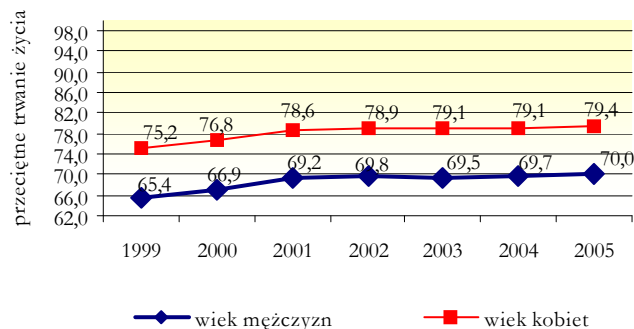
Rycina nr 6

Liczba łóżek w szpitalach ogólnych w latach 1999 – 2005 na 10 tys. mieszkańców

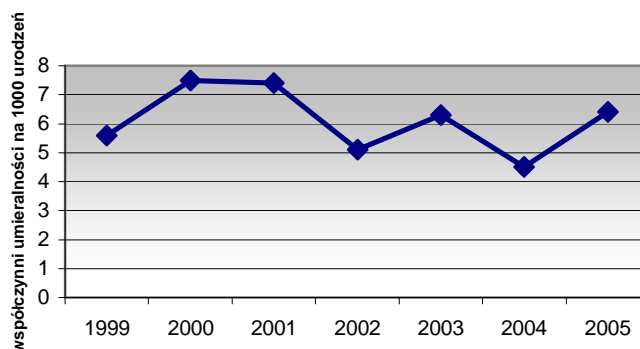
Rycina nr 7

Przeciętne trwanie życia kobiet i mężczyzn w latach 1999 -2005

Rycina nr 8

Umieralność niemowląt w latach 1999-2005

Podsumowanie i wnioski:

1. Analizując stan zdrowia mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego, biorąc pod uwagę przeciętne trwanie życia stwierdzono, iż w naszym województwie utrzymuje się stała tendencja wydłużenia się życia mieszkańców. Stan zdrowia uległ pewnej poprawie, jednak w stopniu niewystarczającym.
2. Obserwowana tendencja zmniejszania się udziału chorób układu krążenia w umieralności ogólnej jest wynikiem wielu czynników, wśród których należy wymienić konsekwentne wdrażanie w jak najszerszym zakresie różnorodnych działań profilaktycznych i diagnostycznych.
3. Niepokojącym zjawiskiem jest to, iż w naszym województwie występuje wysoka umieralność z powodu nowotworów złośliwych. Nowotwory złośliwe stanowią nadal zagrożenie dla życia mieszkańców. Dlatego też najskuteczniejszym przeciwdziałaniem jest profilaktyka, przeprowadzanie badań przesiewowych oraz wczesne wykrywanie wszystkich rodzajów nowotworów.
4. Realizacja programów promocji i ochrony zdrowia wpływa na podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa, kształtuje prawidłowe postawy oraz wzmacnia motywację do działań na rzecz własnego zdrowia
Obserwuje się od kilku lat spadkową tendencję liczby pracowników zawodów medycznych pracujących w sektorze ochrony zdrowia. Największy spadek obserwujemy wśród lekarzy, którzy ze względu na lepsze warunki finansowe i możliwość rozwoju zawodowego wyjeżdżają do pracy za granicę.

5. Korzystną, stabilną sytuację epidemiologiczną wielu chorób zakaźnych w naszym województwie osiągnięto dzięki konsekwentnie prowadzonym obowiązkowym szczepieniom ochronnym.
6. Wdrożenie programów zarówno profilaktycznych jak i edukacyjnych prowadzi do skutecznego zwalczania i zapobiegania wielu chorób zagrażających życiu społeczeństwa.
7. Wprowadzenie bezpłatnych badań (finansowanych przez NFZ) zwiększa udział kobiet wykonujących badania przesiewowe.

Cel operacyjny 2.5

ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA PUBLICZNEGO

Na poziom bezpieczeństwa publicznego na Warmii i Mazurach wpływa szereg czynników społeczno – gospodarczych. Istotne znaczenie ma poziom życia mieszkańców województwa ale i aktualny stan gospodarki turystycznej. Mieszkańcy regionu i turyści muszą się czuć bezpiecznie. W ostatnich latach zostały podjęte działania zmierzające do ograniczenia kwestii przestępczości, zjawisk patologicznych w regionie oraz ochrony przeciwpożarowej i powodziowej.

Działania

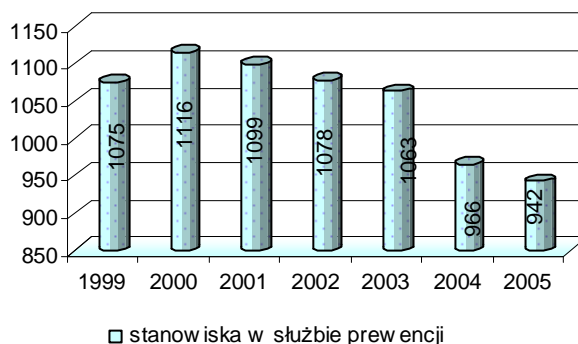
1. Zwiększenie liczby policjantów w regionie, tzn. obsady dzielnicowych, służb patrolowych i interwencyjnych

Na przestrzeni 1999 – 2005 roku ilość stanowisk w służbie prewencji ulegała zmianom. W konsekwencji na przestrzeni tych lat ilość etatów w służbie prewencji zmniejszyła się o 133 etaty w tym:

- w służbie patrolowej o 36 etatów,
- w służbie dzielnicowych o 97 etatów.

Rycina nr 9

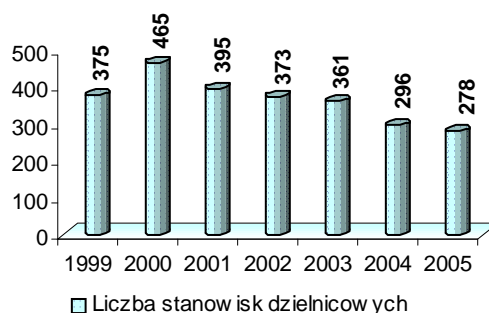
Ilość stanowisk w służbie prewencyjnej w latach 1999 - 2005

Na znaczące wahania w strukturze służby patrolowo-interwencyjnej oraz w służbie dzielnicowych w naszym województwie jak też w kraju miały wpływ głównie zmiany przepisów służbowych, a mianowicie Zarządzenie Nr 3 Komendanta Głównego Policji z dnia 20 marca 2000 roku w sprawie szczegółowych zasad organizacji i zakresu działania Komend, Komisariatów i innych jednostek organizacyjnych Policji wprowadziło likwidację Komisariatów o stanie etatowym mniejszym niż 15 etatów Policyjnych. Konsekwencją tego była likwidacja małych Komisariatów Policji, które zostały przekształcone w Rewiry Dzielnicowych w strukturach których mogli tylko pracować dzielnicowi. Niniejsza zmiana spowodowała wzrost etatów dzielnicowych a spadek etatów w służbie patrolowej.

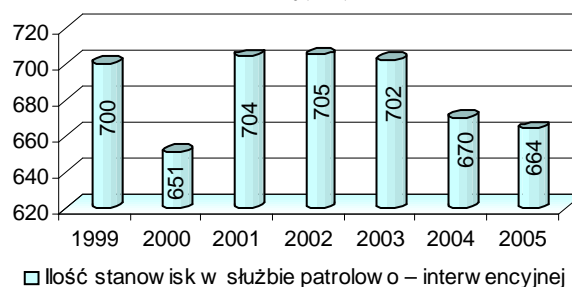
Rycina nr 10

Ilość stanowisk w służbie dzielnicowych w latach 1999 – 2005

Rycina nr 11

Ilość stanowisk w służbie patrolowo – interwencyjnej w latach 1999 – 2005

Kolejną zmianą to Wytyczne Nr 4/2002 Komendanta Głównego Policji z dnia 17 kwietnia 2002 roku w sprawie organizacji oraz szczegółowych zadań posterunku Policji. Miały one na celu usprawnienie realizacji podstawowych zadań Policji na terenach wiejskich pozbawionych siedzib komisariatów Policji. Zgodnie z tymi wytycznymi w strukturze etatowej posterunku Policji poza stanowiskiem kierownika posterunku Policji mogą występować dzielnicowi, funkcjonariusze służby patrolowej oraz funkcjonariusze służby kryminalnej. Dlatego też w Komendach Powiatowych i Miejskich Policji na bazie Rewirów Dzielnicowych zaczęto powoływać posterunki Policji tworząc między innymi etaty w służbie patrolowej oraz dochodzeniowej na bazie etatów dzielnicowych.

Kolejnym aktem prawnym było Zarządzenie Nr 1173 Komendanta Głównego Policji z dnia 10 listopada 2004 roku w sprawie organizacji służby dyżurnej w jednostkach organizacyjnych Policji, które w § 3 ust. 1 wprowadziło zapis „służba na stanowisku kierowania pełniona jest w obsadzie minimum dwuosobowej przez dyżurnego jednostki i jego zastępcę”. Z uwagi, iż w tym czasie w naszym województwie w zdecydowanej większości na stanowiskach kierowania była tylko etatowo obsada jednoosobowa, wymagało to dokonania przesunięć kadrowych z innych komórek organizacyjnych w tym ze służby prewencyjnej, celem zrealizowania cytowanego wyżej zapisu zarządzenia.

Ponadto w ostatnich latach w wielu jednostkach Policji naszego garnizonu w komórkach patrolowo-interwencyjnych zostały wyodrębnione etatowe konwojowe komórki organizacyjne, które powstały głównie z wyłączenia etatów w służbie prewencyjnej. Miało to na celu spowodowanie, aby funkcjonariusze komórek patrolowo-interwencyjnych oraz dzielnicowi nie byli angażowani do wykonywania służby konwojowej.

2. Poprawienie wyposażenia w sprzęt i w środki transportu policji, jednostek o specjalnych funkcjach, służb patrolowych i interwencyjnych straży pożarnej

Jednostki Państwowej Straży Pożarnej (PSP) z terenu woj. warmińsko-mazurskiego od roku 1999 wzbogaciły się ogółem o pojazdy i sprzęt specjalistyczny wartości blisko 31 mln zł (w tabeli poniżej pokazano wartość nowo zakupionych oraz pozyskanych pojazdów i sprzętu specjalistycznego w jednostkach Państwowej Straży Pożarnej w latach 1999-2005). W skład powyższego weszły pojazdy i sprzęt specjalistyczny otrzymany z Komendy Głównej PSP oraz zakupiony przez Komendę Wojewódzką PSP w Olsztynie, Komendy Miejskie i Powiatowe Państwowej Straży Pożarnej ze środków własnych oraz przy wsparciu władz samorządowych i innych instytucji (Narodowy i Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, firmy ubezpieczeniowe itp.).

Tabela nr 2

Wartość nowo zakupionych oraz pozyskanych pojazdów i sprzętu specjalistycznego w jednostkach Państwowej Straży Pożarnej w latach 1999-2005

lata	Pojazdy			Wartość nowo zakupionego i pozyskanego sprzętu oraz pojazdów w jednostkach PSP w tys. zł
	Gaśnicze	Operacyjne	Specjalne	
1999	4	2	6	5.779
2000	1	3	5	2.347
2001	7	4	2	3.981
2002	1	6	4	2.579
2003	7	7	1	3.975
2004	11	10	2	6.270
2005	3	3	1	5.923

Na wyposażenie jednostek Państwowej Straży Pożarnej weszły w tych latach m.in. takie specjalistyczne pojazdy jak dźwig ratowniczy SCDz-50 (KM PSP Olsztyn), samochód ratownictwa drogowego MegaCity (KP PSP Ostróda), średni samochód ratownictwa chemicznego (KM PSP Olsztyn) oraz drabina ratownicza (KM PSP Olsztyn). Jednocześnie następowała sukcesywna wymiana samochodów ratownictwa drogowego Volkswagen Transporter na bardziej uniwersalne samochody ratowniczo-gaśnicze zdolne do samodzielnego podejmowania działań ratowniczych w przypadku wypadków i kolizji drogowych oraz małych pożarów.

W 2005 r., aż 119 pojazdów w PSP /na ogólną liczbę 258/ przekroczyło obowiązującą normę (wiek pojazdu) i powinno być zastąpionych przez nowe. Stanowiło to praktycznie 46% stanu pojazdów PSP na terenie województwa. Dla porównania w roku 1999 na ogólną liczbę 266 –168 przekraczało obowiązującą normę, co stanowiło ponad 63 % ogółu pojazdów. Nastąpił więc znaczący spadek ilości pojazdów kwalifikujących się do wymiany, niemniej średni wiek pojazdu w jednostkach PSP zwiększył się z 11 do 13 lat, na co miał głównie wpływ brak wymiany pojazdów specjalistycznych jak podnośniki mechaniczne oraz specjalistyczne samochody ratownicze.

Samochody takie powinny być w pierwszej kolejności wycofywane z eksploatacji i przekazywane są do jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych z terenu województwa.

W latach 1999 –2005 w ramach powstałego Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego przekazano jednostkom Ochotniczych Straży Pożarnych na terenie województwa (ich liczba wzrosła od 117 w 1999 do 136 w 2005) działającym w ramach systemu kwotę blisko 6 mln zł, co dało średnią na jednostkę ponad 46.000 zł.

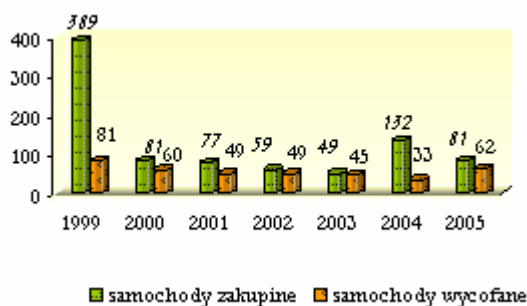
Jednostkom Policji województwa warmińsko – mazurskiego sukcesywnie zakupywany był sprzęt w postaci nowoczesnej broni strzeleckiej, kamizelek kuloodpornych, hełmów kuloodpornych, zestaw narzędzi pirotechnicznych, robot pirotechniczny i inny.

Analiza wyposażenia w środki transportu Policji województwa warmińsko - mazurskiego wykazuje tendencję spadkową:

W latach 1999 – 2005 zakupiono 887 samochodów z tego 81 sztuk w 2005 r.

Rycina nr 12

Wyposażenie Policji w środki transportu

3. Pełna koordynacja służb zapewniających bezpieczeństwo mieszkańców (policji, straży pożarnej, pogotowia ratunkowego, wodnego ochotniczego pogotowia ratunkowego, straży leśnej, straży rybackiej, służb weterynaryjnych, służb sanitarnych)

W 2005 roku w działaniach ratowniczych uczestniczyło łącznie 26.649 osób reprezentujących następujące podmioty ratownicze: policję, pogotowie ratunkowe, pogotowia komunalne, wojsko, służby leśne.

Szczegółowe dane na temat liczby osób poszczególnych służb i podmiotów współdziałających zostały przedstawione poniżej.

Tabela nr 3

Liczba osób poszczególnych służb i podmiotów współdziałających uczestniczących w działaniach ratowniczych w 2005 r.

SŁUŻBA RATOWNICZA	2002	2003	2004	2005
Policja	12.133	12.521	13.600	14.536
Pogotowie ratunkowe	6.189	7.137	8.306	9.982
Pogotowie energetyczne	813	768	858	780
Służby leśne	959	984	327	581
Wojsko	870	666	585	339
Straż miejska	472	542	516	519
Pogotowie gazowe	162	128	168	169
PIOŚ	19	27	14	22
Pozostałe służby	2.015	2.145	2.278	2.721
RAZEM	23.632	24.918	26.652	26.649

Największy udział Policji oraz Pogotowia Ratunkowego związany jest przede wszystkim z dużą liczbą miejscowych zagrożeń, w tym w komunikacji drogowej. Wśród pozostałych służb współdziałających podczas działań ze strażą pożarną przeważają służby drogowe.

Natomiast wspólne działania funkcjonariuszy Straży Granicznej i Policji miały na celu przede wszystkim utrzymanie bezpieczeństwa, zwalczanie przestępczości granicznej i kryminalnej w strefie nadgranicznej i poza nią, a w szczególności: nielegalnej migracji, przemytu wyrobów bez wymaganych znaków skarbowych akcyzy. W zakresie bezpośredniej ochrony granicy państwowej współpraca obejmowała działania prewencyjne polegające na wspólnym patrolowaniu dróg prowadzących do granicy państwa, a także udziale funkcjonariuszy Policji w działaniach granicznych zmierzających do zatrzymania sprawców przekroczeń granicy wbrew przepisom. W przejściach granicznych, Policja współuczestniczyła przede wszystkim w ocenie stanu technicznego pojazdów przekraczających granicę państwową a zwłaszcza zdarzeniach nie będących w kompetencji Straży Granicznej np. braku możliwości zatrzymania dokumentów uprawniających do prowadzenia pojazdu. Współpraca obejmowała również działania polegające na zabezpieczeniu porządku publicznego w bezpośrednim sąsiedztwie przejść granicznych.

4. Utworzenie sieci zintegrowanego ratownictwa medycznego i technicznego.

System ratownictwa medycznego w województwie działał w oparciu o Wojewódzki Plan Zabezpieczenia Medycznych Działań Ratowniczych przygotowany przez Wojewodę Warmińsko-Mazurskiego na podstawie powiatowych planów zabezpieczenia medycznych działań ratowniczych.

Działały zespoły ratownictwa medycznego oraz świadczenia zdrowotne w zakresie ratownictwa medycznego udzielały szpitalne oddziały ratunkowe.

Realizacja tego działania została szerzej przedstawiona w celu operacyjnym 2.4. „Wysoki poziom zabezpieczenia i dostępności usług medycznych” w działaniu nr 7 „Inicjowanie i wspieranie działań związanych z wdrożeniem planu zintegrowanego ratownictwa medycznego”.

5. Tworzenie centrów działań kryzysowych poprzez włączenie służb m.in. medycznych, straży pożarnej policji.

Obecnie na terenie województwa warmińsko – mazurskiego opracowane są specjalne programy przeciwdziałania rozpoznawania, prognozowania i monitorowania zagrożeń. Planuje się utworzenie Powiatowych Centrów Działań Kryzysowych oraz w zależności od potrzeb tworzone są Gminne Centra Działań Kryzysowych. M.in. Samorząd Województwa Warmińsko – Mazurskiego w latach 1999-2005 dofinansował Ochotnicze Straże Pożarne w zakresie zakupu wyposażenia zwiększającą mobilność organizacyjno - techniczną tych jednostek w działaniach ratowniczych i kryzysowych. Obecnie m.in. w ZO Polskiego Czerwonego Krzyża w Olsztynie tworzona jest grupa ratownicza.

Wojewoda Warmińsko – Mazurski planuje utworzenie trzech Centrów Powiadomienia Ratunkowego z lokalizacją w Olsztynie, Elblągu oraz Elku.

Rycina 13
Rozmieszczenie CPR-ów na terenie Województwa Warmińsko-mazurskiego

6. Wdrożenie systemu rozpoznawania, prognozowania i monitorowania zagrożeń:

Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy, funkcjonujący na terenie województwa warmińsko - mazurskiego stanowi integralną część bezpieczeństwa wewnętrznego państwa, obejmującą, w celu ratowania życia, zdrowia, mienia lub środowiska, prognozowanie, rozpoznawanie i zwalczanie pożarów, klęsk żywiołowych lub innych miejscowych zagrożeń.

Na terenie województwa system tworzą:

- Komenda Wojewódzka PSP w Olsztynie,
- 17 Komend Powiatowych, 2 Komendy Miejskie PSP,
- 24 jednostki ratowniczo-gaśnicze, z których każda posiada własny rejon operacyjnego działania,
- 139 Ochotniczych Straży Pożarnych /włączonych do KSRG/,
- 11 specjalistów z różnych dziedzin ratowniczych,
- Podmioty wchodzące w skład systemu na podstawie porozumień.

Istnieje możliwość ich użycia poza granicami własnej gminy. Ponadto część z nich jest włączonych do wojewódzkiego oddziału operacyjnego i może być zadysponowana zgodnie z rozkazem komendanta wojewódzkiego na teren całego województwa.

W działaniach ratowniczo-gaśniczych system wspomagają jednostki OSP typu „S” nie włączone do KSRG, których na dzień dzisiejszy jest 335.

- szybkie wykrywanie zagrożeń

Od momentu powstania krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego jego osią podczas likwidacji wszelkich zagrożeń jest Państwowa Straż Pożarna, wspierana głównie przez jednostki ochotniczych straży pożarnych, głównie włączonych do krajowego systemu ratowniczo – gaśniczego na podstawie porozumień podpisywanych z Komendantem Głównym Państwowej

straży Pożarnej oraz inne służby współdziałające z systemem na bazie odrębnych porozumień zawieranych na szczeblach regionalnych oraz powiatowych.

- przygotowanie warunków do działań ratowniczo - gaśniczych

Znowelizowana ustawa o Państwowej Straży Pożarnej, która przede wszystkim porządkuje stan prawny w sferze ratownictwa i ochrony ludności. Reguluje sferę wzajemnych relacji pomiędzy podmiotami ratowniczymi oraz ustala kompetencje podczas dowodzenia działaniami ratowniczymi w poszczególnych obszarach ratownictwa. Określa zasady współpracy z innymi podmiotami świadczącymi usługi z zakresu działań ratowniczych jak też zasady współpracy z innymi państwami w ramach podpisanych umów międzynarodowych. Natomiast nie weszła w życie ustawa o krajowym systemie ratowniczym, której projekt zakładał skupienie rozproszonych w różnych przepisach kompetencji organów władzy publicznej, tworząc spójny i całościowy system ratowniczy jako gwarant bezpieczeństwa obywateli w sytuacjach zagrożenia.

W celu optymalizacji rozmieszczenia i wyposażenia w odpowiedni sprzęt ratowniczo – gaśniczy w Państwowej Straży Pożarnej kontynuuje się realizację postanowień zawartych w tzw. „Procedurze P-2”. Działania te mają na celu:

1. Skrócenie czasu przybycia na miejsce zdarzenia sił i środków podmiotów ratowniczych.
2. Tworzenie nowych jednostek ratowniczo – gaśniczych Państwowej Straży Pożarnej, specjalistycznych grup ratowniczych, posterunków czasowych, lub reorganizacji obecnie istniejącej sieci podmiotów ratowniczych, z uwzględnieniem przemieszczania sprzętu ratowniczego oraz zmiany miejsca stacjonowania określonych sił i środków adekwatnych do rodzaju zagrożenia.
3. Nałożenie nowych zadań i zakresów czynności, przy uwzględnieniu konieczności zakupu i przeprowadzenia szkoleń w tym zakresie.
4. Określenia potrzeb w zakresie włączania podmiotów ratowniczych do krajowego systemu ratowniczo – gaśniczego lub współpracy z podmiotami działającymi na jego rzecz oraz stałą weryfikację zadeklarowanej przez podmioty ratownicze gotowości do podjęcia działań ratowniczych.

Działania te zostały poprzedzone wykonaniem analizy zagrożeń i scenariuszy zdarzeń mogących wystąpić na danym obszarze, przy uwzględnieniu gęstości zaludnienia, warunków topograficznych i klimatycznych, infrastruktury i jej stanu oraz zagrożeń z obszarów sąsiednich. Wykonano również analizę zabezpieczenia operacyjnego podległego obszaru, która stanowi podstawę do oceny, doskonalenia i aktualizowania stanu przygotowania podmiotów do organizowania i prowadzenia działań ratowniczych.

Dalszymi działaniami mającymi na celu poprawę funkcjonowania krajowego systemu ratowniczo – gaśniczego w województwie jest rozpoczęta procedura kategoryzacji jednostek ratowniczych Ochotniczych Straży Pożarnych. Procedura przewiduje przyjęcie na potrzeby Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego (KSR) określonych zadań dla Ochotniczych Straży Pożarnych stanowiących pakiet podstawowy oraz zespół spójnych i uzupełniających się wzajemnie działań taktycznych, obejmujący wszystkie rodzaje ratownictwa realizowane na miejscu zdarzenia.

Innym kluczowym problemem jest ustalenie zadań i zakresu czynności ratowniczych, do których powinien być zobowiązany strażak OSP – ratownik ksr (ksr), z wyszczególnieniem zadań w strefie i poza strefą zagrożenia. Należy nadmienić również, że udzielenie odpowiedzi na to zasadnicze pytanie będzie miało wpływ na rodzaj i ilość przedsięwzięć dotyczących standaryzacji szkoleniowej i sprzętowej, dokumentacji operacyjnej oraz organizacji doskonalenia. Powyższy projekt ma ścisły związek z opisanymi powyżej działaniami PSP w celu optymalizacji

funkcjonowania kserg. Wymaga on jeszcze dopracowania a jego realizacji należy się spodziewać w 2008 roku. Jednak formacje ratownicze wiążą z nim konkretne nadzieje związane z niedomaganiem systemu w dziedzinach standardów wyszkolenia i wyposażenia sprzętowego OSP – głównie włączonych do kserg. Po zakończeniu prac nad nowelizacją niektórych ustaw oraz rozporządzeń będzie można rozpocząć wdrażanie postanowień zawartych w powyżej opisanej koncepcji kategoryzacji OSP.

Właściwa prognoza, monitorowanie oraz analiza zagrożeń nie dopuszczają do powstania oraz ograniczają skutki powstałych zdarzeń.

Analiza zdarzeń występujących na terenie woj. warmińsko-mazurskiego wskazuje, iż główne grupy zagrożeń to:

- ❖ zagrożenia pożarowe,
- ❖ zagrożenia powodziowe,
- ❖ zagrożenia chemiczne i ekologiczne,
- ❖ zagrożenia komunikacyjne.

7. Rozwój programów zapobiegania przestępczości

- utworzenie sieci telefonów przy drogach

Na terenie województwa nie funkcjonuje sieć telefonów przy drogach. W przypadku zagrożeń jedyną łączność stanowi telefonia komórkowa i CB- radio lub najbliższe miejsca zdarzenia stacje paliwowe.

-zwiększenie miejsc na parkingach strzeżonych

Na terenie województwa warmińsko – mazurskiego stan miejsc parkingowych przy drogach województwa przedstawia się w następujący sposób:

- samochody osobowe - 843 miejsc
- autobusy i samochody osobowe - 187 miejsc
- samochody ciężarowe z przyczepą - 87 miejsc *

* Dane z KWP w Olsztynie

- intensyfikację działań profilaktycznych (akcje szkoleniowe w szkołach i wśród dorosłej części społeczeństwa,

Głównym elementem przy realizacji tego priorytetu było wspieranie finansowe funkcjonujących w województwie placówek odwykowych, szczególnie tych dla których Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego jest organem założycielskim. W ramach Programu, w celu usprawnienia funkcjonowania placówek lecznictwa odwykowego na terenie Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Pełnomocnik Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego ds. Wdrażania Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wykonujący te zadania w imieniu Zarządu Województwa Warmińsko – Mazurskiego ściśle współpracował z Wojewódzkim Ośrodkiem Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współzależnienia w Giżycku. Ośrodek ten poza działalnością szkoleniową sprawuje również koordynację działań w zakresie lecznictwa odwykowego i uzależnień oraz nadzór merytoryczny nad realizacją nowoczesnych programów leczniczych.

W ramach realizowanego zapisu został przeprowadzony we współpracy z KWP, KPP. Sądem Okręgowym i Sądami Rejonowymi, Powiatowymi Centrami Pomocy Rodzinie, organizacjami pozarządowymi i innymi podmiotami w latach 2003 -2005 cykl 55 szkoleń i seminariów we wszystkich powiatach naszego województwa z zakresu przygotowania mediacyjnego w sprawach cywilnych, karnych i nieletnich. Szkolenia te ukończyło blisko 200 osób.

- wzmożenie działań resocjalizacyjnych w zakładach karnych i ośrodkach prawnej izolacji

Od kilku lat w jednostkach penitencjarnych okręgu olsztyńskiego podobnie jak w całym kraju, notuje się systematyczny wzrost zaludnienia, które na koniec 2005 r. wynosiło 117,82%. Na dzień 31 grudnia 2005 r. było 4.911 osadzonych osób w tym kobiety 88 młodociany do 21 lat 543 osoby. Pozytywnym zjawiskiem jest fakt, że coraz większa liczba skazanych odbywa karę pozbawienia wolności w systemie programowego oddziaływania. W 2005 r. blisko 54 % skazanych wyraziło chęć realizowania zadań wynikających z programu sporządzonego na indywidualne potrzeby każdego z nich. Systematycznie powiększa się liczba skazanych objętych szkoleniami zawodowymi i kursami. Jednym z nowatorskich przedsięwzięć w tym zakresie jest finansowany przez UE program „Nowa droga” w ramach inicjatywy wspólnotowej. Zjawisko podkultury przestępczej obecnie w aresztach i zakładach karnych traci na sile i znaczeniu. Poprzez zespół działań i przedsięwzięć podejmowanych przez administrację jednostek dochodzi nawet do jego marginalizacji. Działanie te oparte są o opracowane, stosowane programy przeciwdziałania podkulturze przestępczej, zindywidualizowane kontakty wychowawcze oraz współprace poszczególnych pionów służb. W wielu jednostkach w ramach szeroko rozumianej readaptacji społecznej ma miejsce współpraca z kontrahentami, organizacjami i stowarzyszeniami. Podejmowanie tych działań ma na celu wdrożenie skazanego do przestrzegania w przyszłości porządku publicznego. Obecnie trwają prace budowlane w ZK Iławie zmierzające do powiększenia miejsc osadzenia o 380 osób i ZK w Barczewie o 300 osób. Szczególną i ważną rolę służącą bezpieczeństwu w jednostkach pełni funkcjonujący w ZK w Barczewie oddział skazanych stwarzających poważne zagrożenia społeczne albo poważne zagrożenia dla bezpieczeństwa zakładu. Poziom, ład i bezpieczeństwo jednostek okręgu olsztyńskiego jest właściwy. Nie stwierdza się możliwości wystąpienia zagrożeń bezpieczeństwa jednostek.

8. Przeciwdziałanie zjawiskom patologii społecznych

Samorząd Województwa już od początku swojego istnienia czyli od 1999 roku przystąpił do opracowania i realizacji „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 1999-2003” oraz następnie „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2004-2007”.

W ramach tych Programów w obecnej kadencji (lata 2003 - 2005) przy początkowo skromnych, a następnie większych nakładach finansowych, podejmowano szereg cennych działań, w które angażowano i włączano wiele instytucji, samorządów gminnych i powiatowych oraz organizacji pozarządowych.

Tabela nr 4

Wysokość dotacji oraz liczba dotowanych projektów organizacji pozarządowych w zakresie programów profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi w latach 2003-2005

Rok	Wysokość środków finansowych przekazanych z budżetu województwa w formie dotacji organizacjom	Liczba dotowanych projektów organizacji pozarządowych
2003	126 230 zł	23
2004	77 500 zł	17
2005	253 630 zł	19
Razem	457 360 zł	59

- propagowanie zdrowego stylu życia wolnego od alkoholu i narkotyków,

Poprzez zaangażowanie Samorządu Województwa zaczęły kształtować się zręby lokalnego systemu współpracy z podmiotami działającymi na rzecz dziecka i rodziny takimi jak: policja, poradnie psychologiczno-pedagogiczne, sąd, pedagodzy szkolni, zauważa się także znaczną poprawę poziomu wiedzy klientów o mechanizmach, przyczynach i skutkach uzależnień, wiedzy o różnych instytucjach i organizacjach udzielających pomocy oraz umiejętności korzystania z pomocy specjalistycznej.

- utworzenie sprawnych systemów: pomocy dla osób uzależnionych (poradnie i ośrodki) monitoring zjawisk patologicznych w regionie

Realizacja tego działania została szerzej przedstawiona w Celu: "Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego sprzyjającego integracji oraz zapobieganiu wykluczeniu społecznemu" w działaniu "Wspieranie zintegrowanych programów aktywizacji społecznej i zawodowej osób bezrobotnych i niepełnosprawnych, aktywizacji dzieci i młodzieży ze środowisk najuboższych zagrożonych dziedziczeniem ubóstwa oraz na rzecz ograniczania uzależnień".

- 1) Tworzenie systemu pomocy i poradnictwa specjalistycznego - od roku 2002 Samorząd Województwa udziela wsparcia powiatom (początkowo 6 powiatom, obecnie już 13). Przekazane środki finansowe pozwoliły uruchomić i prowadzić działalność powiatowych punktów konsultacyjno-informacyjnych (interwencyjno- konsultacyjnych), poprzez ich doposażenie oraz pokrycie kosztów pracy specjalistów (pedagoga, psychologa, prawnika), które działają w Powiecie: Bartoszyckim, Elbląskim, Giżyckim, Iławskim, Lidzbarskim, Mrągowskim, Olsztyńskim, Węgorzewskim, Nidzickim, Ostródzkim, Kętrzyńskim, Braniewskim i Szczycieńskim.
- 2) Wdrażanie nowatorskich metod pracy z dziećmi i młodzieżą z grup ryzyka w środowisku otwartym (na ulicy, boisku, w parku) – od 2003 roku z Samorząd województwa wspiera to zadanie, obecnie w czterech powiatach (Powiat: Mrągowski, Iławski, Giżycki i Węgorzewski). Dzięki dotacjom możliwe było zatrudnienie pracowników do pracy z dziećmi i młodzieżą zagrożoną destrukcją społeczną oraz uzależnieniem od alkoholu i substancji psychoaktywnych, a także doposażenie miejsca pracy pedagoga ulicy w Powiecie: Giżyckim, Mrągowskim, Iławskim i Węgorzewskim.
- 3) Organizacji miejsc bezpiecznych przesłuchań dzieci dotkniętych przemocą, będących ofiarą bądź świadkiem w procesie karnym, tzw. „*Niebieskich Pokoi*”. Samorząd Województwa współtworzył uruchomienie funkcjonujących już od 2003 roku – czterech „*Niebieskich Pokoi*” (Powiat: Kętrzyński, Piski, Iławski, Giżycki) zaś w roku 2005 trzy kolejne powiaty (Powiat: Węgorzewski, Olecki i Nowomiejski) uzyskały dofinansowanie utworzenia takiego miejsca. Tego rodzaju działania zmobilizowały miasta Elbląg i Olsztyn do utworzenia „*Niebieskich Pokoi*” w ramach własnych budżetów.

Działania w powyższym zakresie polegały między innymi na tworzeniu dobrych warunków leczenia i rehabilitacji osób uzależnionych od alkoholu,- podnoszeniu kwalifikacji pracowników lecznictwa odwykowego, poprawy jakości warunków materialnych oferowanych usług, zmodernizowanie bazy.

Z pewnością duże znaczenie dla kształtowania polityki rozwiązywania problemów uzależnień w województwie, ma rzetelna, profesjonalna diagnoza problemów i zjawisk związanych z nadużywaniem alkoholu. Dlatego jednym z priorytetowych zadań w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi jest **monitoring zjawisk związanych z alkoholem zachodzących na terenie województwa**. Mając na uwadze powyższe:

W 2003 roku przeprowadzono badania ankietowe ESPAD - „*Europejski Program badań ankietowych w szkołach*”. Na zlecenie Województwa zrealizowane zostało badanie ankietowe w szkołach na temat używania alkoholu i narkotyków w województwie warmińsko-mazurskim. Pozwoliło to na uzyskanie diagnozy problemów i zjawisk związanych z nadużywaniem alkoholu przez dzieci

i młodzież, zawartej w obszernym, szczegółowym raporcie. Badania zostały upowszechnione i udostępnione dla wszystkich specjalistów z terenu województwa.

W roku 2005 udało się zrealizować w naszym województwie projekt badawczy „*Wzorce konsumpcji napojów alkoholowych w województwie warmińsko-mazurskim*”. Jest to bardzo cenne przedsięwzięcie, gdyż do tej pory nie posiadaliśmy profesjonalnej diagnozy populacji powyżej 18 roku życia, co do struktury spożycia oraz postaw wobec wybranych kategorii zjawisk i problemów alkoholowych. Materiał jest udostępniany i rozpowszechniany.

Pod koniec 2005 roku Województwo Warmińsko-Mazurskie przystąpiło do Umowy Partnerskiej z Państwową Agencją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, dotyczącej projektu „*Ciąża bez alkoholu - profilaktyka FAS (alkoholowy zespół płodony) i innych szkód zdrowotnych związanych z pićem alkoholu przez kobiety w ciąży*”, realizowanego w ramach mechanizmu finansowego – Europejskiego Obszaru Gospodarczego (EOG) dla Polski 2005 - 2009 oraz Norweskiego Mechanizmu Finansowego. Udział Województwa w realizacji tego projektu stworzy możliwość uczestniczenia - grupom zawodowym z terenu województwa (lekarzom ginekologom i pediatrom, położnym, nauczycielom, księżom, pracownikom socjalnym) w szkoleniach dotyczących szkód i problemów zdrowotnych związanych z działaniem alkoholu na rozwój i funkcjonowanie dziecka.

9. Tworzenie sprawnie działającego systemu hydrotechnicznego regulującego stosunki wodne oraz zabezpieczenie przeciwpowodziowe

Żuławski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Elblągu (ZZMiUW) obejmuje działaniem powiat Elbląg Grodzki i Ziemiński (9 gmin i miasto Elbląg) oraz powiat braniewski (7 gmin). Wymienione powiaty leżą w północno-zachodniej części województwa warmińsko-mazurskiego.

Teren działania ŻZMiUW wyróżnia znacznie zróżnicowana rzeźba terenu od depresji - 1,8 m p.p.m.) w Raczkach Elbląskich – Żuławy do najwyższego wzniesienia (197 m n.p.m.) Góry Milejowskiej – Wysoczyzna Elbląska.

Uwzględniając, że tereny naszego działania, a szczególnie Żuławy Elbląskie są narażone na powódzie (praktycznie nieprzerwanie przez cały rok – ten sam teren zagrożony jest kilkoma różnymi typami powodzi) oraz, że urządzenia melioracji wodnych są jednocześnie najważniejszymi elementami ochrony przeciwpowodziowej wszystkie podejmowane przez nas działania i przedsięwzięcia mają na celu:

- poprzez właściwe utrzymywanie (konserwacja, eksploatacja, remonty) zapewnienie prawidłowego funkcjonowania urządzeń melioracji wodnych podstawowych, które wpływają na regulację stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby, ułatwienia jej uprawy, a także na ochronę użytków rolnych przed powodzią,
- poprzez modernizację, rozbudowę i odbudowę urządzeń melioracyjnych (a tym samym urządzeń osłony przeciwpowodziowej) unowocześnianie i usprawnianie tych urządzeń.

10. Realizacja spójnych elementów infrastruktury komunikacyjnej zapewniających zabezpieczenie przeciwpowodziowe

Tworzenie sprawnie działającego systemu hydrotechnicznego, który będzie zarówno regulował stosunki wodne i zabezpieczał przeciwpowodziowo zagrożone tereny, wymaga przeanalizowania wielu zagadnień związanych z gospodarką wodną, a także opracowywania strategii, koncepcji programowo-przestrzennych, studiów przedprojektowych, programów, projektów badawczych itp.

Aktualnie na terenie naszego działania w zakresie urządzeń osłony przeciwpowodziowej i infrastruktury komunikacyjnej w ramach tworzenia sprawnie działającego systemu

hydrotechnicznego planowane do realizacji lub realizowane są następujące programy współfinansowane ze środków U.E:

- Sektorowy Program Operacyjny – Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 – 2006,
- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 – 2013,
- Program „Wisła 2020”.

Aktualnie opracowywany jest przez:

- Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku projekt „*Studium ochrony przeciwpowodziowej*”,
- Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie program pod nazwą „*Kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław*”. Działania zrealizowane w ramach tych programów pozwolą na zwiększenie zabezpieczenia przeciwpowodziowego w regionie.

11. Modernizacja i unowocześnienie urządzeń osłony przeciwpowodziowej

Celem realizacji spójnych elementów infrastruktury komunikacyjnej zapewniających zabezpieczenie przeciwpowodziowe (Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Elblągu) na etapie uzgadniania miejscowych planów zagospodarowania, decyzji o warunkach zabudowy i opiniowania koncepcji wykonania obiektów budowlanych na terenach depresyjnych i przydepresyjnych z uwagi na zagrożenie powodziowe wskazuje na właściwe metody zabudowy i lokalizacji siedlisk najniżej położonych. Zgodnie z opracowanym przez Żuławski Ośrodek Badawczy w Elblągu Instytutu Melioracji i Użytków Zielonych w Falentach na zlecenie RZGW w Gdańsku dla ograniczenia zagrożenia życia i potencjalnych strat w wyniku powodzi na terenach depresyjnych wskazany jest zerowy poziom posadowienia na rzędnej +1,60 m n.p.m. na terenach przy Zalewie Wiślanym i +0,90 m n.p.m. w basenie jeziora Drużno.

Również na etapie opracowywania koncepcji przebudowy i rozbudowy dróg na terenach depresyjnych i przydepresyjnych Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Elblągu informuje o zagrożeniu powodzią i wskazuje na potrzebę podniesienia rzędnych nawierzchni dróg dla umożliwienia dojazdu służb technicznych podczas zagrożenia oraz prowadzenia ewentualnej ewakuacji.

Urządzenia melioracyjne, zarówno podstawowe jak też szczegółowe, pełnią istotną rolę w systemie osłony przeciwpowodziowej.

Sprawne urządzenia osłony przeciwpowodziowej (w tym także urządzenia melioracyjne) często warunkują istnienie i funkcjonowanie całej zamieszkałej i użytkowanej przestrzeni, szczególnie na Żuławach Elbląskich oraz na terenach przyległych do Zalewu Wiślanego.

Urządzenia te, oprócz rutynowych zabiegów konserwacyjnych wymagają remontów, modernizacji oraz odbudowy w związku z naturalnym zużyciem (dekapitalizacją), awariami oraz koniecznością dostosowania do zmieniających się wymogów eksploatacyjnych i pojawianiem się nowych zagrożeń.

Dotyczy to:

- wałów przeciwpowodziowych w związku z degradacją materiału nasypów, działalnością zwierząt ziemnych, osiadaniem podłoża oraz koniecznością podniesienia rzędnych korony z uwagi na prognozowany wzrost poziomu wód (efekt cieplarniany),
- stacji pomp w związku z naturalnym zużyciem, koniecznością stosowania nowych energooszczędnych technologii, postępowaniem technicznym (automatyka, telemetria) oraz dostosowaniem do zwiększonych spływów związanych z urbanizacją terenu,
- rzek i potoków wraz z budowlami hydrotechnicznymi w związku z naturalnym zużyciem budowli regulacyjnych, koniecznością dostosowania koryta cieków do okresowo zwiększonych przepływów związanych z postępującą urbanizacją, koniecznością przeciwdziałania erozji itp.,

- kanałów polderowych w związku ze zmianami w użytkowaniu polderów, urbanizacją terenu, inwestycjami drogowymi, gruntowną przebudową systemów odwadniających itp.,
- urządzeń melioracji szczegółowych w związku z ich naturalnym zużyciem, koniecznością dostosowania do wymogów nowoczesnej gospodarki rolnej.

12. Modernizacja i rozbudowa istniejących urządzeń melioracyjnych

Żuławski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych w Elblągu realizuje i planuje realizację zadań inwestycyjnych w obrębie urządzeń osłony przeciwpowodziowej w ramach poniższych programów:

- Sektorowy Program Operacyjny – Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004 – 2006 (współfinansowanie ze środków UE) obejmujący:

- a) przebudowę stacji pomp - szt. 6
- b) przebudowę systemu kanałów polderowych - km 7,0
- c) przebudowę wałów przeciwpowodziowych - km 6,4

Program jest aktualnie realizowany.

- Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007 – 2013 (współfinansowanie ze środków UE):

- a) przebudowa stacji pomp - szt. 7
- b) przebudowa wałów przeciwpowodziowych - km 45,5
- c) regulacja odtworzeniowa rzek i przebudowa kanałów polderowych - km 21
- d) remont budowli hydrotechnicznych - szt. 2
- e) melioracje użytków rolnych (rowy + drenowanie) - ha 373

- Program „Wisła 2020” (współfinansowanie ze środków UE):

- a) przebudowa stacji pomp - szt. 31
- b) przebudowa wałów przeciwpowodziowych - km 99
- c) regulacja odtworzeniowa rzek i potoków oraz przebudowa systemu kanałów polderowych - km 250

- Aktualnie Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej opracowuje program pod nazwą „Kompleksowe zabezpieczenie p.powodziowe Żuław” (współfinansowanie ze środków UE). W ramach ww. programu w latach 2007- 2013 w obrębie działania ŻZMiUW planuje się wykonać:

- a) przebudowę stacji pomp - szt. 20
- b) przebudowę wałów przeciwpowodziowych - km 73
- c) regulację odtworzeniową rzek i potoków oraz przebudowę systemu kanałów polderowych - km 130
- d) remont budowli hydrotechnicznych - szt. 3
- e) melioracje użytków rolnych (rowy + drenowanie) - ha 400

Należy dodać, że niektóre z najpilniejszych zadań ujęto niezależnie w kilku opracowywanych programach, a ich realizacja nastąpi w tym programie, który będzie szybciej wdrożony.

Wskaźniki oceny celu operacyjnego:

- **Liczba przestępstw:** Ogółem w 2005 roku na terenie województwa warmińsko – mazurskiego stwierdzono **50.234** przestępstw.
- **Wykrywalność przestępstw: 70,5%**
- **Liczba pożarów:**
W roku 2005 jednostki ochrony przeciwpożarowej województwa warmińsko-mazurskiego, zarejestrowały 19 716:
  - ❖ pożarów – 8 212,
  - ❖ miejscowych zagrożeń –10 862,
- **% wałów powodziowych wymagających modernizacji:**
Odbudowy i modernizacji wymaga 123,3 km wałów przeciwpowodziowych tj. 30,8 % stanu ewidencyjnego.

Podsumowanie:

Obecny model zarządzania bezpieczeństwem na poziomie lokalnym, opiera się w głównej mierze, na funkcjonowaniu określonych służb, ich autonomicznym działaniu i składaniu sprawozdań przed organami samorządowymi lub rządowymi. Strategia ta skupia się na obniżeniu ryzyka występowania zjawisk patologicznych poprzez minimalizację skutków, poprzez szybką i skuteczną relację. Poza zakazami, nakazami, karaniem mandatami, a w najlepszym razie ostrzeżeniami nie ma praktycznie rozwiniętego dialogu ze społecznością lokalną. Rozwinięcie szerszego dialogu ze społecznością lokalną (gminy, powiatu) jest niezbędne. Pozwoli to na uświadomienie społecznościom lokalnym spraw związanych z zagrożeniami po to, by po wystąpieniu zdarzenia niekorzystnego zachowanie społeczne było bardziej adekwatne do okoliczności. Uświadomienie społeczności lokalnej przyczyn powstawania zjawisk niekorzystnych po to, by można było ich w części unikać.

W poszczególnych powiatach dobre wyniki dała realizacja programu „*Bezpieczna Warmia i Mazury*” opracowanego i wdrażanego przez Wydział Prewencji KWP w Olsztynie, który dostosowywany jest do przeciwdziałania wszystkim rodzajom zagrożeń – tak w skali ogólnowojewódzkiej, jak i w poszczególnych powiatach, czy gminach. Zakłada on szeroko zakrojoną współpracę różnymi podmiotami w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa z podmiotami pozapolicyjnymi – poczynając od Marszałka Województwa i Wojewody, (z którymi to organami dotychczasowa współpraca przebiega bardzo owocnie), z lokalnymi władzami samorządowymi i podległymi im instytucjami i służbami, placówkami edukacyjnymi, organizacjami oraz (co bardzo istotne) z mieszkańcami regionu.

Ważną cechą dialogu ze społecznością lokalną jest fakt, że w dłuższej perspektywie czasowej jest ona bardziej opłacalna. I to zarówno na koszty jak i samo zwiększenie bezpieczeństwa obywateli. Koszty prewencji są zawsze niższe niż koszty usuwania skutków zjawisk patologicznych. Np. pilnego rozwiązania wymaga m.in. problem sprzedaży i używania środków chemicznych w szkołach, dyskotekach, miejscach spotkań młodzieży.

Samorząd Województwa nie posiada ustawowych kompetencji do rozliczania tzw. służb mundurowych, jednakże w praktyce ostatnich lat dochodzi do współpracy ze strony tych służb. Informacje przekazywane są bezpośrednio radnym województwa i Marszałkowi o stanie bezpieczeństwa, zaś ze strony Samorządu Województwa udzielane jest wsparcie tych służb w zakresie merytorycznym w tym i pomocy finansowej.

Na podkreślenie zasługuje fakt, że przedstawiciel Komendanta Wojewódzkiej Policji w Olsztynie systematycznie uczestniczy w Sesjach Sejmiku Województwa, na których może się zapoznać z realizowanymi zadaniami.

Cel operacyjny 2.6.

ZAPEWNIENIE BEZPIECZEŃSTWA SOCJALNEGO SPRZYJAJĄCEGO INTEGRACJI ORAZ ZAPOBIEGANIU WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU

Działania:

1. Rozwój poradnictwa specjalistycznego, w tym rodzinnego

- Uwaga: W przypadku braku danych za rok 1999 – za rok bazowy przyjęto 2000 rok.
- Od 2000 roku w województwie warmińsko – mazurskim systematycznie rosła liczba poradni specjalistycznych, w tym rodzinnych prowadzonych przez powiaty. Liczba osób korzystających z w/w poradni wykazała zmienną tendencję. Po gwałtownym spadku w 2004 roku (w porównaniu z 2000 r.), w 2005 r. odnotowano znaczący wzrost tego wskaźnika. Jednocześnie od 2000 roku systematycznie rośnie zarówno liczba poradni specjalistycznych prowadzonych przez gminy, jak i liczba osób z nich korzystających.

	2000 rok bazowy	2004	2005
➤ liczba powiatów, w których funkcjonowały poradnie	9/19	16/21*	18/21*
➤ liczba poradni	11	19 (wzrost o 72,7%)	31** (wzrost o 63,2 %)
➤ liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego	15.249 osób	8.606 osób (spadek o 43,6%)	32.591 osób (wzrost o 213,7%)

Uwaga: Z dniem 1 stycznia 2002 r., w ramach reorganizacji struktury administracyjnej województwa warmińsko-mazurskiego, utworzono dwa powiaty: węgorzewski i gołdapski.

** Zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz.U. Nr 64, poz. 593 z późn. zm) utracił moc zapis ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej, że do zadań samorządu województwa należy m.in. opracowanie wojewódzkiej strategii pomocy społecznej. Wprowadzono natomiast zapis, że do zadań samorządu województwa należy: „opracowywanie, aktualizowanie i realizacja strategii wojewódzkiej w zakresie polityki społecznej, obejmującej m.in. programy (...) profilaktyki i rozwiązywanie problemów alkoholowych”. W związku z tym w 2005 r. wykazane zostały również poradnie/punkty specjalistyczne dla osób dotkniętych problemami uzależnień oraz przemocy domowej.

	2000 rok bazowy	2004	2005
➤ liczba gmin, w których funkcjonowały poradnie	26	33	46
➤ liczba poradni	38	37	59
➤ liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego	7.650 osób	8.470 osób (wzrost o 11%)	12.971 osób (wzrost o 70 %)

Źródło danych: Raporty z monitoringu „Strategii polityki społecznej województwa warmińsko – mazurskiego do 2015 roku” opracowane na podstawie danych zebranych z ośrodków pomocy społecznej i powiatowych centrów pomocy rodzinie z terenu województwa warmińsko – mazurskiego

2. Wspieranie zintegrowanych programów aktywizacji społecznej i zawodowej osób bezrobotnych i niepełnosprawnych, aktywizacji dzieci i młodzieży ze środowisk najuboższych zagrożonych dziedziczeniem ubóstwa oraz na rzecz ograniczania uzależnień.

Uwaga: W przypadku braku danych za rok 1999 - za rok bazowy przyjęto 2000 rok.

- W gminach województwa warmińsko-mazurskiego podejmowane są liczne działania na rzecz aktywizacji osób i rodzin w celu ich usamodzielnienia. Skutkiem realizacji programów aktywizacyjnych część biorących w nich udział osób wychodzi z kręgu świadczeniobiorców pomocy społecznej.

W 2005 roku w porównaniu z 2000 rokiem spadła zarówno liczba gmin, które realizowały co najmniej 1 program aktywizujący, jak i liczba wszystkich takich programów realizowanych w województwie. Natomiast w porównaniu z 2004 roku liczba ta wzrosła. Mimo znacznego zmniejszenia się liczby realizowanych programów aktywizujących, można było zaobserwować zjawisko pozytywne - wzrosła liczba osób objętych tymi programami.

Gminy:	2000	2004	2005
➤ liczba gmin, w których realizowany był co najmniej 1 program aktywizujący świadczeniobiorców pomocy społecznej	65	18	44
➤ liczba wszystkich programów aktywizujących realizowanych przez gminy w województwie	82	48	73
➤ liczba osób objętych programami aktywizującymi	1.459	2.113	3.282
➤ % uczestników programów aktywizujących, którzy usamodzielnili się na skutek ich realizacji	11	29	12

Źródło danych: Raporty z monitoringu „Strategii polityki społecznej województwa warmińsko – mazurskiego do 2015 roku” opracowane na podstawie danych zebranych z ośrodków pomocy społecznej.

- Zmierzając do zwiększenia szans dostępu do edukacji dzieci i młodzieży z ubogich rodzin wiejskich, opracowany został program „Poprawa szans edukacyjnych dzieci i młodzieży ze środowisk wiejskich województwa warmińsko – mazurskiego w latach 2000 – 2005”. Program został przyjęty do realizacji Uchwałą Nr XIV/227/00 Sejmiku Województwa Warmińsko – Mazurskiego w dniu 14 marca 2000 r., zmienioną Uchwałą Nr XXIX/436/01 z dnia 28 sierpnia 2001 r. W ramach realizacji programu w roku 2005 uczestniczyło 27 gmin. Pomoc materialna dla studentów wyższych uczelni udzielana była następująco:

- w okresie od stycznia do czerwca 2005 r. pomoc otrzymało 42 studentów z 27 gmin,
- w okresie od października do grudnia 2005 r. pomoc otrzymało 22 studentów z 14 gmin.

Od 2000 r. liczba studentów objętych pomocą systematycznie rosła. Dla porównania na koniec grudnia 2000 r. pomoc otrzymywało 19 studentów z 19 gmin, natomiast na koniec grudnia 2004 r. pomocą materialną objętych było już 42 studentów z 27 gmin.

W 2005 roku widać wymierne efekty pracy włożonej w istnienie i prawidłowe funkcjonowanie programu, również pracy samych studentów. Spośród studentów objętych programem 22 ukończyło wyższe uczelnie, gdzie 19 uzyskało tytuł magistra oraz 3 osoby ukończyły studia na poziomie licencjackim. Są to absolwenci przede wszystkim Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Akademii Rolniczej w Poznaniu, Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Słupsku, Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Elblągu jak również Akademii Techniczno-Rolniczej w Bydgoszczy.

Od początku realizacji pomocy materialnej dla studentów, tj. od października 2000 roku do grudnia 2005 roku, zarówno ze środków budżetu gmin i budżetu Samorządu Województwa Warmińsko – Mazurskiego wydatkowano kwotę ogółem 475.799 zł.

Pomoc materialna dla studentów wyższych uczelni finansowana jest w 50% przez Samorząd Województwa Warmińsko- Mazurskiego i w 50 % przez samorządy gmin na mocy podpisanych porozumień.

Średnia miesięczna wysokość pomocy dla studentów wynosi do 300 zł. Pomoc materialna uwzględnia wydatki ponoszone na zakwaterowanie, wyżywienie oraz dojazdy do uczelni.

- Szansą na poprawę sytuacji długotrwałych świadczeniobiorców pomocy społecznej oraz osób z kręgu wykluczenia społecznego jest uchwalenie w roku 2003 ustawy o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. Nr 22, poz. 1143 z późn. zm.) Powstające na jej mocy Centra Integracji Społecznej i Kluby Integracji Społecznej są szansą na reintegrację społeczną i zawodową grup szczególnego ryzyka takich jak: bezdomni, osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków, osoby chore psychicznie, długotrwale bezrobotni, zwalniani z zakładów karnych, uchodźcy. Według stanu na dzień 31 grudnia 2005 r. w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowały cztery CIS-y (w Olsztynie, Ostródzie, Braniewie i Pakoszach) oraz 51 KIS-ów Kluby Integracji Społecznej organizujące działania o charakterze terapeutycznym, zatrudnieniowym i samopomocowym, ze względu na ich szeroką formułę działania, są coraz częściej uruchamianą formą wsparcia osób będących w trudnej sytuacji życiowej.

Od czerwca 2003 r. tj. od momentu wejścia w życie ww. ustawy do końca 2005 roku efektywność zajęć prowadzonych w klubach integracji społecznej mierzona liczbą uczestników, którzy usamodzielnili się ekonomicznie w stosunku do ogólnej liczby osób uczestniczących w zajęciach w KIS (wyrażonej w procentach) wyniosła ok.35 %.

Również Centra Integracji Społecznej jako wyżej zorganizowane podmioty świadczące usługi na rzecz osób z kręgu wykluczenia społecznego mogą się pochwalić swoimi pierwszymi sukcesami. Dla przykładu w roku 2005 w Centrum Integracji Społecznej w Olsztynie 68,75 % uczestników, którzy zakończyli w tym roku udział w zajęciach reintegracyjnych-usamodzielnili się ekonomicznie.

Działania, w ramach których tworzone są i prowadzone CIS-y i KIS-y, były spójne z Krajowym Planem Działań na Rzecz Integracji Społecznej na lata 2004-2006 dla Polski, a w szczególności z zapisami Priorytetu 3: Aktywizacja i integracja grup zagrożonych wykluczeniem społecznym w Działaniu 3.2: Ekonomia społeczna. Jest to o tyle ważna informacja, gdyż działania podejmowane przez lokalnych liderów wpisujące się do strategii na poziomie krajowym, miały duże szanse na uzyskanie dofinansowania z funduszy strukturalnych. Centrum Integracji Społecznej w Pakoszach uzyskało w 2005 r. dofinansowanie ze środków PHARE 2003.

W 2005 r. realizując zapisy ustawy o zatrudnieniu socjalnym oraz mając na uwadze trudną sytuację rodzin w województwie Samorząd Województwa Warmińsko – Mazurskiego udzielił wsparcia samorządom gminnym w wysokości 300 000 zł na utworzenie Klubu Integracji Społecznej w gminach: Biskupiec, Elbląg, Gietrzwałd, Jeziorany, Lidzbark Warmiński, Kętrzyn, Korsze, Kurzętnik, Piecki, Orzysz, Orneta, Wieliczki, miasto Mrągowo i Olsztyn.

- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej ogłosiło w 2005 roku konkurs dla gmin, ośrodków pomocy społecznej oraz organizacji pozarządowych na tworzenie i funkcjonowanie Klubów Integracji Społecznej Jednostkowa kwota dotacji wynosiła 15.000 zł. Z terenu województwa warmińsko – mazurskiego dofinansowanie uzyskały:
  - Stowarzyszenie Promocji Zawodowej Kobiet i Mężczyzn w Elblągu,
  - Towarzystwo Pomocy „Dajmy szansę” w Elblągu,

- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kętrzynie,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Dobrym Mieście,
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Pieckach.

Źródło danych: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

- Działania Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, wynikające z Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego już od początku swojego istnienia czyli od 1999 roku przystąpił do opracowania i realizacji „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 1999-2003” oraz następnie „Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2004-2007”

W ramach tych Programów przy początkowo skromnych, a następnie większych nakładach finansowych, podejmowano szereg cennych działań, w które zaangażowano i włączano wiele instytucji, samorządów gminnych i powiatowych oraz organizacji pozarządowych.

Rycina nr 14

Wysokość środków finansowych wydatkowanych z budżetu województwa na zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (w latach 1999- 2005)

Istotnym przedsięwzięciem w realizacji Programu w okresie – 2004 – 2005 było nawiązanie efektywniejszej współpracy z samorządami powiatowymi oraz gminnymi, i ich jednostkami organizacyjnymi.

- Od roku 2002 Samorząd Województwa Warmińsko – Mazurskiego udziela wsparcia samorządom powiatowym (w 2002 roku - 6, w 2005 roku już 13 powiatom) w zakresie doskonalenia lokalnego systemu pomocy rodzinie w sytuacjach kryzysowych. Prowadzone na szczeblu powiatowym poradnictwo specjalistyczne stanowiło dużą pomoc w pracy jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, szczególnie dla mniejszych ośrodków pomocy społecznej, które nie mają własnych punktów konsultacyjnych. Szczególnie doceniany jest bezpłatny i swobodny dostęp do profesjonalnej specjalistycznej pomocy. Na uwagę zasługuje fakt, iż na płaszczyźnie działalności punktów konsultacyjnych nastąpiła poprawa i szersza współpraca różnych służb, tj.: policji, specjalistów z poradni psychologiczno – pedagogicznych, sędziów rodzinnych, pedagogów szkolnych itp.

W ramach otwartego konkursu ofert ogłoszonego przez Samorząd Województwa Warmińsko – Mazurskiego przyjęto wnioski starostw powiatowych o dofinansowanie

Powiatowych Punktów Konsultacyjnych dla osób dotkniętych problemami uzależnień oraz przemocy domowej

W wyniku rozstrzygnięcia konkursu:

- w 2004 roku 10 powiatów: bartoszycki, elbląski, giżycki, iławski, kętrzyński, lidzbarski, mrągowski, olsztyński, szczycieński, braniewski otrzymało dotacje w łącznej kwocie 133.500 zł na pokrycie kosztów zatrudnienia specjalistów w okresie od 1.10.2004 r. - 30.06.2005 r.
- w 2005 roku 13 powiatów: bartoszycki, elbląski, giżycki, iławski, kętrzyński, lidzbarski, mrągowski, olsztyński, szczycieński, braniewski, nidzicki, węgorzewski, ostródzki - otrzymało dotacje w łącznej kwocie 126.000 zł na pokrycie kosztów zatrudnienia specjalistów w okresie od 1.09.2005 r. - 31.03.2006 r.

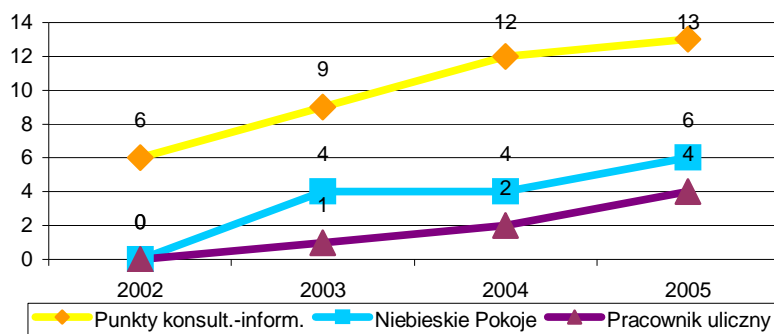
Wdrażanie nowatorskich metod pracy z dziećmi i młodzieżą z grup ryzyka w środowisku otwartym (na ulicy, boisku, w parku) – od 2003 roku z Samorząd województwa wspiera to zadanie, obecnie w czterech powiatach (Powiat: Mrągowski, Iławski, Giżycki i Węgorzewski). Dzięki dotacjom w 2005 roku w wysokości 43 800 zł możliwe było zatrudnienie pracowników do pracy z dziećmi i młodzieżą zagrożoną destrukcją społeczną oraz uzależnieniem od alkoholu i substancji psychoaktywnych a także doposażenie miejsca pracy pedagoga ulicy w Powiecie: Giżyckim, Mrągowskim, Iławskim i Węgorzewskim.

Samorząd Województwa współtworzył uruchomienie funkcjonujących już od 2003 roku – czterech „Niebieskich Pokoi” (Powiat: Kętrzyński, Piski, Iławski, Giżycki) zaś w roku 2005 trzy kolejne powiaty (Powiat: Węgorzewski, Olecki i Nowomiejski) uzyskały dofinansowanie w kwocie 30 000 zł utworzenia takiego miejsca.

Tego rodzaju działania zmobilizowały miasta Elbląg i Olsztyn do utworzenia „Niebieskich Pokoi” w ramach własnych budżetów.

Rycina nr 15

Wspieranie przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego działań samorządów powiatowych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień (liczba nowych zadań, placówek w latach 2002-2005)

- Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w roku 2005 postanowił wesprzeć finansowo działania samorządów gminnych, polegające na organizacji różnorodnych formy wspierania dzieci i młodzieży

Wyrównywanie szans dzieci i młodzieży w Województwie Warmińsko-Mazurskim jest ważnym elementem walki z biedą oraz coraz częstszymi patologiami społecznymi, służy temu między innymi proponowana nowatorska forma niwelowania ryzykownych zachowań wśród dzieci i młodzieży, poprzez pracę w świetlicy socjoterapeutycznej czy klubie młodzieżowym.

Dzięki przekazanim z budżetu województwa dotacjom w wysokości 312 447 zł możliwe było uruchomienie nowych świetlic socjoterapeutycznych w 8 gminach: Godkowo, Lubawa, Iłowo-Osada, Lelkowo, Świętajno, Dobre Miasto, Jonkowo, miście Olsztyn.

W większości przypadków Samorząd Województwa przekazał środki na prowadzenie tych placówek do końca czerwca 2006 r.

Trzy świetlice: Iłowo-Osada, Lelkowo i Świętajno powstały w ramach pilotażowego Rządowego Programu „Świetlica, Praca i Staż – socjoterapia w środowisku wiejskim”

Samorząd w roku 2005 w ramach realizacji zadań Wojewódzkiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych wsparł finansowo działania samorządów gminnych, polegające na organizacji różnorodnych form wspierania młodzieży. Dzięki dotacjom możliwe było uruchomienie nowych placówek zwanych młodzieżowymi klubami integracji społecznej, które stały się jedną z atrakcyjniejszych ofert dla młodzieży, która często nie ma perspektyw życiowych. Uczestnictwo w warsztatach prowadzonych przez „Centra” i „Kluby” wpływa na poprawę funkcjonowania uczestników warsztatów w życiu osobistym i rodzinnym, zapewnia aktywizację zawodową a także umożliwia zapewnienie większego bezpieczeństwa socjalnego.

Na podstawie stosownych umów w roku 2005 przekazane zostały dotacje w wysokości 261 589 zł z budżetu województwa na utworzenie młodzieżowych klubów integracji społecznej gminom: Lubomino, Giżycko (na uruchomienie 2 MKIS), Lubawa, Łukta, Iława, Dobre Miasto, Świętajno oraz powiatowi Oleckiemu na utworzenie 2-ch MKIS-ów.

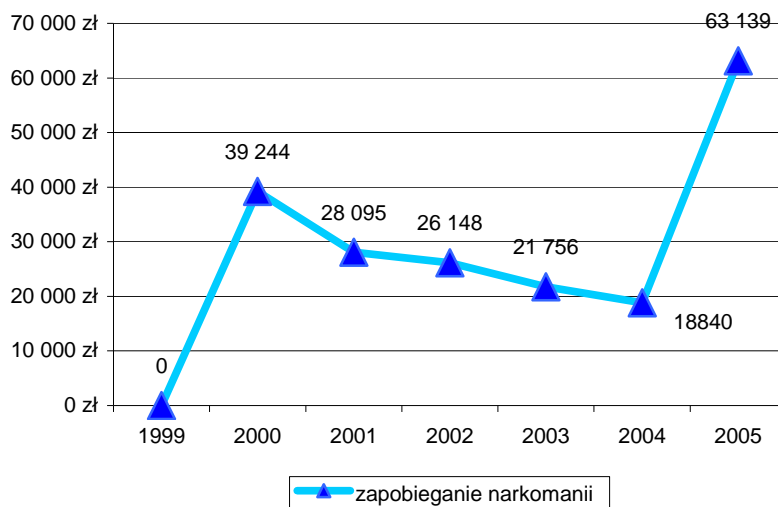
Wsparcie finansowe z budżetu województwa w wysokości 300 000 zł na utworzenie Klubu Integracji Społecznej, otrzymały gminy: Biskupiec, Elbląg, Gietrzwałd, Jeziorany, Lidzbark Warmiński, Kętrzyn, Korsze, Kurzętnik, Piecki, Orzysz, Orneta, Wieliczki, miasto Mrągowo i Olsztyn.

Działania Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z zakresu przeciwdziałania narkomanii, wynikające z Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii

Samorząd Województwa w roku 2000 podjął się opracowania i realizacji Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2000-2004, natomiast w listopadzie 2004 r. przyjęty został Wojewódzki Program Przeciwdziałania Narkomanii w Województwie Warmińsko-Mazurskim na lata 2005-2008.

Rycina nr 16

Środki finansowe wydatkowane z budżetu województwa na zadania z zakresu zapobiegania narkomanii w latach 1999-2005 (zł)

W ramach tego Programu pomimo niewielkich nakładów finansowych w poszczególnych latach podjęto szereg cennych działań, w które włączyły się instytucje, samorządy lokalne oraz organizacje pozarządowe.

Za szczególny sukces należy uznać uruchomienie na terenie województwa ośrodka terapeutycznego dla dzieci i młodzieży uzależnionej krzyżowo od alkoholu i substancji psychoaktywnych - Młodzieżowego Ośrodka Terapeutycznego „Dom Zacheusza” KARAN w Elblągu. Placówka przygotowana została na przyjęcie na stacjonarną terapię długoterminową docelowo 29 osób, w tym również osób niepełnosprawnych. Ośrodek realizuje także od 2004 roku ambulatoryjną opiekę terapeutyczną i wsparcie uzależnionych, pomoc psychologiczną dla ich rodzin oraz świadczenia w zakresie psychiatrii dziecięcej.

3. Tworzenie niezbędnej infrastruktury socjalnej w takim stopniu, by była ona zagwarantowana w każdym powiecie

Od 1999 roku systematycznie rozwija się infrastruktura socjalna w województwie warmińsko – mazurskim.

	1999	2004	2005
	rok bazowy		
➤ domy pomocy społecznej	31 (+ 2 filie)	36 (+4 filie)	38 (+ 3 filie)
- liczba miejsc w dps	3.149	3.573	3.587
		(wzrost o 13,9% w stosunku do 1999 r.)	(wzrost o 0,4% w stosunku do 2004 r.)
➤ gminne dps	2	- *	- *
➤ dzienne domy pomocy			
➤ domy dziecka	18	18	20
- liczba dzieci w domach dziecka**	1.122	1.000	864
		(spadek o 23% w stosunku do 1999 r.)	(spadek o 13,6% w stosunku do 2004 r.)
➤ młodzieżowe ośrodki wychowawcze	2	2	2
➤ ośrodki adopcyjno-opiekuńcze	5	8	7
➤ Środowiskowe domy samopomocy	9	16 (+2 filie)	23 (+3filie)
- liczba miejsc w śds.	296	691	1.012
		(wzrost o 341,9% w stosunku do 1999 r.)	(wzrost o 46,5% w stosunku do 2004 r.)
➤ Pogotowia opiekuńcze	2	3	3

* Art. 54 ustawy z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 203, poz. 1966) wprowadził z dniem 1 stycznia 2004 r. zmiany do ustawy z dnia 29 listopada 1990 r. o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 87 poz. 506 z późn. zm), gdzie m. in. w art. 10 a pkt 10 domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży stały się ośrodkami wsparcia. Stąd też brak tych placówek w danych za 2004 r.

**Według stanu prawnego na dzień 31 grudnia 2005 r. placówki opiekuńczo – wychowawcze miały obowiązek osiągnąć do dnia 31 grudnia 2006 r. standardy podstawowych usług świadczonych przez te placówki. W związku z powyższym zmniejszała się systematycznie liczba dzieci przebywających w domach dziecka.

4. Utworzenie sprawnego systemu zastępczej opieki rodzinnej na poziomie wojewódzkim i powiatowym

- Na sprawny system zastępczej opieki rodzinnej składa się tworzenie: rodzin zastępczych oraz rodzinnych domów dziecka.

Negatywnym zjawiskiem obserwowanym zarówno w kraju, jaki i w województwie jest spadek w okresie porównawczym 1999 – 2005 zarówno liczby rodzin zastępczych, jak i dzieci w nich przebywających.

Tabela nr 5
Wskaźniki dotyczące systemu zastępczej opieki rodzinnej

		1999	2004	2005	1999=100	2004=100
Liczba rodzin zastępczych	Kraj	43378	36587	36330	83,8	99,3
	Warmińsko-mazurskie	2142	1938	1925	89,9	99,3
	% udział województwa w kraju	4,9	5,3	5,3	x	x
Liczba dzieci przebywających w rodzinach zastępczych	Kraj	55797	48344	48915	87,7	101,2
	Warmińsko-mazurskie	2777	2615	2561	92,2	97,9
	% udział województwa w kraju	5,0	5,4	5,2	x	x

Źródło: Opracowanie własne na podstawie informacji zebranych z powiatowych centrów pomocy rodzinie z terenu województwa oraz Sprawozdania MPiPS-03 Ministerstwa Polityki Społecznej

Natomiast pozytywnym zjawiskiem w województwie warmińsko – mazurskim jest systematyczny wzrost liczby rodzinnych domów dziecka i liczby dzieci w nich przebywających.

	2000	2004	2005
- Liczba rodzinnych domów dziecka	9	20	21
- Liczba dzieci przebywających w rodzinnych domach dziecka	75	127	140
		(wzrost o 86,7% w stosunku do 1999 r.)	(wzrost o 10,2% w stosunku do 2004 r.)

Źródło danych: Raporty z monitoringu „Strategii polityki społecznej województwa warmińsko – mazurskiego do 2015 roku” opracowane na podstawie danych zebranych z powiatowych centrów pomocy rodzinie z terenu województwa warmińsko - mazurskiego

- Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej, działając na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. nr 64 poz. 593 z późn. zm.), corocznie ogłasza otwarty konkurs ofert na finansowe wspieranie jednostek samorządu terytorialnego szczebla gminnego, powiatowego i wojewódzkiego w budowaniu lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i rodziną.
W 2004 roku łącznie 16 jednostek z terenu województwa warmińsko – mazurskiego, w tym: 9 powiatowych centrów pomocy rodzinie, 3 domy dziecka i 4 ośrodki pomocy społecznej, otrzymało dotacje w łącznej kwocie 316.400 zł. Zdecydowana większość dofinansowanych programów dotyczyła prowadzenia ośrodków wsparcia dziennego. Poza tym wsparcie uzyskiwały programy dotyczące poradnictwa specjalistycznego, prowadzenia ośrodka interwencji kryzysowej, tworzenia mieszkań usamodzielnień oraz rozwoju rodzinnych form opieki zastępczej.

W 2005 roku jako priorytet konkursu wybrano zapobieganie niedostosowaniu społecznemu i przestępczości wśród dzieci i młodzieży. Dofinansowanie otrzymało 30 jednostek z terenu województwa warmińsko – mazurskiego, w tym: 28 jednostek powiatowych i 2 jednostki gminne, na łączną kwotę 1.467.000 zł.

Dotację otrzymało:

- 10 programów w kwocie 495.000 zł na prowadzenie ośrodków wsparcia dziennego;
- 6 programów w kwocie 280.000 zł na rozwój rodzinnych form opieki zastępczej;
- 5 programów w kwocie 420.000 zł na tworzenie mieszkań usamodzielnień;
- 3 programy w kwocie 53.000 zł na poradnictwo specjalistyczne;
- 3 programy w kwocie 99.000 zł na prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- 2 programy w kwocie 60.000 zł na tworzenie mieszkań chronionych
- 1 program w kwocie 60.000 zł na przekształcenie placówki opiekuńczo – wychowawczej.

Źródło danych: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

5. Inicjowanie rozwoju wolontariatu, tworzenia grup samopomocowych organizacji pozarządowych na rzecz wsparcia osób i rodzin wymagających pomocy z zewnątrz

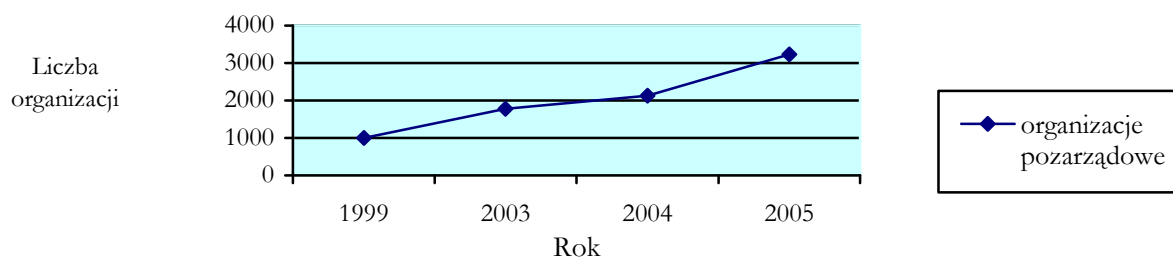
W 2005 r. podejmowano działania na rzecz wzmocnienia i rozwoju wolontariatu oraz organizacji pozarządowych i grup samopomocowych w oparciu o zapisy „Wojewódzkiego Programu Współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi w zakresie pomocy społecznej, polityki prorodzinnej, rehabilitacji osób niepełnosprawnych oraz rozwiązywania problemów uzależnień na lata 2004-2008”, który jest kontynuacją drugiego czteroletniego programu współpracy, rozpoczętego w 2004 r.

W oparciu o różne źródła informacji szacowano, że w 1999 roku w województwie warmińsko – mazurskim funkcjonowało ok. 1.000 organizacji pozarządowych.

Z danych Urzędu Statystycznego w Olsztynie (wyd. internetowe „Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w województwie warmińsko-mazurskim w 2006 r.”) wynika, że w 2005 r. było zarejestrowanych 3234 organizacji pozarządowych (3060 stowarzyszeń i organizacji społecznych oraz 174 fundacji). Natomiast podając za badaniami Stowarzyszenia KLON/JAWOR, w kwietniu 2004 r. w województwie zarejestrowanych było 2 128 organizacji pozarządowych (na 10 000 mieszkańców przypadało 14,89 organizacji – porównując do województwa mazowieckiego, o największej liczbie NGO’s, gdzie wskaźnik ten wyniósł 18,89). Liczba organizacji pozarządowych stale rośnie.

Rycina nr 17

Liczba organizacji pozarządowych w województwie warmińsko-mazurskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Podstawowe fakty o organizacjach pozarządowych – Raport z badania 2004, Stowarzyszenie Klon/Jawor, 2005; Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w województwie warmińsko-mazurskim w 2006 r., Urząd Statystyczny w Olsztynie.

Organizacje pozarządowe skupione są głównie w największych miastach województwa: Olsztynie, Elblągu i Elku. Główny obszar ich działalności to: sport, kultura i sztuka, edukacja i wychowanie, usługi socjalne i pomoc społeczna.

Jedną z ważniejszych wspólnych inicjatyw realizowanych w roku 2005 było opracowanie Zasad Współpracy Samorządu Województwa Warmińsko – Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi, w celu stworzenia przejrzystych jasnych i dostępnych procedur regulujących wzajemną współpracę. Zapisy były wypracowywane przez przedstawicieli Sejmiku, Urzędu Marszałkowskiego i Rady Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko – Mazurskiego podczas licznych spotkań i dyskusji. Prace nad dokumentem trwały od maja, natomiast Sejmik Województwa Warmińsko – Mazurskiego przyjął go Uchwałą 29 grudnia 2005 r.

W 2005 r. Rada Organizacji Pozarządowych Województwa Warmińsko – Mazurskiego, jako terytorialna reprezentacja sektora pozarządowego w województwie, skupiała 16 reprezentacji powiatowych, 1 federację, 3 organizacje oraz 2 sieci. Z kolei w roku 2004, działało 18 powiatowych rad organizacji pozarządowych.

Na podstawie informacji uzyskanych z powiatowych centrów pomocy rodzinie na koniec 2005 r. w województwie istniało 49 Centrów, Biur i Punktów, które skupiały ok. 2 200 wolontariuszy (w roku 2004 istniało tylko 13 Centrów i Biur Wolontariatu).

Wzrost zainteresowania wolontariatem jest również widoczny na terenie całego kraju, wg badań Stowarzyszenia KLON/JAWOR w 2004 roku odsetek wolontariuszy wśród dorosłych Polaków wyniósł 18,3% a w 2005 roku wzrósł do 23,2%. Widoczna jest różnica aktywności społecznej na terenie Polski Wschodniej, odpowiednio w 2004 r. wolontariuszami było 16,5% mieszkańców a w 2005 r. - 21,5%.

Tabela nr 6

Wykorzystanie potencjału partnerów społecznych w latach 2004 i 2005

Wskaźnik	Ogółem	
	2004	2005
Liczba organizacji pozarządowych, którym udzielono dotacji na realizację zadań z zakresu pomocy społecznej i profilaktyki uzależnień	75	143
Liczba posiedzeń Rady/Zarządu gminy, na których przedstawiciele organizacji pozarządowych, działających w sferze polityki społecznej, w tym: pomocy społecznej oraz profilaktyce uzależnień, prezentowali osiągnięcia swoich organizacji	77	76
Liczba realizowanych na terenie gminy wspólnie z organizacjami pozarządowymi programów wzajemnej współpracy	51	52

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet zebranych z ośrodków pomocy społecznej działających na terenie województwa warmińsko-mazurskiego

Tabela nr 7

Kształtowanie świadomości w sferze pomocy społecznej w latach 2004 i 2005

Wskaźnik	Ogółem	
	2004	2005
Liczba wolontariuszy, działających w środowisku lokalnym gminy w sferze pomocy społecznej, w zakresie zadań realizowanych przez gminę	2215	2492
Liczba organizacji pozarządowych, działających na terenie gminy w sferze pomocy społecznej	352	363
Wyróżnienie wolontariuszy z terenu gminy za szczególną aktywność w swych działaniach	41	44

Źródło: Opracowanie własne na podstawie ankiet zebranych z ośrodków pomocy społecznej działających na terenie województwa warmińsko-mazurskiego

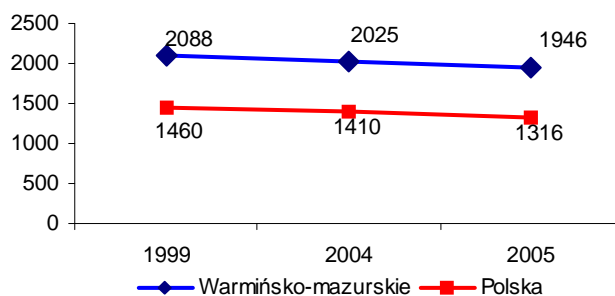
Podjęte działania w latach 1999-2005 przez Samorząd Województwa i najaktywniejsze organizacje pozarządowe sprzyjały dalszemu rozwojowi i wzrostowi znaczenia organizacji pozarządowych oraz wolontariatu na rzecz wspierania osób i rodzin wymagających pomocy.

Wskaźnik oceny celu operacyjnego:

- Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10.000 mieszkańców.

Rycina nr 18

Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10.000 mieszkańców.

Źródło danych: Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej – sprawozdania MPiPS-03 oraz Urząd Statystyczny w Olsztynie – Rocznik Statystyczny Województw za lata 1999, 2004, 2005

Analiza wartości wskaźnika wskazuje, że od 1999 roku zarówno w kraju jak i w województwie warmińsko – mazurskim systematycznie spada liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Należy jednakże podkreślić, że wartość wskaźnika była zawsze większa w województwie niż w kraju.

Podsumowanie i wnioski

1. Liczba poradni specjalistycznych, w tym rodzinnych, w województwie warmińsko-mazurskim w ostatnich pięciu latach systematycznie rosła. Natomiast liczba osób korzystających z poradnictwa w powiatach wykazywała zmienną tendencję. Po spadku w 2004 r. odnotowano w 2005 r. znaczący wzrost.

Istotne zmiany przepisów prawa związane z uchwaleniem nowej ustawy z dnia 12 czerwca 2004 r. o pomocy społecznej (obowiązujące od 1 maja 2004 r.), zmieniony system świadczeń rodzinnych, miały zapewne wpływ na zainteresowanie głównie świadczeniobiorców pomocy społecznej specjalistycznym poradnictwem prowadzonym przez Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie.

Uwzględniając znaczny stopień ubóstwa społeczeństwa naszego regionu i potrzebę bezpłatnego zapewnienia specjalistycznego poradnictwa prawnego, psychologicznego itp., powiaty stale zwiększają środki przeznaczone na te usługi.

2. Wdrażana od 1999 roku reforma systemu opieki nad dzieckiem i rodziną znajduje swoje odzwierciedlenie w województwie warmińsko-mazurskim w rozwoju form zastępczej opieki nad dzieckiem.

Pozytywnym zjawiskiem występującym w województwie warmińsko – mazurskim od 2000 r. jest systematycznie wzrastająca liczba rodzinnych domów dziecka (z 9 w 2000 r. do 21 w 2005 r.) oraz liczba dzieci tam umieszczonych (w 2000 r.- 75 dzieci, w roku 2005 - 140 dzieci).

Niepokojącym zjawiskiem jest spadek od 1999 roku zarówno w kraju jak i w województwie warmińsko – mazurskim liczby rodzin zastępczych i liczby dzieci w nich przebywających. W związku z powyższą sytuacją PULS REGIONU (magazyn samorządów województwa

warmińsko – mazurskiego) zgłosił propozycję przeprowadzenia kampanii medialnej „*Szukam rodziny zastępczej*”, w którą od września 2005 r. włączyły się Powiatowe Centra Pomocy Rodzinie z terenu województwa oraz Samorząd Województwa Warmińsko – Mazurskiego.

W oparciu o dane uzyskane przez ROPS dotyczące efektów kampanii medialnej „*Szukam rodziny zastępczej*” zebranych w miesiącu grudniu 2005 r. z Powiatowych Centrów Pomocy Rodzinie, wynika, że wzrosło zainteresowanie instytucją rodziny zastępczej. Czterdzieści rodzin wyraziło chęć wzięcia udziału w szkoleniu przygotowującym do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

3. Zarówno w kraju jak i w województwie warmińsko - mazurskim systematycznie zmniejsza się liczba rodzin, korzystających ze świadczeń pomocy społecznej. Główną przyczyną spadku liczby świadczeniobiorców pomocy społecznej były niewątpliwie zmiany, jakie dokonywały się w systemie pomocy społecznej już od roku 2003. Z katalogu świadczeń pomocy społecznej z dniem 1 października 2003 r. wyłączona została renta socjalna, która stała się świadczeniem wypłacanym przez ZUS na mocy ustawy z dnia 27 czerwca 2003 roku o rencie socjalnej. Ponadto część świadczeń (zasilek stały, gwarantowany zasilek okresowy, macierzyński zasilek jednorazowy) z dniem 1 maja 2004 r. przeniesiona została z ustawy o pomocy społecznej do systemu świadczeń rodzinnych wprowadzonych do polskiego prawodawstwa ustawą z dnia 28 listopada 2003 roku o świadczeniach rodzinnych (Dz.U. z 2006 r. Nr 139 poz. 992 z późn. zm.).

Na terenie województwa w roku 2005 (bez względu na rodzaj, formę oraz źródło finansowania) świadczeniami z pomocy społecznej objęto 81.857 rodzin, a w tych rodzinach 269.187 osób. Dla porównania w roku 2004 świadczeniami z pomocy społecznej objęto 81.591 rodzin, a w tych rodzinach 280.868 osób.

Bezrobocie to główna przyczyna udzielania świadczeń z pomocy społecznej. Z tego tytułu w roku 2005 udzielono wsparcia 178.109 osobom, tj. 12,47 % ludności województwa., natomiast w roku 2004 udzielono wsparcia 177.303 osobom, tj. 12,41 % ludności województwa. Kolejną ważną przyczyną korzystania ze świadczeń pomocy społecznej w województwie była bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Stopa bezrobocia w naszym województwie spadła z 29,2% w 2004 r. do 27,5% w 2005 r., jednakże nadal była wyższa od średniej krajowej o 9,9% i stanowiła główną przyczynę pauperyzacji społeczeństwa województwa warmińsko-mazurskiego. Według danych z ośrodków pomocy społecznej liczba osób potrzebujących wsparcia była wyższa od liczby wydawanych decyzji administracyjnych, dotyczących przyznania świadczenia. Powodem był brak środków na wypłatę tych świadczeń.

4. Niezbędnym staje się podejmowanie inicjatyw lokalnych na rzecz aktywizacji środowisk zagrożonych wykluczeniem bądź też wykluczonych społecznie, w tym głównie osób dotkniętych długotrwałym bezrobociem, poprzez realizację gminnych projektów przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu i zawodowemu. Szansą na poprawę sytuacji długotrwałych świadczeniobiorców pomocy społecznej oraz osób z kręgu wykluczenia społecznego było uchwalenie w roku 2003 ustawy o zatrudnieniu socjalnym (Dz.U. Nr 122, poz. 1143 z późn. zm.) Powstające na jej mocy Centra Integracji Społecznej i Kluby Integracji Społecznej dają możliwość reintegracji społecznej i zawodowej grupom szczególnego ryzyka takich jak: bezdomni, osoby uzależnione od alkoholu i narkotyków, osoby chore psychicznie, długotrwanie bezrobotni, zwalniani z zakładów karnych, uchodźcy. W 2004 r. w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowały dwa CIS-y (w Olsztynie i Ostródzie) oraz 7 KIS-ów. Według stanu na dzień 31 grudnia 2005 r. w województwie warmińsko-mazurskim funkcjonowały cztery CIS-y (w Olsztynie, Ostródzie, Braniewie i Pakoszach) oraz 51 KIS-ów. Szczególną grupę osób podlegających zjawisku długotrwałego bezrobocia i związanego z nim często wykluczenia społecznego są osoby niepełnosprawne ze znacznym stopniem

niepełnosprawności. Powstałe w 2004 roku 2 Zakłady Aktywności Zawodowej (w Elblągu i w Giżycku) dały zatrudnienie 60 osobom niepełnosprawnym i 28 osobom obsługi. Na terenie województwa funkcjonowały w 2005 r. ogółem 4 ZAZ-y (ZAZ w Olsztynie prowadzony przez PZN; ZAZ w Elblągu prowadzony przez Elbląskie Stowarzyszenie Konsultacyjne Osób Niepełnosprawnych; ZAZ w Kamienicy Elbląskiej prowadzony przez starostwo elbląskie oraz ZAZ w Giżycku prowadzony przez starostwo giżyckie).

Cel operacyjny 2.7. WZROST DOSTĘPNOŚCI MIESZKAŃ

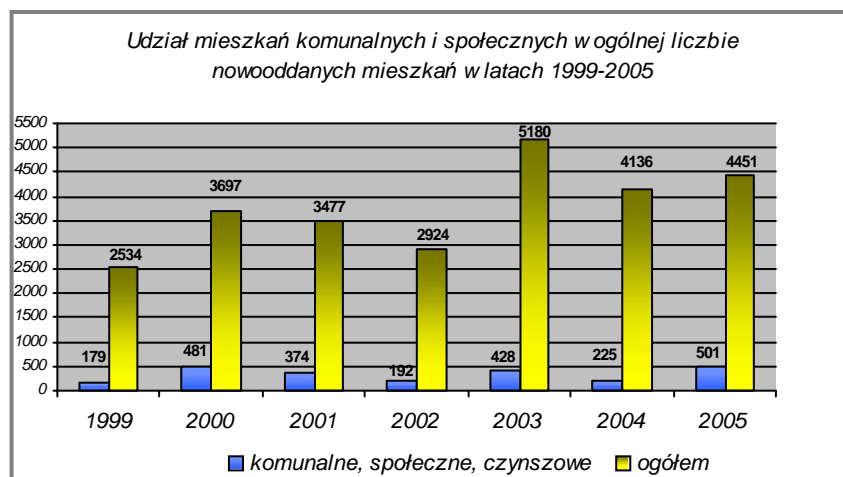
Działania:

1. Wspieranie rozwoju budownictwa czynszowego i różnych form budownictwa socjalnego

W latach 1999-2005 w województwie oddano do użytku ogółem 26,4 tys. mieszkań. W ramach tej liczby wybudowano ogółem 2380 mieszkań społecznych czynszowych i komunalnych, które stanowiły około 9% zasobów oddanych do użytku.

Rycina nr 19

Udział mieszkań komunalnych i społecznych w ogólnej liczbie nowooddanych mieszkań w latach 1999-2005

Źródło: Opracowanie własne na podstawie RSW W-M 2000, s. 165; 2002, s.174; 2003, s.166; 2005 s.164; 2006 s.164.

W roku 2005 liczba oddanych do użytku mieszkań ogółem (wszystkie formy własności) wynosiła 4.451 i była wyższa od efektu uzyskanego w roku 2004 o 315. Wskaźnik liczby mieszkań oddanych do użytku na 1000 ludności wzrósł z 2,9 w roku 2004 do 3,1 w 2005r. (średni w kraju z 2,8 do 3,0).

Z danych zamieszczonych na powyższym wykresie wynika, że w poszczególnych latach udział mieszkań społecznych i komunalnych w ogólnej liczbie wybudowanych zasobów mieszkaniowych był niewielki, wahał się w granicach od 5 do 13%. W ostatnich latach notowany był wzrost zapotrzebowania na mieszkania czynszowe TBS. W całym okresie utrzymał się deficyt mieszkań komunalnych dla najbiedniejszej ludności.

Spoczywający na gminach ustawowy obowiązek zapewnienia mieszkań socjalnych gospodarstwom domowym o niskich dochodach nie jest realizowany z uwagi na ilościowe braki gminnego zasobu mieszkaniowego, proces prywatyzacji mieszkań komunalnych, utrzymujący się od wielu lat niski poziom budownictwa komunalnego.

Przyczyny trudności w rozwoju budownictwa mieszkań społecznych czynszowych (Towarzystwa Budownictwa Społecznego) oraz mieszkań komunalnych (socjalnych i interwencyjnych) to:

- trudna sytuacja finansowa samorządów gminnych;
- niedostateczne środki finansowe przeznaczane z Budżetu Państwa na rozwój i wspomaganie społecznego budownictwa mieszkaniowego z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego oraz skomplikowane, czasochłonne procedury związane z uzyskaniem środków z tego funduszu;
- utrudnienia w systemie kredytowania czynszowego budownictwa społecznego;
- występujące trudności z uzyskaniem uzbrojonych działek pod realizację budynków.

W roku 2004 wprowadzone zostały regulacje prawne wspierające budownictwo socjalne – ustawa z dnia 29 kwietnia 2004r. o finansowym wsparciu tworzenia w latach 2004 – 2005 lokali socjalnych, noclegowni i domów dla bezdomnych (Dz.U.Nr 145,poz.1533) wraz z wymaganymi rozporządzeniami. W tym samym roku, w oparciu o wydane akty prawne, uruchomiony został przez Ministerstwo Infrastruktury pilotażowy program budowy lokali socjalnych. W ramach programu możliwe było wsparcie finansowe gmin (do 35% kosztów przedsięwzięcia) realizujących budownictwo socjalne w latach 2004 – 2005. Ogólna kwota przeznaczona, zgodnie z cytowaną ustawą, na ten cel wyniosła ok. 50 mln.zł, większość tej sumy stanowiły środki Funduszu Dopłat. Z terenu województwa warmińsko-mazurskiego udzielono rekomendacji do finansowego wsparcia wnioskowi na utworzenie 94 lokali socjalnych, na kwotę ponad 1,5 mln. zł. co stanowiło 3% całego udzielonego wsparcia w ramach programu.

Informacje na temat realizacji tego programu i uzyskanych efektach w województwie w latach 2004 i 2005 posiada Centrala Banku Gospodarstwa Krajowego w Warszawie. Ze względu na tajemnicę bankową uzyskanie danych, o których mowa, wymaga czasochłonnych procedur formalnych.

2. Opracowanie niezbędnych planów i infrastruktury pod budownictwo mieszkaniowe

Opracowanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz uzbrojenie terenów mieszkaniowych w infrastrukturę techniczną i komunikację jest w świetle obowiązującego prawa zadaniem własnym samorządów gminnych.

Kontrowersyjny zapis art. 87 pkt 3 ustawy z dnia 27 marca 2003r. o planowaniu

i zagospodarowaniu przestrzennym spowodował utratę ważności miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego opracowanych przed dniem 1 stycznia 1995r. dla całych obszarów miast i gmin w ich granicach administracyjnych. Plany, o których mowa, utraciły ważność z dniem 1 stycznia 2004r. Na skutek tego powstały poważne trudności w prowadzeniu racjonalnej gospodarki przestrzennej, w tym również w zakresie lokalizacji mieszkalnictwa.

W latach 2004 i 2005 lokalizacje zabudowy mieszkaniowej wyznaczane były głównie na podstawie decyzji o warunkach zabudowy lub w oparciu o miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego opracowywane dla niewielkich obszarów, niekiedy dla kilku małych działek, bez kompleksowych analiz i powiązań z terenami sąsiedzkimi. Działania te często skutkują irracjonalnym, chaotycznym zagospodarowaniem przestrzennym z szeregiem negatywnych skutków społecznych, infrastrukturalnych i ekologicznych.

W latach 2004-2005 samorzady gminne opracowały około 20 projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla całych miast lub dużych ich fragmentów.

W tym samym okresie opracowano 354 projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pod zabudowę mieszkaniową, mieszkaniowo – usługową, mieszkaniowo-

rekreacyjną, zabudowę zagrodową dla stosunkowo niedużych obszarów (informacje własne WMBPP – projekty planów przysłane do uzgodnienia z Zarządu Województwa). W roku 2005 opracowano 203 projekty planów o których mowa, tj. o 52 więcej niż w roku 2004 (151).

Większość miast nie posiada w pełni uzbrojonych terenów pod budownictwo mieszkaniowe. Najczęściej istnieją główne ciągi przesyłowe lub urządzenia infrastruktury technicznej, które stanowią możliwość włączenia nowych terenów w istniejące systemy miejskie.

W ostatnich latach powstały możliwości finansowania infrastruktury technicznej na nowych terenach przeznaczonych pod rozwój mieszkalnictwa m.in. ze środków ZPORR. Od początku funkcjonowania i realizacji programu do 31 maja 2006r. w wyniku realizacji projektów w ramach infrastruktury ochrony środowiska uzbrojono 562,12 ha terenów inwestycyjnych. Brak jest danych odnośnie mieszczącej się tej liczbie powierzchni terenów przeznaczonych pod funkcję mieszkaniową.

Kredytowanie infrastruktury towarzyszącej budownictwu mieszkaniowemu jest również możliwe ze środków Krajowego Funduszu Mieszkaniowego oraz WFOŚiGW.

3. Wspieranie inicjatyw służących obniżaniu kosztów budowy mieszkań

W latach 1999-2005 cena 1 metra kwadratowego powierzchni użytkowej budynku mieszkalnego (cena wyliczona przez GUS na podstawie nakładów poniesionych przez inwestorów na budowę domów wielorodzinnych w całym kraju) wahała się w przedziałach od 2.200 zł do 2.500 zł. W roku 2005 wynosiła 2388 i była wyższa od ceny w roku 2004 o 193 zł. W 1999r. cena metra kwadratowego stanowiła 130% przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto, a w roku 2005 relacja ta zmniejszyła się do poziomu 118%. Utrzymywanie się kosztów budowy mieszkań w całym badanym okresie na zbliżonym poziomie a ostatnio ich dynamiczny wzrost świadczą o tym, że nie podejmowano działań na rzecz obniżania kosztów. Wzrastały koszty zakupu gruntów pod inwestycje mieszkaniowe, zbrojenia terenów przeprowadzane były na koszt inwestorów, wzrosły także ceny materiałów budowlanych (z dniem 1 maja 2004r. wzrósł VAT z 7% do 22%). Polityka mieszkaniowa w ostatnich latach uprawiana była przez deweloperów oraz właścicieli nieruchomości. Skierowana jest ona w stronę ludności zamożnej i średnio sytuowanej. To deweloperzy regulowali podaż mieszkań i ich ceny mając na względzie maksymalizację zysków.

4. Działania zwiększające dostępność i różnorodność form finansowania budownictwa mieszkaniowego

Szacuje się, że w latach 2004 i 2005 około 50% nakładów na inwestycje mieszkaniowe było sfinansowanych z kredytów bankowych udzielanych przez banki głównie klientom indywidualnym. Ze względu na tajemnicę bankową dane te nie są publikowane i udostępniane. W ostatnich latach banki zwiększyły ofertę kredytową przede wszystkim kredytów hipotecznych, zmniejszyły oprocentowanie. Należy się spodziewać dalszego wzrostu liczby kredytów mieszkaniowych z uwagi na istniejącą konkurencję w tym zakresie pomiędzy bankami. Wzrost liczby udzielonych kredytów i poprawa warunków ich udzielania będzie się przekładać na zwiększenie popytu mieszkaniowego.

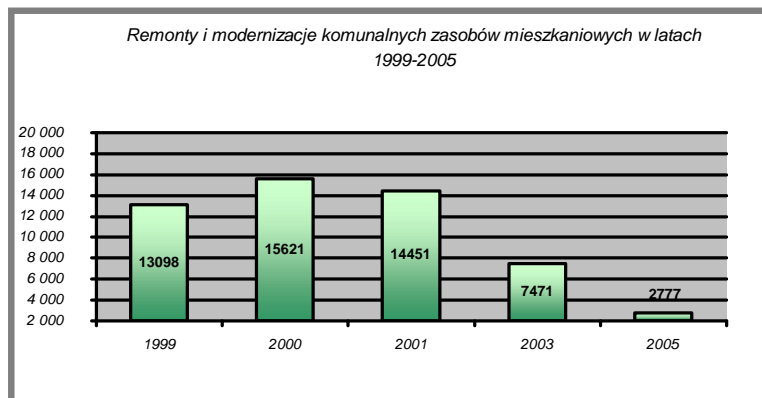
Spoleczne budownictwo czynszowe kredytowane było ze środków Krajowego Funduszu Mieszkaniowego. W roku 2005 Bank Gospodarstwa Krajowego udzielił ze środków KFM kredytów na kwotę 633,8 mln. zł na sfinansowanie budowy 8,8 tys. mieszkań w całym kraju. Dopłaty z budżetu państwa do KFM były niewystarczające. Dotychczasowy sposób finansowania tego budownictwa wymaga systemowego dopracowania poprzez ustawowe określenie wysokości udziału partycypacji osób fizycznych i prawnych w pokryciu kosztów budowy mieszkań (rozpiętości wynoszą od 2% do 34%).

5. Remonty substancji mieszkaniowej

W latach 1999-2005 (brak danych za 2002 i 2004 r.) poddano remontom i modernizacji oraz termomodernizacji 53,4 tys. mieszkań komunalnych, w tym w roku 2005 – 2,8 tys.

Rycina nr 20

Remonty i modernizacje komunalnych zasobów mieszkaniowych w latach 1999-2005

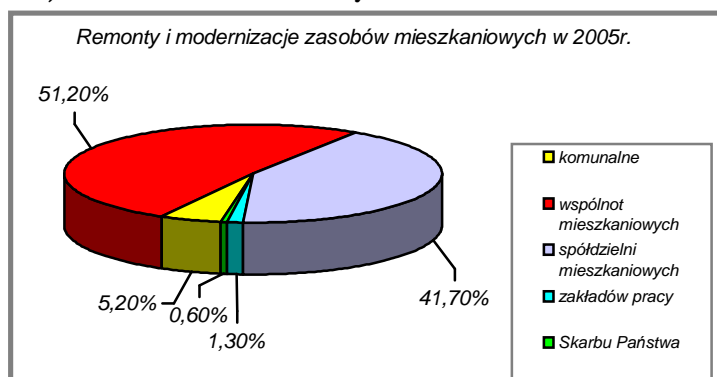
Źródło: Bank Danych Regionalnych, GUS Warszawa

W roku 2005 w porównaniu do lat wcześniejszych liczba wyremontowanych mieszkań komunalnych była najniższa. Jednocześnie w tym samym roku przeprowadzono remonty 27,3 tys. mieszkań znajdujących się w budynkach objętych wspólnotą mieszkaniową. W badanym 2005 r. przeprowadzone prace remontowe i modernizacyjne dotyczyły 22,2 tys. mieszkań spółdzielczych, 0,7 tys. mieszkań zakładowych i 0,4 tys. mieszkań stanowiących własność Skarbu Państwa.

Uwzględniając wszystkie formy własności w 2005 r. wyremontowano 53,2 tys. mieszkań, które stanowiły 12% istniejących zasobów mieszkaniowych w województwie. Brak danych dla lat wcześniejszych uniemożliwia zbadanie dynamiki omawianych działań w całym monitorowanym okresie.

Rycina nr 21

Remonty i modernizacje zasobów mieszkaniowych w 2005 r.

Źródło: Bank Danych Regionalnych, GUS Warszawa

Najwięcej zostało wyremontowanych mieszkań objętych wspólnotą mieszkaniową. Działaniom tym sprzyjały przepisy podatkowe, które umożliwiały odliczanie od podatku poniesionych wydatków na remonty i modernizacje mieszkań oraz wpłat na fundusze remontowe. Ulgi te zlikwidowano w 2006 r.

Wskaźniki oceny celu operacyjnego:

Sytuacja mieszkaniowa ludności w województwie warmińsko – mazurskim jest niezadowolająca. Miernikiem tej sytuacji są wskaźniki charakteryzujące sytuację mieszkaniową:

- **wskaźnik liczby mieszkań na 1000 ludności** pomimo wzrostu z 285,1 w 1999 r. do 320,5 w 2005 r., wobec 317,7 w roku 2004 kształtował się poniżej średniego krajowego wynoszącego 334,8 w 2005 r. (332 w 2004 r.). Pod względem wielkości tego wskaźnika województwo zajmowało 12 lokatę (1 lokatę zajmowało województwo łódzkie – 368 mieszkań, a ostatnią województwo podkarpackie – 287)
- **wskaźnik powierzchni użytkowej mieszkań w m² na 1 mieszkańca** w latach 1999-2005 wzrósł z 17,3 m² do 20,8 m² (w 2004 r. – 20,6 m²). Poziom tego wskaźnika był niższy od średniego krajowego o 2,4 m² (kraj 2005 r. – 23,2 m²). Pod względem wielkości tego wskaźnika województwo zajmowało końcową lokatę (1 lokatę zajmowało woj. opolskie – 24,4 m²).

Podsumowanie i wnioski.

Sytuacja mieszkaniowa ludności województwa jest wysoce niezadowolająca, świadczą o tym niskie wskaźniki zaspokajania potrzeb mieszkaniowych oraz utrzymujący się wysoki deficyt mieszkaniowy, wynoszący w 2005 r. ok. 47 tys mieszkań, w 2004 r. – 44 tys. (szacunek własny – różnica między prognozowaną przez GUS liczbą gospodarstw domowych a liczbą mieszkań).

Liczba oddawanych do użytku mieszkań w całym monitorowanym okresie była stosunkowo nieduża. Wynikało to z faktu, że głównym źródłem finansowania były kredyty bankowe dostępne dla ludności średnio i dobrze sytuowanej, tj. posiadającej zdolność kredytową oraz finansowe możliwości utrzymania nowego mieszkania. Ludność mniej zamożna lub biedna nie miała i nie ma większej szansy na uzyskanie własnego mieszkania. Za zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych tej grupy ludności są odpowiedzialne samorzady gminne. Większość tych samorządów w naszym regionie jest zbyt biedna, nie stać ich na rozwój budownictwa czynszowego i socjalnego stosownie do istniejących potrzeb.

To dynamiczny rozwój budownictwa czynszowego może rozwiązać istniejące problemy mieszkaniowe. Miasta Europy zachodniej podstawowe zasoby mieszkaniowe stworzyły w ramach szeroko zakrojonych programów budownictwa czynszowego. W porównywalnym z obecnym w Polsce poziomem zamożności budowano tam do 80% mieszkań na wynajem finansowanych ze środków publicznych. Po osiągnięciu założonego poziomu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych proporcje mieszkań czynszowych uległy zmianie na korzyść mieszkań własnych. W związku z tym ograniczono finansowanie mieszkalnictwa ze środków publicznych, utrzymując zasadę ok. 30% udziału mieszkań społecznych i komunalnych w nowym budownictwie.

Dla porównania w 2005 r. udział oddanych do użytku mieszkań społecznych i komunalnych w naszym województwie wynosił 11%.

Budownictwo społeczne realizowane było przez Towarzystwa Budownictwa Społecznego a kredytowane z Krajowego Funduszu Mieszkaniowego zarządzanego przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Rozmiary finansowania w minionych latach były niewielkie, a procedury uzyskania środków dość skomplikowane.

W ciągu ostatnich lat Państwo nie prowadziło aktywnej polityki mieszkaniowej. Agresywna polityka mieszkaniowa uprawiana była przez deweloperów, którzy decydowali o ilości budowanych mieszkań, lokalizacji oraz cenach maksymalizujących ich zyski.

Rozwiązanie problemu mieszkaniowego wymaga zwiększenia udziału środków publicznych w finansowaniu budownictwa czynszowego, ożywienia budownictwa spółdzielczego

oraz zaktywizowania samorządów lokalnych w zdobywaniu środków z funduszy strukturalnych na budowę mieszkań socjalnych oraz remonty istniejących zasobów o słabym stanie technicznym.

Cel operacyjny 2.8 WZROST ATRAKCYJNOŚCI BAZY SPORTOWO-REKREACYJNEJ

„Wieloletni Program Rozwoju Bazy Sportowej Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2000 – 2005”, na podstawie którego opracowywane były kolejne programy roczne, przyjęto w dniu 18 września 2000 roku Uchwałą Nr XIX/296/00 Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Program Rozwoju Bazy Sportowej jest zestawieniem budowanych, modernizowanych i remontowanych inwestycji sportowych. Limit środków na ten cel, pozyskiwanych z dopłat do stawek w grach liczbowych, ustala w każdym roku Ministerstwo Sportu. Program realizowany jest na terenie całego województwa.

Działania:

1) Opracowanie i konsekwentne wdrażanie wojewódzkiego programu budowy i modernizacji bazy sportowo-rekreacyjnej, zawierającego system finansowania inwestycji, przewidujący różne formy sportu i rekreacji z uwzględnieniem osób niepełnosprawnych, preferencje w korzystaniu przez młodzież najuboższą oraz promocję masowego sportu i rekreacji.

Program Rozwoju Bazy Sportowej jest działaniem mającym na celu wspomaganie finansowe i organizacyjne w ten sposób, aby możliwe było osiągnięcie modelowego, równomiernego rozłożenia obiektów sportowych na terenie całego województwa, umożliwiającego udział w powszechnej kulturze fizycznej możliwie jak największej części społeczeństwa.

Przy podziale środków pochodzących z dopłat do stawek w grach liczbowych preferowane są inicjatywy tych jednostek samorządu terytorialnego, gdzie występują największe niedobory. Z roku na rok wzrasta liczba zamierzeń inwestycyjnych, zgłaszanych przez gminy i powiaty województwa. Jednakże słaba kondycja finansowa samorządów ograniczająca ilość środków finansowych przeznaczanych na budowę obiektów sportowych nie pozwala na realizację wszystkich zamierzeń. Także limit środków przyznawanych przez MS województwu, wprawdzie nieznacznie zwiększany (w 1999 r. – 7,4 mln zł, w 2000 r. – 6,7 mln zł, w 2001 r. – 9,9 mln zł, w 2002 r. – 9,5 mln zł, w 2003 r. – 10,9 mln zł, w 2004 r. – 11,1 mln zł, w 2005 r. – 10,9 mln) nie jest w stanie zaspokoić wszystkich potrzeb.

Na terenie województwa mamy do czynienia ze zjawiskiem niewystępowania niektórych rodzajów obiektów w gminach. Około 20% gmin nie posiada pełnowymiarowej sali gimnastycznej. Mimo dużego zainteresowania krytymi pływalniami z powodu braku środków nie rozpoczęto żadnej takiej inwestycji. Także fatalny stan techniczny stadionów nie pozwala na rozgrywanie zawodów nawet na poziomie ligi wojewódzkiej. Konieczna jest modernizacja starych oraz budowa nowych stadionów, na których będzie można rozgrywać zawody lekkoatletyczne i mecze piłki nożnej, co w znacznym stopniu podniesie wskaźnik atrakcyjności naszego województwa.

Mimo tak wielkich trudności, ilość hal, sal i innych obiektów sportowych w województwie systematycznie rośnie.

W związku ze wzrostem liczby sal sportowych wzrasta też dostępność mieszkańców do sal sportowych. W latach: 1999 - 2005 wskaźnik liczby mieszkańców na 1 salę sportową o wym. min. 12 x 24 m wynosił odpowiednio: 7486; 7291; 6.740; 6.406; 5.856, 5715, 5433 osób.

W ramach Programu Rozwoju Bazy Sportowej w roku 2005 oddano do użytku 13 nowych sal sportowych, w tym 5 wielofunkcyjnych o wymiarach 44 x 22 m. Ilość sal (pełnowymiarowych i wielofunkcyjnych) w województwie wynosiła 263. Od 1999 r. zmodernizowano – wyremontowano 11 obiektów przyszkolnych. Ponadto systematycznie maleje

wskaźnik liczby gmin nieposiadających sali sportowej o wym. min. 12 x 24 m. Odpowiednio w latach: 2000 - 2005 nie posiadały pełnowymiarowej sali sportowej: 44, 34, 32, 24, 22, 21 gminy.

2) Budowa nowych i zagospodarowanie istniejących ośrodków oraz centrów sportu i rekreacji

W PRBS ujęte są inwestycje polegające na budowie i rozbudowie ośrodków sportu i rekreacji o zasięgu gminnym, powiatowym i wojewódzkim. Przy pomocy środków pochodzących z dopłat do stawek w grach liczbowych wybudowano kolej krzeselkową w Centrum Sportu i Rekreacji „Piękna Góra” w Goldapi, pawilon sportowy dla MGKS w Tolkmicku, wyremontowano krytą pływalnię w Elku, przeprowadzono modernizację stadionu piłkarskiego OSiR w Olsztynie. Wsparcie finansowe otrzymała też budowa infrastruktury „Góry Czterech Wiatrów” w Mrągowie. W 2005 r. oddano największą w województwie inwestycję sportową – sztuczne kryte lodowisko w Elblągu. Także w 2005 r. rozpoczęto budowę hali widowiskowo-sportowej w Elblągu.

3) Modernizacja istniejącej bazy sportowej przy szkołach

Postępująca dekapitalizacja urządzeń i obiektów sportowych, spowodowana głównie niedostatkami środków finansowych wymagała i wymaga niejednokrotnie pilnej interwencji. Wprawdzie odpowiedzialność za utrzymanie we właściwym stanie technicznym, umożliwiającym prawidłową eksploatację spoczywa na właścicielu obiektu oraz samorządach terytorialnych, niezbędne jest wsparcie działań modernizacyjnych i remontowych. Dlatego w programach rozwoju bazy sportowej w województwie warmińsko-mazurskim znalazły się inwestycje wymagające tego typu działań. Od 1999 r. wyremontowanych i zmodernizowanych zostało 12 przyszkolnych obiektów sportowych, między innymi hala sportowa przy Szkole Podstawowej w Mikołajkach, sale gimnastyczne przy Zespołach Szkół w Elku, sala sportowa przy Szkole Podstawowej w Krotoszynach, boiska sportowe przy Szkole Podstawowej w Młynarach czy sala gimnastyczna przy Zespole Szkół w Miłakowie.

4) Wspieranie rozwoju działalności wykwalifikowanych organizatorów życia sportowo-rekreacyjnego

Ustawa o kulturze fizycznej i sporcie jasno określa, że kultura fizyczna jako integralna część kultury narodowej chronionej przez prawo, daje do niej dostęp każdemu, bez względu na wiek, płeć, wyznanie, rasę oraz stopień i rodzaj niepełnosprawności. Podstawowymi celami kultury fizycznej jest dbałość o prawidłowy rozwój psychofizyczny i zdrowie wszystkich obywateli. Cele te są realizowane w szczególności przez tradycyjne i powszechne wychowanie fizyczne realizowane w szkołach, a także sport czy rekreację ruchową oraz rehabilitację. Zadania z zakresu kultury fizycznej zlecane są sportowym organizacjom pozarządowym, które dbają o wzrost aktywności sportowej dzieci, młodzieży i dorosłych. Oprócz propagowania wyczynu na najwyższym poziomie, równie ważne jest propagowanie i przez to rozwój sportu masowego, kierowanego przede wszystkim do młodego pokolenia, które odpowiednio kształcone w tym zakresie, będzie uczestniczyło w rekreacji, wkraczając w dorosłość. Zachętą do uczestnictwa w sporcie masowym jest podniesienie jego atrakcyjności uczestnictwa oraz wspieranie przez samorząd spektakularnych imprez, które zorganizowane w sposób widowiskowy służą znakomicie promocji kultury fizycznej. Uporządkowana struktura organizacji działających w województwie oraz opracowane zasady współpracy z wojewódzkimi organizacjami sportowymi sprzyjają tego rodzaju przedsięwzięciom.

Tabela nr 8

Nakłady z budżetu województwa na wspieranie rozwoju działalności wykwalifikowanych organizatorów życia sportowo-rekreacyjnego w latach 2000 – 2005

Rok	Wydatki	w tym niepełnosprawni	Ilość imprez	Liczba uczestników
2000	1 543 205,-	50 000,-	184	14 177
2001	1 125 373,-	50 000,-	234	15 212
2002	824 500,-	45 000,-	254	16 327
2003	852 000,-	53 000,-	151	16 759
2004	989 500,-	57 000,-	205	22 262
2005	1 342 000,-	70 000,-	177	49 834

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Budżet województwa.

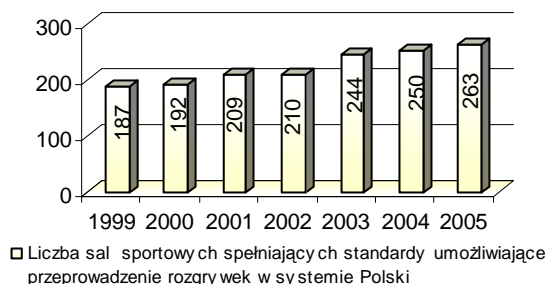
Rekreacja fizyczna będąca najczęściej kontynuacją nawyków ruchowych, wywołanych i konsekwentnie pielęgnowanych poprzez regularne uprawianie sportu wyczynowego, zaczyna funkcjonować jako potrzeba. Aktywność ruchowa staje się niezbędna dla coraz większej liczby osób. I ta prawidłowość ma odniesienie w liczbach. W minionym roku na imprezy masowe o charakterze rekreacyjnym zostało wydanych więcej środków niż w roku 2004. Miało to z pewnością wpływ i na frekwencje oraz zainteresowania imprezami, które dzięki większym środkom stają się również i bardziej atrakcyjne. Wprowadzenie w 2005 r. zorganizowano mniej imprez, ale za to na dużo większą skalę – wzięło w nich udział ponad dwa razy więcej uczestników. I to ostatnie jest szczególnie pocieszające, zwłaszcza, że w latach minionych wzrost był minimalny. Warto podkreślić, że w imprezach uczestniczy coraz więcej osób wypoczywających na Warmii i Mazurach i dzięki ich obecności na imprezach zyskują oni sami, ale i województwo, promujące w ten sposób swoje walory.

Wskaźniki oceny celu operacyjnego:

- liczba obiektów sportowych spełniających standardy umożliwiające rozgrywanie rozgrywek w systemie Polski
- nakłady inwestycyjne na rozwój bazy sportowo-rekreacyjnej

Rycina nr 22

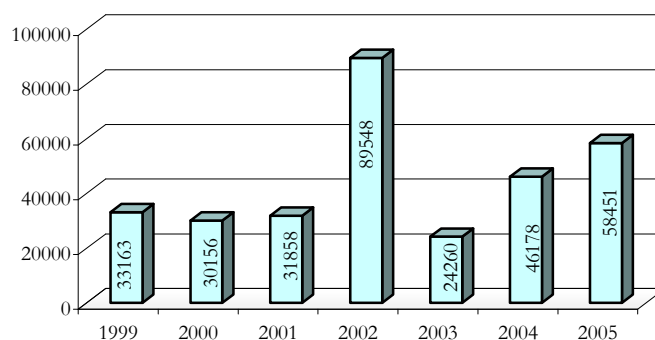
Liczba sal sportowych spełniających standardy umożliwiające przeprowadzenie rozgrywek w systemie Polski

Rycina nr 23

Nakłady inwestycyjne na rozwój bazy sportowo - rekreacyjnej (w mln zł)

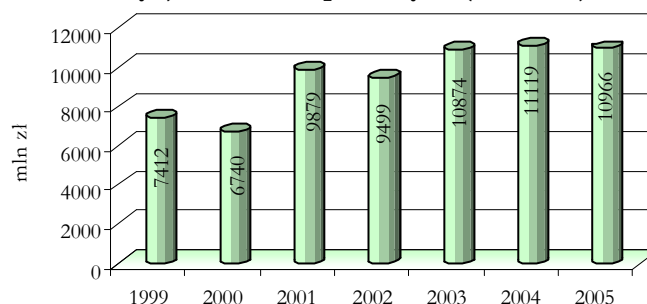

■ Nakłady inwestycyjne na rozwój bazy rekreacyjno-sportowej (w mln zł)

Nakłady finansowe na rozwój bazy rekreacyjno-sportowej w województwie warmińsko-mazurskim w 1999 r. wynosiły 33 163 000 zł, w 2005 r. zaś 58 451 000 zł. W 2005 r. rozpoczęto realizację największej w województwie inwestycji – hali widowiskowo-sportowej w Elblągu, której wartość wynosiła ponad 22 000 000 zł.

Rycina nr 24

Środki pochodzące z dopłat do stawek w grach liczbowych przeznaczone na dofinansowanie modernizacji, remontów i inwestycji obiektów sportowych (w mln zł)

Wnioski:

1. Aktualny stan realizacji celu strategicznego, jakim jest wzrost atrakcyjności bazy sportowo-rekreacyjnej należy uznać za zadowalający. Powoli, ale systematycznie rośnie liczba pełnowymiarowych i wielofunkcyjnych sal sportowych, a także innych obiektów sportowych, jak boiska przyszkolne.
2. Za zjawisko pozytywne należy uznać rosnącą ilość zamierzeń inwestycyjnych, zgłaszanych przez gminy i powiaty, zainteresowane budową obiektów sportowych, w tym krytych pływalni.
3. Środki pochodzące z dopłat do stawek w grach liczbowych, przydzielane naszemu województwu, są niewystarczające, aby zrealizować wszystkie plany inwestycyjne dotyczące budownictwa sportowego.
4. Występuje brak obiektów sportowych o zasięgu powiatowym, jak: kryte lodowiska, stadiony ła i do piłki nożnej, kryte pływalnie.
5. Uporządkowanie struktur organizacji sportowych działających w województwie pozytywnie wpływa na planowy rozwój kultury fizycznej w województwie.
6. Bardzo dobrze układa się współpraca samorządu z wojewódzkimi organizacjami sportowymi, których aktywność w organizacji imprez masowych systematycznie wzrasta.

Cel operacyjny 2.9 POPRAWA JAKOŚCI I OCHRONA ŚRODOWISKA

Utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego ma być jednym z podstawowych zagadnień w kontekście idei trwałego rozwoju województwa. Cel ten powinien mieć duże znaczenie na osiągnięcie celu strategicznego *wzrost konkurencyjności gospodarki* a bardzo duże znaczenie na osiągnięcie celów strategicznych *wzrost aktywności społecznej oraz wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych*.

W ramach celu operacyjnego „Poprawa jakości i ochrona środowiska” sformułowano zagadnienia:

- A. Dobry stan i jakość wód,
- B. Poprawa jakości i ochrony powierzchni ziemi,
- C. Poprawa jakości i ochrona powietrza,
- D. Zachowanie walorów krajobrazowych.

A. Dobry stan i jakość wód

W ramach tego zagadnienia określono następujące działania:

1. Opracowanie bilansu i programów zlewniowych

Opracowywanie bilansu i programów zlewniowych jest działaniem w trakcie realizacji. Zgodnie z Ustawą *Prawo Wodne* z dnia 18 listopada 2005 r. (Dz. U. Nr 239, poz. 2019 z późn. zm.) regionalne zarządy gospodarki wodnej opracowują plany gospodarowania wodami w dorzeczach. Plany te oparte są o szczegółową charakterystykę dorzecza (m.in. wykaz jednolitych części wód powierzchniowych, wraz z podaniem ich typów i ustalonych warunków referencyjnych, wykaz jednolitych części wód podziemnych, podsumowanie identyfikacji znaczących oddziaływań antropogenicznych i oceny ich wpływu na stan wód powierzchniowych i podziemnych, wykazy obszarów chronionych, ustalenie celów środowiskowych dla jednolitych części wód i obszarów chronionych, podsumowanie wyników analizy ekonomicznej związanej z korzystaniem z wód, podsumowanie działań zawartych w programie wodno-środowiskowym kraju, wykaz innych szczegółowych programów i planów gospodarowania dla obszaru dorzecza dotyczących zlewni, sektorów gospodarki, problemów lub typów wód). Na obszarze województwa warmińsko-mazurskiego plany gospodarowania wodami w dorzeczach opracowywane są przez Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Gdańsku oraz Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej w Warszawie.

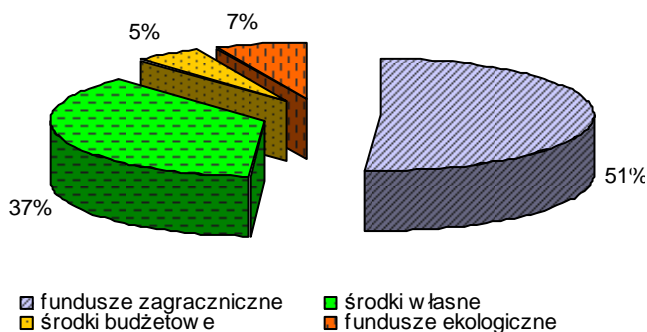
2. Porządkowanie gospodarki ściekowej, budowa i modernizacja oczyszczalni ścieków i systemów kanalizacji, z uwzględnieniem terenów wrażliwych, zwłaszcza zlewni jezior oraz obszarów wód podziemnych bez izolacji

Realizując te założenia w województwie warmińsko-mazurskim w 2005 r. w aglomeracjach wybudowano 297 km sieci kanalizacyjnych (wg „Sprawozdania z wykonania Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych w latach 2003-2005”). Ilość ścieków komunalnych ogółem odprowadzanych w ciągu roku wyniosła 57838 tys. m³, z czego oczyszczono 57006,1 tys. m³, a 51918,2 tys. m³ oczyszczonych ścieków spełniało postanowienia Rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 8 lipca 2004 r. *w sprawie warunków jakie należy spełnić przy wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi oraz w sprawie substancji szczególnie szkodliwych dla środowiska wodnego* (Dz.U. z 2004 r., Nr 168 poz. 1763). W 2005 r. 69,9% ludności województwa warmińsko-mazurskiego korzystało z oczyszczalni ścieków, w porównaniu do 2004 r. nastąpił wzrost o 1,2%. Liczba oczyszczalni ścieków komunalnych wzrosła ze 181 w 2004 r. do 192 w roku 2005, natomiast liczba oczyszczalni ścieków przemysłowych spadła z 42 w 2004 r. do 40 w 2005 r.

Na budowę bądź modernizację sieci kanalizacyjnej w 2005 r. poniesiono nakłady finansowe w wysokości 37866,8 tys. zł, natomiast na budowę lub modernizację oczyszczalni ścieków 137351 tys. zł.

Rycina nr 25

Źródła pochodzenia nakładów finansowych poniesionych w latach 2003-2005

W 2005 r. trwały prace nad zadaniem „Regulacja gospodarki wodno-ściekowej w gminach regionu Wielkich Jezior Mazurskich”. Efektem realizacji projektu, którego zasięgiem objęte jest ok. 238 tys. mieszkańców z 6 powiatów, ma być rozbudowa i modernizacja oczyszczalni ścieków, efektywniejsze wykorzystanie dotychczas wybudowanych oczyszczalni ścieków, wybudowanie ponad 600 km kanalizacji, przyłączenie do kanalizacji ok. 85 tys. mieszkańców, zmodernizowanie 13 stacji uzdatniania wody oraz wybudowanie 362 km sieci wodociągowej.

3. Budowa i modernizacja sieci wodnych oraz stacji uzdatniania wody

W województwie warmińsko-mazurskim w 2005 r. wydatki inwestycyjne na ujęcia i doprowadzenia wody wyniosły 41825,7 tys. zł, na stacje uzdatniania wody zaś 17145,5 tys. zł. W wyniku inwestycji w zakresie gospodarki wodnej powstało 556,3 km sieci wodociągowej. Przy wsparciu ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie zrealizowano budowę i modernizację 4 stacji uzdatniania wody o zdolności filtracji do 3112 m³/d, m.in. budowę stacji uzdatniania wody w Olecku oraz modernizację stacji uzdatniania wody Łuka.

4. Zmniejszenie zanieczyszczeń obszarowych pochodzących z rolnictwa

Ochrona środowiska a zwłaszcza ochrona jezior przed nadmierną eutrofizacją wymaga prowadzenia racjonalnej gospodarki w zlewni polegającej na porządkowaniu gospodarki ściekowej, ograniczaniu splywu biogenów z terenów użytkowanych rolniczo oraz przeciwdziałania niekorzystnym zjawiskom ze strony rosnącej presji rekreacyjnej. W roku 2005 kontynuowano badania monitoringowe wód w ramach Programu „Ochrona środowiska na terenach wiejskich”. Podstawowym celem programu jest propagowanie, wspieranie i dofinansowanie rolnictwa stosującego zasady ochrony środowiska gruntowo-wodnego przed zanieczyszczeniem pochodzącym z produkcji zwierzęcej. Końcowym efektem realizacji Programu będzie redukcja pochodzących z rolnictwa ładunków związków biogenych spływających do Morza Bałtyckiego. Wykonane w ramach Programu badania monitoringowe wskazują na wpływ miejsc gromadzenia obornika i gnojówki na spadek jakości wód podziemnych.

5. Zwiększenie lesistości na obszarach wododziałowych i wysokich zagrożeń wód

Powierzchnia gruntów leśnych w 2005 r. w województwie warmińsko-mazurskim wynosiła 745608 ha ogółem, w tym powierzchnia lasów 725271 ha. Odnowienia i zalesienia objęły ogółem 6530 ha, w tym odnowienia i zalesienia użytków rolnych i nieużytków 2257 ha.

B. Poprawa jakości i ochrony powierzchni ziemi

W ramach tego zagadnienia określono następujące działania:

1. Utworzenie regionalnych systemów gospodarki odpadami

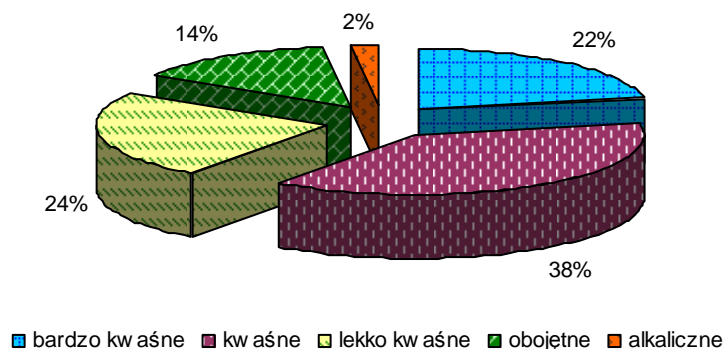
W 2005 r. nie zostały utworzone Rejony Gospodarki Odpadami a zadania przewidziane z zakresu gospodarowania odpadami były realizowane przez celowe związki gmin ds. gospodarki odpadami. Działanie będzie realizowane w 2007 r. w związku z opracowywaniem „Planu Gospodarki Odpadami dla Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2007-2010 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2011-2014”.

2. Prawidłowe rolnicze użytkowanie gleby (nawożenie, hamowanie procesów erozji); zachęty do rozwoju rolnictwa ekologicznego

Według badań przeprowadzonych w latach 2002-2005 przez Okręgową Stację Chemiczno-Rolniczą w Olsztynie na terenie powiatów województwa warmińsko-mazurskiego występuje znaczne zróżnicowanie odczynu i zasobności gleb w makroelementy. Udział gleb kwaśnych i bardzo kwaśnych w stosunku do okresu badawczego 1998-2001 nie uległ widocznemu zahamowaniu, co świadczy o zbyt małym zużyciu nawozów wapniowych. Wapnowanie gleb lekkich, o pH poniżej 5,5 i ciężkich o pH poniżej 6,0 należy uznać za potrzebne, a poniżej 4,5-5,0 bezwzględnie konieczne dla należytej produktywności roślin oraz uzyskiwania odpowiedniej jakości pasz i żywności, a także dobrego funkcjonowania ekosystemów. W 2005 r. zużycie nawozów wapniowych wyniosło 174,3 kg na 1 ha.

Rycina nr 26

Procentowy udział gleb powierzchni użytków rolnych w pięciu klasach kwasowości.

Zawartość fosforu w analizowanym okresie zwiększyła się o 3% na korzyść gleb zasobniejszych, udział gleb o bardzo wysokiej i wysokiej zawartości potasu zwiększył się o 2%, a udział gleb o bardzo wysokiej i wysokiej zawartości magnezu o 4%.

Liczba gospodarstw prowadzących produkcję metodami ekologicznymi w 2005 r. wzrosła o 77% w stosunku do roku poprzedniego i wynosiła 432 gospodarstwa (w tym 106 gospodarstw posiadających certyfikat oraz 326 gospodarstw w trakcie przestawiania). Ponadto na obszarze województwa w 2005 r. działały 3 przetwornice ekologiczne.

3. Racjonalne użytkowanie kopalin i rekultywacja wyrobisk poeksploatacyjnych

W 2005 r. w województwie 4950 ha gruntów wymagało rekultywacji, z tego 795 ha w wyniku działalności z zakresu górnictwa i kopalnictwa surowców, 2 ha w wyniku działalności z zakresu zaopatrywania w energię, gaz i wodę a 4153 ha w wyniku innej działalności. W ciągu roku zrekultywowano 33 ha (w tym 16 ha na cele rolnicze, 17 ha na cele leśne) oraz zagospodarowano 10 ha (w tym 9 ha na cele rolnicze, 1 ha na cele leśne).

4. Zalesianie gruntów

Powierzchnia gruntów leśnych w 2005 r. w województwie warmińsko-mazurskim wynosiła 745608 ha ogółem, w tym powierzchnia lasów 725271 ha. Odnowienia i zalesienia objęły ogółem 6530 ha, w tym odnowienia i zalesienia użytków rolnych i nieużytków 2257 ha, odnowienia i zalesienia halizn i plazowin 168 ha.

C. Poprawa jakości i ochrona powietrza

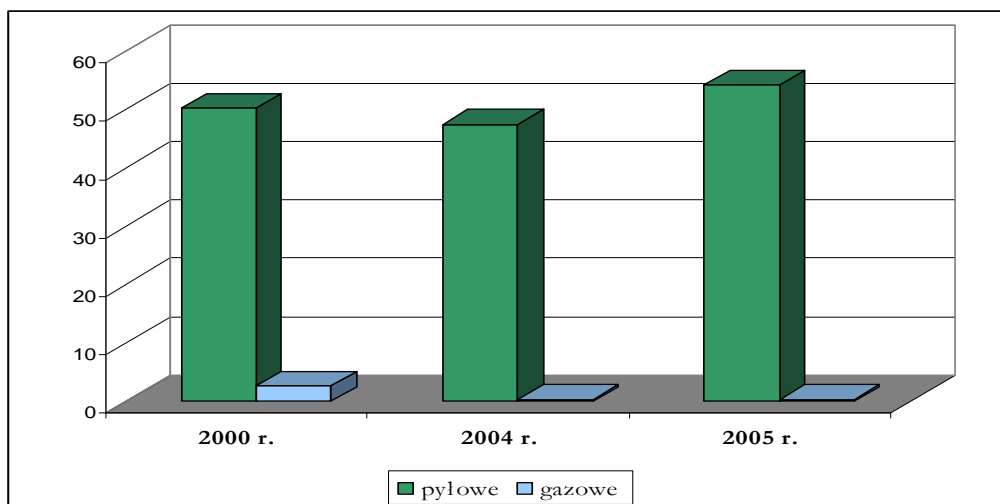
W ramach tego zagadnienia określono następujące działania:

1. Ograniczenie emisji zanieczyszczeń przemysłowych

W 2005 r. na terenie województwa istniały 42 zakłady szczególnie uciążliwe dla czystości powietrza, w tym wyposażone w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń pyłowych wyposażone były 32 zakłady a w urządzenia do redukcji zanieczyszczeń gazowych 5 zakładów.

Rycina nr 27

Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń (w tys. ton).

W wyniku inwestycji ochrony środowiska w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego w 2005 r. przekazano do eksploatacji urządzenia, których zdolność do redukcji zanieczyszczeń pyłowych wynosi 196 t/r, gazowych zaś 37 t/r.

2. Ograniczenie uciążliwości emisji do powietrza ze źródeł rozproszonych

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w 2005 r. przeprowadzono badania na obszarze 10 miast w piętnastu stacjach pomiarowych. Pomiarami stężeń średniodobowych objęto dwutlenki siarki, dwutlenki azotu i pył zawieszony. Biorąc pod uwagę wyniki pomiarów stężenia zanieczyszczeń stwierdza się systematyczny spadek ich emisji na przestrzeni lat 1999–2005. Stężenia roczne dwutlenku azotu w roku 2005 kształtowały się w zakresie od 14 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ do 36 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, czyli poniżej średniorocznego stężenia dopuszczalnego. Najwyższe stężenia zanotowano na stacjach pomiarowych usytuowanych w okolicach ruchliwych skrzyżowań i dróg tranzytowych.

W porównaniu z rokiem 2004 stężenia te wzrosły lub utrzymały się na podobnym poziomie. Z analizy rozkładu stężeń średniodobowych w ciągu roku wnika, że różnice między stwierdzonymi stężeniami w sezonach grzewczym i letnim są niewielkie. Związane jest to z znacznym udziałem źródeł mobilnych w emisji NO_2 . Charakterystyczne jest wyższe stężenia NO_2

w okresie letnim niż grzewczym w miastach, w których latem nasila się ruch samochodowy związany z turystyką.

Średnioroczne stężenia dwutlenku siarki wahały się od 2 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ do 6 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ czyli poniżej średniorocznego stężenia dopuszczalnego i utrzymywały się na podobnym poziomie co w roku 2004. Głównym źródłem dwutlenku siarki na terenie województwa jest spalanie paliw stałych w celach energetycznych - średnie stężenie dwutlenku siarki w okresie grzewczym jest od 2 do 9 razy wyższe niż w okresie letnim. Średniodobowe stężenia dwutlenku siarki pozostawały na całym badanym obszarze znacznie poniżej wartości normatywnej (125 $\mu\text{g}/\text{m}^3$).

Stężenia średnioroczne pyłu zawieszonego oznaczanego metodą wagową (PM10) badanego na 3 stanowiskach (w Olsztynie, Elblągu i Działdowie) kształtowały się na poziomie poniżej wartości dopuszczalnej. We wszystkich stacjach stwierdzono przekroczenia wartości dopuszczalnej w odniesieniu do stężeń PM10 średniodobowych. Zawartość metali ciężkich oznaczanych w PM10 była niewielka. Stężenia średnioroczne ołowiu kształtowały się na poziomie 1% wartości dopuszczalnej, kadmu do 5%, miedzi 0,5-2%, niklu ok. 5%, arsenu ok. 4% (oprócz Działdowa, gdzie zawartość arsenu w PM10 zbliżała się do poziomu odniesienia). Analiza danych pozwala wnioskować, że jakość powietrza w województwie warmińsko-mazurskim jest dobra. Stężenia średnie roczne badanych zanieczyszczeń nie przekraczały wartości dopuszczalnych. Powyższa ocena nie wyklucza jednak tego, że lokalnie mogą występować sytuacje niepomyślne dla zdrowia mieszkańców, kiedy dodatkowo występuje zwiększona emisja spalin samochodowych, zanieczyszczeń przemysłowych lub zanieczyszczeń powstających przy niepełnym spalaniu paliw stałych w paleniskach domowych i w starych, wyeksploatowanych kotłowniach, zwłaszcza w ciasnej zabudowie miejskiej. Znacznie lepsze warunki zdrowotne pod względem jakości powietrza są na obszarach zaopatrywanych w ciepło z centralnych ciepłowni lub zmodernizowanych kotłowni lokalnych, z dala od tras komunikacyjnych o dużym nasileniu ruchu.

Poprawa stanu czystości powietrza w województwie związana jest z obniżeniem emisji zanieczyszczeń z kotłowni i zakładów przemysłowych województwa. Spowodowane jest to systematyczną likwidacją bądź modernizacją kotłowni, poprawą parametrów paliw, termoizolacją budynków i systemów przesyłowych, wprowadzaniem nowszych, oszczędniejszych technologii produkcji. Przy pomocy środków finansowych z WFOŚiGW zrealizowano m.in. likwidację lokalnych kotłowni i podłączenie do ciepłowni miejskiej w Orniecie, modernizację systemu energetycznego wraz z termomodernizacją w Zespole Szkół Budowlanych w Kętrzynie, termomodernizację z likwidacją kotłowni na paliwo stałe i podłączenie do miejskiej sieci Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie.

3. Preferowanie ogrzewania przyjaznego środowisku

Dążąc do rozwoju ekologicznego pozyskiwania energii na terenie województwa mającego na celu zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego regionu, racjonalizację zużycia energii oraz poprawę stanu środowiska w 2005 r. uchwalono *Program ekoenergetyczny województwa warmińsko-mazurskiego na lata 2004-2010*. Sejmik Województwa Warmińsko-Mazurskiego przyjął powyższy dokument Uchwałą Nr XXXIII/463/05 z dnia 28 czerwca 2005 r. Cele zapisane w Programie (*Racjonalne użytkowanie energii, Udział energii odnawialnej w ogólnym bilansie energii pierwotnej na poziomie co najmniej 9% w 2010 r., Czyste powietrze*) będą realizowane m.in. w oparciu o działania: zmniejszenie energochłonności gospodarki, poprawę parametrów termoizolacyjnych budynków, zmniejszenie strat energii w systemach przesyłowych, działania edukacyjne i informacyjne skierowane do społeczności lokalnych zachęcające do racjonalnego użytkowania energii, budowa instalacji wykorzystujących biomase na cele energetyczne oraz wykorzystujących potencjał wód geotermalnych, likwidacja lokalnych kotłowni, zamiana kotłowni węglowych na mniej obciążające atmosferę, instalowanie wysokosprawnych urządzeń ciepłowniczych.

Większość zadań z zakresu ochrony powietrza atmosferycznego realizowanych w 2005 r. przy pomocy finansowej WFOŚiGW w Olsztynie dotyczyła wykorzystania energetycznego biomasy

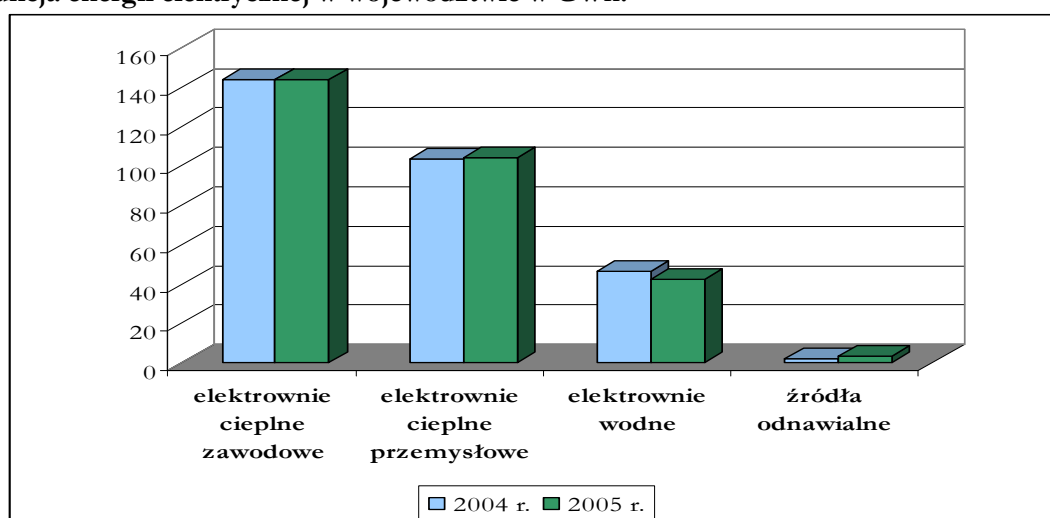
w postaci zrębków drewna i odpadów drzewnych. Wykorzystanie tego rodzaju paliwa, oprócz osiągnięcia efektu ekologicznego, przyczynia się również do aktywizacji gospodarczej regionu. W 3 przypadkach zrealizowano kotłownie opalane słomą, która przy nadprodukcji słomy i rzepaku może być wykorzystywana jako paliwo. Poza tym na uwagę zasługują kompleksowe działania podejmowane przez szpitale województwa (Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny w Górowie Iławeckim, Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny dla Dzieci w Ameryce, szpitale w Olsztynie i Bartoszycach), zmierzające do redukcji emisji zanieczyszczeń i zmniejszenia strat energii.

4. Wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, w tym energii geotermalnej

W 2005 r. zainstalowana moc elektryczna województwa wynosiła 89,8 MW, w tym z elektrowni ciepłych zawodowych 49 MW, elektrowni ciepłych przemysłowych 25,5 MW, elektrowni wodnych 13,7 MW oraz ze źródeł odnawialnych 1,6 MW.

Rycina nr 28

Produkcja energii elektrycznej w województwie w GWh.

Przykłady inwestycji związanych z pozyskiwaniem energii z OZE realizowanych w 2005 r.:

- "ORFA" Małgorzata Janowska - Kompleksowa termomodernizacja z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii w obiekcie przeznaczonym na cele mieszkalno-usługowe w Wydminach,
- Iławskie Wodociągi Sp. z o.o. - Wykorzystanie biogazu do produkcji energii elektrycznej i ciepłej oraz modernizacja instalacji ciepłowniczej w budynku w Iławie,
- Samodzielny Publiczny Zespół Gruźlicy i Chorób Płuc - Kompleksowe rozwiązanie problemu poszanowania energii w SPZGiChP w Olsztynie z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii – opracowanie dokumentacji techniczno-ekonomicznej SPZGiChP w Olsztynie,
- Spółdzielnia Mieszkaniowa w OHZ Skarbu Państwa Ruska Wieś - Modernizacja systemu grzewczego w Spółdzielni Mieszkaniowej w Ruskiej Wsi z zastosowaniem kotłowni na biomase,
- Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny w Ameryce - Instalacja słoneczna do przygotowania ciepłej wody użytkowej na potrzeby Szpitala,
- Gmina Janowiec Kościelny - Modernizacja systemu grzewczego z wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii,
- QUERCUS Sp. z o.o. - Produkcja biopaliw stałych – zakup urządzeń do odzysku odpadów drzewnych,

- Gmina Godkowo - Termomodernizacja budynku szkoły wraz z budową kotłowni na biomasę w miejscowości Dobry,
- Kazimierz Pielech - Odnawialne źródła energii – założenie plantacji wierzby energetyczne,
- Parafia Rzymskokatolicka pw. Najświętszego Zbawiciela w Głotowie - Kompleksowe rozwiązanie systemu ciepłowniczego Domu Pielgrzyma Parafii Rzymskokatolickiej w Głotowie z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii,
- Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o. w Olsztynie - Projekt dotyczący możliwości wykorzystania biodiesla jako paliwa w autobusach komunikacji,
- Stanisław Tołwiński - Zakup i instalacja systemu solarnego w budynku mieszkalnym Wajsznory,
- Piotr Turkowski - Zakup i montaż systemu grzewczego wyposażonego w system solarny w budynku jednorodzinnym,
- Parafia Św. Apostołów Piotra i Pawła w Węgorzewie - Modernizacja kotłowni z węglowej na kotłownię na biomasę w kościele św. Apostołów Piotra i Pawła w Węgorzewie,
- Parafia Rzymskokatolicka p.w. NMP Matki Kościoła w Kutach - Kompleksowe rozwiązanie problemu ciepłowniczego Parafii Rzymskokatolickiej w Kutach z zastosowaniem odnawialnych źródeł energii,
- Urszula i Bohdan Hołowiccy - Zakup i instalacja systemu grzewczego wyposażonego w kocioł opalany biomasa w budynku jednorodzinnym w Olsztynie przy ul. Klonowej 34.

W roku 2005 w województwie nie były wykorzystywane źródła energii geotermalnej.

5. Preferowanie transportu przyjaznego środowisku

Cele zapisane w *Programie ekoenergetycznym województwa (Racjonalne użytkowanie energii, Udział energii odnawialnej w ogólnym bilansie energii pierwotnej na poziomie co najmniej 9% w 2010 r., Czyste powietrze)* będą realizowane m.in. w oparciu o działania: uruchomienie na terenie województwa systemu logistyki produkcji i dystrybucji biopaliw, budowa instalacji produkujących biopaliwa ciekłe. Miejskie Przedsiębiorstwo Komunikacyjne Sp. z o.o. w Olsztynie w 2005 r., przy pomocy pomocy finansowej z WFOŚiGW w Olsztynie, zrealizowało projekt mający na celu zbadanie możliwości wykorzystania biodiesla jako paliwa w autobusach komunikacji miejskiej.

6. Preferowanie technologii redukujących hałas, a także budowa obwodnic wokół terenów zurbanizowanych i ekranów dźwiękowych w strefach zabudowy

Rolniczo-turystyczny charakter województwa warmińsko-mazurskiego sprawia, że podstawowym źródłem hałasu, decydującym o klimacie akustycznym tego terenu jest komunikacja drogowa. Badania środowiska pod kątem uciążliwości akustycznej w 2005 r. prowadzone były przez WIOŚ w Elblągu, Olsztynie, Nowym Mieście Lubawskim oraz wzdłuż dróg krajowych nr 7, nr 16, nr 59 i nr 63. W 2005 r. ogółem pomiary hałasu drogowego wykonano w 102 punktach pomiarowych. W 90 stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego poziomu (88% ogólnej ilości wytypowanych do badań punktów), w 7 nastąpiło przekroczenie poziomów progowych (7% ogólnej ilości wytypowanych do badań punktów). Źródłem hałasu przemysłowego na terenie województwa są głównie zakłady przemysłu drzewnego, przetwórstwa spożywczego, place budów, instalacje i wyposażenie małych zakładów rzemieślniczych i usługowych, urządzenia obiektów handlowych. Badania hałasu przemysłowego wykonane w 2005 r. wskazują, że w porze dziennej występuje największa liczba niewielkich przekroczeń, do 5dB. W porze nocnej natomiast 80% przypadków przekroczeń zawiera się zarówno w klasie do 5dB, jak i wyższej do 10dB.

Występujące trendy zmian klimatu akustycznego na terenie województwa wskazują na wzrost zagrożenia hałasem komunikacyjnym oraz ograniczenie niekorzystnych oddziaływań hałasu

przemysłowo-instalacyjnego. Zagrożenia hałasem drogowym wynika przede wszystkim ze wzrostu liczby samochodów, w tym również starych. Na terenie województwa realizowane są działania zmierzające do redukcji hałasu: przebudowa dróg, instalowanie ekranów.

D. Zachowanie walorów krajobrazowych.

W ramach tego zagadnienia określono następujące działania:

1. Podniesienie rangi ochronnej szczególnie obszarów Puszczy Boreckiej oraz Napiwodzko-Ramuckiej

Działanie w trakcie realizacji.

2. Restytucja gatunków fauny i flory

W 2005 r. w zakresie ochrony przyrody kontynuowano działania dotyczące sporządzania planów ochrony i waloryzacji przyrodniczej rezerwatów. Przeprowadzono szereg działań w ramach czynnej ochrony bioróżnorodności fauny i flory na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, oraz tworzenia bazy danych ekologicznego systemu obszarów chronionych. Teren województwa warmińsko-mazurskiego cechują wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe. Ukształtowany przez zlodowacenie bałtyckie posiada charakterystyczną dla terenów polodowcowych falistą, niską rzeźbę terenu z licznymi jeziorami, pokrytą rozległymi kompleksami leśnymi i obszarami użytkowanymi rolniczo. Występuje tu wiele gatunków flory i fauny, w tym również rzadkie i zagrożone. Dla realizacji celów ochrony przyrody podstawowe znaczenie ma stosowanie sankcji prawnych, czyli ustanawianie form ochrony przyrody. W 2005 r. 46,2 % powierzchni województwa warmińsko-mazurskiego objętych było różnymi formami ochrony. W 2005 r. zadania z dziedziny ochrony przyrody realizowane przy udziale pomocy finansowej z WFOŚiGW dotyczyły: ochrony zagrożonych gatunków fauny i flory, ochrony i waloryzacji dendroflory, sporządzenia planów ochrony Brodnickiego Parku Krajobrazowego i rezerwatu przyrody Struga Żytkiejmska. Jednym z działań było dokarmianie stada wolnościowego żubra w Puszczy Boreckiej, liczącego ok. 50 sztuk. Dofinansowano również zadanie obejmujące reintrodukcję zagrożonych gatunków ichtiofauny rzeki Pasłęki i Zbiornika Pierzchalskiego, realizowane przez Zarząd Okręgu PZW w Elblągu. Poprzez zarybienie obwodów rybackich nr 9 i 10 boleniem, jaziem, kleniem, pstrągiem potokowym, sandaczem, szczupakiem, węgorzem, trocią zwiększyła się różnorodność biologiczna dorzecza Pasłęki oraz poprawił się stan populacji ryb wędrownych i reofilnych. Lasy Państwowe na terenach lasów prowadziły ochronę leśnej różnorodności fauny i flory m.in. poprzez stosowanie czynnych metod ochrony rzadkich gatunków roślin i zwierząt, identyfikację przyczyn zagrożenia rzadkich gatunków i eliminację źródeł zagrożenia, zwiększanie różnorodności gatunkowej biocenoz oraz ekosystemów, monitorowanie krzewów i zielnych roślin reliktowych, endemitów, ginących i zagrożonych, utrzymywanie zgodności składów gatunkowych drzewostanów z potencjalną roślinnością naturalną, uwzględnianie ochrony leśnej różnorodności biologicznej na każdym etapie zarządzania i gospodarowania w lasach.

3. Renaturalizacja bagien, łąk i torfowisk

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych realizowała działania w zakresie ochrony różnorodności biologicznej poprzez zachowanie w stanie naturalnym i odtwarzanie śródleśnych zbiorników wodnych, bagien, mszarów, torfowisk, trzęsawisk, remiz oraz zachowanie i odtwarzanie w dolinach rzek lasów łęgowych, olsów i innych naturalnych formacji przyrodniczych jako regulatorów mikroklimatu i poziomu wód. Ponadto w zakresie ochrony różnorodności ekosystemowej oraz kształtowania estetyki krajobrazów leśnych prowadzono działania polegające na pozostawianiu w stanie nienaruszonym o charakterze obszarów niezalesionych: nadmiernie wilgotnych, słabo zmineralizowanych torfowisk, turzycowisk, wrzosowisk oraz prowadzeniu prac związanych z zachowaniem i odtwarzaniem śródleśnych bagien, oczek wodnych, łąk oraz innych cennych biotopów.

4. Zalesienia i zadrzewienia

Powierzchnia gruntów leśnych w 2005 r. w województwie warmińsko-mazurskim wynosiła 745608 ha ogółem, w tym powierzchnia lasów 725271 ha. Lasy prywatne obejmowały obszar 37225 ha. Lesistość województwa w 2005 r. wyniosła 30,0%, utrzymując się na zbliżonym poziomie, co w latach ubiegłych (w 2004 r.: 29,9%, w 2000 r.: 29,5%). Dla Polski wskaźnik lesistości wynosił 28,8%. Powierzchnia produkcyjna szkółek zadrzewieniowych wynosiła w 2005 r. 22 ha. W ramach zadrzewień posadzono 71451 szt. drzew i 22688 szt. krzewów.

5. Zapewnienie warunków dla wędrówek zwierząt

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych realizowała działania w zakresie ochrony różnorodności biologicznej poprzez zachowanie i odtwarzanie w dolinach rzek lasów łęgowych, olsów i innych naturalnych formacji przyrodniczych jako korytarzy ekologicznych oraz jako ostoi rzadkich gatunków. Ponadto w zakresie ochrony różnorodności ekosystemowej oraz kształtowania estetyki krajobrazów leśnych prowadzono działania polegające na uzupełnianiu i odtwarzaniu korytarzy ekologicznych.

Tabela nr 9

Wskaźniki czystości środowiska w województwie

	1999 r.	2004 r.	2005 r.
stan czystości powietrza	brak możliwości porównania – Rozporządzenie Ministra Środowiska <i>w sprawie oceny poziomów substancji w powietrzu</i> weszło w życie w 2002 r.	klasa A w 21 strefach (powiatach) - poziom zanieczyszczeń nie przekracza poziomu dopuszczalnego	klasa A w 21 strefach (powiatach) - poziom zanieczyszczeń nie przekracza poziomu dopuszczalnego
stan czystości wód^a	<u>rzeki:</u> I klasa - 0%, II klasie – 9,4%, III klasa – 45,3%, NON – 45,3% <u>jeziora:</u> I klasa - 0%, II klasie – 53,3%, III klasa – 26,6%, NON – 6,7%	<u>rzeki:</u> I klasa - 0%, II klasie - 0%, III klasa – 26,9%, IV klasa – 66,7%, V klasa – 6,5%. <u>jeziora:</u> I klasa – 4,2%, II klasie - 54,2%, III klasa – 25,0%, IV klasa - 0%, V klasa – 16,7%.	<u>rzeki:</u> I klasa - 0%, II klasie - 0%, III klasa – 52,5%, IV klasa – 40,0%, V klasa – 7,5%. <u>jeziora:</u> I klasa - 9,1%, II klasie - 54,5%, III klasa - 31,8%, IV klasa - 0%, V klasa - 4,5%.
% energii odnawialnej w bilansie energetycznym	b.d.	12,80% udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w zainstalowanej mocy elektrycznej województwa	17,04% udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych w zainstalowanej mocy elektrycznej województwa
% ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie	w 2000 r. 64,5%	68,7%	69,9%
% gmin prowadzących kompleksową gospodarkę odpadami^b	0% gmin posiadających uchwalone gminne plany gospodarki odpadami	40,35% gmin posiadających uchwalone gminne plany gospodarki odpadami	64,04% gmin posiadających uchwalone gminne plany gospodarki odpadami

liczba występowania przekroczeń dopuszczalnego poziomu hałasu	<u>hałas drogowy:</u> w 1999 r. nie prowadzono pomiarów hałasu drogowego <u>hałas przemysłowy:</u> 18 przypadków przekroczeń dopuszczalnych norm hałasu	<u>hałas drogowy:</u> w 4 na 4 punkty pomiarowe stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu <u>hałas przemysłowy:</u> 16 przypadków przekroczeń dopuszczalnych norm hałasu	<u>hałas drogowy:</u> w 90 na 102 punkty pomiarowe stwierdzono przekroczenia dopuszczalnego poziomu hałasu <u>hałas przemysłowy:</u> 18 przypadków przekroczeń dopuszczalnych norm hałasu
% powierzchni chronionej województwa	53,1 %	46,2 %	46,2 %

^a Do końca 2003 r. obowiązywało w Polsce Rozporządzenie Ministra Ochrony Środowiska, Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z 5 listopada 1991 r. ([Dz.U. z 1991 r., Nr 116 poz. 503](#)), które zakładało podział na trzy klasy czystości wód o różnych możliwościach wykorzystania gospodarczego oraz wody pozaklasowe. Sposób prowadzenia monitoringu diagnostycznego oraz sposób oceny jakości wód został ponownie określony w Rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 11 lutego 2004 r. *w sprawie klasyfikacji dla prezentowania stanu wód powierzchniowych i podziemnych, sposobu prowadzenia monitoringu oraz sposobu interpretacji wyników i prezentacji stanu tych wód* ([Dz.U. z 2004 r., Nr 32 poz. 284](#)). Rozporządzenie wprowadzało 5 klas jakości wód, jednak z końcem 2004 r. straciło ważność. Wartości wskaźników decydujących o zakwalifikowaniu wód do jednej z pięciu klas czystości nie pokrywają się z obowiązującą w 1999 r. klasyfikacją, w wielu przypadkach są ostrzejsze, w niektórych łagodniejsze.

^b Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. *o odpadach* (Dz.U. z 2007 r. Nr 39, poz. 251) do zadań gminy należy zapewnianie objęcia wszystkich mieszkańców gminy zorganizowanym systemem odbierania wszystkich rodzajów odpadów komunalnych, zapewnianie warunków funkcjonowania systemu selektywnego zbierania i odbierania odpadów komunalnych, zapewnianie budowy, utrzymania i eksploatacji własnych lub wspólnych z innymi gminami lub przedsiębiorcami instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych albo zapewnienie warunków do budowy, utrzymania i eksploatacji instalacji i urządzeń do odzysku i unieszkodliwiania odpadów komunalnych przez przedsiębiorców, zapewnianie warunków ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania. Dla osiągnięcia powyższych zadań oraz w celu realizacji polityki ekologicznej kraju opracowywane są plany gospodarki odpadami.

Podsumowanie:

Województwo warmińsko-mazurskie należy do najczystszych w kraju. W województwie występują prawie wszystkie formy ochrony przewidziane ustawą o ochronie przyrody, oprócz najwyższej rangą formy, czyli parku narodowego. W 2005 r. 46,2 % powierzchni województwa warmińsko-mazurskiego objętych było różnymi formami ochrony. Lesistość województwa wynosiła w 2005 r. 30,0%, co powodowało, że województwo znajdowało się na szóstym miejscu w kraju.

Pod względem emisji zanieczyszczeń pyłowych oraz gazowych województwo warmińsko-mazurskie jest jednym z województw o najniższej emisji w kraju. Stężenia średnie roczne badanych zanieczyszczeń nie przekraczały wartości dopuszczalnych. Co więcej, biorąc pod uwagę wyniki pomiarów stężenia zanieczyszczeń stwierdza się systematyczny spadek ich emisji na przestrzeni lat 1999 – 2005. Spowodowane jest to systematyczną likwidacją bądź modernizacją kotłowni, poprawą parametrów paliw, termoizolacją budynków i systemów przesyłowych, wprowadzaniem nowszych, oszczędniejszych technologii produkcji oraz wykorzystaniem odnawialnych źródeł energii. Jedynie stężenia tlenków azotu w powietrzu wzrastają,

co powodowane jest emisją pochodzącą z transportu. Zmniejszeniu emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych sprzyja modernizacja i przebudowa dróg, zwłaszcza budowa obwodnic umożliwiających wyprowadzenie ruchu tranzytowego z zabudowy miejskiej.

Najpowszechniejszym źródłem hałasu w środowisku jest komunikacja samochodowa. Badania hałasu komunikacyjnego wskazują na znaczne przekroczenia standardów akustycznych na terenie miast i na drogach województwa. Od kilku lat obserwowany jest stały wzrost liczby pojazdów (również ciężkich), nie zmienia się natomiast długość dróg, po których poruszają się pojazdy. Zmiany związane z tym źródłem będą, więc pociągały za sobą zauważalne zmiany klimatu akustycznego rozpatrywanego jako całość.

Uwagę zwraca możliwość wzrostu udziału energii ze źródeł odnawialnych w zużyciu energii pierwotnej na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, które ze względu na lokalne uwarunkowania jest pod względem możliwości produkcji biomasy wyraźnie uprzywilejowane. Wykorzystanie biomasy do celów energetycznych jest postrzegane jako neutralne wobec efektu cieplarnianego, ponieważ rośliny w okresie wegetacji w procesie fotosyntezy pobierają taką samą ilość dwutlenku węgla, jaka wydziela się podczas ich spalania. Takiego bilansu nie zapewnia wykorzystanie paliw kopalnych. Ponadto każda megawatogodzina wyprodukowana przy wykorzystaniu węgla kamiennego czy brunatnego obciąża środowisko 15 kg dwutlenku siarki i 7 kg tlenków azotu a także 150 kg popiołów lotnych. Natomiast w przypadku spalania biomasy następuje znaczący stopień redukcji nie tylko SO_2 , ale także zanieczyszczeń organicznych, w tym wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych oraz lotnych związków organicznych. W przypadku polowych plantacji roślin energetycznych istnieje potencjalna możliwość zagospodarowania stabilizowanych osadów ściekowych z lokalnych oczyszczalni ścieków. Mogą one posłużyć do nawożenia plantacji energetycznych, dzięki czemu następuje ich neutralizacja. Innym aspektem o znaczeniu gospodarczym jest zagospodarowanie zwiększającej się ciągle powierzchni gruntów niewykorzystanych rolniczo.

System selektywnej zbiórki odpadów w województwie jest systematycznie rozbudowywany. Coraz to nowe samorzady tworzą lub podłączają się do systemu, rozszerza się również zakres odpadów podlegających selektywnemu gromadzeniu. W dziedzinie gospodarki odpadami nadal jest jednak wiele do zrobienia ze względu chociażby na fakt, że głównym sposobem zagospodarowania odpadów komunalnych jest ich deponowanie na składowiskach odpadów.

Województwo warmińsko-mazurskie dysponuje dobrze rozwiniętą siecią wód powierzchniowych, składającą się z licznych jezior, oczek wodnych, rzek, kanałów oraz części Zalewu Wiślanego. Udział wód powierzchniowych w ogólnej powierzchni województwa wynosi 5,7 % (średnio w kraju 2,7 %). Pomimo odnotowanej w ostatnich latach poprawy jakości wód w wyniku budowy i rozbudowy systemów kanalizacji i oczyszczalni ścieków oraz zmniejszenia (w związku ze spadkiem zużycia nawozów i środków ochrony roślin) ładunków zanieczyszczeń spływających do wód z terenów rolnych, stan czystości wód powierzchniowych jest niezadowolający. Samooczyszczanie się zbiorników wodnych jest procesem bardzo powolnym, niekiedy ich zanieczyszczenie jest tak znaczne, że staje się nieodwracalne. Generalnym problemem jest niski poziom skanalizowania miejscowości wiejskich przy jednocześnie wysokim stopniu ich zwodociągowania. Ponadto źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych są zanieczyszczenia obszarowe z terenów rolniczych a na terenach zurbanizowanych nieuporządkowane systemy kanalizacji deszczowej.

Skuteczna realizacja celów polityki ekologicznej wymaga udziału wszystkich zainteresowanych podmiotów korzystających w sposób bezpośredni lub pośredni ze środowiska, przede wszystkim zaś aktywnego udziału mieszkańców regionu. Podstawowe znaczenie dla szerokiego udziału społecznego ma zapewnienie dostępu do informacji o środowisku oraz edukacja ekologiczna, która jest istotnym elementem społeczeństwa akceptującego zasadę zrównoważonego rozwoju, umiającego ocenić stan bezpieczeństwa ekologicznego i uczestniczącego w podejmowaniu decyzji wpływających na jakość środowiska.

2.3. Nowoczesne sieci

Cel strategiczny Priorytetu 3 **Nowoczesne sieci** to „**Wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych**” Realizowany jest przez następujące cele:

- Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej i wewnętrznej spójności
- Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii
- Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej w celu poprawy konkurencyjności regionu
- Monitoring środowiska

Cel operacyjny 3.1.

„Zwiększenie zewnętrznej dostępności komunikacyjnej oraz wewnętrznej spójności”

Działania:

A. Rozwój infrastruktury teleinformatycznej

W listopadzie 2005 roku złożono w ramach działania 1.5 Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego – „Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego” dokumentację na 2 projekty: *Wrota Warmii i Mazur elektroniczna platforma funkcjonowania administracji publicznej i świadczenia usług publicznych* i *Kultura Informacja Sukces – Sieć PLAP w województwie warmińsko-mazurskim*. W Bibliotekach Publicznych powstawały kolejne punkty dostępu do Internetu. Na koniec 2005 r. 174 biblioteki publiczne i filie posiadały dostęp do Internetu, z czego 157 udostępniało ten Internet czytelnikom, w tym 142 nieodpłatnie.

B. Inwestycje drogowe:

Region Warmii i Mazur jest bardzo zróżnicowany pod względem gęstości dróg. Najwyższy wskaźnik gęstości dróg występuje w gminach: Gronowo Elbląskie, Markusy, Iłowo – Osada, Elbląg, Milejewo, natomiast najniższy w gminach: Tolkmicko, Mikołajki, Pisz, Orzysz, Ruciane Nida.

Przy dość prawidłowej sieci dróg, często nie są spełniane parametry dla nich przewidziane. Na 100 km przypada tylko 51 km dróg publicznych o twardej nawierzchni, przy średniej dla kraju 80km. Nieliczne miasta posiadają obwodnice i tylko 34% nie wymaga prac modernizacyjnych.

Inwestycje na drogach wojewódzkich realizowane w 2005 r. w ramach Kontraktu Wojewódzkiego:

- Modernizacja (przebudowa) skrzyżowania w m. Morąg w ciągu drogi woj. nr 527 oraz ul. Morąskiej w Orniecie, w ciągu drogi woj. nr 507.
- Odnowa nawierzchni drogi wojewódzkiej nr 610 na odcinku Piecki-Ruciane Nida na dł. 6 km oraz modernizacja skrzyżowania w ciągu dróg wojewódzkich nr 591 i nr 592 w m. Kętrzyn.
- Modernizacja dróg wojewódzkich:
  - nr 506 Chruściel – Stare Siedlisko – Nowica na odcinku Piórkowo – Nowica; odnowa ze wzmocnieniem nawierzchni.
  - nr 526 Pasłek – Lepno, na odcinku Pasłek – Śliwice; odnowa ze wzmocnieniem nawierzchni.
- Modernizacja drogi wojewódzkiej nr 595 na odcinku Jeziorany – Barczewo; odnowa ze wzmocnieniem nawierzchni.

Tabela nr 1
Inwestycje na drogach krajowych realizowane w 2005 roku

lp.	nazwa i numer drogi	lokalizacja		długość km
		od	do	
1	Remont drogi krajowej nr 51 na odcinku Bezledy - Kiertyny i Milogórze Wróbliki 1	7+675 49+300	10+800 52+400	6,225
2	Remont drogi krajowej nr 15 na odcinku Morliny - Ostróda	358+500	365+980	7,48
3	Przebudowa drogi krajowej nr 16 na odc. Kisielice - Ogrodzieniec 165/REH	46+407,5 47+234,33 50+000	46+853,15 48+175,47 53+000	4,387
4	Droga nr 16 Laseczno - Stradomno	59+080	65+500	6,42
5	droga nr 58 Mierki - Swaderki	7+500	12+800	5,3
6	droga nr 51 Bartoszyce - Szwarunki	17+750	20+800	3,05
7	droga nr 53 Olsztyn-Szczęsne	4+600	5+027	0,427
8	droga nr 57 Bisztynek - Biesowo	16+500	24+400	7,9
9	droga nr 57 w m. Wielbark	100+000	106+800	6,8
10	droga nr 58 Ruciane Nida - Szeroki Bór	105+500	110+387	4,887
11	droga nr 63 Węgorzewo - Pozezdrze	18+218	26+038	7,82
12	droga nr 15 Nielbark - N. M. Lubawskie	318+350 326+079	322+720 326+389	4,68
13	Przebudowa drogi krajowej nr 16 Zelwagi - Mikołajki Mikołajki - Woźnice	222+337 230+500	225+660 234+610	7,41
14	Przebudowa drogi krajowej nr 16 Klusy - Ruska Wieś	274+200	283+600	9,4
15	droga nr 57 Galiny-Wozławki	7+000 9+140	8+450 10+000	2,31
16	droga nr 51 Dobrze Miasto, m. Bezledy	61+900 63+450 1+212	62+848 63+770 1+488	1,544
17	droga krajowa nr 16	55+690 67+120 82+840 113+300	56+900 67+620 82+940 113+680	2,19
18	droga nr 59 w m. Piecki	54+500	55+090	0,59
19	Przebudowa drogi nr 63 na wylocie z m. Węgorzewo	15+448	18+218	2,77
20	Przebudowa drogi krajowej nr 16 w msc. Ostróda	103+366	105+062	1,696
21	Przebudowa drogi krajowej nr 59 Wilkasy - Skop kanał Niegociński - Hotel Fregata	7+220 5+350	14+000 7+220	8,65
22	Przebudowa dr nr 63 na odcinku Staświny - Milki Zielone Jezioro - Orzysz	51+034 61+274	51+874 63+100	2,676
Razem				104,612

C. Rozwój infrastruktury kolejowej

Wskaźnik gęstości linii kolejowych w województwie wynosi 6 km/100km² (Polska 6,9 km/100 km²).

W roku **2005 nie podjęto żadnych działań** w kierunku rozbudowy i modernizacji linii kolejowych. Obecna długość linii kolejowych w województwie wynosi 1209 km, w tym 490 km

linii zelektryfikowanych, podczas gdy w roku 2004 liczba ta wynosiła 1211 km. Liczba kilometrów linii zelektryfikowanych nie uległa zmianie.

Linie o lokalnym znaczeniu, na których przewoźnik kolejowy zawiesił przewozy pasażerskie, mają długość 373 km. Z uwagi na zły stan techniczny infrastruktury kolejowej, zarządca infrastruktury narzucił ograniczenie prędkości komunikacyjnej do 30 i 50 km/h.

D. Rozwój transportu lotniczego

Na terenie województwa znajduje się lotnisko o znaczeniu regionalnym wraz z przejściem granicznym - w Szymanach. Oprócz tego istnieją 4 lotniska wykorzystywane w celach sportowych i rekreacyjnych: Kętrzyn – Wilamowo, Elbląg, Olsztyn – Dajtki, Gryźliny. Województwo posiada również lądowisko zarejestrowane na potrzeby ratownictwa medycznego przy Wojewódzkim Szpitalu Specjalistycznym w Olsztynie. Lotnisko w Szymanach jest obecnie dostosowywane do wymogów lotnisk komunikacyjnych użytku publicznego.

W roku 2005 nie podjęto żadnych działań mających na celu wzmocnienie infrastruktury lotnisk i usprawnienie transportu lotniczego.

E. Rozwój komunikacji wodnej

Drogi wodne regionu wykorzystywane są głównie jako szlaki turystyczne (Kanał Elbląsko-Ostródzki, system Wielkich Jezior Mazurskich), rozwój funkcji transportowych natomiast ograniczany jest przez uwarunkowania zewnętrzne (dostęp do Morza Bałtyckiego utrudnia konieczność przepływania przez Cieśninę Pilawską położoną na terenie Rosji).

Po analizie otrzymanych wskaźników widoczne jest, że nie zbudowano nowych szlaków wodnych. Nie zmodernizowano również istniejących.

F. Rozwój infrastruktury granicznej

W województwie warmińsko-mazurskim funkcjonuje 7 przejść granicznych o znaczeniu ponadlokalnym: 3 drogowe (+1 w budowie: Grzechotki), 2 kolejowe i 2 morskie. Ponadto na terenie województwa znajduje się lotnicze przejście graniczne w Szymanach.

W roku 2005 złożona została dokumentacja projektu *Przebudowa drogi krajowej nr S22 na odcinku Elbląg – Grzechotki* współfinansowanego ze środków Sektorowego Programu Operacyjnego Transport. Projekt przewiduje m.in budowę jedno- i dwujezdniowej drogi ekspresowej, budowę i remont kilkudziesięciu obiektów inżynierskich, budowę dróg dojazdowych oraz przebudowę "łączników" i poprzecznych dróg krajowych, powiatowych, wojewódzkich.

G. Rozwój zintegrowanego transportu publicznego w ośrodkach miejskich, w szczególności w największych miastach regionu (Olsztyn, Elbląg, Elk)

Sieć osadniczą województwa tworzy 49 miast i 3768 wiejskich jednostek osadniczych. Cechą charakterystyczną jest centralne położenie ośrodka regionalnego – Olsztyna wraz z położonymi na przeciwległych krańcach województwa dwoma dużymi ośrodkami – Elbląg na zachodzie i Elk na wschodzie oraz równomierne rozmieszczenie miast powiatowych uzupełnionych siecią małych ośrodków. Taka struktura sieci osadniczej jest atutem województwa. Pozwala na prawidłowe zarządzanie obszarem, kształtowanie struktury gospodarczej oraz sprawną obsługę ludności. Do czynników warunkujących rozwój przestrzenny jednostek osadniczych należy między innymi sprawnie działający układ komunikacyjny, jego organizacja i stan techniczny. Ośrodki miejskie pełnią funkcję lokalnych centrów produkcji, usług i handlu oraz oświaty. Średniodobowy potok podróżnych w obu kierunkach na wszystkich liniach komunikacyjnych wynosi: na liniach autobusowych ok. 80 tysięcy, na liniach kolejowych około 30 tysięcy osób.

W województwie warmińsko - mazurskim organem odpowiedzialnym za organizację zbiorowych samochodowych przewozów pasażerskich jest Zarząd Województwa. Podstawowym problemem, przed jakim staje organizator przewozów pasażerskich jest niejednolita sieć połączeń komunikacyjnych w regionie. Spowodowane jest to kilkoma czynnikami. Przede wszystkim występuje wyraźne zróżnicowanie pod względem rozwoju gospodarczego i społecznego pomiędzy północno – zachodnią i południowo – wschodnią częścią województwa. Subregiony olsztyński i elbląski wykazują się większą migracją ludności w ciągu doby, stąd też ta część regionu jest znacznie lepiej skomunikowana. Szczególne znaczenie odgrywają tu regionalne centra gospodarczo – społeczne: Olsztyn i Elbląg. W tych rejonach na rynku samochodowych przewozów pasażerskich działa większa liczba przewoźników, co powoduje dużą konkurencję. Skutkuje to zróżnicowaną ofertą przewozową i cenową. Do linii najlepiej skomunikowanych i obsługujących największe potoki podróżnych należą:

- Olsztyn – Dobre Miasto – Lidzbark Warmiński - Bartoszyce
- Olsztyn – Olsztynek
- Olsztyn – Ostróda
- Olsztyn – Barczewo
- Olsztyn – Szczytno
- Olsztyn - Orneta
- Elbląg – Pasłęk
- Elbląg - Tolkmicko

Południowo – wschodnia część województwa charakteryzuje się stosunkowo mniej rozwiniętą siecią połączeń autobusowych. Na tych terenach, w związku z niższym poziomem rozwoju gospodarczego i niskim stopniem zaludnienia, zgłaszane są mniejsze potrzeby komunikacyjne. Jest to przyczyną słabej aktywności przewoźników działających na tym obszarze i ubogiej oferty przewozowej. W praktyce potrzeby komunikacyjne są zaspokajane w stopniu minimalnym, to znaczy obsługiwane są głównie szczyt poranny i popołudniowy.

W ostatnich latach obserwujemy spadek **kolejowych przewozów pasażerskich** i towarowych w całym kraju. Analizując stan na rok 2005 z racji obserwujemy, że w województwie warmińsko-mazurskim dużym problemem był długi czas przejazdu z powodu złego stanu szlaków transportowych kolejowych.. Najgorsza sytuacja odnosi się do połączeń komunikacyjnych wschodniej części województwa z Olsztynem. Funkcjonujące linie kolejowe

Elk – Pisz – Szczytno – Olsztyn,

Elk – Mikołajki – Mrągowo – Olsztyn,

Elk – Giżycko – Kętrzyn – Olsztyn na odcinku Korsze – Elk,

są niezelektryfikowane i w złym stanie technicznym, a czas przejazdu na tych liniach jest bardzo niekonkurencyjny w stosunku do transportu drogowego. Komunikacja publiczna w zachodniej części województwa odbywa się w nieco lepszych warunkach technicznych szlaków komunikacyjnych.

Podsumowanie i wnioski

Województwo warmińsko-mazurskie, ze względu na specyfikę swojego położenia w północno-wschodniej części Polski, jest bardzo ważnym obszarem w europejskich powiązaniach komunikacyjnych i przyrodniczych. Jest jednym z trzech województw w Polsce, które ma dostęp do morza i jedynym, które graniczy z Obwodem Kaliningradzkim. Niezwykle istotne jest wzmocnienie sieci połączeń komunikacyjnych na tym terenie. Infrastruktura drogowa i kolejowa wymaga dalszej rozbudowy i modernizacji. Rozwój infrastruktury jest elementem niezbędnym do usprawnienia organizacji przewozów pasażerskich.

Istnieje również silna potrzeba stworzenia koncepcji rozwoju komunikacji lotniczej jako ważnego elementu systemu transportowego regionu. Porty lotnicze regionalne i lokalne

usytuowane na terenie województwa mogłyby pełnić rolę bramy wylotowej dla skomunikowania się z krajami leżącymi na wschód od granic Polski. Głównym punktem komunikacyjnym stałby się wtedy port lotniczy w Szymanach. Punkt ten scalałby sieć lotnisk lokalnych. Na bazie istniejącej infrastruktury mogą powstać lotniska dostosowane do komunikacji użytku publicznego z zachowaniem norm unijnych.

Aktualne tendencje światowej gospodarki wykazują, że warunkiem rozwoju gospodarczego jest powszechny dostęp do informacji. Dlatego też władze samorządowe województwa powinny czynnie uczestniczyć w działaniach mających na celu budowę społeczeństwa informacyjnego. Zapobiegnie to cyfrowemu wykluczeniu regionu. Należy stworzyć odpowiednie mechanizmy ekonomiczne, prawne i administracyjne dla zagwarantowania powszechnego dostępu do informacji. Budowa infrastruktury społeczeństwa informacyjnego przyczyni się do intensyfikacji rozwoju społecznego i gospodarczego poprzez poprawę warunków dostępu do internetu i telekomunikacji, warunków dla rozwoju komunikacji, a poprzez to poprawę warunków dostępu do informacji publicznej, publicznych i komercyjnych e-usług, (w tym e-government, e-edukacji, e-zdrowia, e-bezpieczeństwa) świadczonych drogą elektroniczną oraz do gospodarki elektronicznej (e-business). Dzięki temu obywatele i przedsiębiorcy zyskają łatwiejszy dostęp do informacji, a region Warmii i Mazur stanie się znacznie bardziej atrakcyjny gospodarczo i turystycznie.

Cel operacyjny 3.2. „Dostosowana do potrzeb sieć nośników energii”

Powyższy cel ten zawiera działania bezpośrednio wpływające na szybszy rozwój gospodarki oraz poprawę warunków życia mieszkańców województwa poprzez właściwe rozmieszczenie i modernizację sieci gazowej i elektrycznej.

W roku 2005 zmodernizowano 32,5 km linii SN i 45,1 km linii energetycznych nn.

W zakresie infrastruktury sieci gazowej wybudowano łącznie 69,25 km sieci gazowej w tym:

- gazociągi wysokiego ciśnienia – 8,95 km,
- gazociągi średniego ciśnienia – 45,98 km,
- gazociągi niskiego ciśnienia – 4,05 km,
- przyłącza gazowe średniego ciśnienia – 5,27 km,
- przyłącza gazowe niskiego ciśnienia – 5 km.

Wykonano też remont sieci gazowej niskiego ciśnienia o długości 0,367 km.

Podsumowanie i wnioski

W województwie warmińsko-mazurskim dynamicznie rośnie liczba odbiorców energii elektrycznej. W 2005 roku liczba osób korzystających z energii elektrycznej wynosiła 462,1 tys., czyli zwiększyła się o 46,7 tys. w porównaniu do roku poprzedniego i o 59,2 tys. W porównaniu do roku 2000. Związany jest z tym wzrost zużycia energii elektrycznej. Z uwagi na to niezbędna jest rozbudowa i modernizacja istniejących sieci oraz dostosowanie ich do wymagań stawianych przez Unię Europejską oraz budowa nowych linii elektroenergetycznych. Zużycie gazu na 1 mieszkańca wynosiło w 2005 roku 67,0 m³, czyli przez rok wzrosło o 0,7 m³. Zmalała za to liczba odbiorców gazu. W roku 2004 było to 219,2 tys. mieszkańców, podczas gdy w roku 2005 181,3 tys.

Analizując cel operacyjny 3.1 należy również zwrócić uwagę na wykorzystanie energii ze źródeł odnawialnych, co jest jednym z istotnych elementów zrównoważonego rozwoju przynoszącego wymierne efekty ekologiczno-energetyczne. Wzrost udziału odnawialnych źródeł

energii w bilansie paliwowo-energetycznym powinien przyczyniać się do poprawy efektywności wykorzystania i oszczędzania zasobów energetycznych oraz do poprawy stanu środowiska. Ten rodzaj działań może przyczynić się do zwiększenia poziomu bezpieczeństwa energetycznego i stworzenia nowych miejsc pracy. Udział energii ze źródeł odnawialnych w całkowitym bilansie energetycznym w roku 2005 wynosił 3,1 %. W porównaniu do roku 2000 zanotowano wzrost o 1,6 %.

Cel operacyjny 3.3. „Intensyfikacja współpracy międzyregionalnej”

3.3.1 „Współpraca z regionami bałtyckimi”

W ramach realizacji **Działania 1. Kreowanie stref przyspieszonego rozwoju społeczno – gospodarczego wzdłuż korytarzy transportowych o znaczeniu europejskim, ponadnarodowym i międzyregionalnym** oraz **Działania 3. Przełamywanie luki transportowej Polski Północnej dla usprawnienia kluczowych powiązań transportowych między województwami nadmorskimi oraz dla poprawy ich spójności wewnętrznej** podjęto następujące inicjatywy:

- Zaangażowano się w realizację projektu „*Baltic Gateway PLUS*”, realizowanego w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIB BSR – Region Morza Bałtyckiego. Ogólnym celem projektu jest identyfikacja międzynarodowych projektów transportowych o dużym znaczeniu dla obszaru Południowego Bałtyku oraz nowych, innowacyjnych instrumentów finansowych dla projektów międzynarodowych. Większość realizowanych projektów to projekty „*miękkie*”, stanowiące przygotowanie do przedsięwzięć infrastrukturalnych, wdrażanych w ramach regionalnych lub krajowych programów finansowanych z funduszy strukturalnych.
- Wzięto udział w realizacji projektu „*Współpraca między miastem a zapleczem motorem rozwoju regionalnego w obszarze Południowego Bałtyku – SEBCo*”, realizowanego w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG IIIB BSR – Region Morza Bałtyckiego. Ogólnym celem projektu jest tworzenie warunków dla lepszego wykorzystania wewnętrznego potencjału społeczno-gospodarczego regionów południowego Bałtyku. Chodzi przede wszystkim o stworzenie możliwości dla zdynamizowania rozwoju obszarów przeżywających problemy społeczno-gospodarcze. Projekt ma charakter miękkiej, a jego rolą jest przygotowanie realizacji przedsięwzięć instytucjonalnych i inwestycyjnych, w oparciu o międzynarodową wymianę wiedzy i doświadczeń na szczeblu władz regionalnych.

Jedną z inicjatyw mającą na celu wdrożenie **Działania 5 a „Przełamywanie problemów strukturalnych na obszarach depresji społeczno – gospodarczej: Dolina Dolnej Wisły i Delta Wisły (Żuławy) – województwa: pomorskie, kujawsko-pomorskie i warmińsko-mazurskie”** jest uczestnictwo w pracach Zespołu Roboczego ds. infrastruktury, ład przestrzennego i ochrony środowiska powołanego do opracowania projektu „*Programu rewitalizacji gospodarczej obszaru Delt Wisły i Zalewu Wiślanego*”. Nadrzędnym celem programu jest podniesienie poziomu życia mieszkańców obszaru Delt Wisły i Zalewu Wiślanego, poprzez zwiększenie potencjału gospodarczego, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa przeciwpowodziowego i ład przestrzennego

Wdrożenie **Działania 5 b „Przełamywanie problemów strukturalnych na obszarach depresji społeczno – gospodarczej: obszary wiejskie, w tym zwłaszcza zdominowane w przeszłości przez PGR-y”** odbywa się poprzez realizację projektu „*Sieć partnerstwa i sieć informacji o UE na obszarach wiejskich Warmii i Mazur*”.

Szkolenie podzielone zostało na dwie części – część teoretyczną przedstawioną przez Pana Nielsa Chrestena Andersena z Centrum EUROPE DIRECT na Bornholmie, i praktyczną, prowadzoną przez Pana Hansa Jørgena Jensena z Lokalnej Grupy Działania LEADER na Bornholmie. Podczas części teoretycznej uczestnicy zapoznali się m.in. z podstawowymi informacjami nt. rozwoju obszarów wiejskich na Bornholmie oraz dokonali porównania możliwości rozwoju obszarów wiejskich na Bornholmie i na Warmii i Mazurach.

3.3.2 „Współpraca z pozostałymi regionami sąsiadującymi z Warmią i Mazurami”

W ramach realizacji **Działania 1. „Zacieśnianie współpracy z regionami Polski w ramach realizacji strategii innowacyjności, transferu technologii, turystyki itd”**, w celu organizowania i finansowania zadań określonych w „Porozumieniu w sprawie współdziałania na rzecz zrównoważonego rozwoju oraz promocji obszaru Zielone Płuca Polski z zachowaniem jego różnorodności biologicznej i tożsamości kulturowej”, została utworzona Fundacja Zielone Płuca Polski. Sygnatariuszami aktu notarialnego byli m.in. przedstawiciele samorządów wojewódzkich (podlaskiego, warmińsko-mazurskiego, kujawsko-pomorskiego i pomorskiego). Obecny areal Zielonych Płuc Polski obejmuje 63236 km² (20,2% powierzchni Polski).

3.3.3 „Współpraca z Obwodem Kaliningradzkim”

Inicjatywą mającą na celu intensyfikację współpracy z Obwodem Kaliningradzkim była współpraca trójstronna pomiędzy Województwem Warmińsko-Mazurskim, Obwodem Kaliningradzkim i Powiatem Bornholm. W jej ramach zrealizowano szereg projektów na rzecz wdrożenia działań zaplanowanych w strategii. **Wsparciu inicjatyw proeksportowych ze szczególnym uwzględnieniem Obwodu Kaliningradzkiego (Działanie 1)** służyły:

- integracja Kaliningradzkiego Centrum Turystyki z Europejską Siecią Turystyczną
- stworzenie wspólnej polsko – rosyjskiej firmy transportowej
- stworzenie wspólnej polsko-rosyjskiej firmy konsultingowej dla MŚP
- szkolenie z zakresu międzynarodowych standardów księgowości
- seminaria turystyczne
- stworzenie wspólnej polsko-rosyjskiej strony internetowej na rzecz MŚP
- szkolenie młodych przedsiębiorców.

Ponadto w ramach współpracy bilateralnej Województwo Warmińsko-Mazurskie wzięło udział w targach turystycznych „Work-Shop”, a także zorganizowano I Dni Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Kaliningradzie i X Polską Wystawę Narodową POLEXPORT. Wspólne przedsięwzięcia kulturalne w ramach współpracy trójstronnej obejmowały szkolenie bibliotekarzy w zakresie wykorzystania Internetu, jako źródła informacji dla czytelników oraz seminaria i imprezy kulturalne dotyczące epoki Napoleona.

Niezależnie od współpracy trójstronnej w obszarze tym zrealizowano następujące inicjatywy:

- Olsztyńskie Spotkania Teatralne organizowane przez Teatr im. Stefana Jaracza, Oddział okręgowy Towarzystwa Kultury teatralnej w Olsztynie i Radio Olsztyn S.A., w których wystąpił między innymi Teatr Muzyczny z Kaliningradu z Operą *Helikon* i przedstawieniem *Całkowite zaciemnienie* J. Griszkowca.
- Ogólnopolski Festiwal Tańca „*Dziesięć konfrontacje taneczne*” realizowany w ramach programu Pomosty, organizatorem którego było Centrum Kultury i Współpracy Międzynarodowej „*Światowid*” z Elbląga. W festiwalu udział wzięły pary z trzech klubów tanecznych z Obwodu kaliningradzkiego: Duet, Aljonis i Onion.

- Międzynarodowy Festiwal Folkloru Euroregionu Bałtyk w Elblągu, organizowany przez CKiWM „Światowid”. W imprezie udział wzięły m.in.: zespół „Russkije Napieny” z Kaliningradu i zespół „Laduszkę” ze Swietłogorska.
- I Międzynarodowa Wystawa Bałtyjskiej Dizajn w Kaliningradzkiej Galerii. Region nasz reprezentował Pan Dariusz Chodkowski, artysta - plastyk z Olsztyna.

Wspieraniu inicjatyw służących wykorzystaniu funduszy europejskich przeznaczonych na współpracę z sąsiadami UE (Działanie 3) służyło zaangażowanie Samorządu Województwa w proces opracowania i wdrażania Programu Polska – Litwa - Federacja Rosyjska (Obwód Kaliningradzki) w ramach programu INTERREG IIIA / TACIS CBS. Samorząd Województwa prowadził Regionalny Punkt Kontaktowy programu.

3.3.4., „Współpraca z innymi regionami partnerskimi”

W ramach intensyfikacji współpracy z zagranicznymi partnerami samorządów województwa oraz nawiązywanie nowych kontaktów w celu rozszerzania więzi gospodarczych (Działanie 1) przedstawiciele Województwa Warmińsko-Mazurskiego wzięli udział w Targach Świętego Ursyna w Aoście (Włochy) oraz Targach „Słoweńska Zima” w Bańskiej Bystrzycy (Słowacja), promujących walory turystyczne naszego regionu.. Podobny charakter miał udział w Tygodniu Polskim na Lotnisku w Charleroi w Belgii oraz Festyn Żeglarski w Regionie Notes d’Armor we Francji.

Ponadto na terenie Województwa Warmińsko-Mazurskiego zorganizowano promocję szwedzkiego projektu „Historia w budowaniu społeczeństwa informacyjnego”. Projekt miał na celu rozwiązanie problemu dostępu do informacji archiwalnej za pomocą środków służących powstaniu społeczeństwa informacyjnego. Celem działań jest aktywizacja bezrobotnych w dziedzinie ochrony dziedzictwa kulturowego regionu z wykorzystaniem nowoczesnych technik informatycznych. Poprzez organizację szkoleń i kursów z dziedziny aktywizacji zawodowej, informatyki i archiwistyki mogą zostać stworzone nowe możliwości w poszukiwaniu pracy, w szczególności dla osób niepełnosprawnych.

W ramach Działania 6 „Wspieranie inicjatyw międzynarodowych samorządów lokalnych i powiatowych” Samorząd Województwa udzielił pomocy finansowej jednostkom samorządu terytorialnego w łącznej kwocie 28 000 zł.

Podsumowanie i wnioski

Dzięki ożywieniu współpracy trójstronnej pomiędzy Województwem Warmińsko-Mazurskim, Obwodem Kaliningradzkim i Powiatem Bornholm zrealizowano szereg projektów w zakresie biznesu i kultury. Do intensyfikacji współpracy przyczynia się wiele niewielkich inicjatyw, szczególnie w kulturze, sporcie i związanych z wymianą młodzieży.

Brak jest projektów twardych, infrastrukturalnych służących przelamywaniu luki transportowej Polski Północnej.

Cel operacyjny 3.4 „Monitoring Środowiska”

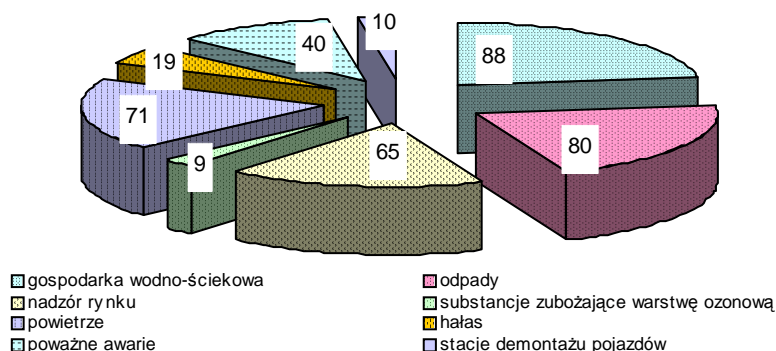
Monitoring środowiska służyć ma przede wszystkim realizacji celu *wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych*, choć powinien oddziaływać również na *wzrost konkurencyjności przedsiębiorstw* (technologie i wiedza stosowane w monitoringu), oraz w mniejszym stopniu na *wzrost aktywności społecznej*. Jakość monitoringu wpływa również na trafność podejmowanych działań, co szczególnie w przypadku województwa warmińsko-mazurskiego ma duże znaczenie.

Cel ten realizowany jest poprzez działania: rozbudowa systemu monitoringu na wszystkie komponenty środowiska naturalnego i wszystkie uciążliwe obiekty i zjawiska, rozwój współpracy między monitorującymi jednostkami, utworzenie banku informacji o środowisku, utworzenie systemu ostrzegania i ratownictwa przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska.

W 2005 r. monitoring wszystkich komponentów środowiska oraz działań prowadzony był na bieżąco m.in. przez Inspekcję Ochrony Środowiska, Wojewódzką Stację Sanitarno–Epidemiologiczną, Stację Chemiczno–Rolniczą, Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej. WIOŚ przeprowadził 744 kontrole, którymi objęto 613 podmiotów gospodarczych.

Rycina 1.

Liczba kontroli WIOŚ wynikających z planu rocznego z podziałem na komponenty.

W 2005 r. realizowano zadania z zakresu doposażenia w sprzęt i aparaturę potrzebną do prowadzenia badań monitoringu. Ze środków Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Olsztynie dofinansowano m.in. zakup pyłomierza grawitacyjnego służącego do monitoringu powietrza prowadzonego przez WIOŚ. Wojewódzka Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Olsztynie doposażona została w miernik pola elektromagnetycznego w środowisku, trójmiejskowy zestaw filtracyjny i komorę laminarną do monitoringu wody w kąpieliskach a Stacja Chemiczno-Rolnicza w sprzęt do badania próbek środowiskowych. W zakresie organizacji systemu ostrzegania i ratownictwa przed nadzwyczajnymi zagrożeniami środowiska doposażono wiele gmin i powiatów w sprzęt ratownictwa techniczno-ekologicznego a także dofinansowano działania samorządów z zakresu zapobiegania poważnym awariom, m.in. rozpoznanie i oczyszczenie części jeziora Omulew z niewypałów.

WIOŚ prowadzi rejestr zakładów posiadających znaczne ilości substancji niebezpiecznych, tj. potencjalnych sprawców awarii. Ogółem zarejestrowano 61 zakładów, w tym 4 zaliczone do zakładów o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii i 6 do zakładów o zwiększonym ryzyku. W 2005 r. w zakresie poważnych awarii skontrolowano 40 jednostek gospodarczych, wydano 17 zarządzeń pokontrolnych. Na wypadek wystąpienia zdarzenia o znamionach poważnej awarii prowadzone są całodobowe dyżury. Plany dyżurów przekazywane są do Departamentu Przeciwdziałania Poważnym Awariom Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska z/s w Gdańsku, Centrum Zarządzania Kryzysowego Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie, Wojewódzkiej Komendy Straży Pożarnej i Powiatowych Komend Straży Pożarnej oraz Starostw. W sprawach zwalczania poważnych awarii współpracuje ze sobą wiele instytucji: WIOŚ, Państwowa Straż Pożarna, organy administracji rządowej i samorządowej, Policja, Państwowa Inspekcja Sanitarna, Inspekcja Transportu Drogowego oraz organy Nadzoru Budowlanego. Wojewoda Warmińsko-Mazurski powołał zespół do opracowania procedury składowania, transportu o utylizacji materiałów niebezpiecznych zebranych podczas akcji ratowniczo-gaśniczych na terenie województwa, którego

przewodniczącym był Warmińsko-Mazurski Wojewódzki Inspektor Ochrony Środowiska. W 2005 r. w ramach prac zespołu została opracowana procedura, której schemat wraz z opisem został wprowadzony w życie Zarządzeniem Nr 292 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 25 listopada 2005 r. *w sprawie określenia zadań wynikających z ustalonej procedury składowania, transportu o utylizacji materiałów niebezpiecznych zebranych podczas akcji ratowniczo-gaśniczych na terenie województwa.*

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. *Prawo ochrony środowiska* (Dz.U. z 2006 r. Nr 129, poz. 902 z późn. zm.) wojewódzkie bazy danych (dotyczące różnych zagadnień) prowadzone są w kilku instytucjach: urzędach marszałkowskich, urzędach wojewódzkich oraz w wojewódzkich inspektoratach ochrony środowiska.

Podsumowanie:

Województwo warmińsko-mazurskie należy do najczystszych w kraju. W województwie występują prawie wszystkie formy ochrony przewidziane ustawą o ochronie przyrody, oprócz najwyższej rangą, czyli parku narodowego. W 2005 r. 46,2% powierzchni województwa warmińsko-mazurskiego objętych było różnymi formami ochrony. Dotychczasowy dobry stan środowiska predysponuje region Warmii i Mazur, jako priorytetowy obszar w kraju, do rozwoju zrównoważonego. Uzyskanie założonych efektów przyrodniczych i ekonomicznych warunkowane jest jednakże uwzględnianiem w politykach sektorowych celów ekologicznych. Sprawnie działający monitoring środowiska wymaga systematycznego kontrolowania wszystkich komponentów środowiska i uciążliwych obiektów, ale stanowiąc cenne źródło kompleksowych informacji o środowisku wpływa niewątpliwie na trafność podejmowanych decyzji. Z tego względu istotne jest wyposażenie instytucji monitorujących stan środowiska w profesjonalny sprzęt oraz systematyczne tworzenie i rozbudowa banku danych o środowisku. Dodatkowym elementem monitoringu obejmującego wszelkie aspekty stanu środowiska jest możliwość przeciwdziałania negatywnym skutkom dla środowiska (w tym na etapie planowania i realizacji przedsięwzięć), nakładania odpowiedzialności za skutki zanieczyszczenia i stwarzanie zagrożeń dla środowiska oraz realizacji przedsięwzięć ochronnych poprzez odpowiednie środki prawne.

3. Wybrane informacje o programach pomocowych

Niniejszy rozdział poświęcony jest przedstawieniu informacji kompleksowej i ujednoczonej nt. skali i stopnia wykorzystania programów współfinansowanych zarówno ze środków krajowych, w tym budżetu państwa, jak i środków Unii Europejskiej w ramach funduszy przedakcesyjnych i strukturalnych w okresie programowym 2004 – 2006. Rozdział zawiera krótki opis realizowanych programów oraz ich wykorzystanie, w tym absorpcję w ujęciu przestrzennym. Przedstawiane dane prezentują stan na koniec grudnia 2005 r., poza nielicznymi wyjątkami gdzie występował brak danych bądź gdzie dane dopiero są agregowane.

W latach 2000-2005 krajowe i zagraniczne wsparcie związane z rozwojem regionalnym województwa warmińsko-mazurskiego pochodziło przede wszystkim z następujących źródeł:

- A. Środki Unii Europejskiej:
  - I. Przedakcesyjne
  - II. Fundusze strukturalne (sektorowe i regionalne programy operacyjne)
  - III. Fundusze strukturalne (Inicjatywy wspólnotowe INTERREG)
- B. Środki budżetu państwa:
  - I. Kontrakt Wojewódzki
  - II. Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich

A. I. Fundusze Przedakcesyjne

Fundusze przedakcesyjne były to środki bezzwrotnej pomocy finansowej udzielanej Polsce przez Unię Europejską. Ich najważniejszym zadaniem było przygotowanie Polski do członkostwa w UE oraz pomoc w wyrównaniu różnic gospodarczych. Do 1 maja 2004 roku funkcjonowały następujące fundusze przedakcesyjne:

- a) PHARE
- b) ISPA
- c) SAPARD

PHARE - Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies

Phare 99 – PL 9909.01 Fundusz Dotacji Lokalnych 2000 – 2002

Celem Funduszu Dotacji Lokalnych była pomoc gminom województwa warmińsko – mazurskiego w realizacji projektów rozwoju społeczno – gospodarczego, służących realizacji strategii rozwoju województwa. Budżet Funduszu Dotacji Lokalnych dla województwa warmińsko – mazurskiego wyniósł 4,5 mln EUR. Dotacje dla 19 beneficjentów zostały przyznane na współfinansowanie lokalnych projektów infrastrukturalnych z następujących dziedzin:

- Ochrona środowiska – 1,82 mln EUR
- Infrastruktura wodno – kanalizacyjna – 1,36 mln EUR
- Infrastruktura drogowa – 1,29 mln EUR

Łączna kwota dofinansowania Phare FDL wyniosła ok. 4,47 mln EUR, natomiast całkowity budżet projektów 11,07 mln EUR.

Realizacja wszystkich projektów została zakończona.

Phare 2000, 2001, 2002, 2003 – Spójność Społeczna i Gospodarcza

Program Phare był pierwszym kompleksowym mechanizmem pomocy finansowej Unii Europejskiej dla województwa warmińsko-mazurskiego. Głównymi celami Programów Phare SSG było: zwiększenie spójności społeczno – gospodarczej województwa, podniesienie jego

potencjału gospodarczego i społecznego poprzez rozwój infrastruktury ponadlokalnej, rozwój zasobów ludzkich, wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw. Służył on również przygotowaniu administracji regionalnej do uczestnictwa w polityce regionalnej UE po akcesji.

Okres realizacji poszczególnych programów przedstawia się następująco:

	2001	2002	2003	2004	2005	2006
PHARE 2000	■	■	■	■	■	
PHARE 2001		■	■	■	■	
PHARE 2002			■	■	■	■
PHARE 2003				■	■	■

W ramach wszystkich Programów Phare SSG łączna alokacja środków przeznaczonych na realizację projektów w województwie warmińsko mazurskim wyniosła ponad 119 mln EUR, z czego ponad 55,5 mln EUR, czyli 46,5 % wszystkich środków, pochodzi z funduszy unijnych. Do końca 2005r. ponad 80 % przyznanych środków Phare, czyli ponad 44,4 mln EUR województwo wykorzystało na realizację projektów. Szczegółowy podział środków na poszczególne edycje przedstawia się następująco:

Tabela nr 1
Szczegółowy budżet poszczególnych Programów Phare SSG dla woj. warmińsko - mazurskiego (mln EUR)

Edycja Programu	Środki przeznaczone na realizację Programu				Procentowe wykorzystanie środków PHARE
	Phare	Publiczne krajowe	Prywatne	Łącznie	
PHARE 2000	Alokacja	20,8	16,03	13,51	95,14 %
	Wykorzystanie	19,79	16,52	12,58	
PHARE 2001	Alokacja	14,5	5,74	12,34	92,28 %
	Wykorzystanie	13,38	5,37	10,79	
PHARE 2002	Alokacja	9,76	6,77	2,13	94,98 %
	Wykorzystanie	9,27	7,5	1,45	
PHARE 2003	Alokacja	10,49	4,97	2,42	19,35 %
	Wykorzystanie	2,03	1,17	0,00	
Ogółem	Alokacja	55,55	33,51	30,4	80,05 %
	Wykorzystanie	44,47	30,56	24,82	

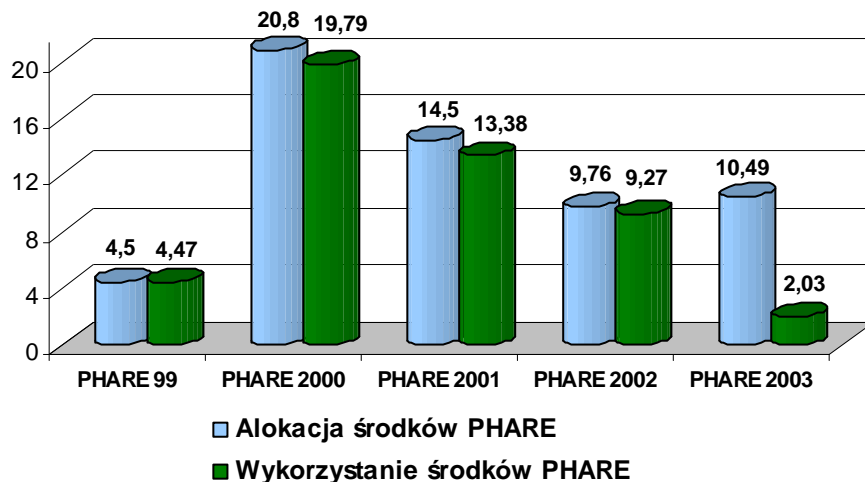
Źródło: opracowanie własne na podstawie: materiały Departamentu Polityki Regionalnej

Kształtowanie się wysokości środków Phare przyznanych i wykorzystanych w ramach poszczególnych programów Phare w województwie przedstawia rycina 1.

Rycina nr 1

Środki Phare przyznane oraz wykorzystane na realizację projektów z poszczególnych programów Phare w województwie warmińsko – mazurskim (mln EUR)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: materiały Departamentu Polityki Regionalnej

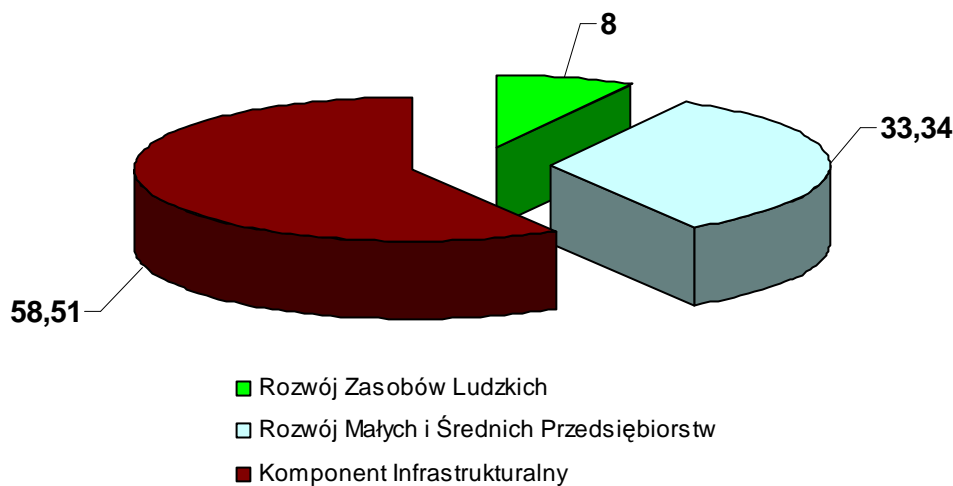
W ramach Programu Phare SSG realizowane były trzy typy projektów:

- projekty rozwoju małych i średnich przedsiębiorstw,
- projekty rozwoju zasobów ludzkich,
- projekty rozbudowy i modernizacji infrastruktury.

Rycina 2 przedstawia całość środków wydatkowanych we wszystkich programach Phare w województwie w podziale na realizowane komponenty.

Rycina nr 2

Całkowity koszt realizacji projektów Phare SSG w podziale na komponenty (mln EUR)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: materiały Departamentu Polityki Regionalnej

Komponent: Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw

Komponent Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw Phare SSG obejmował następujące projekty realizowane przez Warmińsko-Mazurską Agencję Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie:

Tabela nr 2

Zestawienie projektów komponentu MSP (mln EUR)

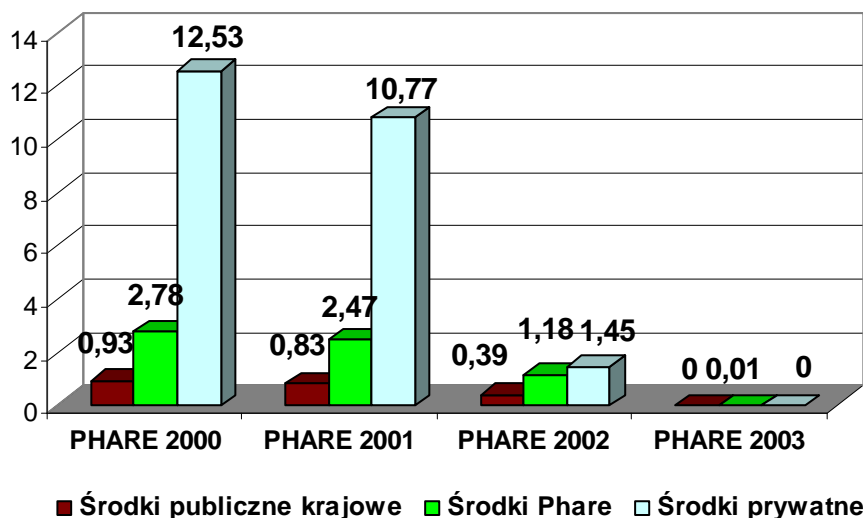
Numer i tytuł projektu	Montaż finansowy projektów zgodnie z przyznaną alokacją (montaż finansowy projektów zgodnie z faktycznie poniesionymi kosztami)			Procentowe wykorzystanie środków PHARE
	Phare	Kraj	Łącznie	
PHARE 2000				
PL 0008.01.02 „Wsparcie Małych i Średnich Przedsiębiorstw ”	3,39 (2,78)	14,58 (13,46)	17,97 (16,24)	82 %
PHARE 2001				
PL.0106.09.02 „Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw”	3,18 (2,47)	13,4 (11,6)	16,58 (14,07)	77,67 %
PHARE 2002				
PL2002/000–580.06.05 „Przedsiębiorczość w Polsce: Regionalny Program Wsparcia MŚP ”	1,6 (1,18)	2,67 (1,84)	4,27 (3,02)	73,75 %
PHARE 2003				
PL 2003/004-379.05.04 „Regionalny Program wsparcia MŚP ”	1,82 (0,01)	3,02 (0,00)	4,84 (0,01)	0,55 %
Ogółem	9,99 (6,44)	33,67 (26,9)	43,66 (33,34)	64,46 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie: materiały Departamentu Polityki Regionalnej

Do końca 2005 roku kwota wydatkowania dla województwa warmińsko-mazurskiego w kompetencje MSP we wszystkich edycjach Phare SSG przekroczyła wartość 33,3 mln EUR. Źródła finansowania w poszczególnych programach przedstawiają się następująco:

Rycina nr 3

Rozkład środków wydatkowanych w ramach komponentu Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw (mln EUR)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: materiały Departamentu Polityki Regionalnej

Komponent Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw składał się z następujących podprogramów:

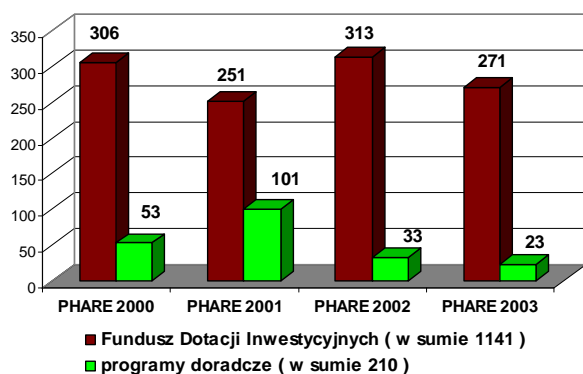
- Fundusz Dotacji Inwestycyjnych - w którym przyznane zostały dotacje na inwestycje w środki trwałe,
- podprogramy doradcze – w których przyznawano dotacje na m.in. usługi doradcze z zakresu planowania rozwoju firmy, wdrażanie technologii informatycznych, udział w targach zagranicznych i misjach gospodarczych.

We wszystkich edycjach Phare SSG w ramach komponentu Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw do końca 2005 r:

- złożono 1351 wniosków o dofinansowanie,
- podpisano 652 umowy z beneficjentami,
- rozwiązanych zostało 99 umów, czyli 553 przedsiębiorców skorzystało z dotacji na łączną kwotę około 6,5 mln EUR.

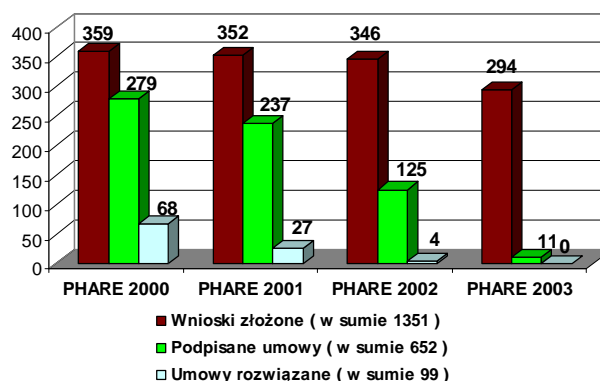
Rycina nr 4 przedstawia zainteresowanie przedsiębiorców poszczególnymi podprogramami, natomiast na rycinie 5 przedstawiona jest ilość podpisanych i rozwiązanych umów w stosunku do wniosków złożonych w poszczególnych programach Phare.

Rycina nr 4
Ilość złożonych wniosków w ramach komponentu Rozwój Małych Średnich Przedsiębiorstw

Źródło: opracowanie własne na podstawie: materiały Warmińsko Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie

Rycina nr 5
Ilość złożonych wniosków, umów podpisanych i rozwiązanych w ramach komponentu Rozwój Małych Średnich Przedsiębiorstw

Źródło: opracowanie własne na podstawie: materiały Warmińsko Mazurskiej Agencji Rozwoju Regionalnego S.A. w Olsztynie

Komponent: Rozwój Zasobów Ludzkich

Komponent Rozwój Zasobów Ludzkich był realizowany tylko w trzech edycjach Phare: 2000, 2001 oraz 2002. Obejmował on następujące projekty realizowane przez Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie:

Tabela nr 3
Zestawienie projektów komponentu RZL (mln EUR)

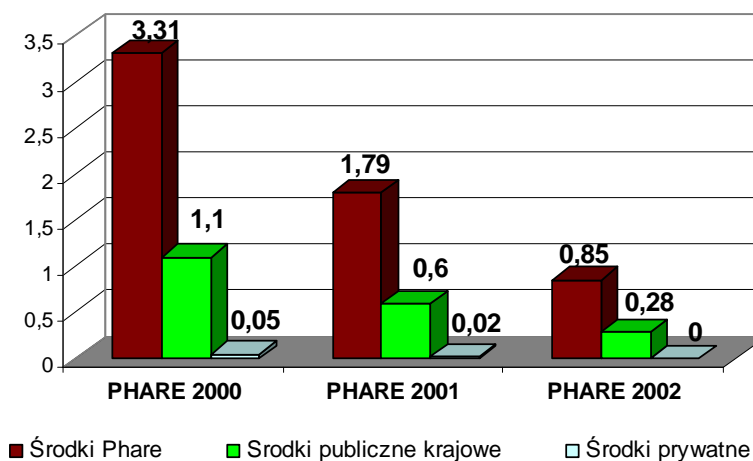
Numer i tytuł projektu	Montaż finansowy projektów zgodnie z przyznaną alokacją (montaż finansowy projektów zgodnie z faktycznie poniesionymi kosztami)			Procentowe wykorzystanie środków PHARE
	Phare	Kraj	Łącznie	
PHARE 2000				
PL 0008.01.01 „Warmińsko-Mazurski Program Doskonalenia Kadr”	3,38 (3,31)	1,18 (1,15)	4,56 (4,46)	97,8 %

PHARE 2001				
PL 0106.09.01-02-14 „Promocja zatrudnienia i rozwój zasobów ludzkich”	2,18 (1,79)	0,73 (0,62)	2,91 (2,41)	82,11 %
PHARE 2002				
PL.2002/000-580.06.04 „Rozwój zasobów ludzkich”	0,91 (0,85)	0,3 (0,28)	1,21 (1,13)	93,41 %
Ogółem	6,47 (5,95)	2,21 (2,05)	8,68 (8)	91,96 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie: materiały Departamentu Polityki Regionalnej

Kwota wydatkowania dla województwa warmińsko-mazurskiego w komponencie RZL we wszystkich edycjach Phare SSG wyniosła 8 mln EUR. Źródła finansowania w poszczególnych programach przedstawiają się następująco:

Rycina nr 6
Rozkład środków wydatkowanych w ramach komponentu Rozwój Zasobów Ludzkich (mln EUR)

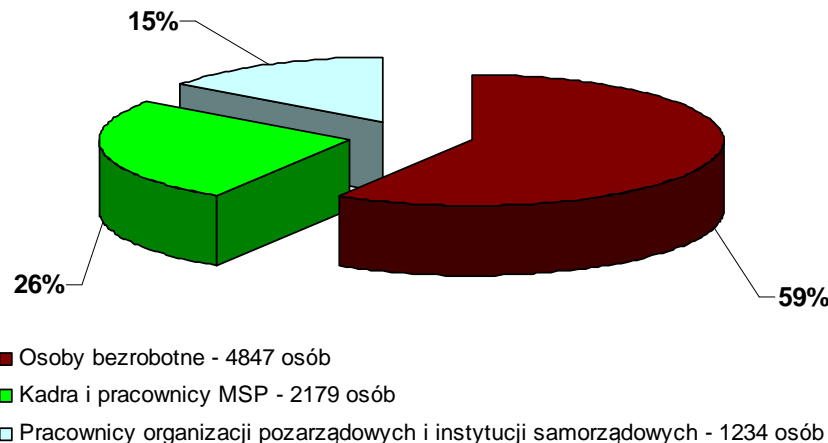

Źródło: opracowanie własne na podstawie: materiały Departamentu Polityki Regionalnej

- W ramach tego komponentu można wyróżnić następujące typy realizowanych projektów:
- aktywizujące w dużej skali grupy osób bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem, ukierunkowane na ich reorientację zawodową, podniesienie lub zmianę kwalifikacji, wspierające osoby chcące założyć własną działalność gospodarczą,
  - ukierunkowane na zwiększenie zdolności adaptacyjnych firm sektora MSP i ich pracowników,
  - promujące ideę partnerstwa lokalnego na rzecz zatrudnienia.

Grupy beneficjentów objętych programem przedstawiają się następująco:

Rycina nr 7
Struktura beneficjentów w komponencie Rozwój Zasobów Ludzkich

Źródło: opracowanie własne na podstawie: materiały Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

Na dzień zakończenia realizacji projektów zostały osiągnięte następujące efekty:

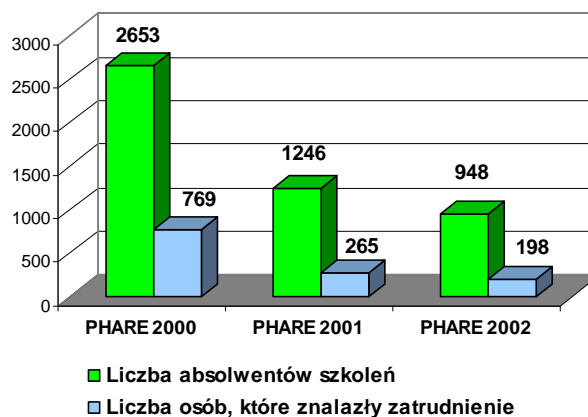
✓ **Osoby bezrobotne**

W szkoleniach dla osób bezrobotnych wzięło udział 4847 beneficjentów, z czego 1232 absolwentów (25,42% osób, którzy ukończyli szkolenia) znalazło zatrudnienie w wyniku:

- podjęcia zatrudnienia – 1200 osób
- założenia własnej firmy – 32 osoby.

Dodatkowo 132 osoby wyrejestrowało się z ewidencji osób bezrobotnych z powodu kontynuacji nauki.

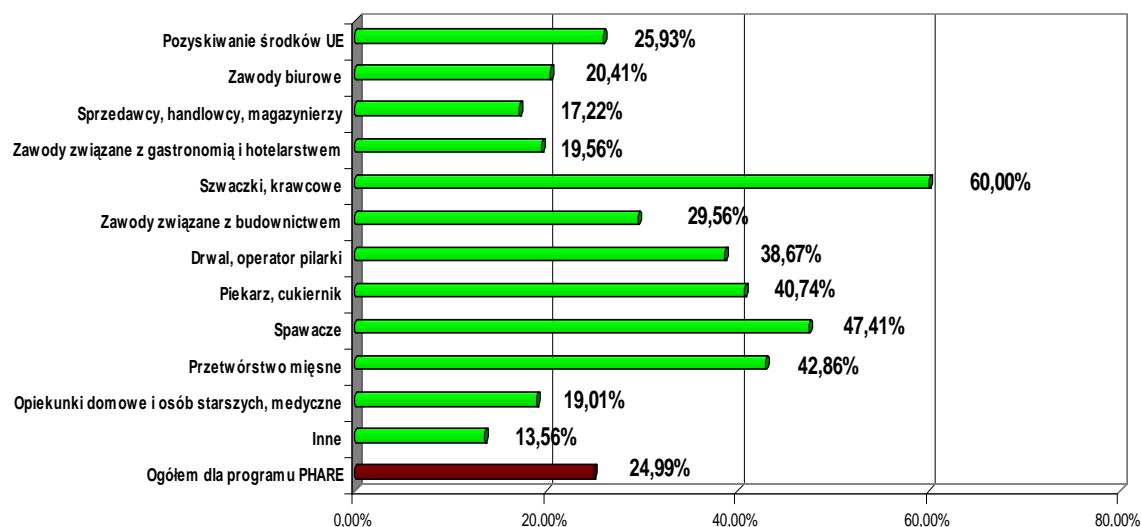
Rycina nr 8
Efektywność szkoleń przeznaczonych dla osób bezrobotnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie: materiały Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

Rycina nr 9

Efektywność zatrudnienia absolwentów szkoleń zawodowych wg określonych grup zawodowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie: materiały Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

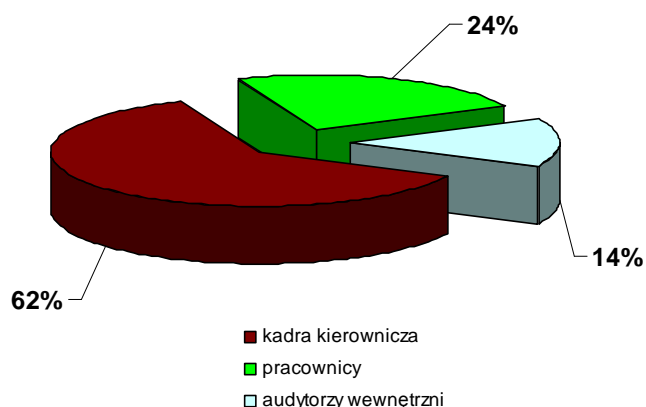
✓ Kadra i pracownicy MSP

Przeprowadzono 153 szkolenia z których skorzystało 2179 osób z sektora MSP, w tym:

- 885 menedżerów w zakresie organizacji i zarządzania przedsiębiorstwem,
- 194 menedżerów w zakresie wdrażania systemów jakości,
- 266 menedżerów w zakresie negocjacji biznesowych, sposobów pozyskiwania środków pomocowych, zarządzania zasobami ludzkimi
- 313 audytorów wewnętrznych systemów jakości w zakresie wdrażania systemów zarządzania jakością,
- 521 pracowników w zakresie m.in. psychologii obsługi klienta, nowoczesnej logistyki w firmie, zmian w ustawach podatkowych i rachunkowości.

Dodatkowo 193 MSP skorzystało

Rycina nr 10
Struktura absolwentów szkoleń przeznaczonych dla MSP

Źródło: opracowanie własne na podstawie: materiały Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

ze wsparcia audytorów zewnętrznych w opracowaniu dokumentacji i procedur niezbędnych przy wdrażaniu systemów jakości.

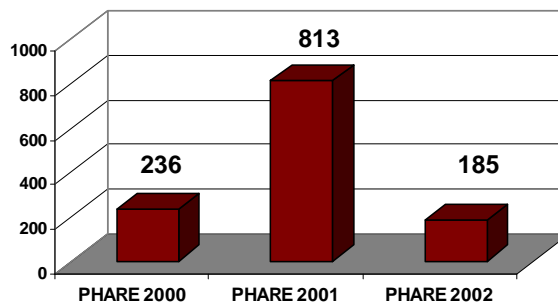
✓ **Pracownicy organizacji pozarządowych oraz instytucji samorządowych**

W obrębie tej grupy zawodowej przeprowadzono następujące działania:

- przeszkolono 1234 osoby (nauczycieli szkół zawodowych, partnerów lokalnych),
- podpisano 19 porozumień na rzecz zatrudnienia (we wszystkich powiatach województwa),
- przeprowadzono 2 konkursy na modernizację oferty edukacyjnej dla szkół zawodowych, w wyniku których 15 szkół zawodowych otrzymało sprzęt informatyczny.

Rycina nr 11

Ilość absolwentów szkoleń przeznaczonych dla pracowników organizacji pozarządowych i instytucji samorządowych

Źródło: opracowanie własne na podstawie: materiały Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

Komponent: Infrastruktura

W ramach realizacji komponentu infrastrukturalnego Programów Phare SSG Zarząd Województwa dokonał wyboru następujących projektów, zaakceptowanych następnie do realizacji przez Komisję Europejską i Ministerstwo Gospodarki:

Tabela nr 4

Zestawienie projektów komponentu infrastrukturalnego (mln EUR)

Numer i tytuł projektu	Montaż finansowy projektów zgodnie z przyznaną alokacją (montaż finansowy projektów zgodnie z faktycznie poniesionymi kosztami)			Procentowe wykorzystanie środków PHARE
	Phare	Kraj	Łącznie	
PHARE 2000				
PL 0008.01.03 „Modernizacja drogi krajowej nr 16 wokół Olsztyna” Beneficjent : Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	6,01 (6,01)	7,36 (7,12)	13,37 (13,13)	100 %
PL 0008.01.04 „Droga dojazdowa do mostu nad rzeką Elbląg” Beneficjent : Miasto Elbląg	2,48 (2,48)	3,03 (3,8)	5,51 (6,28)	100 %
PL 0008.01.05 „Ochrona środowiska naturalnego Wielkich Jezior Mazurskich” Beneficjent : Fundacja Ochrony Wielkich Jezior Mazurskich	2,84 (2,8)	2,49 (2,43)	5,33 (5,23)	98,59 %
PL 0008.01.06 „Fundusz Małych Inwestycji Infrastrukturalnych” – 10 małych projektów infrastrukturalnych Realizowane przez : Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego	2,7 (2,41)	0,9 (1,14)	3,6 (3,55)	89,26 %
Ogółem: Phare 2000	14,03 (13,7)	13,78 (14,49)	27,81 (28,19)	97,65 %

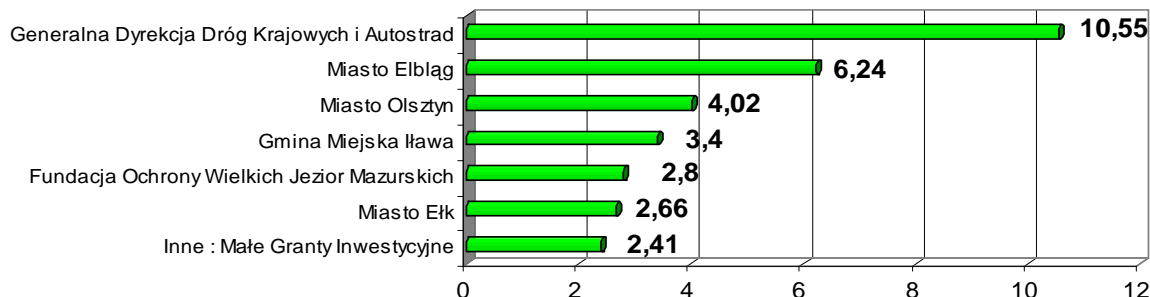
PHARE 2001				
PL 0106.08.03 „Droga nr 16 wokół Olsztyna” Beneficjent : Miasto Olsztyn	1,93 (1,92)	0,79 (0,78)	2,72 (2,7)	99,48 %
PL 0106.08.01 „Wschodnia Obwodnica Elbląga” Beneficjent : Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad	4,55 (4,54)	2,05 (2,05)	6,6 (6,59)	99,78 %
PL 0106.08.02 „Budowa obwodnicy miejskiej w Elku I i II etap” Beneficjent : Miasto Elk	2,66 (2,66)	1,11 (1,11)	3,77 (3,77)	100 %
Ogółem Phare 2001	9,14 (9,12)	3,95 (3,94)	13,09 (13,06)	99,78 %
PHARE 2002				
PL2002/000-580.06.30 „Rozwój MŚP w Olsztynie” Beneficjent : Miasto Olsztyn	2,1 (2,1)	3,6 (4,49)	5,7 (6,59)	100 %
PL2002/000-580.06.31 „Poprawa dostępności terenów inwestycyjnych w Iławie” Beneficjent : Gmina Miejska Iława	1,9 (1,89)	0,73 (0,72)	2,63 (2,61)	99,47 %
PL 2002/000-580.06.32 „Rozwój Portu Morskiego w Elblągu” Beneficjent : Miasto Elbląg	3,25 (3,25)	1,6 (1,62)	4,85 (4,87)	100 %
Ogółem Phare 2002	7,25 (7,24)	5,93 (6,83)	13,18 (14,07)	99,86 %
PHARE 2003				
PL 2003/004-379.05.35 „Rozwój infrastruktury lokalnej w Elblągu ” Beneficjent : Miasto Elbląg	2,73 (0,51)	0,99 (0,04)	3,72 (0,55)	18,68 %
PL 2003/004-379.05.36 „Wsparcie MŚP w Elku poprzez modernizację dostępu do obwodnicy miasta ” Beneficjent : Miasto Elk	2,55 (0,00)	1,3 (0,25)	3,85 (0,25)	0,00 %
PL 2003/004-379.05.37 „Strefy inwestycyjne Iławy ” Beneficjent : Gmina Miejska Iława	3,39 (1,51)	2,08 (0,88)	5,47 (2,39)	44,54 %
Ogółem Phare 2003	8,67 (2,02)	4,37 (1,17)	13,04 (3,19)	23,30 %
Ogółem PHARE	39,09(32,08)	28,03 (26,43)	67,12 (58,51)	82,07 %

Źródło: opracowanie własne na podstawie: materiały Departamentu polityki Regionalnej

We wszystkich edycjach Programu Phare SSG zrealizowano lub rozpoczęto realizację 13 projektów infrastrukturalnych za łączną kwotę ponad 58 mln EUR, z czego około 32 mln EUR stanowią środki Phare. Podział pozyskanych środków Phare na poszczególnych Beneficjentów zaprezentowany jest na rycinie 12.

Rycina nr 12

Łączna suma środków Phare w podziale na Beneficjentów (mln EUR)

Źródło: opracowanie własne na podstawie: materiały Departamentu Polityki Regionalnej

W wyniku realizacji projektów infrastrukturalnych w województwie warmińsko-mazurskim osiągnięto następujące rezultaty:

- uporządkowano układ komunikacyjny w północno-zachodniej części miasta Elbląg poprzez budowę dróg dojazdowych do mostu nad rzeką Elbląg o łącznej długości ponad 4 km (w ramach projektu PL 0008.01.04);
- wybudowano węzeł drogowy „Elbląg-Wschód” (wschodnia obwodnica Elbląga) poprzez budowę niezbędnych odcinków dróg krajowych nr 7 i 22 i łącznic (o łącznej długości 3,8 km) oraz czterech wiaduktów (w ramach projektu PL 0106.08.01);
- wybudowano w Elblągu uniwersalny terminal portowy oraz zmodernizowano infrastrukturę basenu jachtowego (w ramach projektu PL 2002/000-580.06.32);
- w Elblągu rozpoczęto budowę wielofunkcyjnego obiektu sportowo-widowiskowego z Elbląskim Inkubatorem Nowoczesnych Technologii Informatycznych (w ramach projektu PL 2003/004-379.05.35);
- przebudowano drogę nr 16 wokół Olsztyna na odcinkach: Nagłady - Olsztyn (ponad 8 km), ul. Sielska – ul. Kłosowa w Olsztynie (około 1,6 km), Olsztyn - Wójtowo (ponad 3,5 km), wraz z dwoma przejściami podziemnymi dla pieszych (w ramach projektu PL 0008.01.03) oraz odcinek ul. Sielska – ul. Bałtycka (ponad 2 km) wraz z tunelem dla pieszych i wiaduktem kolejowym (w ramach projektu PL 0106.08.03);
- przeprowadzono inwestycje poprawiające dostęp do strefy gospodarczej Olsztyna oraz jeziora Ukiel poprzez wybudowanie 1,5 km drogi (ul. Sielska) wraz z rondem i wiaduktem, budowę sieci gazowej i telekomunikacyjnej oraz poprawę sieci kolejowej (w ramach projektu PL 2002/000-580.06.30);
- wybudowano obwodnicę miasta Elk poprzez zmodernizowanie 6,9 km drogi oraz wybudowanie 4,1 km nowej drogi wraz z budową mostu, ronda i modernizacją wiaduktu i mostu (w ramach projektu PL 0106.08.02);
- rozpoczęto modernizację dostępu do obwodnicy miasta Elk, zakładając budowę 1,2 km drogi oraz jednego węzła komunikacyjnego (w ramach projektu PL 2003/004-379.05.36);
- przeprowadzono modernizację dróg w Iławie (o łącznej długości około 1 km) wraz z budową ronda, modernizacją wiaduktu, ułożeniem ponad 6 tys. m² chodników oraz ponad 2,5 tys. m² ścieżek rowerowych, przebudową sieci elektroenergetycznej, wodociągowej, sanitarnej, gazowej oraz telekomunikacyjnej (w ramach projektu PL 2002/000-580.06.31);
- rozpoczęto II etap budowy obwodnicy wewnętrznej w Iławie, zakładając położenie 25,7 tys. m² nawierzchni ścieralnej jezdnej, wybudowanie dwa ronda, ułożenie ponad 12,3 tys m² chodników oraz ponad 5,8 tys.m² ścieżek rowerowych (w ramach projektu PL 2003/004-379.05.37);
- przeprowadzono budowę kanalizacji oraz modernizację oczyszczalni ścieków na obszarze zlewni Wielkich Jezior Mazurskich w wyniku czego rozbudowano sieć kanalizacji o ponad 130 km i 101 pompowni ścieków, podłączono do systemu kanalizacji 20 tys. mieszkańców, wybudowano dwie nowe oczyszczalnie ścieków (w ramach projektu PL 0008.01.05);
- przeprowadzono 10 małych inwestycji infrastrukturalnych dla następujących Beneficjentów: Gmina Gietrzwałd, Miasto Lidzbark Warmiński, Miasto Olecko, Gmina Nidzica, Miasto Iława, Gmina Elbląg, Miasto Elbląg, Miasto Mrągowo, Gmina Lubomino, Miasto Lubawa (w ramach projektu PL 0008.01.06);

ISPA - Instrument for Structural Policies for Pre-Accession

Podstawowym celem funduszu ISPA było wsparcie krajów kandydujących do członkostwa w UE w zakresie społecznej i gospodarczej spójności poprzez współfinansowanie dużych projektów inwestycyjnych w sektorze środowiska i transportu. Składane projekty musiały być na tyle duże, aby ich realizacja wywarła znaczący wpływ na rozwój gospodarczy. Dlatego przyjęto, że koszt jednego przedsięwzięcia nie może być niższy niż 5 mln EUR. Dofinansowanie z funduszu ISPA mogło wynosić maksymalnie 75% wydatków publicznych. Instytucje zaangażowane we wdrażanie funduszu ISPA to, oprócz Komisji Europejskiej, Ministerstwo Gospodarki i Pracy oraz Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Propozycje finansowania przedsięwzięć w ramach programu ISPA mogły być składane do dnia 31 marca 2003r na projekty:

- w sektorze drogowym — Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad
- w sektorze kolejowym — PKP Polskie Linie Kolejowe S.A.
- w dziedzinie ochrony środowiska projekty przedstawiają samorządy lub związki samorządowe

W województwie warmińsko – mazurskim zrealizowane zostały dwa projekty z zakresu ochrony środowiska na ogólną wartość dofinansowania z funduszu ISPA w kwocie 31,09 mln EUR (Tabela 5).

Tabela nr 5

Projekty realizowane w ramach ISPA w województwa warmińsko – mazurskim (mln EUR)

Lokalizacja	Tytuł projektu	Wnioskodawca	Koszt całkowity	Wkład ISPA
Olsztyn	Gospodarka wodno – ściekowa w Olsztynie	Urząd Miasta Olsztyn	38,14	21,74
Elbląg	Zaopatrzenie w wodę pitną w Elblągu	Urząd Miasta Elbląg	15,58	9,35

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://nmw.mos.gov.pl/>

Pierwszy projekt pt. „Gospodarka wodno – ściekowa w Olsztynie” składa się z dwóch faz. Pierwsza z nich została zakończona, która dotyczyła modernizacji olsztyńskiej oczyszczalni (obecnie ścieki odprowadzane do rzeki Łyny spełniają wymogi norm Unii Europejskiej). Druga faza obejmuje dużo poważniejsze prace, które zapewnić mają Olsztynowi lepszy system oczyszczania wody pitnej, modernizację systemu zarządzania wodą poprzez dalsze modernizacje oczyszczalni – ta faza jest jeszcze w trakcie realizacji.

Zdjęcie 1. Oczyszczalnia ścieków „Łyna” w Olsztynie

Natomiast drugi projekt pt. „Zaopatrzenie w wodę pitną w Elblągu” dotyczy sieci wodociągowej miasta Elbląg, do której podłączonych jest 99% mieszkańców. Woda wydobywana jest z ośmiu ujęć gruntowych i uzdatniana w 6 zakładach uzdatniania, z których trzy obsługują 97 % użytkowników. Projekt przewiduje modernizację trzech większych zakładów oraz zamknięcie jednego z mniejszych. Pozostałe dwa nie są uwzględnione w projekcie z powodu swojej zgodności z normami europejskimi. Dodatkowo główny wodociąg Elbląg – Szopy zostanie zabezpieczony antykorozyjnie, a prawie 10 km zużytych rur wodociągowych zostanie wymienionych na nowe. Planowany termin zakończenia inwestycji to 31.12.2009r.

Zdjęcie 2. Stacja uzdatniania wody w Elblągu

Poniższa mapa prezentuje rozlokowanie inwestycji finansowanych z instrumentu ISPA w sektorze ochrony środowiska w woj. warmińsko – mazurskim i w Polsce (Rycina 13).

Rycina nr 13

Lokalizacja inwestycji realizowanych i zakończonych w ramach instrumentu ISPA w sektorze ochrony środowiska

Legenda

 miejsca realizacji inwestycji w ramach ISPA w sektorze ochrony środowiska

L. p.	województwo	liczba projektów realizowanych i zrealizowanych
1	śląskie	8
2	dolnośląskie	5
3	kujawsko-pomorskie	4
4	małopolskie	4
5	podkarpackie	4
6	opolskie	3
7	wielkopolskie	3
8	łódzkie	2
9	mazowieckie	2
10	podlaskie	2
11	pomorskie	2
12	warmińsko-mazurskie	2
13	lubelskie	1
14	zachodniopomorskie	1
15	lubuskie	0
16	świętokrzyskie	0
	RAZEM	43

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://ww.mos.gov.pl/>

W województwie warmińsko – mazurskim zaledwie 2 projekty są realizowane w ramach instrumentu ISPA, co pod względem liczby projektów jest średnim wynikiem (średnia dla Polski to 2,69 projektu).

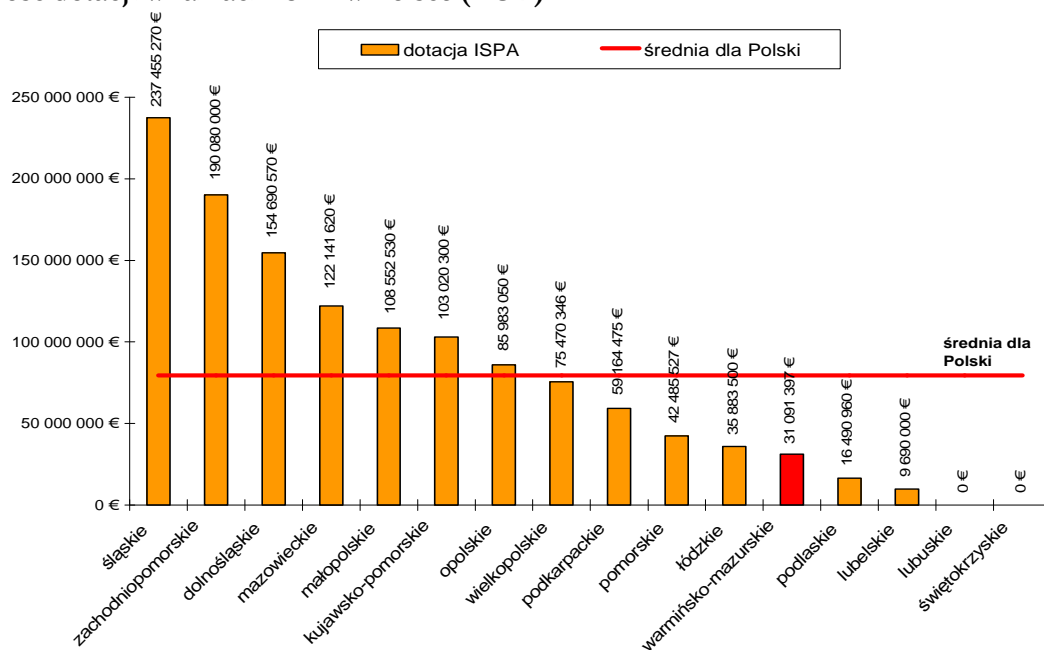
Średnia (dla Polski) kwota dofinansowania w ramach instrumentu ISPA to 79.512.472 EUR. Wartość dofinansowania wg podpisanych umów w woj. warmińsko – mazurskim wynosi 31.091.397 EUR i jest niższa od średniej dla Polski o ponad 60 %. Tym samym woj. warmińsko – mazurskie plasuje się na 12 pozycji pod względem wartości otrzymanego dofinansowania wg podpisanych umów w ramach instrumentu ISPA. Niemniej należy wziąć pod uwagę, iż wielkość środków pozyskanych przez woj. warmińsko – mazurskie jest na akceptowalnym poziomie - wynika to z faktu iż 45,7 % wszystkich środków w ramach instrumentu ISPA otrzymały tylko 3 województwa: śląskie, zachodniopomorskie, dolnośląskie.

Z dniem wejścia Polski do Unii Europejskiej Fundusz ISPA zakończył swoje funkcjonowanie. Od 1 maja 2004 roku beneficjentami funduszu ISPA są tylko 4 kraje, które przygotowywały się do wejścia w struktury Unii Europejskiej (Bulgaria, Rumunia, Chorwacja oraz Turcja).

Na poniższym wykresie zaprezentowano łączne kwoty pozyskanego dofinansowania w ramach instrumentu ISPA w podziale na województwa (Rycina 14).

Rycina nr 14

Wielkość dotacji w ramach ISPA w Polsce (EUR)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie <http://www.nfosigm.gov.pl/>

W Polsce w miejsce funduszu ISPA pojawił się Fundusz Spójności, który przejął zobowiązania swojego poprzednika. Zasady funkcjonowania obu funduszy są bardzo podobne. Do końca 2005 roku w ramach Funduszu Spójności podpisano 43 umów, jednak z woj. warmińsko – mazurskiego nie zawarto ani jednej umowy.

SAPARD – Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development (Przedakcesyjny Instrument Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich)

Głównym celem programu SAPARD w Polsce było ułatwienie wdrożenia *acquis communautaire*¹ i przygotowania rolnictwa i mieszkańców wsi do wyzwań związanych z wejściem Polski do UE. W ramach programu beneficjenci mogli otrzymać dofinansowanie do 50 % kosztów kwalifikowanych. Program SAPARD został uruchomiony w 2002 r. i objął następujące działania:

- Działanie 1. *Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych*
- Działanie 2. *Inwestycje w gospodarstwach rolnych*
- Działanie 3. *Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich*
- Działanie 4. *Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich*

Działanie 1 „*Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych*” było skierowane m.in. na poprawę bezpieczeństwa produkcji i jakości żywności, zwiększenie liczby zakładów spełniających wymagania sanitarne i weterynaryjne UE w zakresie przetwórstwa żywności, a także na wzmocnienie grup producentów rolnych i ich związków, czy choćby ograniczenie niekorzystnego oddziaływania zakładów przetwórczych na środowisko naturalne. Działanie te było adresowane głównie do przedsiębiorców prowadzących działalność w zakresie przetwórstwa mleka, ryb, uboju, rozbioru lub przetwórstwa mięsa oraz beneficjentami mogli być przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie przetwórstwa owoców i warzyw.

Natomiast działanie 2 „*Inwestycje w gospodarstwach rolnych*” było skierowane wyłącznie do rolników. Działanie te miało na celu poprawę jakości produkcji rolniczej, restrukturyzację i zróżnicowanie produkcji rolniczej, a także ukierunkowanie produkcji zgodnie z naturalnymi warunkami środowiska przyrodniczego i zminimalizowanie niekorzystnego oddziaływania produkcji rolniczej na środowisko.

W ramach działania 3 „*Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich*” ze względu na charakter działania beneficjentami mogli być powiaty, gminy i związki gminne, które to miały możliwość realizacji inwestycji z zakresu:

- zwiększenie atrakcyjności obszarów wiejskich dla inwestorów lokalnych i inwestorów zewnętrznych;
- zapewnienie mieszkańcom wsi odpowiedniego standardu życia;
- zapewnienie warunków dla wdrażania *acquis communautaire*.

Jako czwarte działanie pt. „*Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich*” odnosiło się do rozwoju pozarolniczej działalności gospodarczej na obszarach wiejskich oraz tworzenie warunków dla rozwoju turystyki na obszarach wiejskich. W ramach tego działania beneficjentami mogły być: osoby fizyczne (rolnik lub domownik)², przedsiębiorcy, gminy, związki międzygminne lub organizacje pozarządowe.

Dane dotyczące realizacji programu SAPARD w województwie warmińsko – mazurskim przedstawia poniższa tabela:

¹ Dorobek prawny Wspólnot Europejskich i Unii Europejskiej, obejmujący wszystkie traktaty założycielskie i akcesyjne oraz umowy międzynarodowe je zmieniające (tzw. prawo pierwotne), przepisy wydawane na ich podstawie przez organy Wspólnot (prawo wtórne), umowy międzynarodowe zawarte przez Wspólnoty i Unię Europejską, orzecznictwo sądów europejskich, a także deklaracje i rezolucje. Obowiązkiem każdego państwa wstępującego do Unii Europejskiej jest wprowadzenie *acquis communautaire* do własnego systemu prawnego.

² W rozumieniu Ustawy z dnia 20 grudnia 1990r. o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Tabela nr 6
Wykorzystanie środków SAPARD w województwie warmińsko-mazurskim (PLN)

Program	Działanie	Schematy/komponenty	Planowany budżet Programu	Ilość zatwierdzonych projektów (podpisane umowy)	Wartość zatwierdzonych projektów (popisane umowy)		
			Środki SAPARD		Środki SAPARD	Łącznie	
SAPARD	Działanie 1 - Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych	1.1. Sektor mleczarski	1 708 872 683,65*	31	36 253 406,59	107 618 050,23	
		1.1. Sektor mięsny		34	47 027 567,34		
		1.1. Sektor rybny		5	9 778 252,40		
		1.2. Wsparcie restrukturyzacji przetwórstwa i poprawy marketingu owoców i warzyw		10	14 558 823,90		
	Działanie 2 - Inwestycje w gospodarstwach rolnych	2.1. Restrukturyzacja produkcji mleka	20 100 508,79	35	2 958 529,95	19 349 347,03	
		2.2.1. Modernizacja gospodarstw - produkcja bydła mięsnego		1	70 000,00		
		2.2.2. Odbudowa produkcji owczarskiej		0	0		
		2.2.3. Modernizacja produkcji trzody chlewnej i drobiu		37	2 820 397,05		
		2.3. Zwiększenie różnorodności produkcji gospodarstw rolnych		304	13 500 420,03		
	Działanie 3 - Rozwój i poprawa infrastruktury obszarów wiejskich	3.1. Zaopatrzenie gospodarstw wiejskich w wodę wraz z uzdatnianiem	76 267 401,17	55	22 900 131,51	76 066 642,23	
		3.2. Odprowadzanie i oczyszczanie ścieków komunalnych		39	29 798 164,72		
		3.3. Gospodarka odpadami stałymi		1	861 952,78		
		3.4. Drogi gminne i powiatowe na obszarach wiejskich		53	22 506 393,22		
		3.5. Zaopatrzenie w energię		0	0		
	Działanie 4 - Różnicowanie działalności gospodarczej na obszarach wiejskich	4.1. Tworzenie źródeł dodatkowego dochodu w gospodarstwach rolnych	25 707 223,54	153	5 068 553,78	25 097 747,68	
		4.2. Tworzenie miejsc pracy na obszarach wiejskich		135	19 272 414,05		
		4.3. Publiczna infrastruktura turystyczna na obszarach wiejskich		15	756 779,85		
	Łącznie				908	228 131 787,17	228 131 787,17

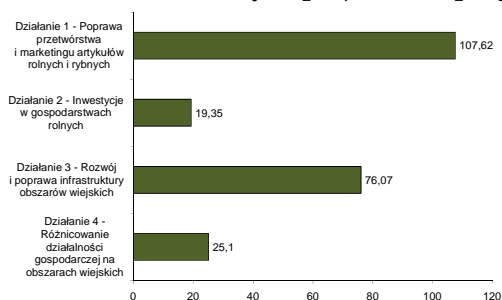
Źródło: Opracowanie własne Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Olsztynie

*Limit krajowy – wielkość alokacji dla całego kraju.

W województwie warmińsko – mazurskim łącznie we wszystkich działaniach programu SAPARD zawarto 908 umów, na łączną kwotę 228.131.787,17 zł. Środki przedakcesyjne przyznane dla województwa warmińsko – mazurskiego w ramach Programu SAPARD zostały przeznaczone na rozwój rolnictwa i obszarów wiejskich, a ich rozkład w poszczególnych działaniach prezentuje wykres poniżej (Rycina 15).

Rycina nr 15

Wartość zatwierdzonych projektów z programu SAPARD (mln zł)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów: Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w Olsztynie

W województwie warmińsko – mazurskim jedną trzecią środków SAPARD (76,07 mln zł) przeznaczono na realizację 148 umów zawartych przez gminy na rozwój i poprawę infrastruktury obszarów wiejskich (Tabela 6, Rycina 15). Na działanie 1 „Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych” przeznaczone zostało 107,6 mln zł środków SAPARD (80 umów, głównie o obszarze produkcji mięsa i mleka).

A. II. Fundusze Strukturalne (regionalne i sektorowe programy operacyjne)

Fundusze Strukturalne są instrumentami Polityki Strukturalnej Unii Europejskiej. Ich zadaniem jest wspieranie restrukturyzacji i modernizacji gospodarek krajów UE. W ten sposób wpływa się na zwiększenie spójności ekonomicznej i społecznej Unii. Fundusze kierowane są do tych sektorów gospodarki i regionów, które bez pomocy finansowej nie są w stanie dorównać do średniego poziomu ekonomicznego w UE. Polityka Strukturalna i Fundusze mają pomóc władzom centralnym i regionalnym słabiej rozwiniętych regionów w rozwiązaniu ich najważniejszych problemów gospodarczych.

W okresie programowym UE 2000-2006 finansowanie programów pomocowych następuje poprzez cztery fundusze strukturalne:

- Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej,
- Europejski Fundusz Społeczny,
- Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego,
- Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa.

Kierunki i wysokość wsparcia finansowego ze strony funduszy strukturalnych na realizację zamierzeń rozwojowych w Polsce po przystąpieniu do UE określają Podstawy Wsparcia Wspólnoty (PWW). Jest to dokument przedstawiający strategię i priorytety działań funduszy i państwa członkowskiego UE, ich cele szczegółowe, wielkość wkładu funduszy i innych środków finansowych.

PWW na okres programowy 2004-2006 w Polsce są wdrażane za pomocą pięciu jednofunduszowych Sektorowych Programów Operacyjnych (SPO) oraz dwufunduszowego Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego (ZPORR), w ramach których beneficjenci mogą ubiegać się o dofinansowanie.

SPO dotyczą:

- 1) restrukturyzacji i modernizacji sektora żywnościowego oraz rozwoju obszarów wiejskich (SPO ROL),
- 2) rybołówstwa i przetwórstwa ryb (SPO Ryby),
- 3) infrastruktury transportowej i gospodarki morskiej (SPO Transport),
- 4) wzrostu konkurencyjności przedsiębiorstw (SPO WKP),
- 5) rozwoju zasobów ludzkich (SPO RZL),

SPO ROL – Sektorowy Program Operacyjny pt. Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich

Źródła finansowania tego programu to zarówno środki publiczne (z: budżetu państwa, budżetów samorządów regionalnych i lokalnych oraz Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji w Rolnictwie - Sekcja Orientacji), jak i środki inwestorów prywatnych.

SPO ROL to narzędzie w realizacji celu Narodowego Planu Rozwoju - Restrukturyzacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich. Planowane działania mają służyć realizacji dwóch celów strategicznych programu:

Cel 1 „Poprawa konkurencyjności gospodarki rolno – żywnościowej” – traktowany jako priorytetowy cel rozwoju polskiego rolnictwa oraz przetwórstwa żywności w pierwszych latach integracji z UE.

Cel 2 „Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich” – realizowany również poprzez Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW) oraz inne programy operacyjne w ramach Narodowego Planu Rozwoju.

Powyższe cele realizowane są w ramach 2 priorytetów programu operacyjnego SPO ROL:

1. Wspieranie zmian i dostosowań w sektorze rolno-żywnościowym:
  - Działanie 1.1. Inwestycje w gospodarstwach rolnych
  - Działanie 1.2. Ułatwienie startu młodym rolnikom
  - Działanie 1.3. Szkolenia
  - Działanie 1.4. Wsparcie doradztwa rolniczego
  - Działanie 1.5. Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych
2. Zrównoważony rozwój obszarów wiejskich:
  - Działanie 2.1. Przywracanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego naturalną katastrofą i/lub pożarem oraz wprowadzanie odpowiednich instrumentów zapobiegawczych
  - Działanie 2.2. Scalanie gruntów
  - Działanie 2.3. Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego
  - Działanie 2.4. Różnicowanie działalności rolniczej i zbliżonej do rolnictwa w celu zapewnienia różnorodności działań lub alternatywnych źródeł dochodów
  - Działanie 2.5. Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi
  - Działanie 2.6. Rozwój i ulepszenie infrastruktury technicznej związanej z rolnictwem
  - Działanie 2.7. Pilotażowy Program LEADER+

Pomoc strukturalna na rzecz rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa musi być wspierana poprzez:

- transfery środków przeznaczonych na rozwój infrastruktury (Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego – EFRR);
- tworzenie pozarolniczych miejsc pracy i rozwój zasobów ludzkich (Europejski Fundusz Społeczny – ESF i Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego - EFRR);
- instrumenty pomocy krajowej, kontynuowane po przystąpieniu Polski do Unii Europejskiej.

W województwie warmińsko mazurskim największym zainteresowaniem cieszyły się działania 2.3 „*Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego*” (złożono 114 wniosków na kwotę dofinansowania 23 100 331,27 zł z czego zakwalifikowano do podpisu 98 wniosków na kwotę dofinansowania 18 430 331 zł) oraz działanie 2.5 „*Gospodarowanie rolniczymi zasobami wodnymi*” (złożono 25 wniosków o wartości 32 968 983 zł w tym na kwotę dofinansowania 26 375 184 zł, z czego zakwalifikowano do podpisu 15 wniosków o wartości 21 088 710 zł w tym na kwotę dofinansowania 16 870 967 zł). Ze względu na fakt, iż pierwszy nabór wniosków odbył się w II połowie 2005 roku to Regionalny Komitet Sterujący nie podpisał ani jednej umowy z beneficjentami.

Beneficjentami mogą być osoby fizyczne (*obywatele państw członkowskich Unii Europejskiej, prowadzący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej działalność rolniczą jako posiadacze samoistni lub zależni od gospodarstw rolnych*) oraz osoby prawne (*podmioty wpisane do rejestru przedsiębiorców w Krajowym Rejestrze Sądowym, które zgodnie z wpisem do tego rejestru prowadzą działalność rolniczą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jako posiadacze samoistni lub zależni od gospodarstw rolnych*).

Instytucją wdrażającą dla SPO ROL została Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa poza dwoma działaniami, gdzie funkcję instytucji wdrażającej otrzymała Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa (dla działań 1.3 „Szkolenia” i 1.4 „Wsparcie doradztwa rolniczego”). Program operacyjny wdrażany jest na terenie całego kraju w okresie 2004 – 2006, przy założeniu, że realizacja płatności odbywać się będzie do końca 2008 roku.

SPO RYBY – Sektorowy Program Operacyjny pt. Rybołówstwo i Przetwórstwo Ryb

Główny cel SPO RYBY to: racjonalna gospodarka żywymi zasobami wód i poprawa efektywności sektora rybackiego oraz podniesienie konkurencyjności polskiego rybactwa i przetwórstwa rybnego. Jest on realizowany w ramach następujących priorytetów:

1. Dostosowanie nakładu połowowego do zasobów
2. Odnowa i modernizacja floty rybackiej
3. Ochrona i rozwój zasobów wodnych, chów i hodowla, rybacka infrastruktura portowa, przetwórstwo i rynek rybny, rybołówstwo śródlądowe
4. Inne działania (np: rybołówstwo przybrzeżne, działania społeczno – ekonomiczne)

Zasięg geograficzny priorytetu 1 i 2, działania 3.3 oraz priorytetu 4, za wyjątkiem działań 4.3, 4.4, i 4.6, obejmuje województwa zachodniopomorskie, pomorskie i warmińsko-mazurskie, priorytet 3 za wyjątkiem działania 3.3 oraz działania 4.4 i 4.6 priorytetu 4 realizowane są na obszarze całego kraju, zaś działanie 4.3 na obszarze Unii Europejskiej (Tabela 7, kolor biały).

SPO RYBY skierowany jest do sektora rybackiego: właścicieli statków rybackich; właścicieli i administratorów portów; rybaków morskich i śródlądowych; właścicieli, dzierżawców jezior i rybackich gospodarstw hodowlanych; właścicieli zakładów przetwórstwa rybnego; hurtowników; placówek naukowo- badawczych, uczelni i szkół technicznych związanych z rybactwem.

Instytucją Wdrażającą Program została Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Wnioski składało się w trybie ciągłym w oddziałach regionalnych Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa właściwych dla portu macierzystego statku rybackiego lub miejsca inwestycji.

Limit przewidziany na realizację SPO RYBY wynosi niespełna 1,1 mld zł. Dotychczas Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w województwie warmińsko – mazurskim zawarła z wnioskodawcami 61 umów. W ten sposób beneficjenci w województwie warmińsko – mazurskim zakontraktowali ponad 6 mln zł (co stanowi zaledwie 0,57 % alokacji środków przewidzianych w programie na lata 2004 – 2006).

Poniższa tabela (Tabela 7) przedstawia w jaki sposób dofinansowanie rozłożyło się w województwie warmińsko-mazurskim.

Tabela nr 7
Kwota wnioskowanej pomocy wg podpisanych umów (stan na 31.12.2005)

Priorytet/działanie/Operacja	Alokacja dla programu	Liczba podpisanych umów	Kwota podpisanych umów	Udział % zakontraktowanych środków
1. Dostosowywanie nakładu połowowego do zasobów	382 561 026,09	19	3 631 648,00	0,95%
1.1. Złomowanie statków rybackich	368 020 535,66	17	3 237 269,00	0,88%
1.2. Przeniesienie statków do krajów trzecich lub zmian ich przeznaczenia	12 469 989,27	2	394 379,00	3,16%
1.3. Wspólne przedsięwzięcia (działanie nie jest realizowane)	2 070 501,16	0	0,00	
2. Odnowa i modernizacja floty rybackiej	28 164 252,88	0	0,00	0,00%
2.1. Budowa nowych statków rybackich (działanie nie jest realizowane)		0	0,00	
2.2. Modernizacja istniejących statków rybackich	28 164 252,88	0	0,00	0,00%
2.3. Wycofanie (bez pomocy publicznej) związane z odnową (działanie nie jest realizowane)		0	0,00	
3. Ochrona i rozwój zasobów wodnych, chów i hodowla ryb, rybackie urządzenia portowe, przetwórstwo i rynek rybny, rybołówstwo śródlądowe	504 229 575,37	7	490 812,20	0,10%
3.1. Ochrona i rozwój zasobów wodnych	26 280 270,33	0	0,00	0,00%
3.2. Chów i hodowla ryb	55 303 656,06	2	139 212,00	0,25%
3.3. Rybacka infrastruktura portowa	122 643 642,19	0	0,00	0,00%
3.4. Przetwórstwo i rynek rybny	299 350 257,81	4	318 422,20	0,11%
3.5. Rybołówstwo śródlądowe	651 748,98	1	33 178,00	5,09%
4. Inne działania	180 385 022,46	35	2 068 878,00	1,15%
4.1. Rybołówstwo przybrzeżne	15 684 514,65	0	0,00	0,00%
4.2. Działania społeczno-ekonomiczne	81 703 807,59	33	1 345 542,00	1,65%
4.3. Znajdowanie oraz promowanie nowych rynków zbytu na produkty rybne	18 202 001,73	1	407 836,00	2,24%
4.4. Działania organizacji obrotu rynkowego	6 893 804,79	0	0,00	0,00%
4.5. Czasowe zawieszenie działalności i inne rekompensaty finansowe	31 590 955,25	0	0,00	0,00%
4.6. Działania innowacyjne i inne	26 309 938,45	1	315 500,00	1,20%
Razem Działania	1 095 339 876,80	61	6 191 338,20	0,57%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Departamentu Analiz Działalności i Rozwoju ARiMR

Legenda:

Kolor żółty – działania przeznaczone tylko dla województwa zachodniopomorskiego, pomorskiego i warmińsko-mazurskiego
Kolor biały – działania przeznaczone dla całego kraju, zaś działanie 4.3 na obszar całej UE

W woj. warmińsko – mazurskim podpisano 61 umów z SPO RYBY na ogólną kwotę 6 191 338,20 zł. W woj. warmińsko – mazurskim nie były i nie są realizowane projekty w ramach działań 2.2 *Modernizacja istniejących statków rybackich*, 3.1 *Ochrona i rozwój zasobów wodnych*, 3.3 *Rybacka infrastruktura portowa*, 4.1 *Rybołówstwo przybrzeżne*, 4.4 *Działania organizacji obrotu rynkowego* i 4.5 *Czasowe zawieszenia działalności i inne rekompensaty finansowe* ze względu uruchomienie naboru wniosków dopiero w II połowie 2005 roku oraz na brak zainteresowania ze strony inwestorów tymi działaniami, co mogło być spowodowane m.in. niewielkimi zdolnościami inwestycyjnymi

podmiotów z Warmii i Mazur i ich słabym przygotowaniem do realizacji dużych inwestycji tego typu. (Tabela 7).

Część działań SPO RYBY (tj. 1.3. *Wspólne przedsięwzięcia* i 2.1. *Budowa nowych statków rybackich*) została zamknięta, gdyż zgodnie z przepisami Unii Europejskiej mogły być one realizowane do 31 grudnia 2004r. Natomiast działanie 2.3. *Wycofanie (bez pomocy publicznej) związane z odnową* nie jest objęte współfinansowaniem, ponieważ stanowi uzupełnienie do zakończonego już działania 2.1.

SPO TRANSPORT – Sektorowy Program Operacyjny Transport

Celem SPO Transport jest zwiększenie spójności transportowej kraju oraz polepszenie dostępności przestrzennej miast, obszarów i regionów Polski w układzie Unii Europejskiej, co przyczyni się do osiągnięcia celu strategicznego PWW – *Rozwijanie konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zdolnej do długofalowego, harmonijnego rozwoju, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz poprawę spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej z Unią Europejską na poziomie regionalnym i krajowym.*

Przedsięwzięcia mogą być realizowane w ramach dwóch priorytetów:

1. Zrównoważony gałęziowo rozwój transportu
2. Bezpieczniejsza infrastruktura drogowa

Działania SPOT będą wdrażane w sposób do siebie zbliżony. Wynika to z faktu, że ich wdrażanie odbywać się będzie w ramach jednej Jednostki Zarządzającej Ministerstwa Infrastruktury.

Ostatecznymi beneficjentami (tj. rzeczywiście i bezpośrednio korzystającymi z wdrażanej pomocy) działań i poddziałań w ramach SPOT są zarządcy dróg, kolei, portów morskich, terminali intermodalnych, w tym zarówno instytucje publiczne, jak i podmioty prawne.

W ramach SPOT w województwie nie zawarto ani jednej umowy (stan na koniec 2005 r.). Jednak trzeba nadmienić, iż w województwie warmińsko - mazurskim realizowane są również projekty wspólne z innymi województwami w ramach programu SPO Transport na łączną kwotę 183.323.438,64 zł. Są to:

- „*Modernizacja osobowych wagonów z miejscami do siedzenia UIC-Y typów: 111A, 112A i YB*”
- „*Przebudowa drogi krajowej nr 7 na odcinku Jazowa – Elbląg od 68+244,115 do km 82+315*”.

Celem głównym projektu „*Modernizacja osobowych wagonów z miejscami do siedzenia UIC-Y typów: 111A, 112A i YB*” jest usprawnienie transportu pasażerskiego w relacjach pomiędzy aglomeracjami i ośrodkami regionalnymi oraz podniesienie konkurencyjności usług kolejowych na rynku dalekobieżnego zbiorowego transportu pasażerskiego. Beneficjentem projektu są PKP Przewozy Regionalne Sp. z o.o.

Projekt swym zakresem obejmuje obszar województw: śląskiego, świętokrzyskiego, warmińsko – mazurskiego, wielkopolskiego i zachodniopomorskiego.

Zdjęcie 3. Zmodernizowany wagon osobowy.

Droga krajowa nr 7 stanowi jedną z najważniejszych arterii komunikacyjnych Polski, łącząc Gdańsk z przejściem granicznym ze Słowacją w miejscowości Chyżne. Inwestycje podzielono na dwa odcinki charakteryzujące się następującymi założeniami technicznymi:

- na odcinku od m. Jazowa do m. Kazimierzowo droga została zaprojektowana jako jednojezdniowa droga klasy GP o prędkości projektowej 100 km/h,
- na odcinku od m. Kazimierzowo do Węzła Elbląg – Wschód droga została zaprojektowana jako dwujezdniowa droga klasy GP o prędkości projektowej 100 km/h,

Przebudowa drogi krajowej nr 7 na odcinku Jazowa – Elbląg pozwoli na osiągnięcie następujących celów:

- Wzrost nośności nawierzchni i obiektów inżynierskich
- Zmniejszenie niekorzystnego wpływu transportu na zanieczyszczenie środowiska naturalnego
- Wzrost bezpieczeństwa ruchu
- Likwidacji wąskich gardel i poprawę przepustowości

Zdjęcie 4. Fragment odcinka remontowanego drogi krajowej nr 7 Jazowo – Elbląg

Rycina nr 16

Droga krajowa nr 7 na odcinku Jazowa-Elbląg

Źródło: <http://www.gddkia.gov.pl/>

Przebudowywany odcinek drogi to od km 68+200 do km 82+320 (nieco ponad 14 kilometrów) położony w północno-zachodniej części województwa warmińskiego - mazurskiego, w powiecie elbląskim na terenie gminy Elbląg oraz miasta Elbląg.

SPO WKP – Sektorowy Program Operacyjny pt. Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw

Celem SPO WKP jest poprawa pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw działających na terenie Polski w warunkach Jednolitego Rynku Europejskiego. SPO WKP, wykorzystując zasoby sfery naukowo-badawczej oraz korzyści związane ze stosowaniem nowoczesnych technologii, w tym technologii informacyjnych oraz technologii wspierających ochronę środowiska, określa cele, priorytety i działania dotyczące realizacji polityki w zakresie przedsiębiorczości i innowacyjności.

Projekty mogą być realizowane w ramach dwóch priorytetów SPO WKP:

1. Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności poprzez wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu
2. Bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw

Instytucjami Wdrażającymi, czyli instytucjami odpowiedzialnymi za realizację powierzonych im działań w ramach SPO WKP, są: Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (PARP), Agencja Rozwoju Przemysłu S.A. (ARP S.A.), Minister Nauki i Informatyzacji, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW), Minister Gospodarki Pracy, którego obsługę zapewniają Departament Instrumentów Finansowych i Departament Inwestycji Zagranicznych i Promocji Eksportu. Beneficjentami SPO WKP mogli być przedsiębiorcy oraz instytucje otoczenia biznesu.

Tabela nr 8

Liczba podpisanych projektów oraz wielkość dofinansowania w województwie warmińsko – mazurskim w ramach SPO WKP w podziale na działania (okres 2004-2005)

Priorytet / Działanie	Wyszczególnienie	Liczba podpisanych umów	Wartość podpisanych umów (w zł)
Priorytet 1	Rozwój przedsiębiorczości i wzrost innowacyjności poprzez wzmocnienie instytucji otoczenia biznesu	10	38 056 120,49
Działanie 1.1.	Wzmocnienie instytucji wspierających działalność przedsiębiorstw	3	2 781 120,49
Działanie 1.2.	Poprawa dostępności do zewnętrznego finansowania inwestycji przedsiębiorstw	6	35 000 000,00
Działanie 1.3.	Tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju firm	0	0,00
Działanie 1.4.	Wzmocnienie współpracy między sferą badawczo-rozwojową a gospodarką	1	275 000,00
Działanie 1.5.	Rozwój systemu dostępu przedsiębiorców do informacji i usług publicznych on-line	0	0,00
Priorytet 2	Bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw	84	54 876 566,61
Działanie 2.1.	Wzrost konkurencyjności małych i Średnich przedsiębiorstw poprzez doradztwo	14	217 300,00
Działanie 2.2.	Wsparcie konkurencyjności produktowej i technologicznej przedsiębiorstw	1	4 101 797,61
Działanie 2.3.	Wzrost konkurencyjności małych i Średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje	69	50 557 469,00
Działanie 2.4.	Wsparcie dla przedsięwzięć w zakresie dostosowania przedsiębiorstw do wymogów ochrony Środowiska	0	0,00
R A Z E M		94	92 932 687,10

Zródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów PARP, Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, Agencja Rozwoju Przemysłu, Ministerstwo Gospodarki, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

SPO WKP to jeden z nielicznych programów skierowanych do przedsiębiorców. W województwie warmińsko-mazurskim podpisanych zostało 94 umowy na ogólną sumę 92 932 687,10 zł (Tabela 9). Największym zainteresowaniem cieszył się Priorytet 2. Działanie 2.3. *Wzrost konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw poprzez inwestycje* - świadczy o tym liczba: 69 podpisanych projektów o wartości dofinansowania 50 557 469 zł. Na uwagę zasługuje fakt, iż w Priorytecie 1. Działaniu 1.2. *Poprawa dostępności do zewnętrznego finansowania inwestycji przedsiębiorstw* mimo małej liczby wniosków podpisanych (6 umów) ich wartość (35.000.000,00 zł) stanowi to blisko 38 % wszystkich zakontraktowanych w województwie środków.

SPO RZL – Sektorowy Program Operacyjny pt. **Rozwój Zasobów Ludzkich**

Podstawowym celem tego programu jest „budowa otwartego, opartego na wiedzy społeczeństwa poprzez zapewnienie warunków do rozwoju zasobów ludzkich w drodze kształcenia, szkolenia i pracy”. Realizacja tego celu przyczyni się do rozwijania konkurencyjnej gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości. Rozwój ten ma zapewnić wzrost zatrudnienia i osiągnięcie spójności społecznej, ekonomicznej i przestrzennej z Unią Europejską na poziomie regionalnym i krajowym.

Cele SPO RZL realizowane są poprzez następujące priorytety i działania:

1. Aktywna polityka rynku pracy oraz integracji zawodowej i społecznej:
  - a. Rozwój i modernizacja instrumentów i instytucji rynku pracy
  - b. Perspektywy dla młodzieży
  - c. Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia
  - d. Integracja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych
  - e. Promocja aktywnej polityki społecznej poprzez wsparcie grup szczególnego ryzyka
  - f. Integracja i reintegracja zawodowa kobiet
2. Rozwój społeczeństwa opartego na wiedzy:
  - a. Zwiększenie dostępu do edukacji – promocja kształcenia przez całe życie
  - b. Podniesienie jakości edukacji w odniesieniu do potrzeb rynku pracy
  - c. Rozwój kadr nowoczesnej gospodarki
  - d. Wzmocnieni zdolności administracyjnych

Instytucje wdrażające SPO RZL:

- Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu (działanie 2.1, 2.2),
- Ministerstwo Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej (działanie 1.1, 1.5, 1.6),
- Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (działanie 1.4),
- Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości (działanie 2.3),
- Urząd Służby Cywilnej (działanie 2.4),
- Wojewódzkie Urzędy Pracy (działanie 1.2, 1.3).

SPO RZL to program realizowany głównie na szczeblu krajowym, a projekty obejmowały obszar większy niż obszar jednego województwa. Z tego też względu niemożliwe jest w chwili obecnej wyodrębnienie i przypisanie do poszczególnych województw konkretnych projektów. W związku z powyższym możliwe jest obecnie przedstawienie bliżej tylko dwóch działań w ramach SPO RZL: 1.2 i 1.3, które były wdrażane na poziomie regionalnym przez Wojewódzkie Urzędy Pracy. Ze względu na to, iż reszta działań była wdrażana na poziomie krajowym, analiza pozostałych komponentów będzie możliwa po udostępnieniu danych z ewaluacji programu przez instytucje zarządzające tym programem.

Poniższa tabela to zestawienie działań 1.2 i 1.3 w ramach priorytetu pierwszego SPO RZL w której zaprezentowane zostały informacje nt. zrealizowanych projektów w woj. warmińsko – mazurskim (Tabela 10).

Ostatecznymi beneficjentami Działania 1.2 byli bezrobotni absolwenci wszystkich typów szkół, młodzież poniżej 25 roku życia, bezrobotna przez okres do 24 miesięcy oraz osoby poniżej 25 roku życia, zarejestrowane jako bezrobotne przez okres do 24 miesięcy, chcące rozpocząć działalność gospodarczą.

Ostatecznymi beneficjentami Działania 1.3 były osoby powyżej 25 roku życia, bezrobotne przez okres do 12 miesięcy, z wyłączeniem bezrobotnych absolwentów, a także osoby powyżej 25 roku życia, długotrwale bezrobotne (przez okres od 12 do 24 miesięcy)

Tabela nr 9

Wielkość podpisanych projektów w województwie w ramach SPO RZL (stan na 31.12.2005)

L.p.	Priorytet / działanie	Alokacja dla priorytetu / działania	Liczba podpisanych umów o dofinansowanie	Wartość realizowanych projektów (zgodnie z podpisanymi umowami) w PLN		Liczba osób objętych wsparciem
				całkowita	W tym wartość otrzymanego dofinansowania	
1	Priorytet I Działanie 1.2 (schemat a i b)	46 607 504,59	24	28 904 009,44	23 025 801,71	7 327
2	Priorytet I Działanie 1.3 (schemat a i b)	45 528 012,44	24	31 263 432,41	23 291 341,76	7 649
3	Ogółem	92 135 517,03	48	60 167 441,85	46 317 143,47	14 976

Źródło: Opracowanie własne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie

Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie jest instytucją wdrażającą dla działań: 1.2 „Perspektywy dla młodzieży” oraz 1.3 „Przeciwdziałanie i zwalczanie długotrwałego bezrobocia”. W okresie 2004-2005 w województwie warmińsko-mazurskim podpisano 48 umów głównie z Powiatowymi Urzędami Pracy (po 24 z każdego działania) na łączną kwotę dofinansowania 46.317.143,47 zł. W ramach realizacji projektów przewiduje się blisko 15 tys. osób objętych wsparciem, co przy liczbie 127.574 bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy województwa warmińsko-mazurskiego stanowi proporcję 1:8,5.

ZPORR – Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego

Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego (ZPORR) to program dwufunduszowy – finansowany z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i Europejskiego Funduszu Społecznego. Główne cele ZPORR to:

1. Tworzenie warunków wzrostu konkurencyjności regionów;
2. Przeciwdziałanie marginalizacji niektórych obszarów;
3. Sprzyjanie długotrwałemu rozwojowi gospodarczemu;
4. Sprzyjanie spójności ekonomicznej, społecznej i terytorialnej.

ZPORR skierowany był do:

- samorządów (wojewódzkich, powiatowych i gminnych),
- jednostek organizacyjnych działających w imieniu samorządów,
- porozumień lub stowarzyszeń JST,
- szkół wyższych,
- szpitali,
- mikroprzedsiębiorstw i osób rozpoczynających działalność gospodarczą,
- osób zagrożonych bezrobociem,
- absolwentów,
- osób zainteresowanych podnoszeniem swoich kwalifikacji.

Jednostkami wdrażającymi w kraju były: Urzędy Marszałkowskie, Wojewódzkie Urzędy Pracy i Regionalne Instytucje Finansujące.

ZPORR realizowany był za pomocą trzech priorytetów:

- Priorytet 1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów;
- Priorytet 2. Wzmocnienie zasobów ludzkich w regionach;
- Priorytet 3. Rozwój lokalny.

ZPORR to program, który w województwie warmińsko – mazurskim cieszy się największym zainteresowaniem ze strony beneficjentów spośród programów pomocowych UE

w okresie 2004-2005. Ze wszystkich wniosków, które spełniały wymogi formalne i merytoryczne podpisane zostały 299 umowy – na łączną kwotę dofinansowania 402.085.658,99 zł (Tabela 10).

Tabela nr 10

Umowy o dofinansowanie w ramach ZPORR w województwie warmińsko – mazurskim (stan na 31.12.2005r.)

Nr priorytetu/działania	Nazwa priorytetu/działania	Liczba umów podpisanych	Wartość realizowanych i zrealizowanych projektów (zgodnie z podpisanymi umowami)	
			całkowita	w tym wartość otrzymanego dofinansowania
1	Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów	34	311 498 228,79	222 841 227,27
1.1	Modernizacja i rozbudowa regionalnego układu transportowego	11	195 729 619,59	141 525 735,15
1.1.1	Infrastruktura drogowa	10	137 524 737,59	100 988 399,15
1.1.2	Infrastruktura transportu publicznego	1	58 204 882,00	40 537 336,00
1.2	Infrastruktura ochrony środowiska	8	50 899 478,66	35 318 870,97
1.3	Regionalna infrastruktura społeczna	11	32 307 304,30	23 764 891,95
1.3.1	Regionalna infrastruktura edukacyjna	4	15 932 273,00	11 567 617,48
1.3.2	Regionalna infrastruktura ochrony zdrowia	7	16 375 031,30	12 197 274,47
1.4	Rozwój turystyki i kultury	4	32 561 826,24	22 231 729,20
1.5	Infrastruktura społeczeństwa informacyjnego	0	0,00	0,00
1.6	Rozwój transportu publicznego w aglomeracjach	x	x	x
2	Wzmocnienie rozwoju zasobów ludzkich w regionach	118	95 948 117,65	79 835 209,41
2.1	Rozwój umiejętności powiązany z potrzebami regionalnego rynku pracy i możliwości kształcenia ustawicznego w regionie	29	26 189 779,47	19 642 434,61
2.2.	Wyrównywanie szans edukacyjnych poprzez programy stypendialne	50	36 173 251,54	31 806 553,09
2.2. Typ I	Wspieranie rozwoju edukacyjnego studentów	28	30 943 731,85	27 151 278,53
2.2. Typ II	Wspieranie rozwoju edukacyjnego młodzieży wiejskiej	22	5 229 519,69	4 655 274,57
2.3	Reorientacja zawodowa osób odchodzących z rolnictwa	7	5 120 441,55	3 840 331,16
2.4	Reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi	3	7 349 074,20	5 511 805,65
2.5	Promocja przedsiębiorczości	17	13 171 733,45	11 090 247,46
2.6	Regionalne Strategie Innowacyjne i transfer wiedzy	12	7 943 837,44	7 943 837,44
3	Rozwój lokalny	107	174 966 709,87	122 569 500,35
3.1	Obszary wiejskie	51	115 229 278,40	82 445 214,46
3.2	Obszary podlegające restrukturyzacji	5	10 588 703,82	7 832 124,57
3.3	Zdegradowane obszary miejskie poprzemysłowe i powojskowe	3	19 010 255,30	13 751 454,41
3.3.1.	Rewitalizacja obszarów miejskich	1	2 255 940,29	1 601 291,74
3.3.2.	Rewitalizacja obszarów poprzemysłowych i powojskowych	2	16 754 315,01	12 150 162,67
3.4	Mikroprzedsiębiorstwa	41	10 215 345,67	4 126 193,14
3.5.	Lokalna infrastruktura społeczna	7	19 923 126,68	14 414 513,77
3.5.1	Lokalna infrastruktura edukacyjna i sportowa	4	17 078 812,89	12 544 725,64
3.5.2	Lokalna infrastruktura ochrony zdrowia	3	2 844 313,79	1 869 788,13
	Razem	259	582 413 056,31	425 245 937,03

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów z WUP w Olsztynie, Urząd Marszałkowski Woj. Warmińsko – Mazurskiego - Departament Zarządzania Programami Rozwoju Regionalnego, <http://bip.um.olsztyn.pl/>, <http://www.zporr.gov.pl/>

Ze względu na różnorodność priorytetów ZPORR każdy z nich został przedstawiony osobno w niniejszym opracowaniu.

Priorytet 1. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury służącej wzmocnieniu konkurencyjności regionów był skierowany na modernizację i rozwój infrastruktury technicznej i społecznej wpływającej na rozwój potencjału regionu jako całości, w tym ze znajdującymi się na jego obszarze najbardziej dynamicznymi centrami wzrostu.

W województwie warmińsko – mazurskim w ramach Priorytetu 1 ZPORR podpisano ogółem 34 umowy o dofinansowanie na kwotę 222.841.227,27 zł. Należy nadmienić, że w ramach priorytetu pierwszego nie realizowano w województwie warmińsko – mazurskim działania 1.6 „Rozwój transportu publicznego w aglomeracjach”, gdyż dotyczyło ono wyłącznie aglomeracji warszawskiej, górnośląskiej i innych aglomeracji powyżej 500 tys. mieszkańców.

Jako przykład W ramach działania 1.1.2 *Infrastruktura transportu publicznego* ze ZPORR w Elblągu realizowany jest projekt pt. „Rozbudowa systemu transportu publicznego – trakcja tramwajowa w Elblągu”. Zakres rzeczowy inwestycji obejmuje: przebudowę trakcji tramwajowej na odcinku od ul. Węgrowskiej do ul. Ogólnej wraz z przebudową układu torowego zajezdni tramwajowej przy ul. Browarnej; budowę trakcji tramwajowej w pasie rozdziału na ul. Ogólnej; zakup nowoczesnego ekologicznego taboru - 6 niskopodłogowych wagonów; wybudowanie infrastruktury towarzyszącej: przebudowanie drogi; przystanków komunikacji zbiorowej; przejść dla pieszych; kompletów sygnalizacji świetlnej na skrzyżowaniach; zmodernizowanych skrzyżowań oraz ekranów akustycznych. Projekt jest powiązany z innymi inwestycjami dotyczącymi rozbudowy i usprawnienia miejskiego systemu transportu publicznego. Zgodnie z umową wartość projektu wynosi 58.204.882 zł, z czego dofinansowanie z EFRR wynosi 40.537.336 zł

Zdjęcie 5. Rozbudowa systemu transportu publicznego – trakcja tramwajowa w Elblągu

Priorytet 2. Wzmocnienie zasobów ludzkich w regionach miał na celu stworzenie warunków dla rozwoju zasobów ludzkich na poziomie lokalnym i regionalnym. Skupiał się na działaniach mających na celu reorientację zawodową pracowników zanim staną się bezrobotnymi oraz przekwalifikowanie osób odchodzących z rolnictwa.

Jeśli chodzi o wykorzystanie funduszy z Priorytetu 2 ZPORR to w województwie warmińsko – mazurskim podpisano 118 umów o dofinansowanie na kwotę 79.835.209,41 zł.

Priorytet 3. Rozwój lokalny (bez działania 3.4 *Mikroprzedsiębiorstwa*) skierowany był na aktywizację społeczną i gospodarczą obszarów zagrożonych marginalizacją i włączenia ich w procesy rozwojowe kraju i Europy.

Przedstawiając absorpcję środków z Priorytetu 3 ZPORR nie uwzględniono działania 3.4 *Mikroprzedsiębiorstwa*, które zaprezentowano osobno ze względu na jego specyficzny charakter. W ramach pozostałych działań Priorytetu 3 w województwie warmińsko – mazurskim podpisano ogółem 66 umów na łączną kwotę dofinansowania 118.443.307,21 zł.

Działanie 3.4 Mikroprzedsiębiorstwa w ramach Priorytetu 3 miało na celu zwiększenie konkurencyjności mikroprzedsiębiorstw poprzez ułatwienie dostępu do specjalistycznego doradztwa oraz zwiększenie zdolności inwestycyjnej w początkowym okresie funkcjonowania przedsiębiorstw (działanie to było skierowane tylko do mikroprzedsiębiorców). W województwie warmińsko – maurski podpisano 41 umów o dofinansowanie na kwotę 4.126.193,14 zł.

A. III. Fundusze strukturalne - Inicjatywy wspólnotowe INTERREG

Celem Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG finansowanej ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) jest wspieranie współpracy przygranicznej, międzynarodowej i międzyregionalnej zarówno na zewnętrznych, jak i wewnętrznych granicach Unii Europejskiej. W ramach INTERREG III wydzielone zostały trzy komponenty:

- Komponent A – współpraca przygraniczna;
- Komponent B – współpraca transnarodowa
- Komponent C – współpraca międzyregionalna

W ramach komponentu A inicjatywy INTERREG realizowany jest:

Program Sąsiedztwa Litwa-Polska-Obwód-Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej (INTERREG III A/TACIS CBC 2004-2006.

Lata 2002-2006

W latach 2002-2004 Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego aktywnie uczestniczył w pracach nad przygotowaniem programu o charakterze transgranicznym, finansowanym ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego.

Efektom podjętych prac była Decyzja Komisji Europejskiej z dnia 22 grudnia 2004r. (C (2004) 5604), zatwierdzająca *Program Sąsiedztwa Litwa-Polska-Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej INTERREG III A/TACIS CBC 2004-2006.*

Celem programu jest powstanie otwartego, transgranicznego regionu europejskiego posiadającego bogate dziedzictwo historyczne i kulturowe, czyste środowisko naturalne, rozwiniętego pod względem gospodarczym, społecznym i technologicznym.

Obszar wsparcia po stronie polskiej obejmuje podregiony: białostocko-suwalski, łomżyński, elbląski, elcki, olsztyński, gdański, Gdańsk-Gdynia-Sopot oraz podregion słupski, gdzie alokacja środków może wynieść maksymalnie 20% budżetu programu. Natomiast

po stronie litewskiej obszar wsparcia obejmuje regiony: Alytus, Klaipeda, Marijampole i Taurage. Z kolei po stronie rosyjskiej obszar ten obejmuje cały Obwód Kaliningradzki.

Rycina nr 17
Zasięg terytorialny Inicjatywy Wspólnotowej Interreg IIIA

Źródło: http://bip.um.olsztyn.pl/pl/bip/urzed_wojewodzki/wydzialy_i_delegatury/wydzialy/biuro_integracji_europejskiej/interreg

Program jest współfinansowany z dwóch linii budżetowych: po stronie polskiej i litewskiej z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR), zaś po stronie rosyjskiej ze środków TACIS CBC (wspólnotowego programu pomocy dla byłych republik radzieckich i Mongolii – z wyłączeniem Litwy, Łotwy i Estonii). W latach 2004-2006 udział EFRR w budżecie programu wyniesie łącznie 36,5 mln €, natomiast alokacja TACIS CBC dla Obwodu Kaliningradzkiego 4,5 mln €.

Polscy partnerzy mogą uzyskać dofinansowanie ze środków EFRR w wysokości do 75% kosztów kwalifikowalnych projektu, środki EFRR są przekazywane w postaci refundacji. W okresie programowym 2004-2006 realizacja projektów powinna zostać zakończona do końca 2007r.

Potencjalni beneficjenci programu (szczegółowa lista znajduje się w Uzupełnieniu Programu):

- jednostki samorządu terytorialnego i ich związki
- partnerzy społeczno-ekonomiczni
- organizacje pozarządowe i inne organizacje „non-profit”
- instytucje edukacyjne i kulturalne
- inne.

Pierwszy nabór wniosków ogłoszony przez Wspólny Sekretariat Techniczny w Wilnie utworzony przy współudziale województwa, odbył się w lipcu 2005r. Do końca 2005r. zakończono trzy rundy aplikacyjne, w ramach programu złożonych zostało 228 wniosków przez beneficjentów, z których 12 wniosków z partnerami wiodącymi z województwa warmińsko-mazurskiego zostały zaakceptowane do dofinansowania. Natomiast na koniec 2005 roku nie podpisano żadnej umowy z beneficjentami z województwa warmińsko-mazurskiego (w charakterze partnera wiodącego) W Urzędzie Marszałkowskim znajduje się Regionalny Punkt Kontaktowy, który udziela bieżących informacji o Programie oraz oferuje wsparcie logistyczne Wspólnemu Sekretariatowi Technicznemu dla działań podejmowanych na terenie województwa. Rozbieżność pomiędzy wnioskami zaakceptowanymi a podpisanymi wynika z faktu, iż umowy podpisywane są w ciągu miesiąca następującego po podjęciu decyzji przez Komitet, jeżeli jednak

zatwierdzenie projektu przez Wspólny Komitet Monitorujący i Sterujący nastąpi z zastrzeżeniem pewnych warunków, umowa podpisywana jest w ciągu jednego miesiąca od daty spełnienia wszystkich warunków.

W ramach komponentu B inicjatywy INTERREG realizowane są następujące projekty:

Strefa Rozwoju Południowego Bałtyku – Łuk Południowego Bałtyku

Projekt Łuk Południowego Bałtyku to część projektu międzynarodowego *pn. South Baltic Arc - Spatial Strategies for Integration and Sustainable Development Acceleration of the South Baltic Arc Zone*, realizowanego w ramach Programu INTERREG III B dla Regionu Morza Bałtyckiego.

Partnerem Wiodącym projektu jest Urząd Marszałkowski Województwa Pomorskiego, natomiast partnerami głównymi są Urząd Marszałkowski Województwa Zachodniopomorskiego oraz Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego. Ponadto w niniejszym projekcie uczestniczy 3 partnerów stowarzyszonych:

- Ministerstwo Pracy i Budownictwa Meklemburgii - Pomorza Przedniego, Niemcy
- Agencja Rozwoju Regionu Zengale, Łotwa
- Agencja Rozwoju Pomorza S.A., Polska

Celem projektu jest wzrost potencjału konkurencyjnego i atrakcyjności inwestycyjnej polskich województw nadmorskich w procesie budowania spójności społeczno-gospodarczej i przestrzennej ponadnarodowej Strefy Rozwojowej Południowego Bałtyku.

Oczekiwane rezultaty:

- studia przedwykonawcze (pre-feasibility studies) dla zidentyfikowanych przedsięwzięć infrastrukturalnych (katalog inwestycji transportowych, katalog inwestycji towarzyszących, identyfikacja działań bezinwestycyjnych),
- rekomendacje dla przyszłych programów operacyjnych rozwoju regionalnego,
- założenia do strategii marketingowej Łuku Południowego Bałtyku,
- pilotażowa baza danych w technologii GIS dla obszaru Łuku Południowego Bałtyku.

Wielkość planowanego budżetu Projektu na lata 2003-2004 wyniosła 181.719 EUR. Na realizację projektu Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko – Mazurskiego wykorzystał 30.852,77 EUR z całego budżetu programu. W ramach Projektu Strefa Rozwoju Południowego Bałtyku – Łuk Południowego Bałtyku zostały przygotowane analizy i opracowania przez Fundację Rozwoju Inżynierii Lądowej w Gdańsku w celu *wzrost potencjału konkurencyjnego i atrakcyjności inwestycyjnej województwa warmińsko-mazurskiego m.in.:*

- Analiza warunków dla realizacji projektu obwodnicy Olsztyna
- Analiza potencjału i perspektyw rozwoju społeczno-gospodarczego polskiej części Łuku Południowego Bałtyku
- Metoda szacowania prędkości ruchu dostępności w Korytarzu SBA na obszarze województw zachodniopomorskiego, pomorskiego i warmińsko-mazurskiego

B. I. Kontrakt Wojewódzki

W wyniku reformy administracji publicznej (*Ustawa z dnia 12 maja 2000 r o wspieraniu rozwoju regionalnego, Dz. U nr 48 poz. 550 z późn. zmianami*) nastąpiła zmiana sposobu zarządzania, administrowania i organizacji przepływu środków publicznych, której zadaniem było usprawnienie finansowania najtrudniejszych zadań inwestycyjnych o charakterze regionalnym, pochłaniających najwięcej środków finansowych z budżetów jednostek samorządu terytorialnego. Ważnym narzędziem dofinansowania zadań służących rozwojowi regionalnemu stały się środki finansowe w ramach kontraktów wojewódzkich.

W ramach kontraktów wojewódzkich, zawartych pomiędzy Radą Ministrów a Samorządem Województwa Warmińsko – Mazurskiego na lata 2001 – 2003, na rok 2004 oraz na rok 2005 zrealizowanych zostało w regionie 184 zadań o łącznej wartości 384 125,19 tys. zł. Wkład budżetu państwa stanowił około 50 %, pozostałe środki pochodziły z budżetu jednostek samorządu terytorialnego (gminy, miasta, powiaty) oraz środków innych podmiotów.

Zaangażowanie środków finansowych na zadania Kontraktu Wojewódzkiego dla Województwa Warmińsko – Mazurskiego, finansowane ze środków krajowych w latach 2001 – 2003, w roku 2004 oraz w roku 2005 (w tys. zł) przedstawia się następująco:

Tabela nr 11
Realizacja Kontraktu wojewódzkiego (tys. zł)

Środki krajowe		Plan	Wykonanie	% wykonania
Realizacja Kontraktu Wojewódzkiego w latach 2001 - 2003	Dotacja budżetu państwa	128 674,00	122 148,48	94,9
	Dotacja JST i innych podmiotów	125 593,72	143 851,13	114,5
	Łączna dotacja	254 267,72	265 999,61	104,6
Realizacja Kontraktu Wojewódzkiego w 2004 r.	Dotacja budżetu państwa	63 704,00	60 366,71	94,8
	Dotacja JST i innych podmiotów	24 793,69	25 261,72	101,9
	Łączna dotacja	88 497,69	85 628,44	96,8
Realizacja Kontraktu Wojewódzkiego w 2005 r.	Dotacja budżetu państwa	21 946,00	21 902,58	99,8
	Dotacja JST i innych podmiotów	7 316,00	10 594,57	144,8
	Łączna dotacja	29 262,00	32 497,15	111,1
Łącznie lata 2001-2005	Dotacja budżetu państwa	214 324,00	204 417,77	95,4
	Dotacja JST i innych podmiotów	157 703,41	179 707,42	114
	Łączna dotacja	372 027,41	384 125,19	103,3

¹⁾ Bez uwzględnienia środków na ZPORR oraz IW INTERREG.

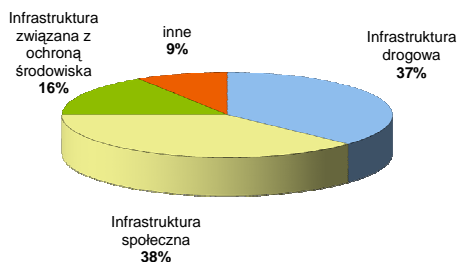
²⁾ Z uwzględnieniem środków przeznaczonych na inwestycje w środki trwale w zakresie regionalnych pasażerskich przewozów kolejowych.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie materiałów Departamentu Polityki Regionalnej

Podstawowe kierunki inwestowania (rycina nr 18), zgodnie z przyjętą procedurą wyboru zadań stanowiły w latach 2001 – 2005:

- infrastruktura drogowa – ok. 37 % ogółu poniesionych kosztów na zadania Kontraktów,
- infrastruktura związana z ochroną środowiska (kanalizacje, oczyszczalnie, przepompownie ścieków, wodociągi) – ok. 15 % ogółu poniesionych kosztów na zadania Kontraktów,
- infrastruktura społeczna – szpitale, szkoły, opieka społeczna – ok. 38 % ogółu poniesionych kosztów na zadania Kontraktów.
- inne – turystyka, kultura, rozwój przedsiębiorczości (fundusz pożyczkowy dla przedsiębiorczości), rozwój zasobów ludzkich – ok. 9 % ogółu poniesionych kosztów na zadania Kontraktu.

Rycina nr 18
Podstawowe kierunki inwestowania w ramach Kontraktów dla województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: opracowanie własne na podstawie: materiały Departamentu Polityki Regionalnej

B. II. Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich

Program funkcjonował w oparciu o umowę kredytową, podpisaną między Polską a Międzynarodowym Bankiem Odbudowy i Rozwoju (Bankiem Światowym) w 2000r. Głównym celem programu było wniesienie wkładu finansowego, inwestycyjnego oraz wiedzy i umiejętności w szeroko rozumiany rozwój gospodarczy obszarów wiejskich poprzez:

- zwiększenie pozarolniczego zatrudnienia na obszarach wiejskich,
- wsparcie procesu decentralizacji samorządów i rozwoju regionalnego,
- zapewnienie Polsce pomocy w budowaniu potencjału instytucjonalnego niezbędnego do uzyskania przedakcesyjnych i strukturalnych funduszy UE

Program realizowany był na terenie siedmiu województw charakteryzujących się dużym odsetkiem ludności wiejskiej i stosunkowo wysokim bezrobociem ukrytym (kujawsko – pomorskie, lubelskie, małopolskie, podkarpackie, świętokrzyskie, warmińsko – mazurskie i zachodniopomorskie).

PAOW składał się z następujących komponentów:

- Mikropożyczki (A) [wdrażany przez Ministerstwo Gospodarki i Pracy]
- Aktywizacja kapitału ludzkiego (B)
  - Program Reorientacji/Przekwalifikowań (B1) [wdrażany przez Ministerstwo Gospodarki i Pracy]
  - Edukacja (B2) [wdrażany przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu]
  - Budowanie potencjału instytucjonalnego administracji lokalnej i regionalnej (B3) [wdrażany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji]
- Infrastruktura wiejska (C) [wdrażany przez Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa]
- Zarządzanie Programem (w tym opłata bankowa) (D)

Za koordynację wdrażania poszczególnych komponentów PAOW na poziomie województw odpowiedzialne były Wojewódzkie Biura Wdrażania Programu (WBWP), powstałe na mocy porozumień zawartych pomiędzy Marszałkami Województw a Ministrem Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie był koordynatorem działań w ramach Programu Reorientacji/Przekwalifikowań (Podkomponent B1 Programu). Zarząd Województwa Warmińsko – Mazurskiego powierzył Dyrektorowi Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie realizację Podkomponentu B1 PAOW, w ramach której był on upoważniony do: ogłaszania zaproszeń do składania ofert, zatwierdzania dokumentacji przetargowej, podpisywania w imieniu Zarządu Województwa umów z wykonawcami usług, zatwierdzania faktur za wykonane usługi

W ramach komponentu B — osoby, które w momencie zakwalifikowania do PR/P posiadały miejsce zameldowania na terenie gmin wiejskich, miejsko-wiejskich albo w miastach, których liczba mieszkańców nie przekracza 20 tysięcy osób i nie są emerytami, nie nabyły praw do świadczeń emerytalnych i zasiłków przedemerytalnych i jednocześnie osoby te kwalifikowały się do przynajmniej jednej z poniższych grup:

- bezrobotni w rozumieniu przepisów ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu,
- osoby zagrożone utratą pracy z przyczyn zmian technologicznych, prywatyzacyjnych i ekonomicznych w zakładzie pracy,
- osoby, których jedynym źródłem utrzymania jest gospodarstwo rolne o powierzchni poniżej 3 ha przeliczeniowych,
- osoby w wieku 16-24 lat i zamieszkujące we wspólnym gospodarstwie domowym z osobami, o których mowa w pkt. 1, 2 i 3,
- osoby zamieszkujące w gospodarstwie domowym, w którym dochód na jedną osobę wynosi mniej niż jedna trzecia przeciętnego wynagrodzenia,

Wykorzystanie środków PAOW w województwie warmińsko – mazurskim w stosunku do planowanego budżetu Programu przedstawia poniższa tabela:

Tabela nr 12

Wykorzystanie środków PAOW w województwie warmińsko – mazurskim (EUR)

Program	Komponent	Planowany budżet Programu			Ilość zatwierdzonych projektów	Wartość wykorzystanych środków		
		Dotacja PAOW	Wkład krajowy	Łącznie		Dotacja PAOW	Wkład krajowy	Łącznie
Program Aktywizacji Obszarów Wiejskich	A - Mikrokredyt	1 610 000	1 834 000	3 444 000	1	1 610 000	1 830 596	3 440 596
	B-1 - Program przekwalifikowań	2 043 000	9 184 000	11 227 000	351	2 037 031	9 175 872	11 212 903
	B-2 - Edukacja	3 122 000	brak danych	3 122 000	218	2 966 374	17 271 324	20 237 698
	C - Infrastruktura	3 271 000	brak danych	3 271 000	46	3 271 287	19 315 026	22 586 313
	Łącznie	10 046 000	11 018 000	21 064 000	616	9 884 692	47 592 818	57 477 510

Źródło: Opracowanie własne Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa

W województwie warmińsko – mazurskim w ramach Programu Aktywizacji Obszarów Wiejskich zawarto łącznie 616 umów na ogólną wartość dofinansowania w kwocie 9.884 692 EUR.

III. PODSUMOWANIE I WNIOSKI

Zaprezentowana w części I Raportu sytuacja społeczno – ekonomiczna Warmii i Mazur wskazuje nadal na duże dysproporcje pomiędzy województwem warmińsko – mazurskim a resztą kraju oraz regionami Unii Europejskiej. Jednakże, po raz pierwszy od momentu uchwalenia, rozpoczęcia wdrażania i monitorowania realizacji Strategii zauważono pewne pozytywne tendencje rozwojowe w regionie.

Województwo warmińsko – mazurskie będące w grupie regionów relatywnie dużych w skali kraju (4 lokata) należy wciąż do grupy najrzadziej zaludnionych (59 osób na 1 km², przy średniej krajowej 122 osoby na 1 km²). Mimo posiadania wciąż dodatniego przyrostu naturalnego, liczba ludności województwa z roku na rok spada. Przyczyną takiego stanu jest znaczny spadek przyrostu naturalnego w latach 1999-2005, bo aż o 40%, jak również utrzymujące się ujemne saldo migracji (w 2005r. wyniosło -2,2‰ na 1000 osób). Analizując te wskaźniki zaobserwowano, że ich wartości w niektórych częściach regionu są znacznie poniżej średnich w województwie, np. przyrost naturalny w mieście Elbląg, powiatach: lidzbarskim i kętrzyńskim w roku 2005 był ujemny, a ujemne saldo migracji Warmii i Mazur pogłębia się najbardziej w podregionie elbląskim. Olsztyn jako główny ośrodek miejski w regionie, skupia największą liczbę ludności na 1 km² i wraz z powiatem olsztyńskim stanowi miejsce napływu ludności (głównie z pozostałej części województwa), o czym świadczy dodatnie saldo migracji w tych powiatach.

Analizując rynek pracy zaobserwowano, podobnie jak w całej Polsce spadek od roku 2003 stopy bezrobocia rejestrowanego. Wskaźnik ten z wartością 27,2 % był w 2005r. jednak wciąż najwyższy w kraju (o 9,6 pkt procentowego wyższy od średniej krajowej i aż o 18,4 pkt procentowego wyższy niż średnia UE). Analizując natomiast stopę bezrobocia wg BAEL należy stwierdzić, że w województwie warmińsko – mazurskim nastąpiła pewna poprawa na rynku pracy, gdyż wskaźnik ten w 2005r. wyniósł 20,4% i uplasował region na 14 pozycji w kraju (przed woj. dolnośląskim i zachodniopomorskim). Najwyższą stopę bezrobocia zanotowano w powiatach: braniewskim, bartoszyckim, lidzbarskim, węgorzewskim, gołdapskim oraz piskim (powyżej średniej wojewódzkiej). Jedynie w mieście Olsztyn stopa bezrobocia osiąga poziom poniżej średniej krajowej.

Region Warmii i Mazur charakteryzuje się nadal niskim stopniem przedsiębiorczości, o czym świadczy 13 lokata województwa pod względem liczby pomiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców. Dodatkowo niekorzystnie kształtuje się tempo wzrostu liczby podmiotów gospodarczych, które w latach 1999-2005, wyniosło 14% (aż o 5 pkt procentowych mniej niż średnio w Polsce) oraz niskie tempo wzrostu produkcji sprzedanej przemysłu na 1 mieszkańca (w roku 1999 produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca stanowiła 66% średniej krajowej, a w roku 2005 tylko 60%), co wynika ze słabego uprzemysłowienia regionu. W strukturze gospodarki województwa istotną rolę odgrywa rolnictwo, które wytwarza 9,3% wartości dodanej brutto (średnia w kraju 5%). W rolniczej produkcji towarowej od lat główny kierunek stanowiła produkcja zwierzęca, z dominującą w tej części produkcją mleka krowiego 28,6% (średnia dla kraju 17,6%). Warmia i Mazury wyspecjalizowały się w produkcji artykułów żywnościowych i napojów (ok. 30% wartości produkcji sprzedanej) – mięso drobiowe, soki owocowe i warzywne, mrożonki, kasze, maki, przetwory, galanteria mleczna, miód, ryby i piwo. Duże znaczenie ma produkcja wyrobów z drewna, a przede wszystkim mebli. Jednak na uwagę zasługuje fakt, iż bardzo intensywnie rozwija się produkcja okien i drzwi. Udział województwa w produkcji krajowej tych produktów w 2005r. stanowił 31,5%, a w 1999r. niespełna 3,8%. Świadczy to o pojawieniu się w regionie nowej specjalizacji.

Wyraźną poprawę zaobserwowano na rynku budowlanym. W latach 1999-2005 nastąpił znaczny wzrost obrotów firm budowlanych. Produkcja budowlana – montażowa w przeliczeniu na 1 mieszkańca w województwie kształtowała się nadal poniżej średniej krajowej, jednak dysproporcja między średnią krajową a uzyskaną w województwie uległa zdecydowanemu zmniejszeniu (przeskok z 13 w 1999r. na 8 w 2005r. lokatę w kraju). Tak znaczny wzrost tego wskaźnika był najprawdopodobniej wywołany zwiększoną ilością inwestycji realizowanych w wyniku napływu środków z funduszy przedakcesyjnych i funduszy strukturalnych. Napływ środków pomocowych z Unii Europejskiej wpłynął także na poprawę relacji nakładów inwestycyjnych w województwie do średniego poziomu krajowego z 53% w 1999r. do 80% w 2005r. Pozytywnym zjawiskiem jest także to, że w 2005r. w województwie warmińsko – mazurskim najwięcej nakładów inwestycyjnych zanotowano w przemyśle – 39,8% (o 5,4 pkt procentowego więcej niż średnio w kraju). Prawie połowa nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw poczyniona została w stolicy województwa - Olsztynie i dużym ośrodku subregionalnym - Elblągu, natomiast po ponad 6% w powiatach: ostródzkim, elckim i iławskim, co wskazuje na koncentrację inwestycji wokół największych miast województwa i w silniejszych ekonomicznie powiatach. Województwo powinno konsekwentnie w najbliższych latach wzmacniać kapitałowo przedsiębiorstwa, wspomagać tworzenie stref przedsiębiorczości i rozwijać system obsługi inwestora, by w rezultacie wesprzeć wzrost inwestycji w regionie.

Województwo warmińsko – mazurskie zaliczane jest od lat do grupy regionów o niskiej innowacyjności. Nakłady na B&R na 1 mieszkańca są trzy razy niższe niż średnio w kraju. W 2005r. zaobserwowano jednak nieco większy niż przeciętnie w kraju wzrost tego wskaźnika w stosunku do roku poprzedniego (województwo wzrost o 46,2%, kraj o 31,9%). Z uwagi na środki finansowe, przewidziane w okresie programowym 2007-2013 na infrastrukturę B&R w regionie, istnieje duże prawdopodobieństwo, że wskaźnik ten ulegnie dalszej poprawie.

Do dyspozycji osób odwiedzających województwo warmińsko – mazurskie w 2005r. były 353 obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania, które zapewniały 37.408 miejsc noclegowych, w tym całorocznych 48,9%. Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania w 2005r. wynosił 30,1%, przy średniej krajowej 35%. W połowie powiatów (elbąskim, braniewskim, bartoszyckim, lidzbarskim, kętrzyńskim, węgorzewskim, oleckim, piskim i szczycieńskim) był niższy od średniej wojewódzkiej. Poprawa tego wskaźnika zależy m.in. od intensywniejszych działań w zakresie promocji i poszerzenia oferty województwa o usługi i atrakcje całoroczne. Z ogólnej liczby korzystających z obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania w 2005r. 29% stanowili turyści zagraniczni (średnia dla kraju 26%), z czego obywatele UE stanowili 86% zagranicznych gości. Najlichnieszą grupę odwiedzającą region stanowili Niemcy (72%), a Rosjanie mimo bliskiego sąsiedztwa stanowili zaledwie 10% turystów ogółem, co świadczy o niewykorzystaniu jeszcze przez region szansy na tym rynku. Niewątpliwą barierą są warunki przekraczania granicy państwowej. W grupie odwiedzających pojawili się obywatele Stanów Zjednoczonych Ameryki (2%).

Systematycznie wzrasta liczba oczyszczalni ścieków komunalnych i tym samym liczba ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków (w 2005r. średnio w województwie 69,9%). Mimo, iż ok. 70% ogółu wydatków inwestycyjnych na ochronę środowiska w latach 1999-2005 skoncentrowanych było na poprawie systemu gospodarki wodno – ściekowej, wciąż w województwie występują rejon, gdzie ten wskaźnik jest niski (np. powiat nowomiejski 35,2%, powiat elbąski 38%). Zatem region nadal wymaga inwestycji w zakresie gospodarki wodno-ściekowej.

Ogólna sieć dróg publicznych o twardej nawierzchni w województwie wynosiła 12.352 km drób, co stanowiło 4,9 % całości dróg krajowych. Gęstość dróg w przeliczeniu na 100 km² powierzchni ogólnej była zdecydowanie niższa niż w kraju (województwo 51,5 km/100km², kraj

81,2 km/100km²). Im dalej na wschód województwa tym gęstość sieci drogowej jest mniejsza. Wewnętrzna spójność transportową Warmii i Mazur ograniczają warunki fizjograficzne regionu, tj. duża powierzchnia wód i ukształtowanie terenu, z powodu których nie jest możliwe znaczne skrócenie czasu przewozu towarów i osób. Sytuację pogarsza zły stan techniczny dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych oraz gminnych (40% dróg wymaga zabiegu wyrównania, a ok. 27% wzmocnienia) oraz ciągle jeszcze zbyt małe nakłady inwestycyjne na drogi. Ma to swoje przełożenie w bezpieczeństwie podróży po tych drogach. Województwo warmińsko – mazurskie charakteryzuje się najwyższym wskaźnikiem ofiar śmiertelnych w wypadkach drogowych: na 100 tys. pojazdów wynosi on 53 ofiary śmiertelne (średnio w kraju 32 ofiary), a na 100 tys. ludności wynosi on 20 ofiar (średnio w kraju 14 ofiar). Konieczne są w tej sytuacji działania poprawiające bezpieczeństwo podróży na drogach Warmii i Mazur poprzez dalsze sukcesywne kierowanie środków (m.in. z funduszy strukturalnych) na modernizację i rozbudowę sieci dróg. Działania te tym bardziej powinny być zintensyfikowane, że w województwie warmińsko – mazurskim w ostatnich latach nastąpił najwyższy w kraju wzrost ruchu samochodów ciężarowych wysokotonażowych - o 97% (średnio w kraju o 47,3%). Przystosowanie dróg do tego ruchu, modernizacja tras tranzytowych jest bezwzględnie koniecznością, tym bardziej że nie są prowadzone na terenie województwa żadne znaczące inwestycje unowocześniające infrastrukturę kolejową. Od 2000r. w województwie notuje się spadek długości linii kolejowych normalnotorowych (do 2005r. spadek o 252 km). W dobrym stanie technicznym jest 80% linii o znaczeniu krajowym i tylko połowa o znaczeniu lokalnym. Dostępność zewnętrzną województwa poprawiłby rozwój komunikacji lotniczej. Zatem problem lokalizacji i inwestowania w infrastrukturę regionalnego portu lotniczego powinien znaleźć rozwiązanie w ciągu najbliższych lat.

W części II Raportu zaprezentowano syntezę wdrażania celów operacyjnych w ramach trzech priorytetów Strategii: *Konkurencyjna gospodarka, Otwarte społeczeństwo i Nowoczesne sieci*, która przedstawia szereg działań podjętych w poszczególnych obszarach wdrażania Strategii. Jednostki organizacyjne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko – Mazurskiego, odpowiedzialne za opracowanie raportów czasowych z realizacji poszczególnych celów operacyjnych, dokonały analizy przyporządkowanych im do monitorowania obszarów tematycznych poprzez opis postępu w osiąganiu wskaźników celów, dokonanie podsumowania wdrażania tych celów i wyciągnięcie wniosków. Prezentowany Raport jest pierwszym sprawozdaniem, odnoszącym się do zaktualizowanej w 2005r. *Strategii rozwoju społeczno – gospodarczego województwa warmińsko – mazurskiego do roku 2020*, w związku z czym nie prezentuje jeszcze tendencji określonych przez poszczególne cele operacyjne i przypisane tym celom wskaźniki.

Strategia od 2001 roku realizowana była m.in. poprzez programy wojewódzkie i finansujące je kontrakty wojewódzkie, programy operacyjne pod fundusze przedakcesyjne i ZPORR. Zaktualizowana *Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego województwa warmińsko – mazurskiego do roku 2020* swoim zasięgiem czasowym obejmuje dwa okresy programowania funduszy strukturalnych w Polsce, tj. w chwili obecnej jednego z głównych narzędzi finansowania działań określonych w Strategii. Prezentowany Raport wg stanu na 2005r. nie pokazuje jeszcze pełnego wpływu środków UE z okresu 2004-2006, gdyż jak podkreślono w części Raportu dotyczącej informacji o programach w roku 2005 nie zakontraktowano jeszcze znacznej ilości środków przewidzianych na ten okres programowania. Dopiero kolejne Raporty będą mogły wykazać wpływ funduszy strukturalnych na sytuację społeczno – ekonomiczną regionu i najprawdopodobniej poprawę głównych wskaźników makroekonomicznych województwa oraz jego sytuacji na tle kraju i UE.

Dotychczasowe wartości wskaźników, służących mierzeniu postępów w osiąganiu celu głównego Strategii „*Spójności ekonomicznej, społecznej i przestrzennej Warmii i Mazur z regionami Europy*”

nie pokazały wyraźnego postępu w osiąganiu zamierzonych rezultatów. Przyczyn może być kilka, z których trzy są najbardziej prawdopodobne: gospodarka województwa jest na tyle słaba, że jest w dużym stopniu zależna od sytuacji ekonomicznej kraju a pierwsza połowa pierwszej dekady trzeciego tysiąclecia to okres recesji gospodarczej, której skutki najbardziej odczuły najsłabiej rozwinięte regiony, wśród których znajduje się warmińsko-mazurskie. W tym okresie województwo dysponowało także stosunkowo niewielkimi środkami finansowymi na swój rozwój. Nie jest realne i możliwe nadrobienie w ciągu pięciu lat wieloletnich zaległości w inwestowaniu w regionie i z tego punktu widzenia upłynął bardzo krótki okres wdrażania Strategii. Nadal Warmia i Mazury pozostają regionem o udziale poniżej 3% w Produkcie Krajowym Brutto (w 2004r. wskaźnik dla województwa wyniósł 2,9% i uplasował region na 12 lokacie w kraju). Jednakże już przy przeliczeniu PKB na 1 mieszkańca w latach 2003-2004 województwo zajęło 12 lokatę w kraju wobec 14 lokaty w latach 2001-2002 i 13 w roku 2000, co pokazuje postępujące zmniejszanie dystansu do średniej krajowej. Tendencje na regionalnym rynku pracy rokują także pozytywne zmiany, o czym świadczy spadek stopy bezrobocia. Pozostaje ona jednak nadal na zbyt wysokim poziomie. Najgorzej prezentuje się sytuacja pod względem spójności przestrzennej. Niska spójność województwa z pozostałymi regionami UE wymaga szeregu kosztownych transportowych inwestycji infrastrukturalnych prowadzonych jednocześnie zarówno przez rząd polski na drogach krajowych, samorządy na drogach wojewódzkich, powiatowych i gminnych, gestorów infrastruktury kolejowej w województwie na liniach kolejowych i samorząd województwa jako inicjatora powstania lotniska regionalnego z prawdziwego zdarzenia. Poprawa bowiem dostępności województwa w aspekcie komunikacyjnym a także dostępności do rynków jest kluczowa w kontekście spójności regionów UE.

W latach 2007-2013 województwo warmińsko – mazurskie dysponowało będzie dość znacznymi w stosunku do dotychczasowych doświadczeń środkami finansowymi z funduszy strukturalnych, co umożliwi sfinansowanie wielu priorytetowych inwestycji wpisujących się w Strategię rozwoju społeczno – gospodarczego województwa warmińsko – mazurskiego. Przeprowadzana przez zespół niezależnych ekspertów (wybranych w trybie konkursowym przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego) ewaluacja ex-ante projektu Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2007-2013 wykazała wysoką spójność dokumentu z celami Strategii rozwoju województwa, co daje podstawę do stwierdzenia, że wydatkowanie środków finansowych Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego służyć będzie realizacji Strategii a stopień osiągnięcia celów zależy od wyboru do realizacji właściwych, dających najlepszy efekt ekonomiczny projektów.

Wg autorów Raportu, na tym etapie realizacji, nie stwierdzono potrzeby zmiany strategii rozwojowej województwa ale konieczna jest dalsza, konsekwentna realizacja obranych kierunków rozwojowych. Tym bardziej, że nie nastąpiły zmiany uwarunkowań wewnętrznych województwa ani na tyle znaczące zmiany uwarunkowań zewnętrznych, które skutkowałyby wznowieniem dopiero co zakończonego procesu aktualizacji planu strategicznego Warmii i Mazur.

Spis rycin

Części I

Nr	Tytuł ryciny:	strona
1.	Procentowy udział podmiotów gospodarczych w podregionach w ogółem podmiotów gospodarczych województwa w 1999r. i 2005r.	19
2.	Podmioty gospodarki narodowej ogółem na 10 tys. ludności w województwie na tle kraju i podregionów	20
3.	Podmioty osób fizycznych na 10 tys. ludności w województwie na tle kraju i podregionów	20
4.	Podmioty gospodarki narodowej, zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w 2005 r. w powiatach województwa warmińsko – mazurskiego	21
5.	Podmioty gospodarki narodowej – osób fizycznych na 10 tys. ludności w powiatach województwa warmińsko - mazurskiego	21
6.	Produkcja sprzedana przemysłu na 1 mieszkańca (zł) (ceny bieżące)	22
7.	Dynamika sprzedaży (ceny stałe) rok poprzedni =100	22
8.	Udział procentowy podregionów w produkcji sprzedanej ogółem województwa w 2005r.	23
9.	Przeciętne zatrudnienie w przemyśle wg sektorów w województwie	24
10.	Przeciętne zatrudnienie w przemyśle ogółem według województw w 2005r.	24
11.	Wynik finansowy netto przedsiębiorstw w województwie w latach 1999-2005 (mln zł)	25
12.	Wynik finansowy netto przedsiębiorstw wg sekcji w województwie w 2005 r. (mln zł)	25
13.	Produkcja budowlano – montażowa na 1 mieszkańca (tys. zł)	26
14.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto (zł) (bez zatrudnionych za granicą)	26
15.	Turystyczne obiekty zbiorowego zakwaterowania wg podregionów	27
16.	Miejsca noclegowe w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania na 1000 mieszkańców	27
17.	Struktura miejsc noclegowych w obiektach noclegowych zbiorowego zakwaterowania (stan w dniu 31. VII. 2005r.) (%)	28
18.	Stopień wykorzystania miejsc noclegowych w obiektach zbiorowego zakwaterowania wg powiatów w 2005r. (%)	28
19.	Procentowy udział turystów zagranicznych korzystających z noclegów w turystycznych obiektach zbiorowego zakwaterowania wg województw w 2005 r. w ogólnej liczbie turystów w kraju	29
20.	Turyści zagraniczni w obiektach noclegowych zbiorowego zakwaterowania wg obywatelstwa w 2005r.	29
21.	Nakłady inwestycyjne ogółem w Polsce i w województwie warmińsko – mazurskim na 1 mieszkańca (zł)	30
22.	Relacja nakładów inwestycyjnych ogółem w województwie na 1 mieszkańca do średniej krajowej (%)	30
23.	Nakłady inwestycyjne na 1 mieszkańca wg województw w 2005r.	31
24.	Udział nakładów inwestycyjnych w przemyśle w ogółem poniesionych nakładach w województwie	31

25.	Struktura nakładów inwestycyjnych wg wybranych sekcji EKD w roku 2005	32
26.	Procentowy udział nakładów inwestycyjnych przedsiębiorstw w nakładach ogółem	32
27.	Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw na 1 mieszkańca (zł)	32
28.	Nakłady inwestycyjne przedsiębiorstw na 1 mieszkańca w podregionach województwa (zł)	33
29.	Wartość środków trwałych na mieszkańca (zł)	33
30.	Udział środków trwałych na 1 mieszkańca w kraju (%)	33
31.	Nakłady na działalność badawczo-rozwojową (B+R) na 1 mieszkańca (zł)	34
32.	Nakłady na działalność badawczo-rozwojową (B+R) w latach 2000-2005 w mln zł	34
33.	Gęstość zaludnienia według gmin w 2005 r. (stan w dniu 31.XII)	35
34.	Gęstość zaludnienia oraz przyrost naturalny i saldo migracji według powiatów w 2005r.	36
35.	Ruch naturalny ludności na 10 tys. ludności w województwie w latach 1999 – 2005	36
36.	Przyrost naturalny na 1000 ludności	36
37.	Saldo migracji na 1000 ludności	37
38.	Saldo migracji ludności w podregionach województwa w latach 1999-2005	37
39.	Gęstość zaludnienia oraz przyrost naturalny i saldo migracji według województw w 2005r.	37
40.	Struktura ludności województwa wg ekonomicznych grup wieku (%)	38
41.	Współczynnik obciążenia ekonomicznego według gmin w 2005r. (stan w dniu 31. XII.)	38
42.	Wskaźniki aktywności zawodowej ludności, wskaźnik zatrudnienia i bezrobocia wg BAEL - przeciętne roczne - w województwie (%)	39
43.	Pracujący (według faktycznego miejsca pracy) w gospodarce narodowej według województw w 2005r.	40
44.	Struktura pracujących w 2005 r. w Polsce i województwie	40
45.	Przeciętne wynagrodzenie województwie w latach 1999 - 2005 (zł)	41
46.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według powiatów w 2005 r. (województwo = 100)	41
47.	Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w województwie w latach 1999-2005 (stan na koniec roku).	42
48.	Stopa bezrobocia w latach 2000 – 2005 w województwie na tle kraju i podregionów	42
49.	Stopa bezrobocia według województw w 2005r. (stan w dniu 31. XII)	43
50.	Stopa bezrobocia w powiatach województwa (stan na 31. XII. 2005r.)	43
51.	Struktura bezrobotnych w podregionach, województwie i Polsce wg wieku w 2005r.	44
52.	Liczba bezrobotnych na 1000 ludności w gminach w 2005r. (stan w dniu 31. XII.)	44
53.	Struktura bezrobotnych wg wykształcenia w latach 1999 - 2005 w Polsce i w województwie	45
54.	Udział powierzchni obszarów prawnie chronionych według gmin w 2005 r. (stan w dniu 31.XII)	47
55.	Grunty pod wodami wg województw w 2005 r. (powierzchnia geodezyjna w tys. ha)	48
56.	Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wg województw w 2005 r. na 1 km ² /dam ³	48
57.	Pobór i zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności według województw w	48

2005r.		
58.	Pobór wody w hm ³ na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w województwie w latach 1999-2005	49
59.	Pobór wody ogółem w hm ³ w podregionach województwa w 2004r. i 2005r.	49
60.	Pobór wody ogółem w hm ³ w powiatach województwa w 2004r. i 2005r.	49
61.	Oczyszczalnie ścieków komunalnych i przemysłowych w województwie w latach 1999-2005	50
62.	Udział procentowy ludności, korzystającej z oczyszczalni ścieków w 2004r. i 2005 r.	50
63.	Struktura wydatków inwestycyjnych na ochronę środowiska wg kierunków inwestowania (mln zł) (ceny bieżące)	51
64.	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska w podregionach w latach 1999-2005 (mln zł)	51
65.	Nakłady inwestycyjne na ochronę środowiska na 1 mieszkańca w zł w powiatach w 2005r.	51
66.	Drogi publiczne o nawierzchni twardej w województwie	52
67.	Drogi publiczne o twardej nawierzchni w województwie w 2005r. (km)	52
68.	Udział podregionów w drogach publicznych (powiatowe i gminne) o twardej nawierzchni w ogółem dróg w województwie w 2005r. (%)	53
69.	Ofiary śmiertelne w wypadkach drogowych (na 100 tys. ludności i pojazdów)	53
70.	Długość linii kolejowych normalnotorowych w województwie (km)	54
71.	Struktura osobowego ruchu granicznego na przejściach granicznych w latach 2003 – 2005	55
72.	Podmioty gospodarki narodowej zarejestrowane w rejestrze REGON w sekcji PKD: ”Transport, gospodarka magazynowa i łączność”	55
73.	Przeciętne zatrudnienie (w osobach) w sekcji PKD ”Transport, gospodarka magazynowa i łączność”	55
74.	Gospodarstwa prowadzące działalność rolniczą według grup obszarowych użytków rolnych w podregionach w 2005 r. (ha)	57
75.	Struktura użytków rolnych w Polsce i w województwie w 2005r.	57
76.	Udział procentowy ziemiopłodów w ogólnej powierzchni zasiewów w 2005r.	58
77.	Udział procentowy województwa w zbiorach kraju w latach 1999-2005	58
78.	Struktura procentowa towarowej produkcji rolniczej w 2005r.	59
79.	Gospodarstwa rolne wg poziomu wykształcenia ogólnego osoby kierującej w 2005r.	59
80.	Dochody i wydatki budżetów JST Warmii i Mazur w podziale na gminy, powiaty ziemskie, miasta na prawach powiatu i województwo w latach 1999, 2003, 2005	61
81.	Dochody jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2005 r. (zł)	61
82.	Wydatki jednostek samorządu terytorialnego w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2005 r. (zł)	62
83.	Struktura dochodów budżetów gmin w województwie w latach 1999-2005	63
84.	Dochody na 1 mieszkańca w gminach województwa i kraju w latach 1999-2005	63
85.	Dochody budżetów gmin na jednego mieszkańca w poszczególnych powiatach w 2005r.	64
86.	Struktura procentowa wydatków budżetów gmin wg działów w 2005r.	65

87.	Wydatki ogółem na 1 mieszkańca w województwie i kraju w latach 1999-2005	65
88.	Wydatki budżetów gmin w przeliczeniu na 1 mieszkańca w powiatach ziemskich	65
89.	Dochody budżetów powiatów na 1 mieszkańca w latach 1999–2005	66
90.	Wydatki budżetów powiatów na 1 mieszkańca w latach 1999-2005	67
91.	Wydatki budżetów powiatów ziemskich na 1 mieszkańca w 2005 r. (zł)	67
92.	Struktura działowa wydatków budżetowych powiatów ziemskich w 2005r.	68
93.	Wydatki budżetów miast na prawach powiatu (zł)	68
94.	Struktura dochodów budżetu województwa w latach 1999-2005	69
95.	Struktura dochodów w latach 1999-2005 w kraju	69
96.	Dochody ogółem na 1 mieszkańca w zł w latach 1999-2005 w województwie i w kraju (zł)	70
97.	Dochody własne na 1 mieszkańca w zł w latach 1999-2005 w województwie i w kraju (zł)	70
98.	Wydatki na 1 mieszkańca w województwie i kraju w latach 1999-2005 (zł)	71
99.	Struktura wydatków w 2005 w województwie i kraju	71
100.	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem w województwie i kraju w latach 1999-2005	71

Części II

1. Cel główny

1.	PKB w województwie (mld zł) i jego procentowy udział w PKB wytworzonym w Polsce w latach 1999-2004	72
2.	Przyrosty PKB w % w latach 2001-2004 (rok poprzedni=100)	72
3.	PKB na 1 mieszkańca w województwie (zł) i jego procentowy udział w PKB na mieszkańca wytworzonym w Polsce w latach 2000-2004	73
4.	Udział PKB na 1 mieszkańca wg parytetu siły nabywczej poszczególnych województw oraz Polski w średnim PKB na 1 mieszkańca wg parytetu siły nabywczej 25 krajów UE w latach 1999-2004 (UE25=100)	74
5.	PKB na 1 mieszkańca w PPS w 2004r. (UE27=100)	75
6.	Udział procentowy podregionów w wytwarzaniu PKB województwa oraz poziom PKB na mieszkańca w podregionach względem wartości wojewódzkiej (województwo=100)	76
7.	Udział PKB per capite wg PPS poszczególnych podregionów województwa w średnim PKB per capita wg PPS 25 krajów UE w latach 1999-2004	76
8.	Struktura wartości dodanej brutto wg rodzajów działalności w 2004r.	77
9.	Bezrobotni na 1000 mieszkańców (osoby) wg bezrobocia rejestrowanego	77
10.	Aktywność zawodowa na 1000 mieszkańców w wieku 15 lat i więcej wg BAEL (osoby)	78
11.	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie (zł)	78
12.	Przeciętny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwie domowym w kraju i województwie (zł)	79
13.	Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności	79
14.	Mieszkania wyposażone w instalacje sieciowe w 2005r.	80

15.	Dostęp do świadczeń opieki zdrowotnej w 2005r.	80
16.	Liczba studentów na 10 tys. mieszkańców w 2005r.	81
17.	Udział szkół wyposażonych w komputery w ogólnej liczbie szkół podstawowych i ponadpodstawowych w 2005r. (%) oraz liczba uczniów przypadająca na 1 komputer	81
18.	Dostęp i wykorzystanie usług kulturalnych w 2005r.	82
19.	Liczba mieszkańców na salę sportową o wymiarach min. 12x24 m	82
20.	Liczba sal sportowych spełniających standardy umożliwiające przeprowadzenie rozgrywek w systemie Polski	82
21.	Dostępność transportowa regionów Unii Europejskiej w 2005r.	83
22.	Kształtowanie się wskaźnika dostępności multimodalnej w Polsce w 2001r. (UE25+2=100)	84
23.	Zmiany potencjału komunikacyjnego w latach 2001-2006 wynikającego z sieci drogowej	84
24.	Zmiany potencjału komunikacyjnego w latach 2001-2006 wynikającego z sieci kolejowej	84
25.	Poziom dostępności powietrznej w 2001r.	85
26.	Dostępność Olsztyna dla miast powiatowych województwa warmińsko-mazurskiego (min)	85
27.	Dostępność Olsztyna z wybranych miast Polski (min)	85
28.	Centra i peryferie w Unii Europejskiej	86

2.1. Konkurencyjna gospodarka

1.	PKB na jednego pracującego w województwie i kraju w latach 1999-2005	87
2.	PKB na jednego pracującego w podregionach w 2004 r.	88
3.	Wartość sprzedaży na jednego pracującego w województwie i kraju w latach 1999-2005	91
4.	Liczba pracujących (tys. osób) w województwie warmińsko-mazurskim w latach 1999-2005	96
5.	Wskaźnik zatrudnienia w województwie i w Polsce (stan na koniec roku)	97
6.	Liczba osób bezrobotnych na tle liczby osób pracujących w województwie warmińsko-mazurskim w latach 1999-2005 (tys. osób)	97
7.	Liczba gospodarstw ekologicznych w województwie warmińsko-mazurskim.	109
8.	Areal upraw roślin prowadzonych metodami ekologicznymi w województwie warmińsko-mazurskim	109
9.	Obiekty noclegowe zbiorowego zakwaterowania z ilością miejsc noclegowych i osób korzystających z noclegów w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2000-2005.	111
10.	Plan wyznaczenia magistral turystycznych	117
11.	Lokalizacja systemu punktów „it” na terenie Województwa Warmińsko-Mazurskiego	124
12.	Baza noclegowa turystyki w latach 1999-2005 na Warmii i Mazurach	129
13.	Liczba wizyt turystów zagranicznych według województw w 2005 r.	132
14.	Przyjazdy turystów zagranicznych do Polski w 2005 r. według odwiedzanych województw i głównych celów pobytu	132
15.	Długość życia kobiet i mężczyzn w latach 1999-2005	135
16.	Liczba uchylonych decyzji administracyjnych przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Elblągu i Olsztynie	144

17.	Procent uchylanych decyzji administracyjnych przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Elblągu, Olsztynie i średnio w województwie	144
18.	Liczba certyfikatów jakości w urzędach administracji samorządowej w woj. warmińsko-mazurskim w latach 1999-2005	144
19.	Liczba certyfikatów przyznanych w poszczególnych latach w urzędach administracji samorządowej w woj. warmińsko-mazurskim	145

2.2. Otwarte społeczeństwo

1.	Liczba studentów ogółem szkół wyższych w województwie warmińsko-mazurskim	147
2.	Bezrobotni w wieku 25 lat w % ogółu bezrobotnych:	149
3.	Ilość komputerów przeznaczonych do użytku dzieci w szkołach gimnazjalnych z dostępem do internetu	151
4.	Procent ludności w wieku 15 lat i więcej z wykształceniem policealnym, wyższym, średnim w roku 2005	156
5.	Dotacje dla organizacji pozarządowych z budżetu województwa warmińsko-mazurskiego w latach 1999 –2005 (w zł)	158
6.	Liczba łóżek w szpitalach ogólnych w latach 1999 – 2005 na 10 tys. mieszkańców	169
7.	Przeciętne trwanie życia kobiet i mężczyzn w latach 1999 -2005	170
8.	Umieralność niemowląt w latach 1999-2005	170
9.	Ilość stanowisk w służbie prewencyjnej w latach 1999 - 2005	171
10.	Ilość stanowisk w służbie dzielnicowych w latach 1999 – 2005	172
11.	Ilość stanowisk w służbie patrolowo – interwencyjnej w latach 1999 – 2005	172
12.	Wyposażenie Policji w środki transportu	174
13.	Rozmieszczenie CPR-ów na terenie Województwa Warmińsko-mazurskiego	176
14.	Wysokość środków finansowych wydatkowanych z budżetu województwa na zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (w latach 1999- 2005)	188
15.	Wspieranie przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego działań samorządów powiatowych w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień (liczba nowych zadań, placówek w latach 2002-2005)	189
16.	Środki finansowe wydatkowane z budżetu województwa na zadania z zakresu zapobiegania narkomanii w latach 1999-2005 (zł)	190
17.	Liczba organizacji pozarządowych w województwie warmińsko-mazurskim	193
18.	Liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10.000 mieszkańców	195
19.	Udział mieszkań komunalnych i społecznych w ogólnej liczbie nowooddanych mieszkań w latach 1999-2005	197
20.	Remonty i modernizacje komunalnych zasobów mieszkaniowych w latach 1999-2005	200
21.	Remonty i modernizacje zasobów mieszkaniowych w 2005 r.	200
22.	Liczba sal sportowych spełniających standardy umożliwiające przeprowadzenie rozgrywek w systemie Polski	204
23.	Nakłady inwestycyjne na rozwój bazy sportowo - rekreacyjnej (w mln zł)	205
24.	Środki pochodzące z dopłat do stawek w grach liczbowych przeznaczone na dofinansowanie modernizacji, remontów i inwestycji obiektów sportowych (w mln zł)	205
25.	Źródła pochodzenia nakładów finansowych poniesionych w latach 2003-2005	207
26.	Procentowy udział gleb powierzchni użytków rolnych w pięciu klasach kwasowości	208

27.	Zanieczyszczenia zatrzymane w urządzeniach do redukcji zanieczyszczeń (w tys. ton)	209
28.	Produkcja energii elektrycznej w województwie w GWh	211

2.3. Nowoczesne sieci

1.	Liczba kontroli WIOŚ wynikających z planu rocznego z podziałem na komponenty	225
----	--	-----

3. Wybrane informacje o programach pomocowych

1.	Środki Phare przyznane oraz wykorzystane na realizację projektów z poszczególnych programów Phare w województwie warmińsko – mazurskim (mln EUR)	229
2.	Całkowity koszt realizacji projektów Phare SSG w podziale na komponenty (mln EUR)	229
3.	Rozkład środków wydatkowanych w ramach komponentu Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw (mln EUR)	230
4.	Ilość złożonych wniosków w ramach komponentu Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw	231
5.	Ilość złożonych wniosków, umów podpisanych i rozwiązanych w ramach komponentu Rozwój Małych i Średnich Przedsiębiorstw	231
6.	Rozkład środków wydatkowanych w ramach komponentu Rozwój Zasobów Ludzkich (mln EUR)	232
7.	Struktura beneficjentów w komponencie Rozwój Zasobów Ludzkich	233
8.	Efektywność szkoleń przeznaczonych dla osób bezrobotnych	233
9.	Efektywność zatrudnienia absolwentów szkoleń zawodowych wg określonych grup zawodowych	234
10.	Struktura absolwentów szkoleń przeznaczonych dla MSP	234
11.	Ilość absolwentów szkoleń przeznaczonych dla pracowników organizacji pozarządowych i instytucji samorządowych	235
12.	Łączna suma środków Phare w podziale na Beneficjentów (mln EUR)	236
13.	Lokalizacja inwestycji realizowanych i zakończonych w ramach instrumentu ISPA w sektorze ochrony środowiska	239
14.	Wielkość dotacji w ramach ISPA w Polsce (EUR)	240
15.	Wartość zatwierdzonych projektów z programu SAPARD (mln zł)	243
16.	Droga krajowa nr 7 na odcinku Jazowa-Elbląg	249
17.	Zasięg terytorialny Inicjatywy Wspólnotowej Interreg IIIA	256
18.	Podstawowe kierunki inwestowania w ramach Kontraktów dla województwa warmińsko - mazurskiego	259

Spis tabel

Części I

1. Województwo warmińsko – mazurskie na tle kraju i Unii Europejskiej w 2005 r. 5

Części II

2. Cel główny

1. Współczynnik skolaryzacji brutto wg typów szkół w 2005r. 81

2.1. Konkurencyjna gospodarka

1. Podjęcia pracy w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2003-2005 98
2. Wnioski złożone i zrealizowane w 2005 r. w ramach SAPARD Działania 1 *Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych i rybnych* 108
3. Wnioski złożone i zrealizowane w 2005 r. w ramach SAPARD Działania 1.5 *Poprawa przetwórstwa i marketingu artykułów rolnych* 108
4. Ilość obiektów hotelarskich w woj. warmińsko-mazurskim w latach 2000-2005 (stan na 31.XII) 112
5. Udział Samorządu Województwa w targach, wystawach, prezentacjach i workshopach w latach 2000-2005 127
6. Miejsca noclegowe ogólnodostępne 129
7. Miejsca noclegowe 130
8. Korzystający z obiektów noclegowych zbiorowego zakwaterowania wg województw w 2005r. 130
9. Wskaźnik – stopień wykorzystania miejsc noclegowych
Korzystający z bazy noclegowej w województwie warmińsko-mazurskim w 2005r. 131
10. Rozmieszczenie krajowego ruchu turystycznego (wszystkie wyjazdy) w 2005r. 133
11. Rozmieszczenie krajowego ruchu turystycznego (wyjazdy długookresowe – mln wizyt) 133
12. Rozmieszczenie krajowego ruchu turystycznego (wyjazdy krótkookresowe - mln wizyt) 134
13. Decyzje wydawane przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Olsztynie 143
14. Decyzje wydawane przez Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Elblągu 143

2.2 Otwarte społeczeństwo

1. Wskaźniki do celu operacyjnego Rozwój społeczeństwa obywatelskiego 160
2. Wartość nowo zakupionych oraz pozyskanych pojazdów i sprzętu specjalistycznego w jednostkach Państwowej Straży Pożarnej w latach 1999-2005 173
3. Liczba osób poszczególnych służb i podmiotów współdziałających uczestniczących w działaniach ratowniczych w 2005r. 174
4. Wysokość dotacji oraz liczba dotowanych projektów organizacji pozarządowych w zakresie programów profilaktyki i przeciwdziałania alkoholizmowi w latach 2003-2005 179
5. Wskaźniki dotyczące systemu zastępczej opieki rodzinnej 192
6. Wykorzystanie potencjału partnerów społecznych w latach 2004 i 2005 194

7.	Kształtowanie świadomości w sferze pomocy społecznej w latach 2004 i 2005	194
8.	Nakłady z budżetu województwa na wspieranie rozwoju działalności wykwalifikowanych organizatorów życia sportowo-rekreacyjnego w latach 2000 – 2005	204
9.	Wskaźniki czystości środowiska w województwie	214

2.3 Nowoczesne sieci

1.	Inwestycje na drogach krajowych realizowane w 2005 roku	218
----	---	-----

3. Wybrane informacje o programach pomocowych

1.	Szczegółowy budżet poszczególnych Programów Phare SSG dla woj. warmińsko - mazurskiego (mln EUR)	228
2.	Zestawienie projektów komponentu MSP (mln EUR)	230
3.	Zestawienie projektów komponentu RZL (mln EUR)	231
4.	Zestawienie projektów komponentu infrastrukturalnego (mln EUR)	235
5.	Projekty realizowane w ramach ISPA w województwie warmińsko – mazurskim (mln EUR)	238
6.	Wykorzystanie środków SAPARD w województwie warmińsko-mazurskim (PLN)	242
7.	Kwota wnioskowanej pomocy wg podpisanych umów (stan na 31.12.2005)	246
8.	Liczba podpisanych projektów oraz wielkość dofinansowania w województwie warmińsko – mazurskim w ramach SPO WKP w podziale na działania (okres 2004-2006)	250
9.	Wielkość podpisanych projektów w województwie w ramach SPO RZL (stan na 31.12.2005)	252
10.	Umowy o dofinansowanie w ramach ZPORR w województwie warmińsko – mazurskim (stan na 31.12.2007r.)	253
11.	Realizacja Kontraktu wojewódzkiego (tys. zł)	258
12.	Wykorzystanie środków PAOW w województwie warmińsko – mazurskim (EUR)	260

Wykaz publikacji statystycznych

(wykorzystanych do sporządzenia Raportu nr VI z realizacji strategii rozwoju społeczno gospodarczego województwa warmińsko – mazurskiego)

1. Budżety Jednostek Samorządu Terytorialnego w latach 1999-2003, GUS, Warszawa 2004
2. Budżety Jednostek Samorządu Terytorialnego w latach 2000-2004, GUS, Warszawa 2005
3. Budżety Jednostek Samorządu Terytorialnego w latach 2002-2005, GUS, Warszawa 2006
4. Dane do aktualizacji diagnozy stanu i procesów zachodzących w województwie w latach 1999-2003, US, Olsztyn 2004
5. Ludność, ruch naturalny i migracje w województwie warmińsko- mazurskim w 2005r., US, Olsztyn 2006
6. Ludność. Stan i struktura w przekroju terytorialnym. Stan w dniu 31. XII. 2005r. GUS Warszawa www.gov.pl/dane_spol-gosp/ludnosc,
7. Ochrona środowiska 2006; GUS, Warszawa 2006
8. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań. GUS 2002
9. Mienie gmin i powiatów w latach 2003 – 2005 GUS, Urząd Statystyczny we Wrocławiu, Warszawa 2006
10. Produkt Krajowy Brutto Rachunki Regionalne 2004, GUS, US , Katowice 2006
11. Raport z Wyników Spisów Powszechnych województwa warmińsko – mazurskiego, US, Olsztyn 2003
12. Rocznik demograficzny 2005, GUS, Warszawa 2005
13. Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2003, GUS, Warszawa 2003
14. Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2004, GUS, Warszawa 2004
15. Rocznik Statystyczny Województw 2000, GUS, Warszawa
16. Rocznik Statystyczny Województw 2001, GUS, Warszawa
17. Rocznik Statystyczny Województw 2002, GUS, Warszawa
18. Rocznik Statystyczny Województw 2003, GUS, Warszawa
19. Rocznik Statystyczny Województw 2004, GUS, Warszawa
20. Rocznik Statystyczny Województw 2005, GUS, Warszawa
21. Rocznik Statystyczny Województw 2006, GUS, Warszawa
22. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2000, US, Olsztyn 2000
23. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2001, US, Olsztyn 2001
24. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2002, US, Olsztyn 2002
25. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2003, US, Olsztyn 2003
26. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2004; US, Olsztyn 2004
27. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2005; US, Olsztyn 2005
28. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2006; US, Olsztyn 2006
29. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2004. Podregiony, powiaty, gminy; US, Olsztyn 2004
30. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2005. Podregiony, powiaty, gminy; US, Olsztyn 2005
31. Rocznik Statystyczny województwa warmińsko-mazurskiego 2006. Podregiony, powiaty, gminy; US, Olsztyn 2006
32. Rocznik statystyczny Rolnictwa i obszarów wiejskich, GUS, Warszawa 2006,
33. Rynek Pracy w województwie warmińsko – mazurskim w 2003r., US, Olsztyn 2004
34. Turystyka 2003, GUS, Warszawa 2003
35. Turystyka w województwie warmińsko-mazurskim w 2003r., US, 2004

36. Turystyka w województwie warmińsko-mazurskim w 2004r., US, 2005
37. Trwanie życia w 2005 r. GUS, Warszawa 2006
38. Zmiany Strukturalne Grup Podmiotów Gospodarki Narodowej w województwie warmińsko – mazurskim w 2000r., US, Olsztyn 2001
39. Zmiany Strukturalne Grup Podmiotów Gospodarki Narodowej w województwie warmińsko – mazurskim w 2002r., US, Olsztyn 2003
40. Zmiany Strukturalne Grup Podmiotów Gospodarki Narodowej w województwie warmińsko – mazurskim w 2004r., US, Olsztyn 2005
41. Zmiany Strukturalne Grup Podmiotów Gospodarki Narodowej w województwie warmińsko – mazurskim w 2005r., US, Olsztyn 2006
42. Badanie osób niepełnosprawnych z terenu województwa warmińsko – mazurskiego; Projekt „Handikap plus. Badania problemu niepełnosprawności na Warmii i Mazurach” finansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, Olsztyn 2007

Ważniejsze użyte skróty:

Lp.	liczba porządkowa	GUS	Główny Urząd Statystyczny
nr	numer	EKD	Europejska Klasyfikacja Działalności
s.	strona	PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
tys.	tysiąc	PKB	Produkt Krajowy Brutto
mln	milion	NSP	Narodowy Spis Powszechny
zł	złoty	PSR	Powszechny Spis Rolny
PLN	złoty	RSW	Rocznik Statystyczny Województw
EUR	euro	RSW W-M	Rocznik Statystyczny Województwa Warmińsko-Mazurskiego
szt.	sztuka	RS RP	Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej
kg	kilogram	S.A.	Spółka Akcyjna
t	tona	PSP	Państwowa Straż Pożarna
l	litr	PIG	Państwowy Instytut Geologiczny
hl	hektolitr	ODR	Ośrodek Doradztwa Rolniczego
m	metr	MSP	Małe i Średnie Przedsiębiorstwa
m ²	metr kwadratowy	UE	Unia Europejska
m ³	metr sześcienny	SSG	Spójność Społeczna i Gospodarcza
km	kilometr	ERB	Euroregion Bałtyk
km ²	kilometr kwadratowy	W-M ROT	Warmińsko-Mazurska Regionalna Organizacja Turystyczna
dam ³	dekametr sześcienny	PTTK	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze
ha	hektar	POT	Polska Organizacja Turystyczna
GJ	gigadżul	PARP	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

wg	według	PKP	Polskie Koleje Państwowe
NTS	Nomenklatura Jednostek Terytorialnych	RIS	Regionalna Strategia Innowacyjności
JST	jednostka samorządu terytorialnego	ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej
strategia	Strategia Rozwoju Społeczno-Gospodarczego Województwa Warmińsko-Mazurskiego	Dane do aktualizacji	Dane do aktualizacji diagnozy stanu i procesów zachodzących w województwie w latach 1999-2003, US, Olsztyn 2004
US	Urząd Statystyczny	Turystyka	Turystyka w województwie warmińsko-mazurskim w 2003r. Urząd Statystyczny w Olsztynie, 2004
ŻZMIUW	Żuławski Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych		Turystyka w województwie warmińsko-mazurskim w 2004r. Urząd Statystyczny w Olsztynie, 2005
PRM	Państwowe Ratownictwo Medyczne	FOS	Federacja Organizacji Socjalnych
ROSzEFS	Regionalny Ośrodek Szkoleniowy Europejskiego Funduszu Społecznego	OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
PSP	Państwowa Straż Pożarna	SPO	Sektorowy Program Operacyjny
WFOŚiGW	Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej		